Scan

ภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำสวนยางพารา: กรณีศึกษาตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา

นางสาวชุติกาญจน์ คิดชอบ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาไทยคดีศึกษา สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
พ.ศ. 2552

The Local Wisdom about Rubber Plantation: A Case Study of Tayu Sub-District in Takua Thung District, Phang–nga Province

Miss Chutikarn Kidchop

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for

the Degree of Master of Arts in Thai Studies

School of Liberal Arts

Sukhothai Thammathirat Open University

2009

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำสวนยางพารา: กรณีศึกษา ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา
ชื่อและนามสกุล	นางสาวชุติกาญจน์ คิดชอบ
แขนงวิชา	ไทยคดีศึกษา
สาขาวิชา	ศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา	1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุดจิต เจนนพกาญจน์
	2. รองศาสตราจารย์ ดร. จิตรา วีรบุรีนนท์
	3. ศาสตราจารย์พิเศษประชิด วามานนท์

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ได้ให้ความเห็นชอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ไพฑูรย์ มีกุศล)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุดจิต เจนนพกาญจน์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. จิตรา วีรบุรีนนท์)

.....กรรมการ
(ศาสตราจารย์พิเศษประชิด วามานนท์)

.....กรรมการ
(อาจารย์ นาวาโท ดร. อนุชา ม่วงใหญ่)

คณะกรรมการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาไทยคดีศึกษา สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

.....ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุจินต์ วิศวธีรานนท์)

วันที่ 30 เดือน กันยายน พ.ศ. 2553

ชื่อวิทยานิพนธ์ ภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำสวนยางพารา: กรณีศึกษาตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา

ผู้วิจัย นางสาวชุติกาญจน์ คิดชอบ **ปริญญา** ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ไทยคดีศึกษา)
อาจารย์ที่ปรึกษา (1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุดจิต เจนนพกาญจน์ (2) รองศาสตราจารย์ ดร. จิตรา วีรบุรีนนท์ (3) ศาสตราจารย์พิเศษประชิด วามานนท์ **ปีการศึกษา** 2552

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ประวัติความเป็นมาและพัฒนาการ การทำสวนยางพารา (2) ภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำสวนยางพาราของเกษตรกร (3) การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำสวนยางพาราเกษตรกรให้แพร่หลาย

วิธีการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้รู้ ผู้นำในชุมชนท่าอยู่ 2 คน เกษตรกรชาวสวนยางพาราบ้านท่าอยู่ 8 คน เกษตรกรที่ได้รับรางวัลเกษตรกรดีเด่น 2 คน เกษตรอำเภอตะกั่วทุ่ง 1 คน เจ้าหน้าที่เกษตร 2 คน รวมทั้งสิ้น 15 คน โดยใช้วิธีการดำเนินการวิจัยจากการศึกษาจากเอกสาร การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการสังเกต แล้วอธิบายผลการวิจัยในลักษณะพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า (1) ต้นยางพารา มีแหล่งกำเนิดคือ ทวีปอเมริกาใต้ บริเวณลุ่มน้ำอะเมซอน แถบประเทศบราซิลมีการนำเข้ามายางพาราในประเทศไทย โดยพระยารัษฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดี (คอซิมบี้ ณ ระนอง) เมื่อประมาณ พ.ศ.2442 – 2444 ซึ่งยางพาราต้นแรกได้นำมาปลูกที่อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ต่อมาได้ส่งเสริมให้มีการปลูกกันอย่างแพร่หลายจนกลายเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ พัฒนาการการทำสวนยาง แบ่งได้เป็น 3 ยุค คือยุคที่ 1 (พ.ศ.2442 – 2456) ส่วนใหญ่เป็นการทำสวนยางพาราของชาวต่างชาติ สำหรับชาวไทย เป็นการปลูกเพื่อเสริมรายได้โดยปลูกยางปะปนกับพืชอื่นๆในสวนข้างบ้าน ซึ่งเป็นการปลูกยางพาราแบบ “ป่ายาง” ต่อมายุคที่ 2 (พ.ศ.2457 - 2502) เป็นการทำสวนยางพาราของคนไทยโดยมีภาครัฐเข้ามาส่งเสริมอย่างจริงจังจนกระทั่งยางพารากลายเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญส่งเสริมการผลิตเพื่อส่งออก และยุคที่ 3 (พ.ศ. 2503 - ปัจจุบัน) เป็นการทำสวนยางพาราตามหลักวิชาการ โดยรัฐบาลกำหนดนโยบายยางพาราไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ตั้งแต่ พ.ศ. 2504 – จนถึงปัจจุบัน โดยมียุทธศาสตร์การพัฒนายางพาราแห่งชาติขึ้นตั้งแต่ พ.ศ.2552 (2) ภูมิปัญญาชาวบ้านการทำสวนยางพารา ได้แก่ ด้านคติพื้นบ้านตามความเชื่อเกี่ยวกับวัสดุและอุปกรณ์ในการทำสวนยางพารา เช่น ห้ามเดินข้ามสิ่งของมีคม ด้านการปลูกโดยต้องวางแนวปลูกยางตามแนวทิศตะวันออกไปทิศตะวันตก และในพื้นที่ลาดเอียงมากกว่า 15 องศา ต้องวางแนวปลูกตามขั้นบันได ด้านการดูแลรักษาสวนยางพารา เช่นการใส่ปุ๋ยควรขุดหลุมระหว่างร่องยางทำมุม 45 องศา ด้านการกรีดยางพารา ควรกรีดยางครั้งที่ 2 ไม่ซ้ำที่เดิม ด้านการแปรรูปยางพารา เช่น แผ่นยางต้องสะอาด บาง ไม่มีฟองอากาศก่อนนำไปแปรรูปผลิตภัณฑ์ และด้านการปลูกพืชเสริมรายได้ในสวนยางพาราโดยการปลูกพืชแซม เช่น ปลูกผักเหมียงแทรกร่องยาง (3) การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำสวนยางพาราให้แพร่หลาย ควรส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์ยางพารา เช่น การทำลูกบอลมหัศจรรย์จากน้ำยางสด การทำตุ๊กตายาง ของที่ระลึก และการประดิษฐ์ดอกไม้จากใบยางพารา และควรส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาพ่อค้าคนกลาง

คำสำคัญ ภูมิปัญญาชาวบ้าน ยางพารา การทำสวนยางพารา

Thesis title: The Local Wisdom about Rubber Plantations: A Case Study of Tayu Sub-District in TakuaThung District, Phang-nga Province
Researcher: Miss Chutikarn Kidchop; **Degree:** Master of Arts (Thai Studies);
Thesis advisers: (1) Dr. Sudjit Janenoppakanjana, Assistant Professor; (2) Dr. Chitra Veeraburinon, Associate Professor; (3) Prachid Vamanonda, Professor; **Academic year:** 2009

Abstract

This research was aimed to study: (1) the history and development of the rubber plantation (2) the local wisdom in planting rubber plantations of the agriculturists, and (3) the implementation of local wisdom in spreading rubber plantations widely.

The method of research was a qualitative research. Sampling groups included experienced rubber producers, leaders of the community of Tayoo rubber agriculturists, two agriculturists who were awarded as outstanding agriculturists, an agriculturist of Tukuathung District, and two agriculturist officers, altogether there were 15 people. The research involved studying the documentation, in-depth interviews with the natives and the research outcome was explained by the method of descriptive analysis.

The research results were that (1) The original source of the rubber tree was in South America in the area of the Amazon River, in Brazil. The first rubber tree was brought to Thailand by Phraya Ratsadanupradit Mahitsornpakdee some time between during the years 1899 and 1901. The first rubber tree was grown in the Kantang District of Trang province and afterwards the tree were grown widely as a staple crop. The development of making rubber plantations can be divided into 3 periods. The first period, 1899-1913, when the rubber trees were mostly planted by foreigners. For Thai people, rubber plantations were planted as a source of supplementary income by planting the rubber trees together with other crops near the house. This kind of rubber plantation was called "Payang". Later, between 1914 and 1959, the rubber plantations were planted by Thai people with strong support from the state sector. The rubber therefore became the main economic crop. The export of rubber was promoted. The following period was the development in the new era from the year 1960 to the present. In this period, the rubber plantations were planted by following the academic principle. The government determined the policy for the rubber in the National Economic and Social Development Plan since The year 1961 until the present and National Rubber Development strategies have been made since The year 2009. (2) The folklore associated with the local wisdom of rubber plantations was important. For example; it was forbidden to step across the sharp blades or tools used for the rubber plantation, the trees must be aligned in the east - west direction and on slopes greater than 15 degrees, The trees were arranged into a staircase formation. The local wisdom in taking care of the rubber plantation was as follows: The hole excavated for putting in fertilizer between each line of trees must be dug at a 45 degree angle. The people, who slash the rubber trees, must slash the tree so that the second slash does not overlap with the first slash. The people who process the rubber must clean and thin the rubber sheet with no air bubbles. The people who grow supplementary crops in the rubber plantation can plant other crops such as Phak Miang, a kind of vegetable from southern Thailand. (3) The implementation of the local wisdom for spreading rubber plantations should be implemented to increase the rubber products such as miraculous balls from the fresh white milk tap, rubber dolls as souvenirs, and flower inventions from the rubber leaves. In addition, there should be an implementation of setting a group or a cooperative of rubber growers to solve the problem of middlemen.

Keywords: Local Wisdom, Rubber Trees, Rubber Plantation-Planting

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จเรียบร้อยด้วยความกรุณาจากบุคคลหลายฝ่ายที่ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน โดยเฉพาะอย่างยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุดจิต เจนนพกาญจน์ รองศาสตราจารย์ ดร.จิตรา วีรบุรีนนท์ แขนงวิชาไทยคดีศึกษา สาขาวิชาศิลปศาสตรมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และศาสตราจารย์พิเศษประชิด วามานนท์ ที่กรุณาได้ให้คำแนะนำและติดตามการทำวิทยานิพนธ์อย่างใกล้ชิดมาโดยตลอด ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. ไพฑูรย์ มีกุศล และอาจารย์ นาวาโท ดร. อนุชา ม่วงใหญ่ และอาจารย์ นาวาเอกอาคม สุขตระกูล ซึ่งเป็นคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์และผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

ขอขอบพระคุณ คณาจารย์แขนงวิชาไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชทุกท่าน ที่ช่วยเหลือ แนะนำแนวทางการศึกษาให้ผู้วิจัยนำความรู้มาประกอบในการทำวิทยานิพนธ์

ขอขอบพระคุณ นายสมพงษ์ พรผล ผู้นำกลุ่มเกษตรกรทำสวนท่าอยู่ และสมาชิกกลุ่มเกษตรกรทำสวนบ้านท่าอยู่ทุกท่าน ตลอดจนบุคคลผู้เกี่ยวข้องท่านอื่นที่ให้ความช่วยเหลือต่อผู้วิจัยในการให้ข้อมูลต่าง ๆ ตลอดระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล อันช่วยให้วิทยานิพนธ์มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ ที่นี้ด้วย

ขอขอบพระคุณ นางกัลยาณี บุณยศิวะ และนายกฤต เกษตรวัฒนผล ผู้ช่วยนักวิจัย รวมถึง ครอบครัว ปี่ทอง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นางขนิษฐา ปี่ทอง ซึ่งคอยให้ความช่วยเหลือ เป็นกำลังใจ และมีความห่วงใย เอื้อเฟื้อเอื้ออาทร ต่อผู้วิจัยมาโดยตลอด

ขอขอบคุณเพื่อนร่วมรุ่น ไทยคดีศึกษาทุกท่าน ซึ่งคอยช่วยเหลือ และเป็นกำลังซึ่งกันและกันด้วยดีมาโดยตลอด

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อจรัญ คุณแม่กิ้มเที้ยน คิดชอบ ที่คอยห่วงใยและเป็นกำลังใจมาโดยตลอด คุณค่าที่บังเกิดจากวิทยานิพนธ์นี้ ขอมอบแด่บิดา มารดา และบูรพาจารย์ทุกท่าน รวมถึงบุคคลที่ผู้วิจัยรัก ที่ก่อให้เกิดปัญญาและความรู้แก่ผู้วิจัย ด้วยความรักและห่วงใยตลอดมา

ชุติกาญจน์ คิดชอบ

เมษายน 2553

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....ง

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....จ

กิตติกรรมประกาศ.....ฉ

สารบัญตาราง.....ฌ

สารบัญภาพ.....ญ

บทที่ 1 บทนำ.....1

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....1

วัตถุประสงค์การวิจัย.....4

กรอบความคิดทางทฤษฎี.....5

ขอบเขตการวิจัย.....6

นิยามศัพท์เฉพาะ.....6

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....8

บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....9

แนวคิดและทฤษฎี.....10

ภูมิปัญญา.....21

ยางพารา และประวัติความเป็นมาของยางพารา.....26

พัฒนาการการทำสวนยางพาราในประเทศไทย.....32

ระบบตลาดยางของประเทศไทย.....58

องค์กรที่เกี่ยวข้องกับยางพารา.....59

ประวัติชุมชนบ้านท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง.....64

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....101

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....104

รูปแบบการวิจัย.....104

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....106

เครื่องมือวิจัย.....107

การเก็บรวบรวมข้อมูล.....108

การวิเคราะห์ข้อมูล.....110

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล....111
ตอนที่ 1 สถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง....111
ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูล....122
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ....199
สรุปผลการวิจัย....199
การอภิปรายผล....208
ข้อเสนอแนะ....247
บรรณานุกรม....249
ภาคผนวก....257
ก ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย....258
ข แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และแบบสำรวจชุมชน....265
ค ภาพประกอบการวิจัย....278
ประวัติผู้วิจัย....282

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 2.1 แสดงเนื้อที่กรีดยางได้ผลผลิตและผลผลิตต่อไร่ของประเทศผู้ผลิตที่สำคัญ.....12
ตารางที่ 2.2 แสดงตัวอย่างของพืชแซมระหว่างแถวยางพารา.....46
ตารางที่ 2.3 แสดงตัวอย่างพืชร่วมยางระหว่างแถวยางพาราเปิดกรีด.....47
ตารางที่ 2.4 แสดงข้อมูลพื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจจังหวัดพังงา ปี 2547/2548.....62
ตารางที่ 2.5 แสดงพื้นที่ปลูก ผลผลิตเฉลี่ยในตำบลท่าอยู่ อ.ตะกั่วทุ่ง จ.พังงา พ.ศ.2543.....72
ตารางที่ 2.6 แสดงงานบุญแลกะประเพณีในตำบลท่าอยู่ อ.ตะกั่วทุ่ง จ.พังงา พ.ศ.2543.....73
ตารางที่ 2.7 แสดงพื้นที่ดำเนินงาน จัดทำแปลงทดสอบโรครากยางพารา.....90

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1.1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัยส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำสวนยางพารา.....5
ภาพที่ 2.1 แสดงแผนที่แสดงที่ตั้งอำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา.....64
ภาพที่ 2.2 แสดงแผนที่แสดงที่ตั้งตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา.....65
ภาพที่ 2.3 แสดงแผนที่แสดงที่ตั้งหมู่บ้านในตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา.....65
ภาพที่ 2.4 แสดงภาพตัดขวางของตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา.....66
ภาพที่ 2.5 แสดงสภาพภูมิอากาศตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่งจังหวัดพังงา.....67
ภาพที่ 2.6 แสดงปริมาณน้ำฝนตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา.....68
ภาพที่ 2.7 แสดงอุณหภูมิเฉลี่ยตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา.....68
ภาพที่ 2.8 แสดงอุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ยตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา.....68
ภาพที่ 2.9 แสดงความชื้นสัมพัทธ์ของตำบลท่าอยู่.....69
ภาพที่ 2.10 แสดงลำน้ำต่างๆของตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา.....69
ภาพที่ 2.11 แสดงขอบเขตที่เหมาะสมปลูกยางพารา ตำบลท่าอยู่.....70
ภาพที่ 2.12 แสดงขอบเขตป่าไม้ในตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา.....70
ภาพที่ 2.13 แสดงการทำลูกบอลมหัศจรรย์.....79
ภาพที่ 2.14 ดอกไม้จากยางพารา.....81
ภาพที่ 2.15 แสดงขั้นตอนการดำเนินโครงการหมู่บ้านวิชาการเกษตร.....91

บทที่ 1
บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ยางพารา (Hevea brazillienisis) เป็นพืชยืนต้น มีถิ่นกำเนิดในเขตร้อนและมีฝนตกชุกในทวีปอเมริกากลาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งแถบลุ่มน้ำอะเมซอน ก่อน พ.ศ.2000 ชาวอินเดียนแดงเผ่ามายันได้เรียนรู้ที่จะใช้ประโยชน์จากยางในการทำผ้ากันน้ำ กันฝน ทำรองเท้าและขวดยาง ชาวยุโรปคนแรกที่ค้นพบยางคือ คริสโตเฟอร์โคลัมบัส ผู้ค้นพบอเมริกาหรือโลกใหม่นั่นเอง จากการเดินทางไปอเมริกา ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2036-2039 ซึ่งได้เห็นชาวพื้นเมืองของเกาะไฮติใช้ยางทำลูกบอลสำหรับเล่นเกมส์ต่างๆ ต่อมาชาวยุโรปได้เข้าไปสำรวจ ศึกษาถึงกรรมวิธีการผลิตและคุณประโยชน์ของยางมากขึ้นแล้วนำตัวอย่างไปทำการวิเคราะห์ในยุโรป พบว่าก้อนยางทั่วไป มีคุณสมบัติที่ใช้ลบดินสอได้ ชาวอังกฤษและฮอลแลนด์จึงเรียกว่า Rubber ซึ่งเป็นชื่อที่Priestly นักเคมีชาวอังกฤษตั้งขึ้น การที่มีชื่อ พารา(Para) เป็นเพราะว่าในขณะนั้นในราว พ.ศ. 2302 เมืองพาราเป็นเมืองท่าแห่งหนึ่งของลุ่มน้ำอะเมซอน ซึ่งรัฐบาลเมืองพาราได้ส่งผ้ายางสำรับหนึ่งไปถวายพระเจ้าแผ่นดินประเทศโปรตุเกส ทำให้ชาวยุโรปเกิดความสนใจในยางพารามากขึ้น(เอกชัย พฤกษ์อำไพ,2547: 7)

เมื่อประมาณ พ.ศ. 2442-2444 ประเทศไทยเริ่มนำยางพาราเข้ามาจากประเทศมาเลเซีย โดยพระยารัษฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดี (คอซิมบี้ ณ ระนอง) ด้วยการเป็นนักการปกครองที่มีความรู้ความสามารถและมีความคิดในการพัฒนาประเทศอยู่เสมอเมื่อได้มีโอกาสเข้าไปหัวเมืองมาลายู (มาเลเซีย) เห็นว่าราษฎรในหัวเมืองมาลายูปลูกยางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจที่ทำรายได้ให้แก่ผู้ปลูกได้เป็นอย่างดีท่านจึงได้ศึกษาวิธีการทำสวนยางพารา จากการสัมภาษณ์นายประชิด วามานนท์ อายุ 92 ปี บ้านเลขที่63 เอกมัย 30 (ภาษี 2) ถ.เอกมัย กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2552 ได้กล่าวไว้ว่า "ด้วยความชาญฉลาดของพระยารัษฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดี ท่านจึงได้ลอบนำยางพาราเข้ามาโดยการดัดแปลงทำเป็นไม้เท้าถือเข้ามาเพราะในสมัยนั้นข้าราชการไทยนิยมการถือ ไม้เท้า ซึ่งต่อมาข้าราชการไทยที่พระยารัษฎาให้ไปปฏิบัติหน้าที่ ณ หัวเมืองมาลายูเมื่อเดินทางกลับมาก็จะมีไม้เท้าซึ่งดัดแปลงมาจากต้นยางพารากลับมาด้วย จนในที่สุดจึงได้มีต้นยางพาราต้นแรกเกิดขึ้นในประเทศไทยที่อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง และต่อมาก็ได้มีการปลูกกันอย่างแพร่หลาย" ปัจจุบันประเทศไทยมีพื้นที่ปลูกยางพาราประมาณ 15 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ78 (11,691,231 ล้านไร่) อยู่ใน

ภาคใต้ ร้อยละ10 (1,515,086 ล้านไร่) อยู่ในภาคตะวันออก ร้อยละ14 (2,143,206 ล้านไร่) อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งเป็นภูมิภาคที่มีการขยายพื้นที่ในการปลูกยางพาราเพิ่มขึ้นถึง 4 เท่าในเวลา 6 ปี (สถาบันวิจัยยาง,2551: 93)

ประเทศไทยเป็นผู้ผลิตยางพารารายใหญ่ที่สุดในโลกสามารถผลิตยางธรรมชาติได้ปีละ 3.06 ล้านตัน แบ่งเป็นการใช้ยางภายในประเทศ 373,659 ตัน หรือประมาณร้อยละ 12 คิดเป็นมูลค่า 126,000 ล้านบาท ที่เหลือเป็นการส่งออกในรูปยางดิบเช่น ยางแผ่นรมควัน ยางแท่ง และน้ำยางข้น ปริมาณ 2.7 ล้านตัน คิดเป็นมูลค่า 200,000 ล้านบาท ด้วยเหตุนี้ยางพาราจึงเป็นพืชเศรษฐกิจโลกที่มีบทบาทสำคัญต่อความเป็นอยู่ของเกษตรกรไทย เนื่องจากมีเกษตรกรผู้ปลูกทั้งประเทศมากกว่า 1 ล้านครอบครัว หรือประมาณ 6 ล้านคน (กรกัญญา อักษรเนียม,2551: 78) อย่างไรก็ตามราคายางพาราขึ้นอยู่กับความต้องการใช้ผลิตภัณฑ์จากยางพารา เช่นความต้องการในอุตสาหกรรมยานยนต์ของตลาดโลก เกษตรกรไม่สามารถกำหนดราคาขายเองได้และผลผลิตจากยางพาราไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์โดยตรงได้ภายในครัวเรือน ทำให้เมื่อใดที่ความต้องการใช้ยางพาราของโลกลดลง ราคายางก็จะลดลงด้วยและส่งผลกระทบโดยตรงต่อรายได้และการดำรงชีวิตของเกษตรกร เพราะยางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจของโลก ปัจจุบันความต้องการใช้ผลผลิตจากยางพาราเพิ่มสูงขึ้นเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะเมื่อประเทศจีนซึ่งเป็นผู้ใช้ยางรายใหญ่ของโลก ที่มีประชากรมากถึง 1,300 ล้านคน มีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ (GDP) สูงกว่าร้อยละ 10 ต่อปี เมื่อเศรษฐกิจขยายตัวเพิ่มขึ้น ประชาชนมีรายมากขึ้น ความต้องการในการอุปโภคบริโภคสินค้ามีมากขึ้นโดยเฉพาะความต้องการใช้รถยนต์ในจีนต้องใช้ยางพาราผลิตยางรถยนต์เพิ่มขึ้น ส่งผลให้ความต้องการผลิตภัณฑ์จากยางพาราเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และส่งผลต่อราคายางพาราทุกประเภทสูงขึ้น ซึ่งมีราคาเฉลี่ยยางแผ่นดิบกิโลกรัมละ 45 บาทในปี 2547 และเพิ่มสูงสุดถึงกิโลกรัมละ 100 บาท ในช่วง กลางปี2549 และกลางปี 2551 (วรรณภา เสนาดี,2551: 85)

ภาคใต้ของประเทศไทยมีลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศเหมาะสมสำหรับการปลูกยางพาราเพราะตั้งอยู่ใกล้บริเวณเส้นศูนย์สูตร และมีฝนตกชุกตลอดปี ทำให้เกษตรกรปลูกยางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจหลักที่สำคัญที่สุดของภาคใต้ จังหวัดพังงาเป็นจังหวัดหนึ่งของภาคใต้ที่มีพื้นที่ปลูกยางพาราถึง 781,347 ไร่ (สำนักงานเกษตรจังหวัดพังงา,2549: 8) มีเกษตรกรผู้ประกอบอาชีพทำสวนยางพาราถึง 13,109 ครอบครัว (สถาบันวิจัยยาง, 2551: 14)

ตำบลท่าอยู่เป็นตำบลหนึ่งในจังหวัดพังงา มีลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ เช่นปริมาณน้ำฝน จำนวนวันที่ฝนตก และลักษณะดิน เมื่อได้ศึกษาพบว่า มีเหมาะสมต่อการปลูกยางพารามากที่สุดโดยมีพื้นที่การปลูกยางพารารวมประมาณ 19,311 ไร่ โดยเกษตรกรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวนยางพาราเป็นอาชีพหลักมาช้านาน จนเกิดเป็นประสบการณ์ความชำนาญจากการประกอบ

อาชีพ นอกจากนี้ยังได้รับความรู้ทางด้านวิชาการทางการเกษตรจากภาครัฐผสมผสานกับภูมิปัญญาดั้งเดิมของชาวบ้านจนในปัจจุบันเกิดเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านส่งผลต่อการเพิ่มปริมาณผลผลิตให้กับเกษตรกร ซึ่งภูมิปัญญาดังกล่าวนี้ได้แก่ การคัดเลือกพันธ์ยาง วิธีการปลูกยางให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ การผสมปุ๋ยใช้เอง ในการเพิ่มมูลค่าของผลผลิตของเกษตรกรได้มีการรวมกลุ่มกันพัฒนาคุณภาพการทำยางแผ่นให้ได้มาตรฐาน เพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรองด้านราคา และการรู้จักใช้ประโยชน์จากส่วนต่างๆของต้นยางพารา เช่นการทำดอกไม้ประดิษฐ์จากใบยางพาราของกลุ่มแม่บ้านเป็นอาชีพเสริม ในช่วงฤดูฝนและฤดูแล้งซึ่งเป็นช่วงพักการกรีดยาง การเผาถ่านจากเศษกิ่งไม้ยางพารา ตลอดถึงการใช้พื้นที่ในแปลงเพาะปลูกให้เกิดประโยชน์สูงสุด เช่นการปลูกผักเหมียง หวาย สละ ดาหลา เป็นพืชร่วมยางในแปลงปลูกยางพาราเพื่อเสริมรายได้ หรือการขายต้นยางพาราเมื่อหมดอายุการกรีด ทำให้เกษตรกรสามารถดำรงชีพอยู่ได้ อย่างมีความสุข แม้ว่าจะประสบปัญหาราคายางผันผวนตามสภาวะเศรษฐกิจโลก

จากภูมิปัญญาที่โดดเด่นของชุมชนบ้านท่าอยู่ที่เกษตรได้นำเอาสภาพธรรมชาติมาสัมพันธ์กับวิถีการผลิตและการทำสวนยางพาราทำให้เกษตรกรรายย่อยมีรายได้ตลอดปีและรู้จักพึ่งตนเอง มีการรวมพลังของกลุ่มในชุมชนซึ่งเกิดประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพการทำสวนยางพาราอย่างยั่งยืนทำให้ชุมชนท่าอยู่มีชื่อเสียงในฐานะเป็นต้นแบบของการทำสวนยางพารา โดยได้รับรางวัลที่เกี่ยวข้องกับการทำสวนยางพารามากมาย เช่น

พ.ศ.2543ได้รับรางวัลสถาบันเกษตรดีเด่นแห่งชาติ

พ.ศ.2550ได้รับรางวัลดีเด่นวิสาหกิจชุมชน ตำบลท่าอยู่

พ.ศ.2551ได้รับรางวัลศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีประจำตำบลท่าอยู่

พ.ศ.2551ได้รับรางวัลกลุ่มปรับปรุงคุณภาพยางแผ่นและขายยางดีเด่น

นอกจากนี้ยังมีผู้รู้และผู้นำที่เป็นกำลังสำคัญร่วมกับภาครัฐในการเผยแพร่ภูมิปัญญาชาวบ้านให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมอีกเพราะในปัจจุบันการทำสวนยางพาราได้ขยายพื้นที่เพาะปลูกไปสู่ภูมิภาคอื่น เช่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แต่ภูมิปัญญาชาวบ้านเกี่ยวกับการทำสวนยางพารายังเป็นภูมิปัญญาเฉพาะกลุ่มเฉพาะพื้นที่ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาภูมิปัญญาชาวบ้านเกี่ยวกับวิธีการทำสวนยางพาราเพื่อเป็นการส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านในด้านนี้ให้แพร่หลายออกไปและเพื่อเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาอันทรงคุณค่านี้ไว้สำหรับคนรุ่นหลังต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาและพัฒนาการของการทำสวนยางพารา

2.2 เพื่อศึกษาภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำสวนยางพาราของเกษตรกร

2.3 เพื่อศึกษาการส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำสวนยางพาราของเกษตรกรให้แพร่หลาย

3. กรอบความคิดทางทฤษฎี

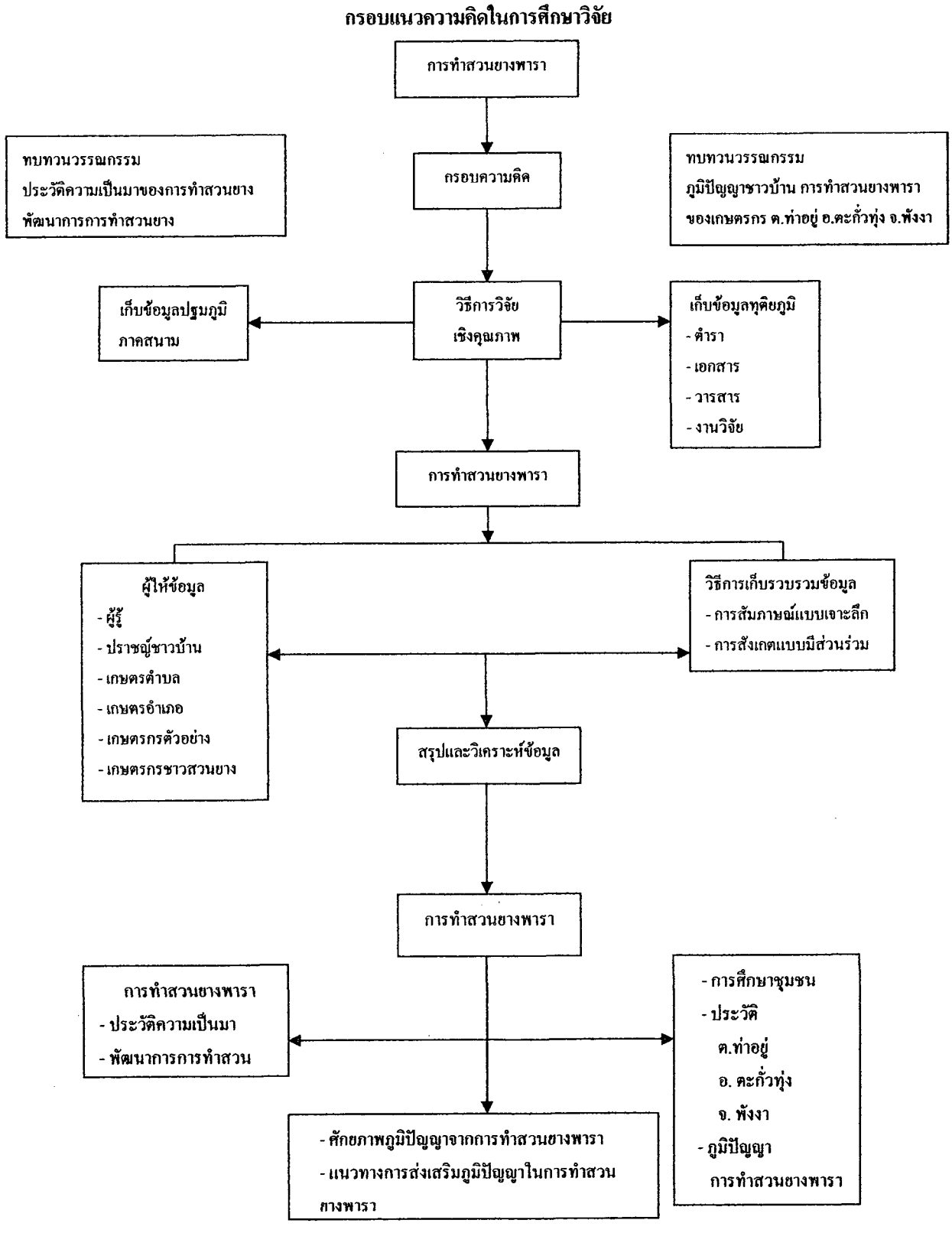

ภาพที่ 1.1 แสดงกรอบแนวคิดการส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำสวนยางพารา

การศึกษาการส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำสวนยางพารานั้นผู้วิจัยได้ศึกษาประเด็นเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและพัฒนาการของการทำสวนยางพารา โดยการศึกษาชุมชนตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา ในการศึกษานำไปสู่ประเด็นสำคัญคือ ภูมิปัญญาจากการทำสวนยางพาราศักยภาพของภูมิปัญญาจากการทำสวนยางพารา และแนวทางในการส่งเสริมภูมิปัญญาการทำสวนยางพารา

4. ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่อง "การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำสวนยางพารา: กรณีศึกษาตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา" เป็นการศึกษาการส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำสวนยางพาราของ เกษตรกรชาวสวนยางพารา และบุคคลที่เกี่ยวข้อง ในพื้นที่ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา โดยมีระยะเวลาการศึกษาตั้งแต่เดือนกันยายน พ.ศ. 2551 ถึง เดือน มีนาคม 2552 โดยครอบคลุมถึงขอบเขต ประวัติความเป็นมา พัฒนาการการทำสวนยางพาราและภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำสวนยางพารา ตลอดจนการส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำสวนยางพารา

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัยมีดังนี้

5.1 ภูมิปัญญาชาวบ้าน หมายถึง รากฐานความรู้ของชาวบ้านที่เกิดจากการสะสมการเรียนรู้มาเป็นระยะเวลายาวนานที่นำมาใช้ในการดำเนินชีวิต

5.2 การทำสวนยางพารา หมายถึง การประกอบอาชีพการทำสวนยางพาราของเกษตรกรในตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา

5.3 การกรีดยาง หมายถึง การกรีดเพื่อเอาน้ำยางจากต้นยางพาราเพื่อนำไปแปรรูป

5.4 ยางแผ่นดิบ หมายถึง ผลผลิตจากยางพาราที่ผ่านกระบวนการการผลิตของเกษตรกรเพื่อจัดจำหน่าย

5.5 เศษยาง หมายถึง เศษยางที่ได้จากยางพารา มี 3 ชนิด คือ เศษยางเส้น เศษยางก้อน และเศษยางดิน

5.6 น้ำยาง หมายถึง น้ำยางจากต้นยางพาราก่อนกระบวนการการผลิต

5.7 เกษตรกร หมายถึง เกษตรกรผู้ประกอบอาชีพทำสวนยางพาราในเขตตำบลท่าอยู่ จังหวัดพังงา

5.8 การเปิดกรีด หมายถึง การเริ่มเปิดกรีดต้นยางครั้งแรกโดยต้นยางที่เปิดกรีดต้องได้ขนาดที่พร้อมจะกรีดเอาน้ำยางได้ในระดับเศรษฐกิจ โดยทั่วไปต้นยางจะมีอายุประมาณ 7 ปี

5.9 พืชแซม หมายถึง พืชที่ปลูกในแปลงยางพารา ระหว่างแถวยางพาราอ่อนเพื่อเสริมรายได้

5.10 พืชร่วม หมายถึง พืชที่ปลูกในแปลงยางพารา ระหว่างแถวยางพาราที่เปิดกรีดแล้วเพื่อเสริมรายได้

นิยามศัพท์เฉพาะท้องถิ่น

5.11 ป่ายาง หมายถึง สวนยางแปลงขนาดเล็กของเกษตรบ้านท่าอยู่

5.12 ตัดยาง หมายถึง การไปกรีดยางเพื่อเอาน้ำยางจากต้นยางพารามาแปรรูปของเกษตกรชาวสวนยางพาราตำบลท่าอยู่

5.13 น้ำส้มยาง หมายถึง กรดที่เกษตรกรนำมาใช้ในการทำให้น้ำยางดงรูป

5.14 ยางงด หมายถึง เวลาที่น้ำยางหยุดไหลจากลำต้นหลังจากเกษตรกรกรีดยาง

5.15 ฆ่ายาง หมายถึง การนำน้ำยางที่ได้เก็บรวบรวมทั้งหมดมาเข้าสู่กรรมวิธีการแปรรูป

5.16 ที่เน้นยาง หมายถึง อุปกรณ์ที่ใช้สำหรับการบีบยางให้แบนเรียบก่อนนำเข้ารีดโดยจักรรีดยาง

5.17 จักรฉิ่น หมายถึง เครื่องจักรที่ใช้สำหรับทำให้แผ่นยางเรียบบางไม่มีลวดลาย

5.18 จักรดอก หมายถึง เครื่องจักรที่ใช้สำหรับทำให้แผ่นยางมีลวดลายเพื่อรีดเอาน้ำที่อยู่ในยางแผ่นให้เหลือน้อยที่สุด

5.19 ไม้มบ หมายถึง ไม้ไผ่กลมที่มีความยาวประมาณ 2 เมตรเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ1.5-2 เซนติเมตรที่เกษตรกรชาวสวนยางนำมาใช้เป็นแนวในการจัดแถวก่อนการขุดหลุมปลูกต้นยางในแปลงเพาะปลูก

5.20 มีดตัดยาง หมายถึง มีดที่มีลักษณะเฉพาะใช้สำหรับการกรีดยางเท่านั้น

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 ทราบภาพรวมของประวัติและพัฒนาการในการทำสวนยางพาราของเกษตรกรบ้านท่าอยู่จังหวัดพังงา

6.2 ทราบภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำสวนยางพาราของเกษตรกรบ้านท่าอยู่จังหวัดพังงาและจะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจหรือเกษตรกรชาวสวนยางพาราในภูมิภาคอื่นในการนำภูมิปัญญาชาวบ้านเหล่านี้ไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการทำสวนยางพาราในท้องถิ่นของตน

6.3 มีแนวทางการอนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำสวนยางพาราของเกษตรบ้านท่าอยู่ให้อยู่สืบทอดสำหรับคนรุ่นหลังและแพร่หลายต่อไป

บทที่ 2
วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่องภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำสวนยางพารา กรณีศึกษาตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นแนว และได้กำหนดกรอบการศึกษาโดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารแนวความคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. แนวคิดและทฤษฎี
    - 1.1 แนวคิด
        - 1.1.1 แนวคิดการสร้างปัญญา
        - 1.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับชุมชน
        - 1.1.3 แนวคิดนิเวศวิทยาวัฒนธรรม
        - 1.1.4 แนวคิดการมีส่วนร่วม
        - 1.1.5 แนวคิดเกี่ยวกับยางพารา
    - 1.2 ทฤษฎี
        - 1.2.1 ทฤษฎีการรับสิ่งใหม่
        - 1.2.2 ทฤษฎีระบบการเกษตร
        - 1.2.3 ทฤษฎีนิเวศวิทยา
        - 1.2.4 ทฤษฎีปรากฏการณ์นิยม
2. ภูมิปัญญา
3. ยางพาราและประวัติความเป็นมาของยางพารา
4. พัฒนาการการทำสวนยางพารา
5. ระบบตลาดยางพาราของประเทศไทย
6. องค์กรที่เกี่ยวข้องกับยางพารา
7. ชุมชนบ้านท่าอยู่ ตำบลท่าอยู่
    - 7.1 ภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำสวนยางพาราของตำบลท่าอยู่
    - 7.2 การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านของภาครัฐ

8. สถิติทางการเกษตร

9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดและทฤษฎี

1.1 แนวคิด ประกอบด้วยแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยดังนี้

1.1.1 แนวคิดการสร้างปัญญา

แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างปัญญา(ทัศนีย์ ทองสว่าง, 2549:59) ความหมายของปัญญา ปัญญา คือ ความรู้ความสามารถที่ใช้แก้ปัญหาใดๆ โดยปัญญามีระดับสูงกว่าความรู้ซึ่งเป็นเพียงข้อมูล คนมีความรู้คือ คนที่มีปริญญาประกาศนียบัตร แต่คนมีปัญญาอาจมีปริญญา หรือไม่มีก็ได้ แต่เขาสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางการเมือง เศรษฐกิจ อุตสาหกรรม ธุรกิจ ประดิษฐ์คิดค้น และปัญหาสังคม

ประเภทของปัญญา พุทธศาสนาแสดงว่า ปัญญามี2 ประเภทคือปัญญาที่ติดตัวมาจากชาติก่อน และปัญญาที่สร้างได้ในชาตินี้ ซึ่งแบ่งย่อยออกไปเป็นสามประเภท คือ

1) ปัญญาที่เกิดจากการฟังการอ่าน (หนังสือและอื่น ๆ)

2) ปัญญาที่เกิดจากการคิดใคร่ครวญ

3) ปัญญาที่เกิดจากการปฏิบัติปัญญาประเภทนี้เป็นปัญญาระดับสูงสุด

แนวคิดในการสร้างปัญญาอาจสรุปได้ว่าปัญญาเกิดจากการคบหากับผู้มีปัญญา ศึกษาคำสอนของผู้มีปัญญา พิจารณาใคร่ครวญด้วยตนเอง และการลงมือปฏิบัติ

ปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญญามีดังนี้

1) การคบหากับผู้มีปัญญา

2) การศึกษาคำสอนของผู้มีปัญญา การศึกษาที่ทำให้เกิดปัญญานั้น ไม่ใช่เพียงแค่การได้ยิน แต่ต้องเป็นการฟังเพราะการฟังทำให้เกิดการเรียนรู้

3) การพิจารณาใคร่ครวญด้วยตนเอง ทางศาสนาธรรมเรียกปัจจัยนี้ว่า โยนิโสมนสิการ แปลว่าการคิดอย่างแยบคาย

4) การลงมือปฏิบัติ คือ เหตุให้เกิดปัญญาทางสุดท้ายของทฤษฎีนี้การลงมือปฏิบัติเรื่องใดๆ ปัญญาจะเกิดได้เพราะการทำสิ่งใดอย่างมีสติรู้ตัว ปัญญาจากประสบการณ์จึงเป็นปัญญาสูงสุด

สรุป แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างปัญญา ปัญญา คือ เครื่องมือในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ที่มนุษย์ใช้แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตให้ประสบผลสำเร็จ มนุษย์จะมีปัญญาได้โดย คบ

หากับผู้มีปัญญา ศึกษาคำสอนของผู้มีปัญญา โดยการพิจารณาอย่างแยบคาย และการลงมือปฏิบัติ จนก่อเกิดเป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน

1.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับชุมชน

สุวิทย์ ยิ่งวรพันธ์(อ้างใน สมศักดิ์ ศรีสันติสุข,2534: 2) ได้ให้ความหมายของชุมชนว่า กลุ่มชนซึ่งรวมกันอยู่ มีความรู้สึกผูกพันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทำให้แต่ละบุคคลมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของ สังคม ในความหมายดังกล่าวนี้การที่กลุ่มเป็นที่ชุมชนมีความรู้สึกนึกคิด ผลประโยชน์ และผูกพันกันทางเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรมร่วมกัน โดยอาศัยอยู่ในบริเวณพื้นที่ทางภูมิศาสตร์เดียวกัน ตลอดจนการที่ใช้ประโยชน์และบริการทางสังคมร่วมกันดังที่ได้มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของชุมชนไว้หลากหลายดังนี้

อาเธอร์ ดันแฮม(อ้างใน สมศักดิ์ ศรีสันติสุข,2534: 2) กล่าวว่าชุมชนคือ กลุ่มมนุษย์กลุ่มหนึ่งที่ตั้งภูมิลำเนา อยู่ในเขตทางภูมิศาสตร์ที่ค่อนข้างแน่นอนและติดต่อกัน และมีส่วนสำคัญของชีวิตทั่วไปเดียวกัน ซึ่งมองเห็นได้จากมารยาท ประเพณี ขนบธรรมเนียมและ แบบอย่างของการพูด

อุทัย หิรัญโต(อ้างใน สมศักดิ์ ศรีสันติสุข,2534: 2) ได้กล่าวว่าชุมชน เป็นกลุ่มคนกลุ่มหนึ่งที่มีภูมิลำเนาอยู่ ในอาณาเขตทางภูมิศาสตร์แห่งใดแห่งหนึ่งอันแน่นอน มีผลประโยชน์ส่วนใหญ่ร่วมกันซึ่งเห็นได้ชัดจากความประพฤติขนบธรรมเนียมประเพณี

สัญญา สัญญาวิวัฒน์(อ้างใน สมศักดิ์ ศรีสันติสุข,2534: 2) ได้กล่าวว่าชุมชนประกอบด้วยประชาชนซึ่งอาศัยอยู่บนผืนแผ่นดินที่ต่อเนื่องกันและเป็นผู้ซึ่งมีความสนใจร่วมกันกับผู้อื่นอย่างน้อย 1 อย่าง หรือมากกว่าที่เป็นเหตุให้ต้องอยู่บนพื้นแผ่นดินนั้น

ไพฑูรย์ เครือแก้ว(สมศักดิ์ ศรีสันติสุข,2534: 3) ได้กล่าวว่าชุมชน หมายถึง กลุ่มบุคคลที่ตั้งอยู่เป็นที่ เป็นทางมีขอบเขตอันเดียวกัน และผู้คนมีการพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ซึ่งกันและกัน มีการติดต่อซึ่งกันและกัน มีความสนใจร่วมกันอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น ความรักชาติ รักมาตุภูมิ มีแนวพฤติกรรมเป็นแบบอย่างเดียวกัน เช่นการกินอยู่หลับนอน ภาษาพูด การแต่งงาน การใช้เครื่องมือ เป็นต้น รวมความแล้วหมายความว่ามี วัฒนธรรมร่วมกันนั่นเอง ซึ่งถ้าจะแยกให้เห็นเด่นชัด ก็จะได้ดังนี้

1) ชุมชนต้องมีสถานที่หรือท้องที่มีขอบเขตจำกัด ซึ่งมักจะเป็นที่มีดิน น้ำ อากาศดี มีแม่น้ำไหลผ่าน มีพื้นดินอุดมสมบูรณ์เป็นต้น

2) ชุมชนจะต้องมีคนตั้งแต่สองคนขึ้นไป หรือกลุ่มบุคคลที่เป็นหญิงและชาย เด็กและผู้ใหญ่ ต่างก็มีความรู้ ความสามารถ ความสนใจไม่เหมือนกัน แต่มีวิถีพฤติกรรมเหมือน ๆ กัน และใช้ชีวิตร่วมกัน มีความผูกพันเป็นพวกเดียวกัน

*3) ชุมชนต้องมีศูนย์กลาง*ของการงาน และบริการต่าง ๆ บางประการ เกี่ยวกับการงานมี อาชีพต่างๆ ของคนในชุมชน ซึ่งต้องอาศัยทรัพยากรธรรมชาติ และระดับการศึกษาของบุคคลในชุมชน นั้น ๆ เกี่ยวกับการต่างๆ ก็ได้แก่ บริการทางการค้า บริการทางสุขภาพอนามัย บริการทางการบันเทิง โรงเรียน

1.1.3 แนวคิดนิเวศวิทยาวัฒนธรรม

ยศ สันตสมบัติ (2548 : 34) กล่าวถึงนิเวศวิทยาวัฒนธรรมว่า เป็นแนวคิดที่สนใจศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรม โดยเน้นถึงอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมว่าเป็นตัวกำหนดกระบวนการวิวัฒนาการทางสังคมวัฒนธรรม โดยมองสังคมในลักษณะเป็นพลวัตหรือเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การเปลี่ยนแปลงนั้น เป็นผลมาจากการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม

งามพิศ สัตย์สงวน (2548 : 36) กล่าวถึงนิเวศวิทยาวัฒนธรรมว่า วัฒนธรรมเป็นการปรับตัวต่อปัญหาเบื้องต้นที่เกี่ยวกับการดิ้นรนเพื่อมีชีวิตและการผลิต นั่นคือการมองวัฒนธรรมว่าเป็นระบบหนึ่งของพฤติกรรมที่ถ่ายทอดทางสังคมและมีหน้าที่เชื่อมโยง คนในชุมชนต่างๆ ให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่เฉพาะในชุมชนหรือสังคมนั้น

สรุป แนวคิดเกี่ยวกับชุมชน ชุมชน คือ กลุ่มคนที่มีตั้งแต่สองคนขึ้นไป มาอยู่ร่วมกันในพื้นที่แห่งใดแห่งหนึ่งและมีแบบแผนปฏิบัติแบบเดียวกัน มีวัฒนธรรมร่วมกัน มีการถ่ายทอดความรู้ให้กัน และมีความผูกพันเป็นพวกเดียว ช่วยเหลือกัน

1.1.4 แนวคิดการมีส่วนร่วม

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2528 : 288) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน ว่า หมายถึง พฤติกรรมอันกอรปด้วยการร่วมและสมยอมตามพฤติกรรมที่คาดหวังของกลุ่มทางการและไม่ใช่ทางการ หรือในความหมาย ก็คือ การที่ประชาชนก่อให้เกิดสิ่งต่าง ๆ ร่วมกันนั่นเอง

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2530 : 61) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่ส่งเสริม ชักนำ สนับสนุนและสร้างโอกาสให้ชาวบ้านทั้งในรูปของส่วนบุคคลและกลุ่มคนต่าง ๆ ให้ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งหรือหลายกิจกรรม โดยจะต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจมิใช่เข้ามาร่วมเพราะการหวังผลตอบแทน ประการสำคัญก็คือ กระบวนการของการมีส่วนร่วมนั้นจะต้องสอดคล้องกับชีวิต ความจำเป็น ความต้องการ และวัฒนธรรมของชาวบ้านส่วนใหญ่ในชุมชนด้วย

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2527 : 6) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริม ชักนำ สนับสนุนและสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชน ทั้ง

รูปแบบส่วนบุคคล กลุ่มชน สมาคม มูลนิธิ และองค์การอาสาสมัครรูปต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนิน งานเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องรวมกัน

ชำนาญ วงศ์วินิจศร (2545 : 15) ให้แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนจะต้องมีความสัมพันธ์กับแนวความคิดของการเชื่อใจและการยอมรับตนเองเพื่อที่จะนำไปสู่การมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างยิ่ง ซึ่งสามารถสังเกตได้จากระดับความพึงพอใจ ระดับการไว้วางใจและต้องครอบคลุมทัศนคติความคาดหวังและกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติร่วมกัน

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527) เสนอว่า การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจการต่างๆ ของชุมชน เกิดจากแนวคิดสำคัญ 3 ประการคือ

1. ความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกัน ซึ่งเกิดจากความสนใจและความห่วงกังวลส่วนบุคคล ซึ่งบังเอิญพ้องต้องกัน กลายเป็นความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกันของส่วนรวม

2. ความเดือดร้อนและความไม่พึงพอใจร่วมกันที่มีต่อสถานการณ์ที่เป็นอยู่นั้น ผลักดันให้พุ่งไปสู่การรวมกลุ่ม วางแผน และลงมือกระทำร่วมกัน

3. การตกลงใจร่วมกันที่จะเปลี่ยนแปลงกลุ่มหรือชุมชนไปในทิศทางที่พึงปรารถนา การตัดสินใจร่วมกันนี้จะต้องรุนแรงมากพอที่จะทำให้เกิดความริเริ่มกระทำการที่สนองตอบความเห็นชอบของคนส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้น

1) ประเภทการมีส่วนร่วม

ชำนาญ วงศ์วินิจศร (2545 : 21-22) จำแนกประเภทของการมีส่วนร่วมออกเป็น 3 ประเภท ตามลักษณะของการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมโดยตรง (Direct Participation) โดยผ่านองค์กรจัดตั้งของประชาชน (Inclusive Organization) เช่น การรวมกลุ่มเยาวชนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นต้น

2. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางอ้อม (Indirect Participation) โดยผ่านองค์กรผู้แทนของประชาชน (Representative Organization) เช่น กรรมการของกลุ่มหรือชุมชน กรรมการโครงการบ้านปลา กรรมการหมู่บ้าน เป็นต้น

3. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมโดยการเปิดโอกาสให้ (Open Participation) โดยผ่านองค์กรที่ไม่ใช่ผู้แทนของประชาชน (Non- representative organization) เช่นสถาบันหรือหน่วยงานที่เชิญชวน หรือเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมได้ทุกเวลา

สรุป การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการซึ่งประชาชนหรือผู้มีส่วนได้เสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะและเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่มีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน

รวมทั้งมีการนำความเห็นดังกล่าวไปประกอบการพิจารณากำหนดนโยบายและการตัดสินใจของภาครัฐ การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการสื่อสารในระบบเปิด

1.1.5 แนวคิดเกี่ยวกับยางพารา

ผลผลิตยางของโลก 9.9 ล้านตันในปี พ.ศ.2550 โดยใช้ยางธรรมชาติเพิ่มขึ้น ร้อยละ 4.23 ต่อปี ยางสังเคราะห์เพิ่มขึ้น ร้อยละ 2.68 ต่อปีโดยมีการใช้ยางธรรมชาติร้อยละ 42.8 ยางสังเคราะห์ ร้อยละ 57.2 ศักยภาพการผลิตและส่งออกยางพาราธรรมชาติของโลก

1) ผลผลิตยางของโลก ได้แก่ ประเทศต่าง ๆ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2.1 แสดง เนื้อที่กรีดยางได้ ผลผลิต และผลผลิตต่อไร่ ของประเทศผู้ผลิตที่สำคัญ ปี 2548-2550

ประเทศ	เนื้อที่กรีดยางได้(1,000 ไร่)			ผลผลิต(1,000 ตัน)			ผลผลิตต่อไร่ (กก.)		
	2548	2549	2550	2548	2549	2550	2548	2549	2550
ทั้งโลก	51,037	54,334	55,934	9,350	9,817	9,938	183	181	178
ไทย	10,569	10,893	11,052	2,980	3,071	3,024	282	282	273
อินโดนีเซีย	16,625	18,375	19,844	2,271	2,350	2,540	137	128	182
มาเลเซีย	7,731	8,750	8,750	1,126	1,284	1,270	146	147	145
อินเดีย	2,813	2,813	2,813	803	831	803	285	295	285
เวียดนาม	3,017	3,199	3,200	482	546	550	160	171	172
จีน	2,905	2,938	2,969	514	538	545	177	183	184
ฟิลิปปินส์	512	590	594	316	352	360	617	597	606
ไนจีเรีย	2,122	2,122	2,125	142	143	143	67	67	67
โกตดิวัวร์	469	469	469	135	130	128	288	277	273
ศรีลังกา	728	728	728	104	109	118	143	150	162
อื่นๆ	3,546	3,457	3,390	477	463	457	135	134	135

ที่มา: องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ(2551)

หมายเหตุ: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

(1) ไทย เป็นผู้ผลิตและส่งออกอันดับ 1 ของโลก ผลิตยางธรรมชาติ ได้ 3.02 ล้านตัน ในปี พ.ศ. 2550 พื้นที่ ยางที่กรีด ได้ 11, 05 ล้านไร่ ผลผลิตยางเฉลี่ย 273 กิโลกรัมต่อไร่ โดยไทยมีส่วนแบ่งการผลิตร้อยละ 33.4 ของผลผลิตทั้งหมด มีส่วนแบ่งการส่งออก ประมาณร้อยละ 31 ของยางธรรมชาติทั้งหมด

(2) อินโดนีเซีย ผลิตยางธรรมชาติได้ 2.54 ล้านตัน ปี 2550 อัตราการขยาย ตัว ร้อยละ 4.82 ต่อปี ส่งออก 2.024 ล้านตัน หรือ เพิ่ม ร้อยละ 4.68 ต่อปี โดยมีพื้นที่กรีดยางมากที่สุดในโลก คือ 19.84 ล้านไร่ ร้อยละ 85 เป็นสวนยางขนาดเล็ก ผลผลิตยาง 182 กิโลกรัมต่อไร่ ต่อปี

(3) มาเลเซีย ผลิตยางได้ 1.27 ล้านตัน ปี 2550 พื้นที่ เปิดกรีด 8.75 ล้านไร่ ผลผลิตเฉลี่ย 145 กิโลกรัมต่อไร่ ต่อปี ปัญหาคือขาดแรงงานกรีด

(4) อินเดีย ผลิตยางได้ 0.8 ล้านตัน ปี2550 พื้นที่กรีดยาง 2.8 ล้านไร่ ผลิตยางเฉลี่ย 285 กิโลกรัม ต่อไร่ ต่อปี ผลิตยังไม่เพียงพอ ต้องนำเข้า

(5) จีน ผลิตยางได้ 0.54 ล้านตัน ปี2550 พื้นที่กรีดยาง 2.9 ล้านไร่ ปลูกมากมณฑลไฮนานและยูนนาน

2) การใช้ยางของประเทศผู้ใช้สำคัญของโลก ได้แก่ประเทศต่างๆ ดังต่อไปนี้

(1) จีน ใช้ยางธรรมชาติ 2.04 ล้านตัน มากที่สุดในโลก ปีพ.ศ. 2548 ใช้ยางเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 8.97 ต่อปี ผลิตยางสังเคราะห์ได้ 1.632 ล้านตัน

(2) สหรัฐอเมริกา เป็นประเทศผู้ใช้ยางเป็นอันดับ 2 ของโลก โดยใช้ 1.59 ล้านตัน

(3) ญี่ปุ่น ใช้ยางธรรมชาติมากเป็นอันดับ 3 ของโลก โดยใช้ 1.156 ล้านตัน

(4) อินเดีย ใช้ยางธรรมชาติ 789,200 ตันเฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.95 ต่อปี

(5) มาเลเซีย ใช้ยางมากเป็นอันดับ 5 ของโลกใช้ยางธรรมชาติ 386,500 ตัน ปี พ.ศ.2548 เฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.82 ต่อปี

(6) เกาหลีใต้ ใช้ยางธรรมชาติ 369,800 ตัน พ.ศ.2548 เฉลี่ยร้อยละ 2.28 ต่อปี

(7) ไทย พ.ศ.2548 ใช้ยางธรรมชาติ 334,600 ตันขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 7.6 ต่อปี

ยางพารา (สันทัด ใบลี,2550:16) เป็นพืชเศรษฐกิจสำคัญสำหรับภาคใต้ หากจะพัฒนายางพาราให้เกิดประโยชน์ให้ได้ก็โดย จากผลิตภัณฑ์ของต้นยาง และน้ำยางมาใช้ในประเทศไทยซึ่งที่ผ่านมาประเทศไทยได้ส่งวัตถุดิบไปขายยังต่างชาติและส่งกลับมาเป็นผลิตภัณฑ์ยางขายให้กับประเทศไทย ประเทศไทยยังไม่ได้ใช้ ยางพาราได้เต็มที่ และทำให้ประเทศไทยขาดดุล ดังนั้นจึงทำให้เกิดแนวความคิดว่า

3) แนวความคิดการแก้ปัญหายางพารา

(1) จะทำอย่างไรให้ผลิตภัณฑ์จากยางพาราเกิดผลกับคนไทยสูงสุด

(2) จะทำอย่างไรให้ทุกส่วนงานที่เกี่ยวข้องได้ช่วยกันแก้ปัญหา โดยเฉพาะเจ้าของทรัพยากรหรือเกษตรกร

(3) ถ้าครอบครัวมั่นคง ชุมชนเข้มแข็ง ประเทศก็จะมั่นคง โดยความมั่นคงจะต้องอยู่ที่ว่าพอด้วย

(4) จะทำอย่างไรให้ชาวบ้านเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการให้มากขึ้น

จากแนวคิดของ ประยงค์ รณรงค์อ้างใน(สันทัด ใบลี,2550:17) เกี่ยวกับปัญหาของเกษตรกรชาวสวนยางชุมชนไม้เรียงซึ่งมีหลายระดับไม่เหมือนกัน รัฐหรือหน่วยงาน ราชการไม่สามารถเข้าไปแก้ปัญหาให้ได้ ดังนั้นชุมชนไม้เรียงจึงเลือกที่จะแก้ปัญหาด้วยกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนเอง มีการปฏิบัติเพื่อพิสูจน์ข้อสมมุติฐานกลั่นกรองเป็นความรู้ ทำให้ชุมชนสามารถดำเนินวิถีชีวิตได้อย่างปกติ แม้ในสภาพที่เศรษฐกิจตกต่ำชุมชนไม้เรียง จึงเป็นต้นแบบชุมชนตัวอย่าง

4) แนวความคิดการพัฒนายางพารา การผลิตยางพารายังมี ความเสี่ยงคือ

(1) ผลผลิตขึ้นอยู่กับดิน ฟ้า อากาศ

(2) เรื่องราคายังเกี่ยวข้องกับตลาดโลก

(3) นโยบายของรัฐ ยังไม่แน่นอน

5) ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการทำให้ยางพารามีความมั่นคง

(1) การแปรรูปผลิตภัณฑ์ยางขึ้นมาใช้ในประเทศไทยจะต้องไม่น้อยกว่า 20%

(2) ความสามารถในการสต็อกเก็บได้ 10%

(3) ให้ยางแผ่นรมควัน น้ำยางข้น ยางแท่ง หมุนเวียนอยู่ในตลาดโลกไม่เกิน 70%

6) เรื่องที่น่าเป็นห่วงเกี่ยวยางพารา ได้แก่

(1) ยางมีบทบาทในด้านความ เจริญทำให้เศรษฐกิจดีขึ้น มีความต้องการใช้ยางมากขึ้น ถ้าเศรษฐกิจทรุดความต้องการยางจะลดลง ยางล้นตลาดและเป็นปัญหาเพราะผลิตแล้วไม่รู้จะเอาไปขายที่ไหน

(2) ผลกระทบจากการเกิดสงครามที่ขยายวงกว้างโดยจะมีผลกระทบเรื่องยาง เกษตรกรชาวสวนยางไม่ควรฝากชีวิตไว้กับเรื่องยางอย่างเดียว ต้องมีอาชีพรอง อาชีพเสริมอย่างอื่นไว้ รองรับ

นอกจากนี้ โครงสร้าง ขององค์กรต่างๆ ที่ทำให้เกิดความมั่นคงในการ บริหารจัดการ มีการตั้งองค์การยางแห่งชาติขึ้นมา โดยรวม 3 องค์กรหลัก คือ กองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง องค์กรสวนยาง สถาบันวิจัยยางโดยตั้งเป็นองค์กรที่ให้บริการแบบไตรภาคี คือมี ตัวแทนของชาวสวนยาง มีตัวแทนของพ่อค้ายาง และตัวแทนของส่วนราชการมาทำงานร่วมกันมีการจัดทำแผนร่วมกัน

ส่วนแนวคิดของ วรรณ ขุนจันทร์อ้างใน(สันทัด ใบลี,2550: 18) เกี่ยวกับปัญหาราคาตกต่ำ ถูกเอาเปรียบ ขายยางแผ่นโดยไม่มีโอกาส กำหนดราคาเอง ดังนั้นจึงมีการปรึกษาหารือกันรวม7คนได้มีการตั้งคำถามว่าเรามีอาชีพอะไร อาชีพ ที่เราทำมีปัญหา หรือไม่ ถ้ามีปัญหาเราจะ

แก้ไขอย่างไรซึ่ง ทุกคนในกลุ่มได้ตอบเป็นเสียงเดียวกันว่ามีอาชีพทำสวนยางและมีปัญหาโดยได้ร่วมกันสรุปแนวทางในการแก้ปัญหา คือ ต้องจัดตั้งกลุ่มและมีผลทำให้เกิดการรวมกลุ่มขายยาง แผ่นดิบที่ อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง ซึ่งเป็นการรวมตัวร่วมกันในการเรียนรู้ พึ่งพาตนเอง และแก้ปัญหาแทนการ รอคอยความช่วยเหลือ

7) ปัญหาของชาวบ้านโดยมีการเริ่มต้นพัฒนายางพารา ดังนี้

(1) พื้นที่ปลูกยางพารา ยางพาราเป็นพืชธรรมชาติ ขึ้นในพื้นที่ที่มีความเหมาะสม ถ้าเป็นพื้นที่ซับน้ำความเจริญเติบโตจะไม่ดี เท่าที่ควร ควรลดการใช้สารเคมี ควรปลูกพืชคลุมหน้าดิน พื้นที่ลาดเอียงระวังการถูกชะล้างหน้าดินเวลาฝนตกลงมา ควรมีการปลูกพืชแซมในช่วงเวลา 1-3 ปี เช่นปลูกพืชตระกูล ผัก ถั่ว ข้าวโพด พริก กล้วย ผักเหมียง

(2) ควรรวมกลุ่มยาง กลุ่มพัฒนาคุณภาพยาง รวมกลุ่มกันขาย ซึ่งจะมีอำนาจในการต่อรองการรวมกลุ่มกันออม ไม่ใช่ รวมกลุ่มกันจ่าย รวมกลุ่มกันกู้ ควรให้เกษตรกรมีการออมทรัพย์แผนการผลิต เมื่อขายยางเสร็จควรมีการออม ถ้าไม่อย่างนั้นแล้วได้เงินมาก็ใช้จ่ายหมด เป้าหมายหลักคือครอบครัวของสมาชิกจะดีขึ้น ได้รับสวัสดิการ คือความสำเร็จ นอกจากนี้ควรมีการสร้างคนรุ่นใหม่ โดยเลือกจากสมาชิกหรือลูกหลานของสมาชิกคนนอกไม่รับโดยมีพฤติกรรมที่เป็นที่น่าเชื่อถือมีการเรียนรู้เกิดขึ้นซึ่งจากการตั้งเป็นสภาประชุมกันในวัดโดยมีโครงสร้าง3ส่วน คือ บ้าน วัด และราชการและ มีองค์กรประกอบของสภาลานวัด 3 ส่วน คือ สมาชิก กรรมการบริหารสภา และที่ปรึกษาของสภาการสร้างคนรุ่นใหม่ สถาบันการศึกษาต้องให้เด็กได้เรียนรู้ในเรื่องของยาง ใน 3 สาขาวิชาคือ วิชาวิทยาศาสตร์ ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพของต้นยาง เปลือก ชั้นในที่ให้น้ำ ยาง ท่อน้ำยางอยู่ตรงไหน ท่อน้ำยางไหลจากไหนไปไหน จากซ้ายไปขาหรือจากขวาไปซ้าย กรีดทางไหนจึงจะตัดท่อน้ำยาง วิชาคณิตศาสตร์ สอนการคำนวณให้ได้ว่ายางหนึ่งแผ่นใช้น้ำยางสดเท่าไร น้ำสะอาด เท่าไรใส่น้ำกรดในอัตราส่วนเท่าไร คำนวณเรื่องต้นทุนต่างๆ ยาง 1 กิโลกรัม ต้นทุนเท่าไร ถ้า โค่นล้มสวนยางใช้ค่าใช้จ่าย ในการลงทุนปลูกใหม่เท่าไร วิชาพาณิชย์ศาสตร์ เรื่องการค้าการขายจัดกระบวนการในองค์กร อนาคตลูกเกษตรกร ต้องส่งยางไปขายในระดับขององค์กรไม่ใช่ในระดับของพ่อค้า ไม่ใช้บริษัทแต่เป็นบริษัทมหาชนที่ เกี่ยวกับเรื่องยางการส่งขายต่างประเทศให้รู้ว่า ตลาดอยู่ที่ไหน ลูกค้า เป้าหมายหลักอยู่ที่ไหน

สรุป แนวคิดเกี่ยวกับยางพารา ยางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของไทย แต่ปัญหาสำคัญมากอย่างหนึ่งคือเรื่องของราคาผลผลิต ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยภายนอกหลายปัจจัยที่ไม่สามารถควบคุมได้ การรวมกลุ่มเกษตรกร โดยร่วมกันคิด ศึกษา แก้ปัญหา ถ่ายทอดความรู้ ตลอดถึงการร่วมมือกับภาครัฐ สามารถช่วยแก้ปัญหาราคาตกต่ำยางพาราได้

1.2 ทฤษฎี ประกอบด้วยทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยดังนี้

1.2.1 ทฤษฎีการรับสิ่งใหม่(Innovation theory) (สมศักดิ์ ศรีสันติสุข,2534: 26) การรับสิ่งใหม่หรือการรับของใหม่ (Innovation) มีความหมายเกี่ยวกับ วัตถุในด้านที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีและที่ไม่ใช่วัตถุอันได้แก่ ความรู้สึกนึกคิด ทัศนคติและอุดมการณ์ในชุมชนหนึ่ง ๆการที่จะมีสิ่งใหม่ๆ เกิดขึ้นได้นั้นจะต้องมีแหล่งที่มา อยู่ 3 ประการ คือ

1) การค้นพบ(Discovery) คือการที่ชาวบ้านได้ค้นพบทรัพยากร หรือการค้นพบพืชผลทางเกษตรสมัยใหม่ทำให้ชาวบ้านได้เปลี่ยนอาชีพ หรือมีรายได้ ดีกว่าเดิม เช่น การค้นพบพืชพันธุ์ใหม่ที่ให้ผลผลิตต่อไร่สูง ทำให้ประชาชน ได้หันมา ทำการเพาะปลูกพืชพันธุ์ใหม่ ประชาชนก็จะมีรายได้สูงขึ้น

2) การคิดค้นประดิษฐ์(Invention) คือการคิดที่มีผู้คิดค้นประดิษฐ์สิ่งใหม่ๆ ขึ้นและมีประโยชน์ต่อชุมชน ประชาชนก็จะหันมารับสิ่งใหม่ๆ นั้นมา ใช้กันมากขึ้นเรื่อย ๆ เช่นมีผู้ประดิษฐ์คิดค้นรถยนต์เล็กๆ โดยนำเครื่องสูบน้ำมา ใช้แทนเครื่องจักร ชาวบ้านได้ใช้ประโยชน์หลาย ๆ อย่าง

3) การแพร่กระจาย(Diffusion) คือการยอมรับสิ่งใหม่ ๆ จากสิ่งอื่นหรือสังคมภายนอก เรียกได้ว่าเป็นการแพร่กระจ่ายจากสังคมหนึ่งไปสู่ อีกสังคมหนึ่ง เช่น การที่ชาวนาได้รับความรู้ เทคนิคใหม่ๆ ในการทำการเกษตรที่ได้รับจากเทคนิคทางประเทศตะวันตก

โรเจอร์ส์(Rogers) ได้กล่าวถึงกระบวนการยอมรับสิ่งใหม่ ๆมีอยู่ 5 ขั้นตอน คือ

1) ขั้นของการทราบข่าว(Awareness) เป็นขั้นที่สมาชิกได้ทราบว่ามีสิ่งใหม่ ๆเกิดขึ้น แหล่งข่าวจะมาจากเจ้าหน้าที่เกี่ยวข้อง พ่อแม่ ญาติพี่น้อง เพื่อน พ่อค้า และสื่อมวลชนต่างๆ

2) ขั้นของความสนใจรายละเอียด(Interest) เป็นขั้นที่ผู้ที่จะรับสิ่งใหม่สนใจในรายละเอียดอย่างมาก และคิดว่าสิ่งใหม่นี้คงจะเป็นประโยชน์จึงได้ไปศึกษาหาข้อมูลเพิ่มเติมจากเกษตรอำเภอ นายอำเภอ ผู้นำต่าง ๆเกี่ยวข้องกับสิ่งใหม่ นั้น

3) ขั้นของการประเมินผล(Evaluation) เป็นขั้นของการตัดสินใจหรือหัวเลี้ยวหัวต่อในการคิดว่าสิ่งใหม่นั้นดีแค่ไหนเพียงใด มีอะไรเป็นผลดีและผลเสียบ้าง

4) ขั้นของการทดลอง(Trial) เป็นขั้นที่สำคัญที่ได้ตัดสินใจลงไปว่าจะพิจารณาทดลองถ้าได้ผลดีก็จะนำไปปฏิบัติจริงต่อไป

5) ขั้นการยอมรับ(Adoption) เป็นขั้นที่ตัดสินว่าจะยอมรับสิ่งใหม่หรือไม่ มีการประเมินผลมาก่อนแล้วตกลงใจว่าจะยอมรับหรือไม่ ระยะนี้อาจจะต้องใช้เวลาบ้างในการจะรับ

สิ่งใหม่ สำหรับอัตราการยอมรับสิ่งใหม่ ซึ่งหมายถึงสมาชิกในสังคมจะยอมรับสิ่งใหม่ช้าหรือเร็วตามกระบวนการข้างต้นนั้น มีส่วนประกอบที่ต้องพิจารณา 2 ประการใหญ่ ๆคือ

(1) ลักษณะของสิ่งใหม่หมายถึงลักษณะที่สิ่งใหม่ได้นำไปสู่สังคมนั้นมีผลต่อการ ยอมรับสิ่งใหม่โดยขึ้นอยู่กับ ต้นทุน ความยุ่งยากในการใช้ ความเข้ากันได้กับสภาพของสังคมนั้นๆ ประโยชน์ที่จะเห็นได้โดยง่าย และการกระจายเข้าไปสู่สังคมได้มากเพียงใด

(2) ลักษณะของประชากรในสังคมในกระบวนการของการยอมรับสิ่งใหม่ ซึ่ง Rogers แบ่งได้เป็น 5 กลุ่ม คือ ผู้ที่ยอมรับสิ่งใหม่ ผู้ที่ยอมรับสิ่งใหม่เร็ว ผู้ที่ยอมรับสิ่งใหม่ปานกลาง ผู้ที่ยอมรับสิ่งใหม่ช้า และ ผู้ที่ยอมรับสิ่งใหม่ช้าที่สุด

อนึ่งลักษณะของประชากรที่มีความหมายแตกต่างกันซึ่งเป็นตัวแปรในกลุ่มบุคคลต่างๆที่มีความแตกต่างกันในด้านอายุ สถานภาพทางสังคมฐานะทางเศรษฐกิจ ความเป็นผู้ชำนาญงาน ความเป็นผู้ที่ติดต่อกับโลกภายนอกความเป็นผู้นำ ฯลฯ

สรุป การยอมรับสิ่งใหม่ คือ การยอมรับสิ่งใหม่ทั้งด้านที่เป็นวัตถุ เช่น เครื่องมือ เครื่องใช้ และเทคโนโลยีต่างๆและการยอมรับสิ่งใหม่ที่ไม่ใช่วัตถุเช่นความคิด ทัศนคติต่างๆ อุดมการณ์ การยอมรับสิ่งใหม่จะนำมาซึ่ง การรู้จักใช้เครื่องมือเครื่องใช้ที่ทันสมัยและเทคโนโลยีใหม่ๆ เทคนิควิธีและภูมิปัญญาต่างๆ ที่ทำให้การปฏิบัติงานง่ายและสะดวกมากยิ่งขึ้น

1.2.2 ทฤษฎีระบบการเกษตร

หลักและแนวความคิด(สมศักดิ์ ศรีสันติสุข,2534: 81) กล่าวถึงระบบการเกษตรในแนวความคิด ของ นอร์แมน (Norman) ดังนี้ ระบบการเกษตรขึ้นอยู่ กับสิ่งแวดล้อมทั้งหมด (total environment) ซึ่งแบ่งแยกได้เป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ (technical for natural element) และส่วนที่เกี่ยวกับมนุษย์(human element) สำหรับส่วนที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมธรรมชาติมีอยู่ 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านกายภาพ ได้แก่ น้ำ ดิน แสงแดด อุณหภูมิ ฯลฯ ส่วนปัจจัยด้านชีวภาพ ได้แก่ พืช เชื้อโรค สัตว์ แมลง ฯลฯ สำหรับส่วนที่ เกี่ยวกับมนุษย์ (human element) แบ่งแยกได้ 2 ปัจจัย คือปัจจัย ภายนอก และภายใน ปัจจัย ภายนอก ได้แก่ ปัจจัย ที่บุคคลไม่สามารถที่จะควบคุมได้ แบ่งได้ 3 กลุ่มใหญ่ คือ โครงสร้างของชุมชน เช่น ความเชื่อ ค่านิยม สถาบันต่างๆมีอยู่ 2 ส่วน ได้แก่ สถานที่ และความหนาแน่นของประชากร ส่วนปัจจัยภายในก็คือ ปัจจัยที่บุคคลสามารถที่จะควบคุมได้ เช่น การตัดสินใจของครัวเรือนในเรื่องที่เกี่ยวกับปัจจัยที่ดิน แรงงาน และการจัดการในด้านที่เกี่ยวกับการเพาะปลูก การทำปศุสัตว์หรือ การทำงานที่ไม่ใช่เกษตร ระบบเกษตรนี้ เป็นระบบที่นำรายได้มาสู่ครอบครัวของเกษตรกรในด้านเกี่ยวข้องกับการบริโภค และการออมทรัพย

สรุป การประกอบอาชีพด้านการเกษตรของมนุษย์ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม ทั้งที่มนุษย์สามารถควบคุมจัดการได้มากไปถึงไม่สามารถควบคุมจัดการได้เลย หากมนุษย์เข้าใจใช้ปัญญาปรับประยุกต์ อย่างเหมาะสมจะสามารถสร้างผลผลิตและรายได้มาสู่ครอบครัวของเกษตรกร

1.2.3 ทฤษฎีนิเวศวิทยา

ทฤษฎีนิเวศชุมชน(สมศักดิ์ ศรีสันติสุข,2534: 20) โรเบิร์ต อี. ปาร์ค(Robert E. Park)และคนอื่นๆบอกว่า การจัดระเบียบชุมชนมนุษย์ประกอบด้วย 2 ระดับของการจัดระเบียบคือ ในระดับทางชีวภาพ(biotic level)และในทางสังคม(social level)

ในระดับทางชีวภาพไม่ได้เป็นลักษณะเฉพาะมนุษย์เท่านั้น แต่พบเห็นได้ทุกหนทุกแห่งที่สิ่งมีชีวิตทั้งหลายได้มีการพึ่งพาอาศัยกัน ซึ่งเป็นแบบอย่างทั้งหมดของชีวิตทำให้ปาร์คนำหลักของนิเวศวิทยาพืชและสัตว์มาศึกษาชุมชนมนุษย์

ในระดับทางสังคมที่เกิดขึ้นกับมนุษย์เท่านั้น และความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกันในระดับทางชีวภาพหรือระดับทางคอมมูนนั้นแบบแผนการจัดระเบียบเกิดขึ้นจากการที่ปัจเจกบุคคลทั้งหลายถูกจำกัดในอาณาบริเวณหนึ่งเช่น ภายในอาณาเขตของเมือง ลักษณะและโครงสร้างของชุมชนเป็นเรื่องของความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการ และมีลักษณะเป็นสังคมย่อยๆ นอกจากนี้ความสัมพันธ์ยังประกอบด้วยแบบแผน ความสัมพันธ์ที่ไม่ถือบุคคลเป็นหลัก (Impersonal pattern) ของการร่วมมือและพึ่งพาอาศัยกัน

สรุป กลุ่มคนที่อาศัยในชุมชนที่มีการพึ่งพาอาศัยกันและคล้ายๆกับที่เราสามารถมองเห็นพืชและสัตว์ที่อยู่รอด ลักษณะที่สำคัญในระดับทางชีวภาพ เป็นลักษณะของการจัดระเบียบระดับทางสังคมเชื่อมโยงของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลซึ่งเกี่ยวข้องกับความสอดคล้องกันและกันและการสื่อสารติดต่อกัน ประสงค์ร่วมกันนำไปสู่การจัดระเบียบสังคม

1.2.4 ทฤษฎีปรากฏการณ์นิยม

ปรากฏการณ์นิยม(สัญญา สัญญาวิวัฒน์,2550: 195) มีต้นตอความคิดมาจากนักปรัชญาชื่อEdmund Husserl ตามความคิดปรากฏการณ์นิยมมนุษย์จะเป็นผู้สร้างบริบทหรือสภาวการณ์ขึ้น โดยมีตนเป็นส่วนหนึ่งของสภาวการณ์หรือระเบียบสังคมนั้นเมื่อเป็นเช่นนี้มนุษย์จึงเป็นผู้สร้างสังคมขึ้นมาแล้วกำหนดความหมายสิ่งต่างๆในสังคมนั้นตามที่ตนเห็นสมควร สาระสำคัญของปรากฏการณ์นิยม จะเน้นเฉพาะการที่มนุษย์แต่ละคนและกลุ่มคนสร้างหรือแสดงพฤติกรรมประจำวัน โดยมีวิธีให้หยุดชะงักการดำเนินชีวิตสังคมไปชั่วคราวเรียก Ethnomethodology หรือ (มานุษยวิธี) โดยธรรมชาติของมนุษย์นักปรากฏการณ์นิยมจะตอบว่ามนุษย์เป็นนักสร้างสรรค์ หรือเป็นผู้สร้างคือเป็นผู้มีความคิดความอ่านเป็นผู้กระทำการสร้างสรรค์สิ่งต่างๆทั้งที่เป็นวัตถุและไม่เป็นวัตถุธรรมชาติของสังคมมนุษย์ สังคมมนุษย์เกิดขึ้นอย่างไรและ

ทำไมจึงดำรงอยู่ได้ปัญหานี้นักปรากฏการณ์นิยมตอบว่ามนุษย์เป็นผู้สร้างสังคมขึ้น โดยการที่มนุษย์มีการกระทำระหว่างกันในชีวิตประจำวัน สังคมจึงเกิดขึ้นเมื่อมนุษย์คิดหรือจินตนาการว่ามีสังคม ดังนี้จึงได้ให้คำจำกัดความหรือความหมายต่างๆกับสิ่งที่ประกอบกันเป็นสังคมมนุษย์ซึ่งมนุษย์ทุกคนยอมรับและเข้าใจความหมายเหล่านี้ร่วมกันแล้วก็ใช้ความหมายนี้ร่วมกันด้วยเหตุนี้สังคมจึงเกิดขึ้นตามความคิดพื้นฐานทางปรัชญาปรากฏการณ์นิยมโดยที่ปรากฏการณ์หนึ่งใดจะมีความหมาย อย่างไรย่อมแล้วแต่คนจะมอง คนแต่ละชุมชนหรือชนเผ่าหรือสังคมจะสร้างโลกตาม (ความหมาย ความจริง) ของตนขึ้นมาแล้วดำเนินชีวิตตามแนวที่ตนสร้างขึ้น ดังนั้นจะรู้ว่าสังคมใดมีลักษณะอย่างไร หรือจะเข้าใจสังคมใด จะต้องมองสังคมนั้นด้วยสายตาของคนในสังคมนั้น สังคมจะมีลักษณะอย่างไรมีองค์ประกอบอะไรบ้าง ส่วนไหนสำคัญหรือไม่สำคัญ สำคัญอย่างไร ส่วนไหนที่ สำคัญกว่าส่วนไหน ย่อมขึ้นอยู่กับความคิดความเห็นของคนที่อยู่ในสังคมนั้น

สรุป ทฤษฎีปรากฏการณ์นิยมเป็นทฤษฎีที่สอดคล้องกับภูมิปัญญาชาวบ้าน เพราะ ภูมิปัญญาชาวบ้านเกิดจากการที่มนุษย์รู้จักคิด รู้จักสังเกตจากสิ่งที่กระทำซ้ำๆ จนสามารถดัดแปลง ประยุกต์วิธีการที่ตอบสนองความต้องการของตนได้ ดังที่ปรากฏการณ์นิยม กล่าวว่า มนุษย์เป็นผู้สร้าง เพราะ เป็นผู้มีความคิด รู้จักสร้างสรรค์

2. ภูมิปัญญา

2.1 ความหมาย พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 (2524:826) ได้ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง พื้นความรู้ความสามารถ

เอกวิทย์ ณ ถลาง (2540:11-12) ได้ให้ความหมายภูมิปัญญาไว้ว่า หมายถึงความรู้ ความคิด ความเชื่อ ความสามารถ ความจัดเจน ที่กลุ่มชนได้จากประสบการณ์ที่สั่งสมไว้ในการปรับตัวและดำรงชีพในระบบนิเวศน์ หรือสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมที่ได้มีการพัฒนาการสืบสานกันมา ภูมิปัญญาเป็นความรู้ ความคิด ความเชื่อ ความสามารถ ความจัดเจน ที่ เป็นผลของการใช้สติปัญญาปรับตัวกับสภาวะต่างๆ ใน พื้นที่ที่กลุ่มชนนั้นตั้งหลักแหล่งถิ่นฐานอยู่ และได้แลกเปลี่ยนสังสรรค์ทางวัฒนธรรมกับกลุ่มชนอื่น จากพื้นที่สิ่งแวดล้อมอื่นที่ที่ได้มีการติดต่อสัมพันธ์กันแล้วรับเอาหรือปรับเปลี่ยนนำมา สร้างประโยชน์ หรือแก้ปัญหาได้ในสิ่งแวดล้อมและบริบททางสังคม-วัฒนธรรมของกลุ่มชนนั้น ภูมิปัญญาจึงมีทั้งภูมิปัญญาที่เกิดจากประสบการณ์ในพื้นที่ ภูมิปัญญาที่มาจากภายนอก และภูมิปัญญาที่ผลิตใหม่ หรือผลิตซ้ำเพื่อการแก้ปัญหาและการปรับตัวให้สอดคล้องกับ ความจำเป็นและความเปลี่ยนแปลง

สุธิวงศ์ พงษ์ไพบูลย์ (2540: 46)ได้ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึงความรู้ ความคิด ความเชื่อ ความสามารถ ความชัดเจน ที่กลุ่มชนได้จากประสบการณ์ที่สะสมไว้ในการปรับตัวและการดำรงชีพอยู่ในระบบนิเวศน์หรือสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีการพัฒนาสืบสานกันมาภูมิปัญญาเป็นผลของการใช้สติปัญญาปรับตัวกับสภาพต่างๆ ในพื้นที่ที่กลุ่มชุมชนนั้น ตั้งหลักแหล่งถิ่นฐานอยู่ และมีการแลกเปลี่ยนสังสรรค์ทางวัฒนธรรมกับกลุ่มอื่น ในพื้นที่สิ่งแวดล้อมอื่นที่ได้มีการติดต่อสัมพันธ์กันแล้วรับเอา หรือปรับเปลี่ยนเพื่อสร้างประโยชน์หรือแก้ปัญหาได้ ในสิ่งแวดล้อมและบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่ม

อ้อยทิพย์ เกตุเอม (2544:11-17) ตรงกับศัพท์ภาษาอังกฤษว่า Wisdom หมายถึง ความรู้ความสามารถ ทักษะความเชื่อ และศักยภาพในการแก้ปัญหาของมนุษย์ที่สืบทอดกันมาจากอดีตถึงปัจจุบันอย่างไม่ขาดสาย และเชื่อมโยงกันทั้งระบบทุกสาขา

2.2 การแบ่งสาขาภูมิปัญญา การแบ่งประเภทหรือสาขาของภูมิปัญญา(ไพฑูรย์ มีกุศล ,2550: 29-31) อาจแบ่งได้หลากหลายในภาพกว้างสามารถแบ่งได้ดังนี้ ในระดับชาวบ้านเรียกว่าภูมิปัญญาชาวบ้าน ระดับชาติเรียกว่าภูมิปัญญาชาติ และระดับโลกเรียกว่า ภูมิปัญญาสากลหรือภูมิปัญญานานาชาติ ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการไหลเวียนของเศรษฐกิจ เงินตรา ผู้คน การสื่อสารและเทคโนโลยีตลอดจนแนวคิดและอุดมการณ์ต่างๆเพราะความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศนั่นเอง ภูมิปัญญาระดับชาติและท้องถิ่นจึงต้องปรับตัวต่อผลกระทบที่ได้รับและให้สามารถรักษาเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของตนไว้ได้จากการศึกษาพบว่ามีการกำหนดสาขาภูมิปัญญาไทยไว้อย่างหลากหลาย ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และหลักเกณฑ์ต่าง ๆที่หน่วยงาน องค์การและนักวิชาการแต่ละท่านนำมากำหนดซึ่งโดยภาพรวมแล้วภูมิปัญญาไทยสามารถแบ่งได้ 10 สาขา ดังนี้

2.2.1 สาขาเกษตรกรรม หมายถึง ความสามารถในการผสมผสานองค์ความรู้ ทักษะและเทคนิคด้านการเกษตรกับเทคโนโลยี โดยการพัฒนาบนพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม ซึ่งคนสามารถพึ่งพาตนเองในภาวการณ์ต่าง ๆ ได้ เช่น การทำการเกษตรแบบผสมผสาน วนเกษตร เกษตรธรรมชาติ ไร่นาสวนผสมและสวนผสมผสาน การแก้ปัญหาการเกษตรด้านการตลาด การแก้ปัญหาด้านการผลิต การแก้ไขปัญหาโรคและแมลง และการรู้จักปรับใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับการเกษตรและการแก้ไขปัญหา

2.2.2 สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม หมายถึง การรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการแปรรูปผลิตผล เพื่อชะลอการนำเข้าตลาด เพื่อแก้ปัญหาด้านการบริโภคอย่างปลอดภัยประหยัดและเป็นธรรม อันเป็นกระบวนการที่ทำให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถพึ่งพาตนเอง

ทางเศรษฐกิจได้ตลอดทั้งการผลิตและการจำหน่ายผลิตผลทางหัตถกรรม เช่น การรวมกลุ่มของกลุ่มโรงงานยางพารา กลุ่มโรงสี กลุ่มหัตถกรรม เป็นต้น

2.2.3 สาขาการแพทย์แผนไทย หมายถึง ความสามารถในการจัดการป้องกันและรักษาสุขภาพของคนในสังคมโดยเน้นให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองทางด้านสุขภาพและอนามัยได้ เช่น การนวดแผนโบราณ การดูแลและรักษาสุขภาพแผนโบราณไทย เป็นต้น

2.2.4 สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง ความสามารถเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งการอนุรักษ์ การพัฒนาและการใช้ประโยชน์จากคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน เช่นการทำแนวปะการังเทียม การอนุรักษ์ป่าชายเลน การจัดการป่าต้นน้ำและป่าชุมชน เป็นต้น

2.2.5 สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการด้านการสะสมและบริการกองทุน และธุรกิจในชุมชน ทั้งที่เป็นเงินตราและโภคทรัพย์ เพื่อส่งเสริมชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชนในรูปของสหกรณ์ออมทรัพย์และธนาคารหมู่บ้าน เป็นต้น

2.2.6 สาขาสวัสดิการ หมายถึง ความสามารถในการจัดสวัสดิการในการประกันคุณภาพชีวิตของคนให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เช่น การจัดตั้งกองทุนสวัสดิการรักษาพยาบาลของชุมชน การจัดระบบสวัสดิการบริการในชุมชน การจัดระบบสิ่งแวดล้อมในชุมชน เป็นต้น

2.2.7 สาขาศิลปกรรม หมายถึง ความสามารถในการผลิตผลงานด้านศิลปะสาขาต่าง ๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม วรรณกรรม ทัศนศิลป์ ดีตศิลป์ ศิลปะมวยไทย เป็นต้น

2.2.8 สาขาการจัดการองค์กร หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการดำเนินงานขององค์กรชุมชนต่าง ๆ ให้สามารถพัฒนาและบริหารองค์กรของตนเองได้ตามบทบาทและหน้าที่ขององค์กร เช่นการจัดองค์กรของกลุ่มแม่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มประมงพื้นบ้าน เป็นต้น

2.2.9 สาขาภาษาและวรรณกรรม หมายถึง ความสามารถผลิตผลงานเกี่ยวกับด้านภาษา ทั้งภาษาถิ่น ภาษาโบราณ ภาษาไทยและการใช้ภาษา ตลอดทั้งด้านวรรณกรรมทุกประเภท เช่น การจัดทำสารานุกรมภาษาถิ่น การปริวรรตหนังสือโบราณ การฟื้นฟูการเรียนการสอนภาษาถิ่นของท้องถิ่นต่าง ๆ เป็นต้น

2.2.10 สาขาศาสนาและประเพณี หมายถึง ความสามารถประยุกต์และปรับใช้หลักธรรมคำสอนทางศาสนา ความเชื่อ และประเพณีดั้งเดิมที่มีคุณค่าให้เหมาะสมต่อการประพฤติปฏิบัติให้บังเกิดผลดีต่อบุคคลและสิ่งแวดล้อม เช่น การถ่ายทอดหลักธรรมทางศาสนา การบวชป่า การประยุกต์ ประเพณีบุญประทายข้าว เป็นต้น

2.3 ประเภทของภูมิปัญญา

ภูมิปัญญาชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย มีสาระสำคัญดังนี้

สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2540: 21)ได้ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง วิธีการจัด วิธีชี้นำและการริเริ่มเสริมต่อของนักปราชญ์ในท้องถิ่นหรือในกลุ่มชน ภูมิปัญญาชาวบ้านล้วนสั่งสมงอกงามขึ้นจาก ความรู้ ประสบการณ์ผนวกด้วยญาณทัศนะ (ความเฉียบคมในการหยั่งเห็นหยั่งรู้ที่ลุ่มลึกกว่าวิสัยทัศน์) ภูมิปัญญาชาวบ้านย่อมมีขึ้นเพื่อการปรับเปลี่ยนสภาพทรัพยากรและองค์ความรู้ที่มีอยู่เดิมให้เพิ่มคุณค่าขึ้นอย่างสอดประสานและเหมาะสมกับบริบทต่างๆ ของสังคมหรือชุมชนของตน ทั้งด้านระบบนิเวศ ทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรบุคคล และทรัพยากรวัฒนธรรม เช่น ภูมิปัญญาการปรับเปลี่ยนวิธียังชีพจากเพียงเพื่อพออยู่รอดไปสู่ภาวะมีกินมีใช้อย่างเพียงพอ ไม่ต้องเสี่ยงต่อการขาดมือหรือขาดแคลน ปรับเปลี่ยนการอยู่แบบเอาตัวรอด หรือต่างคนต่างอยู่ไปเป็นการอยู่ร่วมกันอย่างสันติและเอื้ออาทรต่อกัน ปรับเปลี่ยนภูมิธรรม จาก "อบายภูมิ" ไปสู่ "มนุษยภูมิ" คือการยกระดับการกระทำตนให้มีค่าเป็นคน

2.3.1 ภูมิปัญญาไทย

เพิ่มศักดิ์ วรรลยางกูร (2547: 54-55) ได้ให้ความหมายของภูมิปัญญาไทยไว้ว่า หมายถึง ความรู้ ความสามารถ วิธีการผลงานที่คนไทยได้ค้นคว้า รวบรวม และจัดเป็นความรู้ ถ่ายทอดปรับปรุงจากคนรุ่นหนึ่งมาสู่คนอีกรุ่นหนึ่งจนเกิดผลิตผลที่ดีงดงามมีคุณค่า มีประโยชน์ สามารถนำมาแก้ปัญหา และพัฒนาชีวิตได้ซึ่งแต่ละหมู่บ้าน แต่ละชุมชนไทย ล้วนมีการทำมาหากินที่สอดคล้องกับภูมิประเทศโดย มีผู้นำที่มีความรู้ มีฝีมือทางช่าง สามารถประดิษฐ์ตัดสินใจแก้ปัญหาของชาวบ้านได้ ผู้นำเหล่านี้เรียกว่า ปราชญ์ชาวบ้าน หรือผู้ทรงภูมิปัญญาไทย ชาวบ้านรู้จักขุดบ่อน้ำเพื่อให้มีน้ำดื่มน้ำใช้ ทำเหมืองฝายเพื่อเก็บกักน้ำ และแจกจ่ายไปสู่ไร่นา ชาวบ้านมีความรู้เกี่ยวกับพืชพันธุ์ธัญญาหาร ผักพื้นบ้าน เครื่องเทศ สมุนไพร ว่าชนิดใดเป็นยารักษาไข้ พ่อบ้านแม่บ้านรู้จักประดิษฐ์เครื่องมือทำมาหากิน เช่น เครื่องมือจับสัตว์ เครื่องมือทำไร่ไถนา เครื่องใช้ในครัวเรือน และสร้างที่อยู่อาศัย

เอกวิทย์ ณ ถลาง (2544: 42) ได้อธิบายถึงภูมิปัญญาไทยไว้ว่าเป็นผลของประสบการณ์สั่งสมของคนที่เรียนรู้จากปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มชนเดียวกันและระหว่างกลุ่มชุมชนหลายๆ ชาติพันธุ์ รวมไปถึงโลกทัศน์ที่มีต่อสิ่งเหนือธรรมชาติ ภูมิปัญญาเหล่านี้เคยเอื้ออำนวยให้คนไทยแก้ปัญหาได้ดำรงอยู่ และสร้างสรรค์อารยธรรมของเราเองได้อย่างมีดุลยภาพกับสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะในระดับพื้นฐาน หรือระดับชาวบ้าน ภูมิปัญญาในแผ่นดินนี้มิได้เกิดขึ้นเป็นเอกเทศ แต่มีการแลกเปลี่ยน เลือกเฟ้น และมีการปรับใช้ภูมิปัญญาจากอารยธรรมอื่นตลอดมา

2.3.2 ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้าน เพิ่มศักดิ์ วรรลยางกูล (2547:57)ได้ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้านคิดขึ้นได้เองและนำมาใช้ในการแก้ปัญหาเป็นเทคนิควิธี เป็นองค์ความรู้ของชาวบ้าน ทั้งทางกว้างและทางลึกที่ชาวบ้านคิดเอง ทำเอง โดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่แก้ปัญหาการดำเนินชีวิตในท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมกับยุคสมัยความเหมือนกันของภูมิปัญญาไทย และภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ เป็นองค์ความรู้และเทคนิคที่มีมาใช้ในการแก้ปัญญา และการตัดสินใจที่ได้สืบทอดและเชื่อมโยงมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันความต่างกันของภูมิปัญญาไทย และภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ ภูมิปัญญาไทยเป็นองค์ความรู้และความสามารถโดยส่วนรวม เป็นที่ยอมกับในระดับชาติ ส่วนภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นองค์ความรู้ และความสามารถในระดับท้องถิ่น ซึ่งมีขอบเขตจำกัดในแต่ละท้องถิ่น เช่น ภาษาไทยเป็นภูมิปัญญาไทย ในขณะที่ภาษาอีสานเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น

วิมล จิโรจพันธุ์ และคณะ (2548:139-145) ได้กล่าวถึง ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือ ภูมิปัญญาชาวบ้านไว้ว่า คือ ความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ในชีวิตของคนเราผ่านกระบวนการศึกษา สังเกต คิดวิเคราะห์จนเกิดปัญญา และตกลึกมาเป็นองค์ความรู้ที่ประกอบกันขึ้นมาจากความรู้หลาย ๆ เรื่อง ความรู้ดังกล่าวไม่ได้แยกย่อยออกมาให้เห็นเป็นศาสตร์เฉพาะสาขาวิชาต่าง ๆ อาจกล่าวได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นจัดเป็นพื้นฐานขององค์ความรู้สมัยใหม่ที่จะช่วยในการเรียนรู้ การแก้ปัญหา การจัดการและการปรับตัวในการดำเนินชีวิตของคนเราภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นความรู้ที่มีอยู่ทั่วไปในสังคมชุมชน และในตัวของผู้รู้เองหากมีการสืบค้นหาเพื่อศึกษา และนำมาใช้ ก็จะเป็นที่รู้จักกันเกิดการยอมรับ ถ่ายทอด และพัฒนาไปสู่คนรุ่นใหม่ตามยุคสมัยได้

ภูมิปัญญาท้องถิ่น จำแนกออกได้ 3 ลักษณะ คือ

ลักษณะที่ 1 ภูมิปัญญาเกี่ยวกับการจัดการความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติแวดล้อม

ลักษณะที่ 2 ภูมิปัญญาเกี่ยวกับระบบสังคม หรือการจัดความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์

ลักษณะที่ 3 ภูมิปัญญาเกี่ยวกับระบบการผลิต หรือการประกอบอาชีพที่มีลักษณะมุ่งเน้นระบบการผลิตเพื่อพึ่งพาตนเอง

สรุป ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาชาวบ้าน หรือภูมิปัญญาพื้นบ้าน หมายถึง ความสามารถของชาวบ้าน คิดทำทุกสิ่งทุกอย่างขึ้นได้เอง และนำมาใช้ในการแก้ปัญหาเป็นเทคนิควิธี เป็นองค์ความรู้ของชาวบ้านทั้งทางกว้างและทางลึกที่ชาวบ้านคิดเองทำเองโดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่แก้ปัญหาการดำเนินชีวิตในท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมกับยุคสมัย

3. ยางพารา และประวัติความเป็นมาของยางพารา

3.1 ยางพารา

ยางพารา เป็นยางที่ได้มาจากต้นไม้ชนิดหนึ่ง เรียกว่า ต้นยางพารา (เรียกตามภาษาพฤกษศาสตร์ว่า Hevea brazilliensis) สามัญชนทั่วไปเรียกว่า ยางพารา หรือต้นยางพารา (Para rubber) เพราะว่าเมื่อประมาณ 100 ปีมาแล้ว ยางชนิดนี้ซื้อขายกันที่เมืองพารา ประเทศ บราซิล ทวีปอเมริกาใต้เพียงแห่งเดียว เพื่อทำให้สะดวกในการซื้อขายกันด้วยเหตุนี้จึงเรียกยางชนิดนี้ว่า ยางพารา เหมือนกับชื่อของเมืองดังกล่าว (ชัยสิทธิ์ ชินวัตร, 2550: 9)

3.2 ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ต้นยางพารา

3.2.1 ชื่อภาษาอังกฤษ Para rubber

3.2.2 ชื่อวิทยาศาสตร์ Hevea brazilliensis(เอกชัย พฤกษ์อำไพ 2547: 7)

3.2.4 ราก ยางพาราเป็นพืชที่มีระบบรากเป็นรากแก้ว

3.2.5 ลำต้น เป็นลำต้นที่มีลักษณะทรงกลมขึ้นตั้งตรง

3.2.6 เนื้อไม้ เป็นประเภทไม้เนื้ออ่อน เนื้อไม้มีสีขาวออกเหลือง

3.2.7 เปลือกไม้ ก่อนจะถึงเปลือกไม้จะมีเยื่อเจริญที่อยู่รอบต้น มีหน้าที่สร้างความเจริญทั้งในด้านความสูงและขนาดลำต้น ส่วนที่ถัดจากเยื่อเจริญ เป็นเปลือกไม้ที่ห่อหุ้มเยื่อเจริญ อยู่ด้านนอกสุดของลำต้น มีหน้าที่ป้องกันอันตราย ความสำคัญของเปลือกเพราะเปลือกเป็นส่วนของท่อน้ำยางที่อยู่ติดกับเยื่อเจริญ จะมีท่อน้ำยาง ซึ่งเป็นส่วนที่จะกรีดเป็นน้ำยางออกจากต้น

3.2.8 ใบ ใน 1 ก้านใบจะมีใบย่อยอยู่ 3 ใบ หรือเป็น 3 แฉก มีหน้าที่หลักคือ ปรุงอาหาร หายใจ และคายน้ำ ใบยางพาราจะเจริญเติบโตเป็นชั้นๆเรียกว่า ฉัตร การแตกฉัตรตั้งแต่ใบฉัตรอ่อนจนเป็น ใบฉัตรแก่ ใช้เวลา 2-3 เดือน แล้วแต่ความสมบูรณ์ของต้น

3.2.9 การผลัดใบของยางพารา ถ้าเป็นยางต้นเล็กที่อายุไม่ถึง 3ปี จะไม่ผลัดใบ ถ้าเป็นต้นโตแล้วจะผลัดใบในฤดูแล้งของทุกปี

3.2.10 ดอกยางพารา ดอกมีลักษณะเป็นช่อยาวออกจากปลายกิ่ง เป็นดอกสมบูรณ์เพราะมีทั้งดอกตัวผู้และดอกตัวเมีย ในช่อเดียวกัน สีของดอกเป็นสีเหลือง ยางพาราจะออกดอกหลังจากผลัดใบ แล้วแตกใบใหม่ในช่วงเดือนพฤษภาคม-มิถุนายน

3.2.11 ลูกยาง(ผล) ผลมีลักษณะเหมือนผลแอปเปิ้ล แต่มีขนาดเล็กกว่า มีลักษณะเป็นพูจำนวน3 พู ในแต่ละพูจะมีเมล็ดอยู่ข้างใน ผลอ่อนมีผิวสีเขียว เมื่อผลแก่ผิวผลมีสีน้ำตาลและแข็ง

3.2.12 เมล็ด เมล็ดของยางพารามีความยาวและกว้างประมาณ 2.00-2.25 เซนติเมตร× 1.5-2.5 เซนติเมตร มีน้ำหนักประมาณ 3-6 กรัมต่อเมล็ด สีของเมล็ดเป็นลาย มีพื้นเป็นสีขาว มีลายเป็นสีน้ำตาล ความงอกของเมล็ดเมื่อเก็บใหม่ๆ ในอุณหภูมิปกติ เปอร์เซ็นต์ความงอกจะสูง ต่อมาเปอร์เซ็นต์ความงอกจะลดลงเรื่อยๆ เพราะในเมล็ดมีน้ำมัน ซึ่งพืชที่มีน้ำมันในเมล็ด จะมีความงอกลดลงได้รวดเร็ว โดยปกติเมล็ดยางพาราจะรักษาความงอกได้ประมาณ 20 วัน ผู้ที่จะเพาะเพื่อขยายพันธุ์ จึงต้องรีบนำไปเพาะโดยเร็ว

3.2.13 น้ำยาง เมื่อกรีดยางแล้วจะได้น้ำยาง ซึ่งเป็นของเหลวมีสีขาว จนถึงสีขาวปนเหลืองขุ่นและข้น ซึ่งในน้ำยางจะมี2 ส่วน คือส่วนที่เป็นเนื้อยาง เมื่อนำมาทำเป็นเนื้อยางแห้งแล้วจะมีเปอร์เซ็นต์ยางได้ 25 -45% ที่เหลือเป็นส่วนที่ไม่ใช่ยาง เป็นน้ำและสารอื่นๆ

ยางเป็นพลาสติกธรรมชาติอย่างหนึ่ง(สัตตพงษ์ บุตรโยจันโท,2548: 55)ยืดหยุ่นได้ กันน้ำ และไม่เป็นตัวนำ กระแสไฟฟ้า จึงเป็นวัตถุดิบสำคัญในอุตสาหกรรม ต่างๆ ซึ่งจำเป็นในชีวิตสมัยใหม่นับตั้งแต่ อุตสาหกรรมยางรถยนต์ ไปจนถึงถุงน้ำร้อน แม้ในปัจจุบัน จะมียางสังเคราะห์ และพลาสติก เข้ามาแทนที่ยางธรรมชาติก็ตาม

3.3 กายวิภาคของต้นยาง

ในการกรีดยางผู้กรีดจำเป็นต้องทราบและเข้าใจถึงส่วนประกอบต่าง ๆ ของต้นยางที่เกี่ยวข้องกับการกรีดยาง คือ

3.3.1 เปลือก คือ ส่วนที่อยู่บริเวณนอกสุด แบ่งออกเป็น 2 ชั้น คือ เปลือกแข็งและเปลือกอ่อน โดยเฉพาะเปลือกอ่อนจะมีท่อน้ำยางมากกว่าเปลือกแข็งซึ่งท่อน้ำยางเหล่านี้จะไหลเวียนจากขวาไปซ้ายและจำนวนท่อน้ำยางจะแตกต่างกัน

3.3.2 เยื่อแคมเบียม คือ ส่วนที่อยู่ระหว่างเปลือกกับเนื้อไม้ เป็นส่วนที่สร้างความเจริญเติบโตให้กับต้นยางและเป็นส่วนสร้างเปลือกงอกใหม่ขึ้นมาแทนที่เปลือกที่กรีดไป การกรีดแต่ละครั้งจึงไม่ควรทำลายเยื่อแคมเบียม โดยกรีดให้ห่างจาก เยื่อแคมเบียม ประมาณ 1 มิลลิเมตร

3.3.3 เนื้อไม้ เป็นแกนกลางสำหรับยึดลำต้น แต่ไม่มีท่อน้ำยางอยู่เลย

3.4 ประวัติความเป็นมาของยางพารา

3.4.1 ประวัติความเป็นมาของยางพารา ก่อนปี พ.ศ.2000 (เสาวนีย์ ก่อวุฒิกุลรังสี, 2541: 1-5) ชาวอินเดียนแดงเผ่ามายันในอเมริกากลางชาวอินเดียนแดงเริ่มรู้จักทำรองเท้า โดยจุ่มเท้าลงในภาชนะบรรจุน้ำยางดิบซ้ำแล้วซ้ำอีก จนได้รองเท้าหนาตามความต้องการ ส่วนเผ่าอื่นๆ เช่น เผ่ามานาโอส์ นำยางไปใช้ประโยชน์ในการทำผ้ากันฝน ทำขวดปากแคบใส่น้ำ ทำลูกบอลยางเล่นเกมส์ ต่างๆ ก่อนที่โคลัมบัสจะเดินทางไปพบทวีปอเมริกาเมื่อหลายร้อยปี

ในระหว่าง พ.ศ. 2036-2039 คริสโตเฟอร์โคลัมบัส (Christopher Columbus) และคณะกลาสีเรือได้ออกเดินทางสำรวจทวีปอเมริกาใต้เป็นครั้งที่ 2และได้พบชาวพื้นเมืองบนเกาะไฮติ (Haiti)ซึ่งใช้ยางทำลูกบอลสำหรับเล่นเกมส์ ที่เกิดจากการกระดอนของยาง ทำให้คณะผู้เดินทางประหลาดใจเมื่อเห็นวัตถุมหัศจรรย์เด้นได้ จึงเรียกว่าลูกบอลผีสิง นอกจากนี้โคลัมบัสยังได้พบชาวพื้นเมืองในเม็กซิโกซึ่งมีการนำยางมาทำผ้ายางสำหรับกันฝนและกันน้ำได้

พ.ศ. 2279 ได้มีนักวิทยาศาสตร์ชาวฝรั่งเศส ชื่อ ชาลส์ มารีเดอลา คองตามีน์ (Charles Marie de la Condamine) ซึ่งเดินทางไปสำรวจพื้นที่บริเวณเส้นศูนย์สูตร โดยผ่านทวีปอเมริกาใต้ เขาได้พบต้นยางพาราและ มีการจดบันทึกและบรรยายเกี่ยวกับลักษณะของต้นพืชที่ให้น้ำยาง การแข็งตัวของน้ำยาง และ ประโยชน์ต่างๆที่ชาวพื้นเมืองได้รับจากยาง เช่น การใช้น้ำยางทำผ้ายางกันฝน รองเท้า และขวดยาง มารีเดอลา คองตามีน์ นำบันทึกนี้เสนอต่อสภาวิทยาศาสตร์แห่งปารีส โดยมีบรรยายรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องยางให้ชาวโลกได้รับทราบและ มีการเรียกชื่อยางตามคำพื้นเมือง ของชาวไมกาว่า คาโอชู (Caoutchouc) ซึ่งแปลว่า ต้นไม้ร้องไห้ (Cao = ไม้ ; htcu = ที่หลั่งน้ำตา) นอกจากนี้เขาได้ให้ชื่อของเหลวที่มีลักษณะขุ่นขาวคล้ายน้ำนมที่ไหล ออกมาจากต้นยางเมื่อกรีดเป็นรอยแผลว่า Latex

พ.ศ. 2313 ดร.โจเซฟ พริสเล่ย์ (Dr. Joseph Priestley) นักเคมีผู้ค้นพบก๊าซออกซิเจนได้เผยแพร่การนำยางมาใช้ประโยชน์สำหรับลบรอยดินสอได้ และให้เรียกชื่อยางว่า Rubber

พ.ศ. 2334 พีล(Pile) ได้จดลิขสิทธิ์ที่ประเทศอังกฤษเกี่ยวกับวิธีการฉาบเสื้อผ้าที่ทำด้วยหนัง ฝ้าย ผ้าใบ และขนสัตว์กันน้ำซึม ด้วยสารละลายยาง

พ.ศ. 2366 ชาลส์ เมคินทอส (Charles Macintosh) ชาวเมืองแมนเชสเตอร์ ได้ค้นพบการใช้น้ำมัน ดิน (Naphtha) ในการละลายยาง และทำผ้ากันเปียกน้ำโดยการฉาบผ้าใบด้วยสารละลายยาง แต่ต่อมาพบว่าผ้าใบซึ่งทาด้วยสารละลายยางมีข้อบกพร่อง เนื่องจากยางเกิดการเยิ้มเมื่ออากาศร้อนและเกิดการแข็งเปราะเมื่ออากาศเย็น ดังนั้นเขาจึงคิดทำผ้ากันเปียกน้ำ โดยวิธีการใช้ผ้าฉาบด้วยสารละลายยางแล้วใช้ลูกกลิ้งรีดผ้าด้านที่ฉาบยางให้ผนึกติดกับผ้าอีกผืนหนึ่งเพื่อทำเป็นเสื้อกันฝน มีชื่อเรียกว่า เมคินทอส “Macintoshess”

พ.ศ. 2369 ฟาราเดย์ (Faraday) เป็นคนแรกที่รายงานว่า ยางธรรมชาติเป็นสารที่ประกอบด้วยธาตุคาร์บอนและไฮโดรเจน มีสูตรเอ็มไพริเคิล คือ C5H8

พ.ศ. 2371 ดร.คอมสตอค ชาวเมืองฮาร์ดฟอร์ดได้ค้นพบกรรมวิธีผสมยางพารากับน้ำมันสนเพื่อ นำมาฉาบผ้า ทำให้มีโรงงานขนาดใหญ่เกิดขึ้นมากมาย แต่อุตสาหกรรมยางเจริญได้ไม่นานเพราะผลิตภัณฑ์ยางพอโดนแดด จะเหนียวเหนอะหนะและแข็งกระด้างในช่วงที่อากาศหนาว

พ.ศ. 2375 เฮเวิร์ด (Hayword) ชาวอเมริกัน (ผู้อำนวยการบริษัทอีเกิล รับเบอร์) ได้พยายามเอายางแผ่นไปอบให้แห้ง และได้สังเกตว่า การใช้กำมะถันจะให้ผลดี โดยได้เกลี่ยกำมะถันบนยางแผ่นบางๆ และนำไปตากแดด ทำให้ยางมีคุณภาพดีขึ้น

พ.ศ. 2382 ชาลส์ กู้ดเยียร์ (Charles Goodyear) ชาวอเมริกัน ได้ผลิตถุงยางไปรษณีย์ที่ทำด้วยยางผสมกำมะถัน แต่มีข้อบกพร่องอยู่ทำให้ผลิตภัณฑ์ถูกส่งคืน ต่อมาเขาได้ค้นพบโดยอุบัติเหตุจากการที่ยางตกลงไปบนเตาไฟ ทำให้ยางลุกติดไฟ เขาจึงโยนทิ้งออกทางหน้าต่าง ในวันรุ่งขึ้นพบว่ายางนั้นเกิดแข็งตัวและยืดหยุ่นได้ ดังนั้นเขาจึงได้ทดลองโดยนำแผ่นยางบางๆ ชุบกำมะถันร้อนที่อุณหภูมิ 150 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 45 นาที จะได้ของแข็งที่มีความยืดหยุ่นดี ทำให้ยางทนทานต่อสภาพดินฟ้า อากาศ ไม่เยิ้มเหลวในสภาพอากาศร้อน และไม่แข็งเปราะเมื่ออากาศเย็น แสดงว่า ยางจะทำปฏิกิริยากับกำมะถันที่อุณหภูมิสูงกว่าจุดหลอมเหลวของกำมะถัน เขาได้จดสิทธิบัตรความคิดนี้ในปี 2387

พ.ศ. 2386 โทมัส แฮนค็อค ได้ความคิดจาก ชาลส์ กู้ดเยียร์ จึงได้ทดลองนำยางแผ่นบางๆ ชุบกำมะถันร้อน 110 องศาเซลเซียส เป็นเวลานานชั่วโมงครึ่ง ปรากฏว่า ยางที่ได้ยืดหยุ่นตัวดี จึงได้ขอจดสิทธิบัตร ในปีเดียวกันโดยกระบวนการเกิดปฏิกิริยาของกำมะถันกับโครงสร้างโมเลกุลยางนี้เรียกว่า การเดียว (Cure) หรือ การวัลคาไนเซชัน (Vulcanization) ซึ่งตั้งชื่อโดย วิลเลียม บล็อคเคดอน (William Brockedon) ซึ่งเป็นเพื่อนของแฮนค็อค

พ.ศ. 2389 อะเล็กซานเดอร์ ปาร์ค (Alexander Parkes) ได้ค้นพบกระบวนการวัลคาไนซ์ยางโดยการใช้สารซัลเฟอร์คลอไรด์ เพื่อใช้ในการฉาบยางติดผ้าใบ ซึ่งวิธีนี้ไม่ต้องการความร้อน จึงเรียกชื่อกระบวนการนี้ว่า “Cold cure”

3.4.2 ประวัติความเป็นมาของยางพาราในทวีปเอเชีย การปลูกยางในเอเชีย (เสาวนีย์ ก่อวุฒิกุลรังสี,2541: 5-6) พบว่าพ.ศ. 2402 เซอร์คลีเมนส์ มาร์คแฮม(Sir Clements Markham)ได้ศึกษาเกี่ยวกับต้นยาง Hevea Brasiliensis ซึ่งขึ้นในแถบทวีปอเมริกาใต้ และคาดว่าต้นยางนี้สามารถเจริญเติบโตได้ในเอเชียประเทศภาคพื้นตะวันออกและอินเดีย

พ.ศ. 2416 ฟาร์ริส ได้ส่งเมล็ดยางจำนวน 2000 เมล็ด มาเพาะที่สวนพฤกษชาติคิว (Kew) ในกรุงลอนดอนประเทศอังกฤษ ปรากฏว่าเพาะงอก 10 ต้น ดังนั้นในเดือนกันยายน ปีเดียวกันนี้ จึงได้มีการนำต้นกล้าจำนวน 6 ต้น ส่งมาปลูกที่ Royal Botanical Gardens ในเมืองกัลกัตตา ประเทศอินเดีย แต่ปรากฏว่า ต้นยางไม่เจริญและตายในเวลาต่อมา อย่างไรก็ตาม นับเป็นจุดเริ่มต้นของการเริ่มขยายพันธุ์ต้นยางพาราจากลุ่มน้ำอเมซอนมาปลูกแถบทวีปเอเชียประเทศภาคพื้นตะวันออก

พ.ศ. 2419 เซอร์ เฮนรี่ วิคแฮม (Sir Henry Wickham) นักพฤกษศาสตร์ ทำงานอยู่ที่ประเทศบราซิล และได้รับการยกย่องว่า เป็นบิดาแห่งการปลูกยาง (Father of rubber plantation) เป็นผู้ประสบผลสำเร็จในการปลูกยาง โดยส่งเมล็ดพันธุ์ยางพาราจำนวน 70,000 เมล็ด จากตำบล Boim ซึ่งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำทาปาจอส มลรัฐพารา ประเทศบราซิล มาเพาะที่สวนพฤษชาติคิว นอกเมืองลอนดอน ประเทศอังกฤษ ปรากฏว่ามีเมล็ดงอกจำนวน 2397 ต้น ในปีเดียวกัน ครอสส์ นักพฤษศาสตร์ ได้นำต้นกล้ายางมาจากประเทศบราซิล จำนวน 1080 ต้นส่งมาที่สวนคิว ดังนั้นจึงมีการขยายพันธุ์โดยการนำต้นกล้า จำนวน 1919 ต้น ส่งมาปลูกที่สวนพฤกษชาติเปราเดนิยา และเฮเนรัตโกด้า (Heneratgoda) ประเทศศรีลังกา

พ.ศ. 2420 ได้มีการส่งต้นกล้าที่โตแล้วจากศรีลังกา จำนวน 22 ต้น มาปลูกที่สิงคโปร์ ในสวนพฤษชาติสิงคโปร์จำนวน 13 ต้น และปลูกในเมืองกัวลากังซาร์ (รัฐเปรัค) ประเทศมาเลเซีย ที่สวนหลังบ้านข้าหลวงใหญ่อังกฤษชื่อ เซอร์อุดโลว์ (Sir Hugh Low) จำนวน 9 ต้น จะเห็นได้ว่าต้นยางจำนวน 22 ต้นนี้ ถือเป็นต้นกำเนิดของการปลูกยางพาราในทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยมีการปรับปรุงและผสมพันธุ์ให้ดีขึ้นเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

พ.ศ. 2425 เริ่มมีการแจกเมล็ดพันธุ์จากสวนยางที่เมืองกัวลากังซาร์ไปยังอินเดีย สิงคโปร์ ชวา (อินโดนีเซีย) และลังกา

พ.ศ. 2427 เริ่มมีการกรีดยางครั้งแรกในเอเชีย ที่ศรีลังกา โดย เซอร์ทรีแมน(Sir Triman)

พ.ศ. 2432 ริดเล่ย์ เริ่มทดลองหาวิธีการกรีดยาง และพบว่า การกรีดตอนเช้าต้นยางสามารถให้น้ำยางได้ดีกว่าการกรีดยางตอนบ่าย นับเป็นการเริ่มกรีดยางครั้งแรกในสิงคโปร์

พ.ศ. 2438 ประเทศมาเลเซีย มีการปลูกยางเป็นทางการค้าเป็นครั้งแรกในรัฐมะละกา ในที่ดินส่วนตัวของชาวจีน ชื่อ ตันเชยัน ปรากฏว่าได้ผลดี

พ.ศ. 2442 เริ่มมีการทำสวนยางในประเทศศรีลังกา

3.4.3 การปลูกยางในประเทศไทย ประวัติการปลูกยางในประเทศไทย(เสาวนีย์ ก่อวุฒิกุลรังสี, 2541: 7) พบว่าประมาณปีพ.ศ. 2442-2444 ซึ่งในขณะนั้น พระยารัษฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดี (คอซิมบี้ ณ ระนอง) ผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าเมืองตรัง ได้นำเมล็ดยางพารามาปลูกเป็นครั้งแรกที่อำเภอกันตัง ชาวบ้านได้เรียกต้นยางชุดแรกนี้ว่า ต้นยางเทศา ต่อมาได้มีการขยายพันธุ์มาปลูกในบริเวณจังหวัดตรังและนราธิวาส ต่อมา พ.ศ.2454 หลวงราชไมตรี (ปูม ปุณศรี) เป็นผู้นำพันธุ์ยางมาปลูกที่จังหวัดจันทบุรีภาคตะวันออกของประเทศไทยเวลาต่อมาได้มีการขยายพันธุ์ยางพารากันอย่างกว้างขวางทั่วทั้ง 14 จังหวัดภาคใต้และ 3 จังหวัดทางภาคตะวันออก

หลังจากนั้นก็ได้มีการพยายามขยายพันธุ์ยางมาปลูกในภาคกลาง ภาคเหนือและตะวันออกเฉียงเหนือแต่ได้เริ่มทดลองปลูกยางพาราอย่างจริงจังตามหลักวิชาการปลูกสร้างสวนยาง

แผนใหม่ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ(สุจินต์ แม้นเหมือน,2531: 2)โดยความร่วมมือของเจ้าหน้าที่หลายฝ่าย โดยเฉพาะกรมวิชาการเกษตรและกรมประชาสงเคราะห์ซึ่งทดลองปลูกยางในปี 2521 ในจังหวัดหนองคาย บุรีรัมย์ และจังหวัดสุรินทร์ ซึ่งประสบผลสำเร็จจึงได้กระตุ้นให้เริ่มงานวิจัยและพัฒนาการปลูกยางพาราในพื้นที่แห้งแล้งถือเป็นการเริ่มขยายเขตปลูกยางพาราสู่เขตใหม่ของประเทศอย่างจริงจัง เพื่อตอบสนองนโยบายของรัฐบาลซึ่งได้กำหนดโครงการปลูกยางพาราขึ้น เช่น โครงการเร่งรัดการปลูกยางพาราเพื่อกระจายรายได้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ชวาลวุฑฒ ไชยนุวัติ อ้างใน (เบญจรงค์ จิรเศวตกุล,2545: 44) กล่าวถึงโครงการเร่งรัดการปลูกยางพาราเพื่อกระจายรายได้ว่า ในปี พ.ศ. 2530 รัฐบาลได้จัดทำโครงการน้ำพระทัยจากในหลวง เพื่อพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามพระราชดำริ หรือโครงการอีสานเขียวซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้าง ความมั่นคงให้เกิดขึ้นควบคู่กับการสร้างความอุดมสมบูรณ์โดยรัฐบาลให้ความสำคัญกับยางพาราว่า เป็นพืชที่จะช่วยแก้ปัญหาเกษตรกรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้งทางอาชีพและรายได้ โดยปลูกทดแทนพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง (กรมส่งเสริมการเกษตร,2537: 2-3) กล่าวว่ารัฐบาลมีมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 17 พฤศจิกายน 2530 ให้กรมส่งเสริมการเกษตรรับผิดชอบงานตามโครงการเร่งรัดการปลูกยางพาราเพื่อกระจายรายได้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือปี พ.ศ.2531-2535 ใน 6 จังหวัด 18 อำเภอ พื้นที่ 90,000 ไร่ และวันที่8 เมษายน 2532 คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ขยายพื้นที่ปลูกยางพาราทั้งในภาคใต้ ภาคตะวันออกและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ระหว่างวันที่ 2532-2536 ในพื้นที่ 650,000 ไร่ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้กำหนดให้เป็นพื้นที่ปลูกยางในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 400,000 ไร่โดยให้ดำเนินการปลูกยางพาราในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ของช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่6 ต่อฉบับที่7รัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนการเพิ่มผลผลิตยางพารา และป้องกันการขยายพื้นที่ไปในแหล่งใหม่ที่ไม่เหมาะสมจึงได้กำหนดเขตส่งเสริมการปลูกยางพาราในพื้นที่ 15 จังหวัดได้แก่ กาฬสินธุ์ นครพนม นครราชสีมา บุรีรัมย์ มหาสารคาม มุกดาหาร ยโสธร ร้อยเอ็ด เลย ศรีษะเกษ สกลนคร สุรินทร์ หนองคาย อุดรธานี และอุบลราชธานี ภายใต้โครงการเร่งรัดการปลูกยางพาราเพื่อกระจายรายได้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีพ.ศ. 2532-2535 โดยเป็นการปลูกทดแทนข้าว พืชไร่ ยางพาราเป็นไม้ยืนต้นที่กรมวิชาการศึกษาว่าสามารถปลูกได้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ให้ผลผลิตคุ้มกับการลงทุนและยางพารายังเป็นไม้ยืนต้นที่สามารถทดแทนป่าไม้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้อีกด้วย ยางพาราจึงได้ปลูกอย่างแพร่หลาย จนกระทั่งในปัจจุบัน ยางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทย มีการผลิตเป็นอันดับหนึ่งของโลก ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 เป็นต้นมา(เบญจรงค์ จิรเศวตกุล,2545: 45)

4. พัฒนาการการทำสวนยางพาราในประเทศไทย

การปลูกยางพาราในประเทศไทยนั้นเริ่มมีการปลูกตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว(มโน พิสุทธิรัตนานนท์,2539: 11)ซึ่งต่อมาได้กำหนดเป็นนโยบายส่งเสริมการปลูกยางพาราขึ้นดังรายละเอียดต่อไปนี้

นโยบายส่งเสริมการปลูกยางพารา หลังจากที่พระยาพิพัฒน์โกษา(สุนันทา พรหมมัน ,2539:15)ได้กราบทูลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเรื่องการปลูกยางแล้ว พระองค์ก็ทรงสนพระทัยอาชีพการปลูกยางมากขึ้น ครั้นเมื่อทรงได้รับการกระตุ้นจากมิสเตอร์กูเปรัศเข้าอีก จึงทรงมีพระราชดำริว่า "เมื่อคิดเล่นๆดูก็น่าเล่นโดยแทนที่แผ่นดินของเราว่างเปล่ามีอยู่มาก...แลรู้สึกว่าเป็นกิจวัตรอันหนึ่งของรัฐบาลซึ่งเรียกว่า ทำนุบำรุงบ้านเมืองให้เกิดผลประโยชน์อย่างฝรั่งเขา จึงจะต้องลงมือทำ" วิชิต กาฬกาญจน์ อ้างใน(สุนันทา พรหมมัน,2539: 15)กล่าวไว้ดังนี้ การทำสวนยางพาราในสมัยแรกๆนั้นต้องลงทุนสูงมาก เริ่มตั้งแต่ต้องจ้างแรงงานในการเตรียมพื้นที่ ต้องซื้อเมล็ดพันธุ์เข้ามา ต้องจ้างผู้เชี่ยวชาญมาดำเนินการปลูกและรักษา จึงเกรงว่าการปลูกสร้างสวนยางเมื่อประกอบเป็นอาชีพแล้วจะได้กำไรหรือขาดทุน พระยารัษฎาฯ ได้ส่งเสริมให้ประชาชนได้ปลูกยางพาราเป็นอาชีพ แต่ในระยะแรกไม่ได้ผลเพราะประชาชนยังขาดความรู้ในวิธีการปลูก และยังไม่เข้าใจถึงคุณค่าของยางพารา พระยารัษฎาจึงคิดสร้างสวนตัวอย่างขึ้นมา เพื่อเผยแพร่ความรู้ให้แก่ประชาชนและเป็นแหล่งแพร่พันธุ์ยางพาราด้วย แต่ไม่มีทุนที่จะทำ แต่มีเงินงบประมาณส่วนของกองราชโลหกิจเหลืออยู่ท่านอยากจะได้เงินจำนวนนี้มาดำเนินการ จึงได้มีหนังสือกราบทูลสมเด็จกรมพระยาดำรงราชานุภาพ เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2444 เพื่อขออนุญาตใช้เงินส่วนนี้ พร้อมกันนี้ก็ได้กราบทูลถึงวิธีการที่จะให้ประชาชนปลูกสร้างสวนยางพารามาให้ทรงทราบด้วย ต่อมาจึงได้มีการแพร่ขยายการปลูกยางพาราออกไป พัฒนาการการทำสวนยางพาราในประเทศไทยแบ่งได้เป็น 3 ยุค ดังนี้

4.1 การทำสวนยางพาราในระยะเริ่มแรก(วาริท วงศ์ทอง,2547: 55-56) ได้กล่าวถึงการปลูกยางในภาคใต้ไว้ว่า มีวิธีการที่แตกต่างกันออกไป 2 ลักษณะ ตามประเภทของผู้ปลูก เกษตรกรผู้ประกอบอาชีพปลูกยางพาราในภาคใต้มีอยู่ 2 กลุ่ม สรุปได้ดังนี้

กลุ่มแรก ได้แก่ ชาวต่างชาติ โดยเฉพาะชาวจีนซึ่งเป็นชาวต่างชาติที่มีมากที่สุดในภาคใต้ ชาวจีนนอกจากจะเป็นผู้มีความรู้ในวิธีการปลูกยางพาราเป็นอย่างดีแล้ว ยังเป็นผู้ที่มีทุนรอนมาก กล้าเสี่ยง กล้าลงทุน สวนยางพาราของชาวจีนจึงเป็นสวนขนาดใหญ่เกือบทั้งสิ้น แต่ละสวนมีเนื้อที่มากกว่า 50 ไร่ขึ้นไป จนถึง 2,000 – 3,000 ไร่ ลักษณะการปลูกยางพาราของชาวจีนได้ทำตามแบบแผนของสวนยางพาราในมลายูทุกประการ ทั้งนี้เพราะระยะแรกได้มีการจ้างชาวจีน

ผู้ชำนาญจากมลายูมาเป็นผู้ดำเนินการ ลักษณะการปลูกแบบสวน เพื่อไม่ให้ต้นยางพาราแย่งอาหาร แย่งอากาศกัน มีการดายหญ้ากำจัดวัชพืชจนพื้นสวนเตียนไม่รกรุงรัง ทำให้ต้นยางพาราแปลงใดเป็นระเบียบโล่งเตียน ต้องเป็นสวนยางพาราของชาวจีนแม้แต่หลวงอภิรักษ์ราชฤทธิ์ก็เขียนรายงานถึงพระรัษฎาฯ ในทำนองเดียวกันนี้ว่า สวนหรือไร่ไหนที่แลเห็นราบรื่นอยู่สักหน่อยไม่มีต้องถามก็มักทราบได้ว่าเป็นของพวกจีน

กลุ่มที่ 2 ได้แก่ คนไทยซึ่งเป็นคนท้องถิ่นของภาคใต้ ซึ่งประกอบอาชีพในลักษณะผลิตเพื่อการยังชีพโดยอาศัยพื้นที่แปลงเล็กๆ ตลอดมา การปลูกยางพาราของกลุ่มนี้แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะย่อยๆ ดังนี้

4.1.1 ปลูกแบบดั้งเดิม คือปลูกยางพาราในสวนข้างบ้านปะปนกับพืชยืนต้นชนิดอื่นๆ มีที่ว่างตรงไหนก็ปลูกลงไปจนเต็มพื้นที่

4.1.2 ปลูกในพื้นที่จับจอง เมื่อหักร้างถางพงแล้วมักจะปลูกข้าวไร่ก่อนราว 1-3 ปี ทั้งนี้เพราะป่าที่เปิดใหม่หน้าดินอุดมสมบูรณ์ปลูกข้างไร่งอกงามดี ต่อจากนั้นจึงจะลงมือปลูกยางพารา ซึ่งส่วนใหญ่จะปลูกเฉพาะอย่างพาราเพียงอย่างเดียว การที่ไม่ปลูกพืชผลชนิดอื่นปะปนนั้นเข้าใจว่า คงจะเห็นแบบอย่างจากสวนของชาวจีน แต่อย่างไรก็ตามคนไทยก็ไม่ได้ถือปฏิบัติตามชาวจีนทั้งหมด ยังคงปลูกไม่เป็นระเบียบ เพราะเข้าใจว่ายิ่งปลูกแน่นเท่าไหร่ ก็ยิ่งได้ผลมากเท่านั้น สวนยางพาราของชาวภาคใต้จึงมีลักษณะเหมือนป่า คนทั้งหลายจึงนิยมเรียกว่า "ป่ายาง" สาเหตุอีกประการหนึ่งที่ทำให้สวนยางพารามีลักษณะเป็นป่ายาง ก็คือ ชาวภาคใต้ใช้วิธีจับจองที่ดินและปลูกยางพาราในเวลาเดียวกัน โดยเอาเมล็ดยางพาราเป็นกระสุนแล้วยิงด้วยธนู เมล็ดยางพาราตกที่ไหนก็งอกที่นั่น ซึ่งเป็นการจับจองที่ดินและทำประโยชน์ในที่ดินนั้นในเวลาเดียวกัน ต้นยางพาราจึงขึ้นเกะกะทั่วไป เมื่อต้นยางพาราโตพอสมควรแล้วจึงลงมือถางป่าตัดต้นไม้อื่นออกเพื่อเตรียมการกรีดยางพาราต่อไป

การทำสวนยางพาราในอดีตเป็นการทำสวนแบบดั้งเดิม คือปลูกยางพาราในสวนข้างบ้านปะปนกับพืชยืนต้นชนิดอื่นๆ และปลูกในในพื้นที่จับจอง ต่อมาประมาณ พ.ศ. 2504 ทางรัฐบาลได้เห็นความสำคัญของอาชีพการทำสวนยางพารา จึงจัดให้มีกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง

4.2 พัฒนาการการทำสวนยางพาราในระยะที่สอง การทำสวนยางพาราในระยะนี้คือการทำสวนยางพาราในช่วงที่มีการส่งเสริมจากรัฐบาลโดยมีการจัดตั้งการกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางขึ้นเพื่อเป็นองค์กรที่ให้ความช่วยเหลือเกษตรกรผู้ทำสวนยางพาราโดยตรงมีหน้าที่ความรับผิดชอบในการให้ความรู้ทางวิชาการแก่เกษตรกรชาวสวนยางพารา จัดหาแหล่งเงินทุน จัดหา

พันธุ์ยางที่ดีเพื่อแจกจ่ายแก่เกษตรกรเหล่านี้เป็นต้น การทำสวนยางพาราในระยะที่สองมีรายละเอียดดังต่อไปนี้(สุนันทา พรหมมัญ,2539: 19)

4.2.1 การเลือกพื้นที่ หากเป็นพื้นที่ราบต้องเป็นพื้นที่ๆน้ำไม่ท่วมขัง แต่หากพื้นที่นั้นเคยประสบปัญหาน้ำท่วมจะต้องทำทางระบายน้ำช่วยเพื่อให้ต้นยางเจริญเติบโตดีในภายหลัง แต่หากเป็นที่เนินเขาหรือลาดชันจะต้องมีการทำขั้นบันได เพื่อป้องกันการชะล้างของดินและสะดวกในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการปลูก บำรุงรักษา และการกรีดยางในภายหลัง

4.2.2 การเตรียมดิน การเตรียมดิน(วาริท วงศ์ทอง,2547: 104) ประมาณปี พ.ศ. 2470- พ.ศ. 2510 ชาวสวนยางพารามีการเตรียมดินโดยใช้อุปกรณ์ที่มีอยู่ในท้องถิ่น โดยการใช้จอบขุดดิน มีดพร้าถางป่า ขวานฟันต้นไม้ หลังปี พ.ศ. 2510 มีการใช้เทคโนโลยีเครื่องจักรมาไถดินเพื่อเตรียมดินในการปลูก ทำให้เกิดการพัฒนาการ การทำสวนยางพาราจากการที่เคยใช้อุปกรณ์ที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาพึ่งพาเทคโนโลยีเครื่องจักรทุ่นแรงมากขึ้น

4.2.3 การปลูกยาง การเพาะปลูก ประมาณปี พ.ศ. 2470 – พ.ศ. 2510 ชาวสวนยางพาราปลูกยางพาราโดยใช้เมล็ดฝังลงดินและพึ่งพาธรรมชาติ หลังปี พ.ศ. 2510 มีการปรับปรุงวิธีการเพาะปลูกเพื่อให้ได้ผลผลิตตรงตามความต้องการของตลาด ทำให้เกิดการพัฒนาการ การทำสวนยางพาราจากการที่อาศัยเทคโนโลยีธรรมชาติมาสู่อาศัยความต้องการของตลาดซึ่งได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง และศูนย์วิจัยยางคอหงส์

4.2.4 การบำรุงรักษา การบำรุงรักษา ประมาณปี พ.ศ. 2470 – พ.ศ. 2510 ชาวสวนยางพาราไม่ค่อยให้ความเอาใจใส่บำรุงรักษาสวนยางพารามาก มีการปล่อยให้เติบโตตามธรรมชาติ ไม่มีการใช้ปุ๋ยและยาฆ่าวัชพืชและศัตรูพืช หลังปี พ.ศ. 2510 ชาวสวนยางพาราให้ความเอาใจใส่มากขึ้น มีการใช้ปุ๋ยและยาฆ่าวัชพืชและศัตรูพืชอย่างแพร่หลาย ทำให้เกิดการพัฒนาการ การทำสวนยางพารา การบำรุงรักษามีการใช้หลักวิชาการมากขึ้น

4.2.5 การกรีดยางพารา การกรีดยางพารา ประมาณปี พ.ศ. 2470- พ.ศ. 2509 ชาวสวนยางพารา ไม่มีเทคโนโลยีในการกรีดยางพาราที่ดี ทำให้หน้ายางหมดระยะเวลากรีดเร็ว หลังปี พ.ศ. 2510 มีการดัดแปลงปรับปรุงวิธีการกรีดยางและอุปกรณ์ให้มีคุณภาพดี ทำให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดีขึ้นซึ่งเป็นพัฒนาการในการทำสวนยางพารา ที่สามารถพัฒนาระบบการกรีดยางพาราที่สามารถให้ผลผลิตต่อไร่ได้ดีขึ้น โดยได้รับการสนับสนุนจากกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางและศูนย์วิจัยยางคอหงส์

4.2.6 การขนส่งผลผลิตยางพารา การขนส่งผลผลิต ประมาณปี พ.ศ. 2470- พ.ศ. 2509 ชาวสวนยางพาราใช้แรงคนในการขนส่ง โดยการขนหาบคอนมาจากสวนยางพารา หลังปี พ.ศ. 2510 เริ่มมีการใช้เครื่องมือทันสมัยมากขึ้น เช่น รถกระบะ รถบรรทุก เป็นต้น ซึ่งถือเป็น

พัฒนาการในการทำสวนยางพาราด้านการขนส่งผลผลิต เพราะการขนส่งสามารถทำให้กระจายผลผลิตได้เป็นจำนวนมากขึ้น

4.2.7 การทำสวนยางพาราของเกษตรกรในปัจจุบัน การทำสวนยางพาราในยุคปัจจุบันเกษตรกรจะได้รับการถ่ายทอดความรู้ต่างๆจากรุ่นสู่รุ่นจนเกิดเป็นการสั่งสมประสบการณ์ในการทำอาชีพนี้มาเป็นเวลาหลายชั่วอายุคนจนถึงในปัจจุบันนี้รวมทั้งได้รับการส่งเสริมความรู้ทางด้านวิชาการเกษตรและการส่งเสริมเทคโนโลยีต่างๆจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน เกิดเป็นพัฒนาในการทำสวนยางพาราให้ได้มาตรฐานมากขึ้นดังโดยแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียดดังนี้

1) การเตรียมพื้นที่และคุณสมบัติของดินที่เหมาะสมกับการปลูกยางพารา การปลูกยางพาราต้องศึกษาปัจจัยพื้นฐานที่เกี่ยวข้องหลายประการเช่น ดิน น้ำ ภูมิอากาศ สภาพพื้นที่ พันธุ์ การบำรุงรักษา การเก็บเกี่ยว การทำยางแผ่น การแปรรูป ต้นทุนการผลิต ราคาที่จำหน่าย และความต้องการของตลาด ว่ามีความเหมาะสมเหมาะแก่การปลูกยางพาราหรือไม่ ซึ่งจะเห็นได้ว่าดินเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญมากในปลูกยางพาราดังเช่น (เอกชัย พฤกษ์อำไพ, 2549:13-16) ได้ศึกษาถึงคุณสมบัติที่เหมาะสมของดินในการปลูกยางพาราซึ่งต้องมีคุณสมบัติที่สำคัญ

(1) ความลึกของดิน ต้นยางพาราเป็นไม้ยืนต้นที่มีรากแก้วหยั่งลึกลงไปในดิน จึงต้องการพื้นที่ที่มีหน้าดินลึกตั้งแต่ 1 เมตรขึ้นไป และถัดจากหน้าดินต้องไม่เป็นดินดานหรือชั้นหิน ซึ่งจะเป็นปัญหาในการเจริญเติบโตของรากในระยะยาว

(2) การระบายน้ำของดิน ต้นยางพาราชอบดินที่มีการระบายน้ำได้ดี ไม่ชอบพื้นที่ ที่มีน้ำท่วม และควรมีระดับน้ำใต้ดินลึกกว่า 1 เมตรขึ้นไป ดินที่มีสีของหน้าดินเป็นจุดประสีเหลือง หรือสีแดงคล้ายสนิมเหล็ก ดินนั้นมักระบายน้ำไม่ดี ดินที่มีสีสม่ำเสมอ เช่น แดง น้ำตาลปนเหลือง จะเป็นดินที่ระบายน้ำได้ดี

(3) การระบายอากาศของดิน ดินที่ปลูกยางพาราต้องเป็นดินที่ระบายอากาศดี ดังนั้นดินที่ระบายอากาศได้ดีควรเป็นดินร่วนเป็นส่วนผสมในดินชนิดนั้นๆและควรมีการยึดตัวของดินดีนั่นคือดินควรมีความหนาแน่นหรือการหลวมของการยึดเกาะของเม็ดดิน นอกจากนี้ต้องมีการอุ้มน้ำของดิน นั่นคือดินที่เหมาะในการปลูกยางพารานั้น ควรเป็นดินที่อุ้มน้ำได้ดี เพราะรากของต้นยางดูดธาตุอาหารในรูปของสารละลาย

(4) คุณสมบัติทางเคมีของดิน

ก. ธาตุอาหารพืชในดิน ยางพาราต้องการธาตุอาหาร ดังนี้ธาตุอาหารที่ต้องการระดับสูง ได้แก่ ไนโตรเจน ฟอสฟอรัส และโปแตสเซี่ยม

ข. ธาตุอาหารที่ต้องการระดับปานกลาง ได้แก่ แคลเซี่ยม แมกนีเซี่ยม และซัลเฟอร์

ค. ธาตุอาหารที่ต้องการปริมาณน้อย ได้แก่ เหล็ก แมงกานีส โบรอน โมลิบดินัม สังกะสี ทองแดง และคลอรีน ต้องการอย่างพอเพียง หากมีมากเกินไปอาจจะเป็นพิษต่อต้นยางได้ ดินที่มีไนโตรเจนสูง ให้ขุดดินดูชั้นหน้าตัดของดินจะมีสีคล้ำหรือสีดำ ดินที่มีโปแตสเซี่ยม แคลเซียม แมกนีเซี่ยม เนื้อดินจะเป็นดินเหนียว

ง. ความเป็นกรดเป็นด่างของดิน ควรมีความเป็นกรดและด่างที่เหมาะสม ประมาณ 4.0-5.5

(5) เทคนิคการสังเกตดูดินที่มีความเหมาะสม

เทคนิคการสังเกตดูดินที่มีความเหมาะสมกับการปลูกยางพาราแบบง่าย(เอกชัย พฤกษ์อำไพ, 2549:17-18) มีข้อสังเกตดังต่อไปนี้

ก. กรณีที่เป็นสวนยางพื้นเมือง หรือสวนยางเก่า สภาพของต้นยางจะชี้ชัดว่าดินบริเวณนั้นปลูกยางได้ดีหรือไม่ คือถ้าต้นยางเก่าหรือยางพื้นเมืองเจริญเติบโตแตกกิ่งก้านดี ลำต้นโต ต้นยางเก่าไม่แคระแกร็น แสดงว่าดินบริเวณนั้นเหมาะสมกับการปลูกยาง

ข. กรณีที่ไม่มีต้นยางเก่า ให้ดูต้นไม้ใหญ่ ที่มีระบบรากแก้วเหมือนต้นยาง ถ้าต้นไม้ใหญ่บริเวณนั้นมีการเจริญเติบโตดี ก็แสดงว่าพื้นที่นั้นสามารถปลูกยางพาราได้ แต่ถ้าบริเวณนั้นมีไม้พุ่มเล็ก ไม้พุ่มเตี้ยแคระแกร็น ก็ไม่เหมาะที่จะปลูกยางพารา

สรุปได้ว่า ดินที่มีความเหมาะสมในการปลูกยางพารา ควรเป็นดินร่วนจนถึงดินแข็งปานกลาง และควรมีความเหนียวเล็กน้อยจนถึงเหนียวปานกลางควรมีความลึกของหน้าดินไม่น้อยกว่า 1.5 เมตรเพื่อให้รากของต้นยางพาราหยั่งลึกลงในดินได้และมีการระบายของอากาศและน้ำได้ดี ดินต้องไม่มีชั้นของดินดาน หรือชั้นของหินลูกรัง มีธาตุอาหารหลักครบถ้วน มีความเป็นกรดอยู่ที่ (PH 4.0-5.5) เมื่อเกษตรกรได้ศึกษาถึงคุณสมบัติที่เหมาะสมในการปลูกยางพาราที่เหมาะสมแล้วยังจำเป็นต้องพิจารณาเกี่ยวกับการเตรียมพื้นที่ปลูกให้เหมาะสมกับยางพาราดังต่อไปนี้

(6) การเตรียมที่ดิน (สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้เล่มที่6 , 2542:6347-6349) ที่ดินที่จะใช้ปลูกยางควรเป็นดินร่วน น้ำไม่ขัง พื้นล่างไม่เป็นหินดาน หรือลูกรังมากเกินไป ไม่เป็นหินทรายขัด เนื้อที่ต่อแปลงควรไม่น้อยกว่า 15 ไร่ เพราะถ้าต่ำกว่านี้จะได้ผลผลิตไม่เพียงพอต่อการยังชีพ และโดยปกติเนื้อที่ขนาดดังกล่าวจะใช้คนกรีดยางหนึ่งคนได้พอเหมาะพอดี ในการเตรียมดินที่ถูกต้อง จะต้องโค่นไม้ใหญ่ ออกให้หมดเสียก่อน ถ้าที่นั้นเคยปลูกยางมาก่อนจะต้องทำลายตอเดิมก่อน โดยจะใช้วิธีขุดเอารากออก หรือจะใช้น้ำยาฆ่าตอก็ได้ แล้วปล่อยทิ้งให้ตอแห้งเปื่อย ผุไปเอง ที่ต้องทำลายตอก็เพื่อป้องกันรากยางเก่าที่ยังสดอยู่แย่งอาหารจากยางที่ปลูกใหม่ และเป็นการทำลายโรครากจากยางเก่า เช่นโรครากเน่า ซึ่งเป็นเชื้อราชนิดหนึ่งซึ่งเป็นอันตรายต่อต้นยางอย่าง

อย่างมาก ถ้าในสวนยางเก่ามีโรคชนิดนี้จะระบาด ควรขุดตอและรากเผาไฟ ในขณะที่ต้นยางยังไม่ตายจึงจะได้ผลดี และเป็นการทำลายแหล่งระบาดของเชื้อรา ตลอดจนปลวกและเพลี้ยซึ่งจะต้องกำจัดให้หมดสิ้นจากแปลงที่จะปลูกยาง โดยใช้สารเคมีกำจัดปลวกก่อนปลูกยางเพราะปลวกจะเป็นอันตรายต่อยางใหม่ได้ ที่ดินที่จะปลูกยาง ต้องไม่มีหญ้าคาหรือวัชพืชอื่นๆ เช่น ต้นสาบเสือ ต้นขี้ไก่ย่าน จะต้องปราบให้หมดก่อนการปลูกยางใหม่

นอกจากนี้ในการเตรียมพื้นที่ปลูกยางพาราจะต้องศึกษาปัจจัยอื่นประกอบด้วย เนื่องจากลักษณะของพื้นที่ในการปลูกยางพาราของแต่ละพื้นที่นั้นแตกต่างกันเช่น(เอกชัย พฤกษ์อำไพ, 2549:12) ต้องศึกษาปัจจัยพื้นฐานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ดิน น้ำ ภูมิอากาศ สภาพพื้นที่ พันธุ์ การบำรุงดูแลรักษา การเก็บเกี่ยว การทำยางแผ่น การแปรรูปยางพารา ต้นทุนการผลิต ราคาที่จำหน่ายได้ และความต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศ พื้นที่ปลูกควรอยู่ในระดับน้ำทะเลประมาณ 200 เมตร หากสูงกว่านี้จะไม่เหมาะสมกับความลาดเทของพื้นที่ ประมาณ 15 องศา และควรปลูกแบบขั้นบันได ถ้าหากปลูกยางพาราในพื้นที่ลาดเทสูง จะทำให้ดินเกิดการพังทลายได้ และไม่ควรปลูกในลักษณะสภาพพื้นที่ที่มีน้ำขังการปลูกจะเน้นปลูกในพื้นที่ที่เป็นสวนยางเก่า หรือพื้นที่ปลูกพืชอื่นๆ อยู่ก่อนแล้วโดยและต้องการจะเปลี่ยนมาปลูกยางพาราแทน ในส่วนที่เป็นป่าไม้นั้นไม่สมควรปลูก เพราะอาจจะเป็นปัญหาต่อการพังทลายของดิน และเกิดอุทกภัยในอนาคตได้ซึ่งพื้นที่ที่จะปลูกยางพาราจะต้องมีสภาพดังนี้

พื้นที่ราบปลูกพืชไร่มาก่อนควรใช้รถไถปรับพื้นที่โดยไถอย่างน้อย 2 ครั้ง แล้วเก็บเศษพืชเศษไม้ รากไม้ต่างๆออกให้หมด พื้นที่ที่ปลูกยางเก่ามาก่อนควรปรับพื้นที่โดยคำนึงถึงสิ่งต่างๆ ดังนี้

ก. กำจัดหญ้าคา ซึ่งเป็นวัชพืชที่สำคัญของยางพารา ถ้ามีหญ้าคาในสวนยาง จะทำให้การเจริญเติบโตของยางไม่ดี จึงต้องกำจัดหญ้าคาออกให้หมด ในดินต้นยางเก่า เมื่อโค่นต้นยางแล้วควรกำจัดหญ้าคาทีหลัง ถ้าหญ้าคาได้รับแสงแดด จะเจริญเติบโตได้รวดเร็ว หากกำจัดหญ้าคาจะต้องใช้วิธีขุดออก หรือใช้สารเคมีตามความเหมาะสม การปราบวัชพืช โดยการขุดต้นหญ้าที่เป็นวัชพืช หรือใช้สารเคมีพวกดาลาพอนฉีดพ่นในอัตรา 1.6 กิโลกรัมต่อน้ำ 80-100 ลิตรต่อ เนื้อที่ 1ไร่ หลังจากพ่นสารเคมีไปแล้ว 20 วัน ควรใส่สารเคมีดาลาพอนในอัตราเดิมพ่นซ้ำ หญ้าคาและหญ้าอื่นก็จะตายไป แต่ถ้าใช้รถตีนตะขาบโค่นต้นยางเก่า ไม่ต้องใช้สารเคมีกำจัดวัชพืช เพราะรถตีนตะขาบจะขุดหญ้าขึ้นมาด้วย

ข. โค่นต้นยาง วิธีโค่นต้นยาง ซึ่งสามารถใช้ได้ 2 วิธี คือ

ก) การขุดโคนต้นยางและรากออกให้หมด เป็นวิธีการที่ดีที่สุดพื้นที่จะสะอาดทำได้รวดเร็ว แต่มีค่าใช้จ่ายสูง โดยใช้รถตีนตะขาบและยังสามารถกำจัดวัชพืช พวกหญ้าคา และไม้เล็กๆ ในแปลงออกให้หมดได้ด้วย

ข) การโค่นให้เหลือตอ เป็นวิธีประหยัดกว่าวิธีแรก โดยใช้เลื่อยยนต์หรือเลื่อยมือตัดให้เหลือตอสูง 50-60 เซนติเมตร ต้นตอยางหากปล่อยทิ้งไว้ก็จะผุพัง ต้องใช้เวลา 2-3 ปี แต่ถ้าใช้ยาฆ่าตอก็จะผุพังเร็วยิ่งขึ้น ให้ใช้ยาฆ่าตอทาตอก่อนโค่นต้นยางเก่า เพราะเปลือกยางที่ยังไม่ตาย จะทำให้การดูดซึมยาฆ่าตอได้ดี โดยให้ทารอบๆต้น สูงจากโคนต้น 40 เซนติเมตร ถ้าหากเปลือกยางแห้งหรือเปลือกยางหนามาก ก็ให้ทาหรือขูดเปลือกออกแล้วทายาฆ่าตอ จากนั้นก็โค่นต้นยางเก่าได้

ค. ต้องเตรียมเส้นทางเข้าออก เพราะเมื่อโค่นต้นต้องขนต้นยางและรถต้องเข้าออกหลายเที่ยว

ง. การเตรียมดิน จะเหมือนกับพื้นที่ราบที่ปลูกพืชไร่มาก่อน

พื้นที่สำหรับปลูกยางพาราของเกษตรกรในตำบลท่าอยู่นั้น ตามลักษณะของพื้นที่จะเป็นที่ราบสลับกับพื้นที่เนินเขาหรือเนินควนหรือพื้นที่ที่มีความลาดเท ดังนั้นการเตรียมพื้นที่ในการเพาะปลูกจึงต้องมีการเตรียมพื้นที่ตามขั้นตอนที่แตกต่างไปจากที่ระบุไว้ข้างต้น

2) การเตรียมพื้นที่ปลูกยางบนพื้นที่ลาดเท ในพื้นที่ลาดเทหรือสวนที่อยู่บนเนินเขา (เอกชัย พฤกษ์อำไพ, 2549:13-17) ควรวางแผนปลูกยางจะทำแบบเดียวกับสวนที่อยู่บนที่ราบไม่ได้ เนื่องจากในพื้นที่ลาดเทนั้น จะมีการไหลบ่าของน้ำในขณะที่มีฝนตก ทำให้เกิดการชะล้างพังทลาย ของหน้าดิน ต้นยางที่ปลูกไว้อาจถูกน้ำเซาะล้มได้ ดังนั้นการปลูกยางในพื้นที่ลาดเท จึงต้องวางแนวปลูก โดยจะต้องป้องกันการชะล้างพังทลายของหน้าดินด้วยการป้องการชะล้างพังทลายของหน้าดินในสวนยางที่อยู่บนพื้นที่ลาดเท จะทำได้หลายวิธีด้วยกันซึ่งขึ้นอยู่กับอัตราความลาดเทและสภาพพื้นที่ โดยมีวิธีการดังนี้

(1) ควรปลูกพืชตามแนวระดับ (Contour Cultivation) ใช้กับสวนยางที่อยู่บนพื้นที่ที่มีความลาดไม่เกิน 5 องศา

(2) ควรทำร่องน้ำและคันดักน้ำ (Pit and Bund)ใช้กับสวนยางที่อยู่บนพื้นที่ที่มีความลาดเทประมาณ 5-15 องศา โดยทำคันดินที่มีฐานกว้างประมาณ 1 เมตร สูง40-50 เซนติเมตร เป็นช่วงๆ ช่วงหนึ่งยาวประมาณ 10 เมตร มีช่องเปิดให้น้ำไหลลงไปได้บ้างแต่มีคันดักไว้อีกชั้นหนึ่งในแถวถัดไป แต่ละ ชั้นห่างกัน 10-15 เมตร (ในสวนยางส่วนมากใช้ระยะปลูก 3x8 เมตร ก็ทำร่องน้ำและคันดักไว้ใน ระหว่างแถวยางทุกแถว) เหนือคันดักดินขึ้นไป 50-100 เซนติเมตรให้ขุดร่องน้ำลึกประมาณ 60-70 เซนติเมตร กว้าง 50 เซนติเมตร ยาว 2-3 เมตร ไปตามแนวคันดิน แต่ละร่องห่างกัน 1-1.5 เมตร น้ำที่ไหลผ่านร่องบนลงมา จะไหลลงไปยังร่องน้ำที่ทำไว้ระดับถัดไปและจะถูกดัก

ไว้ ถ้ามีน้ำมากกักไว้ไม่อยู่ก็จะล้นร่องน้ำ และไหลผ่านทางเปิดที่ไม่มีคันดัก ลงไปยังร่องน้ำขั้นถัดไป

(3) ควรทำชานเฉพาะต้น (Plat Form) ใช้กับสวนยางที่อยู่บนพื้นที่ที่มีความลาดเทประมาณ 5-15 องศาเช่นกัน โดยขุดดินบริเวณที่จะปลูกยางให้เป็นชานกว้าง 2x2 เมตร ชานในแถวเดียวกันต้องอยู่ระดับเดียวกัน หากทำควบคู่ไปกับวิธีที่ 2 ด้วยก็จะยิ่งดีขึ้น

(4) ควรทำขั้นบันได (Terrace) ใช้กับสวนยางที่อยู่บนพื้นที่ที่มีความลาดเทเกิน 15 องศา (ตามคำแนะนำของกรมพัฒนาที่ดิน ซึ่งแนะนำให้ใช้กับพืชไร่นั้น ใช้กับพื้นที่ที่มีความลาดเทเกิน 15% หรือเกิน 8.5 องศา) และถ้ามีการทำขั้นบันได ยังช่วยให้การปฏิบัติดูแลรักษาต้นยาง เช่น การปราบวัชพืช การใส่ปุ๋ย ตลอดจนการกรีดยาง และการเก็บน้ำยาง ทำ ได้สะดวกและรวดเร็วขึ้น

เมื่อเตรียมที่ดินโล่งเสร็จแล้ว ควรปักหมุดหรือ ปักมบ เพื่อกำหนดแถวและตำแหน่งที่จะขุดหลุมปลูกยาง โดยทั่วไปการกำหนดระยะปลูกใช้ได้หลายแบบ เช่น 4x5 เมตร 4.5x5 เมตร 3.5x5 เมตร แบบนี้ทรงพุ่มของยางแต่ละต้นจะชิดกันเร็ว ทำให้พื้นดินร่มเร็ว วัชพืชจะไม่เจริญ หรือ 3x8 เมตรแบบนี้เรียกว่า ปลูกแบบถนนซึ่งจะใช้ในกรณีต้องการใช้ที่ดินระหว่าง ของยางปลูกพืชอื่นด้วย ซึ่งการกำหนดระยะปลูกแบบ 3x8 นั้นเกษตรกรชาวสวนยางพาราในตำบลท่าอยู่จะนิยมกำหนดระยะห่างเช่นนี้เพราะเกษตรกรในแถบนี้ส่วนใหญ่นิยมใช้พื้นที่ระหว่างร่องยางในการปลูกพืชแซมยางด้วย

3) การวางระยะปลูกยางพารา การกำหนดระยะปลูกยาง(สถาบันวิจัยยาง, 2547:43) ที่เหมาะสม จะมีผลต่อการเจริญเติบโตของต้นยาง สามารถใช้พื้นที่ปลูกยางได้อย่างคุ้มค่าประหยัดในเรื่องการปราบวัชพืช ต้นยางเปิดกรีดได้เร็ว สวนยางมีลักษณะสวยงามเป็นระเบียบ ง่ายต่อการปฏิบัติงาน และให้วางแนวปลูกตามแนวตะวันออก-ตะวันตก หรือตามทิศทางลม อย่าปลูกขวางทางลม

จากการค้นคว้าทดลองพบว่า ต้นยางเจริญเติบโตได้ดีที่สุด ต้องมีพื้นที่ไม่น้อยกว่า 20 ตารางเมตร ต่อ 1 ต้น การแนะนำเจ้าของสวนยางในเรื่องระยะปลูก จึงต้องคำนึงถึงเรื่องพื้นที่ที่จะให้ต้นยางเป็นหลักส่วนจะใช้ระยะเท่าใดนั้น ขึ้นอยู่ว่าจะปลูกพืชแซมระหว่างแถวยางหรือไม่

การใช้ระยะระหว่างแถวกว้าง วัชพืชมีพื้นที่ในการเจริญเติบโตมาก เช่นเดียวกันถ้าใช้ระยะระหว่างแถวแคบเกินไป หรือมีระยะน้อยกว่า 2.5 เมตร ต้นยางจะเบียดเสียดกัน แย่งธาตุอาหารกัน และชะลูดขึ้นไป เจริญเติบโตค่อนข้างน้อย

(1) การกำหนดแนวระยะการปลูกยางบนพื้นที่ราบ มีดังนี้

ก. การกำหนดแนวระยะการปลูกแบบต้องการปลูกพืชแซม ในภาคใต้และภาคตะวันออก ใช้ระยะปลูกระหว่างต้น 2.5 เมตร ระหว่างแถว 8เมตร จะปลูกยางได้ 80 ต้น/ไร่ ใน

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือใช้ระยะปลูกระหว่างต้น2.5 เมตร ระหว่างแถว 7เมตร จะปลูกยางได้ 91 ต้น/ไร่ ในภาคเหนือใช้ระยะปลูกระหว่างต้น 3 เมตร ระหว่างแถว 7 เมตร จะปลูกยางได้ 76 ต้น/ไร่ ในกรณีที่เป็นพื้นที่ค่อนข้างแห้งแล้ง ควรใช้ระยะปลูกระหว่างต้น 2.5 เมตร ระหว่างแถว 7 เมตรจะปลูกยางได้ 91 ต้น/ไร่

ข. การกำหนดแนวระยะการปลูกแบบต้องการปลูกพืชคลุมดิน ในระหว่างแถวต้นยาง ในภาคใต้และภาคตะวันออก ใช้ระยะปลูกระหว่างต้น 2.5 เมตร ระหว่างแถว 7 เมตร จะปลูกยางได้ 91 ต้น/ไร่ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือใช้ระยะปลูกระหว่างต้น3 เมตร ระหว่างแถว 6 เมตร จะปลูกยางได้ 88 ต้น/ไร่ ในภาคเหนือใช้ระยะปลูกระหว่างต้น 3 เมตร ระหว่างแถว 6 เมตร จะปลูกยางได้ 88 ต้น/ไร่

(2) การวางระยะปลูกยางบนพื้นที่ลาดเท ในพื้นที่ที่มีความลาดชัน 15 องศาขึ้นไป ต้องทำแนวบันไดโดยใช้ระยะระหว่างต้น 3 เมตร ระหว่างแถว 8 เมตร

4) วิธีปลูกยางพารา การปลูกยาง รัตน์ เพชรจันทรอ้างใน(วาริท วงศ์ทอง,2547: 57) มีความสำคัญมากการปลูกต้องถูกต้องตามหลักวิชาการและตรงตามฤดูกาล หากปลูกไม่ดีจำนวนต้นปลูกแน่นมากเกินไปทำให้ต้นยางเจริญเติบโตไม่สม่ำเสมอ ต้องปลูกซ่อมมากและจะเปิดกรีดได้ไม่พร้อมกัน

(1) ฤดูการปลูกยาง ฤดูที่เหมาะสมในการปลูกยางรัตน์ เพชรจันทรอ้างใน (สุนันทา พรหมมัน,2539: 20) คือฤดูฝน เช่นในเดือนพฤษภาคมและต้องปลูกในระยะที่ฝนตกติดต่อกันบ่อยๆ หรือหลังจากปลูกควรมีฝนตกภายในระยะไม่เกิน 1 อาทิตย์หากปลูกยางล่าช้าช่วงปลายฤดูฝนจะทำให้ต้นยางไปกระทบแล้งทำให้ต้นยางปลูกใหม่ ชะงัก การเจริญเติบโตได้

*(2) การเตรียมหลุมปลูกยาง*เมื่อปักไม้ชะมบเรียบร้อยแล้วก็ให้ขุดหลุม โดยขุดดินด้านใดด้านหนึ่งของไม้ชะมบเพียงด้านเดียวโดยตลอด ไม่ต้องถอนไม้ชะมบออก จากนั้นก็ขุดหลุมให้มีขนาดกว้างคูณยาวคูณลึกเท่ากับ 50x50x50 เซนติเมตร ดินที่ขุดควรแบ่งเป็นสองชั้น ดินชั้นบน (ครึ่งหลุมด้านบน) ให้กองไว้ปากหลุมด้านใดด้านหนึ่ง ดินชั้นล่าง (ครึ่งหลุมด้านล่าง) ให้กองไว้อีกด้านหนึ่งแล้วตากแดดไว้ประมาณ 10 วัน จากนั้นก็ย่อยดินชั้นบนให้ละเอียดพอสมควรใส่ในก้นหลุมแล้วกดให้แน่น เพราะดินชั้นบนจะมีความอุดมสมบูรณ์ เมื่อปลูกยางลงในหลุมแล้วก็จะนำดินชั้นล่างผสมหินฟอสเฟตบำรุงดิน 170 กรัมต่อหลุม ใส่ด้านบนเพื่อทำให้ดินอุ้มน้ำได้ดี

ในการเตรียมดินและพื้นที่ในการปลูกให้ถูกต้องจะทำให้ยางเจริญเติบโตและให้ผลผลิตที่ดีซึ่งจะเป็นไปตามสภาพแวดล้อมและสภาพพื้นที่เป็นสำคัญ นอกจากนี้สิ่งหนึ่งที่เกษตรกรต้องคำนึงถึงก่อนปลูกยางพาราคือการศึกษาเกี่ยวกับพันธุ์ยางพาราโดยก่อนปลูกยางพาราเกษตรกรจะต้องศึกษาให้แน่ใจก่อนว่าต้องการปลูกยางพาราเพื่อต้องการน้ำยางหรือต้องการปลูกเพื่อการขาย

ไม้ยางพารา เพราะต้นยางพาราก่อนจะให้ผลผลิตได้ต้องใช้ระยะเวลานานหากเกษตรกรปลูกยางพาราโดยสายพันธุ์ไม่ตรงกับชนิดของดินและสภาพแวดล้อมที่ดีก็ทำให้เสียเวลาและเสียรายได้ ฉะนั้นเกษตรกรต้องพิจารณาเรื่องพันธุ์เป็นสำคัญ

5) สายพันธุ์ยางพาราและการเลือกสายพันธุ์ สายพันธุ์ยางพารา (สถาบันวิจัยยาง กรมวิชาการเกษตร 2550: 1-3) แบ่งตามประเภทของการแนะนำได้เป็น 3 กลุ่ม คือพันธุ์ยางที่ให้ผลผลิตน้ำยางสูง พันธุ์ยางที่ให้ผลผลิตน้ำยางและเนื้อไม้สูง และพันธุ์ยางที่ให้ผลผลิตเนื้อไม้สูง เพื่อให้เกษตรกรเลือกพันธุ์ได้ตามวัตถุประสงค์ของการปลูก

ปัจจัยในการเลือกพันธุ์ยาง มีดังนี้

ก. วัตถุประสงค์การปลูกยาง ในการเลือกพันธุ์ยางจะต้องพิจารณาว่าต้องการผลผลิตจากน้ำยางหรือเนื้อไม้เป็นหลัก

ข. โรคยาง ในแต่ละท้องถิ่นมีการระบาดของโรคแต่ละชนิดแตกต่างกันไป ดังนั้นก่อนที่จะปลูกยาง ควรศึกษาและพิจารณาและเลือกพื้นที่ที่จะปลูกว่ามีโรคระบาดอะไรบ้าง ระบาดในระดับรุนแรงมากน้อยเพียงใด เพื่อจะใช้ในการตัดสินใจเลือกพันธุ์ยางที่ต้านทานโรค ได้ถูกต้อง

ค. ลม ความแรงของลมที่เกิดขึ้นตามปกติในพื้นที่ปลูกยางของประเทศไทย ส่วนใหญ่มีผลทำให้เกิดความเสียหายต่อต้นยางเพียงเล็กน้อย ยกเว้นพื้นที่ในบางจังหวัดของภาคใต้ ที่มีความรุนแรงของลมอยู่ระดับปานกลาง อาจจะทำให้ต้นยางเสียหายได้ เช่นจังหวัด ตรัง ภูเก็ต และบางจังหวัดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เช่น จังหวัดสุรินทร์ อุบลราชธานี มุกดาหาร สกลนคร และอุดรธานี ในพื้นที่เหล่านี้ควรปลูกเฉพาะพันธุ์ยางที่ต้านทานลมได้ดีเท่านั้น

ง. ความลึกของหน้าดินและระดับน้ำใต้ดิน โดยปกติแล้วต้นยางพาราจะเจริญเติบโตได้ดีในพื้นที่ที่มีหน้าดินลึก และระบายน้ำดีในพื้นที่ที่มีหน้าดินตื้น และมีระดับน้ำใต้ดินสูงไม่เหมาะที่จะปลูกยางพารา แต่จะมียางบางพันธุ์สามารถปลูกได้ในพื้นที่ที่มีหน้าดินตื้นและมีระดับน้ำใต้ดินสูง

จ. *ความลาดชันของพื้นที่* ยางบางพันธุ์มีทรงพุ่มขนาดใหญ่การแตกกิ่งไม่สมบูรณ์ จึงไม่เหมาะที่จะปลูกในพื้นที่ลาดชัน ดังนั้นจึงควรเลือกพันธุ์ยางให้เหมาะสม

(1) พันธุ์ยางที่แนะนำให้ปลูก แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มตามวัตถุประสงค์ของการปลูก ดังนี้

กลุ่มที่1 พันธุ์ยางผลผลิตน้ำยางสูง เป็นพันธุ์ที่ให้ผลผลิตน้ำยางสูงเป็นหลัก การเลือกปลูกพันธุ์ยางในกลุ่มนี้ ควรมุ่งเน้นผลผลิตน้ำยาง

กลุ่มที่2 พันธุ์ยางผลผลิตน้ำยาง และเนื้อไม้สูง เป็นพันธุ์ที่ให้ทั้งผลผลิตน้ำยางและเนื้อไม้ โดยให้ผลผลิตน้ำยางสูง และมีการเจริญเติบโตดี ลักษณะลำต้นตรง ให้ปริมาณเนื้อไม้ในส่วนลำต้นสูง

กลุ่มที่3 พันธุ์ยางผลผลิตเนื้อไม้สูง เป็นพันธุ์ที่ให้ผลผลิตเนื้อไม้สูงเป็นหลักมีการเจริญเติบโตดีมาก ลักษณะลำต้นตรง ให้ปริมาตรเนื้อไม้ในส่วนลำต้นสูงมาก ผลผลิตน้ำยางจะอยู่ในระดับต่ำกว่าพันธุ์ยางในกลุ่มที่ 1 และ 2 เหมาะสมสำหรับพันธุ์ที่จะปลูกเป็นสวนป่าเพื่อการผลิตเนื้อไม้

(2) พันธุ์ยางในแต่ละกลุ่มแบ่งเป็น 2 ชั้นดังนี้

พันธุ์ยางชั้น 1 ให้ปลูกโดยไม่จำกัดเนื้อที่ปลูก พันธุ์ยางในชั้นนี้ได้ผ่านการทดลองและศึกษาลักษณะต่างๆ อย่างละเอียด

พันธุ์ยางชั้น 2 ให้ปลูกโดยจำกัดเนื้อที่ปลูก ปลูกได้ไม่เกินร้อยละ 30 ของเนื้อที่ปลูกยางที่ถือครอง แต่ละพันธุ์ควรปลูกไม่น้อยกว่า 7 ไร่ พันธุ์ยางชั้นนี้อยู่ในระหว่างการศึกษาลักษณะบางประการเพิ่มเติม เกษตรกรที่มีความประสงค์จะเลือกปลูกพันธุ์ยางชั้นนี้ควรรับคำแนะนำจากสถาบันวิจัยยาง

(3) พันธุ์ยางที่แนะนำ

กลุ่มที่1 พันธุ์ยางผลผลิตน้ำยางสูง

พันธุ์ยางชั้น 1	สถาบันวิจัยยาง 251	สถาบันวิจัยยาง 226
	BPM 24	RRIM 600
พันธุ์ยางชั้น 2	สถาบันวิจัยยาง 209	สถาบันวิจัยยาง 214
	สถาบันวิจัยยาง 218	สถาบันวิจัยยาง 225
	สถาบันวิจัยยาง 250	สถาบันวิจัยยาง 319
	สถาบันวิจัยยาง 405	สถาบันวิจัยยาง 406
	RRIC 100	RRIC 101
	PR 302	PR 305
	Haiken 2	

กลุ่มที่ 2 พันธุ์ยางผลผลิตน้ำยางและเนื้อไม้สูง

พันธุ์ยางชั้น 1	PB 235	PB 255
	PB 260	RRIC 110
พันธุ์ยางชั้น 2	สถาบันวิจัยยาง 312	สถาบันวิจัยยาง 325

	สถาบันวิจัยยาง 404	สถาบันวิจัยยาง 407
	สถาบันวิจัยยาง 409	RRIC 121
กลุ่มที่ 3 พันธุ์ยางผลผลิตเนื้อไม้สูง		
พันธุ์ยางชั้น 1	ฉะเชิงเทรา 50	AVROS 2037
	BPM 1	
พันธุ์ยางชั้น 2	สถาบันวิจัยยาง 401	สถาบันวิจัยยาง 403
	RRII 118	RRII 203

6) ชนิดของต้นพันธุ์ยางที่ใช้ปลูก ชนิดของต้นพันธุ์ยางที่ใช้ปลูก(เอกชัย พฤกษ์อำไพ, 2549: 135) มี 3ชนิดดังนี้

(1) ต้นตอตา คือ ต้นกล้ายางที่ได้รับการติดตาด้วยยางพันธุ์ดี หลังจากที่ตาติดเรียบร้อยแล้ว จึงงอกขึ้นมาตัดแต่งรากและตัดต้นเดิมเหนือแผ่นตาประมาณ 2.5 นิ้วทิ้ง แล้วนำต้นตอที่ได้ไปปลูกทันที ต้นตอตาจะเป็นต้นพันธุ์ที่ไม่มีดินห่อหุ้มราก เรียกว่า ต้นเปลือยราก

(2) ยางชำถุง คือ ต้นตอตาที่นำมาชำในถุงพลาสติกขนาดกว้าง 4.5 นิ้วยาว 14 นิ้ว หรือขนาดใหญ่กว่านี้ที่บรรจุดินไว้เรียบร้อยแล้ว ดูแลบำรุงรักษาจนตาแตกออกมาเป็นใบได้ขนาด 1-2 ฉัตร อายุประมาณ 3-5 เดือน และมีใบในฉัตรยอดแก่เต็มที่

(3) ต้นยางที่ปลูกด้วยเมล็ดแล้วติดตาในแปลง คือการปลูกสร้างสวนยางโดยใช้เมล็ดปลูกในแปลงโดยตรง เมื่อเมล็ดเจริญเติบโตเป็นต้นกล้าที่มีขนาดเหมาะสม จึงทำการติดตาในแปลงปลูก

ต้นพันธุ์ยางทั้ง 3 ชนิด เหมาะสมที่จะปลูกในภาคตะวันออกและภาคใต้ แต่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือแนะนำให้ปลูกด้วยต้นยางชำถุงเพียงอย่างเดียวเพราะเป็นการปลูกยางในท้องที่แห้งแล้งการปลูกยางชำถุง โอกาสในการรอดและการเจริญเติบโตของต้นยางมีโอกาสสูงกว่าการปลูกโดยวิธีอื่นๆ

สำหรับเกษตรกรในพื้นที่ตำบลท่าอยู่นั้นในปัจจุบันจะนิยมปลูกต้นติดตาชำในถุง เพราะสะดวกและรวดเร็วค่าใช้จ่ายไม่สูงมากนัก ส่วนเกษตรกรบางรายสนใจที่จะปลูกแบบต้นยางที่ปลูกด้วยเมล็ดแล้วติดตาในแปลงเพาะ เพราะเป็นวิธีที่ต้นกล้ายางเจริญเติบโตได้ดี แข็งแรงต้านทานโรคดี

แม้ว่าเกษตรกรชาวสวนยางไทยมีการพัฒนาพันธุ์ยางไปในระดับหนึ่งแล้ว แต่ในความเป็นจริงไทยมีศักยภาพอีกมาก เนื่องจากพบว่ามีพันธุ์ยางพาราบางพันธุ์สามารถให้ผลผลิตถึงไร่ละ 500 กิโลกรัมต่อปี ดังนั้นในอนาคตการผลิตยางพาราของไทยน่าจะไปได้ไกลกว่านี้ หากเกษตรกร

เปลี่ยนแปลงพันธุ์ยางที่ให้ผลผลิตสูง ซึ่งสอดคล้องกับที่จะให้ยางพาราไทยสู่ความเป็นหนึ่งของโลกนั้น การพัฒนาพันธุ์ถือเป็นเรื่องที่สำคัญ เพราะปัจจุบันกว่าอัตราร้อยละ 80% เกษตรกรยังคงใช้พันธุ์เดิมคือพันธุ์อาร์อาร์ไอเอ็ม 600 (RRIM 600) มีผลผลิตไร่ละ 270 กิโลกรัมต่อปี และพันธุ์อื่นบ้างเล็กน้อย เช่น พันธุ์อาร์ไอที 251 (RIT 251) ทั้งที่ความเป็นจริง งานวิจัยพันธุ์ยางพาราของสถาบันวิจัยยาง กรมวิชาการเกษตร ได้มีการพัฒนาวิจัยพันธุ์ยางเป็นจำนวนมาก บางพันธุ์ได้มีการรับรองพันธุ์ไปแล้วสามารถปลูกได้ ซึ่งจะส่งผลดีต่อภาพรวมของประเทศไทย

นอกจากนี้วิธีการปลูกยางที่ถูกต้องจะเป็นสิ่งจำเป็นที่เกษตรกรชาวสวนยางพาราต้องศึกษาเพื่อให้เข้าใจถึงวิธีการปลูกที่ถูกต้องตามชนิดของต้นพันธุ์ยางโดยมีรายละเอียดต่อไปนี้

7) วิธีปลูกยางพารา วิธีการปลูกยางพารา(เอกชัย พฤกษ์อำไพ 2549: 136)จะแตกต่างกันไปตามชนิดของต้นพันธุ์ยางเช่น การปลูกด้วยต้นตอตา และยางชำถุงจะ มีวิธีในการปลูกดังนี้

(1) การปลูกด้วยต้นตอตา ให้นำดินบนที่ผสมปุ๋ยร็อคฟอสเฟตใส่รองก้นหลุม แล้วกลบหลุมให้เต็มด้วยดินล่าง จากนั้นใช้เหล็กหรือไม้แหลมขนาดเล็กกว่าต้นตอตาเล็กน้อยปักนำเป็นรูตรงกลางหลุม ให้ลึกเท่ากับความยาวของรากแก้ว แล้วนำต้นตอปักลงไป กดดินให้แน่น จากนั้นให้ พูนดินบริเวณโคนต้นเล็กน้อยอย่าให้กลบแผ่นตาโดยพยายามให้รอยต่อระหว่างรากกับลำต้นอยู่ระดับปากหลุมพอดี

(2) การปลูกด้วยต้นยางชำถุง ให้นำดินที่ผสมปุ๋ยร็อคฟอสเฟตเรียบร้อยแล้วใส่รองก้นหลุม จากนั้นนำต้นยางชำถุงไปตัดดินที่ก้นถุงออกประมาณ 1 นิ้ว เพื่อตัดปลายรากที่คดงอแล้ววางลงไปในหลุม โดยให้ดินปากถุงหรือรอยต่อระหว่างลำต้นและรากอยู่ในระดับพื้นดินปากหลุมพอดี ถ้าต่ำกว่าให้ใส่ดินรองก้นหลุมเพิ่ม หรือถ้าสูงเกินไปให้เอาดินในหลุม ออก จัดต้นยางให้ตรงกับแนวต้นอื่นโดย ใช้มีดกรีดด้านข้างถุงพลาสติก จากก้นถุงถึงปากถุงให้ขาดจากกัน กลบดินล่างที่เหลือลงไปจนเกือบเต็มหลุม อย่ากดแน่นให้ ค่อยๆดึงถุงพลาสติกที่กรีดไว้ออก อัดดินข้างถุงให้แน่น แล้วกลบดินเพิ่มจนเต็มหลุม อัดให้แน่นอีกครั้ง พูนโคนเล็กน้อยเพื่อป้องกันน้ำขัง จากนั้นให้ปักไม้หลักและใช้เชือกผูกยึดต้นยางไว้ป้องกันลมโยก

วิธีปลูกดังกล่าวข้างต้นเป็นวิธีที่เหมาะสมกับการปลูกยางพาราแบบยางชำถุงในภาคใต้และภาคตะวันออก ส่วนวิธีการปลูกยางชำถุงในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ให้ปลูกแบบลึก โดยใช้มีดคมๆ ตัดดินก้นถุงออกประมาณ 1 นิ้ว เพื่อตัดปลายรากที่คดงอ วางยางชำถุงลงในหลุมปลูก ให้ถุงแนบชิดกับดินเดิมก้นหลุม จัดต้นยางให้ตรงแนวกับต้นอื่น ใช้มีดกรีดด้านข้างของถุงพลาสติกจากก้นถุงถึงปากถุงให้ขาดจากกัน กลบดินบนที่ผสมปุ๋ยร็อคฟอสเฟตแล้วหย่อนลงในหลุมประมาณครึ่งหนึ่งของถุงโดย อย่าเพิ่งกดแน่นให้ ค่อยๆดึงถุงพลาสติกที่กรีดไว้ออก อัดดินที่ถมข้าง

ถุงให้แน่นแล้วกลบดินเพิ่มให้เต็มหลุมจากนั้นอัดให้แน่นอีกครั้ง หลังจากปลูกต้นยางชำถุงเสร็จแล้ว ควรปักไม้หลักและใช้เชือกผูกยึดต้นยาง เพื่อป้องกันลมโยก และหาเศษวัชพืชคลุมดินบริเวณโคนต้นไว้ด้วย

หลังจากได้ปลูกยางแล้วเกษตรกรต้องหมั่นดูแลรักษาต้นยางและต้องมีการคัดทิ้งต้นยางที่ไม่สมบูรณ์ออกเพื่อไม่ให้แย่งปุ๋ยต้นยางต้นอื่นๆที่เจริญเติบโตดี สำหรับเกษตรกรในพื้นที่ตำบลท่าอยู่บางรายจะหาต้นไม้ยืนต้นอื่นๆ เช่น ไม้ตะเคียนทอง มาปลูกแทนที่ต้นยางที่ขุดออกไป เพื่อในอนาคตจะสามารถมีต้นไม้ไว้ใช้สอยได้ ดังนั้นต้นยางที่มีลักษณะดังต่อไปนี้จะถูกคัดทิ้ง

8) การคัดทิ้งต้นยาง เมื่อต้นยางมีอายุตั้งแต่ 3.5 ปีขึ้นไป จะต้องทำการคัดทิ้งต้นยางที่มีลักษณะดังนี้

(1) ต้นแคระแกร็น

(2) ต้นที่เป็นโรค

(3) ต้นที่ไม่ให้ผลผลิต

*(4) ต้นที่ได้รับความเสียหาย*เนื่องจากสาเหตุอื่นๆ

ในการปลูกสร้างสวนยางนั้นนอกจากมีการคัดทิ้งต้นยางที่ไม่สมบูรณ์ออกจากแปลงปลูกแล้ว การปลูกซ่อมต้นยางก็นับว่าเป็นสิ่งสำคัญยิ่งประการหนึ่ง เพราะหลังจากปลูกยางไปแล้ว ไม่ว่าจะใช้วัสดุปลูกชนิดใด ย่อมมีต้นยางตายไปบ้างเสมอ

9) การปลูกซ่อมต้นยาง

การปลูกซ่อมยางนั้นจุดประสงค์หลัก คือเพื่อให้สวนยางไม่มีหลุมว่าง ต้นยางเจริญเติบโตได้ทันกัน สามารถเปิดกรีดได้พร้อมกัน แต่การที่จะซ่อมยางให้ได้รับความสำเร็จนั้นต้องคำนึงถึงปัจจัยสำคัญ ดังนี้ คือ

(1) ต้นที่ใช้ปลูกซ่อม ต้นยางที่ปลูกนั้นมีหลายชนิด เช่น ปลูกโดยวิธีติดตาในแปลงต้นตอตา ต้นยางชำถุงพลาสติก ต้นติดตาขนาดเล็ก และต้นติดตาขนาดใหญ่ การปลูกซ่อมจึงต้องพิจารณาใช้วัสดุที่เหมาะสม จึงจะเจริญเติบโตได้ทันกัน

(2) อายุและสภาพต้นยางในแปลงปลูกซ่อม ต้นยางที่ปลูกซ่อมถ้าใช้ต้นตอตาเป็นต้นปลูกซ่อมอาจจะใช้ต้นตอตา ต้นยางชำถุงพลาสติก ต้นตาขนาดเล็ก หรือต้นติดตาขนาดใหญ่ก็ได้

(3) ระยะเวลาที่ปลูกซ่อม การปลูกซ่อมต้องทำให้เร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อให้ต้นยางเจริญเติบโตทันกัน แต่ระยะเวลาที่ปลูกซ่อมนั้นก็ขึ้นอยู่กับวัสดุที่ใช้ปลูกด้วย เช่น ถ้าปลูกด้วยเมล็ดงอกแล้วติดตาในแปลง ก็จะต้องเริ่มซ่อมยางตั้งแต่หลังจากปลูกยางไปแล้ว 15 วัน หรือถ้าปลูกด้วยต้นตอตา ก็ต้องเริ่มซ่อมยางตั้งแต่หลังจากปลูกยางไปแล้ว 1 เดือน

(4) สภาพอากาศ ควรซ่อมยางในช่วงฤดูฝน หรือในขณะที่ดินมีความชุ่มชื้นเพียงพอ และหลังจากซ่อมแล้วควรอยู่ในช่วงฤดูฝนนานพอสมควร เพื่อให้ต้นยางตั้งตัวได้ เมื่อเข้าฤดูแล้งก็สามารถทนดินฟ้าอากาศต่อไป การซ่อมยางในช่วงปลายฤดูฝน ต้นยางที่ซ่อมมักยังไม่ทันตั้งตัว เมื่อเข้าฤดูแล้วจึงมักจะตายเป็นส่วนมาก

10) การดูแลรักษา การบำรุงรักษา(สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง, 2549:1-3) หลังจากปลูกยางแล้วประมาณ 1 เดือน ชาวสวนจะสำรวจเพื่อปลูกซ่อมต้นยางที่แคระแกร็นหรือเฉาตาย ถ้าเป็นยางต่อตาจะปลิดแขนงหรือยอดอ่อนที่มิได้แตกออกจากตาที่ติดไว้ทิ้งทั้งหมดเพื่อให้ยอดที่แตกจากตาพันธุ์ดีเจริญเต็มที่ ต้นยางที่แตกจากตาพันธุ์ดีนี้ปรกติจะแตกแขนงหรือที่ชาวสวนภาคใต้เรียกว่า แหนะ ตั้งแต่ต้นยางยังเตี้ยอยู่ จึงต้องตัดแขนงเหล่านี้ทิ้งให้ยางสูงเกินกว่า 2.5 เมตรแล้ว จึงปล่อยให้มีแขนงได้ เพื่อให้มีเนื้อที่ของลำต้นสำหรับกรีดเอาน้ำยางได้สูง นอกจากนี้ยังต้องปลูกแซมพืชคลุมดินโดย ต้องดูแล ไม่ให้พืชคลุมดินขึ้นทับต้นยาง ถ้าพืชคลุมทอดยอดสูงชาวสวนจะใช้ไม้กระทู้ข่มทับให้ยอบลง และต้องคอยกำจัดวัชพืช โดยเฉพาะอย่างยิ่งหญ้าคามิให้ขึ้นแทรกหรือคลุมได้

สวนยางบางสวนจะปลูกพืชแซมระหว่างแถว เพื่อหารายได้ไปพร้อมๆกับการปลูกยาง พืชแซมที่ปลูกได้แก่ สับปะรด ข้าว ถั่วต่างๆ ซึ่งอาจทำได้ในช่วงที่ยางมีอายุไม่เกิน 2 ปีครึ่ง ถึง3 ปี หลังจากนั้นจะต้องเลิกปลูก แล้วปลูกพืชคลุมดินแทน

ในขั้นตอนการดูแลรักษาการให้ปุ๋ยแก่ต้นยางเป็นเรื่องจำเป็นมากต้นยางที่ขาดปุ๋ยจะแคระแกร็น โตช้า กว่าจะกรีดได้อาจต้องใช้เวลา 7-8 ปี แต่ถ้าต้นยางได้ปุ๋ยเพียงพอและถูกต้องจะโตเร็ว กรีดได้ภายในเวลาเพียง 5 ปีเศษ และให้น้ำยางมากกว่ายางที่ขาดการบำรุง ปัจจุบันการใช้ปุ๋ยของชาวสวนจะทำตามคำแนะนำขององค์การสงเคราะห์การทำสวนยาง เช่น ยางที่ปลูกด้วยต้นตาตอเขียวในดินซึ่งเป็นดินทรายจะใช้ปุ๋ยสูตร 1 คือ แมกนีเซียมเอ็มของ RRD ตามลำดับอายุของยาง คือ 2 เดือน ต้นละ 120 กรัม 5 เดือน ต้นละ 120 กรัม 8 เดือนต้นละ 180 กรัม 1ปี-1 ปี 3เดือน 1 ปีครึ่งคราวละ 240 กรัม 2ปี ต้นละ 720 กรัม 4ปีและ 5ปี ต้นละ 1 กิโลกรัม ถ้าเป็นยางที่ปลูกด้วยวิธีอื่นและสภาพดินต่างออกไป ก็มีสูตรการใช้ปุ๋ยต่างออกไป ถ้าไม่ใช้ปุ๋ยของกองทุนสงเคราะห์ การทำสวนยางก็มีปุ๋ยอื่นๆให้ใช้ ที่ใช้กันมากได้แก่ ปุ๋ย CCM ตราหัวไก่ ปุ๋ยไนโทรฟอสกาของเยอรมัน วิธีใส่ปุ๋ยยางจะโรยรอบๆ ต้นยางหรือไม่ก็หมกดินรอบๆต้นยางนั้นโดยกระทำในรัศมีที่ปลายรากสามารถจะดูดปุ๋ยได้หมด

นอกจากนี้ยังจะต้องคอยป้องกัน และกำจัดโรคต่างๆของยางด้วย เช่น โรครากขาว โรครากแดง โรครากสีน้ำตาล โรคโคนผุ โรคใบร่วง ตลอดจนถึงแมลงต่างๆ วิธีป้องกันโรคที่ดีที่สุดคือการรักษาสภาพของสวนให้สะอาด โปร่ง ไม่ปล่อยให้พืชคลุมดินหรือวัชพืชเข้าคลุมโคนต้นยาง

พยายามระบายน้ำมิให้ขังแช่ ถ้ายางต้นใดเป็นโรคก็ขุดเผาทิ้ง หรือไม่ก็ตัดส่วนที่เป็นโรคออก หรือทายาฆ่าเชื้อราโดยใช้ยาตามชนิดของโรค

ในขั้นตอนการดูแลรักษาสวนยางนั้นการปลูกพืชคลุมดินก็เป็นวิธีการดูแลรักษาที่เกษตรกรนิยมทำกันโดยเกษตรกรในพื้นที่ตำบลท่าอยู่มักจะปลูกพืชคลุมดิน เพราะเป็นการป้องกันวัชพืชอื่นๆเติบโตในแปลงปลูกยางพาราและยังจัดเป็นการเพิ่มธาตุอาหารในดินอีกด้วยโดยมีรายละเอียดดังนี้

11) การปลูกพืชคลุมดิน การปลูกพืชคลุมดินในสวนยาง(วิชิต สุวรรณปรีชา ,2550:1-5)ในระยะแรกของการปลูกสวนยาง หากไม่ปลูกพืชแซมเพื่อหารายได้ระหว่างแถวยาง ควรปลูกพืชคลุม เพื่อเป็นการอนุรักษ์ดินและน้ำระหว่างแถวยาง ซึ่งจะเป็นประโยชน์นานัปการมากดังนี้

(1) ช่วยป้องกันการชะล้าง และพังทลายของดิน โดยเฉพาะพื้นที่ลาดเท

(2) ช่วยควบคุมวัชพืช จึงลดเวลา แรงงาน ตลอดจนค่าใช้จ่ายในการปราบวัชพืช

(3) จะช่วยลดอุณหภูมิในดิน และรักษาความชุ่มชื้นในดิน

(4) จะช่วยเพิ่มธาตุอาหารให้กับดินและเป็นผลจากความสามารถในการตรึงไนโตรเจนของบักเตรี ไรโซเบียมในปมราก และเศษซากพืชคลุมได้

(5) จะช่วยเพิ่มอินทรียวัตถุให้กับดิน

(6) ลดการเกิดโรครากของต้นยาง

แต่สำหรับเกษตรกรบางรายหากไม่ปลูกพืชคลุมดินก็จะหันไปปลูกพืชแซมยางเพื่อหารายได้ในช่วงที่อายุยางระหว่าง1-3ปี โดยพืชที่เกษตรกรชาวสวนยางนิยมปลูกเสริมก็มีดังต่อไปนี้

12) การปลูกพืชร่วมและพืชแซมยาง

(1) การปลูกพืชแซมยาง

การปลูกพืชแซมในสวนยางพารา(สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง,2549: 1-3) การปลูกพืชแซมระหว่างแถวยางพาราอ่อนเสริมรายได้ในช่วง 3 ปีแรก พื้นที่ระหว่างแถวยางสามารถปลูกพืชล้มลุกและพืชอายุสั้นที่ต้องการแสงแดด ระหว่างแถวยาง เป็นการหารายได้โดยควรพิจารณาเรื่องความต้องการของตลาด และสภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยหลักดังนี้

ก. พืชไร่ ให้ปลูกห่างจากแถวยางอย่างน้อย 1 เมตร

ข. หญ้ารูซี ให้ปลูกห่างจากแถวยางอย่างน้อย 105 เมตร

ค. กล้วย มะละกอ ปลูกในแนวเดียวกึ่งกลางระหว่างแถวยาง และปลูกพืชอายุสั้นในระบบผสมผสานได้ไม่แนะนำให้เกษตรกรปลูกมันสำปะหลัง อ้อย ละหุ่ง เพราะพืช

เหล่านี้จะกินปุ๋ยโดยวิธีการดูดซึมซึ่งจะเป็นการแย่งอาหารของต้นยางพาราได้ หากเกษตรกรปลูกพืชแซมชนิดใดก็จะต้องบำรุงรักษาพืชแซมตามคำแนะนำของพืชชนิดนั้นๆอย่างถูกต้อง และเมื่อเลิกปลูกพืชแซมเกษตรกรจะต้องปลูกพืชคลุมตระกูลถั่วทดแทนทันทีที่เลิกปลูกพืชแซมเพื่อเป็นการเพิ่มปุ๋ยในดิน

ตารางที่ 2.2 แสดงตัวอย่างพืชแซมระหว่างแถวยางพารา

ชนิดพืชแซม	พันธุ์แนะนำ	ระยะปลูก	ผลผลิตต่อไร่	ข้อแนะนำ
สับปะรด	ปัตตาเวียภูเก็ต	แถวเดี่ยว 70X 50 ซม. แถวคู่ 100X50x30 ซม. แถวคู่ 120x 30x3 ซม.	ปีละ 2400 ผล	ควรปลูกต้นฤดูฝน ระวังโรคเส้นเน่า และรากเน่า
ข้าวไร่	ภาคใต้: กู้เมืองหลวง ดอกพะยอม ภาคอื่น พื้นเมือง	หว่านแล้วคราดกลบ หยอดเมล็ดหลุมละ 5-8 เมล็ด	238 กก. 247 กก. ขึ้นอยู่กับพันธุ์	ผลผลิตขึ้นอยู่กับฤดูกาล
ข้าวโพดหวาน	ซุปเปอร์สวีท	75 x 25ซม.		ควรปลูกดินระบายน้ำดี
กล้วย	น้ำว้า ไข่ หอม เล็บมือนาง	ปลูกกึ่งกลางแถวระยะ ระหว่างต้น 2.5-3 เมตร ปลูก 2 แถวระยะแถว 2 เมตร ระยะต้น 2.5-3 เมตร ปลูก 2 แถวระยะแถว 2 เมตร ปลูก 2 แถวระยะแถว 2 เมตร ระยะต้น 2.5-3 เมตร	 ปีละ 1250 หวี	ไว้หน่อไม่เกินหลุมละ 3 หน่อ ไว้หน่อไม่เกินหลุมละ 2 หน่อ
หญ้าอาหารสัตว์	หญ้ารูซี	ห่างแถวยาง 1.5 เมตร ระยะ 50 x 50	น้ำหนักแห้ง ปีละ 600-300 กรัม	เก็บเกี่ยวครั้งแรก อายุ 60 วัน ครั้งต่อไปทุก 40-45 วัน

ที่มา : คู่มือยางพารา เอกชัย พฤกษ์อำไพ(2549)

(2) การปลูกพืชร่วมยาง

นอกจากพืชแซมยางจะเป็นพืชเสริมรายได้ก่อนการเปิดกรีดยางของเกษตรแล้วการปลูกพืชร่วมยางในระหว่างเปิดกรีดก็เป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกรได้เป็นอย่างดี การปลูกพืชร่วมยางระหว่างแถวยางพาราเปิดกรีดเสริมรายได้(สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวน

ยาง2549,: 4-5)หลังช่วง 3 ปีแรก พื้นที่ระหว่างแถวยางสามารถปลูกพืชที่ขึ้นได้ดีในที่ร่มเงาระหว่างแถวยาง เป็นการหารายได้โดยพิจารณาตลาด และสภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยหลักดังนี้

เกษตรกรจะปลูกพืชที่ตลาดมีความต้องการ เช่น ไม้ตัดดอก ไม้ตัดใบ พืชสมุนไพร พืชที่เกษตรกรนิยมปลูก ได้แก่ ไม้สกุลหน้าวัว มอนสเตรา ดาหลา ไม้สกุลเฮลิโคเนีย ไม้วงศ์ขิง

ตารางที่ 2.3 แสดงตัวอย่างพืชร่วมยางระหว่างแถวยางพาราเปิดกรีด

ชนิดพืชแซม	พันธุ์แนะนำ	ระยะปลูก	ผลผลิตต่อไร่	ข้อแนะนำ
ไม้สกุลเฮลิโคเนีย	ลอบเสตอร์ คลอร์วัน บัดกี้	3 แถว ระยะ 2x2 เมตร	กอละ250-25 ดอก	ควรปลูกในสวนยาง อายุ 10 ปี รดน้ำในช่วงแล้ง
ไม้วงศ์ขิง	ขิงแดง	3 แถว	กอละ 10-15 ดอก	ควรปลูกในสวนยาง อายุ 10 ปี รดน้ำในช่วงแล้ง
	ดาหลา	ระยะ 2x2 เมตร	กอละ 5-10 ดอก	
ไม้สกุลหน้าวัว	ควงสมร เปลวเทียน ธารโต (หน่อขาว)	ปลูกแถวคู่ ระยะ50x50x100 ซม.	ต้นละ 8-10 ดอก	ใช้มะพร้าวสับผสมอิฐหักเป็นวัสดุปลูก
มอนสเตรา	หลากพันธุ์	ปลูก 2-3 แถวขึ้นอยู่กับพันธุ์ ระยะขึ้นอยู่กับพันธุ์		ใช้หลักหุ้มขุยมะพร้าวช่วยการเลื้อยเกาะ

ที่มา : คู่มือยางพารา เอกชัย พฤกษ์อำไพ(2549)

13) การกรีดยาง การกรีดยาง(สถาบันวิจัยยาง กรมวิชาการเกษตร, 2544: 1-12) สวนยางพันธุ์ดีที่ให้ผลผลิตสูง การเปิดกรีด วิธีการกรีด ระบบกรีดและมีดกรีดยางที่ถูกต้องจะรักษาต้นยางเพื่อให้กรีดได้นานแต่หากใช้วิธีการกรีดที่ไม่ถูกต้องจะได้น้ำยางน้อยแล้วยังทำให้ต้นยาง

เสียหาย เป็นเหตุให้รายได้ของเกษตรกรลดน้อยลงด้วย ดังนั้นการกรีดยางจึงมีข้อควรพิจารณาในการเปิดกรีดดังนี้

(1) ขนาดของต้นยาง ที่จะเปิดกรีดได้วัดที่ระดับความสูงจากพื้นดิน 150 เซนติเมตร ต้องมีขนาดเส้นรอบต้น 50 เซนติเมตรขึ้นไป

(2) ความสูงของรอยกรีด สามารถเปิดกรีดได้ตั้งแต่ระดับความสูง 150 เซนติเมตร

(3) ระบบการกรีด ใช้ระบบกรีดครึ่งต้นวันเว้นวัน

(4) การเปิดกรีดหน้าที่ 2 จะต้องเปิดกรีดที่ระดับความสูง 150 เซนติเมตร

(5) ความลาดเอียงของรอยกรีด ทำมุม 30 องศา กับแนวระดับ

ความถูกต้องในการเปิดกรีดหน้ายาง จำเป็นจะต้องใช้ไม้เปิดกรีดหน้ายางที่มีระดับความสูงที่ต้องการ และรอยกรีดทำมุม 30 องศากับแนวระดับ ขั้นตอนและวิธีในการเปิดกรีดหน้ายางดังนี้

ก. การวัดขนาดของต้นยาง ใช้เชือกยาว 50เซนติเมตร วัดรอบต้นยาง (ให้วัดขนาดของต้นยางในระดับความสูงจาก พื้นดิน 15 เซนติเมตร) หากปลายเชือกทั้งสองไม่ซ้อนกันก็แสดงว่าต้นยางได้ขนาด 50เซนติเมตร หรือโตกว่า แสดงว่าเปิดกรีดได้

ข. วิธีการทำรอยกรีด การเปิดกรีดหน้ายางใช้ไม้เปิดกรีดตามแนวตั้งกดแผ่นสังกะสีให้แนบกับต้นยางตามแนวลาดเอียงของแผ่นสังกะสี แล้วใช้ชอล์ค หรือตะปูทำเครื่องหมายบนต้นยาง

ค. วิธีการแบ่งครึ่งรอยกรีด ใช้เชือกวัดรอบต้น แล้วนำมาทบครึ่ง จากนั้นนำเชือกที่ทบครึ่งแนบกับต้นยางโดยให้ปลายด้านหนึ่งอยู่ที่รอยแบ่งครึ่งด้านหน้า ดึงปลายเชือกอีกด้านหนึ่งแนบกับต้นยางตรงแนวระดับไปทางด้านหลังแล้วทำเครื่องหมายไว้ทำเช่นนี้อีกครั้งในระดับที่ต่ำกว่าเดิมประมาณ 30 เซนติเมตร

ง. การทำรอยแบ่งครึ่งด้านหลัง ใช้ตะปูหรือชอล์ค ทำส่วนแบ่งครึ่งด้านหลังผ่านจุดทั้งสอง จากนั้นใช้มีดกรีดเบาๆ ตามรอยที่ทำเครื่องหมายไว้

จ. การติดรางรองรับน้ำยางและลวดรับถ้วยน้ำยาง ติดรางรองรับน้ำยางห่างจากรอยกรีดด้านหน้าลงมา 30 เซนติเมตร และติดลวดรับถ้วยน้ำยางให้ห่างจากลิ้นรับน้ำยางลงมาประมาณ 10 เซนติเมตร

(6) ข้อควรพิจารณาในการกรีดยาง

ก. ความลึกของรอยกรีด การกรีดยางให้ได้น้ำยางมาก จะต้องกรีดให้ใกล้เยื่อแคมเบียม มากที่สุด โดยปกติจะต้องกรีดให้ห่าง เยื่อแคมเบียมประมาณ 1 มิลลิเมตร หากกรีดลึกโดนเยื่อแคมเบียมจะทำให้เกิดบาดแผลกับต้นยาง

ข. ขนาดของงานกรีดยาง หมายถึงจำนวนต้นยางที่คนงาน 1 คน สามารถกรีดยางได้ประมาณ 450-500 ต้น แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของสวนยาง ความยาวของรอยกรีดและความชำนาญของผู้กรีด

ค. เวลาที่เหมาะสมในการกรีดยาง เวลาที่เหมาะสมในการกรีดยางควรเป็นเวลาเช้าที่สามารถมองเห็นต้นยางได้ชัดเจน แต่ทั้งนี้สามารถกรีดยางได้ตลอดวัน น้ำยางจะลดลงเรื่อยๆ เมื่ออากาศร้อนจัด

ง. การสิ้นเปลืองเปลือก การสิ้นเปลืองเปลือกในแต่ละครั้งกรีดไม่เกิน 2.5 มิลลิเมตร การกรีดถี่เกินไปเปลือกยางจะหมดเร็วและเปลือกงอกใหม่จะงอกไม่ทัน การกรีดที่ดีควรสิ้นเปลืองเปลือกไม่เกิน 25 เซนติเมตรต่อปี

จ. ความคมของมีด มีดกรีดยางควรลับให้คมอยู่เสมอ เพราะทำให้ตัดท่อน้ำยางดีขึ้นและสิ้นเปลืองเปลือกน้อย

(7) ระบบกรีด ระบบกรีด คือ การกำหนดความยาวของรอยกรีด และจำนวนวันกรีดซึ่งการกรีดยางไม่ควรกรีดทุกวัน เพราะจะทำให้เกิดผลเสีย คือ

ก. ผลผลิตจะลดลง

ข. ต้นยางจะชะงักการเจริญเติบโต

ค. ต้นยางจะเป็นโรคเปลือกแห้งได้ง่าย

*ง. เปลือกจะหมดเร็ว*และเปลือกงอกใหม่หนาไม่พอที่จะกรีดซ้ำได้

จ. ระบบกรีดที่ใช้ คือ ระบบกรีดครึ่งต้นวันเว้นวัน หากในกรณีที่เป็นสวนยางขนาดเล็ก มีเนื้อที่น้อยกว่า 10ไร่ สภาพเจ้าของสวนมีฐานะค่อนข้างยากจน อาจใช้ระบบกรีดครึ่งต้น กรีดสองวันเว้นวัน โดยแต่ละเดือนกรีดไม่เกิน 20 วัน

ฉ. หลักในการกรีดยาง และระบบกรีดที่ดี

ก) กรีดได้น้ำยางมากที่สุด

ข) ต้นยางเสียหายน้อยที่สุด

ค) กรีดได้นานที่สุด (25 ปี)

ง) สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด

(8) การกรีดชดเชย หมายถึง การกรีดซ้ำแปลงกรีดเดิมในวันถัดไป เพื่อทดแทนจำนวนวันกรีดที่สูญเสียไป แต่ไม่ควรกรีดซ้ำติดต่อกันเกิน 2 วัน

(9) การกรีดสาย หมายถึง การกรีดหลังจากเวลาปกติ ในกรณีที่ฝนตกหน้ายางเปียกชื้น

(10) ข้อควรจำในการกรีดยาง

ก. ไม่กรีดยางขณะที่ต้นเปียก

ข. ก่อนกรีดยางควรทำความสะอาดถ้วยยางเสมอ

ค. มีดกรีดยางควรลับให้คมอยู่เสมอ

ง. ควรกรีดในตอนเช้า

จ. ไม่กรีดถึงเยื่อแคมเบียม และกรีดเปลือกหนา 2.5 มิลลิเมตรต่อครั้งกรีด

ฉ. เมื่อเก็บน้ำยางแล้วควรคว่ำถ้วย (ในกรณีที่น้ำยางหยุดไหลแล้ว)

ช. หยุดกรีดในฤดูยางผลัดใบ

14) มีดกรีดยาง มีดกรีดยาง(สถาบันวิจัยยาง กรมวิชาการเกษตร,2544:13-18)มีดที่นิยมใช้กรีดยางมี 2 ชนิด คือ มีดเก้าซ์ และมีดเจ๊ะบง แต่นิยมใช้คือมีดเจ๊ะบง ลักษณะของมีดเจ๊ะบง

อุปกรณ์การลับมีดกรีดยาง

(1) การลับมีดกรีดยาง การลับมีดกรีดยางที่ถูกวิธี มีขั้นตอน 2 ขั้นตอน คือ การลับมีดใช้หิน 2 ชนิด คือ หินหยาบและหินละเอียด สำหรับหินละเอียดที่เพิ่งซื้อใหม่ จะมีความหนาไม่สามารถจะนำมาลับแต่งคลองมีดและเดือยมีดได้ทันที จะต้องนำมาแต่งให้บางโดยใช้หินหยาบ หรือสันมีดกรีดยางขูดหรือถูเสียก่อน เพื่อให้เหมาะกับการแต่งคลองมีดและเดือยมีด

ในการลับมีดกรีดยางนั้น ครั้งแรกให้ลับด้วยหินหยาบก่อน แล้วสังเกตว่ามีความคมเกิดขึ้นแล้ว ให้ใช้หินละเอียดลับซ้ำ การลับมีดต้องลับให้คมตลอดทั้งเล่มและราบเรียบสม่ำเสมอ ในระหว่างที่ลับด้วยหินหยาบหรือหินละเอียดพยายามหลีกเลี่ยงอย่าให้ถูกคลองมีดมากนัก เพราะจะทำให้เกิดเดือยงอกออกมา

(2) การแต่งมีดกรีดยาง การแต่งมีดมีวิธีการ 3 ขั้นตอน คือ

ก. แต่งคลองมีด จะแต่งคลองมีดให้เล็กหรือใหญ่ ขึ้นอยู่กับอายุของต้นยาง ซึ่งสัมพันธ์กับความหนาของเปลือก เช่น มีดคลองเล็ก มีดที่แต่งจะมีเดือย (หรือหงอนมีด) เล็กแหลมมนเหมือนนิ้วชี้ เหมาะสำหรับต้นยางเพิ่งเปิดกรีดซึ่งมีเปลือกบาง มีดจะจับหน้ายางได้ดีมีดคลองใหญ่ มีดที่แต่งจะมีเดือยแหลมมนเหมือนเล็บหัวแม่มือเหมาะสำหรับต้นยางที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป ที่มีเปลือกหนา มีดจะจับหน้ายางได้สนิทและจะไม่บาดเนื้อไม้

ข การแต่งเดือย เดือยของมีดกรีดยางไม่ว่าจะใช้กรีดยางที่เริ่มเปิดกรีดใหม่ซึ่งมีเปลือกบางหรือยางอายุมากที่มีเปลือกหนา ต้องแต่งเดือยมีดให้ยื่นออกมาเล็กน้อยหรือเสมอกับพุงมีด ถ้ามีดเล่มใดพุงมีดยื่นออกมายาวกว่าเดือยมีด มีดเล่มนั้นใช้กรีดไม่ได้ ถ้านำไปกรีดจะบาดเนื้อไม้ทันทีเพราะพุงที่ยื่นออกมาเป็นตัวบาดเยื่อแคมเบียม เดือยของมีดที่แต่ถูกต้อง ต้องเป็นเส้นตรงกับสันของคลองมีด เพราะถ้าเดือยโค้งเข้าข้างในแนวสันมีด มีดจะไม่จับหน้ากรีด เวลากรีดมีดจะตกหรือพลาดรอยกรีดได้ง่าย เพราะบังคับมีดยาก ทำให้บาดหน้ายางได้ง่ายถ้าเดือยโค้งออกนอกแนวสันมีด จะทำให้มีดบาดเปลือกหนาและบาดลึกมาก ซึ่งทำให้เปลืองเปลือกและหน้ากรีดยางหมดเร็ว

ค. การลบคมมีด เมื่อแต่งเดือยและคลองมีดเสร็จแล้ว ให้ลบคมด้านนอกของมีด คือ ส่วนที่แนบกับหน้ายาง โดยลบคมส่วนที่ถัดจากเดือยลงมาทางด้านคมมีดส่วนนี้ต้องลบคมให้หมดแล้วใช้หินลับมีดแต่งคมมีดให้เฉียงเข้าด้านในเล็กน้อย เพราะคมมีดส่วนนี้ไม่ช่วยในการกรีดยาง

การกรีดยางถือเป็นเรื่องสำคัญมาก ในการสร้างสวนยางพันธุ์ดี เพราะถ้ากรีดดีทำให้มีโอกาสได้ผลผลิตนาน ถ้ากรีดไม่ดีแม้จะปลูกยางพันธุ์ดี ก็จะให้ผลผลิตในระยะสั้นไม่คุ้มกับการลงทุน

15) วิธีการทำยางแผ่นชั้นดี วิธีการทำยางแผ่นชั้นดี(สำนักงานกองทุนสงเคราะห์สวนยาง, 2550 :1-7) น้ำยางสดจากสวน สามารถนำไปแปรรูปได้หลายชนิดทั้งในรูปน้ำยางเข้มข้นและยางแห้งได้แก่ ยางแผ่นดิบ ยางแผ่นรมควัน ยางเครพ ฯลฯ คุณภาพยางที่แปรรูปขึ้นอยู่กับวิธีการผลิตราคายางในท้องตลาดก็แตกต่างกันไปตามคุณภาพยาง หากเกษตรกรเจ้าของสวนยางผลิตยางที่มีคุณภาพราคาที่เกษตรกรเจ้าของสวนยางได้รับจากการจำหน่ายยางก็จะดีตามไปด้วย

(1) วิธีการผลิตยางแผ่นคุณภาพดี การผลิตยางแผ่นคุณภาพดีนั้น มีหลักการง่ายๆคือ ทำยางให้สะอาด รีดแผ่นยางให้บาง ใช้น้ำและน้ำกรดให้ถูกส่วน ซึ่งมีวิธีการและขั้นตอนการผลิต ดังนี้

(2) ขั้นตอนการรวบรวมน้ำยาง เช็ดถ้วยยางให้สะอาดก่อนรองรับน้ำยาง ทำความสะอาดถังน้ำเก็บยางก่อนใช้ทุกครั้ง ไม่ควรใส่ขี้ยางหรือเศษไม้ลงในถังเก็บน้ำยาง จะทำให้ยางสกปรก จับตัวเป็นก้อนเร็ว กรองน้ำยางได้ยาก

(3) ขั้นตอนการทำความสะอาดเครื่องมือ ต้องทำความสะอาดเครื่องมือทำแผ่นยางแผ่นทุกชนิดก่อนและหลังใช้งานแล้ว เนื่องจากความสะอาดเป็นสิ่งสำคัญที่สุด

ในการผลิตยางแผ่นคุณภาพดี เครื่องมือทำความสะอาดยางแผ่น ควรให้เปียกน้ำทุกครั้งก่อนใช้ เพื่อความสะดวกในการทำความสะอาดหลังใช้งานเสร็จ

(4) เครื่องมือที่จำเป็นในการทำแผ่นยาง

ก. เครื่องกรองลวดเบอร์ 40 และ 60

ข. ตะกง

ค. ถังสำหรับใส่น้ำและน้ำยาง

ง. โต๊ะนวดยาง

จ. เครื่องรีดชนิดเรียบและชนิดดอก

ฉ. โรงเรือน

ช. กระป๋องตวงน้ำยางและน้ำ

ซ. ใบพายสำหรับกวนน้ำยาง

ฌ. ภาชนะผสมน้ำกรด

(5) ขั้นตอนการกรองน้ำยาง กรองน้ำยางด้วยเครื่องกรองลวด เบอร์ 40 และ 60 เพื่อเอาสิ่งสกปรกออก โดยวางเครื่องกรองซ้อนกัน 2 ชั้น เบอร์40 ไว้บน และเบอร์ 60 ไว้ข้างล่าง

(6) ขั้นตอนการตวงน้ำยางใส่ตะกง ตวงน้ำยางที่กองเรียบร้อยแล้วใส่ในตะกงที่สะอาด ตะกงละ 3 ลิตร

(7) ขั้นตอนการผสมน้ำกับน้ำยาง เติมน้ำสะอาดลงไปในตะกงที่ใส่น้ำยางไว้แล้วตะกงละ 2 ลิตร จะได้อัตราส่วนผสมระหว่างน้ำยางกับน้ำในอัตราส่วน 3: 2 ส่วน (อัตราส่วนผสมอาจเปลี่ยนแปลงได้ ถ้าหากน้ำยางเจือจางบ้าง เช่นกรณีฝนตกขณะเก็บน้ำยาง

(8) ขั้นตอนการเลือกใช้น้ำกรดและการผสมน้ำกรด เพื่อให้น้ำยางแข็งตัวได้ยางแผ่นคุณภาพดี ตรงความต้องการของผู้ซื้อ ควรเลือกใช้กรดฟอร์มิคชนิดความเข้มข้นร้อยละ 90 ซึ่งมีข้อดีคือยางแผ่นแข็งตัวสม่ำเสมอ หากทำให้เจือจางด้วยน้ำสะอาดในอัตราส่วนที่ถูกต้องสามารถระเหยได้ไม่ตกค้างในแผ่นยาง และไม่ทำให้แผ่นยางเหนียวเหนอะคุณสมบัติและความยืดหยุ่นของแผ่นยางคงเดิมไม่ทำให้แผ่นยางและโรงเรือนมีกลิ่นเหม็นยืดอายุการใช้งานของเครื่องมือและอุปกรณ์ผลิตยางแผ่น การผสมกรดฟอร์มิค เพื่อให้ยางแข็งตัวในเวลา 30-45 นาที ใช้กรดฟอร์มิค 2 ช้อนแกงใส่ลงในน้ำสะอาด 3 กระป๋องนมข้นหวาน ซึ่งใส่ในภาชนะกระเบื้องเคลือบหรือพลาสติกแล้วกวนให้เข้ากัน

(9) ขั้นตอนการใช้น้ำกรดผสมน้ำยาง ใช้ใบพายกวนน้ำยางในตะกง 2-3 เที่ยว จึงตวงน้ำกรดที่ผสมแล้ว1 กระป๋องนมข้นหวาน เทลงในน้ำยางให้ทั่วตะกง ขณะที่เทน้ำกรด

ใช้ใบพายกวนน้ำยางไปมาประมาณ 6 เที่ยว (กรดฟอร์มิค ชนิดความเข้มข้น 90 เปอร์เซ็นต์ 1ลิตร ทำยางแผ่นได้ประมาณ 90-100 แผ่น)

(10) ขั้นตอนการกวาดฟองน้ำยาง ขณะกวนน้ำยางจะมีฟองเกิดขึ้นใช้ใบพายกวาดฟองออกจากตะกงให้หมด เก็บรวบรวมใส่ภาชนะเพื่อขายเป็นเศษยาง ถ้าไม่กวาดฟองน้ำยางออก เมื่อนำแผ่นยางไปรมควันจะทำให้เห็นเป็น รอยจุดอากาศในแผ่นยาง ยางที่ได้คุณภาพมักต่ำกว่าที่ควรจะเป็น

(11) ขั้นตอนการใช้วัตถุปิดตะกง ควรใช้แผ่นสังกะสี หรือวัสดุอื่นเปิดตะกงเพื่อป้องกันไม่ให้ฝุ่นละอองหรือสิ่งสกปรกตกลงไปใน น้ำยางที่กำลังจะจับตัว ทิ้งไว้ประมาณ 30-45 นาที

(12) ขั้นตอนการนวดแผ่นยาง เมื่อยางจับตัวแล้ว ก่อนนำไปนวดควรใช้น้ำสะอาดหล่อใส่ทุกตะกง เพื่อความสะดวกในการเทแท่งยางออกจากตะกง การนวดยางควรนวดแผ่นยางบนโต๊ะที่สะดวก ซึ่งปูด้วยอลูมิเนียมหรือสังกะสี นวดด้วยฝ่ามือหรือไม้กลม นวดยางให้หนาประมาณ 1ซม.

(13) ขั้นตอนการรีดแผ่นยางด้วยเครื่องรีดเรียบ นำแผ่นยางที่นวดแล้วเข้าเครื่องรีดเรียบ 3-4 ครั้ง โดยให้แผ่นยางบางประมาณ3-4 มิลลิลิตร

(14) ขั้นตอนการรีดแผ่นยางด้วยเครื่องรีดดอก หลังจากนำแผ่นยางเข้าเครื่องรีดเรียบแล้ว ก็นำแผ่นยางเข้าเครื่องรีดดอก เพื่อช่วยให้แผ่นยางแห้งเร็วขึ้น เพื่อนำไปรมควัน

(15) ขั้นตอนการล้างแผ่นยาง แผ่นยางที่รีดดอกแล้ว ควรล้างด้วยน้ำสะอาดเพื่อล้างกรดและสิ่งสกปรกที่อยู่ติดตามผิวของแผ่นยางออกให้หมด

(16) ขั้นตอนการผึ่งแผ่นยาง ควรนำมาผึ่งไว้ในที่ร่ม ไม่ควรนำไปผึ่งหรือตากกลางแดด เพราะจะทำให้ยางแผ่นเสื่อมคุณภาพได้ง่าย

(17) ขั้นตอนการเก็บยางเพื่อรอจำหน่าย หลังจากผึ่งยางแผ่นไว้ประมาณ 6 ชั่วโมง จะเก็บรวบรวมแผ่นยางโดยพาดไว้บนราวในโรงเรือนเพื่อรอจำหน่าย

(18) ลักษณะของแผ่นยางคุณภาพดี แผ่นยางสะอาด ไม่มีรอยคราบน้ำกรดหรือเหนียวเยิ้ม เมื่อยกส่องดูต้องไม่มีสิ่งสกปรกหรือจุดด่างดำในเนื้อยางและไม่มีฟองอากาศ แผ่นบาง ความหนาของแผ่นเฉลี่ย 2.8-3.2มิลลิเมตร แผ่นยางเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า กว้าง 40-45 ซม. ยาว 80-85 ซม.เนื้อยางแห้งใส สีของแผ่นยางสม่ำเสมอ สีเดียวกันตลอดแผ่น ยางแผ่นมีลายดอกนูนชัด มีความยืดหยุ่น

(19) มาตรฐานคุณภาพของยางแผ่นดิบ

ก. ยางแผ่นดิบคุณภาพ 1

ก) แผ่นยางมีความสะอาดและปราศจากฟองอากาศตลอด

แผ่น

ข) มีความชื้นในแผ่นยางไม่เกินร้อยละ 1.5

ค) มีความยืดหยุ่นดี และมีลายดอกเด่นชัดตลอดแผ่น

ง) บาง มีความหนาของแผ่นไม่เกิน 3 มิลลิเมตร

จ) เนื้อยางแห้งใส มีสีสวยสม่ำเสมอตลอดแผ่น สีเหลืองทอง

เหลืองอ่อน

ฉ) น้ำหนัก เฉลี่ยต่อแผ่น 800-1,200กรัม

ช) แผ่นยาง รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ากว้าง 38-46 ซม.ยาว 80-90 ซม.

ข. ยางแผ่นดิบคุณภาพ 2

ก) แผ่นยางมีความสะอาดตลอดแผ่น หรืออาจมีสิ่งสกปรก

หรือฟองอากาศอยู่ในแผ่นยางได้บ้างเล็กน้อย

*ข) มีความชื้น*อยู่ในแผ่นยางไม่เกินร้อยละ 2

ค) ความยืดหยุ่นดี มีลายดอกเด่นชัด

ง) บาง มีความหนาของแผ่นยาง ไม่เกิน 4 มิลลิเมตร

*จ) เนื้อยางแห้ง*มีสีสม่ำเสมอตลอดแผ่น ลักษณะสีค่อนข้าง

คล้ำหรืออาจมีรอยด่างดำได้บ้างเล็กน้อย

*ฉ) น้ำหนัก*เฉลี่ยต่อแผ่น 1,000-1,200 กรัม

*ช) แผ่นยาง*เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า กว้าง 48-46 ซม. ยาว 80-90

ซม.

ค. ยางแผ่นดิบคุณภาพ 3

ก) แผ่นยางมีความสะอาด หรืออาจมีสิ่งสกปรกและ

ฟองอากาศอยู่ในแผ่นยางได้บ้างเล็กน้อย

ข) มีความชื้นในแผ่นยางไม่เกินร้อยละ 3

ค) มีความยืดหยุ่นดี และมีลายเด่นชัด

ง) แผ่นยางค่อนข้างหนา ความหนาของแผ่นยางไม่เกิน 4

มิลลิเมตร

จ) เนื้อยางแห้งมีสีคล้ำค่อนข้างทึบ ไม่โปร่งใสเท่าที่ควร

ฉ) น้ำหนักเฉลี่ยต่อแผ่นไม่เกิน 1,500 กรัม

ช) แผ่นยางเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า กว้าง 38-46 ซม. ยาว 80-90 ซม.

5. ระบบตลาดยางของประเทศไทย

ระบบตลาดยางของประเทศไทย(กรมวิชาการเกษตร,2547: 21-22) สวนยางพาราขนาดเล็กของไทยซึ่งมีจำนวนมากกว่า 1 ล้านราย กระจายอยู่ในภาคใต้ประมาณร้อยละ 90 ที่เหลือร้อยละ 10 อยู่ในภาคตะวันออกและภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ สวนยางขนาดเล็กมีสัดส่วนเป็นร้อยละ 95 ของสวนยางทั้งหมดของประเทศ สวนยางขนาดเล็กส่วนใหญ่ผลิตยางในรูปของยางแผ่นดิบ นอกจากจะผลิตยางแผ่นดิบแล้ว ยังมีส่วนยางในบางจังหวัดนิยมผลิตยางก้อนถ้วย(cup lump) หรือเศษยางซึ่งเป็นวัตถุดิบในการผลิตยางแท่งชั้น 20 ประมาณร้อยละ 83 ของสวนยางทั้งหมด ผลิตยางในรูปยางแห้ง(ยางแผ่นรมควัน ยางแผ่นดิบ ยางก้อนถ้วย เศษยาง ขี้ยาง)เพียงร้อยละ 17 ของสวนยางทั้งหมดขายยางในรูปของน้ำยางสด

ระบบตลาดยางในประเทศไทย มี 3 ระบบ คือ ตลาดท้องถิ่น ระบบตลาดกลางยางพารา และระบบตลาดขายล่วงหน้า ระบบตลาดยางที่ซื้อขายโดยส่งมอบยาง (physical market) ภายในประเทศแยกออกเป็นระบบตลาดท้องถิ่น และระบบตลาดกลางยางพารา

5.1 ระบบตลาดยางท้องถิ่น

เป็นระบบตลาดที่ซื้อขายโดยมีการส่งมอบยางจริงภายในประเทศ ชาวสวนยางส่วนใหญ่นิยมขายยางผ่านระบบตลาดท้องถิ่น จะเห็นได้จากประมาณร้อยละ 94 ของปริมาณยางทั้งประเทศ ประกอบด้วย ร้านค้ายาง ซึ่งมีกระจายอยู่ใน 46 จังหวัดทั่วประเทศ ในปี 2546 มีผู้ขอจดทะเบียนเป็นผู้ค้ายาง จำนวนทั้งสิ้น 2,429 ราย และจดทะเบียนเป็นผู้ส่งออกยางจำนวน 321 ราย ระบบตลาดท้องถิ่น จะประกอบด้วยพ่อค้ารับซื้อยางหลายระดับ เริ่มตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน/ตำบล ระดับอำเภอ และระดับจังหวัด โรงงานแปรรูปยางซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นผู้ส่งออกยางด้วย โดยทั่วไปจะรับซื้อยางจากพ่อค้ารายใหญ่ระดับอำเภอหรือจังหวัดไม่นิยมรับซื้อจากเกษตรกรรายย่อยทั่วไป เนื่องจากเป็นการยุ่งยากในการจัดการ นอกจากเกษตรกรจะขายยางโดยลำพังตนเองแล้วในบางจังหวัดเฉพาะอย่างยิ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีการรวมกลุ่มขายยางอยู่เป็นจำนวนมาก และมีการผลิตยางแผ่นรมควันในรูปของสหกรณ์กองทุนสวนยางในบางจังหวัดทางภาคใต้ ภาคตะวันออก และภาคตะวันออกเฉียงเหนือแต่การดำเนินการในลักษณะดังกล่าวยังมีแพร่หลายไม่มากนัก เมื่อเทียบกับเกษตรกรผลิตและขายยางโดยลำพัง

5.2 ระบบตลาดกลางยางพารา

เป็นระบบตลาดที่ซื้อขายที่มีการส่งมอบยางจริง เช่นเดียวกับระบบตลาดท้องถิ่น เริ่มเกิดขึ้นในประเทศไทย เมื่อปี 2534 ตลาดกลางแห่งแรกจัดตั้งขึ้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ต่อมาในปี 2542 ตลาดกลางยางพาราสุราษฎร์ธานี ได้เริ่มเปิดดำเนินการ และในปี 2544 ตลาดกลางยางพารานครศรีธรรมราชก็ได้ให้บริการซื้อขายยาง นอกจากการให้บริการซื้อขายยางประเภทต่างๆ เช่น ยางแผ่นดิบ ยางแผ่นรมควัน ยางแผ่นผึ่งแห้ง ยางก้อนถ้วยและน้ำยางสดแล้ว ตลาดกลางยางพาราหาดใหญ่ยังให้บริการซื้อขายยางผ่านห้องค้ายางและตลาดกลางยางพาราทั้ง 3 แห่งมีคลังสินค้าขนาดความจุประมาณ 16,000 ตัน ให้บริการเก็บฝากยางแก่เกษตรกร เอกชน และการเก็บฝากยางตามโครงการแทรกแซงตลาดยางพาราของรัฐบาลด้วย และการให้บริการสารสนเทศข้อมูลด้านยางก็เป็นส่วนหนึ่งของการให้บริการของตลาดกลางยางพาราทั้ง 3 แห่ง

บทบาทของตลาดกลางยางพาราต่อการซื้อขายภายในประเทศทวีความสำคัญขึ้นเรื่อยๆ จะเห็นได้จากปริมาณและมูลค่ายางที่ซื้อขายผ่านตลาดกลางยางพารา และจำนวนผู้ใช้บริการที่เพิ่มขึ้นโดยตลอดดังจะเห็นได้จาก ในช่วงระหว่างปี พ.ศ 2542-2546 ปริมาณยางที่ซื้อขายยางผ่านระบบตลาดกลางยางพาราได้เพิ่มขึ้นจากปริมาณ43,894 ตัน ในปี 2542 เป็น 171,067 ตัน ในปี 2546 มูลค่าการซื้อขายยางผ่านระบบตลาดกลางเพิ่มขึ้นจาก 782ล้านบาทในปี 2542 เป็น 6,331.55 ล้านบาท ในปี พ.ศ.2546 และมูลค่าเพิ่มที่เกษตรกรชาวสวนยางได้รับเพิ่มขึ้นจาก 53 ล้านบาท ในปี 2542 เป็น 142 ล้านบาท ในปี2546 อย่างไรก็ตามมีเพียงร้อยละ 6 ของปริมาณยางทั้งประเทศ ซื้อขายผ่านระบบตลาดกลางยางพาราทั้งนี้อาจจะมีสาเหตุมาจากระบบตลาดกลางยางพารายังไม่กระจายไปทั่วประเทศ

5.3 ระบบตลาดซื้อขายล่วงหน้า

นอกจากการซื้อขายยางในตลาดที่มีการส่งมอบยางจริง(physical market) แล้วมีการซื้อขายยางล่วงหน้า(future market) อีกด้วย ตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า(The Agricultural Future Exchange of Thailand : AFET) ได้เปิดดำเนินการซื้อขายยางแผ่นรมควันชั้น 3 (RSS3) เมื่อเดือนพฤษภาคม 2547 ซื้อขายสัญญาล่วงหน้า ระยะเวลา 2-6 เดือน ในระยะแรกที่ตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าเปิดดำเนินการปริมาณสัญญาซื้อขายยาง ยังไม่มีจำนวนมากนัก แต่ในอนาคตคาดว่าบทบาทของตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าต่อการค้าและยางจะมีมากขึ้น

6. องค์กรที่เกี่ยวข้องกับยางพารา

หน่วยงานต่างๆที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับยางพารา(กรมวิชาการเกษตร,2547:133-136) มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

6.1 องค์กรยางภายในประเทศ

6.1.1 องค์กรภาครัฐ

1) สถาบันวิจัยยาง กรมวิชาการเกษตร มีหน้าที่และความรับผิดชอบในการบริหาร การค้นคว้า วิจัย และพัฒนากิจการยางในทุกสาขาอย่างครบวงจร ตั้งแต่ด้านการผลิตยาง เศรษฐกิจและการตลาดยาง การแปรรูปยาง การผลิตผลิตภัณฑ์ยาง ไม้ยางพารา ดำเนินการและปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมยาง พ.ศ.2542 และการถ่ายทอดเทคโนโลยี โดยประสานงานกับหน่วยงานในประเทศและต่างประเทศเกษตร ชาวสวนยาง ผู้ประกอบการแปรรูปยาง ผู้ประกอบการค้ายาง ผู้ส่งออก-นำเข้า ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยาง องค์การยางระหว่างประเทศ และสถาบันวิจัยยางประเทศต่าง ๆ

2) กลุ่มอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยาง สำนักวิจัยและพัฒนาวิทยาการหลักการเก็บเกี่ยวและแปรรูปผลิตผลเกษตร กรมวิชาการเกษตร มีหน้าที่ศึกษาวิจัย และพัฒนาการแปรรูปและผลิตภัณฑ์ยาง ศึกษาระบบขั้นตอนและกระบวนการผลิตในระบบโรงงานอุตสาหกรรมยาง

3) ศูนย์วิจัย สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร กรมวิชาการเกษตร ให้ความรู้เกี่ยวกับงานวิจัย และข้อมูลต่างๆ มี 4 ศูนย์ ได้แก่

(1) ศูนย์วิจัยยางฉะเชิงเทรา

(2) ศูนย์วิจัยยางหนองคาย

(3) ศูนย์วิจัยยางสุราษฎร์ธานี

(4) ศูนย์วิจัยยางสงขลา

4) สำนักงานตลาดกลางยางพารา สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร กรมวิชาการเกษตร มีหน้าที่และความรับผิดชอบศึกษา ค้นคว้า วิจัยและพัฒนาตลาดกลางยางพารา ดำเนินงานตลาดกลางยางพารา ประสานงานและร่วมดำเนินงานกับองค์กรยางระหว่างประเทศ และตลาดยางที่สำคัญของโลก เผยแพร่ข่าวสารการตลาดและราคายางทั้งในและต่างประเทศ กำหนดราคายางและประกาศราคายางเป็นทางการของประเทศไทย

5) สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การสวนยาง (สกย.) มีหน้าที่รับผิดชอบในการสงเคราะห์ช่วยเหลือ สาธิตและส่งเสริม ชาวสวนยางในการปลูกยางพันธุ์ดีหรือไม้ยืนต้นชนิดอื่นที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจทดแทนสวนยางเก่า ให้การสงเคราะห์ปลูกยางพันธุ์ดีแก่เกษตรกรที่ไม่มีสวนยางมาก่อน รวมทั้งดูแลส่งเสริมอาชีพการทำสวนยางอย่างครบวงจร นับตั้งแต่การผลิต การตลาด การแปรรูปและส่งเสริมอาชีพเสริมตลอดจนการช่วยเหลือเกษตรกรชาวสวนยางที่ประสบภัยธรรมชาติ

6.1.2 ภาคเอกชน

1) สมาคมยางพาราไทย

2) กลุ่มอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยาง สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

3) สมาคมสหพันธ์ชาวสวนยางแห่งประเทศไทย

4) สมาคมธุรกิจไม้ยางพาราไทย

5) สมาคมน้ำยางข้นไทย

6) สมาคมผู้ผลิตถุงมือยางแห่งประเทศไทย

7) ชุมนุมสหกรณ์ชาวสวนยาง แห่งประเทศไทย (ชสยท.)

8) องค์การสวนยาง มีหน้าที่รับผิดชอบในการทำสวนยางพารา ผลิตยางดิบชนิดต่าง ๆ เช่น ยางเครพขาว ยางแผ่นรมควัน ยางแท่ง STR และน้ำยางข้น ประกอบธุรกิจการค้าเกี่ยวกับผลิตผลที่เกิดจากยางพารารวมทั้ง การอำนวยความสะดวกและให้บริการแก่รัฐและประชาชนในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับยางพารา

9) บริษัท ร่วมทุนยางพาราระหว่างประเทศ จำกัด (IRCo) มีหน้าที่กำหนดนโยบาย มาตรการ และแนวทางการดำเนินงานด้านการตลาดเพื่อผลักดันให้ราคายางพารามีระดับราคาที่สูง มีเสถียรภาพและเกษตรกรสามารถขายยางมีกำไรคุ้มการลงทุน โดยร่วมมือกับรัฐบาลประเทศอินโดนีเซีย และมาเลเซีย

6.2 องค์กรยางระหว่างประเทศ

***6.2.1 ANRPC: Association of Natural Rubber Producing Counties** (สมาคมประเทศผู้ผลิตยางธรรมชาติ)* วัตถุประสงค์หลัก 3 ประการ คือ

1) ประสานงานทางด้านนโยบายและการดำเนินงานผลิตยางและค้ายางของประเทศสมาชิก

2) สนับสนุนส่งเสริมด้านวิชาการยางระหว่างประเทศสมาชิก

3) ดำเนินการเพื่อสร้างและยกระดับราคายางธรรมชาติตามความเป็นธรรมและมีเสถียรภาพ

ปัจจุบันมีประเทศสมาชิกทั้งหมด 8 ประเทศ ได้แก่ อินโดนีเซีย อินเดีย มาเลเซีย ไทย ปาปัวนิวกินี สิงคโปร์ ศรีลังกา และเวียดนาม มีสำนักงานอยู่ที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย

***6.2.2 IRRDB: International Rubber Research and Development Board** (สภาวิจัยและพัฒนายางระหว่างประเทศ)* เป็นสภาที่ตั้งขึ้นโดยความร่วมมือของสถาบันวิจัยยางของประเทศต่างๆ มีหน้าที่ควบคุม และวางนโยบายการวิจัยและพัฒนายางระหว่างสถาบันที่เป็นสมาชิก

และสมาคมประเทศผู้ผลิตยางธรรมชาติ มีสมาชิก 16 ประเทศ ได้แก่ กัมพูชา บราซิล แคเมอรูน จีน โคดดิวัวร์ ฝรั่งเศส กาบอง อินเดีย อินโดนีเซีย มาเลเซีย เม็กซิโก ไนจีเรีย ฟิลิปปินส์ ศรีลังกา ไทย และเวียดนาม เดิมมีสำนักเลขาธิการอยู่ที่กรุงลอนดอน สหราชอาณาจักร และได้ย้ายมาตั้งที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย เมื่อปี 2544

6.2.3 IRSG: International Rubber Study Group *(องค์การศึกษาเรื่องยางระหว่างประเทศ)* เริ่มก่อตั้งเมื่อปี 2490 มีนโยบายประสานทางด้านการผลิต การค้าและการใช้ยางทั้งยางธรรมชาติและยางสังเคราะห์ระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้อง 3 ฝ่าย คือ ประเทศผู้ผลิตและประเทศผู้ใช้ยางทั้งยางธรรมชาติและยางสังเคราะห์ รวบรวมข้อมูลในการผลิต การใช้ยาง และประเมินการผลิตและการใช้ยางทั้ง 2 ชนิด ประกาศให้ทราบล่วงหน้า เพื่อให้ประเทศสมาชิกได้ใช้ประโยชน์ในการวางแผนการผลิต และการใช้ให้อยู่ในภาวะสมดุล ไม่แข่งขันกันจนต่างฝ่ายต่างเสียผลประโยชน์ ปัจจุบันมีประเทศสมาชิกทั้งหมด 17 ประเทศได้แก่ เบลเยียม แคเมอรูน ศรีลังกา อินโดนีเซีย สิงคโปร์ ฝรั่งเศส สเปน เยอรมนี สหรัฐอเมริกา มาเลเซีย ไทย อิตาลี อังกฤษ ญี่ปุ่น กลุ่มประเทศสมาชิก European Community (EC) รัสเซีย และโคดดิวัวร์ สำนักงานตั้งอยู่ที่กรุงลอนดอน สหราชอาณาจักร

6.2.4 ISO:International Organization for Standardization *(สถาบันมาตรฐานระหว่างประเทศ)* มีสำนักงานตั้งอยู่ที่กรุงเจนีวา ประเทศสวิสเซอร์แลนด์ มีหน้าที่พิจารณากำหนดมาตรฐานสิ่งประดิษฐ์และผลิตภัณฑ์ วิธีทดสอบคุณภาพทางเคมี ทางกายภาพ ชีวภาพ สุขอนามัยและความปลอดภัยในการใช้งานและการบริโภค ประเทศไทยเป็นสมาชิกขององค์การนี้โดยมีสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม เป็นผู้แทนตามข้อบังคับขององค์การ โดย ISO ได้แบ่งคณะกรรมการวิชาการเป็นหลายคณะตามผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ คณะกรรมการวิชาการด้านยางและผลิตภัณฑ์ยางเป็นคณะกรรมการคณะที่ 45(ISO/TC 45)จะเป็นคณะกรรมการที่พิจารณามาตรฐานยางและผลิตภัณฑ์ยาง ดังนั้น สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมจึงมีประกาศแต่งตั้งคณะกรรมการวิชาการคณะที่ 253 เพื่อพิจารณามาตรฐานที่เกี่ยวข้องที่จะมีผลกระทบกับอุตสาหกรรมภายในประเทศและการส่งออกต่างประเทศ ก่อนการประชุมประจำปีโดยคณะกรรมการวิชาการที่แต่งตั้งนั้น มีผู้แทนของกรมวิชาการเกษตรเป็นกรรมการ และเข้าร่วมการประชุมประจำปีของ ISO/TC 45 ตามความจำเป็นและเหมาะสม

6.2.5 TRC: Tripartite Rubber Council (สภาความร่วมมือด้านยางพาราระหว่างประเทศไทย อินโดนีเซีย และมาเลเซีย) เป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นเพื่อช่วยเหลือด้านราคายาง เนื่องจากในปี 2540 ราคายางลดลงอย่างต่อเนื่อง ทำให้ราคายางยางตกจนถึงระดับไม่คุ้มทุน และได้มีนโยบายในเรื่องของราคายางและการค้ายาง รวมถึงงานวิชาการด้วย ซึ่งปัจจุบันสำนักงานตั้งอยู่ที่

สถาบันวิจัยยาง กรุงเทพฯ ประเทศไทย มีสมาชิก 3 ประเทศ ได้แก่ ไทย อินโดนีเซีย และมาเลเซีย ประกอบด้วยองค์กร 2 องค์กรได้แก่

6.2.6 ITRC: International Tripartite Rubber Council (สภาความร่วมมือด้านยางพาราระหว่างประเทศ) จัดตั้งขึ้นภายใต้แถลงการณ์ร่วมเมืองบาหลี 1(Bali Declaration 2001) เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2544 ประกอบด้วยผู้แทนจาก 3 ประเทศ คือ ไทย มาเลเซีย และอินโดนีเซีย ประเทศละ 3 คนทั้งภาครัฐและเอกชน รับผิดชอบกำกับดูแลการดำเนินการตามมาตรการการจัดการด้านปริมาณการผลิต (Supply Management Scheme: SMS) และมาตรการจำกัดปริมาณการส่งออก (Agreed Export Tonnage Scheme: AETS) รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการผลิตและการส่งออกรายงานให้คณะกรรมการระดับรัฐมนตรี

6.2.7 IRCo: International Rubber Consortium Limited บริษัท ร่วมทุนยางพาราระหว่างประเทศ จำกัด เนื่องจากภาวะราคายางพาราลดลงตั้งแต่ปี 2538 จนถึงปี 2544 รัฐบาลของประเทศไทย อินโดนีเซีย และมาเลเซีย ได้ลงนามบันทึกความเข้าใจ(MoU)ในการจัดตั้งบริษัทร่วมทุนยางระหว่างประเทศ(IRCo)ขึ้น มีวัตถุประสงค์ เพื่อผลักดันราคายางพาราให้สูงขึ้นไปสู่ระดับที่เกษตรกรขายยางมีกำไรคุ้มกับการลงทุน และรักษาระดับราคายางพาราให้มีเสถียรภาพ โดยได้จดทะเบียนจัดตั้งบริษัท เมื่อวันที่ 28 เมษายน 2547 มีทุนจดทะเบียนเริ่มต้น12 ล้านเหรียญสหรัฐ จากทุนจดทะเบียนเป้าหมาย 225 ล้านเหรียญสหรัฐ มีกรรมการบริหาร 9 คน จากไทย 4 คน อินโดนีเซีย 3 คน และมาเลเซีย 2 คน สำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ที่ สถาบันวิจัยยาง กรมวิชาการเกษตร

6.2.8 IRQPC: International Rubber Quality and Packing Conference (คณะกรรมการด้านการหีบห่อและคุณภาพยางธรรมชาติระหว่างประเทศ) มีหน้าที่กำหนดระเบียบกฎเกณฑ์ กำหนดมาตรฐานยางแผ่นรมควันชั้นต่างๆ จัดพิมพ์เป็นคู่มือที่รู้จักกันในนามของ "GREEN BOOK" สมาคมยางพาราไทยเป็นสมาชิก กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยสถาบันวิจัยยาง กรมวิชาการเกษตร ร่วมดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติควบคุมยาง เพื่อควบคุมด้านมาตรฐานและการหีบห่อ มีสำนักงานตั้งอยู่ที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย

6.2.9. IRA:International Rubber Association (สมาคมยางระหว่างประเทศ) มีหน้าที่กำหนดกฎเกณฑ์ทางด้านการค้ายาง สัญญาซื้อขายยาง สมาคมยางพาราไทยเป็นสมาชิกกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยสถาบันวิจัยยาง กรมวิชาการเกษตร ร่วมดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติควบคุมยาง เพื่อควบคุมด้านการค้าและส่งออกยาง เดิมมีสำนักงานอยู่ที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย ปัจจุบันสำนักงานตั้งอยู่ที่สมาคมยางพาราไทย อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

6.2.10 ARBC: Asean Rubber Business Council (สภาธุรกิจยางอาเซียน)

ประเทศสมาชิก 5 ประเทศ ได้แก่ ไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย เวียดนาม และกัมพูชา สำนักงานตั้งอยู่ที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย

7. ประวัติชุมชนบ้านท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง

7.1 ประวัติอำเภอตะกั่วทุ่ง

เมืองตะกั่วทุ่ง เป็นชุมชนที่มีประวัติความเป็นมาช้านาน บริเวณที่เรียกว่าเมืองตะกั่วทุ่งในสมัยโบราณ คือบริเวณตำบลนาเตย อำเภอท้ายเหมือง และบริเวณอำเภอ ตะกั่วทุ่งในปัจจุบัน เดิมเมืองตะกั่วทุ่งตั้งอยู่บริเวณที่ราบริมทะเลด้านนอก ภายหลังได้แยกออกไปตั้งเป็นเมืองบางคลีที่ปากน้ำบางคลีเพื่อเป็นสถานีค้าขายกับต่างชาติ ภายหลังเมืองตะกั่วทุ่งได้ย้ายเมืองหลายครั้ง โดยย้ายเข้ามาตามคลองบางคลีถึงบ้านนาแฝกข้ามทุ่งหญ้าและยึดแม่น้ำนาเตยเป็นเส้นทาง ส่วนเมืองบางคลียังคงตั้งอยู่ปากน้ำบางคลี เป็นเมืองท่าของเมืองตะกั่วทุ่ง

พ.ศ. 2328 พระเจ้าปดุงกษัตริย์พม่าได้ยกทัพมาถึงเก้าทัพโดยยกเข้าตีเมืองหลวงคือกรุงเทพมหานคร 5 ทัพ ตีเมืองฝ่ายเหนือ 2 ทัพ ตีเมืองฝ่ายใต้ 2 ทัพ เมืองตะกั่วทุ่งแตก ผู้คนจึงอพยพย้ายเมืองไปริมทะเลไปรวมกับเมืองบางคลีให้เป็นเมืองเดียวกัน โดยทัพพม่าได้ยกทัพเรือตี หัวเมืองฝ่ายทะเลตะวันตก ตั้งแต่ตะกั่วป่าถึงเมืองถลางและเมืองเล็กเมืองน้อยตลอดแนวชายฝั่ง เช่น เมืองกระ เมืองคุระ เมืองพระบุรี เมืองคีรีรัฐ เมืองตะกั่วทุ่ง เมืองบางคลี (ปัจจุบันเมืองกระ คือ เกาะระ อยู่ในเขตตำบลเกาะพระทอง อำเภอคุระบุรี เมืองคุระ คือ ตำบลคุระ เมืองคีรีรัฐ คือบ้านคุรอด ตำบลบางวัน อำเภอคุระบุรี เมืองพระบุรี คือบ้านช่องปากพระ ตำบลไม้ขาว อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต เมืองบางคลี ตำบลนาเตย อำเภอท้ายเหมือง เมืองตะกั่วทุ่ง คือบ้านราชา ตำบลนาทอง อำเภอท้ายเหมือง) เมืองเหล่านี้ล้วนถูกพม่าตีแตก เสียหายยับเยิน

พ.ศ. 2352 ตรงกับรัชกาลที่ 2 พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ พระเจ้าปดุงได้ยกทัพมาตีไทยอีกครั้ง (เป็นศึกพม่ารบไทยครั้งสุดท้าย) การศึกครั้งนี้ไทยได้สู้รบจนสามารถ ตีพม่าแตกยับ

ในช่วงศึกสงคราม ทั้ง 2 ครั้ง เมืองตะกั่วทุ่งมีเจ้าขุนดำเป็นเจ้าเมือง การผจญสงครามใหญ่ถึงสองครั้งทำให้ทั้งเจ้าเมือง และผู้คนพลเมืองคิดว่าการอยู่ที่เดิม (บ้านราชา) ไม่ปลอดภัยจึงได้อพยพ ครอบครัวและผู้คนส่วนหนึ่งออกจากเมืองเพื่อไปหาทำเลที่ตั้งเมืองใหม่

ทิศทางอพยพของเจ้าขุนดำเจ้าเมืองตะกั่วทุ่ง ได้มุ่งหน้าไปทางทิศเหนือข้ามเทือกเขาหินลับตรงไปยังชายฝั่งทะเลด้านใน ริมอ่าวพังงาที่บ้านกระโสมซึ่งเห็นว่าเป็นสถานที่เหมาะสม ที่จะตั้งเมืองได้ด้วยชัยภูมิที่ถูกต้องตามหลักกลยุทธ์เชิงตั้งรับทุกประการ จึงได้สร้างบ้านแปลงเมืองให้ชื่อเมืองใหม่ ณ บ้านกระโสม แห่งนี้ว่า " เมืองตะกั่วทุ่ง " อันเป็นชื่อเมืองเดิมที่ปกครองมาก่อน

เจ้าขุนดำ จึงเป็นเจ้าเมืองตะกั่วทุ่งคนแรก และมีเจ้าเมืองคนอื่นปกครองเรื่อยมา จนกระทั่งมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองแผนใหม่ ปี พ . ศ . 2437 จึงโปรดเกล้าฯ ให้ยุบเมืองตะกั่วทุ่งลงเป็นอำเภอขึ้นกับเมืองพังงาจนถึงปัจจุบัน

7.1.1 สภาพเศรษฐกิจ

1) การประกอบอาชีพ

ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ เกษตรกรรม รองลงมาได้แก่ อาชีพ ทำการประมง รับจ้าง ตามลำดับ

2) การเกษตร

ตารางที่ 2.4 แสดงข้อมูลพื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจจังหวัดพังงา จำแนกรายอำเภอ ปี 2547/2548

หน่วย : ไร่

ชนิดพืช	อำเภอ								
	เมืองพังงา	กะปง	ตะกั่วทุ่ง	ท้ายเหมือง	ทับปุด	เกาะยาว	คุระบุรี	ตะกั่วป่า	รวม
ยางพารา	85,821	47,322	195,831	156,000	37,465	23,120	137,612	98,176	781,347
ปาล์มน้ำมัน	4,404	6,255	1,998	6,472	24,511	182	34,680	2,462	80,964
มังคุด	1,952	3,358	1,248	2,805	432	90	2,527	4,299	16,711
เงาะ	570	2,854	847	2,039	219	3	8,320	1,705	16,577
สะตอ	1,833	1,250	2,151	800	138	400	2,342	154	9,068
ลองกอง	1,552	1,090	1,039	2,450	449	50	1,123	1,241	8,946
ทุเรียน	714	2,808	2,401	1,417	339	-	2,328	2,447	12,454
มะพร้าว	1,490	30	2,871	4,230	298	6,170	2,487	9,141	26,687
สับปะรด	278	5	2,041	824	14	5	-	28	3,195
มะม่วงหิมพานต์	-	-	-	2,200	-	1,081	5,745	1,219	10.245
ข้าวนาปี	110	-	-	250	537	356	104	250	1,607
กาแฟ	-	126	-	641	-	-	1,496	-	2,263
แตงโม	-	110	-	133	6		2,330	522	3,101
พืชผัก	388	70	1,439	1,552	520	205	295	245	4,714
ไม้ดอกไม้ประดับ	4	-	25	5	-	-	3	5	42
รวม	99,166	65,257	211,891	181,818	64,928	31,662	201,392	121,837	977,901

ที่มา : http://phangnga.doae.go.th/plant.xls.doc

พื้นที่การเกษตรรวมทั้งอำเภอ 238,478 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 77.5 ของพื้นที่เกษตรทั้งจังหวัด ซึ่งสูงเป็นอันดับ 3 ของจังหวัด แบ่งเป็น

(1) พื้นที่สวน 211,017 ไร่ (ร้อยละ 88.5 ของพื้นที่เกษตรทั้งอำเภอ)

(2) พื้นที่อื่น ๆ 27,461 ไร่ (ร้อยละ11.7 ของพื้นที่เกษตรทั้งอำเภอ)

(3) พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่

ก. ยางพารา มีพื้นที่ เพาะปลูก 195,831 ไร่

ข. สับปะรด มีพื้นที่เพาะปลูก 2,578 ไร่

ค. มังคุด มีพื้นที่เพาะปลูก 1,248 ไร่

3) รายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี ในปี 2548 ประมาณ 32,292 บาท สูงเป็นอันดับ 4 ของจังหวัด

7.1.2 สภาพสังคม

1) การศึกษา มีจำนวนสถานศึกษา36 แห่ง แบ่งเป็น อาชีวศึกษา 1 แห่ง ระดับมัธยมศึกษา 5 แห่ง ระดับประถมศึกษา 33 แห่ง ศูนย์เด็กเล็ก 12 แห่ง ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน 17 แห่ง ระดับประถมศึกษา มีนักเรียน 3,032 คน ระดับมัธยมศึกษา มีนักเรียน 1,207 คน ครู 67 คน 39 ห้องเรียน

2) สาธารณสุข สถานบริการสาธารณสุข จำนวน 18 แห่ง ประกอบด้วย โรงพยาบาลรัฐขนาด 30 เตียง1 แห่ง สถานีอนามัย 14 แห่ง และคลินิก 3 แห่ง บุคลากรทางการแพทย์ ประกอบด้วย แพทย์ 3 คน ทันตแพทย์ 2 คน พยาบาล 39 คน เจ้าหน้าที่สาธารณสุข 52 คน

3) (กชช 2 ค. และ จปฐ.) ระดับการพัฒนาของหมู่บ้าน สภาพการพัฒนาหมู่บ้านในชนบทของอำเภอตะกั่วทุ่งมีหมู่บ้านเร่งรัดพัฒนาอันดับ 1 (ข้อมูล กชช 2 ค. ปี 2546) เร่งรัดพัฒนาอันดับ 2 จำนวน 1 หมู่บ้าน เร่งรัดพัฒนาอันดับ 3 จำนวน 64 หมู่บ้าน จำนวนครัวเรือนมีรายได้เฉลี่ย มากกว่า20,000 บาท ต่อคนต่อปี จำนวน107 ครัวเรือนคิดเป็นร้อยละ1.7 ของครัวเรือนทั้งหมด

จำนวนประชาชนที่มาจดทะเบียนปัญหาสังคมและความยากจนทั้งสิ้น 5,653ราย โดยมีปัญหา 3 อันดับแรกตามลำดับ ได้แก่ ปัญหาที่ดินทำกิน จำนวน 4,468 ราย รองลงมา ได้แก่ ปัญหาหนี้สินภาคประชาชน จำนวน 2,257 ราย และปัญหาคนจนไม่มีที่อยู่อาศัย จำนวน 1,918 ราย

7.1.3 ลักษณะเด่นของอำเภอ

1) ที่ตั้งของอำเภอเป็นเมืองที่มีเส้นทางคมนาคมผ่านเข้าสู่จังหวัดภูเก็ต

2) มีพื้นที่ชายทะเล เหมาะแก่การส่งเสริมการท่องเที่ยวและการทำประมงชายฝั่ง

3) มีพื้นที่เหมาะแก่การทำการเกษตร เป็นแหล่งอาหารสำหรับจังหวัดภูเก็ต

7.2 ชุมชนบ้านท่าอยู่

บ้านท่าอยู่ (ศิวกร ไกรทอง,2551:1-3) ระบุว่ามาจากคำว่า บ้านท่าตาอยู่ เนื่องจากในสมัยประมาณ 150 ปีที่ผ่านมา ได้มีตาอยู่ซึ่งเป็นผู้ชายอายุมากคนหนึ่ง ได้มาสร้างบ้านมีลักษณะเป็นขนำอยู่ใกล้ท่าเรือ (ปัจจุบันนี้คือสะพานหัวท่า) มีอาชีพการทำประมง เพื่อจำหน่ายให้กับคนในหมู่บ้านใกล้เคียง ซึ่งการสัญจรไปมาในสมัยนั้นไม่มีถนนที่สะดวกเหมือนกับสมัยนี้ ทำให้การสัญจรไปมาหาสู่ระหว่างหมู่บ้านต้องใช้เรือเป็นพาหนะและเรือส่วนใหญ่จะมาจอดเทียบท่าที่บ้านของตาอยู่ จึงทำให้คนในสมัยนั้นเรียกท่าเรือแห่งนี้ว่าท่าเรือตาอยู่ ซึ่งต่อมามีการเรียกเพี้ยนกันไปเป็นท่าอยู่

7.2.1 วิสัยทัศน์ตำบลท่าอยู่

"เกษตรกรรมก้าวหน้า ชุมชนเข้มแข็ง ชาวประชามีคุณธรรม มีคุณภาพชีวิตและการศึกษาที่ดี"

7.2.2 สภาพทั่วไป

1) ที่ตั้งอาณาเขต ตำบลท่าอยู่ เป็นตำบลหนึ่งของอำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา ตั้งอยู่ในฝั่งทะเลด้านตะวันตกของภาคใต้ตอนบน ตั้งอยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ 8 ° 6 ′ เหนือ กับ 8 ° 27 ′ เหนือ เส้นแวงที่ 98 ° 16 ′ตะวันออก กับ 98 °33 ′ ตะวันออก ห่างจากกรุงเทพฯประมาณ 788 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 61,306.25 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

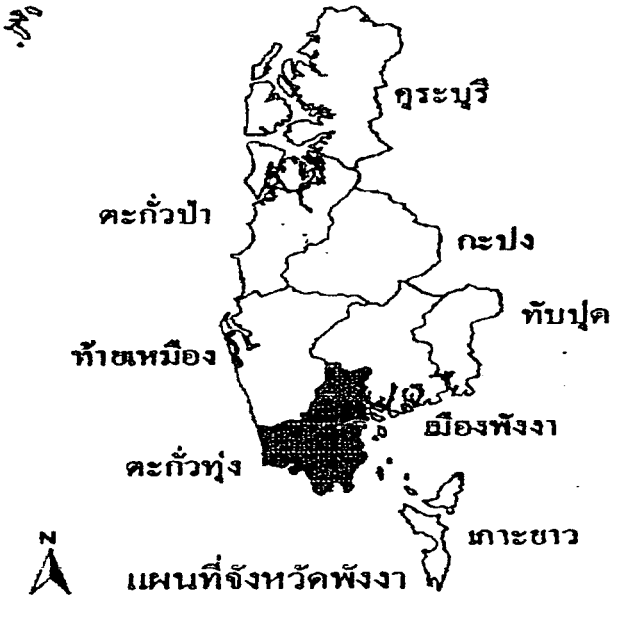

ภาพที่ 2.1 แสดงแผนที่แสดงที่ตั้งอำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา

มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ จดตำบลกะไหล

ทิศใต้ จดตำบลหล่อยูงและตำบลคลองเคียน

ทิศตะวันออกจดอ่าวพังงา

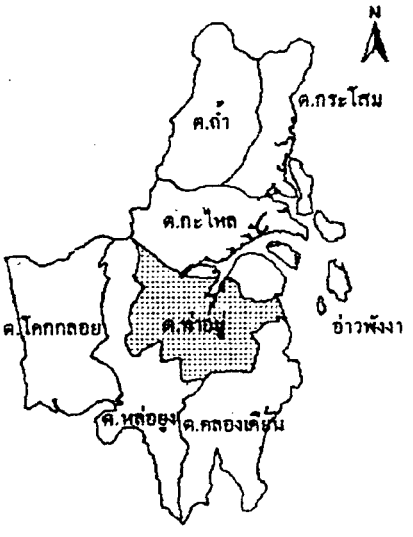

ภาพที่ 2.2 แสดงแผนที่แสดงที่ตั้งตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา

2) เขตการปกครอง ตำบลท่าอยู่ประกอบด้วย 7 หมู่บ้าน รวมมีเนื้อที่ประมาณ 61,306.25 ไร่

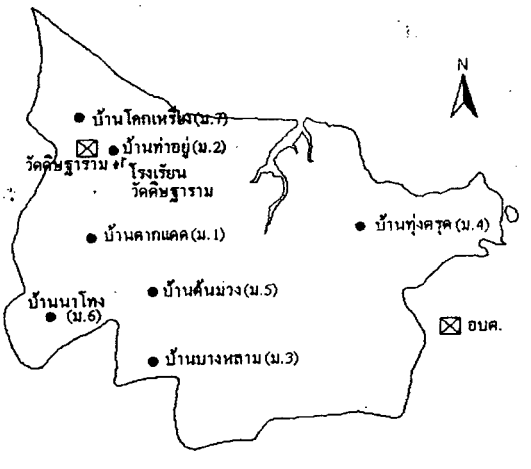

ภาพที่ 2.3 แสดงแผนที่แสดงที่ตั้งหมู่บ้าน ในตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา

3) การคมนาคม การเดินทางไปตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา สามารถเดินทางโดยรถยนต์ ส่วนการคมนาคมทางอากาศ และทางรถไฟ ไม่สามารถเดินทาง

โดยตรง ต้องเดินทางไปยังจังหวัดใกล้เคียง แล้วเดินทางต่อโดยรถยนต์ สำหรับการคมนาคมทางน้ำไม่เป็นที่นิยมเนื่องจากการคมนาคมทางบกสะดวกมากกว่า

7.2.3 สภาพทางกายภาพ

1) ลักษณะภูมิประเทศ ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา อยู่ทางตะวันตกของอ่าวพังงา ภูมิประเทศประกอบด้วยภูเขาและที่ราบชายฝั่งทะเลเทือกเขาที่สำคัญได้แก่ เทือกเขาบางหลาม อยู่ทางตะวันตกของตำบล มีความสูงประมาณ 430 เมตรเหนือระดับน้ำทะเล เป็นแหล่งต้นน้ำของคลองบางหลาม ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปสามารถแบ่งเป็น 4 สภาพ คือ

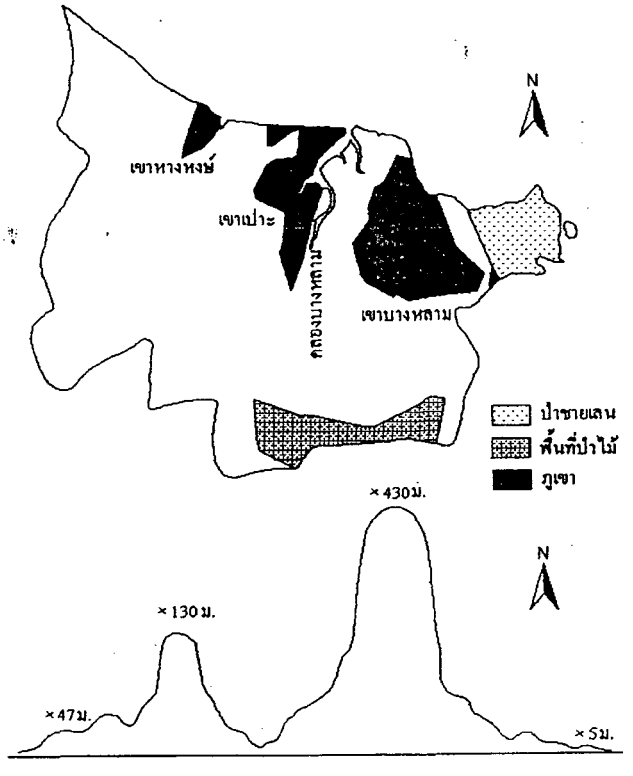

ภาพที่ 2.4 แสดงภาพตัดขวางของตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา

(1) พื้นที่ลอนคลื่นและเนินเขา ได้แก่ บริเวณตะวันตกของตำบล เป็นบริเวณที่มีลักษณะภูมิประเทศแบบ ลูกคลื่นลอนลาดถึงแบบลูกคลื่นลอนชันของที่ราบเชิงเขา มีระดับความสูงของพื้นที่มาสม่ำเสมอ ปรากฏเป็นเนินเขา ภูเขา แทรกอยู่บางบริเวณ พื้นที่ดังกล่าวส่วนใหญ่มีความสูง 20 -120 เมตรเหนือระดับน้ำทะเล และพื้นที่จะลาดเอียงจากทางทิศตะวันออกลงสู่ทิศตะวันตก

(2) บริเวณช่องว่างของกลุ่มภูเขาและบริเวณหุบเขา พื้นที่บริเวณนี้ได้แก่ บริเวณช่องว่างของกลุ่มภูเขาและเขา และลักษณะลักษณะภูมิประเทศแบบหุบเขา ซึ่งเป็นลำห้วย ลำธาร เป็นแหล่งต้นน้ำสายต่างๆ บริเวณหุบเขานี้ โดยทั่วไปมีลักษณะพื้นที่เกือบราบ และมีน้ำแช่ขังในฤดูฝน

(3) พื้นที่ภูเขาและกลุ่มภูเขา ได้แก่ บริเวณภูเขาซึ่งกระจายอยู่บริเวณๆ ทางตะวันตกของตำบล มีความสูงเฉลี่ยระหว่าง 130 -200 เมตรเหนือระดับน้ำทะเล สำหรับกลุ่มภูเขาอยู่ทางตะวันออกของตำบล มีความสูงเฉลี่ยระหว่าง 100 – 400 เมตรเหนือระดับน้ำทะเลนี้มีความลาดเท 15 – 35 เปอร์เซ็นต์

(4) บริเวณที่ราบดินตะกอนลำน้ำ พบตามบริเวณสองฝั่งของคลองบางหลาม คลองท่าอยู่เป็นต้น ลักษณะพื้นที่ประกอบด้วย เนินสันดินริมลำน้ำ มีลักษณะภูมิประเทศแบบเกือบราบ ถึงแบบลูกคลื่นลอนลาด มีความลาดเทร้อยละ 2 – 3 และที่ราบลุ่มต่ำแคบๆ เมื่อห่างจากฝั่งลำน้ำออกไป มีลักษณะภูมิประเทศแบบเกือบราบ มีความลาดเทร้อยละ 0 – 2 ในฤดูฝนจะมีน้ำท่วมขังเป็นเวลา 3 – 5 เดือน

7.2.4 ลักษณะภูมิอากาศ

ลักษณะภูมิอากาศของตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา มีฤดูกาล 2 ฤดู คือ ฤดูฝนและฤดูร้อน โดยฤดูฝนเริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคม – มกราคม ส่วนฤดูร้อนตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ – เมษายน

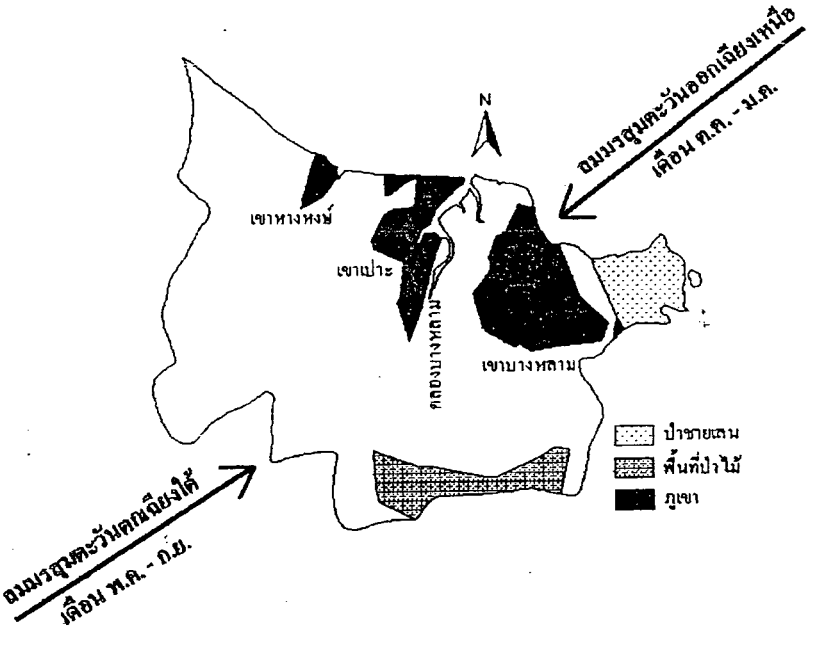

ภาพที่ 2.5 แสดงสภาพภูมิอากาศตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา

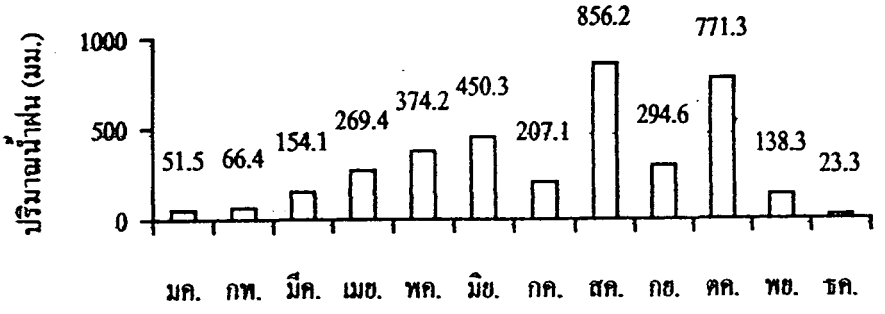

ภาพที่ 2.6 แสดงปริมาณน้ำฝนตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา พ.ศ. 2543

1) ปริมาณน้ำฝน ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในรอบปี พ.ศ. 2543 เฉลี่ย 3,656.6 มิลลิเมตรต่อปี ฤดูฝนแบ่งเป็น 2 ช่วง ช่วงแรก ระหว่างเดือน พฤษภาคม – ตุลาคม ซึ่งเป็นฤดูของมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ (พฤษภาคม – กันยายน) พัดพาอากาศชื้นจากมหาสมุทรอินเดีย ประกอบกับเป็นช่วงที่มีร่องความกดอากาศต่ำพาดผ่านภาคใต้ ทำให้ภาคใต้ฝั่งตะวันตกมีฝนตกชุก ช่วงที่สอง ระหว่างเดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนมกราคม เป็นช่วงที่ได้อิทธิพลของลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดผ่านอ่าวไทย

ปริมาณน้ำฝนและจำนวนวันที่ฝนตก ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา ปริมาณน้ำฝนในรอบปี พ.ศ. 2543 เฉลี่ย 3,656.6 มิลลิเมตรต่อปี จำนวนวันฝนตกตลอดทั้งปีรวม 227 วัน ฝนตกชุกมากในเดือนตุลาคม ฝนตกน้อยที่สุดเดือนธันวาคม 23.3 มิลลิเมตร จำนวนวันที่ฝนตก 9 วัน ปริมาณน้ำฝนและจำนวนวันที่ฝนตกรายเดือนตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา

ภาพที่ 2.7 แสดงอุณหภูมิเฉลี่ย(องศาเซลเซียส) ต.ท่าอยู่ อ.ตะกั่วทุ่ง จ.พังงา

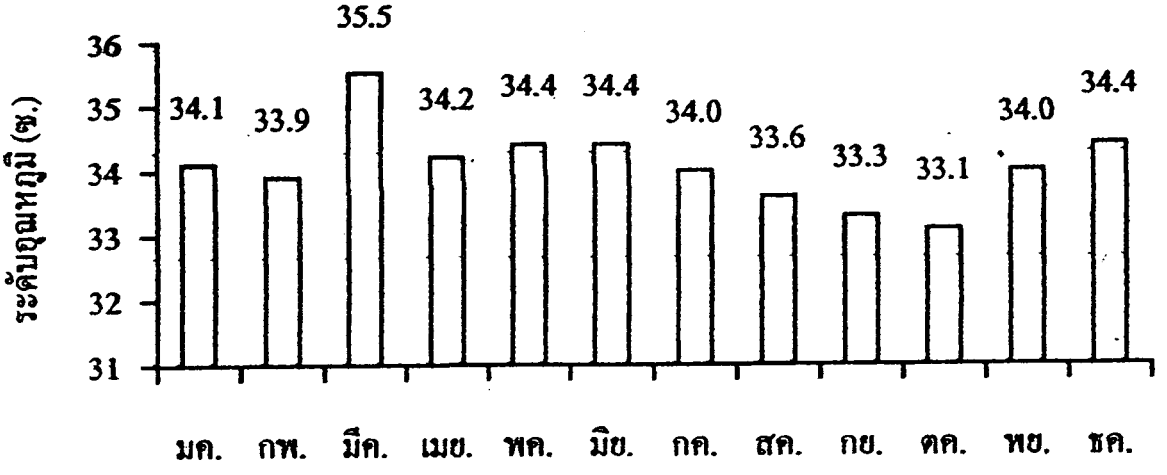

ภาพที่ 2.8 แสดงอุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย(องศาเซลเซียส) ต.ท่าอยู่ อ.ตะกั่วทุ่ง จ.พังงา

2) อุณหภูมิ อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ยตลอดปีของตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา 34.1 องศาเซลเซียส อุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปี 27.8 องศาเซลเซียส อุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ยตลอดปี 21.4 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุด อุณหภูมิเฉลี่ย อุณหภูมิต่ำสุดตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา ในรอบปี พ.ศ. 2543

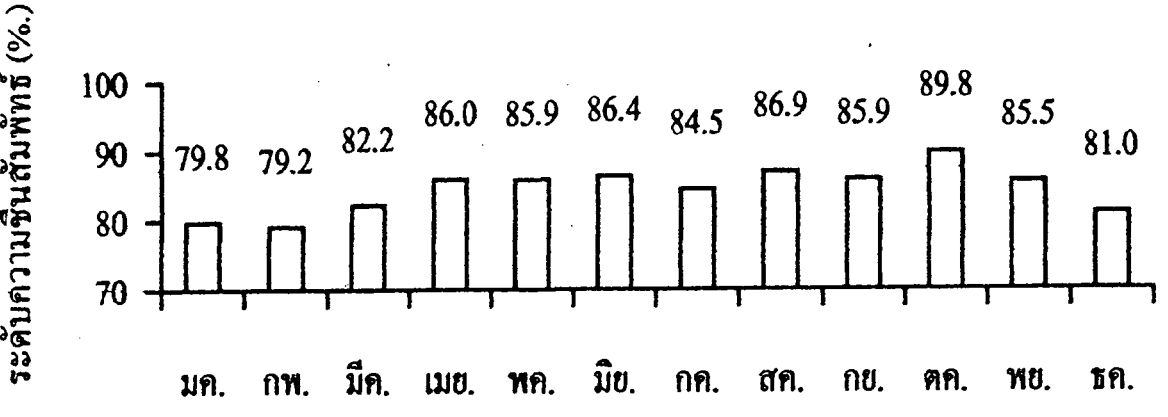

ภาพที่ 2.9 แสดงความชื้นสัมพัทธ์ของตำบลท่าอยู่

3) ความชื้นสัมพัทธ์ ความชื้นสัมพัทธ์ของตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา สูงสุดในเดือนตุลาคมเฉลี่ย 89.8 เปอร์เซ็นต์ และต่ำสุดในเดือนกุมภาพันธ์ 79.2 เปอร์เซ็นต์ ความชื้นสัมพัทธ์รายเดือนเฉลี่ย

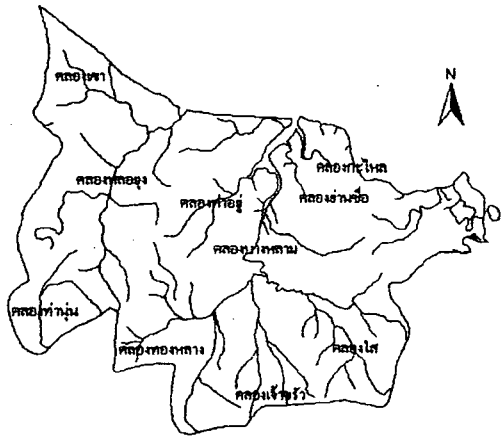

ภาพที่ 2.10 แสดงลำน้ำต่างๆ ของตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา

*7.2.5 **แหล่งน้ำ*** แหล่งน้ำตามธรรมชาติได้แก่ น้ำฝน น้ำผิวดิน และแม่น้ำ ลำคลอง ดังนี้น้ำฝน พื้นที่ต่างๆของตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 3,523 มิลลิเมตรต่อปี

*7.2.6 **สภาพทางชีวภาพ*** จากข้อมูลด้านกายภาพด้านต่างๆ เช่น ลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะภูมิอากาศ ปริมาณน้ำฝนและจำนวนวันที่ฝนตก ลักษณะดิน ศึกษาและวิเคราะห์นำข้อมูลมาจัดความเหมาะสมต่อการปลูกพืชแต่ละชนิด สามารถจัดแบ่งเขตการปลูกพืชชนิดต่างๆในตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงาดังนี้

1) ยางพารา ยางพาราเป็นพืชที่สามารถปลูกได้ที่ในสภาพพื้นที่ต่างๆ ของตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา เป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ เขตพื้นที่เหมาะสมมีพื้นที่รวม 19,311 ไร่

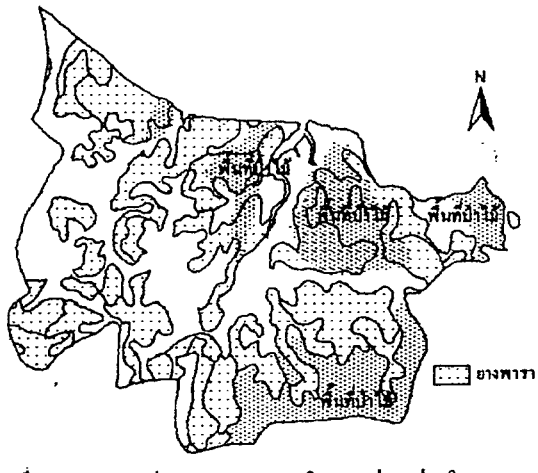

ภาพที่ 2.11 แสดงขอบเขตที่เหมาะสมปลูกยางพารา ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา

2) ป่าไม้ ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา มีพื้นที่ป่าไม้ลักษณะเป็นป่าดิบชื้นและป่าชายเลน แบ่งออกเป็น 4 ป่า พื้นที่ป่าไม้มีขอบเขตครอบคลุมพื้นที่ทางเหนือ ใต้ และทางด้านตะวันออกของตำบล (รูปที่ 13)

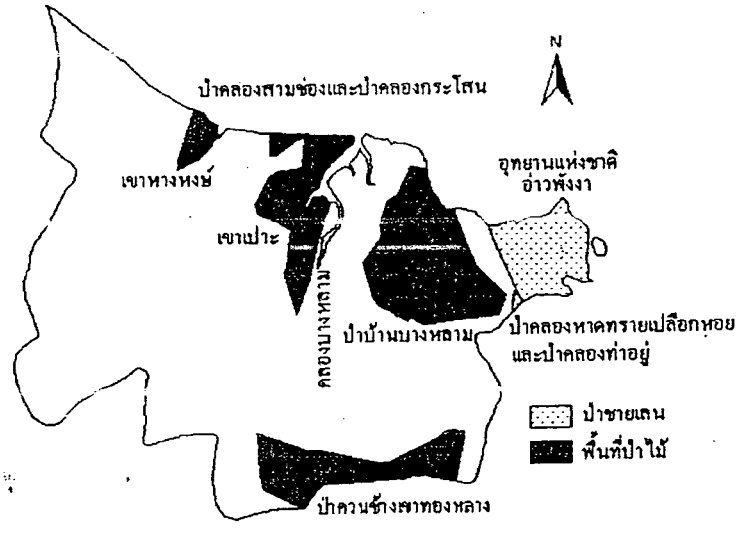

ภาพที่ 2.12 แสดงขอบเขตป่าไม้ในตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา

พื้นที่ป่าไม้มีทั้งพื้นที่ป่าไม้ที่ยังคงสภาพในเขตป่าอนุรักษ์ และป่าสงวนแห่งชาติ พื้นที่เหล่านี้บางแห่งเป็นที่ราบ บางแห่งเป็นพื้นที่ลอนลาด แต่มีความลาดน้อยกว่า 35 เปอร์เซ็นต์ หน้าดินลึก เป็นพื้นที่เหมาะสมสำหรับทำการเกษตร พื้นที่ป่าอนุรักษ์ ที่อยู่ทางตอนเหนือของตำบลมี 2 ป่า ได้แก่ ป่าคลองสามช่องและป่าคลองกระโสน ป่าบ้านบางหลาม ส่วนทางใต้ของตำบลมี 1 ป่า ได้แก่ ป่าควนช้างเขาทองหลาง ทางด้านตะวันออกของตำบลเป็นป่าชายเลน 2 ป่า ได้แก่ อุทยานแห่งชาติอ่าวพังงา ป่าคลองหาดทรายเปลือกหอยและป่าคลองท่าอยู่ กรมป่าไม้ได้ประกาศเป็นป่าสงวนแห่งชาติ

7.2.7 สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม

1) จำนวนประชากร จำนวนประชากรที่อยู่ในตำบลท่าอยู่มีจำนวน 3,343 คน เป็นเพศหญิง 1,675 คน เพศชาย 1,668 คน ความหนาแน่นเฉลี่ย 34.14 คนต่อตารางกิโลเมตร จำนวนครัวเรือนทั้งหมด 828 ครัวเรือน

2) ศาสนา ประชาชนในตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา ส่วนมากนับถือศาสนาพุทธและศาสนาอิสลาม การตั้งถิ่นฐานของประชาชนโดยทั่วไป ผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม ส่วนมากจะอยู่รวมกันที่ หมู่ที่ 3 หมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 7 นอกจากนั้นจะอยู่กระจัด

กระจายในแต่ละหมู่บ้าน การกระจายตัวของประชาชนที่นับถือศาสนาพุทธประมาณร้อยละ 70 และศาสนาอิสลามประมาณร้อยละ 30 ในตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา

ประชากรในตำบลท่าอยู่ อ.ตะกั่วทุ่ง จ.พังงา ส่วนมากประกอบอาชีพการเกษตร เป็นครัวเรือนเกษตรกรรวม 780 ครัวเรือน การทำการเกษตรมีทั้งปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ และการประมง

ตารางที่ 2.5 แสดงพื้นที่ปลูกพืช ผลผลิตเฉลี่ย ในตำบลท่าอยู่ อ.ตะกั่วทุ่ง จ.พังงา พ.ศ.2543

ลำดับที่	ชนิดพืช	พื้นที่ปลูก (ไร่)	ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)	ผลผลิตรวม (ตัน)	จำนวนเกษตรกรที่ปลูก(ราย)
1	ยางพารา	33,995	250	7,307	512
2	ทุเรียนพื้นเมือง	750	900	612	60
3	ทุเรียนพันธุ์ดี	125	1,400	98	12
4	สะตอ	716	4,500	234	98
5	มะพร้าวแก่	230	1,000	220	65
6	มะพร้าวอ่อน	60	1,250	40	16
7	มังคุด	240	1,200	234	33
8	จำปาดะ	180	3,300	495	90
9	ลองกอง	150	900	87	42
10	สับปะรด	140	3,000	350	15
11	เงาะ	46	1,300	39	13
12	ปาล์มน้ำมัน	28	2,500	17.5	3
13	ขนุน	15	3,200	32	25
14	ลางสาด	12	680	6.8	6
15	หมาก	12	1,600	16	25
16	ผักเหนียง	160	400	56	54
17	พืชผัก	28	1,100	33	75
18	อื่นๆ	10,639			

4) งานบุญและประเพณี

ประชาชนในตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา มีการดำเนินกิจกรรมงานบุญประเพณี และเทศกาลต่างๆ ดังนี้

ตารางที่ 2.6 แสดงงานบุญและประเพณีในตำบลท่าอยู่ อ.ตะกั่วทุ่ง จ.พังงา พ.ศ.2543

วัน เดือน	ชื่องาน
1 มกราคม	วันขึ้นปีใหม่
8 มกราคม	ประเพณีให้ทานไฟ
มกราคม – กุมภาพันธ์	งานวันแตงโม
1-7 มีนาคม	เทศกาลอนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเล
13 เมษายน	ประเพณีสงกรานต์
เมษายน	งานทำบุญวัดเก่าเจริญธรรม ต.กระโสม อ.ตะกั่วทุ่ง
พฤษภาคม	งานบวงสรวงองค์เทวรูปพระนารายณ์และองค์บริวาร
กรกฎาคม	งานเทศกาลผลไม้
13 กันยายน	ประเพณีเทกระจาด
วันขึ้น 1 ค่ำ-วันขึ้น 9 ค่ำเดือน11	งานประเพณีถือศีลกินเจ
พฤศจิกายน	งานลอยกระทง

7.3 ภูมิปัญญาชาวบ้านชุมชนท่าอยู่

7.3.1 การทำการเกษตรแบบภาคใต้ การทำการเกษตรแบบภาคใต้(เสรี พงศ์พิศ ,2536: 186)หรือการทำการเกษตรผสมผสาน คือการทำการเกษตรที่ไม่ได้พึ่งพืช สัตว์แต่เพียงชนิดเดียวและไม่ได้หวังการขายเป็นอันดับแรกแต่เป็นการเลี้ยงสัตว์ปลูกพืชหลายชนิดและให้พืช สัตว์คน เกื้อกูลกันลงทุนน้อย ใช้แรงงานมากแต่ก็อยู่ในขอบเขตครอบครัวจะดูแลรักษาได้โดยไม่ต้องจ้างคนอื่น ชาวบ้านได้อาหารจากที่ตนทำมาไม่ต้องหาซื้อและขายในส่วนที่เหลือกิน การทำการเกษตรผสมผสานส่วนหนึ่งเกิดจากการหาทางออกที่ชาวบ้านจะต้องดิ้นรนเพื่อหาทางอยู่รอดของตนเอง ดังเช่นชุมชนท่าอยู่ผู้รู้ ผู้นำชาวบ้านได้นำความรู้ที่ได้รับการสั่งสมจากบรรพบุรุษเกี่ยวกับการประกอบอาชีพทำสวนมาปรับประยุกต์จนเกิดเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำเกษตรแบบผสมผสานดังรายละเอียดต่อไปนี้

เกี่ยวกับการประกอบอาชีพทำสวนมาปรับประยุกต์จนเกิดเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำเกษตรแบบผสมผสานดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) ภูมิปัญญาการทำการเกษตรผสมผสานแบบภาคใต้ จากสภาพสังคมที่มีลักษณะเป็นสังคมเกษตรกรรมมาเป็นระยะเวลาอันยาวนานของภาคใต้ ภูมิปัญญาสั่งสมมาแต่ละยุคล้วนเรียนรู้และเลียนแบบจากธรรมชาติทั้งสิ้น ป่าไม้ซึ่งเป็นระบบฟาร์มธรรมชาติที่ใหญ่ที่สุดให้ผลผลิตทั้งพืชและสัตว์ป่า จึงเป็นรูปแบบที่คนใต้นำมาพัฒนาเป็นระบบเกษตรกรรม มีทั้งการปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ผสมผสานกันอยู่ในขบวนการผลิตของชุมชน จนกลายเป็นวัฒนธรรมที่แพร่หลายไปทั่วภาคใต้(วีระศักดิ์ สุวรรณศักดิ์,2536: 246-247)

การทำสวนยางพาราของเกษตรกรในตำบลท่าอยู่ เป็นระบบการเกษตรผสมผสานแบบคนใต้ คือ การทำสวนยางพาราในรูปแบบผสมผสานกับพืชอื่น เช่น สะตอ เนียง ทุเรียน มังคุด จำปาดะ และผลไม้พื้นเมืองอื่น ไผ่ รวมถึงไม้เนื้อแข็งพื้นเมืองทางภาคใต้ เช่น ไม้ตะเคียน ไม้ทังปะปนในสวนยาง สวนยางพาราในสมัยก่อนจึงถูกเรียกว่าป่ายาง มาจนถึงยุคของการส่งเสริมการเกษตรแบบใหม่ หรือการปลูกพืชเฉพาะทาง ซึ่งเข้ามาแทนที่โดยการรับการสนับสนุนทุนจากกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางซึ่งกำหนดให้เกษตรกรปลูกเฉพาะต้นยางพาราพันธุ์ดีเท่านั้น เกษตรกรชาวสวนยางในตำบลท่าอยู่ใช้วิธี เว้นพืชที่มีค่าไว้ และปลูกพืชชนิดอื่นด้วย ไม่ปลูกพืชเศรษฐกิจคือยางพาราเพียงอย่างเดียว ดังนั้นในฤดูกาลผลไม้เกษตรกรชาวสวนยางในตำบลท่าอยู่ก็จะนำผลไม้จากสวนมาขายจึงเกิดเป็นเอกลักษณ์เกษตรกรชาวสวนยางในตำบลท่าอยู่ คือเทศกาลถนนสายผลไม้ในช่วงเดือนพฤษภาคม-กันยายนจะมีผลไม้ในท้องถิ่นออกจำหน่าย เช่น ทุเรียนพันธุ์พื้นเมือง มังคุด ลองกอง ลางสาด เงาะ จำปาดะ ลูกปุย(ลังแข) มะไฟ จากการทำสวนยางพาราแบบการเกษตรแบบผสมผสานหากมองในแง่ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจถือได้ว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ดีพอควร เช่นสะตอต้นหนึ่งมีรายได้นับพันบาทขึ้นไป โดยเฉพาะทุเรียนพันธุ์พื้นบ้านจะมีผลดกมากแม้ราคาจะถูกกว่าทุเรียนพันธุ์ดีจากภาคกลางแต่มีปริมาณลูกต่อต้นมากกว่า การดูแลรักษาก็ง่ายกว่าทำให้มูลค่าทุเรียนต่อต้นจึงมีค่าสูง ดังนั้นระบบการเกษตรแบบคนใต้เช่นนี้จะมองมูลค่าที่เป็นตัวเงินเพียงอย่างเดียวไม่ได้ ควรจะมองถึงมูลค่าทางนิเวศวิทยาและสังคมด้วยเพราะระบบนี้ได้รักษาความสมดุลของระบบนิเวศไว้เป็นอย่างดี จากการมีระบบนิเวศที่ดีเป็นการลดต้นทุนการผลิตได้เป็นอย่างมาก เช่นไม่ต้องซื้อปุ๋ยเคมี ไม่มีการใช้สารเคมีกำจัดแมลงศัตรูพืชหรือวัชพืช ไม่ต้องมีระบบให้น้ำ เพราะพืชแต่ละชนิดจะพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันได้ตลอดฤดู การกระจายรายได้ของเกษตรกรเมื่อใช้ระบบการปลูกแบบนี้พืชผลจะกระจายหมุนเวียนกันตลอดปี เนื่องจากไม้ผลหลายชนิดทยอยออกผลมาเป็นระยะๆ และยังเป็นการกระจายแรงงานในครอบครัวได้เป็นอย่างดีด้วย(วีระศักดิ์ สุวรรณศักดิ์,2536: 251)

จากระบบการปลูกพืชแบบผสมผสานดังกล่าวที่ทำให้เกษตรกรชาวสวนยางพาราในพื้นที่ชุมชนท่าอยู่ประสบผลสำเร็จจึงทำให้เกษตรกรในพื้นที่แห่งนี้ให้ความสนใจในเรื่องการปลูกพืชร่วมแปลงปลูกยาง เพราะรายได้ส่วนหนึ่งที่เกิดจากการปลูกพืชร่วมแปลงปลูกยางทำรายได้เสริมให้แก่เกษตรกรได้เป็นอย่างดี เช่นในฤดูฝนซึ่งเกษตรกรไม่สามารถกรีดยางได้เกษตรกรจะได้ผลผลิตจากพืชร่วมอื่นๆที่ปลูกไว้ในแปลงปลูกยางดังรายละเอียดดังนี้

2) ภูมิปัญญาการปลูกผักเหมียงหรือผักเหลียงในระบบเกษตรผสมผสานในแปลงปลูกยาง สำหรับรูปแบบที่กำลังนิยมกันมากในภาคใต้ปัจจุบัน คือการปลูกผักเหลียงในระบบของการปลูกพืชแบบผสมผสาน โดยใช้หลักการในระบบการปลูกพืชต่างระดับ การปลูกพืชในระบบนี้เป็นการปลูกพืชแบบหลายชั้น โดยพืชชั้นล่างอาศัยร่มเงาความชื้นและธาตุอาหารจากพืชชั้นล่างอาศัยร่มเงาความชื้นและธาตุอาหารจากพืชชั้นบนในขณะที่ปฏิบัติดูแลรักษาพืชชั้นล่าง พืชชั้นบนก็จะได้ผลประโยชน์ไปด้วยพร้อมๆ กัน เช่นการปลูกผักเหลียงในสวนผลไม้ เงาะ ทุเรียน มังคุด มะพร้าว สะตอ ในสวนยางพาราที่เปิดกรีดได้แล้ว และไม้ยืนต้นอื่นๆ

ผักเหลียงเป็นพืชผักพื้นเมืองชนิดหนึ่งของภาคใต้ที่มีความเหมาะสมที่จะนำมาปลูกในระบบเกษตรผสมผสานได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้เพราะลักษณะนิสัยของผักชนิดนี้ชอบขึ้นในสภาพร่มรำไร จึงสามารถนำมาปลูกร่วมในสวนผลไม้สวนมะพร้าว สวนยางพาราที่เปิดกรีดได้แล้ว ตลอดจนไม้ยืนต้นอื่นๆ เกษตรกรสามารถที่จะมีรายได้เสริมอีกทางหนึ่งด้วยนอกจากจะได้รับรายได้จากผลผลิตของพืชหลักอยู่แล้ว ขณะเดียวกันผักเหลียงยังเป็นผักพื้นเมืองที่สามารถเก็บยอดใบอ่อนจำหน่ายไว้เพื่อบริโภคในครัวเรือนก็ได้ หลังจากปลูกไปแล้วผักเหลียงจะเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วในช่วงระยะเวลา 2-3 ปี จะแตกแขนงกิ่งก้านแตกกอใหม่ต่อไป ไหลไปถึงไหนก็จะแตกกอขึ้นเป็นต้นใหม่ นับได้ว่าขยายพันธุ์ได้เร็วมาก

การปลูกผักเหลียงในสวนผลไม้ สวนมะพร้าว สวนยางพาราที่เปิดกรีดได้แล้วจะต้องคำนึงถึงในเรื่องของการเตรียมพื้นที่ ระยะในการปลูก โดยจะต้องทำการปลูกในระหว่างแถวของพืชหลักเท่านั้น เพื่อจะไม่ให้มีผลกระทบกับพืชหลักที่ปลูกอยู่

ระยะปลูก ระยะในการปลูกที่นิยมใช้กันอยู่โดยทั่วๆ ไป คือ ระยะปลูก 2x2 เมตร

(1) การเตรียมหลุมปลูก ขนาดของกลุ่มกว้าง x ยาว x ลึก ประมาณ 20-30 เซนติเมตร

(2) ฤดูที่เหมาะในการปลูก การปลูกผักเหลียงนั้นสามารถที่จะปลูกได้ทุกฤดูทั้งปี แต่โดยทั่วไปแล้วเกษตรกรนิยมปลูกในต้นฤดูฝนเพื่อหลีกเลี่ยงการต้องรดน้ำในระยะแรกของการปลูก

ก. เพิ่มประสิทธิภาพของการใช้ที่ดิน แทนที่จะปล่อยให้พื้นที่ว่างเปล่าไร้ประโยชน์ในระหว่างแถวของสวนผลไม้ สวนมะพร้าว สวนยางพาราที่เปิดกรีดได้แล้ว และไม้ยืนต้นอื่นๆ

ข. เพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกรหรืออาจจะใช้บริโภคในครัวเรือนก็ได้

ค. พืชหลักที่จะปลูกจะเจริญเติบโตได้ดีกว่าปล่อยให้พื้นที่ว่างเปล่า

ง. เป็นการควบคุมการเจริญเติบโตของวัชพืช

จ. ลดความเสียหายอันเนื่องมาจากการทำลายของโรค แมลง และศัตรูพืช

(4) วิธีการเก็บเกี่ยว

การเก็บเกี่ยวผักเหลียงนั้น ให้ใช้มือเด็ดก้านใบหักตรงข้อ (Node) โดยให้ใบนั้นติดมากับก้านใบ

(5) การจำหน่าย

นับได้ว่าเป็นความได้เปรียบของเกษตรกรผู้ปลูกผักชนิดนี้ สามารถกำหนดราคาได้เอง ไม่เหมือนกับพืชอื่นๆ ทั้งนี้เพราะปริมาณของผักเหลียงยังมีน้อย จึงไม่เพียงพอสำหรับผู้บริโภคการจำหน่ายนั้นผู้ปลูกจะจำหน่ายขายปลีกเอง ตกราคากำลัง 5-10 บาท

ในปัจจุบันนี้ผักเหลียงเป็นพืชผักเศรษฐกิจของภาคใต้ที่ทำรายได้ให้กับผู้ปลูกเป็นอย่างดีนอกจากจะเก็บเกี่ยวใบยอดอ่อนจำหน่ายแล้วยังสามารถผลิตต้นพันธุ์เหลียงจำหน่ายได้อีกเนื่องจากปริมาณความต้องการต้นพันธุ์ที่จะไปปลูกมีจำนวนมาก ผลิตได้ไม่ทันกับความต้องการ จึงนับได้ว่าเป็นโอกาสทองของเกษตรกรผู้ปลูกผักเหลียงที่จะมีรายได้เพิ่มขึ้นอีกทางหนึ่งด้วย

(6) กรณีตัวอย่าง กรณีตัวอย่างเกษตรกรที่ทำระบบเกษตรกรผสมผสาน ปลูกผักเหลียงในสวนยางพาราที่เปิดกรีดแล้ว การปลูกผักเหมียงในสวนยาง (หนังสือพิมพ์เดลินิวส์,วันที่ 23 มกราคม2551) นางประคอง ลิ่มพิทักษ์ปลูกผักเหลียงร่วมไว้ระหว่างต้นยางสวนของนางประคอง ลิ่มพิทักษ์ ตั้งอยู่ที่อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา ในพื้นที่กว่า 50 ไร่จะไม่มีพื้นที่ว่างทุกแห่งจะปลูกแทรกด้วยผักเหลียงและสำหรับผักเหลียงนั้น นางประคอง ปลูกมากว่า 20 ปีแล้ว ทำให้มีรายได้เพิ่มและที่สำคัญเป็นการใช้พื้นที่ดินให้เกิดประโยชน์มากที่สุดโดยเฉลี่ยจะเก็บยอดผักเหมียงได้วันละ ไม่ต่ำกว่า10กิโลกรัม ขายกิโลกรัมละ 50-60 บาท จะมีรายได้เดือนละไม่ต่ำกว่า 5,000 บาท การปลูกผักเหลียงไม่มีปัญหาเรื่องศัตรูพืชมารบกวน ไม่จำเป็นต้องใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืช ขณะเดียวกันก็เป็นพืชที่ทดแทนพืชผักที่อยู่ในตลาดได้ทำให้ชาวบ้านมีทางเลือกในการบริโภคผักปลอดภัยจากสารพิษมากขึ้น ที่สำคัญเป็นผักพื้นบ้านให้คุณค่าทางอาหาร

ทางเลือกในการบริโภคผักปลอดภัยจากสารพิษมากขึ้น ที่สำคัญเป็นผักพื้นบ้านให้คุณค่าทางอาหารสูง สำหรับการเก็บเกี่ยวนั้น การเก็บควรเก็บให้ชิดข้อ ไม่ควรเก็บกลางข้อเพราะจะทำให้การแตกยอดอ่อนครั้งต่อไปช้า การเก็บรักษาควรเก็บไว้ในที่ร่ม พรมน้ำแต่พอชุ่ม สามารถเก็บสดอยู่ได้นาน 5-6วันโดยไม่ต้องแช่ตู้เย็น ยอดและใบอ่อนของผักเหลียงสามารถนำมาประกอบอาหารได้หลากหลายชนิด เช่น ต้มกะทิ แกงเผ็ด แกงไตปลา แกงส้ม แกงเลียง ห่อหมก ผัดพริก ผัดไข่ ผัดน้ำมันหอย แกงจืดและนำมาชุบแป้งทอด

การดูแลรักษาต้นเหลียงมีวิธีการง่าย ๆคือ ใช้จอบถากหญ้า เพื่อกำจัดวัชพืช ใส่ปุ๋ยปีละ 4 ครั้ง โดยวิธีการหว่านทั้งแปลง และหลังจากการเก็บเกี่ยวต้องการตัดแต่งกิ่ง ปีละ 1 ครั้ง

3) ภูมิปัญญาการปลูกหวายตะค้าทองในระบบการเกษตรแบบผสมผสานในแปลงปลูกยาง การปลูกหวายตะค้าทองเป็นการปลูกพืชในระบบการเกษตรแบบผสมผสานของเกษตรกรชาวสวนยางพาราชุมชนท่าอยู่ซึ่งนำมาปลูกเป็นพืชร่วมยางดังรายละเอียดต่อไปนี้

การปลูกหวายตะค้าทองเป็นพืชร่วมยาง(สถาบันวิจัยยาง กรมวิชาการเกษตร, 2546:3-7) หวายตะค้าทองเป็นพืชที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจพืชหนึ่ง เป็นพืชที่ต้องการของอุตสาหกรรมการผลิตเฟอร์นิเจอร์และเครื่องจักรสาน เนื่องจากเส้นหวายมีเนื้อละเอียด ผิวมีสีขาวแกมเหลือง สามารถดัดไปมาได้ตามความพอใจ ผ่าง่ายจักเป็นเส้นได้ทุกขนาด มีน้ำหนักเบาเหนียว และมีความแข็งแรงทนทาน สถาบันวิจัยยางได้ทำการศึกษาแล้วพบว่ามีความเหมาะสมต่อการปลูกเป็นพืชเสริมรายได้ในสภาพร่มเงาสวนยางพาราสภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการเจริญเติบโต และการให้ผลผลิตของหวาย หวายตะค้าทองสามารถเจริญเติบโตได้ดีในดินร่วนที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินสูง ฝนตกชุก มีร่มเงาบางส่วน หรือแสงแดดส่องถึงไม่เกิน 50 % จึงเหมาะสมที่ปลูกในสวนยางพาราได้ โดยเฉพาะในเขตปลูกยางพาราเดิมภาคใต้ ดังนั้นพื้นที่ที่จะปลูกหวายเป็นพืชร่วมควรเป็นสวนยางพารา อายุประมาณ 3-4 ปี ระยะปลูกยางพาราระหว่างแถวไม่ควรต่ำกว่า7เมตร

(1) วิธีการปลูก ขุดหลุมปลูกขนาดประมาณ 30x30x30 ซม. ขนาดของต้นกล้า ต้นกล้าที่เหมาะสมสำหรับการปลูกควรมีความสูง 25-35 ซม. อายุ 8-12 เดือน

(2) ระยะปลูก ปลูกเป็นแถวตรงกลางระหว่างยางพารา การใส่ปุ๋ยควรใส่ปุ๋ยครั้งแรกเมื่อต้นหวายตั้งตัวได้เมื่อหวายอายุ1-2ปีใส่ปุ๋ยหินฟอสเฟตอัตรา60-100กรัมต่อต้นคลุมโคนต้นหวายด้วยเศษซากพืชในแปลงเมื่อหวายมีอายุ3ปีขึ้นไปใส่ปุ๋ยเคมีสูตร15x15x15 อัตรา 60-100 กรัมต่อต้น ร่วมกับปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยอินทรีย์ เมื่อหวายมีอายุ7ปีขึ้นไปจำนวน1-2ลำต่อกอความยาวเฉลี่ย15-18เมตรต่อลำสามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ เก็บเกี่ยวผลผลิตครั้งแรกประมาณ

100กิโลกรัมต่อไร่ ราคาหวายเฉลี่ย 25-30 บาทต่อกิโลกรัม เป็นรายได้เสริมประมาณ 2500-3000 บาท ต่อพื้นที่ปลูกยางพารา 1ไร่

4) ภูมิปัญญาด้านการใช้ประโยชน์จากส่วนต่างๆของต้นยางพารา

(1) การเผาถ่านไม้ยางพาราและการทำน้ำส้มควันไม้ ของเกษตรกรตำบลท่าอยู่ เกษตรกรในตำบลท่าอยู่ได้เกิดเป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน(สมพงษ์ พรผล,2552: 20-21) อย่างหนึ่งคือการเผาถ่าน200ลิตรหรือการเผาถ่านชีวภาพเป็นการเผาถ่านจากไม้ยางพาราเป็นการเผาถ่านในครัวเรือนเพื่อให้ได้พลังงานเชื้อเพลิงมาใช้ภายในครัวเรือนซึ่งเป็นการลดรายจ่ายและถ่านที่ได้จะเป็นถ่านที่มีคุณภาพสูงเป็นผลดีต่อสุขภาพเมื่อเหลือใช้ภายในครัวเรือนสามารถจำหน่ายเป็นรายได้เสริมได้ นอกจากนี้การเผาถ่าน 200ลิตรของเกษตรกรตำบลท่าอยู่ยังสามารถได้ประโยชน์ซึ่งเป็นผลพลอยได้จากการเผาถ่านคือ น้ำส้มควันไม้จากการเผาถ่านไม้ยางพารา น้ำส้มควันไม้หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า น้ำวู้ดเวเนการ์ ที่มีคุณสมบัติการใช้ประโยชน์ 150 อย่าง และที่สำคัญสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในทางการเกษตรธรรมชาติเพื่อป้องกันและกำจัดศัตรูพืชแทนสารเคมีได้ และการเผาถ่าน 200ลิตรเป็นการเผาถ่านโดยไม่ทำให้เกิดมลพิษทางอากาศเพราะเตาเผาถ่าน 200ลิตรสามารถควบคุมความร้อนได้จึงไม่มีการลุกติดไฟของเนื้อไม้ และถ่านที่ได้จากเตาเผา 200ลิตรจะมีคุณภาพสูง ขี้เถ้าน้อย ดังนั้นเกษตรกรในตำบลท่าอยู่จึงทำเตาเผาถ่าน 200 ลิตรไว้ในครัวเรือนเพราะเมื่อมีการตัดแต่งกิ่งยางพารา หรือกิ่งไม้ในสวนก็จะนำมาเผาในเตาเผาถ่าน 200 ลิตรเพื่อให้ได้ถ่านมาใช้เป็นเชื้อเพลิงในครัวเรือนของตน และส่วนที่เหลือใช้ก็นำไปจำหน่ายให้กับแม่ค้าทำขนมในตัวเมืองพังงา ซึ่งเป็นรายได้เสริมอย่างดีโดยในแต่ละเดือนเกษตรกรจะได้รับรายได้เสริมจากการเผาถ่านเดือนละประมาณ1,000 บาทและจากการขายน้ำส้มควันไม้ขวดละ 80 บาทเฉลี่ยต่อเดือนประมาณเดือนละ 200-300บาท

(2) ลูกบอลมหัศจรรย์ ผลิตภัณฑ์จากน้ำยางสด ความเป็นมาในการทำบอลยางพารา (สมพงษ์ พรผล,2550: 25-26) การทำสวนยางแต่อดีตของคนภาคใต้ ส่วนใหญ่มักจะมีลูกๆติดตามไปช่วย พ่อ-แม่ทำงานด้วย ในระหว่างรอช่วยพ่อ-แม่เก็บน้ำยาง เด็กๆ มักจะพากันลอกเอาเศษยางจากรอยกรีดเก่ามาทำเป็นลูกกลมๆ เพื่อนำไปเล่นระหว่างการรอพ่อ-แม่กรีดยาง ซึ่งการเล่นโดยนำเศษยางพารามาทำเป็นลูกกลมๆ ได้เล่นสืบทอดกันมาและเป็นแรงบันดาลใจให้นายมนัส อินทร์คุ้ม เกษตรกรตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จ. พังงา คิดปรับปรุงพัฒนาขึ้นมาเรื่อยๆ จากการทำลูกกลมๆจากเศษยาง มาเป็นลูกบอลโดยการนำน้ำยางที่เหลือจากการทำยางแผ่นแล้ว ทำเป็นแผ่นเล็กๆบางๆ นำมาเย็บติดกัน เป็นแผ่นเดียว เป็นรูปทรงกลมคล้ายลูกโป่ง แล้วเป่าลมให้ตึง หลังจากนั้นเอาเศษยางพารา(ขี้ยาง)ที่เป็นเส้นมาพันให้รอบลูกโป่ง แล้วนำไปเตะเล่นเป็นลูกบอล หลังจากนั้นได้คิดพัฒนาเป็นรูปแบบการทำโดยใช้ลูกโป่งมาเป่าลมให้ตึงแล้วใช้น้ำยางสดผสมสีทา

ลงบนแผ่นกระดานตากแดดให้แห้ง แล้วเอาลูกโป่งที่เป่าลมแล้ว มาพันกับแผ่นยางที่แห้งแล้วให้รอบลูกโป่งจนกลมทำเช่นนี้หลายๆครั้งแล้วทดสอบโดยการโยนลูกบอลลงบนพื้นจนกว่าลูกบอลจะกระดอนได้ดี แล้วจึงจะได้ลูกบอลที่มีคุณภาพ

ภาพที่ 2.13 แสดงการทำลูกบอลมหัศจรรย์

(3) ผลิตภัณฑ์ดอกไม้จากใบยางพารา การผลิตดอกไม้จากใบยางพารา (เอมอร พิกุลผล,2545: 2-9)ใบยางพารา มีคุณสมบัติพิเศษกว่าใบไม้ทั่วไป คือ เส้นใยเหนียว ไม่ขาดหรือยับง่าย มีลักษณะโปร่งใส นำมาประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์ต่างๆ เช่น ดอกไม้ ผีเสื้อ โบว์ติดผม มีความสวยงาม ใบยางพารา สามารถย่อยสลายได้ง่ายไม่ก่อเกิดมลภาวะ ไม่เป็นปัญหากระทบต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมแล้วยังเป็นการเอาสิ่งที่ไร้คุณค่ามาใช้ประโยชน์ก่อให้เกิดรายได้ เป็นการมองเห็นสิ่งที่อยู่รอบๆ ตัวแบบสร้างสรรค์ เสริมแต่งตามจินตนาการ

กลุ่มดอกไม้ศรีพังงา ได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี 2532 โดยนางเอมอร พิกุลผล ซึ่งประกอบอาชีพทำสวนยางพาราแต่เนื่องจากจังหวัดมีสภาพภูมิอากาศแบบร้อนชื้น ฝน 8 แดด 4 ในช่วงฤดูฝนไม่สามารถกรีดยางได้ ชาวบ้านประสบปัญหาขาดแคลนรายได้ นางเอมอร พิกุลผลได้เห็นว่ายางพารา นอกจากจะให้น้ำยางเป็นรายได้ให้กับครอบครัวแล้ว ส่วนประกอบอื่นๆ น่าจะเอามาใช้ประโยชน์ได้อีกโดยเฉพาะใบยางพาราเมื่อถูกน้ำแช่จนเปื่อย จะมองเห็นเส้นใยสีขาวมีความเหนียวและไม่ขาดง่าย คุณสมบัติคล้ายๆ กับใยผ้าออแกนซ่า (ผ้าแกนซ่าหรือผ้าซับใน) ซึ่งสมัยก่อนมีการเอาผ้าออกแกนซ่ามาทำเป็นดอกไม้แห้งรูปแบบต่างๆ ได้สวยงามมาก จึงมีความคิดว่าใบยางพาราน่าจะมาประดิษฐ์แปรรูปเป็นดอกไม้ได้เช่นกัน จึงได้เก็บใบยางพารามาลองทำเส้นใยแต่ยังไม่ได้ฝึกหัดประดิษฐ์ ในปีเดียวกัน นางสาวิตรี เกษมศรี เจ้าหน้าที่เคหะกิจเกษตรปฏิบัติงานใน

พื้นที่ และได้พบปะพูดคุยกับนางเอมอร พิกุลผล และเพื่อนบ้านที่สนใจรวม 4 คน ได้ทดลองนำเอาใบยางพารามาทำดอกไม้เป็นครั้งแรก โดยแรกเริ่มได้ทำแบบง่ายๆ ไม่ยุ่งยากซับซ้อน ฝึกประดิษฐ์ดอกไม้หลากหลายชนิด และทดลองวางจำหน่ายในงานเทศกาลต่างๆ แต่ต่อมาได้เป็นการสั่งสมประสบการณ์ในการประดิษฐ์ดอกไม้และพัฒนาฝีมือ ทดลองประดิษฐ์ดอกไม้หลากหลายชนิดมากขึ้น เช่น ดอกไม้จันทน์ ตุ๊กตาที่ระลึก และต่อมากลุ่มได้เปิดสมาชิกเพิ่มตามลำดับ

ต่อมา พ.ศ. 2535 ได้มีวิทยากรจากศูนย์ศิลปาชีพบางไทร ได้เข้ามาอบรมการประดิษฐ์ดอกไม้ในรูปแบบใหม่ๆ ให้กับทางกลุ่ม เช่น ดอกลิลลี่ ดอกมีเรีย ดอกบัวตอง ฯลฯ

พ.ศ.2535 นายจุลินทร์ ลักษณวิศิษย์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดพังงา ได้เยี่ยมชมกลุ่มดอกไม้จากใบยางพารา และได้ตั้งชื่อว่า "ดอกไม้พังงา"ตั้งแต่นั้นมาดอกไม้ใบยางพาราจึงได้รับความนิยมและกล่าวขวัญถึงความสวยงามและความคงทนตลอดมา

พ.ศ. 2536 ทางจังหวัดพังงาได้เชิญวิทยากรจากประเทศญี่ปุ่น เข้ามาให้การอบรมเกี่ยวกับการลงสี และได้ทำดอกไม้รูปแบบใหม่

พ.ศ. 2543 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จเยี่ยมจังหวัดพังงา ทางกลุ่มได้นำดอกไม้ถวาย ท่านทรงประทับใจในความสวยงามของดอกไม้ จึงทรงขนานนามให้ดอกไม้พังงาว่า "ดอกไม้ศรีพังงา"

ดอกไม้จากใบยางพารานี้มีวางขายที่พังงาและภูเก็ต ส่วนในกรุงเทพมีวางขายอยู่หลายแห่ง ที่กรมส่งเสริมการส่งออกก็มีขาย ช่อใหญ่ก็ประมาณ 500 บาท ถ้าช่อเล็กลงมาหน่อยก็ราว 370 บาท แต่ถ้านำไปจัดแจกันขายทั้งแจกกันจะอยู่ในราคาประมาณ 1,500 บาท

ปัจจุบันกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจังหวัดพังงาหน้าชื่นตาบานกันมากขึ้นมีเวลาว่างเมื่อไรก็มาช่วยกันประดิดประดอยดอกไม้สวยๆ ขาย รายได้เสริมเดือนหนึ่งเกือบสี่พันบาทต่อคนทำให้มีฐานะร่ำรวยขึ้นกว่าแต่ก่อน

ภาพที่ 2.14 ดอกไม้จากใบยางพารา

(4) การใช้ประโยชน์จากเศษยาง การประกอบอาชีพทำสวนยางพารานั้นนอกจากเกษตรกรจะผลิตน้ำยางเป็นยางแผ่นดิบแล้วเกษตรกรยังสามารถจำหน่ายเศษยาง หรือเกษตรกรชุมชนท่าอยู่เรียกว่า ขี้ยางเป็นรายได้เสริมได้อีกด้วย ขี้ยางโดยทั่วไปมี 2 ชนิด (อุดม หนูทอง,2542: 736-737) คือขี้เส้นและขี้ก้อน

ก. ขี้เส้น ได้จากน้ำยางที่แห้งกรังติดรอยกรีดขณะกรีดยางซึ่งขี้ยางชนิดนี้ติดมากับเปลือกยาง เกษตรกรชาวสวนยางพาราจะนำขี้เส้นเหล่านี้มารวมกันเป็นก้อนก่อนนำออกจำหน่าย แต่สำหรับเกษตรกรชาวสวนยางพาราในชุมชนท่าอยู่จะนำขี้เส้นที่ติดเปลือกยางมาไปตากแดดให้แห้งแล้วใช้ไม้ทุบเปลือกยางที่ติดมากับขี้เส้นออกเพื่อให้ได้เนื้อขี้เส้นที่บริสุทธิ์และสะอาด ซึ่งเมื่อนำออกจำหน่ายก็จะได้ราคาสูงขึ้นและเป็นขี้เส้นที่มีความต้องการของตลาดเป็นอย่างดี ดังนั้นการที่เกษตรกรชาวสวนยางพาราชุมชนท่าอยู่มีภูมิปัญญาในการแปรรูปขี้เส้นนั้นก็ถือเป็นภูมิปัญญาที่เกษตรกรชาวสวนยางพาราในพื้นที่อื่นๆสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้

ข. ขี้ก้อน ได้จากน้ำยางที่จับตัวกันเป็นก้อนตอนเก็บน้ำยางพาราจากต้นมาทำยางแผ่นและจากเศษยางที่เหลืออยู่ในถ้วยรับน้ำยางหลังจากเก็บยางแล้วซึ่งเกษตรกรชาวสวนยางพาราจะน้ำเศษยางเหล่านี้มาปั้นรวมกันเป็นก้อนเล็กๆก่อนนำออกจำหน่าย ขี้ก้อนราคาจะสูงกว่าขี้เส้นเพราะมีเนื้อยางมากกว่า

แต่สำหรับเกษตรกรชุมชนท่าอยู่ยังมีขี้ยางอีกประเภทที่เฉพาะชุมชนแห่งนี้เท่านั้นที่มีการผลิตออกจำหน่ายคือขี้ยางดินหรือ(ขี้ยางพรก) ขี้ยางดินได้จากน้ำยางที่หยดลงดินวันละเล็กละ

น้อยสะสมกันเป็นเวลานานๆได้โคนต้นยางพาราจนเป็นแผ่นโตขึ้น จากนั้นในวันที่เกษตรกรผู้กรีดยางพาราหยุดพักการกรีดยางในระหว่างสัปดาห์ก็จะหารายได้เสริมโดยการไปขุดลอกขี้ยางดินจากได้โคนต้นยางพารามา แล้วนำไปแช่น้ำให้ดินที่ติดมาหลุดออก จากนั้นก็นำไปรวมกันเป็นก้อนโดยการผสมกับน้ำยางดิบเล็กน้อยตากให้แห้งเพื่อรอนำไปจำหน่ายเป็นรายได้เสริมอีกอย่างหนึ่ง หรือขี้ยางประเภทนี้เกษตรกรชาวสวนยางพาราชุมชนท่าอยู่สามารถนำไปใช้เป็นวัสดุสำหรับจุดเป็นเชื้อไฟได้ด้วย

(5) การทำยางดักสัตว์

ชาวสวนยางพาราในชุมชนท่าอยู่มีภูมิปัญญาในการดัดแปลงน้ำยางจากต้นยางพาราที่เหลือจากการทำยางแผ่นดิบเพื่อนำน้ำยางพารามาใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้อย่างคุ้มค่าให้มากที่สุดดังเช่นการนำน้ำยางพารามาประยุกต์ใช้เป็นยางดักนกเพื่อไล่นกที่มาจิกทำลายพืชผล เช่นผลไม้สุกต่างๆ หรือข้าวที่ออกรวงสุกในไร่นา หรือเพื่อการล่านกบางชนิดมาเป็นอาหาร นอกจากนี้แล้วเกษตรกรบางรายจะนำยางดักนกมาใช้ดักจับหนู หรือมาดักจับแมลงวันที่มาตอมอาหารได้ด้วย

ยางดักนกและดักสัตว์คือ(นเรศ ศรีรัตน์,2542: 6341-6344) ยางดักนกเป็นยางที่ได้จากการนำยางไม้ชนิดต่างๆเช่น ยางพารา ยางไทร ยางตีนเป็ด ยางขนุน ยางกล้วย และน้ำมันยางผสมเข้าด้วยกันทำให้เกิดความเหนียวเหนอะ หากมีสิ่งใดแตะก็จะทำให้สิ่งนั้นติดอยู่กับยาง ใช้สำหรับดักตีนหรือแตะปีกของสัตว์ เช่น นก หนู แมลงวัน

ประเภทของยางดักนกและดักสัตว์ ยางดักนกและดักสัตว์ที่นิยมใช้ในพื้นที่ตำบลตะกั่วทุ่งมี 3 ชนิด คือ

ก. ยางตีน ใช้สำหรับดักตีนสัตว์

ข. ยางสะเหลือด (ลื่น) ใช้สำหรับดักเพื่อให้นกเกาะแล้วลื่นล้มและเมื่อกระพือปีกยางก็จะติดปีก

ค. ยางปีก ใช้สำหรับแตะปีกนกในขณะที่นกหรือแมลงบินผ่านมาโดยไม่รู้ตัว

ในชุมชนท่าอยู่ ยางที่นิยมนำมาใช้มากที่สุดคือยางปีก เพราะในฤดูเทศกาลผลไม้เกษตรกรชาวสวนยางพาราจะนำผลไม้ที่ปลูกไว้เป็นพืชร่วมยางออกจำหน่าย เช่น มังคุด เงาะ ทุเรียน ซึ่งในร้านค้าจะมีแมลงวัน แมงหวี่ รบกวนเป็นจำนวนมาก จึงได้นำยางปีก พันก้านมะพร้าวไว้ล่อแมลงวัน แมงหวี่ที่อยู่ในบริเวณร้านค้าได้

7.3.2 ภูมิปัญญาทางด้านวัฒนธรรม

ยางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของภาคใต้ การทำสวนยางพาราเป็นอาชีพหลักของเกษตรกร(สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้เล่มที่6, 2542: 6350) ยางพาราจึงเกี่ยวข้องกับชีวิตชาวภาคใต้อย่างมาก วัฒนธรรมเกี่ยวกับการทำสวนยางพาราสะท้อนออกทางภาษาในรูปปริศนาคำทายว่า "อ้ายไหรเหอ โก้งโค้งโมงตึงมือหนึ่งลอก พอน้ำออกหรอยจัง หันหลังให้" คำเฉลยคือ "คนกรีดยาง" และมีภาษิตพื้นบ้านว่า "ตื่นสายให้สร้างสวนพร้าว ตื่นเช้าให้สร้างสวนยาง" เพราะคนทำสวนยางต้องขยัน โดยต้องตื่นแต่เช้ามืดเพื่อไปกรีดยาง นอกจากนี้ยังปรากฏในรูประบำศิลปาชีพ ชุด "ระบำกรีดยาง" และสะท้อนออกมาในรูปของเพลงลูกทุ่ง ได้แก่ เพลง "หนุ่มโรงยาง" ขับร้องโดย รังสี เสรีชัย เพลง "คนสวนยาง" ขับร้องโดย พายุ สุริยัน ดังนั้นจะเห็นได้ว่าเกษตรกรในภาคใต้นั้นส่วนใหญ่ยึดอาชีพการทำเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลักโดยเฉพาะการทำสวนยางพาราและมีพัฒนาการในการทำสวนยางพารา ภูมิปัญญาด้านคติพื้นบ้านเกี่ยวกับการทำสวนยางพารา(วาริท วงศ์ทอง,2547: 105)

1) คติความเชื่อเกี่ยวกับวัสดุและอุปกรณ์ในการทำสวนยางพารา

ชาวสวนยางพารามีความเชื่อเกี่ยวกับอุปกรณ์การทำสวนยางพาราที่เป็นพวกของมีคม เช่นจอบ เสียม มีดพร้า ขวาน เลื่อย มีดกรีดยาง อุปกรณ์เหล่านี้ห้ามเดินข้ามอย่างเด็ดขาด เพราะมีความเชื่อสืบทอดกันมาว่าถ้าเดินข้ามอุปกรณ์เหล่านี้แล้วเมื่อนำไปใช้จะได้รับอันตรายได้ อาจจะบาดมือแขนหรือขาได้ ปัจจุบันยังคงถือปฏิบัติสืบทอดต่อกันมา เพราะช่วยลดอุบัติเหตุได้ คติความเชื่อเกี่ยวกับวัสดุและอุปกรณ์ในการทำสวนยางพารา ส่งผลให้ชาวสวนยางพารามีความระมัดระวังเพิ่มมากขึ้น การจัดเก็บเครื่องมือเป็นระเบียบปลอดภัย

2) คติความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับขั้นตอนการทำสวนยางพารา

เกี่ยวกับความเชื่อและพิธีกรรมการแรกโค่นต้นไม้ใหญ่ แรกถาง เพื่อการทำสวนในวันที่ฤกษ์งามยามดี ไม่เป็นวันจมหรือวันลอยก็ถือเป็นเรื่องที่ทำถูกต้องตามขั้นตอน สร้างความสบายใจให้เจ้าของสวนยางพารา นอกจากนี้แล้วชาวสวนยางพาราในอดีตเมื่อต้องบุกเบิกพื้นที่ทำสวนยางก็จะมีพิธีกรรมบอกกล่าวเจ้าที่เจ้าทางเพื่อขออนุญาตให้การถาง โค่นต้นไม้ โดยการบอกกล่าวสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ครอบครองหรือสถิตอยู่ที่ต้นไม้ที่จะถาง จะโค่นในวันพฤหัสบดี โดยชาวสวนยางพาราจะเคร่งครัดในการถือฤกษ์ยามเพื่อเป็นขั้นตอนแรกในการถางสวนที่เป็นสิริมงคลแก่ตนเอง เพราะเชื่อว่าการแรกโค่น แรกถางในวันฤกษ์งามยามดีจะส่งผลดีต่อการทำสวนยางพาราในภายหลัง ส่วนด้านคติความเชื่อ ชาวสวนยางพารามีความเชื่อว่าเมื่อเริ่มต้นทำสวน ได้ถางป่า โค่นต้นไม้แล้วขั้นตอนต่อไปคือการเผา ซึ่งตามความเชื่อที่ได้รับการถ่ายทอดมาคือห้ามเผาป่าในวันอาทิตย์ควรเผาในวันอื่นช่วงก่อนเที่ยงและจะต้องใช้น้ำพรมไม้ที่กองไว้เพื่ออธิษฐานขอพรให้เจ้าป่า เจ้าเขา ได้ช่วย

คุ้มครองไม่ให้การเผาเป็นอันตรายหรือลุกลามไปยังสวนอื่นๆ แต่ปัจจุบันความเชื่อเรื่องดังกล่าวมีน้อยลงเนื่องจากเป็นการทำสวนยางพาราเน้นการทำเพื่อการค้ามากขึ้น ต้องเร่งรีบเวลาในการทำงานและมีการเพิ่มจำนวนพื้นที่ในการทำสวนมากขึ้น มีการใช้เครื่องจักร เช่นรถเกรดเข้ามาช่วยแทนคน ดังนั้นจึงไม่ยึดถือวันฤกษ์ดีดังกล่าว หากเป็นวันที่สะดวกและมีความพร้อมก็ลงมือปฏิบัติงานได้

3) คติความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับการเก็บผลผลิต ชาวสวนยางพารามีความเชื่อในเรื่องการบอกกล่าวแก่สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ขอให้วันที่กรีดยางเป็นครั้งแรกนั้นเป็นวันดี เพื่อให้เกิดความสิริมงคล ปัจจุบันยังคงปฏิบัติกันอยู่บ้างขึ้นอยู่กับกับจิตนิสัยส่วนบุคคล

7.3.3 ภูมิปัญญาด้านนันทนาการ เด็กทุกชาติทุกภาษามีธรรมชาติที่เหมือนกันประการหนึ่งคือ รักการเล่นเป็นชีวิตจิตใจ วันทั้งวันจะเล่นโดยไม่รู้สึกเบื่อหน่าย เล่นทั้งขณะอยู่คนเดียวและอยู่รวมกับเพื่อนฝูง เล่นได้ทุกสถานที่ไม่ว่าอยู่ในร่มหรือกลางแจ้ง อยู่บนบกหรืออยู่ในน้ำ เมื่อเด็กเติบโต พอจะเล่นได้ก็พบว่าเด็กรุ่นก่อนๆเล่นกันอยู่แล้ว จึงเลียนแบบเล่นตามๆกันมา นอกจากนั้นยังสามารถคิดสิ่งที่จะเล่นได้เองอีกสารพัดชนิด การเล่นของเด็กจึงเป็นเครื่องสนองความต้องการอยากรู้อยากเห็น ให้โอกาสได้ใช้จินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ เสริมสร้างความสามารถและพัฒนาการทั้งทางร่างกาย สติปัญญาอารมณ์และสังคม ทำให้ชีวิตสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ ปัจจัยที่กำหนดลักษณะการเล่นของเด็ก การเล่นของเด็กภาคใต้แต่ละกลุ่มจะมีลักษณะเด่นตามสภาพภูมิศาสตร์และสังคมวัฒนธรรมของกลุ่มนั้นๆ ด้านภูมิศาสตร์นับเป็นปัจจัยพื้นฐานที่เห็นได้ชัดเจนที่สุด ชุมชนที่ทำสวนยางพารา มีการเล่นลูกยาง เศษยาง และเปลือกยางลูกยาง เช่นในชุมชนท่าอยู่ซึ่งมีอาชีพทำสวนยางพาราเป็นหลักดังนั้นการละเล่นของเด็กในชุมชนแห่งนี้ก็เกิดจากภูมิปัญญาของชาวสวนยางพาราที่รู้จักประยุกต์วัสดุจากยางพารามาเป็นของเล่นในท้องถิ่นของตนได้ เช่น การเล่นขบลูกยาง

1) การเล่นขบลูกยาง (สถาพร ศรีสัจจัง,2542: 631-632) เป็นการเล่นอย่างหนึ่งของเด็กปักษ์ใต้ในเขตที่มีการปลูกยางพารา อุปกรณ์ที่ใช้เล่น มีเพียงเมล็ดลูกยางพาราที่แก่จัดเพียงอย่างเดียว สามารถเล่นได้ทุกโอกาสและทุกสถานที่ อาจเล่นเพื่อความสนุก หรือเพื่อการพนันก็ได้ จำนวนผู้เล่นไม่จำกัด 1 คน 2 คน หรือหลายคนก็ได้แต่ส่วนใหญ่มักจะ 2 คนขึ้นไป เพราะเป้าหมายของการเล่นก็เพื่อพิสูจน์ว่าลูกยางของใครมีความทนทานกว่ากัน ดังนั้นจึงต้องมีเจ้าของเมล็ดยางพาราอย่างน้อย 2 คน

วิธีการเล่น เมื่อได้เมล็ดยางมาแล้วผู้เล่นก็จะไปชักชวนเพื่อนๆ คนอื่นให้มา "ขบ" กัน "ขบ"ในที่นี้หมายถึงการเอาเมล็ดยางพาราสองลูกมาวางไว้บนผ่ามือข้างละลูกโดยต้องหันส่วนหลังที่แบนโค้งเข้าหากัน (เมล็ดยางพาราจะมีด้านหน้าและด้านหลัง ด้านหน้าจะมีเส้น

ผ่ากลาง ส่วนด้านหลังโค้งเรียบ) จากนั้นก็ประกบมือทั้งสองข้างโดยสอดนิ้วแต่ละนิ้วเข้าระหว่างกันจนแน่น ให้สันด้านเรียบของลูกยางพาราประกบกันให้แน่นแล้วออกแรงบีบจนลูกยางพาราลูกใดลูกหนึ่งแตก ลูกยางพาราฝ่ายไหนแตกก็ถือว่าเป็นฝ่ายแพ้ เนื่องจากเจ้าของลูกยางทุกคนต้องการเป็นฝ่ายชนะดังนั้นจึงมักเสาะหาลูกยางที่มีต้นพันธุ์เปลือกหนาเนื้อในแน่นแตกยาก หรือวิธีการหลายอย่างที่จะทำให้ลูกยางพาราของตนแข็งแรง เช่นต้องเก็บลูกยางพาราที่แก่จัดและแตกร่วงโดยธรรมชาติ แต่สำหรับเด็กในชุมชนท่าอยู่มีภูมิปัญญาในการเล่นขบลูกยางที่แปลกออกไปคือจะเจาะรูเล็กๆตรงส่วนหัวของลูกยางพาราแล้วเอาเนื้อในออกจนหมด จากนั้นก็หยอดไขจากเทียนไขเข้าไปแทนจนแน่นเพื่อเป็นการเพิ่มความเหนียวให้แก่ลูกยางของตน

2) การเล่นลูกหวือ เป็นการเล่นอย่างหนึ่งของเด็ก โดยใช้ลูกหวือมาดึงให้หมุนแข่งกันหรือให้หมุนตีกัน ลูกหวือทำจากเมล็ดยางพารา โดยเจาะรูตรงกลางเม็ดยางพาราในส่วนด้านหลังของเมล็ดเพียงรูเดียว แต่อีกด้านที่อยู่ตรงกันข้ามคือด้านหน้าซึ่งเป็นด้านที่มีลักษณะแบนนั้นเจาะตรงส่วนกลางของเมล็ด 2 รูให้ทะลุยังด้านตรงข้ามที่เจาะเอาไว้แล้ว ขนาดของรูเท่าก้านไม้ขีดไฟ นำด้ายเหนียวประมาณ 3 ฟุต มาทบเข้าด้วยกัน ร้อยปลายด้ายทั้งสองด้านเข้ารูที่เจาะไว้แล้วโดยร้อยจากด้านที่เจาะรูเดียว แล้วดึงปลายด้ายที่โผล่ออกที่รูทั้ง 2 ของอีกด้านหนึ่งผูกปลายให้ติดกันดึงเมล็ดยางให้เลื่อนไปอยู่กึ่งกลางของเส้นด้าย ก็จะได้ลูกหวือไว้เล่นตามต้องการ

วิธีการเล่น ใช้นิ้วหัวแม่มือทั้งสองข้างสอดเข้าตรงปลายด้ายเหวี่ยงมือให้ลูกหมุนไปรอบๆทำให้เส้นด้ายพันตีเกลียวกันจนตึงจากนั้นดึงด้ายเข้าออกทำให้ลูกหวือหมุนส่งเสียงดังหวือๆ ในการแข่งขันมี 2 ลักษณะคือ ดึงหรือชักลูกหวือให้หมุนพร้อมกันของใครหยุดหมุนก่อนเป็นฝ่ายแพ้ อีกลักษณะผู้เล่นทั้ง 2 ฝ่าย ต่างดึงลูกหวือของตนเองให้หมุนเต็มที่ แล้วดึงลูกหวือให้เข้ากระทบกัน เรียกว่าให้ "เพาะ" กันของหยุดหรือแตกเป็นฝ่ายแพ้

การเล่นลูกหวือของเด็กในชุมชนท่าอยู่จะเล่นกันในฤดูที่เมล็ดยางแก่จัดและร่วงหล่นตามพื้นดิน ประมาณช่วงเดือนเมษายน หรือเดือนพฤษภาคมซึ่งตรงกับช่วงเปิดภาคเรียน นักเรียนประถมในจังหวัดพังงานิยมเล่นกันมาก

7.3.4 ภูมิปัญญาด้านการบริหารจัดการองค์กร

1) การรวมกลุ่มเกษตรกรทำสวนท่าอยู่ การประกอบอาชีพทำสวนยางพาราของเกษตรกรในชุมชนบ้านท่าอยู่ จังหวัดพังงานั้นเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเจ้าของสวนยางรายย่อยนั่นคือเจ้าของสวนยางมักเป็นผู้ประกอบการในกิจการสวนยางด้วยตัวเองจึงส่งผลต่อมาตรฐานการผลิตยางแผ่นชั้นดีที่มีคุณภาพ เพราะเกษตรชาวสวนยางขาดความรู้ที่เป็นเกณฑ์มาตรฐานในการทำอย่างแผ่นชั้นดีทำให้ยางแผ่นดิบที่เกษตรกรผลิตออกมานั้นมีคุณภาพแตกต่างกันผลผลิตของเกษตรกรบางรายผลิตได้ดีมาก แต่ในบางรายผลิตได้ไม่ดีเท่าที่ควร เช่น มีความชื้นและมี

สิ่งเจือปนมีฟองอากาศขนาดของยางแผ่นไม่ได้มาตรฐาน ดังนั้นเมื่อเกษตรกรทำยางแผ่นที่คุณภาพไม่ดีออกจำหน่าย จึงถูกพ่อค้าคนกลางประเมินคุณภาพเป็นยางแผ่นคุณภาพต่ำและรับซื้อในราคาต่ำ ดังนั้นจากปัญหาดังกล่าวเกษตรกรในชุมชนท่าอยู่จึงได้ จัดตั้งกลุ่มเกษตรกรทำสวนท่าอยู่เพื่อให้เกษตรกรรวมกลุ่มกันปรับปรุงคุณภาพยางแผ่นดิบให้เป็นยางแผ่นที่มีคุณภาพดีซึ่งส่งผลให้ผู้ซื้อให้ราคาสูงขึ้นและเพิ่มอำนาจการต่อรองด้านราคากับพ่อค้าคนกลาง ซึ่งต่อมาเกษตรกรในชุมชนท่าอยู่ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนเป็นอย่างดีจากภาครัฐเกี่ยวกับการปรับปรุงคุณภาพยางแผ่นและขายยางขึ้น จากการที่เกษตรกรชาวสวนยางพาราชุมชนท่าอยู่ได้รวมกลุ่มกันจึงเปิดโอกาสให้เกษตรกรได้มีโอกาสพบปะแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการประกอบอาชีพการทำสวนยางพารา ส่งผลให้เกษตรกรชาวสวนยางพาราได้พัฒนาวิธีการทำสวนยางพาราที่มีคุณภาพดี ดังนั้นชุมชนแห่งนี้สามารถดำรงอาชีพการทำสวนยางพาราไว้อย่างมั่นคง และสามารถผลิตยางแผ่นคุณภาพชั้นดีมาจนถึงปัจจุบันไม่แปรเปลี่ยนเพราะเกษตรกรในชุมชนสามารถรวบตัวกันจนเกิดเป็นพลังของชุมชนที่เข้มแข็งให้ดำรงอาชีพการทำสวนยางพาราเอาไว้ได้จึงถือว่าสิ่งเหล่านี้คือภูมิปัญญาชาวบ้านของเกษตรชุมชนท่าอยู่ในการประกอบอาชีพการทำสวนยางพาราซึ่งมีแนวคิดในการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรทำสวนท่าอยู่ดังนี้คือ

พื้นที่ทำการเกษตรในตำบลท่าอยู่พื้นที่บริเวณนี้ส่วนใหญ่เป็นที่สูงหรือเนินควนเหมาะแก่การปลูกยางพารา ชาวบ้านจึงยึดอาชีพทำสวนยางพารามาไม่น้อยกว่า 1 ชั่วอายุคน ชาวสวนยางในละแวกนี้ส่วนใหญ่เป็นชาวสวนยางขนาดเล็ก ผลิตยางแผ่นดิบขายให้กับพ่อค้าคนกลางในพื้นที่ ดังนั้นการกำหนดคุณภาพ ราคา และน้ำหนักยางขึ้นอยู่กับพ่อค้าคนกลางเกษตรกรชาวสวนยางพาราจึงเป็นฝ่ายเสียเปรียบ ฐานะความเป็นอยู่ค่อนข้างยากจน ดังนั้นเกษตรกรชาวสวนยางพาราจึงได้เกิดความคิดเพื่อดิ้นรนหาทางออกให้แก่เกษตรกรชาวสวนยางพาราด้วยกันมีชีวิตที่ดีกว่า ในปี พ.ศ. 2513 เกษตรกรชาวสวนยางพาราจึงได้รวบตัวกันขึ้นประมาณ 20 คนจัดตั้งกลุ่มปรับปรุงคุณภาพยางแผ่นและขายยางขึ้น โดยมีจุดประสงค์เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกผลิตยางแผ่นที่มีคุณภาพดี และรวมกลุ่มกันขายยาง เพื่อสร้างอำนาจการต่อรองกับพ่อค้าคนกลาง จึงได้เลือกผู้นำขึ้นมาเพื่อเป็นตัวแทนไปประสานงานโดยตรงกับโรงรมควันยางอำเภอท้ายเหมืองเพื่อจำหน่ายยางแผ่นดิบโดยตรงกับโรงรมควันยาง ต่อมาจึงมีเจ้าหน้าที่จากโรงรมควันยางได้มาแนะนำวิธีการทำยางแผ่นที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานให้แก่กลุ่มเกษตรกรทำสวนยางพาราชุมชนท่าอยู่ขึ้น และต่อมาก็ได้มีการเผยแพร่ความรู้และมีกลุ่มเกษตรกรชาวสวนยางพาราได้เข้าร่วมประชุมกับโรงรมควันยางอำเภอท้ายเหมืองมากขึ้น ชาวสวนยางพาราในชุมชนท่าอยู่จึงผลิตยางแผ่นดิบที่มีคุณภาพเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ และจำหน่ายโดยตรงกับโรงรมควันยางท้ายเหมืองในราคาที่ดีแตกต่างกับการรับซื้อจากพ่อค้าคนกลางครั้งละไม่ต่ำกว่า 5 บาท ดังนั้นต่อมาทางกลุ่มเกษตรกรทำสวนยางพาราท่าอยู่ก็มีสมาชิกของกลุ่ม

เพิ่มมากขึ้นและได้เกิดปัญหาหลายด้านตามมา เช่นปัญหาการแทรกแซงราคาจากพ่อค้าคนกลาง ปัญหาการแย่งชิงลูกค้าที่เป็นสมาชิกกลุ่มจากพ่อค้าคนกลาง แต่ก็ไม่ได้ทำให้เกษตรกรชาวสวนยางพาราในชุมชนท่าอยู่เกิดสิ้นหวังกลับเป็นแรงกระตุ้นให้เกิดการระดมความคิดเพื่อเอาชนะอุปสรรค์ในการทำมาหากิน ชาวสวนยางที่เป็นสมาชิกกลุ่มปรับปรุงคุณภาพยางแผ่นและขายยางจำนวนหนึ่งได้ร่วมมือกับเกษตรอำเภอและเกษตรตำบลท่าอยู่ร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาที่ผ่านมาจนกระทั่งในที่สุดมีความคิดเห็นร่วมกันว่าการรวมกลุ่มขายยางแผ่นดิบไม่สามารถแก้ปัญหาการเอารัดเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลางได้ เกษตรกรต้องมีวิธีการผลิตยางแผ่นที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานเดียวกันตามความต้องการของตลาดโลกและต้องผลิตยางแผ่นเพื่อจำหน่ายแก่พ่อค้าส่งออก ตัดพ่อค้าคนกลางให้มีบทบาทในการซื้อขายน้อยที่สุด

ดังนั้นจึงได้รับการส่งเสริมจากงบประมาณจากภาครัฐและให้เจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอและเกษตรตำบลในพื้นที่เข้ามามีส่วนช่วยเหลือให้ความรู้ทางวิชาการกับเกษตรกรชาวสวนยางพารา ต่อมาทางกลุ่มเกษตรกรปรับปรุงคุณภาพยางแผ่นและขายยางจึงได้จดทะเบียนจัดตั้งกลุ่มขึ้นอย่างเป็นทางการ โดยขอจดทะเบียนเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรทำสวนท่าอยู่ขึ้นในวันที่ 8 มีนาคม พ.ศ. 2517 มีสมาชิกแรกจัดตั้งจำนวน 34 คน ปัจจุบันมีสมาชิกทั้งหมด 314 คน โดยการรวมตัวกันขึ้นของเกษตรกรทำสวนท่าอยู่มีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกลุ่มดังนี้คือ

1. การส่งเสริมให้สมาชิกผลิตยางแผ่นที่มีคุณภาพดีได้มาตรฐานตามความต้องการของตลาดโลก
2. รวมกลุ่มกันขายและจำหน่ายแก่พ่อค้าส่งออก
3. เพิ่มรายได้และลดรายจ่ายในการทำสวนยางพาราแก่สมาชิก
4. เปิดโอกาสให้ชาวสวนยางมีส่วนร่วมในการผลิต การจำหน่าย การบริหารงานของกลุ่ม
5. เพื่อสร้างงานในชนบท

2) การบริหารจัดการกลุ่ม การระดมทุนเพื่อนำมาเป็นค่าใช้จ่ายในการสร้างโรงงานผลิตยางแผ่นอบแห้ง โดยแกนนำของกลุ่มจำนวน 14 คนได้ช่วยกันหาสมาชิก คัดเลือกชาวสวนยางที่มีคุณภาพ มีเหตุผล เข้าใจการทำงานระบบกลุ่ม และทางกลุ่มได้ขายหุ้นให้แก่สมาชิกกลุ่ม ราคาหุ้นละ 100 บาท จนต่อมาสามารถสร้างโรงงานปรับปรับคุณภาพยางแผ่นแล้วเสร็จและเปิดดำเนินการมาจนถึงปัจจุบันและเลือกตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน ประกอบด้วย กรรมการจำนวน 14 คน มีประธาน รองประธาน เลขานุการ เหรัญญิก โดยดำรงอยู่ในตำแหน่งคราวละ 1 ปี มีหน้าที่กำหนดนโยบายดูแลการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรทำสวน และโรงงานปรับปรุงคุณภาพ

ยางแผ่นควบคุมการทำงานของเจ้าหน้าที่ในโรงงาน จัดการเรื่องการตลาดและการเงินเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการดำเนินงานที่ต้องแข่งขันกับเอกชน

3) กระบวนการผลิต กลุ่มรับซื้อน้ำยางสดจากสมาชิกและชาวสวนยางทั่วไป ในราคายางแผ่นรมควันชั้น 1 ประกาศที่ตลาดกลางหาดใหญ่ ดังนั้นราคาน้ำยางสดที่กลุ่มรับซื้อจึงมีราคาสูงกว่าราคาในท้องตลาด ด้านโรงงานจะนำน้ำยางสดมาผลิตยางแผ่นดิบโดยใช้เครื่องจักรและเจ้าหน้าที่ที่มีความชำนาญงานทำให้ได้ยางแผ่นที่มีคุณภาพดีและมีมาตรฐานเดียวกัน

4) การตลาดและราคา ขายให้กับบริษัทเอกชนที่ส่งออกยาง ภายใต้เงื่อนไขดังต่อไปนี้

(1) ราคาซื้อขายให้ราคายางแผ่นรมควันชั้น 1 ที่ตลาดกลางหาดใหญ่บวกด้วย 2.20 บาทต่อกิโลกรัมเป็นอย่างต่ำ

(2) บริษัทต้องรับซื้อยางที่กลุ่มเสนอขายทุกครั้ง

(3) บริษัทต้องโอนเงินตามจำนวนที่ซื้อขายยางในแต่ละครั้งเข้าบัญชีกลุ่มก่อนการส่งมอบยาง

(4) การขนส่งยางเป็นภาระของบริษัท

(5) ถ้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเลิกซื้อขายต้องให้อีกฝ่ายหนึ่งทราบล่วงหน้า 15 วัน

บริษัทที่มารับซื้อยางแผ่นดิบจากกลุ่มปฏิบัติตามข้อตกลงที่ทางกลุ่มเกษตรกรทำสวนท่าอยู่กำหนดขึ้นและจากการที่กลุ่มเกษตรกรทำสวนท่าอยู่ได้ซื้อ-ขายยางร่วมกับบริษัทที่เข้ามาประมูลรับซื้อยางก็ก่อให้เกิดการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันจึงมีข่าวสารจากบริษัทมาปรับปรุงระบบการผลิตและการตลาดยางพาราตลอดเวลา

5) ผลการดำเนินงาน การเพิ่มรายได้และลดรายจ่ายของชาวสวนยาง การรวมกลุ่มผลิตยางแผ่นทำให้ลดต้นทุนการผลิตของสมาชิก การสร้างงานในหมู่บ้านโรงงานปรับปรุงคุณภาพยางแผ่นสามารถสร้างงานให้กับลูกหลานของสมาชิกกลุ่มในตำบลท่าอยู่ และมีรายได้ประจำจากการไปทำงานที่กลุ่ม

6) ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จ ความเชื่อมั่นของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรทำสวนท่าอยู่ที่มีความเชื่อมั่นว่าการทำงานในระบบกลุ่มสามารถช่วยแก้ปัญหาการเอารัดเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลางได้ และภาวะผู้นำของกลุ่มเกษตรกรทำสวนท่าอยู่ที่เอาใจใส่และทุ่มเทให้กับการทำงาน โดยเฉพาะประธานกลุ่ม นายสมพงษ์ พรผล ที่ยึดหลักการทำงานว่าการทำงานต้องทำอย่างเปิดเผยและตรงไปตรงมา สมาชิกสามารถตรวจสอบได้ตลอดเวลา และยึดมั่นว่าความซื่อสัตย์สุจริตคือคุณสมบัติขั้นพื้นฐานของผู้นำและเป็นผู้ที่ตื่นตัวเปิดรับความรู้อยู่ตลอดเวลาจึงสามารถบริหาร

จัดการการทำงานของกลุ่มเกษตรกรทำสวนท่าอยู่ให้ประสบความสำเร็จและดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพมาจนถึงปัจจุบัน

การนำเอาแนวทางการเกษตรแบบอุตสาหกรรมมาเป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศเพื่อแก้ปัญหาความยากจนของเกษตรกรชาวสวนยางพาราในตำบลท่าอยู่จึงถือเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านอย่างหนึ่งของเกษตรกรชาวสวนยางพาราเพราะการรวมกลุ่มกันทำงานของเกษตรกรชาวสวนยางพาราชุมชนท่าอยู่นั้นถือเป็นพลังที่เข้มแข็งของเกษตรกรเพื่อแก้ปัญหาต่างๆให้แก่เกษตรกรชาวสวนยางพาราในพื้นที่นั้น จนกระทั่งอาชีพการทำสวนยางพาราของเกษตรกรในชุมชนท่าอยู่ยังสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงในปัจจุบัน สามารถช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดีแก่เกษตรกรชาวสวนยางพารา ให้มีความเป็นอยู่ที่ดี ไม่ยากจนข้นแค้น จึงนับว่าเป็นความชาญฉลาดของเกษตรกรชาวสวนยางพาราชุมชนท่าอยู่ที่ควรได้รับการส่งเสริมเป็นอย่างยิ่งและเป็นองค์ความรู้ที่ควรแก่การเผยแพร่ต่อให้เกิดประโยชน์ต่อภูมิภาคอื่นต่อไป

7.3.5 การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านของภาครัฐ ต่างประเทศ เอกชน และชุมชน

1) แนวทางในการส่งเสริมภูมิปัญญา ภูมิปัญญาชาวบ้านเป็นองค์ความรู้ที่มีอยู่ทั่วไปทุกหมู่บ้านแต่หากถูกละเลยขาดการสืบทอดในที่สุดก็จะสูญหายไปจึงจำเป็นต้องหาแนวทางดำเนินการเพื่อเป็นการยกย่องภูมิปัญญาชาวบ้านให้สืบทอดต่อไปโดยมีแนวทางในการดำเนินการดังนี้(สามารถ จันทร์สูรย์,2536: 157-158)

(1) การทำความเข้าใจเรื่องภูมิปัญญาชาวบ้าน ควรส่งเสริมเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้านของแต่ละหมู่บ้านและเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ได้มีโอกาสศึกษาดูงาน เยี่ยมเยือน ร่วมกิจกรรมพบปะสนทนากับปราชญ์ชาวบ้าน ผู้รู้ในหมู่บ้านเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งสำหรับเป็นพื้นฐานอันมั่นคงที่จะร่วมกันวางแผนส่งเสริมการพัฒนา ฟื้นฟู สืบทอดเกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้านต่อไป

(2) การเก็บรวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาชาวบ้าน โดยประสานกับศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด อำเภอ ทุกแห่งเพื่อรวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาของทุกหมู่บ้านแล้ววิเคราะห์จัดระบบแล้วพิมพ์เป็นเอกสารหรือสื่อเผยแพร่เพื่อเป็นการส่งเสริมและค้นคว้าในระดับลึกต่อไป

(3) การศึกษา ค้นคว้า วิจัย โดยส่งเสริมสนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยเรื่องภูมิปัญญาชาวบ้านเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในแต่ละท้องถิ่นอย่างแท้จริงโดยเน้นให้มีการวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นพิเศษ

(4) การส่งเสริมเผยแพร่ โดยรวบรวมองค์ความรู้ที่เหมาะสมแล้วนำมาจัดทำสื่อเพื่อทำการเผยแพร่ทางสื่อมวลชนทุกสาขาเพื่อส่งเสริมให้ชาวบ้านนำความรู้ภูมิปัญญา

ชาวบ้านเหล่านั้นไปสืบทอดปรับประยุกต์ให้สมสมัย และเผยแพร่ไปสู่ต่างประเทศเพื่อให้เห็นถึงศักดิ์ศรีอันดีงามของปราชญ์ชาวบ้านไทยและเกียรติภูมิของชาติไทยเป็นสำคัญ

(5) การสนับสนุนคืนภูมิปัญญาเผยแพร่ให้แก่ชาวบ้าน โดยการยอมรับในการมีภูมิปัญญาของชาวบ้านยกย่องชาวบ้านให้กำลังใจในสิ่งที่เขาทำให้กำลังใจในผลงานที่เขาคิดเขาทำและร่วมกันศึกษาความรู้จากชาวบ้านร่วมกันทำงานกับชาวบ้าน ช่วยเหลือสนับสนุนในสิ่งที่ชาวบ้านคิดชาวบ้านทำด้วยความเคารพ

(6) การประสานแผนเพื่อสร้างเครือข่ายการดำเนินงาน โดยการประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนให้มีการร่วมมือกันไปศึกษาข้อมูล หาความรู้ด้านภูมิปัญญาชาวบ้านจากปราชญ์ชาวบ้าน แล้วสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ซึ่งกันและกันของชาวบ้านแล้วสร้างเครือข่ายให้มีการเชื่อมโยงสืบทอดปรับปรนร่วมผนึกกำลังกันแบ่งงานกันทำตามศักยภาพของปราชญ์แต่ละท้องถิ่นแต่ละด้าน โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนอย่างจริงจัง

จากแนวคิดเกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้าน ตลอดทั้งแนวทางศึกษาเพื่อเผยแพร่และส่งเสริมให้เกิดประโยชน์สูงสุดอย่างจริงจังแก่ประชาชนในชุมชนท่าอยู่จึงก่อให้เกิดเป็นแนวทางในการร่วมมือกันของหน่วยงานในภาครัฐ ภาคเอกชน และบุคคลในชุมชนได้ร่วมกันส่งเสริมองค์ความรู้ที่บรรพบุรุษได้สั่งสมไว้และเพื่อเป็นการส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำสวนยางพารา โดยก่อให้เกิดการจัดทำ การวิเคราะห์ระบบนิเวศเกษตรของชุมชนท่าอยู่ขึ้นในโครงการหมู่บ้านวิชาการเกษตรตำบลท่าอยู่และเน้นศึกษาภูมิปัญญาในการดูแลรักษาสวนยางพาราของชาวสวนยางพาราในชุมชนท่าอยู่ซึ่งประสบผลสำเร็จเกี่ยวกับการดูแลรักษาการกำจัดศัตรูของต้นยางพาราและการแก้ปัญหาเรื่องโรครากของต้นยางพารา โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2) โครงการหมู่บ้านวิชาการเกษตรตำบลท่าอยู่ โครงการหมู่บ้านวิชาการเกษตร(สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร,2545:2-7)เป็นโครงการที่เน้นการเร่งรัดพัฒนางานวิจัยที่เป็นเทคโนโลยีที่เหมาะสมของกรมวิชาการเกษตร สู่ชุมชนพื้นที่เป้าหมาย สำหรับพื้นที่เป้าหมายที่ดำเนินการในภาคใต้ตอนบน ปี 2545 ดำเนินการในพื้นที่ภาคใต้ตอนบน 6 ตำบลซึ่งพื้นที่ตำบลท่าอยู่เป็นหนึ่งในชุมชนพื้นที่เป้าหมายโดยมีวัตถุประสงค์ของโครงการดังนี้

(1) วัตถุประสงค์หลัก โครงการหมู่บ้านวิชาการเกษตร มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและจัดระบบพัฒนางานวิจัยสู่พื้นที่เป้าหมายในระดับภูมิภาค ในการที่จะเผยแพร่และถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตพืชสู่กลุ่มเป้าหมาย

(2) วัตถุประสงค์เฉพาะ โครงการหมู่บ้านวิชาการเกษตร มีวัตถุประสงค์เฉพาะ ดังนี้

ก. เพื่อให้ชุมชนเกษตรกรและองค์กรท้องถิ่นที่เป็นกลุ่มเป้าหมายการพัฒนางานวิจัยได้มีส่วนร่วมในการวางแผน

ข. เพื่อสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาแบบสหสาขาวิชาพืช โดยการประสานงานหน่วยงานภายในกรมวิชาการเกษตร ดำเนินงานร่วมกันในเชิงผสมผสาน

*ค. เพื่อวิเคราะห์ประเด็นปัญหาและวางแผนการพัฒนางานวิจัย*ในการแก้ปัญหาการผลิตพืชของพื้นที่ แล้วถ่ายทอดสู่กลุ่มเป้าหมายโดยสื่อต่างๆ

ง. เพื่อประเมินผลเชิงวิชาการของผลงานวิจัย หรือเทคโนโลยีของกรมวิชาการเกษตรในการที่จะป้อนข้อมูลกลับสู่ศูนย์วิจัยพืช

จ. เพื่อจัดระบบเครือข่ายข้อมูลด้านวิชาการ สนับสนุนการพัฒนางานวิจัยให้มีประสิทธิภาพ

(3) ขั้นตอนการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านวิชาการเกษตร แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน คือ

ก. การจัดเตรียมการ

ข. การปฏิบัติงาน

ค. การถ่ายทอดเทคโนโลยี

ง. การติดตามและประเมินผล

รายละเอียดการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนได้แสดงไว้ในภาพที่ 2.15

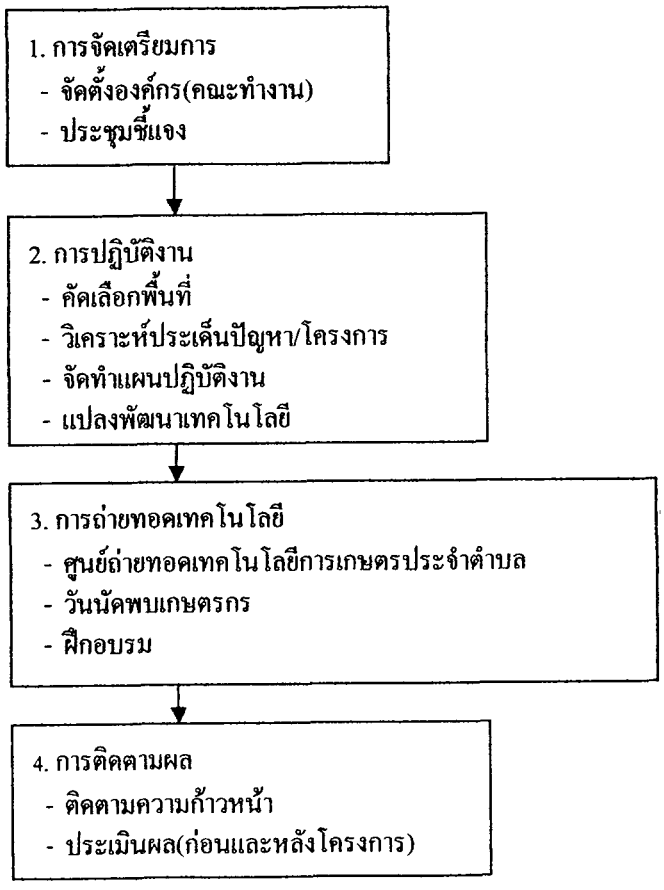

ภาพที่ 2.15 แสดงขั้นตอนการดำเนินโครงการหมู่บ้านวิชาการเกษตร

การจัดทำแผนปฏิบัติงานเพื่อเร่งรัดพัฒนางานวิจัยที่เป็นเทคโนโลยีที่เหมาะสมสู่ชุมชนเกษตรกรในช่วง2 ทศวรรษที่ผ่านมาได้มีการศึกษาอย่างจริงจังทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศที่กำลังพัฒนา ผลการศึกษาได้ข้อสรุปที่สอดคล้องกันว่า การที่เกษตรกรไม่ยอมรับเทคโนโลยีใหม่ๆนั้น มิได้หมายความว่าเกษตรกรไม่ฉลาด หรือเกียจคร้าน แต่เป็นเพราะเขาฉลาดรอบคอบ และมีประสบการณ์จึงทำให้เขามองเห็นว่า เทคโนโลยีนั้นๆ ไม่เหมาะสมกับเขาอย่างไรเพิ่มความเสี่ยงให้เขาเพียงใด แท้ที่จริงแล้ว เกษตรกรส่วนใหญ่มีเหตุผล คิดรอบคอบมากก่อนที่เขาจะตัดสินใจ ดังนั้น การจัดทำแผนปฏิบัติงานเพื่อเร่งรัดพัฒนางานวิจัยที่เป็นเทคโนโลยีที่เหมาะสมสู่ชุมชนเกษตรกร โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของเกษตรกรนั้น ควรจะเริ่มต้นที่ตัวเกษตรกร (farmer oriented) คือค้นหาปัญหาที่แท้จริง และสิ้นสุดที่ตัวเกษตรกร คือ เกษตรกรยอมรับเทคโนโลยีที่นำไปทดสอบ

3) ประเด็นปัญหาตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา คณะทำงานโครงการหมู่บ้านวิชาการเกษตรตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา ได้ดำเนินงานตามแนวทางของกรมวิชาการเกษตร และตามขั้นตอนของโครงการฯ โดยเลือกพื้นที่หมู่2 บ้านท่าอยู่ และหมู่5 บ้านต้นมวง เป็นพื้นที่ดำเนินงานวิจัยและพัฒนา หลังจากนั้น ได้พิจารณาเลือกเกษตรกรจากหมู่2 บ้านท่าอยู่ และหมู่5 บ้านต้นมวง เป็นเกษตรกรร่วมโครงการฯ จากนั้นเชิญคณะทำงานฯ และเกษตรกรจากหมู่2 บ้านท่าอยู่ และหมู่5 บ้านต้นมวงที่ร่วมโครงการประชุม ณ ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา ในวันที่ 2 พฤศจิกายน 2544 เพื่อวิเคราะห์ปัญหาของเกษตรกร ผลการวิเคราะห์ได้ประเด็นปัญหาต่างๆ ในตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา ดังนี้

(1) สภาพพื้นที่ สภาพพื้นที่ ทางตะวันตกของตำบล มีลักษณะเป็นลูกคลื่นลอนลาด ถึงลูกคลื่นลอนชัน ระดับความสูงของพื้นที่ไม่สม่ำเสมอ มีเนินเขาและควนแทรกอยู่บางบริเวณ ระหว่างควนจะเป็นแหล่งน้ำ แหล่งน้ำที่สำคัญได้แก่ คลองบางหลาม และคลองท่าอยู่

(2) ภัยธรรมชาติ ในช่วงเดือน สิงหาคม – ตุลาคม ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา ประสบปัญหาน้ำท่วม สาเหตุเนื่องจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ และลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ โดยในเดือนพฤษภาคม – ตุลาคม เป็นฤดูลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ พัดจากทะเลอันดามัน ต่อจากนั้นในเดือนพฤศจิกายน – มกราคม เป็นฤดูลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดจากอ่าวไทย อิทธิพลของลมมรสุมดังกล่าว ทำให้เกิดฝนตกเกือบทั้งปี และฝนจะตกหนักในเดือนสิงหาคม – ตุลาคม จึงทำให้เกิดน้ำท่วม ส่วนในเดือนกุมภาพันธ์ – เมษายน เป็นฤดูแล้ง

(3) ฝนไม่ตกตามฤดูกาล ตามปกติในช่วงเดือนพฤษภาคม – มกราคม ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุม ทำให้เกิดฝนตก และฝนจะตกหนักในช่วงเดือนสิงหาคม – ตุลาคม ทำให้เกิดน้ำท่วม ส่วนในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ – เมษายน จะเป็นฤดูแล้ง แต่ใน 2 – 3 ปีที่ผ่านมา ฝนไม่ตกตามฤดูกาล ฝนตกเกือบทั้งปี ดังเช่น ในปี พ.ศ. 2543 ในเดือนมีนาคม มีปริมาณน้ำฝน 154.1 มิลลิเมตร และเดือนเมษายน มีปริมาณน้ำฝน 269.4 มิลิเมตร. การที่ฝนไม่ตกตามฤดูกาล มีปัญหาส่งผลกระทบต่อเกษตรกรชาวสวนยางพาราในด้านการผลิต

4) องค์ความรู้ด้านภูมิปัญญาของเกษตรกรชาวสวนยางพาราจากการจัดทำแผนโครงการหมู่บ้านวิชาการเกษตรตำบลท่าอยู่ จึงเกิดดังนี้

(1) ปัญหายางพารา

ก. พันธุ์ไม่เหมาะสม เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกยางพาราโดยใช้พันธ์ RRIM 600

ข. โรค ได้แก่ โรครากเน่า โรคหน้ายางดำ โรคหน้ายางแห้ง และใบร่วง

ค. แมลง ได้แก่ แมลงนูนหลวงเจาะราก และปลวกเจาะราก

ง. ยางพารายืนต้นตาย เมื่อยางพารามีอายุประมาณ 2-3 ปี มีปัญหายืนต้นตายการแก้ปัญหาเกษตรกรตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา ปีงบประมาณ 2545 จากประเด็นปัญหาต่าง คณะทำงานฯ จึงได้ประชุมเมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2544 ณ สำนักงานเกษตรอำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา พิจารณาเรื่องต่างๆ และพิจารณาแผนงานในปีงบประมาณ 2545 มติคณะทำงานฯ ให้ดำเนินการแก้ปัญหายางพารา

(2) ปัญหาพันธุ์ไม่เหมาะสม เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกยางพาราโดยใช้พันธุ์ RRIM600

ก. แนวทางแก้ไข คือให้คำแนะนำการวางระยะปลูกยาง ระยะปลูกยางที่แนะนำศูนย์วิจัยยางสงขลา ได้แนะนำระยะปลูกยางที่เหมาะสมแก่เกษตรกร โดยคำนึงถึงการปลูกพืชแซมและไม่ปลูกพืชแซมในแปลง ประกอบกับการใช้พันธุ์ยางในแปลงด้วย เพราะพันธุ์ยางบางพันธุ์ไม่ตอบสนองต่อการปลูกต้นชิดระยะปลูกที่ใช้มากที่สุด คือระยะปลูก 3 x 7 เมตร และควรปลูกยางให้อยู่ในแนวทิศตะวันออก – ตก

(3) ปัญหาโรครากขาวยางพารา

ก. สาเหตุ พุ่มใบของยางพาราจะเหลืองผิดปกติในต้นยางพาราที่ยังเล็กส่วนในต้นยางพาราที่ต้นใหญ่พุ่มใบบางส่วนจะเหลืองลักษณะเหมือนใบยางที่แก่จัด เมื่อขุดรากมาตรวจดูจะพบเส้นใยสีขาวปลายแบนแตกสาขาเป็นร่างแหจับแน่นกับราก

ข. แนวทางแก้ไข ทำการตรวจทรงพุ่มใบของยางพาราทุกๆ 3 เดือน ในบริเวณที่มีการระบาดของโรคและปีละ 1 – 2 ครั้ง ในบริเวณทั่วไป ให้ทำการขุดดูรากของต้นที่มีพุ่มใบเหลืองผิดปกติและต้นใกล้เคียงถ้าพบต้นที่เป็นโรคให้เฉือนส่วนที่เป็นโรคทิ้งและทาด้วย Tridermorph หรือ Cyproconnazole ความเข้มข้น 0.5%

(4) ปัญหาโรคหน้ายางพาราเน่า

ก. สาเหตุ เกิดจากเชื้อราไฟทอปธอรา ทำให้ใบยางร่วง ทั้งที่ใบยังเขียว ก้านใบเกิดเป็นรอยช้ำสีดำมีหยดน้ำยางหยดอยู่ตรงจุดกึ่งกลางของรอยช้ำในระยะฝนตกชุกแล้วเชื้อราจะแพร่ระบาดลงมาทำลายหน้ายางกรีดในเวลาเดียวกัน ระยะแรกบริเวณเหนือรอยกรีดเป็นรอยช้ำโดยมีสีผิดปกติ ต่อมาจะเปลี่ยนเป็นรอยปุ่มสีดำ เมื่ออาการรุนแรงมากขึ้น รอยปุ่มจะขยายตัวตามยาวขึ้นไปเหนือรอยกรีดและลุกลามลงใต้รอยกรีดถ้าเฉือนเปลือกออกดูจะพบลายเส้นสีดำบนเนื้อไม้เมื่ออาการรุนแรงขึ้นจะทำให้เปลือกยางส่วนนั้นปริออกน้ำยางไหลตลอดเวลา และ

เปลือกจะเน่าหลุดออกทั้งหมด ทำให้หน้ายางกรีดเสียหาย ผลผลิตน้ำยางลดลงหรืออาจกรีดน้ำยางไม่ได้

ข. แนวทางแก้ไข

ก) ปลูกยางพันธุ์ที่ต้านทานโรคนี้ เช่น GT 1, PR 255, PR 216, BPM 24, PB 217, PB 235, สงขลา 36 และ RRIC 110 เป็นต้น

ข) ใช้สารเคมีทาป้องกันบริเวณหน้ากรีดของต้นยางทุกๆ 5-7 วัน ในพันธุ์ที่มีโรคใบร่วงไฟทอปธอราระบาดเป็นประจำ ในช่วงระยะเวลาที่โรคระบาดทาสารเคมีประมาณ 3-4 ครั้ง หากฝนตกชุกติดต่อกัน ควรทาต่อไปจนกว่าจะหาย สารเคมีที่ใช้ควรเลือกตามความเหมาะสม แล้วใช้พ่นหรือทาหน้ากรีดเหนือรอยกรีดทุกครั้งหลังกรีดยาง ในระยะแรกที่พบโรคใบร่วงระบาดและควรทาภายใน 12 ชั่วโมงภายหลังกรีดยาง การใช้สารเคมีเพื่อรักษารอยแผลที่เกิดโรคให้ได้ผลดี ต้องเฉือนเปลือกยางส่วนที่เป็นเส้นดำออกก่อน แล้วทายาบนรอยที่เฉือนโดยใช้ยาตัวเดิมที่ผสมในอัตราสูงขึ้นตามคำแนะนำ ทารอยแผลจนกว่าจะมีเปลือกงอกใหม่เจริญเป็นปกติ ควรทำการกำจัดวัชพืชในแปลงยางไม่ให้รกทึบ เพื่อให้แสงแดดส่องเข้าในถึงสวนยางทำให้การระบายอากาศดีขึ้น ช่วยลดความชื้นได้ส่วนหนึ่ง ซึ่งจะมีผลทำให้หน้ากรีดยางแห้งเร็ว และโรคเส้นดำไม่ระบาดลุกลามเพิ่มขึ้น

(5) ปัญหาโรคหน้ากรีดแห้งในยางพารา

ก. สาเหตุ เกิดจากอาการเปลือกแห้งบริเวณหน้ากรีด ในระยะแรกเมื่อเริ่มเกิดอาการ ผลผลิตน้ำยางในรอยกรีดจะขาดตอนเป็นช่วงๆ เมื่ออาการของโรคเริ่มรุนแรงขึ้น ในระยะต่อมาจะทำให้เปลือกยางที่ยังไม่ได้กรีดจะแตก เป็นรอยและหลุดออกในที่สุด เมื่อกรีดยางจะไม่มีน้ำยางไหลออกมา

ข. แนวทางแก้ไข ปลูกยางพันธุ์ต้านทานโรค เช่น สงขลา 36, PB 24, PB 260, PR 255, RRIC 110, RRIM 600 โรคหน้ายางแห้งไม่มีสารเคมีในการป้องกันและรักษา สำหรับต้นยางที่เป็นโรคเปลือกแห้ง ควรลดจำนวนวันกรีดลง และใช้ระบบกรีดตามคำแนะนำที่เหมาะสม

(6) ปัญหาโรคใบร่วงยางพารา

ก. สาเหตุ เกิดจากเชื้อราไฟทอปโทรา 2 ชนิด คือ ไฟทอปโทราพาล์มิโวร่าไฟทอปโทราโบรี่โอซา

ข. ลักษณะอาการ เชื้อเข้าทำลายส่วนยอด ก้านใบของต้นยางอ่อน และเข้าทำลายฝัก ก้านใบของต้นยางใหญ่ โรคนี้มักระบาดรุนแรงในช่วงที่มีฝนตกชุกติดต่อกันหลายๆวัน ในต้นยางอ่อนอายุน้อยกว่า 2 ปี ส่วนยอดเน่าถึงตายได้ ส่วนต้นยางใหญ่ฝัก

จะเน่าดำค้างอยู่บนต้น ไม่แตกและร่วงหล่นตามธรรมชาติ อาการของใบยาง ใบยางจะร่วงทั้งๆที่ใบยังเป็นสีเขียวพร้อมทั้งก้านใบ ลักษณะที่สังเกตได้คือ มีรอยช้ำสีดำอยู่ที่ก้านใบ และบริเวณกึ่งกลางของรอยช้ำจะมีน้ำยางเกาะติดอยู่ด้วย ถ้านำใบยางที่ร่วงมาสลัดเบาๆ ใบย่อยจะหลุดออกทันที โรคนี้จะมีความสัมพันธ์กับโรคเส้นดำด้วย เนื่องจากเป็นเชื้อตัวเดียวกัน เมื่อเกิดโรคนี้จะทำให้ใบร่วงโกร๋นทั้งสวน ผลผลิตน้ำยางจะลดลง

ค. แนวทางแก้ไข ปลูกยางพันธุ์ที่ต้านทาน เช่น GT 1, PR 255, PR 261, BPM 24, PB 260, PB 235, สงขลา 36, และ RRIC 110 เป็นต้น

ในกรณีที่เกิดโรคใบร่วงไฟทอปโทราทับต้นยางใหญ่การใช้สารเคมีฉีดพ่นทำได้ลำบากและไม่คุ้มค่าใช้จ่าย อีกทั้งโรคก็ไม่เป็นอันตรายต่อต้นยางถึงตาย แต่ทำให้ผลผลิตลดลง แต่หากเกิดกับต้นยางเล็กจะทำให้ต้นยางชะงักการเจริญเติบโต หรืออาจตายได้ถ้าเป็นรุนแรง จึงแนะนำให้ใช้สารเคมีป้องกันกำจัดเชื้อราทับแปลงกล้ายาง และยางอายุน้อยกว่า2 ปี โดยทำการฉีดพ่นสารเคมีป้องกันเชื้อราบริเวณส่วนยอด และใบอ่อน ในช่วงที่มีการระบาดของโรค สารเคมีที่แนะนำ เช่น ริโดมิล (Ridomil 25 wp) ปริมาณ 45-50 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร หรืออาลีเอท 80 ปริมาณ 45-50 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตรหรือเอพรอน 35 (Apron 35) ปริมาณ 45-50 กรัม ต่อน้ำ 20 ลิตร หรือแซนโดแฟน-เอ็ม (Sandofan-m) ปริมาณ 45-50 กรัม ต่อน้ำ 20 ลิตร

สำหรับในแปลงยางใหญ่ ที่ทำการเปิดกรีดเก็บน้ำยางแล้ว จะต้องหมั่นดูแลการเกิดโรคเส้นดำ ควรใส่ปุ๋ยเคมีบำรุงต้นยางหลังจากการเกิดโรคใบร่วงทันที เพราะดินยังชื้นอยู่ เร่งให้ต้นยางผลิตใบใหม่ แนะนำให้ใช้ปุ๋ยดังนี้

ปุ๋ยเม็ด สูตร 15 – 7 – 18

ปุ๋ยผสม สูตร 12 – 5 – 14

หว่านในระหว่างแถวยาง ประมาณ 600 กรัม

(7) ปัญหาปลวกเจาะรากยางพารา

ก. สาเหตุ ปลวกที่อาศัยในสวนยางมีหลายชนิด มีทั้งชนิดทำลายไม้ และทำลายต้นยาง แต่ปลวกที่ทำลายต้นยาง มีเพียงชนิดเดียวเท่านั้น คือ *Coptotermes curvinathus* กัดทำลายราก การทำลายจะกัดกินรากยาง และทำลายต้นยางจนเป็นโพรง มีผลทำให้ต้นยางยืนต้นตายในที่สุด และไม่สามารถสังเกตเห็นลักษณะอาการที่ปลวกทำลายตามส่วนต่างๆ นอกจากขุดรากดู จึงจะเห็นโพรงปลวกทั่วโคนราก

ข. แนวทางแก้ไข ใช้สารเคมีฆ่าแมลงชนิดที่มีประสิทธิภาพอยู่ในดินได้เป็นเวลานาน ผสมน้ำราดรอบๆโคนต้นให้ทั่วบริเวณที่ถูกทำลาย เช่น อัลดริน ดีลดริน

คลอเดน แต่ในกรณีที่ดินชื้นแฉะหรือในฤดูฝน ควรใช้สารฆ่าแมลงชนิดเม็ด เช่น ฟูราดาน 3 จี จะสะดวกและได้ผลดีกว่า

(8) ปัญหาปลวกเจาะเปลือกยางพารา

ก. สาเหตุ ช่วงหน้าแล้งในแปลงยางพาราจะมีปลวกอีกชนิดหนึ่งจะกัดกินเปลือกยางพาราเป็นอาหารเกิดผลเสียต่อหน้ากรีดยางพาราที่เปิดกรีดได้และต้นยางที่ยังเปิดกรีดไม่ได้เกิดการหยุดชะงักการเจริญเติบโต

ข. แนวทางแก้ไข ใช้ปูนขาวทาบริเวณโคนต้น ประมาณ 1-2 เมตรเพื่อป้องกันปลวกกัดกินต้นยางพารา

7.3.6 การจัดทำแปลงทดสอบโรครากยางพาราโครงการหมู่บ้านวิชาการเกษตร ตำบลท่าอยู่ อ.ตะกั่วทุ่ง จ.พังงา

1) ความสำคัญและที่มา ปัญหาที่สำคัญในสวนยางพาราของเกษตรกรตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา คือปัญหาโรคยางพารา โดยเฉพาะโรครากซึ่งมักจะแพร่ระบาดทั่วไป โดยเฉพาะโรครากขาว และเกษตรกรไม่สามารถป้องกันกำจัดได้อย่างมีประสิทธิภาพมากนัก คณะทำงานโครงการหมู่บ้านวิชาการเกษตร ตำบลท่าอยู่ จึงร่วมกันพิจารณาเลือกประเด็นปัญหาโรครากของยางพารามาจัดทำแปลงทดสอบโรครากยางพารา โดยมุ่งหวังจะให้เป็นแปลงสาธิตการป้องกันและกำจัดโรคราก สำหรับให้เกษตรกรชาวสวนยางในหมู่บ้านและพื้นที่ใกล้เคียงได้ทราบแนวทางการดำเนินการแก้ไขปัญหานี้ในสวนยางของตนเองต่อไป

2) พื้นที่ดำเนินงาน จัดทำแปลงทดสอบโรครากยางพาราจำนวน 4 แปลง แปลงละ 20 ต้น(โดยประมาณ) ดังนี้

ตารางที่ 2.7 แสดงพื้นที่ดำเนินงาน จัดทำแปลงทดสอบโรครากยางพารา

แปลงที่	ชื่อเจ้าของสวน	ที่ตั้งสวน	อายุยาง
1	นายสมพงษ์ พรผล	ม.2 ต.ท่าอยู่ อ.ตะกั่วทุ่ง จ.พังงา	4
2	นายทนงค์ แกล้วกล้า	ม.2 ต.ท่าอยู่ อ.ตะกั่วทุ่ง จ.พังงา	4
3	นายเวหน แสงอุดม	ม.5 ต.ท่าอยู่ อ.ตะกั่วทุ่ง จ.พังงา	4
4	นายวันไชย พิบาลผล	ม.5 ต.ท่าอยู่ อ.ตะกั่วทุ่ง จ.พังงา	10

3) แนวทางการดำเนินงาน

(1) ทำการป้องกันการติดต่อโรครากระหว่างต้นเป็นโรคกับต้นที่ยังไม่เป็นโรค โดยการขุดคูล้อมเพื่อตัดรากต้นที่เป็นโรค ขุดกว้างประมาณ 30 ซม. ลึก 10-15 ซม.

(2) ใช้สารเคมี คาลิกซิน (75% W/V EC) อัตราส่วน 10-20 มิลลิลิตรต่อต้น ผสมน้ำ 2 ลิตรเทลงในร่องที่ขุดไว้ ทุกๆ 6 เดือน โดยไม่ต้องกลบดิน

(3) รากและลำต้นของต้นที่เป็นโรค ให้นำออกจากพื้นที่ปลูก และเผาทำลายเสีย

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่องการส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำสวนยางพารา: กรณีศึกษาตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา ผู้วิจัยได้ศึกษาเพื่อเป็นพื้นฐานในการวิจัยดังนี้

อำนวย สุขอนันต์ และคณะ (2532: 37) ได้สำรวจวิธีการกรีดยางของเจ้าของสวนยาง จากการศึกษาพบว่าชาวสวนส่วนมากเปิดกรีดโดยไม่ใช้ไม้เปิดกรีด ความลาดเอียงของรอยกรีด 25-30 องศา มีพื้นที่รับผิดชอบในการกรีดยางเฉลี่ย 4.29 ไร่ ส่วนมากเริ่มต้นกรีดยางตั้งแต่ 06.00 นาฬิกา ใช้ระบบกรีด 1/3 ลำต้น ห้าวันเว้นวัน (s/3 5d/6) มากที่สุด รองลงมาใช้ระบบกรีด 1/3 ลำต้น สามวันเว้นวัน (s/3 3d/4) ส่วนมากกรีดยางลึก ลักษณะของรอยกรีดไม่สม่ำเสมอ และกรีดสิ้นเปลืองเปลือกเฉลี่ย 3.80 เซนติเมตรต่อเดือน ส่วนมากหน้ากรีดยางมีความเสียหาย

ชวลิต หุ่นแก้ว (2541:78)ได้ศึกษารูปแบบและผลการดำเนินงานส่งเสริมการใส่ปุ๋ยในกลุ่มปรับปรุงคุณภาพยางภาคใต้ ผลการศึกษาพบว่าสมาชิกกลุ่มปรับปรุงคุณภาพยางหลังจากดำเนินกิจกรรมส่งเสริมการใส่ปุ๋ยในกลุ่มปรับปรุงคุณภาพยางแล้วร้อยละ84.38 ใส่ปุ๋ยผสมบำรุงสวนยางสูตร 12-5-14 โดยที่ร้อยละ 82.20 ใส่ปุ๋ยครั้งละไม่เกิน 0.6 กิโลกรัมต่อต้น ร้อยละ55.42 ใส่ปุ๋ยปีละ 2 ครั้งในช่วงต้นฤดูฝนและปลายฤดูฝน ร้อยละ96.99ใส่ปุ๋ยบำรุงยางทุกปี โดยที่ร้อยละ 43.58 และ43.24 ใส่ปุ๋ยโดยวิธีโรยเป็นแถบ และหว่านทั่วแปลงตามลำดับ ร้อยละ92.36 และ96.39 กำจัดวัชพืชก่อนใส่ปุ๋ยทุกครั้งและได้รับผลผลิตยางเพิ่มขึ้นภายหลังใส่ปุ๋ยตามลำดับ ผลผลิตยางที่ได้รับเฉลี่ย 3.24 กิโลกรัมต่อไร่ต่อครั้ง กรีดและมีรายได้เฉลี่ยจากสวนยางที่เปิดกรีดแล้วเฉลี่ย 76,463.78 บาทต่อปี

แววสุดา หนูอุไร(2542:101) ได้ศึกษาเรื่อง ศึกษาวัฒนธรรมการทำงานของชาวสวนยางพารา ในตำบลทับช้าง อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา พบว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้เกิดการทำงานประกอบด้วย 5 ด้านหลักคือ 1. ด้านครอบครัว 2. ด้านการศึกษา 3. ด้านเศรษฐกิจ 4. ด้าน

สภาพแวดล้อมทั้งด้านสังคมและธรรมชาติ 5 ด้านสื่อสารมวลชน ซึ่งเป็นตัวเสริมความรู้ความเข้าใจวัฒนธรรมด้านวัตถุวิสัย ส่วนวัฒนธรรมการทำงานของชาวสวนยางพาราด้านจิตวิสัยคือคุณลักษณะทางด้านจิตใจ ได้แก่ ความรักงาน ความขยัน ความอดทน ความรับผิดชอบ ความสามัคคี และความประหยัดและด้านวัตถุวิสัยคือ ความรู้ความเข้าใจ และทักษะเกี่ยวกับขั้นตอนวิธีการ ตลอดจนการใช้เครื่องมือในการประกอบการทำสวนยาง วัฒนธรรมการทำงานทั้งสองส่วนนี้มีความสัมพันธ์กัน เป็นเหตุเป็นผลของกันและกัน วัฒนธรรมการทำงานของชาวสวนยางพารากลุ่มนี้ทั้งด้านจิตวิสัยและวัตถุวิสัย มีผลต่อการดำรงชีวิตของพวกเขาทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ การศึกษา สุขภาพอนามัย และด้านการรับข้อมูลข่าวสารทั้งในระดับปัจเจกบุคคล ครอบครัว ชุมชน ทั้งในแง่พวกและลบ

นุชนารถ กังพิสดาร(2542: 82) ได้ศึกษาการประเมินระดับธาตุอาหารพืชเพื่อแนะนำการใช้ปุ๋ยกับยางพารา ผลการศึกษาพบว่าในการเก็บผลผลิตยางเป็นเวลา 5 ปี โดยใช้ระบบกรีดครึ่งลำต้น วันเว้นวัน พบว่าการใส่ปุ๋ยให้ต้นยางจะให้ผลผลิตสูงกว่าวิธีการไม่ใส่ปุ๋ยประมาณร้อยละ 19 การใส่ปุ๋ยทำให้ผลผลิตในปีที่ 3 สูงสุดใกล้เคียงกับปีที่ 2 และสูงกว่าปีที่ 1 ร้อยละ 20และในปีที่ 4 และ 5 ผลผลิตจะลดเล็กน้อย

พันธิตรา พิชคุณ(2545: 78-79)ได้ศึกษาแนวทางการผลิตยางพาราแผ่นดิบเพื่อพัฒนาคุณภาพในอำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา พบว่า เจ้าของสวนส่วนใหญ่ได้รับความรู้และคำแนะนำพันธุ์ปลูกจากกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางและเจ้าของสวนต้องการให้มีเจ้าหน้าที่มาช่วยแนะนำและแก้ปัญหาต่างๆเจ้าของสวนมีความพอใจต่อการแนะนำ เข้าใจในคำแนะนำและปฏิบัติตามคำแนะนำ ส่วนปัญหาในการทำยางแผ่นเป็นปัญหาด้านแรงงานและฝีมือแรงงานโดยมีสาเหตุมาจากลักษณะนิสัยของชาวสวนยางที่ไม่สนใจจะปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่เพราะขาดแรงจูงใจที่จะทำยางให้มีคุณภาพดีขึ้น เพราะราคายางแต่ละชั้นคุณภาพจากชั้น 3 เป็นชั้น 2 และ 1 แตกต่างกันไม่มากนักแต่กลับต้องใช้เวลาและฝีมือในการผลิตอย่างรอบคอบ ดังนั้นการพัฒนาคุณภาพยางต้องทำไปพร้อมกับการเปลี่ยนพฤติกรรมของชาวสวนยางคือต้องจัดการฝึกอบรมแก่ชาวสวนยางเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องทำไปพร้อมๆกับการส่งเสริมให้ชาวสวนรวมกลุ่มกันเพื่อสร้างอำนาจต่อรองเพื่อควบคุมให้คุณภาพยางมีมาตรฐานที่ใกล้เคียงกัน

สัตตพงษ์ บุตรโยจันโท(2548: 131) ได้ศึกษาวิถีชีวิตของครอบครัวเกษตรกรสวนยางพาราภาคตะวันออกเฉียงเหนือ: กรณีศึกษาบ้านกกดู่ ตำบลกกดู่ อำเภอเมือง จังหวัดเลย ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรที่ทำสวนยางพอเหมาะกับกำลังแรงงานในครอบครัว เป็นผู้ที่มี สุขภาพดี สอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับสุขภาพที่ว่า การมีสุขภาพดี หมายถึง ความสมบูรณ์แข็งแรงของร่างกายและจิตใจ อวัยวะต่างๆ ของร่างกายอยู่ในสภาพที่แข็งแรง สมบูรณ์ทำงานได้ตามปกติมี

ความสัมพันธ์กับทุกส่วนเป็นอย่างดี สามารถควบคุมอารมณ์ทำจิตใจให้เบิกบาน สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อมได้ สามารถทำงานได้นานไม่เหนื่อยเร็ว ไม่เสื่อมประสิทธิภาพหรือสมรรถภาพทางกาย การนอนหลับพักผ่อนเป็นไปตามปกติ หลังจากนอนหรือการพักผ่อนแล้วร่างกายคืนสู่สภาพปกติ สดชื่น สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อมได้ดี

สุภาพรรณ สุตาคำ(2549: 11) ได้ศึกษาการปลูกพืชร่วมแบบผสมผสานเพื่อการเสริมรายได้และการมีกิจกรรมอื่นๆในช่วงว่างงานระหว่างที่ต้นยางพารายังไม่ให้ผลผลิตในช่วงฤดูฝน ผลการศึกษาพบว่า การปลูกพืชแซมทำให้มีรายได้เสริมของครอบครัวเพิ่มขึ้นเกษตรกรอำเภอเมืองปานมีความพึงพอใจในพืชแซมข้าวโพดเพราะทำเงินได้ดี ส่วนเกษตรบ้านหาดเชี่ยวชื่นชอบข้าวโพดหวานเพราะสามารถขายเป็นผักสดและตลาดมีความต้องการมากอีกทั้งยังปลูกได้ปีละหลายๆครั้งส่วนการเจริญเติบโตของต้นยางพาราพบว่าในพื้นที่อำเภอเมืองไร่ชวนฝัน ต้นยางเจริญเติบโตได้ดีในพื้นที่ว่างมากกว่าการปลูกพืชแซมข้าวโพดและถั่วเหลือง อำเภอเมืองบ้านหาดเชี่ยวพบว่าต้นยางพาราเจริญเติบโตได้ดีในพื้นที่ปลูกพืชแซมข้าวโพด ส่วนอำเภอเมืองปาน บ้านสะแกง บ้านทุ่งกว๋าว พบว่าต้นยางพาราเจริญเติบโตได้ดีในพื้นที่ปลูกพืชแซมข้าวโพด

บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเรื่อง "ภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำสวนยางพารา: กรณีศึกษาตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา" โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา พัฒนาการการทำสวนยางพาราและศึกษาภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำสวนยางพารา รวมถึงศึกษาการส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำสวนยางพาราของเกษตรกรชุมชนบ้านท่าอยู่ให้แพร่หลาย ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากตำรา เอกสาร วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย และกำหนดรูปแบบ ของการวิจัย โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีการวิจัยดังนี้

1.1 การศึกษาจากเอกสาร(Documentary Research)เป็นการรวบรวมข้อมูลและการค้นคว้าจากเอกสารได้แก่

1.1.1 เอกสารทางวิชาการ ได้แก่ ตำรา บทความ วารสาร หรือ เอกสารอื่นๆที่เกี่ยวกับภูมิปัญญา ภูมิปัญญาชาวบ้าน ภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่นภาคใต้ วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น ประวัติชุมชนที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้านการทำสวนยางพารา การประกอบอาชีพการทำสวนยางพารา และการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน

1.1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยศึกษาจากวิทยานิพนธ์และงานวิจัยที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำสวนยางพารา การประกอบอาชีพการทำสวนยางพาราเพื่อเป็นความรู้พื้นฐานที่จะช่วยในการกำหนดแนวคิดในการศึกษา และใช้ประกอบการเขียนวิทยานิพนธ์

1.2 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ผู้รู้ ผู้นำชาวบ้าน เกษตรกรชาวสวนยางพารา เกษตรกรที่ได้รับรางวัลดีเด่น เจ้าหน้าที่การเกษตรจากภาครัฐ รวมทั้งสิ้น 15 คน การสัมภาษณ์ (Interview) เป็นการสัมภาษณ์ตามข้อคำถามที่กำหนดไว้ในการสัมภาษณ์ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์แบบ

เจาะลึก (In-depth Interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลในระดับลึกโดยใช้แบบสัมภาษณ์ทั้งแบบที่มีโครงสร้าง (Structured Interview) และแบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview)

1.3 การสังเกต(Observation) เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้รวบรวมข้อมูลจะเข้าไปสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายการทำสวนยางพาราโดยใช้แบบสังเกตการสังเกตแบบมีส่วนร่วม(Participant Observation)และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม(Nonparticipant Observation) ที่กำหนดขึ้นเพื่อแสวงหาความรู้หรือข้อมูลที่จะใช้ในการวิจัยโดยตรง

1.3.1 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ผู้วิจัยได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมการทำสวนยางพาราของเกษตรกรบ้านท่าอยู่ และได้เข้าร่วมประชุมสมาชิกกลุ่มเกษตรกรทำสวนท่าอยู่ และการอบรมของศูนย์เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้าน ณ.ศูนย์เรียนรู้เพื่อชีวิตที่ยั่งยืนบ้านท่าอยู่ร่วมกับภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อศึกษาถึงเป้าหมายและแนวทางการประกอบอาชีพการทำสวนยางพาราและผู้วิจัยได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้การใช้ชีวิตร่วมกับคนในชุมชนเสมือนสมาชิกคนหนึ่งในชุมชนในการประกอบอาชีพการทำสวนยางพาราและทำกิจกรรมเกี่ยวกับอาชีพเสริมของเกษตรชาวสวนยางพาราในการทำผลิตภัณฑ์จากวัสดุยางพาราเพื่อหารายได้เสริม

1.3.2 การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Nonparticipant Observation)
ผู้วิจัยเป็นประชากรในจังหวัดพังงาได้สัมผัสและสังเกตพฤติกรรมและปรากฏการณ์ต่างๆโดยไม่ให้ผู้ให้ข้อมูลรู้ตัวเพื่อสังเกตสภาพความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ความสัมพันธ์ของคนในชุมชน วิถีการผลิต วิถีการดำรงชีวิต ตลอดจนประเพณี และความเชื่อต่างๆ

1.4 การสำรวจชุมชน เป็นการสำรวจเฉพาะเจาะจงเพื่อให้ได้ข้อมูลของชุมชนที่เป็นชุมชนเป้าหมายตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันในด้านต่างๆ เช่น การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ วัฒนธรรมประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม ความสัมพันธ์ทางสังคมของคนในชุมชน เพื่อช่วยในการอธิบายทำความเข้าใจปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นโดยมีรายละเอียดในการสำรวจชุมชนดังนี้

1.4.1 ลักษณะของประวัติข้อมูลชุมชน (Community profile)

1) ชื่อชุมชน
2) ตำบลท่าอยู่
3) ผู้ใหญ่บ้าน
4) หัวหน้ากลุ่มเกษตรกร
5) ประวัติความเป็นมา

1.4.2 ลักษณะทั่วไปของอำเภอ

1) ที่ตั้งของ ตำบล
2) ลักษณะภูมิประเทศ

3) ขนาด

4) ประชากร

5) ลักษณะสำคัญ

6) แบบแผนการเศรษฐกิจ

7) ระบบคมนาคม

1.4.3 แบบแผนการเกษตรฤดูกาล

1) ลักษณะที่ดิน

2) อากาศ

3) ฤดูกาล

4) พืชผล

5) วิธีกรรมการเกษตร

1.4.4 ลักษณะชุมชน

1) รายละเอียดเหมือนของตำบล

1.4.5 ข้อมูลเกี่ยวกับ

1) กลุ่มชาติพันธุ์ วัฒนธรรม ศาสนา

1.4.6 ลักษณะทางสังคมเศรษฐกิจ

1) แบบแผนอาชีพ แหล่งที่มาของรายได้ การตลาด รายจ่าย ดุลรายรับรายจ่าย

1.4.7 สถานการณ์สิ่งแวดล้อม

น้ำดื่มน้ำใช้ แหล่งน้ำ ส้วม การกำจัดขยะ

1.4.8 สภาวะทางสุขภาพ

ปัญหาสุขภาพที่สำคัญ โรค การให้ภูมิคุ้มกันโรค การป้องกันและควบคุม

1.4.9 ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (Population and Sampling Procedures)

เพื่อให้การวิจัยได้ข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างดังต่อไปนี้เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ กลุ่มเกษตรกรชาวสวนยางพาราหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับอาชีพการทำสวนยางพาราซึ่งเป็นประชากรในพื้นที่บ้านท่าอยู่ ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา ซึ่งประกอบด้วย

1) ผู้รู้ ผู้นำในชุมชนท่าอยู่	จำนวน 2 คน
2) เกษตรกรชาวสวนยางพาราบ้านท่าอยู่	จำนวน 8 คน
3) เกษตรกรที่ได้รับรางวัลเกษตรกรดีเด่น	จำนวน 2 คน
4) เจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอตะกั่วทุ่ง	จำนวน 1 คน
5) เจ้าหน้าที่เกษตร	จำนวน 2 คน
รวมทั้งสิ้น	จำนวน 15 คน

คุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มมีคุณสมบัติดังนี้

1) ผู้รู้ ผู้นำชาวบ้าน ต้องเป็นผู้อาวุโสในชุมชน ซึ่งเป็นผู้ที่อยู่ในชุมชนมานานเป็นที่ยอมรับนับถือของชาวบ้าน สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับยางพารา การประกอบอาชีพการทำสวนยางพาราได้เป็นอย่างดี ตลอดจนให้รายละเอียดในด้านประวัติชุมชน ในแง่สภาพสังคม วัฒนธรรม ความเชื่อ ประเพณี

2) เกษตรกรชาวสวนยางพารา โดยเลือกจากเกษตรกร ซึ่งจะต้องเป็นบุคคลที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับยางพาราได้เป็นอย่างดี ซึ่งอาศัยอยู่ในพื้นที่มาช้านาน และประกอบอาชีพเกี่ยวกับการทำสวนยางพาราในปัจจุบัน

3) เกษตรกรที่ได้รับรางวัลเกษตรกรดีเด่น ต้องเป็นเกษตรกรผู้ประกอบอาชีพทำสวนยางพาราในพื้นที่เป้าหมายคือชุมชนบ้านท่าอยู่และเป็นเกษตรกรที่ได้รับรางวัลเกี่ยวกับการทำสวนยางพารา

4) เจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอตะกั่วทุ่ง เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ทำงานอยู่ในสำนักงานเกษตรอำเภอตะกั่วทุ่ง เป็นผู้ที่มีความรู้ความชำนาญเกี่ยวกับเรื่องยางพาราเป็นอย่างดีและมีหน้าที่รับผิดชอบ ในการดูแล ให้คำแนะนำ ถ่ายทอดความรู้ในด้านต่างๆเกี่ยวกับการเกษตรและการทำสวนยางพาราให้แก่ประชาชนในอำเภอตะกั่วทุ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรกรชุมชนบ้านท่าอยู่

5) *เจ้าหน้าที่เกษตร* เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ทำงานอยู่ในสำนักงานทางการเกษตร ที่มีความรู้ความชำนาญเกี่ยวกับการทำสวนยางพาราเป็นอย่างดี และมีความคุ้นเคยกับเกษตรกรชาวสวนยางพาราในพื้นที่บ้านท่าอยู่ และสามารถให้ความรู้เกี่ยวกับยางพารา และเรื่องอื่นๆได้เป็นอย่างดี

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 เครื่องมือที่ช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

1) แบบการสัมภาษณ์ แบบเจาะลึก (In-depth Interview)

2) แบบสังเกต (Observation)

3) แบบสำรวจชุมชน

3.2 การดำเนินการสร้างเครื่องมือ ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็นขั้นตอนได้ดังนี้

1) ศึกษาจากวารสาร เอกสาร บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2) กำหนดขอบข่ายการสร้างเครื่องมือให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3) สัมภาษณ์ ปรึกษาบุคคลที่เกี่ยวข้องหรือผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับอาชีพทำการทำสวนยางพารามาประกอบเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือ

4) สร้างแบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก(In-depth Interview) ทั้งแบบมีโครงสร้าง และไม่มีโครงสร้าง โดยจะต้องมีประเด็นโครงสร้างคำถามให้ครอบคลุมประเด็นดังต่อไปนี้คือ ภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง บริบททั่วไปของชุมชนท่าอยู่ พัฒนาการของชุมชน ประวัติความเป็นมา และพัฒนาการการทำสวนยางพารา ภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำสวนยางพารา และการส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำสวนยางพาราของเกษตรกรชุมชนบ้านท่าอยู่ให้แพร่หลาย

5) นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษา งานวิจัย และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา(Content Validity) และสำนวน ภาษาในแบบสัมภาษณ์

6) นำร่างแบบสัมภาษณ์มาแก้ไขปรับปรุง ตามที่อาจารย์ที่ปรึกษา หรือผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะแล้ว นำแบบสัมภาษณ์ไปทดลองใช้(Try out) กับผู้ประกอบอาชีพการทำสวนยางพาราในชุมชนบ้านท่าอยู่

7) เรียบเรียง และจัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์แล้วทำแบบสัมภาษณ์ไปใช้เก็บข้อมูล

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Collection)

4.1 การปฏิบัติการภาคสนาม และเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร โดยการดำเนินการดังนี้

4.1.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากภาคสนามทั้งหมดจากการสัมภาษณ์ ทั้งการสัมภาษณ์เดี่ยว และการสัมภาษณ์กลุ่ม โดยการบันทึกคำสัมภาษณ์ลงในเครื่องบันทึกเสียง หรือการจดบันทึกตามความเหมาะสม ส่วนการสังเกตจะใช้วิธีจดบันทึก และการถ่ายภาพประกอบ รวมทั้งการสำรวจชุมชนตามแนวทางการสำรวจที่กำหนดขึ้น

4.1.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆที่ได้จากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในครั้งนี้ เพื่อนำมาศึกษาตามขอบเขตด้านเนื้อหา

4.2 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

4.2.1 ทำหนังสือขอความร่วมมือ ในการเก็บข้อมูลจากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชไปถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้แก่

1) สำนักงานเกษตร จังหวัดพังงา เพื่อขอข้อมูล

2) สำนักงานเกษตรอำเภอตะกั่วทุ่ง เพื่อขอข้อมูล และสัมภาษณ์

3) อำเภอตะกั่วทุ่ง เพื่อขอข้อมูลเกี่ยวกับประวัติชุมชน

4) องค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อขอข้อมูลเกี่ยวกับชุมชน

5) กลุ่มเกษตรกรทำสวนท่าอยู่เพื่อขอข้อมูลและสัมภาษณ์

6) หน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการขอข้อมูล

4.2.2 นำเครื่องมือไปใช้เก็บข้อมูล คือการนำแบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก(In-depth Interview) แบบสังเกต(Observation) แบบสำรวจชุมชนที่ตรวจสอบและแก้ไขเสร็จเรียบร้อยแล้วลงเก็บข้อมูลในภาคสนาม

4.2.3 รวบรวมข้อมูล จากการสัมภาษณ์ แบบเจาะลึก การสังเกต และการสำรวจชุมชน

4.2.4. นำข้อมูลทั้งหมดไปวิเคราะห์

4.3 การจัดทำข้อมูล

4.3.1 จัดระบบเอกสารทั้งหมดตามขอบเขตด้านเนื้อหา

4.3.2 ถอดความจากการสัมภาษณ์ โดยสรุปสาระสำคัญแยกตามประเด็นตามที่กำหนดไว้ในขอบเขตด้านเนื้อหา

4.3.3 นำข้อมูลที่ได้จากการจดบันทึกมาสรุปสาระสำคัญตามขอบเขตด้านเนื้อหา

4.3.4 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของภาพและจำแนกภาพตามขอบเขตด้านเนื้อหา

4.3.5 นำข้อมูลที่ตรวจสอบและจัดหมวดหมู่แล้วทั้งหมดมาศึกษาวิเคราะห์ โดยจำแนกประเด็นตามขอบเขตเนื้อหา

4.4 การตรวจสอบข้อมูล เพื่อให้ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยมีความถูกต้องและสมบูรณ์ ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบข้อมูลเพื่อหาความเชื่อถือได้ของข้อมูลและตรวจสอบหาความครบถ้วนของคุณภาพข้อมูลตลอดจนผลสรุปของการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ซึ่งมีวิธีการตรวจสอบข้อมูล 2 วิธี ดังนี้

4.4.1 การตรวจสอบสามเส้าด้านเวลา(Time triangulation) โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาภาคสนาม การสังเกตพฤติกรรม การสัมภาษณ์บุคคล การสำรวจชุมชนและข้อมูลจาก

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างเวลา หากเวลาต่างกันข้อมูลที่ได้เหมือนกันหรือไม่ เพื่อยืนยันความเที่ยงตรงของข้อมูล

4.4.2. การตรวจสอบสามเส้าด้านระเบียบวิธี(Methodological triangulation) คือ ใช้เทคนิควิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านต่างๆหลายวิธีเพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน โดยในการศึกษาครั้งนี้ใช้เทคนิควิธีการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การสำรวจชุมชน เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบอาชีพการทำสวนยางพารา ประกอบกับการศึกษาจากแหล่งข้อมูลเอกสารเกี่ยวกับยางพาราร่วมด้วย หากข้อมูลที่ได้มีความแตกต่างหรือขัดแย้งกัน ผู้วิจัยจะเข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูลจะเข้าไปคลุกคลีในชุมชนหลายๆครั้ง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกันกับช่วงแรกและหากข้อมูลที่ได้ทำการตรวจสอบแล้วปรากฏว่าเป็นข้อมูลที่เหมือนกันน่าเชื่อถือ ถือว่าเป็นข้อมูลที่ถูกต้องแล้ว จากนั้นนำผลการศึกษา มานำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นลักษณะการเขียนรายงานการวิจัยเชิงบรรยาย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา(Descriptive analysis) โดยผู้วิจัยเริ่มวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการจัดระบบข้อมูล แยกประเภทข้อมูลตามประเด็นกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยและทำความเข้าใจข้อมูลต่างๆที่รวบรวมมาโดยการวิเคราะห์จากเนื้อหา ซึ่งศึกษาโดยละเอียดตามหลักการวิเคราะห์ดังนี้คือ วิเคราะห์เอกสารจากข้อมูลเชิงคุณภาพทุติยภูมิ ส่วนข้อมูลปฐมภูมิที่ได้จากการสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสำรวจชุมชนจะใช้วิธีการวิเคราะห์ด้วยการจำแนกประเภทข้อมูล การเปรียบเทียบข้อมูล และสร้างข้อสรุปแบบอุปมัย

5.1 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1.1 ตรวจสอบความเที่ยงตรงของข้อมูล ก่อนที่จะทำการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดนั้น ผู้วิจัยจะตรวจสอบความเที่ยงตรงของข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลทั้งหมดมาอย่างถูกต้องครบถ้วนหลากหลายและเพียงพอสำหรับเรื่องที่วิจัย และนำไปวิเคราะห์ต่อไป

5.1.2 พิจารณาแหล่งที่มาของข้อมูล เช่น พิจารณาความสม่ำเสมอของข้อมูลที่ได้มาใช้ในเวลาต่างกัน แต่เรื่องเดียวกัน ซึ่งจะมีแหล่งข้อมูลที่สำคัญดังนี้ คือ ผู้รู้ ผู้นำชาวบ้าน ผู้ประกอบอาชีพการทำสวนยางพารา เกษตรอำเภอ เกษตรจังหวัด ห้องสมุด และแหล่งรวบรวมข้อมูลอื่นๆ ซึ่งเป็นแหล่งที่มาของข้อมูลที่สำคัญๆ เพื่อใช้ในการวิเคราะห์

5.1.3 ตรวจสอบการเก็บข้อมูลในแต่ละช่วงเวลา ช่วงเวลาที่เก็บข้อมูล โดยการตรวจสอบการเก็บข้อมูลในแต่ละช่วงเวลาเพื่อนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง ภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำสวนยางพารา: กรณีศึกษาตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสำรวจชุมชน ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยแบ่งออกเป็น 3 ตอนดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เกษตรกรชาวสวนยางพารา ผู้รู้ที่เกี่ยวข้องกับการทำสวนยางพาราในชุมชน ผู้นำชุมชน บุคลากรจากหน่วยงานราชการ

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 ประวัติความเป็นมาและพัฒนาการของการทำสวนยางพารา

2.2 ภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำสวนยางพาราของเกษตรกร

2.3 การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำสวนยางพาราของเกษตรกรให้แพร่หลาย

ตอนที่ 3 ข้อสรุปที่ได้จากการค้นพบ

3.1 ประวัติความเป็นมาและพัฒนาการของการทำสวนยางพารา

3.2 ภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำสวนยางพาราของเกษตรกร

3.3 การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำสวนยางพาราของเกษตรกรให้แพร่หลาย

โดยมีรายละเอียดของแต่ละตอนดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย

1. ผู้รู้ ผู้นำชุมชน ผู้ทรงคุณวุฒิ ของบ้านท่าอยู่ เป็นผู้ให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของการทำสวนยางพารา โดยในปัจจุบันผู้รู้เหล่านี้ก็ยังคงทำอาชีพนี้อยู่แต่ผู้รู้บางท่านชราภาพแล้วก็ได้มีการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับเรื่องการทำสวนยางพาราให้แก่ทายาท เป็นผู้สืบทอดอาชีพนี้ต่อไปโดยได้สัมภาษณ์ผู้รู้ 2 คนดังนี้

1.1 สัมภาษณ์ ณ วันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2552

นายมนัส อินทรคุ้ม เพศ ชาย อายุ 68 ปี

บ้านเลขที่ 30 หมู่ที่ 2 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา

จำนวนบุตร 3 คน การศึกษา ประถมศึกษา

อาชีพหลัก ทำสวนยางพารา อาชีพรอง ทำสวนผลไม้

พื้นที่สวนยางพาราทั้งหมด 35 ไร่

ระยะเวลาการประกอบอาชีพทำสวนยางพารา 45 ปีขึ้นไป

ลักษณะการผลิตน้ำยาง กรีดเองและมีลูกจ้าง

เริ่มประกอบอาชีพทำสวนยางพาราตั้งแต่อายุ 22 ปี

ได้รับการถ่ายทอดการประกอบอาชีพทำสวนยางพารา จากบรรพบุรุษ

การจำหน่ายผลผลิตยางพารา แปรรูปเป็นยางแผ่นและจำหน่ายน้ำยาง

ฐานะทางเศรษฐกิจ ฐานะปานกลาง ประมาณเดือนละ 25,000-30,000 บาท

1.2 สัมภาษณ์ ณ วันที่ 20 มกราคม 2552

นายประทีป ตรีเพชร เพศ ชาย อายุ 51 ปี

บ้านเลขที่ 1/5 หมู่ที่ 2 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา

จำนวนบุตร 2 คน การศึกษา มัธยมศึกษาตอนปลาย

อาชีพหลัก ทำสวนยางพารา อาชีพรอง นักการเมืองท้องถิ่น

พื้นที่สวนยางพาราทั้งหมด 48 ไร่

ระยะเวลาการประกอบอาชีพทำสวนยางพารา 20 ปีขึ้นไป

ลักษณะการผลิตน้ำยาง กรีดเองและมีลูกจ้าง

เริ่มประกอบอาชีพทำสวนยางพาราตั้งแต่อายุ 20 ปี

ได้รับการถ่ายทอดการประกอบอาชีพทำสวนยางพารา จากบรรพบุรุษ

การจำหน่ายผลผลิตยางพารา จำหน่ายน้ำยางพารา

ฐานะทางเศรษฐกิจฐานะปานกลาง ประมาณเดือนละ 25,000-30,000 บาท

สรุป กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชาย 2 คน อายุเฉลี่ย 60 ปี

การศึกษาระดับประถมศึกษา-มัธยมปลาย อาชีพหลัก ทำสวนยางพารา

อาชีพรอง สวนผลไม้และนักการเมืองท้องถิ่น

พื้นที่ทำสวนยางพาราทั้งหมด 35 – 50 ไร่

ระยะเวลาประกอบอาชีพทำสวนยางพารา 20 – 45 ปีขึ้นไป

ลักษณะการผลิตน้ำยาง กรีดเอง และ จ้างกรีด

เริ่มประกอบอาชีพทำสวนยางพารา ตั้งแต่อายุ 20 – 22 ปี

ได้รับการถ่ายทอดการประกอบอาชีพทำสวนยางพารา จากบรรพบุรุษ

การจำหน่ายผลผลิตยางพารา แปรรูปเป็นยางแผ่น และ จำหน่ายน้ำยางสด

ฐานะเศรษฐกิจ ปานกลาง มีรายได้ เฉลี่ยเดือนละ 27,500 บาท

2. เกษตรกรชาวสวนยางพารา บ้านท่าอยู่ จำนวน 8 ราย

2.1 สัมภาษณ์ ณ วันที่ 20 มกราคม 2552

นายวีระ ส่องรอบ เพศ ชาย อายุ 67 ปี

บ้านเลขที่ 15 หมู่ที่ 1 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา

จำนวนบุตร 5 คน การศึกษา ประถมศึกษา

อาชีพหลัก ทำสวนยางพารา อาชีพรอง ทำสวนผลไม้

พื้นที่สวนยางพาราทั้งหมด 60 ไร่

ระยะเวลาการประกอบอาชีพทำสวนยางพารา 50 ปีขึ้นไป

ลักษณะการผลิตน้ำยาง บุตรเป็นผู้กรีดและมีลูกจ้าง

เริ่มประกอบอาชีพทำสวนยางพาราตั้งแต่อายุ 13 ปี

ได้รับการถ่ายทอดการประกอบอาชีพทำสวนยางพารา จากบรรพบุรุษ

การจำหน่ายผลผลิตยางพารา แปรรูปเป็นยางแผ่นและจำหน่ายน้ำยาง

ฐานะทางเศรษฐกิจ ปานกลาง ประมาณเดือนละ 15,000-20,000 บาท

2.2 สัมภาษณ์ ณ วันที่ 20 มกราคม 2552

นายสง่า พรหมเกตุ เพศ ชาย อายุ 47 ปี

บ้านเลขที่ 55/1 หมู่ที่ 2 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา

จำนวนบุตร 1 คน การศึกษา ประถมศึกษา

อาชีพหลัก ทำสวนยางพารา อาชีพรอง รับจ้าง

พื้นที่สวนยางพาราทั้งหมด 50 ไร่

ระยะเวลาการประกอบอาชีพทำสวนยางพารา 25 ปี

ลักษณะการผลิตน้ำยาง กรีดเอง

เริ่มประกอบอาชีพทำสวนยางพาราตั้งแต่อายุ 22 ปี

ได้รับการถ่ายทอดการประกอบอาชีพทำสวนยางพาราจากบรรพบุรุษ

การจำหน่ายผลผลิตยางพารา จำหน่ายน้ำยาง

ฐานะทางเศรษฐกิจ ปานกลาง ประมาณเดือนละ 20,000 บาท

2.3 สัมภาษณ์ ณ วันที่ 20 มกราคม 2552

นายแฉล้ม วิริยะพัฒนาธรรม เพศ ชาย อายุ 56 ปี

บ้านเลขที่ 20/1 หมู่ที่ 5 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา

จำนวนบุตร 2 คน การศึกษา ประถมศึกษาปีที่7

อาชีพหลัก ทำสวนยางพารา อาชีพรอง ช่างเลื่อยไม้

พื้นที่สวนยางพาราทั้งหมด 50 ไร่

ระยะเวลาการประกอบอาชีพทำสวนยางพารามากกว่า 30 ปีขึ้นไป

ลักษณะการผลิตน้ำยาง มีลูกจ้าง

เริ่มประกอบอาชีพทำสวนยางพาราตั้งแต่อายุ 17 ปี

ได้รับการถ่ายทอดการประกอบอาชีพทำสวนยางพารา จากบรรพบุรุษ

การจำหน่ายผลผลิตยางพารา แปรรูปเป็นยางแผ่น

ฐานะทางเศรษฐกิจ ฐานะปานกลาง ประมาณเดือนละ 25,000-30,000 บาท

2.4 สัมภาษณ์ ณ วันที่ 20 มกราคม 2552

นายอวยชัย กิจประสงค์ เพศ ชาย อายุ 44 ปี

บ้านเลขที่ 4/6 หมู่ที่ 2 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา

จำนวนบุตร 1 คน การศึกษา ประถมศึกษา

อาชีพหลัก ทำสวนยางพารา อาชีพรอง รับจ้าง

พื้นที่สวนยางพาราทั้งหมด 25 ไร่

ระยะเวลาการประกอบอาชีพทำสวนยางพารา 27 ปี

ลักษณะการผลิตน้ำยาง กรีดเอง

เริ่มประกอบอาชีพทำสวนยางพาราตั้งแต่อายุ 17 ปี

ได้รับการถ่ายทอดการประกอบอาชีพทำสวนยางพาราจากบรรพบุรุษ

การจำหน่ายผลผลิตยางพารา จำหน่ายน้ำยาง

ฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง ประมาณเดือนละ 23,000-25,000 บาท

2.5 สัมภาษณ์ ณ วันที่ 12 มีนาคม 2552

นายทนง แกล้วกล้า เพศ ชาย อายุ 65 ปี

บ้านเลขที่ 4/1 หมู่ที่ 2 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา

จำนวนบุตร 4 คน การศึกษา ประถมศึกษา

อาชีพหลัก ทำสวนยางพารา อาชีพรอง ทำสวนผลไม้

พื้นที่สวนยางพาราทั้งหมดประมาณ 100 ไร่

ระยะเวลาการประกอบอาชีพทำสวนยางพารา 45 ปี

ลักษณะการผลิตน้ำยาง กรีดเองและมีลูกจ้าง

เริ่มประกอบอาชีพทำสวนยางพาราตั้งแต่อายุ 20 ปี

ได้รับการถ่ายทอดการประกอบอาชีพทำสวนยางพารา จากบรรพบุรุษ

การจำหน่ายผลผลิตยางพารา แปรรูปเป็นยางแผ่น

ฐานะทางเศรษฐกิจ ฐานะปานกลาง ประมาณเดือนละ 25,000-35,000 บาท

2.6 สัมภาษณ์ ณ วันที่ 12 มีนาคม 2552

นางสอเอี๋ยน พรผล เพศ หญิง อายุ 63 ปี

บ้านเลขที่ 55 หมู่ที่ 2 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา

จำนวนบุตร 3 คน การศึกษา ประถมศึกษา

อาชีพหลัก ทำสวนยางพารา อาชีพรอง ทำสวนผลไม้

พื้นที่สวนยางพาราทั้งหมด 70 ไร่

ระยะเวลาการประกอบอาชีพทำสวนยางพารา 35 ปี

ลักษณะการผลิตน้ำยาง กรีดเองและมีลูกจ้าง

เริ่มประกอบอาชีพทำสวนยางพาราตั้งแต่อายุ 24 ปี

ได้รับการถ่ายทอดการประกอบอาชีพทำสวนยางพารา จากบรรพบุรุษ

การจำหน่ายผลผลิตยางพารา แปรรูปเป็นยางแผ่น

ฐานะทางเศรษฐกิจ ฐานะดี ประมาณเดือนละ 30,000-45,000 บาท

2.7 สัมภาษณ์ ณ วันที่ 12 มีนาคม 2552

นายหงวน พรผล เพศ ชาย อายุ 96 ปี

บ้านเลขที่ 55 หมู่ที่ 2 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา

จำนวนบุตร 4 คน การศึกษา ประถมศึกษา

อาชีพหลัก ทำสวนยางพารา อาชีพรอง ทำสวนผลไม้

พื้นที่สวนยางพาราทั้งหมดมากกว่า 100 ไร่

ระยะเวลาการประกอบอาชีพทำสวนยางพารามากกว่า 55 ปี

ลักษณะการผลิตน้ำยาง มีลูกจ้าง

เริ่มประกอบอาชีพทำสวนยางพาราตั้งแต่อายุ 21 ปี

ได้รับการถ่ายทอดการประกอบอาชีพทำสวนยางพารา จากการเรียนรู้ด้วยตนเอง

การจำหน่ายผลผลิตยางพารา แปรรูปเป็นยางแผ่น

ฐานะทางเศรษฐกิจ ฐานะดี ประมาณเดือนละ 45,000-50,000 บาท

2.8 สัมภาษณ์ ณ วันที่ 20 มกราคม 2552

นางเอมอร พิกุลผล เพศ หญิง อายุ 49 ปี

บ้านเลขที่ 14/6 หมู่ที่ 5 อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัด พังงา

จำนวนบุตร 4 คนการศึกษา ปริญญาตรีและปริญญาโท มหาบัณฑิตกิตติมศักดิ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต สาขายุทธศาสตร์การพัฒนา

อาชีพหลัก ทำสวนยางพาราอาชีพรอง ประดิษฐ์ดอกไม้จากใบยาง

พื้นที่สวนยางพาราทั้งหมด 60 ไร่

ระยะเวลาการประกอบอาชีพทำสวนยางพารา 20 ปี

ลักษณะการผลิตน้ำยาง มีลูกจ้าง

เริ่มประกอบอาชีพทำสวนยางพาราตั้งแต่อายุ 25 ปี

ได้รับการถ่ายทอดการประกอบอาชีพทำสวนยางพารา จากบรรพบุรุษ

การจำหน่ายผลผลิตยางพารา แปรรูปเป็นยางแผ่น

ฐานะทางเศรษฐกิจ ฐานะดี ประมาณเดือนละ 35,000-45,000 บาท

สรุป กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชาย 6 คน เพศหญิง 2 คน

อายุเฉลี่ย 61 ปี การศึกษาระดับประถมศึกษา - ปริญญาโท

อาชีพหลัก ทำสวนยางพารา อาชีพรอง สวนผลไม้ ผลิตภัณฑ์

จากใบยาง

พื้นที่ทำสวนยางพาราทั้งหมด 25 – 100 ไร่

ระยะเวลาประกอบอาชีพทำสวนยางพารา 20 – 55 ปี

ลักษณะการผลิตน้ำยาง กรีดเอง และจ้างกรีด

เริ่มประกอบอาชีพทำสวนยางพารา ตั้งแต่อายุ 13 - 25 ปี

ได้รับการถ่ายทอดการประกอบอาชีพทำสวนยางพารา เรียนรู้ด้วยตนเอง

และจากบรรพบุรุษ

การจำหน่ายผลผลิตยางพารา แปรรูปเป็นยางแผ่นและจำหน่ายน้ำยางสด

ฐานะเศรษฐกิจ ปานกลาง มีรายได้เฉลี่ยเดือนละ 29,250 บาท

3 เกษตรกรที่ได้รับรางวัลเกษตรกรดีเด่น จำนวน 2 ราย

3.1 สัมภาษณ์ ณ วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2552

นายสมพงษ์ พรผล เพศ ชาย อายุ 72 ปี

บ้านเลขที่ 55/1 หมู่ที่ 2 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา

จำนวนบุตร 6 คน การศึกษา ประถมศึกษา

อาชีพหลัก ทำสวนยางพารา อาชีพรอง ทำสวนผลไม้

พื้นที่สวนยางพาราทั้งหมด 50 ไร่

ระยะเวลาการประกอบอาชีพทำสวนยางพารา 45 ปี

ลักษณะการผลิตน้ำยาง มีลูกจ้าง

เริ่มประกอบอาชีพทำสวนยางพาราตั้งแต่อายุ 22 ปี

ได้รับการถ่ายทอดการประกอบอาชีพทำสวนยางพารา จากบรรพบุรุษ

การจำหน่ายผลผลิตยางพารา แปรรูปเป็นยางแผ่นและจำหน่ายน้ำยาง

ฐานะทางเศรษฐกิจ ฐานะดี ประมาณเดือนละ 45,000 บาท

3.2 สัมภาษณ์ ณ วันที่ 20 มกราคม 2552

นายประเสริฐ มิตรเจริญรัตน์ เพศ ชาย อายุ 53 ปี

บ้านเลขที่ 24/2 หมู่ที่ 2 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา

จำนวนบุตร 2 คน การศึกษา อนุปริญญา

อาชีพหลัก ทำสวนยางพารา อาชีพรอง จำหน่ายผลิตภัณฑ์จากน้ำยาง

พื้นที่สวนยางพาราทั้งหมด 25 ไร่

ระยะเวลาการประกอบอาชีพทำสวนยางพารา 10 ปี

ลักษณะการผลิตน้ำยาง ยังไม่เปิดกรีด

เริ่มประกอบอาชีพทำสวนยางพาราตั้งแต่อายุ 42 ปี

ได้รับการถ่ายทอดการประกอบอาชีพทำสวนยางพารา จากบรรพบุรุษ

การจำหน่ายผลผลิตยางพารา ยังไม่เปิดกรีด

ฐานะทางเศรษฐกิจ ปานกลาง ประมาณเดือนละ 20,000 บาท

สรุป กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชาย 2 คน อายุเฉลี่ย 63 ปี

การศึกษาระดับประถมศึกษา – อนุปริญญาอาชีพหลัก ทำสวนยางพารา

อาชีพรอง สวนผลไม้และผลิตภัณฑ์จากน้ำยางพารา

พื้นที่ทำสวนยางพาราทั้งหมด 25 - 50 ไร่

ระยะเวลาประกอบอาชีพทำสวนยางพารา 10 – 45 ปี

ลักษณะการผลิตน้ำยาง จ้างกรีด

เริ่มประกอบอาชีพทำสวนยางพารา ตั้งแต่อายุ 22 – 42 ปี

ได้รับการถ่ายทอดการประกอบอาชีพทำสวนยางพารา จากบรรพบุรุษ

การจำหน่ายผลผลิตยางพารา แปรรูปเป็นยางแผ่น และจำหน่ายน้ำยาง

ฐานะเศรษฐกิจ ปานกลาง มีรายได้เฉลี่ยเดือนละ 37,500 บาท

4 เจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอตะกั่วทุ่ง จำนวน 1 ราย

4.1 สัมภาษณ์ ณ วันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2552

นายปฏิวุฒิ ทองแสงแก้ว เพศ ชาย อายุ 50 ปี

บ้านเลขที่ 8/29 หมู่ที่ 2 ตำบลบางนายสี อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา

จำนวนบุตร - คน การศึกษา ปริญญาตรีสาขาส่งเสริมการเกษตร

อาชีพหลัก รับราชการ ตำแหน่งเกษตรอำเภอ อาชีพรอง ทำสวนยางพารา

พื้นที่สวนยางพาราทั้งหมด 50 ไร่

ระยะเวลาการประกอบอาชีพทำสวนยางพาราประมาณ 20 ปี

ลักษณะการผลิตน้ำยาง มีลูกจ้าง

เริ่มประกอบอาชีพทำสวนยางพาราตั้งแต่อายุ 28 ปี

ได้รับการถ่ายทอดการประกอบอาชีพทำสวนยางพารา จากบรรพบุรุษ

การจำหน่ายผลผลิตยางพารา แปรรูปเป็นยางแผ่นและจำหน่ายน้ำยาง

ฐานะทางเศรษฐกิจ ฐานะปานกลาง เดือนละ 23,500 บาท

สรุป กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชาย 1 คน อายุ 50 ปี

การศึกษาระดับปริญญาตรี อาชีพหลัก รับราชการ

อาชีพรอง ทำสวนยางพารา

พื้นที่ทำสวนยางพาราทั้งหมด 50 ไร่

ระยะเวลาประกอบอาชีพทำสวนยางพารา 20 ปี

ลักษณะการผลิตน้ำยาง จ้างกรีด

เริ่มประกอบอาชีพทำสวนยางพารา ตั้งแต่อายุ 28 ปี

ได้รับการถ่ายทอดการประกอบอาชีพทำสวนยางพารา จากบรรพบุรุษ

การจำหน่ายผลผลิตยางพารา แปรรูปเป็นยางแผ่น และจำหน่ายน้ำยางสด

ฐานะเศรษฐกิจ ปานกลาง มีรายได้ เดือนละ 23,000 บาท

5 เจ้าหน้าที่เกษตร จำนวน 2 ราย

5.1 สัมภาษณ์ ณ วันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2552

นายสวัสดิ์ พิกุลทอง เพศ ชาย อายุ 51 ปี

บ้านเลขที่ 51/1 ซอยราชอุทิศ ตำบลท้ายช้าง อำเภอเมือง จังหวัดพังงา

จำนวนบุตร - คน การศึกษา ปริญญาตรี

อาชีพหลัก รับราชการ ตำแหน่งหัวหน้าสำนักงานกองทุนสงเคราะห์สวนยาง

อำเภอเมือง อาชีพรอง ทำสวนยางพารา ค้าขาย

พื้นที่สวนยางพาราทั้งหมด 112 ไร่

ระยะเวลาการประกอบอาชีพทำสวนยางพาราประมาณ 30 ปี

ลักษณะการผลิตน้ำยาง มีลูกจ้าง

เริ่มประกอบอาชีพทำสวนยางพาราตั้งแต่อายุ 18 ปี

ได้รับการถ่ายทอดการประกอบอาชีพทำสวนยางพารา จากบรรพบุรุษ

การจำหน่ายผลผลิตยางพารา แปรรูปเป็นยางแผ่นและจำหน่ายน้ำยาง

ฐานะทางเศรษฐกิจ ฐานะดี ประมาณเดือนละ 45,000 บาท

5.2 สัมภาษณ์ ณ วันที่ 3 มีนาคม 2552

นายปรีชา จตุราบัณฑิต เพศ ชาย อายุ 56 ปี

บ้านเลขที่ 52/3 ม.4 ตำบลนพปริง อำเภอเมือง จังหวัดพังงา

จำนวนบุตร - คน การศึกษา ปริญญาตรี สาขาพัฒนาสังคม

อาชีพหลัก รับราชการ ตำแหน่งเจ้าหน้าที่ฝ่ายวิเคราะห์นโยบายและแผนกองทุน

สงเคราะห์สวนยางอำเภอเมืองอาชีพรอง อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยเกษตรแม่โจ้ วิทยา

เขตจังหวัดพังงา พื้นที่สวนยางพาราทั้งหมด - ไร่

ระยะเวลาการประกอบอาชีพทำสวนยางพารา - ปี

ลักษณะการผลิตน้ำยาง -

เริ่มประกอบอาชีพทำสวนยางพาราตั้งแต่อายุ - ปี

ได้รับการถ่ายทอดการประกอบอาชีพทำสวนยางพารา -

การจำหน่ายผลผลิตยางพารา -

ฐานะทางเศรษฐกิจ ปานกลาง ประมาณเดือนละ 30,000 บาท

สรุป กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชาย 2 คน อายุเฉลี่ย 54 ปี

การศึกษาระดับปริญญาตรี อาชีพหลัก รับราชการ

อาชีพรอง ทำสวนยางพารา ค้าขาย อาจารย์พิเศษ

พื้นที่ทำสวนยางพาราทั้งหมด 100 ไร่

ระยะเวลาประกอบอาชีพทำสวนยางพารา 30 ปี

ลักษณะการผลิตน้ำยาง จ้างกรีด

เริ่มประกอบอาชีพทำสวนยางพารา ตั้งแต่อายุ 18 ปี

ได้รับการถ่ายทอดการประกอบอาชีพทำสวนยางพารา จากบรรพบุรุษ

การจำหน่ายผลผลิตยางพารา แปรรูปเป็นยางแผ่น และจำหน่ายน้ำยาง

ฐานะเศรษฐกิจ ปานกลาง มีรายได้เฉลี่ยเดือนละ 37,500 บาท

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูล

เป็นการวิเคราะห์ข้อมูล จากการค้นคว้าเอกสาร ตำรา วิชาการที่เกี่ยวข้อง และ การสัมภาษณ์ แบบเจาะลึกเกี่ยวกับ

2.1 ประวัติความเป็นมายางพาราและพัฒนาการการทำสวนยางพารา

2.2 ภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำสวนยางพาราของเกษตรกร

2.4 การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำสวนยางพาราของเกษตรกรให้แพร่หลาย โดยมีรายละเอียดในแต่ละเรื่องดังนี้

2.1 ประวัติความเป็นยางพาราและพัฒนาการการทำสวนยางพารา

2.1.1 ประวัติความเป็นมายางพารา จากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร เกี่ยวกับประวัติความเป็นมายางพารา มีรายละเอียดดังนี้

- ชื่อทางพฤกษศาสตร์และที่มาของชื่อยางพารา
- แหล่งกำเนิดยางพารา
- การเข้ามาของยางพาราในประเทศไทย

เอกชัย พฤกษ์อำไพ จากหนังสือคู่มือยางพารา(2547: 7-8) เสาวนีย์ ก่อวุฒิกุลรังสี จากหนังสือการผลิตยางธรรมชาติ(254: 7) ชัยสิทธิ์ ชินวัตร จากหนังสือการปลูกยางพารา(2550: 9-10) พิชัย สราญรมย์ จากหนังสือความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับยางพารา(2528: 15) วราภรณ์ ขจรไชยกุล จากหนังสือวิทยาการขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับยาง(2523: 7) ได้ระบุไว้สอดคล้องกันว่า ยางพารามีชื่อทางพฤกษศาสตร์คือ Hevea brasilliensis เป็นพืชยืนต้น การที่มีชื่อ พารา(Para) เป็นเพราะว่าในขณะนั้นในราว พ.ศ. 2302 เมืองพาราเป็นเมืองท่าแห่งหนึ่งของลุ่มน้ำอะเมซอน ซึ่งรัฐบาลเมืองพาราได้ส่งผ้ายางสำรับหนึ่งไปถวายพระเจ้าแผ่นดินประเทศโปรตุเกส ทำให้ชาวยุโรปเกิดความสนใจในยางพารามากขึ้น ต่อมาชาวยุโรปได้เข้าไปสำรวจ ศึกษาถึงกรรมวิธีการผลิตและคุณประโยชน์ของยางมากขึ้นแล้วนำตัวอย่างไปทำการวิเคราะห์ในยุโรป พบว่าก้อนยางทั่วไป มีคุณสมบัติที่ใช้ลบดินสอได้ ชาวอังกฤษและฮอลแลนด์จึงเรียกว่า Rubber ซึ่งเป็นชื่อที่Priestly นักเคมีชาวอังกฤษตั้งขึ้น

เอกชัย พฤกษ์อำไพ จากหนังสือคู่มือยางพารา(2547: 7-8) เสาวนีย์ ก่อวุฒิกุลรังสี จากหนังสือการผลิตยางธรรมชาติ(254: 7) ชัยสิทธิ์ ชินวัตร จากหนังสือการปลูกยางพารา(2550: 9-10) พิชัย สราญรมย์ จากหนังสือความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับยางพารา(2528: 15) วราภรณ์ ขจรไชยกุล จากหนังสือวิทยาการขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับยาง(2523: 7) ได้ระบุไว้สอดคล้องกันว่า ยางพารามีแหล่งกำเนิดแถบทวีปอเมริกาใต้ บริเวณลุ่มน้ำอะเมซอน ประเทศบราซิล ก่อน พ.ศ.2000 ชาว

อินเดียนแดงเผ่ามายันได้เรียนรู้ที่จะใช้ประโยชน์จากยางในการทำผ้ากันน้ำ กันฝนรองเท้าและขวดยาง ชาวยุโรปผู้ค้นพบยางพาราคนแรก คือคริสโตเฟอร์โคลัมบัส จากการเดินทางไปอเมริกา ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2036-2039 ซึ่งได้เห็นชาวพื้นเมืองของเกาะไฮติใช้ยางทำลูกบอลสำหรับเล่นเกมส์ต่างๆ

เอกชัย พฤกษ์อำไพ จากหนังสือคู่มือยางพารา(2547: 7-8) เสาวนีย์ ก่อวุฒิกุลรังสี จากหนังสือการผลิตยางธรรมชาติ(254: 7) ชัยสิทธิ์ ชินวัตร จากหนังสือการปลูกยางพารา(2550: 9-10) พิชัย สราญรมย์ จากหนังสือความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับยางพารา(2528: 15) วราภรณ์ ขจรไชยกุล จากหนังสือวิทยาการขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับยาง(2523: 7) ได้ระบุไว้สอดคล้องกันว่า การเข้ามาของยางพาราในประเทศไทยมีบันทึกทางประวัติศาสตร์ว่าพระยารัษฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดี (คอซิมบี้ ณ ระนอง) เมื่อประมาณปี พ.ศ.2442-2444 ซึ่งขณะนั้น ดำรงตำแหน่งเจ้าเมืองตรัง ได้นำยางพารามาจากประเทศมาเลเซียเข้ามาปลูกที่อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง เป็นแห่งแรก และต่อมาได้ส่งเสริมให้ราษฎรปลูกยางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจ อย่างแพร่หลายทั่วทั้งภาคใต้จนต่อมาพระยารัษฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดีได้รับการยกย่องเป็น บิดาแห่งยางพาราไทย

เจนจบ ยิ่งสุมล อ้างในหนังสือภูเก็ตบูเลทิน (2552: 22) และประดิษฐ นวลแก้ว นโยบายยางพาราของรัฐบาลไทย ระหว่าง พ.ศ. 2504-2524 (2536: 19) ได้กล่าวถึง ประวัติความเป็นมาของยางพาราเกี่ยวกับการเข้ามาของยางพาราในประเทศไทยไว้แตกต่างกันกับข้างต้นดังรายละเอียดต่อไปนี้คือ พระยารัษฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดีมีความคิดที่จะนำยางพาราจากประเทศมลายูกลับมาปลูกในประเทศไทยแต่ไม่สามารถนำยางพารามาปลูกในประเทศไทยได้ เพราะเอกชนเจ้าของสวนยางและรัฐบาลประเทศมลายูหวงแหนเมล็ดพันธุ์ยางพารามากรัฐบาลอังกฤษในมลายูออกกฎหมายควบคุม มิให้นำส่วนใดส่วนหนึ่งของต้นยางพาราที่สามารถขยายพันธุ์ได้ออกนอกประเทศโดยเด็ดขาด ผู้ใดฝ่าฝืนต้องโทษจำคุก 6 เดือน

จนกระทั่ง ในพ.ศ. 2444 พระยารัษฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดี ได้มอบหมายให้พระสถลสถานพิทักษ์หลานชาย ซึ่งเดินทางไปประเทศอินโดนีเซีย ให้พยายามนำพันธุ์ยางพารากลับมาประเทศไทยพระสถลสถานพิทักษ์ จึงแอบนำกล้ายางพารากลับมาประเทศไทยได้ โดยเอากล้ายางพารามาหุ้มรากด้วยสำลีชุบน้ำแล้วห่อทับด้วยกระดาษหนังสือพิมพ์อีกชั้นหนึ่ง บรรจุมาในลังไม้ฉำฉา 4 ลัง ใส่เรือกลไฟซึ่งเป็นเรือส่วนตัวของพระสถลฯเดินทางกลับประเทศไทยแล้วนำไปปลูกไว้หน้าบ้านพักที่อำเภอกันตังจากยางพารารุ่นแรกนี้ต่อมาได้ขยายเนื้อที่ปลูกออกไปอีก 45 ไร่จึงถือได้ว่าพระสถลฯคือผู้เป็นเจ้าของสวนยางพารารายแรกของประเทศไทย จากความคิดของพระยารัษฎาฯนั่นเอง

วิชิต สุวรรณปรีชา หลวงราชไมตรี(ปูม ปุณศรี) จากหนังสือรัตนบุรุษใต้ฟ้าตะวันออก (2551: 1) กรมส่งเสริมการเกษตร จากหนังสือคู่มือเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเรื่อง

ยางพารา (2533: 8) สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง จากหนังสือหลักวิชาและเทคนิคการทำสวนยาง (2530: 17) และประดิษฐ นวลแก้ว นโยบายยางพาราของรัฐบาลไทย ระหว่าง พ.ศ. 2504-2524 (2536: 19) ได้ระบุไว้เกี่ยวกับการนำยางพาราเข้ามาในภาคตะวันออกไว้ดังต่อไปนี้ ใน พ.ศ.2454 หลวงราชไมตรี (ปู่ม ปุณศรี) ได้ซื้อเมล็ดยางพาราจากประเทศมาเลเซียด้วยเงิน 80 บาท แล้วนำยางพาราไปปลูกที่ภาคตะวันออกในจังหวัดจันทบุรีและได้มีการขยายการปลูกยางพาราในภูมิภาคนี้ เนื่องจากสภาพภูมิอากาศเหมาะสม ใกล้เคียงกับภาคใต้ จึงทำให้มีการปลูกยางพาราอย่างแพร่หลายในภาคตะวันออก และประดิษฐ นวลแก้วได้กล่าวเพิ่มเติมอีกว่า พระครูเพิ่มพิทยากร เจ้าอาวาสวัดคมบาง จังหวัดระยอง ได้นำเมล็ดยางพาราของหลวงราชไมตรีไปปลูกที่วัดปากร่ำ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง ทำให้การปลูกยางพาราแพร่ขยายไปยังที่ต่างๆทั่วไปในภาคตะวันออก

เกษรา สุวรรณชนะ การวิเคราะห์ผลกระทบนโยบายยางพาราของรัฐที่มีต่อผู้ผลิตและบริโภคในประเทศไทย (พ.ศ. 2537-2546) (2549: 29) และเบญจรงค์ จิรเศวตกุล การดูแลรักษาสวนยางพาราของเกษตรกรจังหวัดหนองคาย (2545: 1) ได้ระบุไว้ว่าในปี พ.ศ.2521 สถาบันวิจัยยาง กรมวิชาการเกษตรได้ศึกษาจนเป็นที่แน่ชัดว่ายางพาราสามารถปลูกได้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จึงมีการปลูกยางพาราในจังหวัดสุรินทร์ บุรีรัมย์และหนองคายและต่อมาได้นำไปปลูกในหลายจังหวัดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งในปัจจุบันการปลูกยางพาราจึงแพร่หลายไปทั่วทุกภาคของประเทศไทย

กองจดหมายเหตุ กรมศิลปากร สำเนารายงานจดหมายราชการของพระยารัษฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดี ร.ศ. 120(143-144) ได้ระบุไว้เกี่ยวกับ ประวัติการทำสวนยางพาราในมณฑลภูเก็ต(จังหวัดพังงา) การเข้ามาของยางพาราในจังหวัดพังงา ดังรายละเอียดต่อไปนี้คือ ในปี พ.ศ. 2437 ได้มีการปฏิรูปการปกครอง เป็นแบบมณฑลเทศาภิบาล จึงได้รวมหัวเมืองภาคใต้ชายฝั่งตะวันตกทั้งหมด 7 เมืองเข้าด้วยกัน คือ ภูเก็ต พังงา กระบี่ ระนอง ตรัง สตูล เป็นมณฑลภูเก็ต มีที่ว่าการมณฑลอยู่ที่ภูเก็ต ในสมัยพระยารัษฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดี (คอซิมบี้ ณ ระนอง) ซึ่งดำรงตำแหน่งข้าหลวงเทศาภิบาลในปี พ.ศ.2444- 2456 (กรมศิลปากร, 2544: 16) พระยารัษฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดี จึงส่งเสริมให้มีการเกษตรกรรม คือส่งเสริมให้มีการปลูกยางพารา เพื่อส่งเป็นสินค้าออกที่สำคัญ รองลงมาจากแร่ดีบุก ซึ่งได้กล่าวไว้ตอนหนึ่งในที่ประชุมเทศาภิบาล เมื่อปี พ.ศ. 2452 ตอนหนึ่งว่า

> *"ข้าพระพุทธเจ้า รู้สึกว่า ดีบุกในมณฑลภูเก็ต คงจะหมดสักวันหนึ่ง เมื่อดีบุกหมดแล้วบ้านเมืองก็จะต่ำโรยราไป ไม่เห็นว่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่งจะเป็นสินค้าแทนดีบุกได้ แต่คิดแน่ด้วยเกล้าว่า การเพาะปลูกมีประโยชน์ยาว จึงได้เอาใจใส่สืบสวนดู ตามที่*

ในสเตรดนี้ เขาก็ปลูกมะพร้าวกับต้นยาง เป็นสินค้าใหญ่ประจำบ้านเมืองที่จะเจริญต่อไปได้"

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เกี่ยวกับประวัติความเป็นมายางพารา

ในการสัมภาษณ์ นายอวยชัย กิจประสงค์ อายุ 44ปี บ้านเลขที่ 4/6 หมู่ 2 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา และ แฉล้ม วิริยะพัฒนาธรรม อายุ 56ปี บ้านเลขที่ 20/1 หมู่ 5 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา เมื่อวันที่ 20 มกราคม 2552 เกษตรกรชาวสวนยางพารา ทั้ง 2 คน ได้ระบุเป็นไปแนวทางเดียวกันว่า พระยารัษฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดี เป็นผู้นำยางพาราต้นแรกมาจากประเทศมาเลเซีย และนำมาปลูกไว้ที่อำเภอกันตัง จังหวัดตรังและปัจจุบันยางต้นแรกที่พระยารัษฎาฯนำมาปลูกไว้ก็ยังคงมีอยู่และได้มีการบำรุงรักษาไว้อย่างดีเพื่อเป็นอนุสรณ์เตือนใจสำหรับเกษตรกรชาวสวนยางพาราได้รำลึกถึงพระคุณของพระยารัษฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดี ที่ได้ก่อให้เกิดอาชีพการทำสวนยางพาราขึ้นเป็นอาชีพหลักของเกษตรกรในภาคใต้มาจนถึงปัจจุบันนี้

จากการสัมภาษณ์นายประชิด วามานนท์ อายุ 92 ปี เมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2552 ได้กล่าวไว้ว่าเมื่อครั้งพระยารัษฎาฯเป็นเจ้าเมืองตรังนั้นข้าราชการชั้นสูงของประเทศไทยจะนิยมถือไม้เท้า ซึ่งพระยารัษฎาฯเองก็จะมีไม้เท้าดังนั้นเมื่อท่านได้ไปดูงานที่ประเทศมาเลเซียท่านมีความสนใจเกี่ยวกับการปลูกยางพาราจึงได้ศึกษาจนเข้าใจและต้องการนำยางพาราปลูกในประเทศไทย แต่สมัยนั้นประเทศมาเลเซียเป็นอาณานิคมของประเทศอังกฤษไม่สะดวกที่จะนำยางพาราเข้ามาอย่างเปิดเผย แต่ด้วยความเฉลียวฉลาดของพระยารัษฎาฯท่านจึงตัดกิ่งยางพาราทำเป็นไม้เท้าถือเข้ามาในประเทศไทย และต่อมาเมื่อมีข้าราชการไทยไปศึกษาดูงานที่ประเทศมาเลเซียจะต้องมีไม้เท้าทำจากกิ่งยางพาราถือกลับมาประเทศไทยทุกท่านด้วยเหตุนี้จึงทำให้ต้นยางพารามีเพิ่มมากขึ้นในประเทศไทย

ในการสัมภาษณ์ นายสมพงษ์ พรผล อายุ 72ปี บ้านเลขที่ 55/1 หมู่ 2 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธุ์ 2552 ได้ระบุไว้ว่า ยางพาราเข้ามาจังหวัดพังงาตั้งแต่ยุคใดไม่สามารถระบุได้ชัดเจน แต่สำหรับตนนั้นได้รับการบอกเล่ามาจากบรรพบุรุษว่ายางพาราต้นแรกของจังหวัดพังงานั้นได้นำต้นพันธุ์มาจากจังหวัดตรัง และนำมาปลูกไว้ที่ตำบลหล่อยูง อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา ซึ่งมีอายุราว 100 ปีแล้ว ปัจจุบันนี้ต้นยางพาราต้นนี้ยังคงมีอยู่

ในการสัมภาษณ์ นายประทีป ตรีเพชร อายุ 51ปี บ้านเลขที่ 1/5 หมู่ 2 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา เมื่อวันที่ 20 มกราคม 2552ได้ระบุไว้แนวทางเดียวกันว่า เมื่อจำความได้ยางพาราก็คืออาชีพหลักของชาวบ้านในจังหวัดพังงาแล้วจึงไม่ทราบแน่ชัดว่าต้นยางพารานั้นเข้าสู่จังหวัดพังงาโดยใครและเมื่อไหร่ แต่ได้ทราบจากบรรพบุรุษว่า ต้นยางพารานั้น แรกเริ่มนำเข้ามา

จากจังหวัด ตรัง และจังหวัดกระบี่ ต่อมาก็แพร่เข้าสู่จังหวัดพังงา ในยุคที่เหมืองแร่จังหวัดพังงาลดน้อยลง การปลูกยางพาราจึงเป็นอาชีพใหม่ที่ชาวบ้านในจังหวัดพังงาสนใจ ชาวบ้านเดิมที่เคยเป็นคนงานในเหมืองแร่ก็หันมาสนใจการทำสวนยางพารามากขึ้น

ในการสัมภาษณ์ นายหงวน พรผล อายุ 96ปีบ้านเลขที่ 55 หมู่ 2 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา เมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2552 ได้ระบุไว้ว่า เมื่อทางรัฐบาลต้องการให้ชาวบ้านมีอาชีพการทำสวนยางพารา รัฐบาลจึงได้มีการแจกจ่ายต้นยางพาราให้ชาวบ้านปลูก โดยมีขุนหลวงซึ่งไม่สามารถระบุชื่อได้แน่ชัด เป็นคนของทางราชการนำต้นยางพารามาแจกจ่ายให้บ้านละ 10-12 ต้น แจกทั่วทุกบ้านและชาวบ้านที่ได้รับต้นยางก็จะต้องนำไปปลูกและทุกๆเดือนจะมีคนของทางการมาตรวจดูความก้าวหน้าของการปลูกต้นยางพารา

สรุป จากการศึกษาจากเอกสาร และ จากการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับประวัติความเป็นมายางพารา ได้สาระสำคัญสอดคล้องกันดังนี้ ยางพารามีชื่อทางพฤกษศาสตร์คือ Hevea brasilliensis การที่มีชื่อ พารา(Para) เป็นการเรียกชื่อตามเมืองท่าแห่งหนึ่งของลุ่มน้ำอะเมซอน การเรียกว่า Rubber เป็นการเรียกชื่อตาม Priestly นักเคมีชาวอังกฤษซึ่งเป็นผู้ค้นพบคุณสมบัติของยางใช้ลบดินสอได้ แหล่งกำเนิดยางพาราคือ แถบทวีปอเมริกาใต้ บริเวณลุ่มน้ำอะเมซอน ประเทศบราซิล การนำยางพาราเข้ามาในประเทศไทย ได้มีการนำเข้ามาเมื่อประมาณปี พ.ศ.2442-2444 โดยพระยารัษฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดี (คอซิมบี้ ณ ระนอง) ซึ่งนำมาจากประเทศมาเลเซีย เข้ามาปลูกที่อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง พ.ศ.2454 หลวงราชไมตรี (ปูม ปุณศรี) ได้นำยางพาราไปปลูกที่ภาคตะวันออกในจังหวัดจันทบุรี ต่อมาหลังจากปี พ.ศ.2521 สถาบันวิจัยยาง ได้ศึกษาพบว่ายางพาราสามารถปลูกได้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จึงมีการปลูกยางพาราในหลายจังหวัดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือ ซึ่งในปัจจุบันการปลูกยางพาราจึงแพร่หลายไปทั่วทั้งประเทศไทย การปลูกยางพาราในจังหวัดพังงานั้นได้เริ่มปลูกในปี พ.ศ.2444- 2456 ซึ่งตรงกับสมัยพระยารัษฎานุประดิษฐ์ดำรงตำแหน่งข้าหลวงเทศาภิบาลมณฑลภูเก็ต จึงได้ส่งเสริมให้จังหวัดพังงาปลูกยางพารา เพื่อทดแทนรายได้จากการทำเหมืองแร่ที่ลดน้อยลงและราคาตกต่ำ

2.1.2 พัฒนาการการทำสวนยางพารา ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งพัฒนาการการทำสวนยางพาราเป็น 3 ยุค ดังนี้

1) พัฒนาการการทำสวนยางพารายุคที่1 (พ.ศ. 2442 - 2456)

2) พัฒนาการการทำสวนยางพารายุคที่2 (พ.ศ. 2457 - 2502)

3) พัฒนาการการทำสวนยางพารายุคที่3 (พ.ศ. 2503 - ปัจจุบัน)

1) พัฒนาการการทำสวนยางพารายุคที่1 (พ.ศ. 2442 - 2456)

จากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารมีรายละเอียดดังนี้

พิชัย สราญรมย์ ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับยางพารา (2528 : 58) ได้ระบุไว้ว่า พ.ศ. 2442 – 2444 พระยารัษฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดี (คอซิมบี้ ณ ระนอง) เจ้าเมืองตรังได้นำต้นยางจากประเทศมลายูมาปลูกที่ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง เป็นครั้งแรก และราษฎรในภาคใต้ก็เริ่มประกอบอาชีพทำสวนยางพาราตั้งแต่ครั้งนั้นเป็นต้นมา

กิตติ ตันไทย เอกสารการสัมมนา (2546 : 16) และนันดา แก้วสุวรรณ พัฒนาการการผลิตและการค้ายางพาราในภาคใต้ของไทย พ.ศ. 2488-2516 (2536 : 14) ได้กล่าวว่า ระหว่างปี พ.ศ.2445-2446 ชาวต่างชาติได้เริ่มเข้ามาสร้างสวนยางที่อำเภอยี่งอจังหวัดนราธิวาส ในพ.ศ. 2449 มิสเตอร์เกรแฮม ที่ปรึกษาราชการเมืองกลันตันได้เข้ามาขอจับจองที่ดินปลูกยางในมณฑลปัตตานี จำนวน 800 ไร่ที่ตำบลบางนรา แขวงเมืองระเงะและที่อำเภอยี่งอ แขวงเมืองสายบุรี ส่วนอีกรายคือ มิสเตอร์ เฮนรี่ จี สก็อต ได้ทำสวนยางที่อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต

นันดา แก้วสุวรรณ พัฒนาการการผลิตและการค้ายางพาราในภาคใต้ของไทย พ.ศ. 2488-2516 (2537: 25-26) ได้ระบุไว้ว่า พ.ศ.2444 เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในหัวเมืองภาคใต้ที่สำคัญคือการประสบปัญหาความตกต่ำทางด้านราคาของพริกไทยและแร่ดีบุกซึ่งเป็นฐานเศรษฐกิจที่สำคัญของหัวเมืองภาคใต้ฝั่งตะวันตกของไทย ดังนั้นพระยารัษฎานุประดิษฐ์ผู้นำท้องถิ่นจึงสนับสนุนให้มีการปลูกยางพาราและได้ทดลองปลูกให้เห็นว่ามีผลดี ชาวจีนที่เคยปลูกพริกไทยและทำเหมืองแร่ก็หันมาปลูกยางพาราเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนต่อมาชาวจีนที่เคยทำสวนยางพาราในมาลายาซึ่งเป็นอาณานิคมของอังกฤษ ได้เข้ามาสมทบ การเริ่มทำสวนยางของชาวจีนคล้ายคลึงกับการทำสวนยางของชาวไทย และชาวมลายู คือ เริ่มจากการถางป่า จับจองที่ดิน และปลูกยางพันธุ์พื้นเมือง แต่สวนยางชาวจีนจะมีขนาดใหญ่กว่าของชาวไทยและมลายูเพราะชาวจีนมีทุนมากเข้ามาบุกเบิกสร้างสวนยางในบริเวณสองข้างทางรถไฟ แต่ละสวนมีพื้นที่ในการปลูกมากกว่า 50 ไร่ขึ้นไปจนกระทั่งถึง 2,000 – 3,000 ไร่ โดยการทำสวนยางพาราของนายทุนเชื้อสายจีนมีหลายรูปแบบดังนี้

1. เป็นการลงทุนร่วมกันของนายทุนนักธุรกิจใหญ่ในภาคใต้กับญาติพี่น้องหรือหุ้นส่วนธุรกิจในหัวเมืองมลายู

2. เป็นการลงทุนในรูปห้างหุ้นส่วนรายย่อยระหว่างคนไทยเชื้อสายจีนทั่วไปในภาคใต้

3. เป็นการลงทุนทำสวนยางในรูปกงสีระหว่างเจ้าของทุนทั้งที่เป็นผู้ประกอบธุรกิจชาวจีนในภาคใต้หรือผู้ประกอบธุรกิจชาวจีนจากมลายูกับแรงงานหุ้นส่วนเชื้อสายจีนในประเทศ

ไทย โดยมีการแบ่งสวนยางให้เจ้าของทุนและเจ้าของโรงงานในอัตราส่วนที่ทำไว้กับแต่ละกงสีอีกทอดหนึ่งในภายหลัง

พัฒนาการดังกล่าวทำให้การทำสวนยางในประเทศไทยโดยเฉพาะการทำสวนยางพาราในรูปการลงทุนขนาดใหญ่ได้อาศัยแรงงานและทุนของชาวจีนเป็นพื้นฐานส่วนใหญ่ และชาวจีนซึ่งกระจัดกระจายอยู่ทั่วไปในเขตท้องที่ภาคใต้ก็ได้กลายมาเป็นผู้บุกเบิกทำสวนยางและมีบทบาทมากที่สุดในการทำสวนยางในภาคใต้ตลอดมา ซึ่งต่อมาคนต่างด้าวซึ่งเป็นคนจีนเหล่านี้ก็จะกลายมาเป็นคนในท้องถิ่นอย่างสมบูรณ์และกลายมาเป็นพลังสำคัญในการบุกเบิกทำสวนยางพาราในภาคใต้ในสมัยต่อมาด้วย

สอดคล้องกับภูวดล ทรงประเสริฐ อ้างใน วาริท วงศ์ทอง ศึกษาการเปลี่ยนแปลงวิถีการทำสวนยางพาราในอำเภอทุ่งสง (2547 : 3) ได้ระบุไว้ว่า การทำสวนยางพาราขนาดใหญ่ในอดีตนั้นเป็นการลงทุนโดยชาวจีนโพ้นทะเล เพราะมีราคายางเป็นสิ่งจูงใจสำคัญประกอบกับการได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลไทยเป็นอย่างดี เพราะต้องการใช้ทุนจีนในการสกัดกั้นการขยายอิทธิพลของอังกฤษมายังดินแดนภาคใต้ของไทย ทำให้การลงทุนทำสวนยางพาราของชาวจีนขยายตัวได้เร็วขึ้น ซึ่งวิธีการทำงานของชาวจีนนั้นเป็นการนำเอาประสบการณ์การทำสวนยางพาราแบบอย่างของมลายูมาทุกขั้นตอนการผลิต ตั้งแต่การเตรียมพื้นที่เพาะปลูก การปลูก การบำรุงรักษา การกรีดยาง และการทำยางแผ่นรมควันเพื่อจัดเกรดยาง ทำให้การทำสวนยางพาราของชาวจีนมีผลผลิตที่ดี ได้น้ำยางในปริมาณมากและแปรรูปเป็นยางแผ่นได้อย่างมีคุณภาพ ขายได้ราคาดี

วาริท วงศ์ทอง ศึกษาความเปลี่ยนแปลงวิถีการทำสวนยางพาราในอำเภอทุ่งสงจังหวัดนครศรีธรรมราช ช่วงปี พ.ศ. 2470 – 2546 (2547: 55-56) ได้กล่าวถึงการทำสวนยางพาราในระยะเริ่มแรกของภาคใต้ไว้ว่า มีวิธีการที่แตกต่างกันออกไป 2 ลักษณะ ตามประเภทของผู้ปลูก เกษตรกรผู้ประกอบอาชีพปลูกยางพาราในภาคใต้มีอยู่ 2 กลุ่ม สรุปได้ดังนี้

กลุ่มแรก ได้แก่ ชาวต่างชาติ โดยเฉพาะชาวจีนซึ่งเป็นชาวต่างชาติที่มีมากที่สุดในภาคใต้ ชาวจีนนอกจากจะเป็นผู้มีความรู้ในวิธีการปลูกยางพาราเป็นอย่างดีแล้ว ยังเป็นผู้ที่มีทุนรอนมาก กล้าเสี่ยง กล้าลงทุน สวนยางพาราของชาวจีนจึงเป็นสวนขนาดใหญ่เกือบทั้งสิ้น แต่ละสวนมีเนื้อที่มากกว่า 50 ไร่ขึ้นไป จนถึง 2,000 – 3,000 ไร่ ลักษณะการปลูกยางพาราของชาวจีนได้ทำตามแบบแผนของสวนยางพาราในมลายูทุกประการ ทั้งนี้เพราะระยะแรกได้มีการจ้างชาวจีนผู้ชำนาญจากมลายูมาเป็นผู้ดำเนินการ ลักษณะการปลูกแบบสวน เพื่อไม่ให้ต้นยางพาราแย่งอาหารแย่งอากาศกัน มีการดายหญ้ากำจัดวัชพืชจนพื้นสวนเตียนไม่รกรุงรัง ทำให้ต้นยางพาราแปลงใดเป็นระเบียบโล่งเตียน ต้องเป็นสวนยางพาราของชาวจีนแม้แต่หลวงอภิรักษ์ราชฤทธิ์ก็เขียนรายงาน

ถึงพระรัษฎาฯ ในทำนองเดียวกันนี้ว่า สวนหรือไร่ไหนที่แลเห็นราบรื่นอยู่สักหน่อยไม่มีต้องถามก็มักทราบได้ว่าเป็นของพวกจีน จากการที่ชาวจีนเข้ามาจับจองที่ดินปลูกสร้างสวนยางขนาดใหญ่กันทั่วไป รวมทั้งที่ดินทั้งสองข้างทางรถไฟ ทำให้มีความต้องการแรงงานเพิ่มขึ้นสำหรับคนไทยที่ไม่เคยปลูก ไม่เคยกรีดยางมาก่อน ชาวจีนจึงจ้างแรงงานคนไทยเฉพาะการโค่น ถางป่า ส่วนการปลูกและการกรีดยาง ต้องจ้างชาวจีนจากมลายู ปีนัง และสิงคโปร์ ซึ่งเป็นแรงงานที่มีความชำนาญในการปลูกยางมาก่อน การเข้ามาของชาวจีนทั้งสองกลุ่มมีผลต่อการขยายพื้นที่ปลูกยางของคนไทยอยู่มาก เพราะแต่เดิมนโยบายการใช้ที่ดินเพื่อการเพาะปลูกในภาคใต้มีส่วนชักจูงให้ราษฎรไทยทำสวนยางพารากันน้อยมาก

กลุ่มที่ 2 ได้แก่ คนไทยซึ่งเป็นคนท้องถิ่นของภาคใต้ ซึ่งประกอบอาชีพในลักษณะผลิตเพื่อการยังชีพโดยอาศัยพื้นที่แปลงเล็กๆ ตลอดมา การปลูกยางพาราของกลุ่มนี้แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะย่อยๆ ดังนี้ การปลูกแบบดั้งเดิม คือปลูกยางพาราในสวนข้างบ้านปะปนกับพืชยืนต้นชนิดอื่นๆ มีที่ว่างตรงไหนก็ปลูกลงไปจนเต็มพื้นที่ และการปลูกในพื้นที่จับจอง เมื่อหักร้างถางพงแล้วมักจะปลูกข้าวไร่ก่อนราว 1-3 ปี ทั้งนี้เพราะป่าที่เปิดใหม่หน้าดินอุดมสมบูรณ์ปลูกข้าวไร่งอกงามดี ต่อจากนั้นจึงจะลงมือปลูกยางพารา ซึ่งส่วนใหญ่จะปลูกเฉพาะอย่างพาราเพียงอย่างเดียว การที่ไม่ปลูกพืชผลชนิดอื่นปะปนนั้นเข้าใจว่า คงจะเห็นแบบอย่างจากสวนของชาวจีน แต่อย่างไรก็ตามคนไทยก็ไม่ได้ถือปฏิบัติตามชาวจีนทั้งหมด ยังคงปลูกไม่เป็นระเบียบ เพราะเข้าใจว่ายิ่งปลูกแน่นเท่าไหร่ ก็ยิ่งได้ผลมากเท่านั้น สวนยางพาราของชาวภาคใต้จึงมีลักษณะเหมือนป่า คนทั้งหลายจึงนิยมเรียกว่า "ป่ายาง" สาเหตุอีกประการหนึ่งที่ทำให้สวนยางพารามีลักษณะเป็นป่ายาง ก็คือ ชาวภาคใต้ใช้วิธีจับจองที่ดินและปลูกยางพาราในเวลาเดียวกัน โดยเอาเมล็ดยางพาราเป็นกระสุนแล้วยิงด้วยธนู เมล็ดยางพาราตกที่ไหนก็งอกที่นั่น ซึ่งเป็นการจับจองที่ดินและทำประโยชน์ในที่ดินนั้นในเวลาเดียวกัน ต้นยางพาราจึงขึ้นเกะกะทั่วไป เมื่อต้นยางพาราโตพอสมควรแล้วจึงลงมือถางป่าตัดต้นไม้อื่นออก เพื่อเตรียมการกรีดยางพาราต่อไป นโยบายการใช้ที่ดินเพื่อการเพาะปลูกในภาคใต้ ซึ่งรัฐบาลยอมให้ชาวต่างชาติเข้ามาขออนุญาตจับจองที่ดินทำการเพาะปลูกได้ตามกำลังความสามารถ เช่นเดียวกับคนไทยเพราะพื้นที่ในภาคใต้เหมาะสมต่อการเพาะปลูกยังว่างอยู่มาก การทิ้งให้ที่ดินว่างเปล่าไม่เกิดประโยชน์อันใดต่อบ้านเมือง ประกอบกับพลเมืองในภาคใต้ยังมีน้อยอยู่ จึงได้อนุญาตให้ชาวต่างชาติเข้ามาจับจองที่ดินเพื่อประโยชน์ ดังกล่าวปรากฏว่าชาวจีนพากันเข้ามาจับจองที่ดินในภาคใต้ปลูกยางพาราแทบทุกหัว ในระยะเริ่มต้นคงมีแต่มณฑลภูเก็ตเท่านั้นที่เริ่มปลูกกันมาก เพราะข้าหลวงเทศาภิบาลใช้วิธีการของระบบไพร่บังคับราษฎร โดยให้ข้าราชการทำเป็นตัวอย่าง แต่สวนของข้าราชการก็มีไม่มากนัก ราษฎรจึงได้อาศัยวิธีการผลิตยางพาราจากสวนของชาวจีนอีกทางหนึ่งด้วย แต่การทำสวนยางพาราของคน

ไทยนั้น คนไทยส่วนใหญ่จะทำสวนยางขนาดเล็กและทำเป็นอาชีพเสริม การทำสวนยางพาราของคนไทยก็มีต้นทุนการผลิตต่ำเนื่องจากไม่ต้องซื้อพันธุ์ยาง ประชาชนปลูกโดยใช้ต้นยางพื้นเมืองส่วนมากได้ต้นพันธุ์หรือเมล็ดพันธุ์จากสวนยางพาราใกล้บ้าน
ใช้แรงงานครอบครัวในทุกขั้นตอนการผลิต ตั้งแต่การโค่นป่า การปรับพื้นที่เพาะปลูก การกรีดยางและการทำยาง

วิรัช ถิรพันธุ์เมธี พระยารัษฎานุประดิษฐ์(คอซิมบี้ ณ ระนอง) เพชรน้ำหนึ่งของกระทรวงมหาดไทย(มปป: 6)และประดิษฐ นวลแก้ว นโยบายยางพาราของรัฐบาลไทย (ระหว่าง พ.ศ. 2504-2524) (2536 : 21) ได้ระบุไว้ว่าสอดคล้องกันว่า พระยารัษฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดี ได้พิจารณาเห็นว่าราษฎรในหัวเมืองมลายู (มาเลเซีย)ปลูกยางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจทำรายได้ให้แก่ผู้ปลูกอย่างมาก ท่านจึงได้ศึกษาสังเกตการปลูกและวิธีการทำยางพาราแล้วลอบนำต้นยางจากประเทศมลายูมาปลูกที่ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง เป็นครั้งแรก ต่อมานำเมล็ดยางพาราไปแจกจ่ายให้ผู้ใหญ่บ้านเพื่อขยายสู่ราษฎรอีกต่อหนึ่งหลังจากนั้นอีกสามเดือนท่านจึงออกไปติดตามผล ปรากฏว่าไม่มีต้นยางเลยสักต้นเดียวเพราะราษฎรเข้าใจผิดนำเมล็ดไปต้มกิน แต่ภายหลังก็รู้ว่ากินไม่ได้ เมล็ดยางชุดนั้นจึงสูญเปล่าพระยารัษฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดี ก็มิได้ท้อแท้ แจกเมล็ดพันธุ์ยางพาราไปอีกพร้อมกับกำชับว่า จะเมี่ยนผู้ใหญ่บ้าน หากไม่สามารถชักนำลูกบ้านให้ปลูกได้ ที่ต้องเคี่ยวเข็ญก็เพราะราษฎรไม่เคยเห็นยางพารามาก่อนจึงไม่รู้คุณค่า เมื่อถูกบังคับก็จำใจต้องปลูก ผู้ใดปฏิบัติดังนี้ก็จะได้รับตั๋วยกเว้นการเกณฑ์แรงงาน จึงทำให้มณฑลภูเก็ตมีการทำสวนยางพารามากกว่าการทำนามากขึ้นและพื้นที่สวนที่ปลูกก็คือยางพารา อีกทั้งมีการขออนุญาตการจับจองที่ดินเพื่อทำสวนยางพาราเพิ่มขึ้นด้วย

นันดา แก้วสุวรรณ พัฒนาการการผลิตและการค้ายางพาราในภาคใต้ของไทย (พ.ศ. 2488-2516) (2537: 23) ได้กล่าวว่า ต่อมาพระยารัษฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดี ได้จ้างชาวอินเดียซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในการปลูกยางมาออกตรวจชี้แจงวิธีการเพาะปลูกให้ราษฎรเข้าใจและได้ขอพระบรมราชานุญาตนำเงินในกองราชโลหกิจมาใช้เป็นงบประมาณสนับสนุนในโครงการบำรุงยางด้วย

พิชัย สราญรมย์ ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับยางพารา (2528 : 58) ได้ระบุว่า พ.ศ.2454 หลวงราชไมตรี (ปูม ปุณศรี) นำเมล็ดยาง และต้นกล้ายางจากประเทศมลายูมาปลูกที่จังหวัดจันทบุรี

วิชิต สุวรรณปรีชา หลวงราชไมตรี (ปูม ปุณศรี)รัตนบุรุษใต้ฟ้าตะวันออก (2551:2) ได้ระบุว่า ต้นยางในสมัยแรกของหลวงราชไมตรีได้มีการปลูกโดยคุณหลวงและคนสนิทได้ขี่ม้าเพื่อยิงลูกยางที่มีสมุนคนสนิทคอยส่งลูกยางให้แล้วแต่ว่าลูกยางตกลงตรงไหน ต้นยางก็ขึ้นตรงนั้น สวนยางสมัยนั้นจึงไม่เป็นระเบียบเป็นแถวเป็นแนว

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เกี่ยวกับพัฒนาการการทำสวนยางพารา มีสาระสำคัญกล่าวถึงพัฒนาการการทำสวนยางพารายุคที่1 ดังรายละเอียดดังนี้

จากการสัมภาษณ์ นายประทีป ตรีเพชร อายุ 51ปี บ้านเลขที่ 1/5 หมู่ 2 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา เมื่อวันที่ 20 มกราคม 2552 ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า "พัฒนาการการทำสวนยางพาราในอดีตเมื่อแรกเริ่มนั้น ชาวสวนยางพาราต้องบุกรุกป่าสงวนเพื่อจับจองพื้นที่สำหรับการสร้างสวนยางพาราและเริ่มปลูกการโดยใช้เมล็ด ซึ่งเมล็ดพันธุ์ได้มาจากจังหวัดกระบี่ และจังหวัดตรัง ใช้วิธีการปลูกโดยนำเมล็ดพันธุ์มาทำเป็น "ลูกนู" (กระสุนลูกธนู) ยิงด้วยไม้ง่าม(หนังสติ๊ก) ลูกยางไปตกที่ไหนก็ขึ้นเป็นต้นยางพารา ขึ้นตามธรรมชาติ ขึ้นสะเปะสะปะไม่เป็นแถวเป็นแนว ขึ้นรวมกับต้นไม้ใหญ่อื่นๆชาวสวนยางพาราในสมัยนั้นไม่นิยมตัดต้นไม้ใหญ่ออกเพราะต้องการต้นไม้ใหญ่เหล่านั้นมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันด้วยชาวบ้านจึงเรียกสวนยางในสมัยนั้นว่า "ป่ายาง" ต่อมาเมื่อต้นยางโตเต็มที่สามารถกรีดเอาน้ำยางได้ การที่ต้นยางปลูกไม่เป็นแถวเป็นแนวทำให้ลำบากในการเก็บผลผลิตจึงเกิดเป็นความคิดในการปลูกยางพาราให้เป็นแถวเพื่อความสะดวกในการเก็บน้ำยาง แต่ก็ไม่มีหลักวิชาการใดๆมากำหนดการวางแถว ปลูกต้นชิดบ้าง ห่างบ้างตามสภาพพื้นที่

สรุป พัฒนาการการทำสวนยางพารายุคที่1 (พ.ศ. 2442 - 2456) จากการศึกษาจากเอกสารและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกมีสาระสำคัญดังนี้ที่สอดคล้องกันดังนี้คือ พัฒนาการการทำสวนยางพาราในยุคแรกเริ่มช่วงต้นนั้น การทำสวนยางพาราในประเทศไทยเป็นการทำสวนยางพาราของชาวต่างชาติ โดยเฉพาะชาวจีน ซึ่งการทำสวนยางพาราของชาวจีนมีความแตกต่างกับการทำสวนยางพาราของชาวไทยคือ สวนยางพาราชาวจีนจะมีขนาดใหญ่ เพราะมีเงินทุนสูงเป็นการทำสวนยางพาราตามแบบแผนของสวนยางในมาลายู โดยมีขั้นตอนคือ มีการเตรียมพื้นที่ให้โล่งเตียน การปลูกเป็นระเบียบปลูกเป็นแถว มีการบำรุงรักษา รู้วิธีการกรีดยาง และการทำยางแผ่นรมควัน สวนยางชาวจีนจึงได้ผลผลิตดี แปรรูปเป็นยางแผ่นที่มีคุณภาพ ขายได้ราคาดี สวนยางชาวไทยเป็นการปลูกแบบดั้งเดิม คือปลูกในสวนข้างบ้านปะปนกับพืชยืนต้นชนิดอื่น ปลูกไม่เป็นระเบียบ หรือเป็นการปลูกยางพาราเพื่อเป็นการจับจองที่ดิน โดยการใช้ลูกยางเป็นลูกกระสุน แล้วยิงด้วยธนู หรือไม่ง่าม (หนังสติ๊ก) หากลูกยางไปตกที่ไหนก็งอกที่นั่น ต้นยางจึงเกะกะไปทั่ว สวนยางพาราของชาวไทยในยุคแรกเริ่มจึงนิยม เรียกว่า " ป่ายาง"

*2) **พัฒนาการการทำสวนยางพารายุคที่2 (พ.ศ. 2457 – 2502)*** จากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารมีรายละเอียดดังนี้

นันดา แก้วสุวรรณ พัฒนาการการผลิตและการค้ายางพาราในภาคใต้ของไทย (พ.ศ. 2488-2516) (2537: 50) ได้กล่าวไว้ว่า พัฒนาการของการทำสวนยางพาราในยุคนี้ การทำสวนยางพาราในภาคใต้มีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องจนทำให้ยางพารากลายเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของไทยทำรายได้โดยเฉลี่ยมากกว่าดีบุก สวนยางชาวจีนจึงได้ขยายตัวไปในเขตเพาะปลูกอื่นๆและมีการรวมทุนกันระหว่างตระกูลนักธุรกิจชาวจีนด้วยกันรัฐบาลจำเป็นต้องใช้นโยบายส่งเสริมให้ประชาชนปลูกยางพาราเพื่อส่งออกโดยให้เหตุผลว่า ราคายางต่ำ แต่ถ้าปริมาณการส่งออกมากก็มีรายได้มากตามไปด้วย เป็นการเอาปริมาณไปชดเชยกับราคา

พ.ศ.2476 หลวงสุวรรณวาจกกสิกิจ เป็นผู้ริเริ่มก่อตั้งสถานีทดลองกสิกรรมภาคใต้ที่ ต.คอหงส์ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นสถานีการยางคอหงส์

พ.ศ.2477 ตราพระราชบัญญัติควบคุมกำจัดยาง ประเทศไทยเข้าร่วมเป็นภาคีใน "ความตกลงควบคุมจำกัดยางระหว่างประเทศ" ดังนั้น กรมเกษตรและการประมงจึงได้ตั้งแผนกยางต่อมาได้ขยายเป็นกองการยาง

พ.ศ.2489 เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลง ความต้องการยางธรรมชาติในตลาดโลกเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็ว เนื่องจากความต้องการยางของประเทศต่างๆเหล่านี้ไม่ได้เป็นเพียงความต้องการทางด้านการค้าหรือทางเศรษฐกิจแต่เพียงอย่างเดียว แต่ยังเป็นความต้องการนำไปใช้ทางด้านความมั่นคงด้วย ต่อมากระทรวงเกษตราธิการต้องการขยายกิจการสวนยางพาราให้กว้างขวางออกไปจึงได้มีการเสนอให้คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้จัดตั้ง "องค์การสวนยางนาบอน" ในวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ.2492 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งองค์การสวนยางนาบอน มีดังนี้

1. เพื่อผลิตยางแผ่นรมควันออกจำหน่าย
2. เพื่อผลิตและจำหน่ายน้ำยางสด
3. ดำเนินการผลิตยางตามหลักวิชาการเพื่อเป็นตัวอย่างแก่ประชาชนและทำการค้นคว้าโดยการสร้างแปลงเพาะและขยายพันธุ์ยาง
4. เพื่อเป็นสถานที่ฝึกอบรมกรรมกรให้มีความรู้ความชำนาญในการทำสวนยาง
5. เพื่อจัดจำหน่ายพันธุ์ยางแก่ประชาชน

องค์การสวนยางนาบอนได้กลายมาเป็นศูนย์กลางในการเผยแพร่ความรู้และเทคนิคในการผลิตยางให้แก่ชาวสวนยางในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราชและจังหวัดใกล้เคียงและเป็นแรงกระตุ้นให้มีการขยายเนื้อที่ปลูกยางออกไปมากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะประชาชนในท้องถิ่นอื่นๆอพยพเข้ามาตั้งหลักแหล่งปลูกสร้างสวนยางและเป็นลูกจ้างกรรมกรในองค์การสวนยางนาบอน และในสวนเอกชนอื่นๆที่อยู่ใกล้เคียง

พ.ศ.2493-2498 รัฐบาลยังได้จัดตั้งสวนทดลองและสถานียางในท้องที่ต่างๆทั่วทุกจังหวัดในท้องที่ภาคใต้อีกรวมทั้งสิ้น 20 แห่ง เพื่อพัฒนาคุณภาพยางและช่วยเหลือชาวสวนยางในการปลูกยางพันธุ์ดี สถานีและแปลงเพาะพันธุ์ยางเหล่านี้ได้แก่

1. สถานีการยางสงขลา ต.คอหงษ์ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา (2493)
2. สถานีการยางจันดี ต.ฉวาง จ.นครศรีธรรมราช (2494)
3. สถานีการยางเขาช่อง อ.เมือง จ.ตรัง (2494)
4. สวนทดลองยางโคกปริเม็ง อ.สุไหงปาดี จ.นราธิวาส (2493)
5. สวนทดลองยางในช่อง อ.เมือง จ.กระบี่ (2494)
6. สวนทดลองยางวังทัง อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา (2494)
7. สวนทดลองยางบางปอ อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา (2495)
8. แปลงเพาะขยายพันธุ์ อ.พุนพิน จ.สุราษฎร์ธานี (2493)
9. แปลงเพาะขยายพันธุ์ อ.ทุ่งสง จ.นครศรีธรรมราช (2493)
10. แปลงเพาะขยายพันธุ์ อ.ตะกั่วทุ่ง จ.พังงา (2493)
11. แปลงเพาะขยายพันธุ์ อ.สะเดา จ.สงขลา (2493)
12. แปลงเพาะขยายพันธุ์ อ.โคกโพธิ์ จ.ปัตตานี (2493)
13. แปลงเพาะขยายพันธุ์ อ.รือเสาะ จ.นราธิวาส (2493)
14. แปลงเพาะขยายพันธุ์ อ.ตากใบ จ.นราธิวาส (2493)
15. แปลงเพาะขยายพันธุ์ อ.บันนังสตา จ.ยะลา (2494)
16. แปลงเพาะขยายพันธุ์ อ.เมือง จ.ยะลา (2495)
17. แปลงเพาะขยายพันธุ์ อ.เมือง จ.สตูล (2496)
18. แปลงเพาะขยายพันธุ์ อ.ปะทิว จ.ชุมพร (2496)
19. แปลงเพาะขยายพันธุ์ อ.ถลาง จ.ภูเก็ต (2496)
20. แปลงเพาะขยายพันธุ์ อ.เมือง จ.พัทลุง (2496)

นอกจากนี้ยังมีการสร้างแปลงเพาะพันธุ์ยางอีก 3 แห่งในเขตภาคตะวันออก คือ ที่ อ.ขลุง จ.จันทบุรี อ.เมือง จ.ระยอง และ อ.เขาสมิง จ.ตราด ต่อมาระหว่าง พ.ศ.2499 – 2503 กองการยางก็ได้จัดตั้งสถานีทดลองยางเพิ่มขึ้นอีก 3 แห่ง คือ

1. สถานีทดลองยาง อ.คลองท่อม จ.กระบี่
2. สถานีทดลองยาง อ.บาเจาะ จ.นราธิวาส
3. สถานีทดลองยาง (ธารโต) อ.บันนังสตา จ.ยะลา

พ.ศ. 2493 ประเทศไทยเข้าร่วมเป็นสมาชิกของ "องค์การศึกษาเรื่องยางระหว่างประเทศ"

นันดา แก้วสุวรรณ พัฒนาการการผลิตและการค้ายางพาราในภาคใต้ของไทย (พ.ศ. 2488-2516) 2537 : 25-26 ได้ระบุไว้ว่า หลังสงครามเกาหลี ชาวสวนยางพาราเริ่มเปลี่ยนแปลงเป้าหมายการผลิตยาง จากการปลูกเป็นอาชีพเสริม หันมาทำเป็นอาชีพหลัก ชาวสวนยางเริ่มเอาใจใส่การทำสวนยางของตนมากขึ้น มีการขยายพื้นที่ปลูกยางเพิ่มขึ้น ในขณะเดียวกันรัฐบาลมองเห็นว่า ยางเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ และทำรายได้ให้กับรัฐบาลอย่างดีต่อไปในอนาคต จึงสนใจที่จะพัฒนาการผลิตยางให้มีคุณภาพมากขึ้น ต่อมายางกลายเป็นยุทธ ปัจจัยที่สำคัญ นานาชาติโดยเฉพาะอังกฤษ และสหรัฐอเมริกา สั่งซื้อยางเก็บไว้ในสต็อกโดยไม่เกี่ยงราคา ทำให้ราคายางทั่วโลกสูงขึ้นเป็นประวัติการณ์

พ.ศ. 2498 ยางพารากลายเป็นสินค้าสำคัญอันดับ 2 รองจากข้าวได้เป็นตัวกระตุ้นสำคัญที่ทำให้รัฐตัดสินใจเข้ามาแทรกแซงกระบวนการผลิตยางเร็วยิ่งขึ้น โดยมุ่งที่จะพัฒนาการผลิตยางให้มีประสิทธิภาพในทุกขั้นตอนการผลิต ตั้งแต่การคัดเลือกพันธุ์ การปลูก การบำรุงรักษา การกรีดยาง และการแปรรูปยาง และพยายามปรับปรุงพันธุ์ยางให้ดีขึ้น โดยวิธีการติดตา และพัฒนาคุณภาพการทำยางแผ่นมากขึ้น โดยเน้นการทำยางแผ่นยางให้สะอาด และขาวมากยิ่งขึ้น

พ.ศ. 2502 เปิดการอบรมฝึกติดตายางครั้งแรกที่สถานีการยางคอหงส์ในเดือนกันยายน เพื่อส่งเสริมให้ชาวสวนยางนิยมการปลูกยางด้วยวิธีติดตา

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เกี่ยวกับพัฒนาการการทำสวนยางพารา มีสาระสำคัญกล่าวถึงพัฒนาการการทำสวนยางพารายุคที่2 มีรายละเอียดดังนี้

จากการสัมภาษณ์ นายมนัส อินทรคุ้ม อายุ 68ปี บ้านเลขที่ 20 หมู่ที่2 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา เมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธุ์ 2552 นายอวยชัย กิจประสงค์ อายุ 44ปี บ้านเลขที่ 4/6 หมู่ 2 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา เมื่อวันที่ 20 มกราคม 2552 และนายทนง แกล้วกล้า อายุ 65ปี บ้านเลขที่ 4/1 หมู่ที่2 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา เมื่อวันที่ 12 มีนาคมพันธุ์ 2552 ได้ให้ข้อมูลเป็นไปในแนวทางเดียวกันว่า พัฒนาการการทำสวนยางพาราในยุคแรกเริ่มช่วงปลายนั้น การทำสวนยางพาราในยุคนี้ก็ยังคงทำตามแบบเดิมๆตามบรรพบุรุษ เช่น การปลูกยางยังคงใช้เมล็ดพันธุ์พื้นเมือง การเสาะหาเมล็ดพันธุ์ใช้วิธีการสังเกตหากต้นยางต้นใดให้น้ำยางมากก็จะเก็บเมล็ดของต้นยางต้นนั้นไปขยายพันธุ์ต่อ โดยเฉพาะหากมีการพูดต่อกันมาว่าต้นยางพาราแปลงใดให้ผลผลิตน้ำยางดี ชาวสวนยางพาราในพื้นที่ใกล้เคียงก็จะพากันไปรอเก็บเมล็ดยางเพื่อมาขยายพันธุ์ในแปลงของตน ส่วนความรู้เรื่องการปลูกยางพาราส่วนใหญ่จะจดจำ และสังเกตจากบรรพบุรุษและจากการศึกษาด้วยตนเองจากการได้พบปะพูดคุยกับชาวสวนยางเพื่อน

บ้าน หากสวนใดปลูกยางและได้ผลผลิตดีก็จะนิยมทำตามเลียนแบบกันซึ่งในยุคนี้ได้มีการปลูกยางพาราโดยวิธีการติดตาบ้างแล้วแต่เกษตรชาวบ้านที่ห่างไกลในชนบทยังไม่มีความรู้เรื่องนี้ ในชุมชนท่าอยู่เองยังไม่มีการปลูกยางพาราแบบติดตา เพียงแต่ได้ยินข่าวมาบ้างคือ สวนยางพาราของชาวนาบอนได้ผลผลิตดี มีปริมาณน้ำยางเยอะเพราะมีการปลูกยางโดยวิธีการติดตายาง

สรุป พัฒนาการการทำสวนยางพารายุคที่2 (พ.ศ. 2457 - 2502) จากการศึกษาจากเอกสารและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกมีสาระสำคัญดังนี้ที่สอดคล้องกันดังนี้คือ การทำสวนยางพาราในยุคนี้สวนยางชาวจีนยังคงดำเนินกิจการด้วยความเจริญรุ่งเรือง สวนยางชาวไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงจากการผลิตยางเป็นอาชีพเสริม หันมาทำเป็นอาชีพหลัก ชาวสวนยางเริ่มเอาใจใส่สวนยางตนเองมากขึ้น มีการขยายพื้นที่ปลูกเพิ่มขึ้น รัฐบาลให้การสนับสนุนมากขึ้นโดยได้จัดให้มีองค์กรที่รับผิดชอบเกี่ยวกับเรื่องยางพารา เช่น สถานีการยางคอหงส์ จัดตั้งสวนทดลอง และสถานียางกระจายในท้องที่ต่างๆทั่วทุกจังหวัด เพื่อพัฒนาคุณภาพยาง และช่วยเหลือชาวสวนยางในการปลูกยางพันธุ์ดี มุ่งพัฒนาการผลิตยางให้มีประสิทธิภาพ ในทุกขั้นตอนของการผลิตตั้งแต่การคัดเลือกพันธุ์ การปลูก การบำรุงรักษา การกรีดยาง และการแปรรูปยาง หรือการพยายามในการปรับปรุงพันธุ์ยางให้ดีขึ้น เช่นการติดตายาง การพัฒนาการทำยางแผ่นคุณภาพ

3) พัฒนาการการทำสวนยางพารายุคที่3 (พ.ศ.2503 - ปัจจุบัน) จากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารมีรายละเอียดดังนี้

สถาบันวิจัยยาง กรมวิชาการเกษตร 96 ปี ยางพาราในจังหวัดตรัง (2538 : 2-3) ประดิษฐ์ นวลแก้ว นโยบายยางพาราของรัฐบาลไทย ระหว่าง พ.ศ. 2504-2524 (2536: 22) นันดา แก้วสุวรรณ พัฒนาการการผลิตและการค้ายางพาราในภาคใต้ของไทย พ.ศ.2488-2516 (2537: 25-26)และพิชัย สราญรมย์ ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับยางพารา 2528: 58-70 ได้ระบุไว้สอดคล้องกันว่า พ.ศ.2503 ได้มีการจัดตั้งสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางขึ้นมี วัตถุประสงค์ที่สำคัญคือ การจัดตั้งกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง โดยหาทางช่วยเหลือการผลิตยางให้แก่เจ้าของสวนยางด้วยการเก็บเงินจากผู้ส่งออกยางพารา ซึ่งเรียกว่า "เงินสงเคราะห์" แล้วคืนให้แก่เจ้าของสวนยางในรูปของการปลูกแทนให้เป็นไปตามข้อกำหนดของคณะกรรมการกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง

และดำเนินการปลูกยางพันธุ์ดีทดแทนยางพันธุ์พื้นเมืองที่ให้ผลผลิตต่ำ พันธุ์ยางที่แนะนำให้ปลูกมี พันธุ์ยางชั้น 1 ได้แก่ พันธุ์ Tjir1, Pr107, RRIM513, PB5/51, RRIM605 และ RRIM623- พันธุ์ยางชั้นสอง ได้แก่พันธุ์ RRIM519, RRIM601, RRIM606, RRIM628, GT1 และ RRIM 701 ควบคู่ไปกับการศึกษาทดลองยางพันธุ์พื้นเมืองให้น้ำยางสูง เช่น คุณสัมฤทธิ์ พันธ์มณี หัวหน้าสวนทดลองยางยะลา พบยางพันธุ์พื้นเมืองให้น้ำยางสูง ที่ ต.บางลาง อ.บันนังสตาร์ จ.

ยะลา นำมาขยายพันธุ์ไว้ที่สถานีการยางคอหงส์ ให้ชื่อว่า "พันธุ์ยาง"และคุณชิต ตลยกนิษฐ์ หัวหน้าสถานีการยางเขาช่อง พบต้นยางปลูกด้วยเมล็ดให้ผลผลิตสูง ที่ ต.บางแก้ว อ.เขาชัยสน จ. พัทลุง ได้นำมาขยายพันธุ์ไว้ที่สถานีการยางคอหงส์ ให้ชื่อว่า "พันธุ์บางแก้ว" หลังจากนั้น สวนยางพาราของไทย จึงได้มีการพัฒนาขึ้นตามลำดับ

พ.ศ. 2504 รัฐบาลกำหนดนโยบายยางพาราไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับแรก (พ.ศ. 2504-2509) มีเป้าหมายที่จะขยายการผลิตยาง รัฐบาลได้ดำเนินงานเริ่มรณรงค์ปรับปรุงพันธุ์ยางและดำเนินการจัดสรรที่ดินเพื่อการปลูกยางและการป้องกันการทำลายป่าไม้ นอกจากนี้ รัฐบาลยังได้นำนโยบายพัฒนาสวนยางพันธุ์ใหม่ไปผนวกกับนโยบายการจำแนกที่ดินออกเป็นที่ดินทำกิน และป่าสงวนทั่วภาคใต้พร้อมกับการจัดสรรที่ดินให้แก่ประชาชนที่ยังไม่มีที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง รัฐบาลได้มอบให้กรมที่ดิน กรมป่าไม้และกรมอื่นๆที่เกี่ยวข้องทำหน้าที่ในการจัดสรรที่ดินให้เกษตรกร ในภาคใต้ ซึ่งได้กำหนดต่อเนื่องมาจนถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524) โดยรัฐบาลเน้นการปลูกแทนและการปรับปรุงพันธุ์ยางเพื่อให้ผลผลิตยางพาราเพิ่มขึ้น

พ.ศ. 2508 รัฐบาลได้ลงนามในโครงการความร่วมมือระหว่างกรมกสิกรรมกับกองทุนพัฒนาพิเศษสหประชาชาติ ตามโครงการพัฒนายางระหว่าง พ.ศ. 2508- 2513 และต่อระยะเวลาโครงการไปอีก 5 ปี ระหว่าง พ.ศ. 2514-2518 เพื่อดำเนินการวิจัย ฝึกอบรม สาธิตและปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงานนายวิชิต พวงแก้ว หัวหน้าสวนทดลองยางวังทัง ได้คัดเลือกต้นยางที่ให้ผลผลิตดีจากสวนเอกชน ใน อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา ต้นที่คัดเลือกได้ให้ชื่อพันธุ์ยางตามชื่อเจ้าของสวนมีดังนี้ อมร, ฮวด 4, จิว 2, ตี๋ 1, ต๋อง 1, หุย, เหมืองทวด, อี๋ 4 ได้นำไปขยายพันธุ์ไว้ที่สถานีการยางคอหงส์และทางวิชาการเกี่ยวกับการผลิตยางของไทยจัดตั้งโรงงานผลิตยางแท่งเพื่อสาธิต ใน พ.ศ. 2512 เพื่อปรับปรุงคุณภาพการผลิตยางพารา และเพื่อพัฒนารูปแบบการผลิตตลอดจนดำเนินการเร่งรัดการปลูกแทนตั้งแต่ พ.ศ. 2512 – 2523

พ.ศ. 2509 แนะนำพันธุ์ยางให้ปลูก คือพันธุ์ยางชั้น 1 ได้แก่ GT 1, PB5/51, PR107, RRIM513, RRIM 600, RRIM 605 และ RRIM 629 พันธุ์ยางชั้น 2 RRIM519, RRIM 607 พันธุ์ยางชั้น 3 RRIM628, RRIM701 และ Tjir 1ตั้งแต่ปี 2509 กองการยาง กรมกสิกรรม ไม่สั่งเมล็ดยางพันธุ์จากต่างประเทศ เพราะต้องการส่งเสริมให้ชาวสวนปลูกต้นยางติดตา

พ.ศ. 2510 ประเทศผู้ผลิตยางธรรมชาติประสบปัญหาราคายางตกต่ำอย่างรุนแรงที่สุดในรอบ 19 ปี เนื่องจากประเทศผู้ผลิตยางรายใหญ่ๆต่างหันมาใช้ยางสังเคราะห์ในอุตสาหกรรมการผลิตต่างๆในอัตราที่สูงขึ้น ในขณะเดียวกันประเทศผู้ผลิตยางธรรมชาติโดยทั่วไปก็ได้มีการเร่งปรับปรุงการผลิตยางทั้งในด้านคุณภาพและปริมาณเพื่อให้ยางธรรมชาติสามารถทำการแข่งขันกับ

ยางสังเคราะห์ได้ ซึ่งเป็นผลให้ปริมาณการใช้และการผลิตยางธรรมชาติอยู่ในภาวะไม่สมดุลอันส่งผลกระทบต่อสถานการณ์ทางด้านราคาตกต่ำไปจนถึงปี พ.ศ. 2514 และกลายเป็นปัญหาสำคัญที่มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจการเมืองและสังคมของประเทศไทยช่วงนั้นด้วย ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการทำสวนยางพาราประสบภาวะราคายางพาราตกต่ำต้องเดือดร้อนจากสภาพค่าครองชีพที่ถีบตัวสูงขึ้นมีการว่างงานของกรรมกรกรีดยาง มีโจรผู้ร้ายชุกชุม มีการปิดสวนยางห้ามกรีดยางเพื่อเรียกค่าคุ้มครองจากเจ้าของสวนยางของขบวนการโจรก่อการร้ายกลุ่มต่างๆในภาคใต้และการห้ามบุคคลออกนอกเคหสถานในยามวิกาล ระหว่างเวลา19.00-06.00 น. จึงเป็นสาเหตุให้ชาวสวนยางไม่สามารถออกไปกรีดยางในช่วงเวลาที่ต้นยางให้น้ำยางมากได้ เป็นเหตุให้สภาผู้แทนราษฎรในภาคใต้เรียกร้องให้รัฐบาลแก้ไขอย่างเร่งด่วน และต่อมาในปี พ.ศ. 2514 ปัญหาราคายางตกต่ำภายในประเทศกลายเป็นสาเหตุสำคัญของปัญหาความขัดแย้งระหว่าง นายบุญชนะ อัตถากร รัฐมนตรีกระทรวงเศรษฐการกับ พ.อ. (พิเศษ) ถนัด คอมันตร์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ความขัดแย้งดังกล่าวเป็นแรงกดดันสำคัญที่ทำให้จอมพลถนอม กิตติขจร ทำรัฐประหารยึดอำนาจตนเองในวันที่ 17 พฤศจิกายน 2514

พ.ศ. 2511 กองทุนพิเศษแห่งสหประชาชาติได้ส่งเจ้าหน้าที่มาดำเนินโครงการพัฒนายางและวางแผนการให้ความช่วยเหลือ คือ การจัดตั้งแผนงานพัฒนายางขึ้น เพื่อทำหน้าที่ขยายงานวิจัยทางด้านเศรษฐกิจการยาง พืชแซมยาง ดำเนินงานทดลองและสาธิตการทำยางแท่ง การรวมกลุ่มปลูกยางแทนและงานนำความรู้ทางวิชาการไปใช้ประโยชน์

พ.ศ. 2512 องค์การสวนยางได้เสนอโครงการสร้างโรงงานทำยางแท่งต่อสภาพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติโดยเสนอที่จะสร้างโรงงานยางแท่ง 3 แห่ง โดยจะสร้างในปี 2514, 2518 และ 2520 ตามลำดับ

พ.ศ. 2513 เกิดการจัดตั้งสมาคมประเทศผู้ผลิตยางธรรมชาติ (Association of Producing Countries) ซึ่งเริ่มดำเนินการตั้งแต่วันที่ 22 มกราคม พ.ศ.2513 และยังได้มีการเจรจาหารือเพื่อจัดตั้งตลาดร่วมสำหรับยางธรรมชาติระหว่างประเทศผู้ผลิตในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Joint Regional Marketing Centre for Natural Rubber)

พ.ศ. 2514 ประเทศไทยเข้าร่วมโครงการแลกเปลี่ยนพันธุ์ยางระหว่างประเทศภายใต้การจัดการขององค์การวิจัยและพัฒนายางระหว่างประเทศ

พ.ศ. 2517 ศูนย์วิจัยการยางได้รับพันธุ์ยางตามโครงการแลกเปลี่ยนพันธุ์ยางจำนวน 22 พันธุ์ โดยได้รับพันธุ์ RRIC100, 101,102,103,110 จากศรีลังกา RRIM701, 703, 712, 717, 722, 725, 728 จากมาเลเซีย BPM 1, 3, 22, 24, 26 และ PR302, 305, 306, 307,380 จากอินโดนีเซีย

พ.ศ. 2518 เริ่มใช้พระราชบัญญัติกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง ฉบับที่ 3

พ.ศ. 2519 เข้าร่วมเป็นภาคีโครงการรักษาเสถียรภาพราคายางธรรมชาติขององค์การความร่วมมือเพื่อพัฒนาการค้าแห่งสหประชาชาติ

พ.ศ. 2523 จัดตั้งมูลภัณฑ์กันชนยางพาราเป็นผลสำเร็จ

พ.ศ. 2524 รัฐบาลประกาศลดภาษีขาออกอีกครั้งหนึ่ง เพื่อต้องการให้พ่อค้ายางนำเงินส่วนที่ลดภาษีไปเพิ่มราคารับซื้อยางพาราจากชาวสวนยาง เนื่องจากราคายางพาราในประเทศตกต่ำ

เกศราภรณ์ สุวรรณชนะ การวิเคราะห์ผลกระทบนโยบายยางพาราของรัฐที่มีต่อผู้ผลิตและบริโภคในประเทศไทยพ.ศ.2537-2546 (58-63)ได้ระบุว่า พ.ศ. 2530 เริ่มใช้พระราชบัญญัติกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง ฉบับที่ 4 ต่อมาในเดือน พฤศจิกายน 2530 เกิดโครงการนำร่องเพื่อพัฒนาการปลูกยางในภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยให้กรมส่งเสริมการเกษตรรับผิดชอบการดำเนินโครงการเร่งรัดการปลูกยางพาราเพื่อกระจายรายได้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยฝึกอบรมให้ความรู้และประสบการณ์แก่เจ้าหน้าที่และเกษตรกรผู้ได้รับการคัดเลือกเข้าร่วมโครงการ

พ.ศ. 2533 เกิดโครงการช่วยเหลือเกษตรกรฟื้นฟูสวนยางที่ประสบภัยธรรมชาติ เป็นโครงการช่วยเกษตรกรชาวสวนยางพาราซึ่งสวนยางประสบภัยธรรมชาติให้มีโอกาสฟื้นฟูหรือสร้างสวนยางใหม่ เช่น เมื่อ 1 พฤษภาคม 2533 มีมติรัฐบาลให้ช่วยเหลือเกษตรกรชาวสวนยางผู้ประสบภัยจากกรณีพายุใต้ฝุ่น “เกร์”ในพื้นที่จังหวัดชุมพร ระนอง ประจวบคีรีขันธ์ 30 ตุลาคม 2533 มีมติรัฐบาลให้ช่วยเหลือเกษตรกรชาวสวนยางผู้ประสบภัยจากกรณีพายุ “อีร่า” ในพื้นที่จังหวัดระยอง

พ.ศ. 2535 จากนโยบายยางพาราในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 (2535-2539) มีนโยบายปรับโครงสร้างการผลิตทางการเกษตรให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่และความต้องการของตลาดจึงกำหนดเป้าหมายการผลิตยางพาราในปี2537 ไว้ให้มีพื้นที่เพาะปลูก 11.921 ล้านไร่ โดยเน้นการขยายพื้นที่เพาะปลูกใหม่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือไม่ขยายพื้นที่ปลูกในภาคใต้และภาคตะวันออก เร่งส่งเสริมปลูกยางพันธุ์ดีทดแทนยางเก่าที่เสื่อมโทรม สนับสนุนให้มีการผลิตยางพาราที่ตลาดโลกต้องการ ขยายตลาดยางพาราในต่างประเทศ และให้มีการใช้ยางพาราสำหรับอุตสาหกรรมในประเทศมากขึ้น เร่งประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรชาวสวนยางเห็นความสำคัญของการปรับปรุงคุณภาพยางและนำยางไปขายในตลาดกลางยางพาราระดับประเทศและระดับท้องถิ่น

พ.ศ. 2537 เกิดโครงการพัฒนาการผลิตยางแผ่น รับผิดชอบโดยสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง เป็นโครงการที่มีระยะเวลาดำเนินงานตั้งแต่ พ.ศ.2537 – 2543 รวม 7 ปี มีวัตถุประสงค์เพื่อยกระดับการผลิตยางแผ่นให้เป็นยางคุณภาพดีตรงตามความต้องการของตลาด

พ.ศ. 2538 กำหนดให้มีพื้นที่เพาะปลูก 12.060 ล้านไร่ สนับสนุนให้เกษตรมีโอกาสเลือกใช้พื้นที่เพื่อการเกษตรประเภทอื่นๆแทนการปลูกยางให้มากขึ้น

พ.ศ. 2539 กำหนดให้มีพื้นที่เพาะปลูก 12.238 ล้านไร่ สนับสนุนให้เกษตรมีรายได้จากการทำอาชีพเสริมอื่นๆ และเกิดโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์ผู้ผลิตยางพารา รับผิดชอบโดยกรมตรวจสอบบัญชี มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์ผู้ผลิตยางพาราให้มีระบบบัญชีที่ดีโครงการนี้มีระยะเวลา 4 ปี ตั้งแต่พ.ศ.2539 - 2542

พ.ศ. 2540-2544 ส่งเสริมการปลูกยางพาราในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคอื่นๆ เป้าหมาย 2 แสนไร่โดยพื้นที่ปลูกที่เพิ่มขึ้นไม่ควรอยู่กระจัดกระจาย เพื่อง่ายต่อการรวบรวมผลผลิตและการให้ความช่วยเหลือของรัฐ ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยแบบผสมผสานสำหรับต้นยางที่เปิดกรีดแล้วในภาคใต้ ภาคตะวันออก และตะวันออกเฉียงเหนือ เร่งรัดการกระจายยางพันธุ์ดี เพื่อใช้ในการปลูกทดแทนและปลูกใหม่ กำหนดเขตเศรษฐกิจยางพารา และจดทะเบียนผู้ปลูกยางพาราทั่วประเทศ จัดตั้งศูนย์ควบคุมคุณภาพเพื่อการส่งออก พัฒนาระบบตลาดยางพาราในภาคใต้และภาคตะวันออกให้เป็นตลาดสากล

พ.ศ. 2542 คณะรัฐมนตรีมีมติให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นผู้ผลักดันสินค้ายางพารา จึงเร่งจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนายางพาราครบวงจร (2542 - 2546) ประกอบด้วย 3 ยุทธศาสตร์ คือยุทธศาสตร์ด้านการผลิตยาง ยุทธศาสตร์ด้านอุตสาหกรรมยาง ยุทธศาสตร์ด้านการตลาดยาง

- ยุทธศาสตร์ด้านการผลิตยาง เช่น สนับสนุนการพัฒนายางและผลิตยางชนิดอื่นนอกเหนือจากยางแผ่นดิบและน้ำยางสดเพื่อรองรับการขยายตัวของการผลิตยางแท่ง สนับสนุนให้เกษตรกรรวมตัวกันเป็นสหกรณ์หรือสถาบันเกษตรกรที่เป็นนิติบุคคลและดำเนินกิจการเชิงธุรกิจได้ด้วยตนเอง จัดทำโครงการนำร่องการปลูกยางเพื่อรักษาสภาพแวดล้อมตามมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมISO 14000

- ยุทธศาสตร์ด้านอุตสาหกรรมยาง เช่น ปรับปริมาณการผลิตยางของประเทศให้เหมาะสมและปลูกแทนด้วยปาล์มน้ำมัน ไม่ขยายพื้นที่การปลูกยางของประเทศ เพิ่มประสิทธิภาพการแปรรูปยางดิบของเอกชน

- ยุทธศาสตร์ด้านการตลาดยางพารา เช่น พัฒนาการบริการส่งออกยางเป็นระบบ One stop service ใน 4 จังหวัดส่งออกหลักของประเทศ คือ กรุงเทพฯ ชลบุรี ภูเก็ตและสงขลา สนับสนุนระบบตลาดยางท้องถิ่น โดยจัดตั้งตลาดยางพารา 5 แห่ง กระจายในภาคใต้ 2 แห่ง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 แห่ง ภาคตะวันออก 1 แห่ง พัฒนาตลาดกลางพาราให้เป็นตลาดแลกเปลี่ยนยางไทย

จัดตั้งตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า(ต.ส.ล.) หรือ AFET ขึ้นตามพระราชบัญญัติการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าปีพ.ศ. 2542 และเป็นตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าเพียงตลาดเดียว มีฐานะเป็นนิติบุคคลอิสระ โดยภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า ทำหน้าที่ในการเป็นศูนย์กลางในการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าภายใต้กฎระเบียบที่ชัดเจน และสร้างความเป็นธรรมให้แก่ผู้ซื้อและผู้ขายในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า ได้เปิดให้มีการซื้อขายล่วงหน้า (Futures Trading) ยางแผ่นรมควันชั้น 3 (RSS3 Futures) มีการซื้อขายยางล่วงหน้าใน AFET ได้มีปริมาณการซื้อขายล่วงหน้า สูงกว่าตลาดล่วงหน้าสิงคโปร์ และตลาดล่วงหน้าโอซาก้า ขึ้นเป็นอันดับ 3 ของโลก (รองจากตลาดล่วงหน้าเซี่ยงไฮ้ และ ตลาดล่วงหน้าโตเกียว) ด้วยปริมาณการซื้อขายเท่ากับ 475 สัญญาต่อวัน หรือเป็นมูลค่าการซื้อขาย 244 ล้านบาทต่อวัน

ราคายางแผ่นรมควันชั้น 3 ในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าย่อมมีความสำคัญต่อเกษตรกร ผู้ส่งออกยางพารา ในด้านของการลดความเสี่ยงด้านราคายางพาราในอนาคตเพื่อที่จะตัดสินใจในการประกอบการที่ถูกต้อง เกษตรกรจะได้ประโยชน์จากตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าในด้านที่ว่า ผู้ส่งออกลดภาระความเสี่ยงส่งผลให้ต้นทุนการตลาดต่ำลงเป็นการช่วยยกระดับระดับราคาแก่เกษตรกรได้ ผู้ส่งออกจะได้ประโยชน์จากตลาดล่วงหน้าคือการลดความเสี่ยงที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของราคา

นายชาญชัย เอมะรุจิ (2552)อ้างในผลการดำเนินงานติดตามและประเมินผล ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2548 ได้ระบุว่า บริษัทร่วมทุนยางพาราระหว่างประเทศ จำกัด มีชื่อภาษาอังกฤษ International Rubber Consortium Limited. (I.R.C.L.) เกิดขึ้นจากการลงนามในความร่วมมือด้านยางพาราของ 3 ประเทศ คือ ไทย มาเลเซีย และอินโดนีเซีย เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2544 ณ เมืองบาหลี เพื่อหามาตรการร่วมกันในการแก้ไขปัญหาราคายางพารา และเพื่อให้สามารถดำเนินการมาตรการต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงมีการตกลงดังนี้

1. จัดตั้งองค์กรความร่วมมือด้านยางพาราระหว่าง 3 ประเทศ (International Rubber Organization: ITRO) โดยมีสำนักงานเลขาธิการ ITRO อยู่ในประเทศไทย

2. จัดตั้ง National Triparties Rubber Corporation: N.T.R.C. ในแต่ละประเทศเพื่อควบคุมการส่งออกให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ติดตามมาตรการต่าง ๆ และรายงานความก้าวหน้าเสนอ ITRO

บริษัทฯได้จดทะเบียนจัดตั้งเรียบร้อยแล้วเมื่อวันที่ 28 เมษายน 2547 มีทุนจดทะเบียนเริ่มต้น 12 ล้านเหรียญสหรัฐ (ไทย 2 ล้าน อินโดนีเซีย 1.5 ล้าน และมาเลเซีย 1 ล้าน) จากทุนจดทะเบียนเป้าหมาย 225 ล้านเหรียญสหรัฐ โดยมีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ที่ สถานีวิจัยยางกรมวิชาการเกษตร และจะมีการจัดตั้งสำนักงานสาขาที่ประเทศอินโดนีเซียและมาเลเซียต่อไป ประกอบไป

ด้วยคณะกรรมการบริหาร 9 คน (ไทย 4 คน อินโดนีเซีย 3 คน และมาเลเซีย 2 คน) ซึ่งได้เริ่มดำเนินงานแล้ว ตั้งแต่วันที่ 29 เมษายน 2547

ได้กำหนดมาตรการแก้ไขปัญหาราคายางตกต่ำ เพื่อช่วยเหลือเกษตรกร โดยมีข้อตกลงว่า ให้ผู้ส่งออกขายยางพาราในราคาไม่ต่ำกว่าราคา F.O.B เพื่อช่วยรักษาเสถียรภาพราคายางพารา และทำให้ราคายางขยับตัวสูงขึ้นนอกจากนี้ทั้ง3 ประเทศได้ลดปริมาณการผลิตลงโดยส่งเสริมให้โค่นยางต้นเก่าที่มีอายุมากและภาครัฐได้เร่งช่วยเหลือเกษตรกร ผู้ประกอบการทั้งระยะสั้นและระยะยาวโดยจัดตั้งกองทุนประกันราคายางด้วย การขยายวัตถุประสงค์การใช้เงินค่าธรรมเนียมพิเศษ (CESS) จากเดิมใช้สงเคราะห์เกษตรกรในการปลูกทดแทนและงานวิจัย เปลี่ยนมาเป็นจ่ายชดเชยเกษตรกรในช่วงราคายางตกต่ำได้ หลังราคาสูงขึ้นจึงเรียกเก็บเงินเข้าสู่กองทุนเพิ่ม

เกศราภรณ์ สุวรรณชนะ การวิเคราะห์ผลกระทบนโยบายยางพาราของรัฐที่มีต่อผู้ผลิตและบริโภคในประเทศไทย พ.ศ2537 – 2546 (2549: 72) ได้ระบุว่าพ.ศ. 2545-2549 เน้นรักษาระดับพื้นที่ปลูก 12 ล้านไร่ เพิ่มการปลูกแทนด้วยยางพันธุ์ดี ลดพื้นที่ปลูกยางนอกเขตโดยให้ปลูกทดแทนด้วยปาล์มพันธุ์ดี ในปีนี้ประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกับองค์กรยางระหว่างประเทศเพื่อให้สามารถรับรู้ข่าวสารและข้อมูลยางพาราทั้งด้านการผลิต การตลาด การสต็อกยาง จนถึงการพัฒนาเทคโนโลยีต่างๆของประเทศสมาชิกและประเทศผู้ปลูกยาง

โครงการปลูกยางพารา 1 ล้านไร่ เป็นโครงการที่รัฐบาลต้องการขยายพื้นที่ปลูกยางในพื้นที่ 36 จังหวัด โดย 300,000 ไร่ในพื้นที่ 17 จังหวัดภาคเหนือ และ 700,000 ไร่ในพื้นที่ 19 จังหวัดภาคอีสาน ใช้งบประมาณกว่า 1,400 ล้านบาท ทั้งนี้เพื่อแก้ปัญหาความยากจน และเพื่อให้มีผลผลิตยางสอดคล้องกับความต้องการของตลาดโลก

เริ่มปลูกไปตั้งแต่ปี 2547 ในพื้นที่ภาคอีสาน คาดจะเริ่มเปิดกรีดได้ปี 2554 ใช้เวลาปลูกประมาณ 8 ปีซึ่งจะนานกว่าเมื่อเทียบกับการปลูกยางในภาคใต้ที่ใช้เวลาเพียง 7 ปี จากการประเมินโครงการยาง 1 ล้านไร่ พบว่าการเติบโตของต้นยางทุกต้นมีเส้นรอบวงเป็นไปตามเกณฑ์ แต่มีบางพื้นที่ที่ต้นยางเจริญเติบโตไม่สมบูรณ์ เนื่องจากเกษตรกรไม่เชื่อคำแนะนำปลูกในพื้นที่ไม่เหมาะสม เช่น บริเวณริมน้ำโขง ซึ่งเป็นที่ราบลุ่มน้ำขัง ยางไม่เติบโตและตาย นอกจากนี้ เกษตรกรส่วนใหญ่จะปลูกต้นยางประมาณ 90 ต้นต่อไร่ เกินกว่าอัตราเหมาะสมที่ 76 ต้นต่อไร่

อย่างไรก็ตาม เชื่อว่าโครงการยาง 1 ล้านไร่หากกรีดได้ทั้งหมด จะมียางออกสู่ตลาดเพิ่มขึ้นอีก 2.2 แสนตัน ซึ่งจะช่วยให้เกษตรกรที่ปลูกยางตามโครงการมีรายได้เลี้ยงครอบครัว สวนยางใหม่จะช่วยดึงแรงงานกลับคืนถิ่น ช่วยลดปัญหาการว่างงานและแรงงานอพยพ ขณะที่ภาครัฐจะมีรายได้เงิน CESS หรือเงินเก็บจากภาษีส่งออกยางเพิ่มขึ้นปีละ 200-300 ล้านบาท (อัตราเรียกเก็บเงินภาษีส่งออกยาง อยู่ที่ 0.90-1.40 บาท/กก. ขึ้นอยู่กับภาวะราคายางแต่ละช่วง) นอกจากนั้น

สวนยางใหม่ยังช่วยเพิ่มพื้นที่สีเขียวให้กับประเทศ ซึ่งสามารถช่วยปรับปรุงสภาพแวดล้อมในพื้นที่ให้ดีขึ้น และช่วยลดสภาวะโลกร้อนด้วย

ในปี 2550 ประเทศไทยผลิตยางธรรมชาติเป็นอันดับ 1 โลก ประมาณ 3 ล้านตัน หรือ 30% ของผลผลิตยางธรรมชาติทั้งโลก ซึ่งยางพาราจำนวน 3 ล้านตันนี้ คิดเป็นมูลค่าประมาณ 3 แสนล้านบาท (หรือ 4% ของ GDP ของไทย) โดยมีผู้คนที่เกี่ยวข้องกับการทำสวนยางประมาณ 6 ล้านคน

นอกจากนั้นไม้ยางพารา ก็ยังมีความสำคัญต่ออุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้ของไทย ที่มีมูลค่าการส่งออกปีละประมาณ 2 หมื่นล้านบาท ในฐานะวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต โดยชาวสวนยางจะโค่นต้นยางที่มีอายุมากกว่า 18 ปีขึ้นไป ที่ให้ผลผลิตน้ำยางไม่คุ้มแล้ว ขายเป็นไม้ยางให้กับโรงงานแปรรูปไม้เพื่อนำไปทำเฟอร์นิเจอร์

การที่ประเทศไทยกลายเป็นผู้ผลิตยางธรรมชาติอันดับหนึ่งของโลกนั้นเป็นเพราะรัฐบาลไทย ส่งเสริมให้มีการปลูกและผลิตยาง และภูมิศาสตร์ของไทยเหมาะกับการปลูกยาง ค่าแรงของไทยก็ไม่สูงเกินไป รัฐบาลไทยได้เห็นความสำคัญของยางพาราได้สนับสนุนการปลูกยางพารา โดยมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับยางพารา หลายหน่วยงาน เช่น กรมวิชาการเกษตร โดยสถาบันวิจัยยาง (ซึ่งเป็นหน่วยงานที่สำคัญที่ดูแลทั้งด้านการวิจัย และ การตลาดยางพารา) องค์การสวนยาง (หรือ อสย.) สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง (หรือมีตัวย่อว่า สกย.) เป็นต้น

ยุทธศาสตร์พัฒนายางพาราแห่งชาติ พ.ศ.2552-2556 กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ร่วมกับ หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เร่งทบทวนและปรับปรุงร่างยุทธศาสตร์พัฒนายางพารา ปี 2552-2556 ยุทธศาสตร์ดังกล่าว เน้นเรื่องการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิต และการบริหารจัดการสวนอย่างมีประสิทธิภาพให้กับเกษตรกรผู้ปลูกยางในแต่ละพื้นที่ เพื่อพัฒนาคุณภาพน้ำยางธรรมชาติที่ได้โดยการลดต้นทุนการผลิตที่ไม่จำเป็น และเพิ่มผลผลิตต่อหน่วยพื้นที่จากเดิมเฉลี่ย 278 กก./ไร่ เป็น 310 กก./ไร่ ขณะเดียวกันยังมีแผนพัฒนาและเพิ่มขีดความสามารถในการผลิต ตลอดจน ยกระดับมาตรฐานการแปรรูปผลิตภัณฑ์ยางในประเทศทั้งในส่วนของอุตสาหกรรมขนาดชุมชน และขนาดใหญ่ให้มีความหลากหลายสอดคล้องกับความต้องการของตลาดโลก เพื่อเพิ่มมูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์ยางแปรรูปไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ของมูลค่าการส่งออกในปัจจุบัน สนับสนุนการใช้ผลิตภัณฑ์ยางในประเทศควบคู่ไปกับการขยายตลาดการส่งออกไปยังประเทศต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะช่วยเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันให้ไทยมีความเป็นเลิศ พร้อมก้าวขึ้นสู่การเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมยางและการส่งออกผลิตภัณฑ์ยางในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยตั้งเป้าผลักดันมูลค่าอุตสาหกรรมยางพาราไทยเพิ่มขึ้นถึง 600,000 ล้านบาทในปี 2556

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เกี่ยวกับพัฒนาการการทำสวนยางพารา มีสาระสำคัญกล่าวถึงพัฒนาการการทำสวนยางพารายุคที่3 ดังรายละเอียดดังนี้

จากการสัมภาษณ์ นายประทีป ตรีเพชร อายุ 51ปี บ้านเลขที่ 1/5 หมู่ 2 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา เมื่อวันที่ 20 มกราคม 2552 ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า "พัฒนาการการทำสวนในยุคปัจจุบันแตกต่างกันมากกับในอดีต เพราะในอดีตการทำสวนยางพารานั้นชาวบ้านทำสวนยางแบบไม่มีความรู้ทางวิชาการทำต่อๆกันมาตามแบบที่ได้สังเกต และจำมาจากคนในยุคคนเฒ่า คนแก่ ปู่ ย่า ตา ยาย สวนยางในยุคก่อนจึงเป็นสวนยางแบบ "ป่ายาง" ต่อมาเพื่อต้องการความสะดวกในการเก็บน้ำยาง จึงได้เริ่มปลูกยางเป็นแถวบ้าง แต่ก็ไม่มีหลักวิชาการใดๆมากำหนดการวางแถว ปลูกต้นชิดบ้าง ห่างบ้างตามสภาพพื้นที่ จนกระทั่งต่อมารัฐบาลได้ให้การช่วยเหลือมีสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางเกิดขึ้นจึงได้เกิดพัฒนาการการทำสวนยางพาราในยุคสมัยใหม่ขึ้นมีเจ้าหน้าที่ภาครัฐเข้ามาช่วยให้การอบรม ให้ความรู้ ให้คำแนะนำในการทำสวนยางพาราและนำพันธุ์ยางพันธุ์ดีมาให้ชาวบ้านปลูก มีการติดตามการทำสวนยางพาราของเกษตรกรอย่างใกล้ชิดในพื้นที่สวนยางพารา เกษตรกรมีความรู้ เข้าใจวิธีการปลูกยาง ในพื้นที่ตำบลท่าอยู่พื้นที่สวนยางส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เนิน ควน เขา ก็ได้รับความรู้ในการทำแปลงปลูกยางแบบขั้นบันได มีการปลูกยางโดยวิธีการขุดหลุม ขนาดที่เหมาะสมในการขุดหลุมปลูกยาง มีการกำหนดระยะห่างระหว่างต้นยาง โดยความรู้เหล่านี้ ได้รับการแพร่หลายทาง ทั้งการเข้ารับการอบรมจากเจ้าหน้ากองทุกสงเคราะห์โดยตรง จากเอกสารใบความรู้ จากหนังสือคู่มือการปลูกยางพาราต่าง ทำให้เกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับความรู้และเข้าใจวิธีการทำสวนยางพาราที่ถูกต้อง จนเกิดกลายเป็นการประกอบอาชีพการทำสวนยางพาราดังเช่นในปัจจุบันนี้

จากการสัมภาษณ์ นายสมพงษ์ พรผล อายุ 72ปี บ้านเลขที่ 55/1 หมู่ 2 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธุ์ 2552 ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า พัฒนาการการทำสวนยางพารายุคแรกเป็นการได้รับความรู้มาจากบรรพบุรุษ ซึ่งในครั้งแรกที่ปลูกยางพารานั้นได้มีการปลูกยางพาราโดยปลูกจากเมล็ดยางพันธุ์พื้นเมือง ซึ่งได้มาจากจังหวัดตรัง การปลูกยางพาราสมัยก่อนไม่ได้ใส่ปุ๋ย เมื่อต้องการปลูกยางพาราก็เตรียมขุดหลุม ใส่ใบไม้ร่วงรองหลุม 1ปีผ่านไปจึงเริ่มลงมือปลูกยาง ต้นยางเจริญเติบโตดีเพราะดินอุดมสมบรูณ์ แต่ผลผลิตไม่ค่อยดีเนื่องจากพันธุ์ยางเป็นพันธุ์พื้นเมืองต้นยางจึงให้ผลผลิตน้ำยางน้อย ยางพารา 100 ต้น สามารถนำมาทำเป็นยางแผ่นได้ 1 แผ่น ชาวสวนยางพาราในสมัยนั้นจึงพยายามสืบเสาะหาพันธุ์ยางที่ให้ผลผลิตน้ำยางดี เช่นครั้งหนึ่งก็ทราบว่าที่ตำบลนาบอนจังหวัดภูเก็ต มียางพาราที่ให้ผลผลิตน้ำยางดี ต้นยางพารา 100 ต้นให้ผลผลิตน้ำยางได้ 3 แผ่นชาวสวนยางจึงได้ชักชวนกันไปดูแปลงปลูกยางแปลงนั้นจนได้รู้ว่าต้นยางแปลงนั้นปลูกโดยวิธีการติดตายาง ต้นยางจึงไม่กลายพันธุ์ให้ผลผลิตน้ำยางดี จึงได้มีการติด

ตายางเรื่อยมาตลอด ประมาณ 40-50 ปีและจากการรู้จักการติดตายางของเกษตรกรชาวสวนยางพาราจึงนับได้ว่าการติดตายางเป็นพัฒนาการการทำสวนยางพารายุคที่3 ซึ่งเป็นยุคปัจจุบัน

จากการสัมภาษณ์ นายปฏิวุฒิ ทองแสงแก้ว อายุ 50ปี เกษตรอำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา เมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธุ์ 2552 นายสวัสดิ์ พิกุลทอง อายุ 51ปี นักวิชาการเกษตรอำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา เมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธุ์ 2552 ได้ให้ข้อมูลไว้เกี่ยวกับพัฒนาการการทำสวนยางพารายุคที่3 ซึ่งเป็นไปในแนวทางเดียวกันว่า การทำสวนยางพาราในปัจจุบัน นั้นเป็นการทำสวนยางพาราตามหลักวิชาการเกษตรมากขึ้นเพราะ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2505 การทำสวนยางพาราได้มีหน่วยงานทางภาครัฐและภาคเอกชนเข้ามาให้ความรู้แก่เกษตรกรชาวสวนยางพารามากขึ้น เช่น มีสถาบันวิจัยยางสุราษฎร์ธานี มีศูนย์วิจัยยางสงขลา และมีสถานีทดลองยางในหลายๆจังหวัดโดยหน่วยงานเหล่านี้ต่างมุ่งเน้นงานวิชาการในด้านการทำสวนยางพาราเพื่อถ่ายทอดสู่เกษตรกร นอกจากนี้หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เช่นกองทุนสงเคราะห์สวนยางมีนักวิชาการให้การอบรมถ่ายทอดความรู้ในการทำสวนยางพาราให้แก่เกษตรกรอย่างใกล้ชิดมีการลงพื้นที่สาธิตวิธีการทำสวนยางที่ถูกต้อง สนับสนุนทั้งด้านความรู้ ด้านอุปกรณ์ ด้านเงินทุน และยางพาราพันธุ์ดี เกษตรกรจึงมีแนวทางในการทำสวนยางพาราเป็นไปในแนวทางเดียวกันตามหลักวิชาการเกษตรการทำสวนยางผลผลิตของยางพาราจึงมีปริมาณเพิ่มขึ้นและคุณภาพมากขึ้น ปริมาณยางส่งออกก็เพิ่มขึ้นตามไปด้วย และเกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการทำสวนยางพารา แต่อย่างไรก็ตามหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องก็มีนโยบายที่จะพัฒนาและส่งเสริมการทำสวนยางของเกษตรกรอย่างต่อเนื่องเพราะยางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทย เช่นปี 2521 รัฐบาลมีนโยบายขยายพื้นที่การปลูกยางพาราสู่ภูมิภาคอื่นๆเช่นในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และยังมีการส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตยางพาราจากการผลิตเป็นยางแผ่นเป็นการผลิตในรูปแบบอื่น เช่น ยางก้นถ้วย ยางเครพ การขายน้ำยาง ฯลฯ

สรุป พัฒนาการการทำสวนยางพารายุคที่3 (พ.ศ. 2503 – ปัจจุบัน) จากการศึกษาจากเอกสารและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกมีสาระสำคัญที่สอดคล้องกันดังนี้คือ ในปี พ.ศ.2503 รัฐบาลได้จัดตั้งสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง จึงได้พัฒนาการปลูกยางจากการปลูกยางพันธุ์พื้นเมืองที่ให้ผลผลิตต่ำให้มีการปลูกยางพันธุ์ดีทดแทนซึ่งให้ผลผลิตเพิ่มมากขึ้น การทำสวนยางพาราในยุคสมัยใหม่เป็นการทำสวนยางพาราตามหลักวิชาการ ทำให้เกษตรกรได้ผลผลิตจากยางพาราที่มีคุณภาพและมีปริมาณเพิ่มมากขึ้นมีรายได้เพิ่มขึ้น และหน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนมีการพัฒนาปรับปรุงพันธุ์และมีการศึกษาค้นคว้าวิจัยเพื่อการพัฒนาเกี่ยวกับยางพาราอย่างต่อเนื่องและมีการส่งเสริมให้มีการแปรรูปยางพาราในรูปแบบอื่น เช่น การทำยางก้นถ้วย

ยางเครพ หรือการขายน้ำยาง และได้มีการขยายพื้นที่ปลูกยางพาราสู่ภูมิภาคอื่น เช่นในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2.2 ภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำสวนยางพาราของเกษตรกร จากการศึกษาค้นพบเกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้านดังต่อไปนี้

2.2.1 ภูมิปัญญาชาวบ้านด้านคติพื้นบ้านเกี่ยวกับการทำสวนยางพารา

2.2.2 ภูมิปัญญาชาวบ้านการปลูกยางพารา

2.2.3 ภูมิปัญญาชาวบ้านการดูแลรักษาสวนยางพารา

2.2.4 ภูมิปัญญาชาวบ้านการกรีดยางพารา

2.2.5 ภูมิปัญญาชาวบ้านการแปรรูปยางพารา

2.2.6 ภูมิปัญญาชาวบ้านการปลูกพืชเสริมรายได้ในสวนยาง

ซึ่งเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านจากเกษตรกรชาวสวนยางพาราได้เรียนรู้จากอาชีพการทำสวนยางพาราโดยได้ปรับประยุกต์จากความรู้ซึ่งที่ได้ลงมือปฏิบัติกับความรู้ตามหลักวิชาการที่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐและภาคเอกชนซึ่งเกษตรกรชาวสวนยางพาราได้หลอมรวมเกิดเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านและนำมาปฏิบัติสืบต่อกันมา จากการศึกษาพบว่ามีภูมิปัญญาชาวบ้านที่สำคัญดังต่อไปนี้

2.2.1 ภูมิปัญญาชาวบ้านด้านคติพื้นบ้านเกี่ยวกับการทำสวนยางพารา

จากการศึกษาเอกสาร

ได้ค้นพบ ภูมิปัญญาชาวบ้านด้านคติพื้นบ้านเกี่ยวกับการทำสวนยางพาราดังรายละเอียด ดังนี้

วาริท วงศ์ทอง ศึกษาความเปลี่ยนแปลงวิถีการทำสวนยางพาราในอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช (2547 : 112) ได้ระบุไว้ว่า ภูมิปัญญาชาวบ้านด้านคติพื้นบ้านการทำสวนยางพารามีภูมิปัญญาชาวบ้านดังนี้

1. คติความเชื่อเกี่ยวกับวัสดุและอุปกรณ์ในการทำสวนยางพารา

ชาวสวนยางพารามีความเชื่อเกี่ยวกับอุปกรณ์การทำสวนยางพาราที่เป็นพวกของมีคม เช่นจอบ เสียม มีดพร้า ขวาน เลื่อย มีดกรีดยาง อุปกรณ์เหล่านี้ห้ามเดินข้ามอย่างเด็ดขาด เพราะมีความเชื่อสืบทอดกันมาว่าถ้าเดินข้ามอุปกรณ์เหล่านี้แล้วเมื่อนำไปใช้จะได้รับอันตรายได้ อาจจะบาดมือแขนหรือขาได้ ปัจจุบันยังคงถือปฏิบัติสืบทอดต่อกันมา เพราะช่วยลดอุบัติเหตุได้ คติความเชื่อเกี่ยวกับวัสดุและอุปกรณ์ในการทำสวนยางพารา ส่งผลให้ชาวสวนยางพารามีความระมัดระวังเพิ่มมากขึ้น การจัดเก็บเครื่องมือเป็นระเบียบปลอดภัย

2. คติความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับขั้นตอนการทำสวนยางพารา

เกี่ยวกับความเชื่อและพิธีกรรมการแรกโค่นต้นไม้ใหญ่ แรกถาง เพื่อการทำสวนในวันที่ฤกษ์งามยามดี ไม่เป็นวันจมหรือวันลอยก็ถือเป็นเรื่องที่ทำถูกต้องตามขั้นตอน สร้างความสบายใจให้เจ้าของสวนยางพารา นอกจากนี้แล้วชาวสวนยางพาราในอดีตเมื่อต้องบุกเบิกพื้นที่ทำสวนยางก็จะมีพิธีกรรมบอกกล่าวเจ้าที่เจ้าทางเพื่อขออนุญาตให้การถาง โค่นต้นไม้ โดยการบอกกล่าวสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ครอบครองหรือสถิตอยู่ที่ต้นไม้ที่จะถาง จะโค่นในวันพฤหัสบดี โดยชาวสวนยางพาราจะเคร่งครัดในการถือฤกษ์ยามเพื่อเป็นขั้นตอนแรกในการถางสวนที่เป็นสิริมงคลแก่ตนเอง เพราะเชื่อว่าการแรกโค่น แรกถางในวันฤกษ์งามยามดีจะส่งผลดีต่อการทำสวนยางพาราในภายหลัง ส่วนด้านคติความเชื่อ ชาวสวนยางพารามีความเชื่อว่าเมื่อเริ่มต้นทำสวน ได้ถางป่า โค่นต้นไม้แล้วขั้นตอนต่อไปคือการเผา ซึ่งตามความเชื่อที่ได้รับการถ่ายทอดมาคือห้ามเผาป่าในวันอาทิตย์ควรเผาในวันอื่นช่วงก่อนเที่ยงและจะต้องใช้น้ำพรมไม้ที่กองไว้เพื่ออธิษฐานขอพรให้เจ้าป่า เจ้าเขา ได้ช่วยคุ้มครองไม่ให้การเผาเป็นอันตรายหรือลุกลามไปยังสวนอื่นๆ แต่ปัจจุบันความเชื่อเรื่องดังกล่าวมีน้อยลงเนื่องจากเป็นการทำสวนยางพาราเน้นการทำเพื่อการค้ามากขึ้น ต้องเร่งรีบเวลาในการทำงานและมีการเพิ่มจำนวนพื้นที่ในการทำสวนมากขึ้น มีการใช้เครื่องจักร เช่นรถเกรดเข้ามาช่วยแทนคน ดังนั้นจึงไม่ยึดถือวันฤกษ์ดีดังกล่าว หากเป็นวันที่สะดวกและมีความพร้อมก็ลงมือปฏิบัติงานได้

3. คติความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับการเก็บผลผลิต ชาวสวนยางพารามีความเชื่อในเรื่องการบอกกล่าวแก่สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ขอให้วันที่กรีดยางเป็นครั้งแรกนั้นเป็นวันดี เพื่อให้เกิดความสิริมงคล ซึ่งในปัจจุบันยังคงปฏิบัติกันอยู่บ้างขึ้นอยู่กับกับจิตนิสัยส่วนบุคคล

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำสวนยางพาราด้านคติพื้นบ้านเกี่ยวกับการทำสวนยางพารามีรายละเอียดดังนี้

จากการสัมภาษณ์ นายประทีป ตรีเพชร อายุ 51ปี บ้านเลขที่ 1/5 หมู่ 2 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา เมื่อวันที่ 20 มกราคม 2552 ได้ระบุไว้ว่า เกี่ยวกับความเชื่อในการทำสวนยางพารานั้น ในปัจจุบันด้านความเชื่อจะมีลดน้อยลง เพราะการทำสวนยางพาราในปัจจุบันเป็นการทำสวนตามหลักวิชาการและคำแนะนำของสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง จึงต้องการความรวดเร็วในสร้างสวนยาง และต้องการให้ได้ผลผลิตจำนวนมากจึงต้องการเนื้อที่ในการทำสวนยางพาราเป็นเนื้อที่หลายๆไร่ อย่างน้อยก็ต้องประมาณ 25 ไร่ หากน้อยกว่านี้จะมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงครอบครัว แต่ความเชื่อในที่คงมีอยู่บ้างประปราย คือความเชื่อเกี่ยวกับเครื่องมือ และอุปกรณ์ในการทำสวนพวกของมีคม เช่นจอบ มีดพร้า ขวาน เลื่อย มีดกรีดยาง อุปกรณ์เหล่านี้ห้ามเดินข้าม เพราะมีความเชื่อสืบทอดกันมาว่าถ้าเดินข้ามอุปกรณ์เหล่านี้แล้ว

นำไปใช้จะได้รับอันตรายได้ อาจจะบาดมือแขนหรือขาได้ ซึ่งในปัจจุบันยังคงถือปฏิบัติสืบทอดต่อกันมาบ้างเล็กน้อย เพราะช่วยให้ชาวสวนยางพารามีความระมัดระวังมากขึ้น การจัดเก็บเครื่องมือเป็นระเบียบปลอดภัยขึ้น ส่วนคติความเชื่อเกี่ยวกับพิธีกรรมการทำสวนยางพารานั้น เคยมีในอดีตเมื่อครั้งบรรพบุรุษ เพราะในครั้งนั้นการทำสวนยางพาราต้องบุกรุกป่าสงวน จึงต้องมีการเคารพเจ้าป่า เจ้าเขา ต้องมีพิธีบอกกล่าว หรือเซ่นไหว้บ้าง เพื่อเป็นการขออนุญาตเจ้าป่า เจ้าเขา ในการขอที่ดินทำกิน สร้างสวนยาง เพื่อเจ้าของสวนจะได้ทำสวนยางด้วยความสบายใจ ไม่มีเหตุเภทภัยเกิดขึ้นกับตนเองและครอบครัว ในการบุกรุกที่ดินทำกินแห่งใหม่นั้น แต่เมื่อมาถึงยุคปัจจุบันการประกอบอาชีพการทำสวนยางเป็นการทำสวนสืบทอดต่อกันมาจากบรรพบุรุษไม่ได้บุกเบิก หรือหักร้างถางพงเป็นที่ดินแปลงใหม่ จึงไม่จำเป็นต้องมีพิธีกรรมเหล่านี้

จากการสัมภาษณ์ นายมนัส อินทรคุ้ม อายุ 68ปี บ้านเลขที่ 30 หมู่ที่ 2 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา เมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธุ์ 2552 และนายหงวน พรผล อายุ 96ปี บ้านเลขที่ 55 หมู่ 2 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา เมื่อวันที่ 20 มกราคม 2552 ได้ระบุไว้เกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้านด้านคติความเชื่อ พิธีกรรมในการทำสวนยางพารา สอดคล้องกับนายประทีป ตรีเพชร ในบางตอนว่า ในสมัยครั้งปู่ย่า ตายาย ของตนนั้น ตนได้เห็นพิธีกรรมเกี่ยวกับการเซ่นไหว้เจ้าที่เจ้าทาง เจ้าป่า เจ้าเขาบ้าง เพื่อเป็นการบอกกล่าว หรือเซ่นไหว้ ขออนุญาตเจ้าป่า เจ้าเขา และเพื่อความสบายใจของเจ้าของสวน โดยมีความเชื่อว่าหากมีการเซ่นไหว้ เจ้าที่ เจ้าทาง เจ้าป่า เจ้าเขาแล้ว การทำสวนยางพาราจะมีความเจริญรุ่งเรือง ไม่มีอุปสรรคหรือไม่มีเหตุเภทภัยเกิดขึ้นกับตนเองและครอบครัว สวนยางอุดมสมบูรณ์ ฝนฟ้าตกต้องตามฤดูกาล และหากมีการบุกรุกที่ทางเพื่อทำสวนยางพาราแปลงใหม่ด้วยแล้ว ต้องมีการเซ่นไหว้ เพื่อให้เกิดความสบายใจในการบุกรุกที่ดินทำกินแห่งใหม่ แต่เมื่อมาถึงยุคปัจจุบัน ไม่จำเป็นต้องมีพิธีกรรมเหล่านี้ เกษตรกรสามารถทำสวนยางพาราได้ตามวิถีของคนสมัยปัจจุบัน

จากการสัมภาษณ์ นายสง่า พรหมเกตุ อายุ 47 ปี บ้านเลขที่ 55/1 หมู่ที่ 2 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา เมื่อวันที่ 20 มกราคม 2552 และนายแฉล้ม วิริยะพัฒนาธรรม อายุ 56 ปี บ้านเลขที่ 20/1 หมู่ 5 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา เมื่อวันที่ 20 มกราคม 2552 และนางสอเอี๋ยน พรผล อายุ 63 ปี บ้านเลขที่ 55 หมู่ที่ 2 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา เมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2552 ได้ระบุไว้ว่า ภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำสวนยางพาราด้านคติความเชื่อพื้นบ้านเกี่ยวกับการทำสวนยางพารานั้นในอดีตไม่มีปรากฏแน่ชัด แต่มีความเชื่อเรื่องใดบ้าง ซึ่งเคยได้ยินมาบ้างเกี่ยวกับเรื่องวันเผา ห้ามเผาปรนวันอาทิตย์เพราะเชื่อกันว่าวันอาทิตย์เป็นวันร้อน หากเผาปรนวันอาทิตย์แล้วจะเกิดเพลิงไหม้ เสี่ยงต่อการลุกลามไปยังสวนอื่น และควรเผาปรนในช่วงที่บ่ายแก่ ๆ ห้ามเผาตอนเที่ยงเพราะอากาศร้อนเสี่ยงต่อการเกิดเพลิงไหม้

ลุกลามได้เช่นกัน แต่สำหรับปัจจุบันนี้ไม่มีความเชื่อเหล่านี้แล้ว เกษตรกรต้องทำสวนเพื่อการค้า ต้องแข่งขันกับเวลาจึงมักยึดเอาวันสะดวกในการเผาปรน ปัจจุบันการเผาปรนเสี่ยงต่อการเกิดเพลิงไหม้น้อยมากเพราะเกษตรกรใช้รถตีนตะขาบ และรถแทรกเตอร์ในการไถสวน การเผาปรนรถไถจะไถตอยางและเศษต้นยางที่มีเหลืออยู่มากองรวมกันกลางสวนห่างไกลจากสวนยางพาราแปลงอื่น จากนั้นชาวสวนจึงเผาปรน ซึ่งสะดวกสบายมากขึ้น ดังนั้นความเชื่อเกี่ยวกับวันเผาปรนจึงไม่มีแล้วในปัจจุบัน

ส่วนความเชื่อเรื่องการเซ่นไหว้เจ้าที่ เจ้าทาง ในปัจจุบันก็มีเหลืออยู่น้อยมาก อาจจะมีอยู่บ้างในบางพื้นที่ซึ่งเจ้าของสวนเคยได้รับการอบรมสั่งสอนกันมาเมื่อครั้งบรรพบุรุษและตกทอดมายังรุ่นปัจจุบัน ซึ่งการปฏิบัติขึ้นอยู่กับความสมัครใจและเพื่อความสบายใจไม่ได้ถือเป็นแบบแผนประเพณี โดยเครื่องเซ่นไหว้ที่นำไปเซ่นไหว้เจ้าที่เจ้าทาง เช่นไก่นึ่ง 1 ตัว เหล้าขาว เป็นต้น

จากการสังเกต เกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้านด้านคติพื้นบ้านในการทำสวนยางพารา จากการสังเกต นายสง่า พรหมเกตุ เกษตรกรชาวสวนยางพารา อายุ 47 ปี บ้านเลขที่ 55/1 หมู่ที่ 2 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา เมื่อวันที่ 20 มกราคม 2552 พบว่าการปลูกยางพาราแปลงใหม่เกษตรกรในพื้นที่ตำบลท่าอยู่ปัจจุบันเมื่อลงมือปลูกยางแปลงใหม่ จะขอทุนสงเคราะห์แทนสวนยางเดิมที่มีอายุมากแล้วไม่มีการทำพิธีเซ่นไหว้เจ้าที่เจ้าทาง ไม่มีการดูฤกษ์วันจม วันลอย จะถือเอาวันสะดวกเป็นสำคัญมากกว่าเพราะในปัจจุบันเกษตรกรต้องเร่งลงมือทำให้เร็วที่สุด เมื่อมีเงินทุนพร้อม ก็จะลงมือเริ่มการปลูกยางแปลงใหม่ทันที

สรุป ภูมิปัญญาชาวบ้านด้านคติพื้นบ้าน เกี่ยวกับการทำสวนยางพาราจากการศึกษาจากเอกสารและจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกมีสาระสำคัญที่สอดคล้องกันดังนี้

1. ชาวสวนยางพารามีความเชื่อเกี่ยวกับอุปกรณ์ของมีคมในการทำสวนยางพารา ห้ามเดินห้ามอย่างเด็ดขาด เพราะเกรงว่าเมื่อนำไปใช้จะได้รับอันตราย

2. คติความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับขั้นตอนการทำสวนยางพารานั้น ชาวสวนยางพารามีความเชื่อในเรื่องดังนี้ เช่น ความเชื่อเรื่องวันฤกษ์งามยามดี วันแรกโค่น แรกถาง เพราะเชื่อว่าหากเริ่มต้นดีการทำสวนยางพาราก็จะได้รับผลดีในภายหลัง

3. คติความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับการเก็บผลผลิต ชาวสวนยางพารามีความเชื่อในเรื่อง วันในการกรีดยางวันแรกเป็นวันดี เพื่อความเป็นสิริมงคลในการประกอบอาชีพ คติความเชื่อเหล่านี้ยังคงมีการปฏิบัติตามกันอยู่บ้างบางส่วนตามความเห็นชอบของแต่ละคน

2.2.2 ภูมิปัญญาชาวบ้านการปลูกยางพารา

จากการศึกษาจากเอกสาร

ได้ค้นพบ ภูมิปัญญาชาวบ้านการปลูกยางพารา ดังรายละเอียดดังนี้

สถาบันวิจัยยาง กรมวิชาการเกษตร คำแนะนำการปลูกยางพารา (2550: 8 – 16)ได้ระบุไว้เกี่ยวกับการปลูกยางพาราดังรายละเอียดดังนี้ การปลูกยางพาราต้องดำเนินตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. การเตรียมพื้นที่ เกษตรกรต้องไถพลิก และไถพรวนอย่างน้อย 2 ครั้ง พร้อมทั้งเก็บตอไม้ เศษไม้เศษวัชพืชออกให้หมด เพื่อปรับสภาพพื้นที่ให้เหมาะสมสำหรับการปลูกสร้างสวนยาง แต่สำหรับพื้นที่ลาดเอียงมากกว่า 15 องศา จะต้องวางแนวปลูกตามขั้นบันไดเพื่อลดการชะล้างของหน้าดิน การวางแนวปลูกยางต้อง วางตามแนวตะวันออก – ตะวันตก การวางระยะปลูกมี 3แบบโดยคำนึงถึงสภาพพื้นที่เป็นหลัก เช่นการวางแนวแบบ 3.0 x 8.0 เมตร เหมาะสมกับพื้นที่เนิน ควน เขา การขุดหลุมต้องมีขนาด 50 x 50 x 50 เซนติเมตร ต้องรองก้นหลุมด้วยปุ๋ยหินฟอสเฟต หลุมละ 170 กรัม ร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์ 5 กิโลกรัมต่อต้น

2. การคัดเลือกพันธุ์ คุณลักษณะของต้นกล้ายางที่ดีต้อง เป็นต้นยางชำถุง ติดตาที่สมบูรณ์ ต้นยางปราศจากโรคยาง ทั้งใบ ลำต้น และราก และมีความเจริญเติบโตไม่น้อยกว่า 1 ฉัตร และไม่เกิน 2 ฉัตร และมีความสูงของต้นยางจากรอยแตกตาถึงปลายยอดไม่ควรน้อยกว่า 20 เซนติเมตร

3. วิธีการปลูก ปลูกในช่วงต้นฤดูฝน โดยปลูกให้รอยต่อระหว่างรากกับตาอยู่ระดับปากหลุม กลบดินลงหลุมจนเสมอปากหลุมอัดดินให้แน่น โดยให้ดินบริเวณโคนต้นยางสูงกว่าปากหลุมเล็กน้อยเพื่อมิให้น้ำขังในหลุมปลูก

4. ในช่วงฤดูร้อนต้องใช้เศษพืชคลุมบริเวณรอบโคนต้นยาง ห่างจากต้นยางประมาณ 5 – 10 เซนติเมตร และควรทาปูนขาวบริเวณลำต้นยางสูงประมาณ 1 เมตร เพื่อป้องกันความรุนแรงจากแสงแดดเผาต้นยาง

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้านการปลูกยางพารา มีรายละเอียดภูมิปัญญาชาวบ้านการปลูกยางพาราดังนี้

ในการสัมภาษณ์นายสมพงษ์ พรผล อายุ 72 ปี บ้านเลขที่ 55/1 หมู่ที่ 2 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2552 ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้านการปลูกยางพาราดังนี้ ข้อควรระวังในการปลูกยางพาราคือ อย่าปลูกยางพาราช่วงปลายฤดูฝน เพราะเสี่ยงต่อต้นยางพาราปลูกใหม่ตายทำให้เกษตรกรต้องสิ้นเปลืองเงินในการซื้อต้นกล้ามาปลูกซ่อม และวิธีที่ดีที่สุดในการปลูกยางพาราคือ การติดตาในแปลง เพราะการติดตาใน

แปลงนั้นต้นยางพาราปลูกใหม่จะมีอัตราการรอดสูง คือร้อยเปอร์เซ็นและค่าใช้จ่ายในการปลูกยางพาราถูกกว่าการใช้ต้นยางชำถุง คือ ยางชำถุงมีราคาเฉลี่ยต่อต้น ราคาถุงละ 15 บาท ค่าจ้างแรงงานปลูกต้นละ 5 บาท รวมแล้วมีค่าใช้จ่ายเกิดขึ้นต้นละ 20 บาท แต่หากเป็นการติดตาในแปลงเมล็ดพันธุ์เก็บตามฤดูกาลไม่มีค่าใช้จ่าย และสิ่งที่ได้จากการสัมภาษณ์ซึ่งเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านที่ควรถ่ายทอดสู่เกษตรกรในท้องถิ่นอื่นคือภูมิปัญญาในการปลูกต้นกล้า ซึ่งได้ระบุไว้ว่า เมื่อเก็บเมล็ดยางพารามาได้แล้วให้นำเมล็ดยางพาราวางกระจายไว้เพื่อการถ่ายเทของอากาศ เป็นการลดการฝ่อเสียของเมล็ดยาง เมื่อต้องการนำเมล็ดยางพาราไปปลูกก่อนนำเมล็ดยางไปปลูกให้นำไปแช่น้ำค้างไว้ 1 คืน จากนั้นนำมาวางเรียงไว้บนแคร่ให้สะเด็ดน้ำวันรุ่งขึ้นเมล็ดยางจะมีรากงอก ซึ่งวิธีการนี้เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านในการหาเมล็ดยางพารา เมล็ดดี ป้องกันการปลูกเมล็ดยางพาราเมล็ดฝ่อเสีย จากนั้นจึงนำเมล็ดยางที่มีรากงอกออกมาไปปลูกในหลุมที่ขุดเตรียมไว้ซึ่งรองหลุมด้วยดินผสมกับขี้ไก่ตากแดดผสมกับขี้แกลบตากแดด รองหลุมเป็นปุ๋ยให้ต้นกล้าและให้ใส่เมล็ดยางพาราหลุมละ2-3 เมล็ด ป้องกันต้นกล้ายางตาย หากหลุมใดต้นกล้าเจริญเติบโตทั้ง 3 ต้นก็ให้เว้นไว้ 1 ต้นเท่านั้น เมื่อต้นกล้าอายุครบสามารถติดตาได้ก็จ้างคนมาติดตา ในราคาต้นละ 5 บาทซึ่งราคาถูกกว่าการใช้ต้นยางชำถุง ถึง 15 บาท เปอร์เซ็นการรอดของต้นกล้า 100 % แต่เกษตรกรส่วนใหญ่มักสนใจปลูกแบบต้นยางชำถุงเพราะสะดวกและรวดเร็ว และมักมีความคิดว่าการปลูกแบบติดตาในแปลงนั้นเสียเวลา ช้ากว่าการปลูกยางชำถุงไป 1 ปี เพราะการติดตาในแปลงนั้นการจะติดตาได้ต้องให้ต้นกล้าแข็งแรงก่อน ดังนั้นใน 1 ปี แรกจึงเป็นการดูแลต้นกล้า แต่ในความเป็นจริงเมื่อเข้าสู่ปีที่ 2 การปลูกยางพาราแบบติดตาในแปลงก็จะเจริญเติบโตเร็ว เพราะมีต้นกล้าเดิมที่มีรากแข็งแรงสามารถหาอาหารมาเลี้ยงลำต้นได้ดี และการปลูกแบบนี้ไม่มีปัญหาเรื่องโรคในระบบราก ส่วนการวางแนวปลูก ปลูกตามแนวตะวันออก –ตะวันตก เพราะภาคใต้มักมีลมมรสุม หากปลูกตามแนวนี้ต้นยางพาราจะได้รับผลกระทบต่อแรงลมมรสุมได้น้อยที่สุด การกำหนดระยะปลูกยึดระยะปลูกตามแบบขั้นบันได ระยะปลูกแบบ 3 x 8 เมตร เพราะพื้นที่สวนยางพาราในตำบลท่าอยู่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เนินควนเขา

ในการสัมภาษณ์นายประทีป ตรีเพชร อายุ 51 ปี บ้านเลขที่ 1/5 หมู่ที่ 2 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงาเมื่อวันที่ 20 มกราคม 2552 นายอวยชัย กิจประสงค์ อายุ 44 ปี บ้านเลขที่ 4/6 หมู่ที่ 2 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา เมื่อวันที่ 20 มกราคม 2552 นายแฉล้ม วิริยะพัฒนาธรรม อายุ 56 ปี บ้านเลขที่ 20/1 หมู่ที่ 5 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา เมื่อวันที่ 20 มกราคม 2552 และนายสง่า พรหมเกตุ อายุ 47 ปี บ้านเลขที่ 55/1 หมู่ที่ 2 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา เมื่อวันที่ 20 มกราคม 2552 มีความเห็น

สอดคล้องกันกับนายสมพงษ์ พรผล ว่าการปลูกแบบติดตาในแปลงเป็นการปลูกยางพาราที่ดีที่สุด เพราะจะได้ต้นกล้ายางที่มีรากและลำต้นแข็งแรง มีความต้านทานโรคดี โดยเฉพาะนายสง่า พรหมเกตุ เลือกวิธีการปลูกยางพาราแบบติดตาในแปลงเท่านั้นเพราะในระยะยาวการปลูกแบบติดตาในแปลงช่วยการลดค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาเพราะต้นยางตายน้อยประมาณแปลงละ 1-2 ต้น ค่าใช้จ่ายในการปลูกยางซ่อมจึงมีน้อยมาก

จากการสังเกต เกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้านการปลูกยางพาราได้สังเกตเกษตรกรชาวสวนยางพาราตำบลท่าอยู่ ส่วนมากในปัจจุบันนิยมปลูกยางด้วยต้นกล้ายางชำถุง ขนาด 1 ฉัตร เพราะง่ายและสะดวกในการหาซื้อต้นพันธุ์และต้นยางโตเร็ว ส่วนการติดตาในแปลงก็ยังคงมีอยู่บ้าง แต่วิธีการติดตาในแปลงจะยุ่งยากกว่า การปลูกยางพาราด้วยต้นกล้าแบบต้นยางชำถุง

สรุป ภูมิปัญญาชาวบ้านการปลูกยางพาราจากการศึกษาจากเอกสารและจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกได้สาระสำคัญที่สอดคล้องกันดังนี้

1. การปลูกยางพาราที่ดีที่สุดคือ การปลูกแบบการติดตาในแปลงเพราะอัตราการรอดของต้นยางพารา มีอัตราการรอดสูง

2. ภูมิปัญญาชาวบ้านการคัดเลือกเมล็ดฝ่อ คือ ให้นำเมล็ดยางแช่น้ำค้างคืน 1 คืน วันที่สองนำมาวางเรียงกระจายบนแคร่ให้สะเด็ดน้ำ วันที่ 3 เมล็ดยาง เมล็ดที่ไม่ฝ่อเสียจะมีรากงอก เกษตรกรนำไปปลูกเป็นต้นกล้าได้

3. การวางแนวปลูกต้องวางแนวตามแนวตะวันออก – ตะวันตก

4. การกลบดินบริเวณโคนต้นยางต้องกลบดินให้บริเวณโคนต้นมีความสูงกว่าบริเวณปากหลุมเพื่อป้องกันน้ำขังในหลุมซึ่งทำให้รากยางเน่าได้

5. ฤดูแล้งต้องนำเศษพืชคลุมบริเวณรอบโคนยางเพื่อเก็บความชื้นให้ต้นยาง และต้องทาปูนขาวรอบลำต้น เพื่อป้องกันแดดเผาต้นยางตาย

2.2.3 ภูมิปัญญาชาวบ้านการดูแลรักษาสวนยางพารา

จากการศึกษาเอกสาร

ได้ค้นพบภูมิปัญญาชาวบ้านเกี่ยวกับการดูแลรักษาสวนยางพาราดังนี้คือ การปลูกพืชคลุมดิน การคลุมโคนต้นยาง การใส่ปุ๋ย การตัดแต่งกิ่ง การสร้างทรงพุ่ม การป้องกัน

รอยไหม้จากแสงแดด การดูแลอาการเปลือกแห้ง การระมัดระวังสุขลักษณะและความสะอาด โดยมีรายละเอียดดังนี้

สถาบันวิจัยยาง กรมวิชาการเกษตร คำแนะนำการปลูกยางพารา(2550:20) ได้ระบุเกี่ยวกับวิธีการการดูแลรักษาสวนยางพาราดังต่อไปนี้

- ควรปลูกพืชคลุมดินซึ่งเป็นพืชตระกูลถั่วในพื้นที่ว่างระหว่างแถวยาง เพื่อเพิ่มอินทรียวัตถุ ป้องกันการชะล้างพังทลายหน้าดิน และเป็นการควบคุมวัชพืชในร่องยาง ซึ่งชนิดของพืชคลุมดินตระกูลถั่วที่แนะนำคือ คาโลโปโกเนียม เซนโตรซิมา เพอราเรีย ซีรูเลียม โดยเฉพาะซีรูเลียมทนต่อร่มเงาได้ดีไม่ตายในฤดูแล้ง การเตรียมเมล็ดพันธุ์พืชคลุมดินมีวิธีคือแช่เมล็ดพันธุ์ในน้ำอุ่น (น้ำเดือด : น้ำ 2 : 1) เป็นเวลา 2 ชั่วโมง ปลูกโดยหว่านหรือโรยเป็นแถว 2 – 3 แถว ระหว่างแถวยางห่างจากแถวยาง 1.0 – 1.5 เมตร ใส่ปุ๋ยบำรุงพืชคลุมโดยหว่านปุ๋ยหินฟอสเฟตในแถวพืชคลุม

- การคลุมโคนต้นยาง ปลายฤดูฝน ควรคลุมบริเวณโคนต้นยาง เพื่อรักษาความชื้นในดินช่วงฤดูแล้ง โดยใช้ฟางข้าว หรือเศษซากพืชเหลือใช้จากการเกษตรคลุมบริเวณโคนต้นยางเป็นวงกลมห่างจากโคนต้นยาง 5 – 10 เซนติเมตร ให้รัศมีคลุมพื้นที่โคนต้นยางประมาณ 1 เมตร คลุมหนาประมาณ 10 เซนติเมตร ในกรณีสามารถหาวัสดุดังกล่าวได้ง่าย มีปริมาณมากและแรงงานพอ ควรคลุมให้ตลอดทั้งแถวยาง จากโคนต้นยางแผ่คลุมพื้นที่ออกไปข้างละ 1 เมตร วิธีนี้จะช่วยรักษาความชุ่มชื้นในดินให้ดีขึ้นในช่วงฤดูแล้ง และยังช่วยป้องกันไม่ให้วัชพืชขึ้นในแถวยางอีกด้วย

- การใส่ปุ๋ย การใส่ปุ๋ยมี 2 ระยะคือก่อนเปิดกรีดและขณะเปิดกรีด การใส่ปุ๋ยในระยะก่อนเปิดกรีดคือ ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 20 – 10 – 12 อัตรา และเวลาใส่ปุ๋ยตามอายุของต้นยาง และใส่ปุ๋ยอินทรีย์อัตรา 2 กิโลกรัมต่อต้น ร่วมกับปุ๋ยเคมีควรใส่ปุ๋ยอินทรีย์ก่อนใส่ปุ๋ยเคมีอย่างน้อย 15 วันเพื่อปรับสภาพดินใส่ปุ๋ยโดยวิธีหว่านรอบต้นหรือโรยเป็นแถบ 2 ข้างต้นยาง บริเวณทรงพุ่มของใบยางแล้วคราดกลบ กำจัดวัชพืชก่อนใส่ปุ๋ย (พื้นที่ลาดเท ควรใส่ปุ๋ยโดยวิธีการขุดหลุม 2 จุด บริเวณทรงพุ่มของใบยาง แล้วกลบเพื่อลดการชะล้าง) ใส่ปุ๋ยในขณะที่ดินมีความชื้น ไม่ควรใส่ปุ๋ยในฤดูแล้งหรือมีฝนตกชุกติดต่อกันหลายวัน

การใส่ปุ๋ยในระยะเปิดกรีดคือ ใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ของดิน คำแนะนำทั่วไป คือ ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 30 – 5 – 18 หรือสูตร 29 – 5 – 18 อัตรา 1 กิโลกรัมต่อต้นต่อปี แบ่งใส่ 2 ครั้ง ในช่วงต้นฤดูฝน และปลายฤดูฝนใส่ปุ๋ยโดยวิธีหว่านหรือโรยเป็นแถบบริเวณระหว่างแถวยางแล้วกลบ

- การตัดแต่งกิ่ง การตัดแต่งกิ่งยางพาราคือ การตัดแต่งกิ่งในช่วงต้นฤดูฝน และปลายฤดูฝน ตัดแขนงให้ชิดลำต้นในระดับประมาณ 2 เมตร ไม่โน้มต้นยางลงมาตัดแต่งเพราะจะทำให้เปลือกแตกน้ำยางไหล หรือหักได้ใช้ปูนขาวหรือปูนแดงหรือสี ทาบริเวณแผนที่ตัดเพื่อป้องกันการเชื้อรา

- การสร้างทรงพุ่ม ในกรณีต้นยางไม่แตกกิ่ง ให้ทำการสร้างทรงพุ่ม ที่ระดับความสูง 2.00 – 2.50 เมตร ถ้าต้นยางสูงไม่มากนัก ให้ใช้วิธีคลุมยอดหรือวิธีสวมยอด แต่ถ้าต้นยางสูงมากและมีส่วนสีน้ำตาลสูงเกิน 2.50 เมตร ให้ใช้วิธีควั่นที่ระดับความสูง 2.20 เมตร ห้ามใช้วิธีตัดยอดแต่ถ้าจะต้องเลี้ยงพุ่มให้มีแขนงยอด โดยวิธีตัดทอนแขนงข้าง 3 – 5 กิ่งให้เจริญเติบโตต่ำกว่าแขนงยอด เพื่อป้องกันทรงพุ่มหนัก และกิ่งแตกเป็นกระจุก ถ้ามีกิ่งแขนงแตกที่ระดับ 2 – 2.5 เมตร แล้วไม่จำเป็นต้องสร้างทรงพุ่มกับต้นยางต้นนั้นอีก

- การป้องกันรอยไหม้จากแสงแดด การป้องกันรอยไหม้จากแสงแดดคือต้นยางที่ปลูกในเขตแห้งแล้งมักปรากฏรอยไหม้จากแสงแดด ซึ่งเกิดจากการที่เนื้อเยื่อส่วนนั้นได้รับแสงแดดเป็นเวลานานติดต่อกันจนเซลล์เนื้อเยื่อเสียหาย ไม่สามารถเจริญเติบโตต่อไปได้ ก่อนเข้าช่วงแล้งควรใช้ปูนขาว 1 ส่วนผสมกับน้ำ 2 ส่วน หมักแช่ทิ้งค้างคืนทาตั้งแต่บริเวณโคนต้น ส่วนที่เป็นสีน้ำตาลสูงขึ้นมาจนถึงส่วนที่เป็นสีน้ำตาลปนเขียว เพื่อป้องกันความรุนแรงของแสงแดด

- อาการเปลือกแห้ง อาการเปลือกแห้งมักเกิดกับต้นยางที่เปิดกรีดแล้ว หลังจากกรีดยางแล้ว น้ำยางจะแห้งเป็นจุดๆ อยู่ตามรอยกรีดยาง เป็นอาการผิดปกติทางกายวิภาคภายในท่อน้ำยาง เมื่อต้นยางแสดงอาการเปลือกแห้ง ต้องหยุดกรีดยางประมาณ 6 – 12 เดือน ต้นยางที่แสดงอาการเปลือกแห้งชั่วคราว จะสามารถกรีดเอาน้ำยางได้อีกหลังจากหยุดกรีด

- สุขลักษณะและความสะอาด สุขลักษณะและความสะอาดคือ การกำจัดวัชพืชเพื่อไม่ให้แย่งน้ำอาหารของต้นยาง หรือเป็นแหล่งอาศัยของโรคแมลง หรือสัตว์มีพิษอื่นๆ หลังการตัดแต่งกิ่งควรนำกิ่งที่ตัดทิ้งออกไปนอกสวนหรือทำลาย เศษวัสดุ ภาชนะบรรจุ

ภัณฑ์ต่างๆที่ใช้งานในสวนแล้วควรกำจัด หรือทำลายให้ถูกวิธี อุปกรณ์เครื่องใช้ต้องทำความสะอาด และเก็บให้เรียบร้อยหลังการใช้งาน หากชำรุดควรซ่อมแซมให้อยู่ในสภาพดี พร้อมจะใช้ปฏิบัติงานได้อย่างปลอดภัย

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้านการดูแลรักษาสวนยางพาราได้ค้นพบภูมิปัญญาชาวบ้านการดูแลรักษาสวนยางพาราดังรายละเอียดดังนี้

จากการสัมภาษณ์ นายประทีป ตรีเพชร อายุ 51 ปี บ้านเลขที่ 1/5 หมู่ที่ 2 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา เมื่อวันที่ 20 มกราคม 2552 ได้ให้ข้อมูลไว้ว่าเกี่ยวกับการดูแลรักษาสวนยางว่าคงไม่มีภูมิปัญญาชาวบ้าน อันใดดียิ่งไปกว่าการดูแลไม่ให้สวนยางรกจากวัชพืชเพราะวัชพืชคือศัตรูตัวสำคัญในการแย่งปุ๋ยและอาหารของต้นยางพารา ดังนั้นเกษตรกรต้องหมั่นทำสวนยางให้เตียน โดยสวนยางพาราปลูกใหม่ควรปลูกพืชคลุมดิน เพราะพืชคลุมดินช่วยขัดขวางการเจริญเติบโตของวัชพืชนอกจากนี้ พืชคลุมดินมีส่วนในการช่วยเพิ่มสารอินทรีย์ในดินตามธรรมชาติให้ด้วย การปลูกพืชคลุมดินจึงเป็นวิธีที่เหมาะสมในการดูแลรักษาสวนยางในระยะก่อนเปิดกรีดอย่างดี วิธีการปลูกพืชคลุมดินปลูกโดยนำเมล็ดไปแช่น้ำก่อน 1 คืน จะมีรากงอกมาแล้วจึงนำไปหว่านในระหว่างแถวยาง ซึ่งจะได้ผลดีกว่าการหว่านเมล็ดพืชคลุมโดยไม่ได้แช่น้ำ

จากการสัมภาษณ์ นายทนง แกล้วกล้า อายุ 65 ปี บ้านเลขที่ 4/1 หมู่ที่ 2 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงาเมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2552 และนายแฉล้ม วิริยะพัฒนาธรรม อายุ 56 ปี บ้านเลขที่ 20/1 หมู่ที่ 5 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา เมื่อวันที่ 20 มกราคม 2552 ได้ให้ข้อมูลสอดคล้องกันว่าการคลุมโคนต้นยางพารานั้น เป็นภูมิปัญญาที่ได้ทำมาตลอดเมื่อมีการปลูกยางพาราแปลงใหม่ในระยะก่อนการเปิดกรีด (อายุต้นยางพารา 1-5 ปี) เพราะยางพาราช่วงก่อนการเปิดกรีด ต้องเน้นการดูแลสวนไม่ให้รกจึงมีการถางสวนให้เตียนอยู่เสมอ ดังนั้นวัชพืชที่ชาวสวนยางตายออกก็จะกระจายตากแดดไว้ให้เฉาตาย เมื่อวัชพืชเหล่านั้นเฉาตายก็จะนำไปวางไว้โดยรอบของโคนต้นยางเพื่อให้ความชุ่มชื้นกับต้นยาง และเมื่อนานไปวัชพืชเหล่านั้นจะย่อยสลายกลายเป็นปุ๋ยให้กับต้นยางพาราอีกทางหนึ่งด้วยและเมื่อวัชพืชขึ้นมาใหม่ชาวสวนยางพาราก็ถางใหม่ก็ปฏิบัติเช่นเดิมเรื่อยๆ ยางพาราก็จะเจริญเติบโตดีได้ปุ๋ยเต็มที่ทั้งปุ๋ยที่ใส่ตามกำหนดระยะเวลา และปุ๋ยอินทรีย์ที่เกิดจากซากวัชพืช และนอกจากนี้แล้วต้นยางพาราในช่วง 1-

2 ปีแรกพุ่มใบยังไม่กว้างมากนักลำต้นจึงได้รับแสงแดดส่องจัดส่งผลให้ลำต้นเกิดการเผาของแสงแดดได้การคลุมโดนต้นจึงเป็นวิธีที่ดีเพราะช่วยลดการคายน้ำของต้นยางพาราได้เป็นอย่างดี

จากการสัมภาษณ์ นายสมพงษ์ พรผล อายุ 72 ปี บ้านเลขที่ 55/1 หมู่ที่ 2 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงาเมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธุ์ 2552 ได้ให้ข้อมูลไว้เกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้านการใส่ปุ๋ย บำรุงต้นยางว่า ภูมิปัญญาชาวบ้านการใส่ปุ๋ยที่ต้นยางพาราเพื่อให้ได้อาหารไปเลี้ยงต้นยางพาราดีที่สุดคือ การใส่ปุ๋ยแบบขุดหลุมซึ่งขนาดของหลุมต้องมีขนาด 50x50x50 เซนติเมตร คือ ลึก50 เซนติเมตร และกว้าง 50 เซนติเมตร ยาว 50 เซนติเมตร ระยะการขุดหลุมคือขุดระหว่างอกยางทั้ง 2 แถว นับไปจากต้นยางต้นที่1 และต้นที่ 2 ของแถวยางแถวที่ 1 ทำมุมทแยงมุม 45 องศา และแถวถัดไปคือต้นยางแถวที่ 2 นับไปจากต้นยางต้นที่1 และต้นที่ 2 ทำมุมทแยงมุม 45 องศา ก็จะได้จุดที่เป็นจุดร่วมกันระหว่างยางแถวที่ 1 และยางแถวที่ 2 จุดนั้น คือจุดที่เหมาะสมในการขุดหลุมสำหรับใส่ปุ๋ย ซึ่งต้นต่อไปก็ต้องหาจุดร่วมกันอย่างนี้ทุกต้นหมดทั้งสวน การที่ต้องหาจุดโดยวิธีการนี้เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านที่เกิดจากการประยุกต์เอาความรู้ทางวิชาการและจากประสบการณ์ของชาวสวนยางพาราคือ หลักวิชาการระบุไว้ว่า รากของต้นยางพารานั้นรากฝอยซึ่งแผ่กระจายออกหาทางด้านข้างลำต้นนั้นมีหน้าที่หาอาหารมาเลี้ยงลำต้น ส่วนประสบการณ์ของชาวสวนยางพาราคือการใส่ปุ๋ยยางพาราควรใส่เมื่อเริ่มต้นฤดูฝน ดังนั้นหากใส่แบบหว่านชาวสวนยางเกรงว่าปุ๋ยจะถูกชะล้างเมื่อฝนตก หรือหากฝนไม่ตกปุ๋ยก็จะระเหยไปในอากาศบ้างบางส่วน ดังนั้นการขุดหลุมใส่ปุ๋ยจึงเป็นวิธีที่เกษตรกรเชื่อถือและสนใจปฏิบัติกันมาก และการขุดโดยมีความลึกถึง 50 เซนติเมตรนั้นเพราะไม่ต้องเสียเวลาขุดทุกปี ขุดเพียงครั้งเดียวใช้ได้ 5 ปี เมื่อครบ 5 ปีก็เริ่มขุดใหม่ในตำแหน่งเดิมซึ่งเป็นตำแหน่งที่คำนวณได้เหมาะสมแล้วในการใส่ปุ๋ยเพราะรากต้นยางพาราสามารถหาอาหารได้ในตำแหน่งนี้ดีที่สุด ต้นยางพาราของตนจึงเจริญเติบโตดีในระยะก่อนเปิดกรีด และให้ผลผลิตน้ำยางดีมากเมื่อเปิดกรีด

จากการสังเกต เกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้านการดูแลรักษาสวนยาง ได้สังเกตนายสมพงษ์ พรผล อายุ 72 ปี บ้านเลขที่ 55/1 หมู่ที่ 2 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงาเมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธุ์ 2552 และนายสง่า พรหมเกตุ อายุ 47 ปี บ้านเลขที่ 55/1 หมู่ที่ 2 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา เมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2552 เกษตรกรชาวสวนยางพาราตำบลท่าอยู่ได้พบว่าการดูแลรักษาสวนยางของเกษตรกรชาวสวนยางพาราตำบล

ท่าอยู่จะเน้นการเอาใจใส่เกี่ยวกับการทำให้แปลงยางโล่งเตียน เกษตรกรจะถางสวนยางไม่ให้รกจากวัชพืช ไม่ว่าจะเป็นแปลงยางก่อนเปิดกรีด หรือหลังเปิดกรีดเพราะแปลงยางที่สะอาดโล่งเตียนจะดูแลรักษาง่าย สะดวกต่อการใส่ปุ๋ย และการใส่ปุ๋ยยางพาราในสวนยางที่เปิดกรีดแล้วชาวสวนยางพาราตำบลท่าอยู่จะเน้นการใส่ปุ๋ยผสมทั้งปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพและปุ๋ยเคมี โดยจะใส่ปุ๋ยอินทรีย์ในอัตราส่วน 2:1 คือใส่ปุ๋ยอินทรีย์ 2 กิโลกรัม และปุ๋ยเคมี 1 กิโลกรัม ต่อยางพารา 1 ต้น และจะใส่ปุ๋ยแบบขุดหลุมระหว่างต้นยางมากกว่าการใส่ปุ๋ยแบบหว่านรอบโคนต้น

สรุป เกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้านการดูแลรักษาสวนยางพารา จากการศึกษาจากเอกสารและจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ซึ่งได้สาระสำคัญสอดคล้องดังรายละเอียดต่อไปนี้คือ

1. ควรปลูกพืชคลุมดินตระกูลถั่วเพื่อเพิ่มอินทรียวัตถุในดินและป้องกันการชะล้างหน้าดินและเป็นการควบคุมวัชพืช

2. ต้องดูแลแปลงยางพาราให้สะอาด โดยการดายหญ้าและวัชพืชให้สวนยาง เตียน แล้วใช้ซากพืชที่ได้จากการดายหญ้ามาคลุมโคนต้นยางเพื่อรักษาความชุ่มชื้นหน้าดินในช่วงฤดูแล้งและเมื่อเข้าสู่หน้าฝนซากพืชเหล่านั้นจะย่อยสลายการเป็นปุ๋ยอินทรีย์ให้แก่ต้นยางพารา

3. การใส่ปุ๋ย ควรใส่ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมี และต้องใส่ปุ๋ยอินทรีย์ก่อนเพื่อเป็นการปรับสภาพดิน ควรใส่ปุ๋ยในช่วงต้นฤดูฝน และปลายฤดูฝน และวิธีการใส่ปุ๋ยจากภูมิปัญญาชาวบ้านมีวิธีการใส่ปุ๋ยยางพารา คือ การใส่ปุ๋ยแบบขุดหลุมซึ่งขนาดของหลุมต้องมีขนาด 50x50x50 เซนติเมตร ระยะการขุดหลุมคือขุดระหว่างร่องยางโดยการหาจุดร่วมกันระหว่างยางแถวที่ 1 และยางแถวที่ 2 ของต้นยางทั้ง 4 ต้น ในจุดซึ่งทำมุม 45 องศา ซึ่งเป็นจุดที่เหมาะสมในการขุดหลุมสำหรับใส่ปุ๋ย โดยวิธีการนี้เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านที่เกิดจากการประยุกต์เอาความรู้ทางวิชาการและจากประสบการณ์ของชาวสวนยางพาราคือ หลักวิชาการระบุไว้ว่า รากของต้นยางพารานั้นรากฝอยซึ่งแผ่กระจายออกหาทางด้านข้างลำต้น มีหน้าที่หาอาหารมาเลี้ยงลำต้น ส่วนประสบการณ์ของชาวสวนยางพาราคือ การป้องกันไม่ให้ปุ๋ยระเหยไปในอากาศ และลดการชะล้างในฤดูฝน ดังนั้นการขุดหลุมใส่ปุ๋ยจึงเป็นวิธีที่เกษตรกรเชื่อถือและสนใจปฏิบัติ โดยเลือกการขุดให้มีความลึกถึง 50 เซนติเมตร เพราะไม่ต้องเสียเวลาขุดทุกปี ขุดเพียงครั้งเดียวใช้ได้ 5 ปี เมื่อครบ 5 ปีก็เริ่มขุดใหม่ในตำแหน่งเดิมเพราะรากต้นยางพาราสามารถหาอาหารได้ในตำแหน่งนี้ดีที่สุด และภูมิปัญญาชาวบ้าน

การใส่ปุ๋ยโดยวิธีการนี้ซากพืชเศษใบไม้ต่างๆที่ตกลงไปในหลุมปุ๋ยจะย่อยสลายกลายเป็นปุ๋ยอินทรีย์ ช่วยเพิ่มสารอินทรีย์ในดินได้อย่างดี ต้นยางพาราจึงเจริญเติบโตดีในระยะก่อนเปิดกรีด และให้ผลผลิตน้ำยางดีมากเมื่ออยู่ในระยะเปิดกรีด

4. การตัดแต่งกิ่ง เพื่อให้เกิดทรงพุ่มและป้องกันแดดเผาโคนต้นยาง กิ่งที่ได้ตัดแต่งแล้วให้ใช้ปูนขาวหรือปูนแดงทาบริเวณแผลที่ตัด เพื่อป้องกันโรคเน่าและป้องกันการเกิดเชื้อรา

5. การป้องกันรอยไหม้จากแสงแดด ก่อนเข้าช่วงแล้งควรใช้ปูนขาวผสมน้ำทาต้นยาง เพื่อป้องกันความรุนแรงจากแสงแดดเผาต้นยาง

6. ต้นยางที่เปิดกรีดแล้วหากมีอาการเปลือกแห้งต้องหยุดกรีดยางต้นนั้นประมาณ 6-12 เดือนหลังจากนั้นจึงเริ่มกรีดใหม่

7. สุขลักษณะและความสะอาดของสวนยาง ต้องกำจัดวัชพืชเพื่อไม่ให้แย่งน้ำอาหารของต้นยางหรือเป็นแหล่งอาศัยของโรคแมลงและสัตว์มีพิษ

2.2.4 ภูมิปัญญาชาวบ้านในการกรีดยาง

จากการศึกษาเอกสาร

ได้ค้นพบภูมิปัญญาชาวบ้านการกรีดยางพาราดังรายละเอียดดังนี้

สถาบันวิจัยยาง กรมวิชาการเกษตร คำแนะนำการปลูกยางพารา (2550: 39) ได้ระบุไว้เกี่ยวกับการกรีดยางพารามีรายละเอียดดังต่อไปนี้คือ

การกรีดยางที่ดี ต้องกรีดให้ได้น้ำยางมากที่สุด ต้นยางเสียหายน้อยที่สุด ยืดอายุการกรีดให้นานที่สุด และสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด มีหลักการกรีด และระบบกรีด ดังนี้ คือการเปิดกรีด ควรเปิดกรีดเมื่อจำนวนต้นยางที่มีขนาดเส้นรอบต้นไม่ต่ำกว่า 50 เซนติเมตรที่ความสูง 150 เซนติเมตรจากพื้นดินไม่น้อยกว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนต้นยางทั้งหมด ใช้ระบบกรีดครึ่งลำต้น วันเว้นวัน หรือครึ่งลำต้น สองวันเว้นวัน เปิดกรีดที่ระดับความสูง 150 เซนติเมตร จากพื้นดิน รอยกรีดทำมุม 30 องศากับแนวระนาบและเอียงจากซ้ายบนลงมาขวาล่าง ติดรางรองรับน้ำยาง ห่างจากรอยกรีดด้านหน้าลงมาประมาณ 30 เซนติเมตร ถ้าไม่กรีดยางควรคว่ำถ้วยไว้เพื่อไม่ให้สิ่งสกปรกตกไปในถ้วยรับน้ำยาง กรีดให้ลึกใกล้เนื้อไม้มากที่สุด แต่ต้องไม่ถึงเนื้อไม้ เปลือกที่กรีดแต่ละครั้งไม่ควรหนาเกิน 2.5 มิลลิเมตร ควรกรีดตอนเช้า ในช่วงเวลา 06.00 – 08.00 นาฬิกา เพราะทำงานได้สะดวก ไม่เสียค่าใช้จ่ายในการซื้ออุปกรณ์ให้แสงสว่าง ไม่เสี่ยงอันตราย ไม่ทำลายสุขภาพ และสิ่งแวดล้อม ควรกรีดไม่เกิน 500 ต้นต่อคนต่อวัน หมั่นลับมีดกรีดยางให้คมอยู่เสมอ และต้องหยุดกรีดในช่วงยางผลัดใบจนถึงใบที่ผลิใหม่เป็นใบแก่

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้านการกรีดยางพารา ได้ค้นพบภูมิปัญญาชาวบ้านวิธีการกรีดยางหน้า 2 (เปลือก 2) ดังรายละเอียดดังนี้

จากการสัมภาษณ์ นายสมพงษ์ พรผล อายุ 72 ปี บ้านเลขที่ 55/1 หมู่ที่ 2 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธุ์ 2552 ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้านการกรีดยางพาราไว้ดังนี้ ต้นยางพาราที่เหมาะสมจะเปิดกรีดนั้นคือยางที่กองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางปิดสมุด ไม่ต้องดูแลแล้ว ซึ่งต้นยางพารามีอายุได้ 5 ปีครึ่งในภาคใต้เมื่อยางพาราอายุ ครบ 6 ปีก็สามารถเปิดกรีดแต่การเจริญเติบโตของต้นยางก็เริ่มลดลงดังนั้นเกษตรกรในพื้นที่ตำบลท่าอยู่ส่วนใหญ่ต้องการให้ต้นยางพาราได้โตสมบูรณ์แข็งแรงมากที่สุดจึงเลื่อนเวลาการเปิดกรีดออกไปเมื่อยางอายุครบ 7-8 ปี จึงเริ่มเปิดกรีด ซึ่งภูมิปัญญาชาวบ้านในการกรีดยางพารานั้นข้อควรระวังในการเปิดกรีดนั้นคือต้องกรีดยางในแนวตัดท่อน้ำยางและต้องกรีดให้สิ้นเปลืองหน้าน้อยที่สุด เปลือกที่กรีดต้องบางและใกล้หน้าอ่อนของต้นยางมากที่สุดเพราะหน้ายางบริเวณนั้นจะให้น้ำยางมากที่สุดซึ่งการระวังไม่ให้โดนหน้าอ่อนของต้นยางพาราคือ มีดกรีดยางที่เหมาะสมกับการเปิดกรีดยางในระยะเริ่มต้นนั้นต้องเป็นมีดกรีดยางคลองเล็ก และต้องคมอยู่ตลอด และการเปิดกรีดยางเกษตรกรต้อง เข้าใจการแบ่งหน้าต้นยาง ในพื้นที่ตำบลท่าอยู่ส่วนใหญ่จะเลือกแบ่งเป็น 4 ส่วน หรือ 3 ส่วนตามขนาดของต้นยาง ความสูงที่จะเริ่มต้นกรีดหน้าแรกนั้นวัดจากพื้นดินไป 120 เมตร เพราะจากภูมิปัญญาชาวบ้านการทำสวนยางพาราของตนเองนั้นเมื่อยางกรีดจนครบทุกหน้าแล้ว รอบต้นในเปลือกแรกใช้เวลาประมาณ 12 ปี ก็สามารถกลับมาซ้ำหน้าเดิมที่เปิดกรีดครั้งแรกสุดได้ แต่ตนไม่ทำอย่างนั้นเพราะหากกรีดซ้ำหน้าเดิมการกรีดยางจะกรีดได้ช้าลงเพราะเปลือกยางที่งอกใหม่จะแข็งขึ้น กรีดได้ยากกว่าเดิม ตนจึงปรับเปลี่ยนวิธีการกรีดยางหน้า 2 โดยจะวัดสูงขึ้นจากหน้าเดิมที่เริ่มกรีดอีก 100 เซนติเมตร แล้วเริ่มเปิดกรีดหน้าใหม่ในรอบที่ 2 (เปลือก 2)ต่อไป ซึ่งความสูงจากพื้นดินรวมแล้วเป็น 220 เซนติเมตร ซึ่งใช้บันไดลิง 3 ขั้นทำจากไม้ไผ่เบาๆเดินถือไปพร้อมกันในขณะกรีดยางหน้า 2 การเปิดกรีดในลักษณะนี้ มีข้อดีคือ ต้นยางพาราหน้าไม่เน่าเสีย เพราะการเปิดกรีดยางพาราในเปลือกที่ 2 ซ้ำหน้าเดิมนั้นเสี่ยงต่อการเกิดโรคหน้ายางเน่าเสียได้ เพราะเปลือกยางพาราในหน้าที่ 2 นี้เปลือกจะแข็งมากขึ้นโดยเฉพาะถ้าผู้ที่กรีดไว้ในเปลือกแรกกรีดไม่ดีเปลือกใหม่ที่ออกมาก็จะมีรอยตะปุ่มตะป่ำพื้นผิวเปลือกต้นยางไม่เรียบเมื่อ กรีดซ้ำในรอบที่ 2 ก็ทำให้เกิดแผลที่หน้าอ่อนได้ง่าย เมื่อไม่รักษาแผลให้หน้ายางหรือรักษาช้าก็ทำให้เกิดโรค หน้ายาง

เน่า นอกจากนี้แล้วการกรีดยางหน้า 2 โดยวิธีต่อหน้ายางนั้นเมื่อเก็บน้ำยางก็สะดวกเพราะยืนเก็บน้ำยางไม่ต้องก้มๆเงยๆทำให้ลดอาการปวดหลังได้ และการเดินเก็บน้ำยางก็เดินได้รวดเร็วขึ้นด้วย นอกจากนี้ยังมีภูมิปัญญาชาวบ้านอีกประการหนึ่งที่สำคัญในการกรีดยางคือ ไม่กรีดยางฤดูฝนช่วงฤดูฝน 4 เดือนคือ ปลายเดือนพฤษภาคม ถึงเดือน กันยายน จะปิดการกรีดยางหยุดกรีดยางไปทำสวนผลไม้แทน นำเงาะ ทุเรียน มังคุด ลองกองฯลฯ ออกจำหน่าย เพื่อป้องกันการเกิดโรคหน้ายางเน่าเสีย แต่จะเปิดกรีดในช่วงหน้าแล้งแทน ซึ่งใช้ระบบกรีดแบบ กรีด 2 วันเว้น 1 วันน้ำยางจะลดน้อยลงประมาณ 50 เปอร์เซ็นต์ แต่เป็นการป้องกันโรคหน้ายางเสียได้ ร้อยเปอร์เซ็นต์

จากการสัมภาษณ์ นายอวยชัย กิจประสงค์ อายุ 44 ปี บ้านเลขที่ 4/6 หมู่ที่ 2 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา เมื่อวันที่ 20 มกราคม 2552 ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า ภูมิปัญญาชาวบ้านในการเปิดกรีดยางพาราคือ ก่อนเปิดกรีด 3 เดือนต้องใส่ปุ๋ยยางพาราก่อนเพื่อบำรุงต้นให้แข็งแรงและเปลือกยางจะนุ่มน่ากรีด จากนั้นเมื่อต้องเปิดกรีดให้วัดขนาดต้นยางเพื่อแบ่งหน้ายาง อาจแบ่งเป็น 3 ส่วน หรือ 4 ส่วนก็ได้ตามขนาดของต้นยาง แต่อย่างหนึ่งที่ต้องคำนึงถึงในการเปิดยางหน้าแรกคือทิศทางลม นั่นคือให้เปิดหน้ายางหน้าแรกด้านที่มีฝนไม่สาดและมีแสงแดดส่องถึง ดังนั้นการเปิดกรีดยางหน้าแรกควรเปิดทางทิศตะวันออกเพราะถ้าเราเปิดหน้ายางทางทิศตะวันตกเป็นหน้าแรกเมื่อถึงฤดูกาล ลมมรสุมพัดผ่านก็ทำให้หน้ายางโดยฝนเป็นโรคเปลือกเน่าได้ ถ้าหากยางเป็นโรคในเปลือกแรกแล้วก็จะส่งผลให้เกิดโรคได้ทั้งลำต้นซึ่งเป็นปัญหาที่เกษตรกรชาวสวนยางพาราไม่ต้องการจะประสบกับเหตุการณ์เช่นนี้เพราะหากต้นยางเป็นโรคแล้วจะแก้ไขยาก

จากการสัมภาษณ์นายแฉล้ม วิริยะพัฒนาธรรม อายุ 56 ปี บ้านเลขที่ 20/1 หมู่ที่ 5 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา เมื่อวันที่ 20 มกราคม 2552 นายทนง แกล้วกล้า อายุ 65 ปี บ้านเลขที่ 4/1 หมู่ที่ 2 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา เมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2552 และนายวีระ ส่องรอบ อายุ 67 ปี บ้านเลขที่ 15 หมู่ที่ 1 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา เมื่อวันที่ 20 มกราคม 2552 ได้ให้ข้อมูลไว้สอดคล้องกันว่า ภูมิปัญญาในการเปิดกรีดยางพาราคือ ต้องมีการทายารักษาหน้ายาง ทุกๆ 7- 15 วัน โดยเฉพาะช่วงหน้าฝนควรหยุดกรีดยางเพราะจะทำให้หน้ายางเสีย และหากมีการกรีดยางในช่วงนี้ก็ต้องมีการทาหน้ายางทุกอาทิตย์

จากการสังเกต เกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้านการกรีดยางพาราพบว่ามีภูมิปัญญาชาวบ้านดังนี้

จากการสังเกตนายสมพงษ์ พรผล อายุ 72 ปี บ้านเลขที่ 55/1 หมู่ที่ 2 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธุ์ 2552 และนายสง่า พรหมเกตุ อายุ 47 ปี บ้านเลขที่ 55/1 หมู่ที่ 2 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธุ์ 2552 ได้สังเกตเห็นว่า การกรีดยางของเกษตรกรชาวสวนยางพาราในตำบลท่าอยู่ เป็นวิชาชีพอย่างหนึ่งของเกษตรกรชาวสวนยางพาราเพราะการกรีดยางไม่สามารถกระทำได้ทุกคน ผู้ที่มีฝีมือในการกรีดยางจะต้องมีทักษะในการกรีดยางอย่างชำนาญจึงจะลงมือกรีดยางได้จริง ซึ่งกรีดยางเน้นกรีดให้เสียเปลือกยางน้อยที่สุดดังนั้นมีดกรีดจะต้องคมเมื่อลงมือกรีดเกษตรกรจะต้องลากมีดกรีดยางในระดับเดียวกันตลอดไม่ยกมือขึ้นลง จะกรีดยางในแนวตัดท่อน้ำยาง และสิ่งที่เกษตรกรชาวสวนยางระมัดระวังอย่างมากคือจะต้องไม่ให้มีดกรีดยางไปบาดหน้ายางอ่อน (เยื่อเจริญ) โดยเฉพาะในช่วงหน้าฝน เพราะถ้ามีดกรีดยางไปบาดโดนหน้าอ่อนจะทำให้หน้ายางเสียและในช่วงหน้าฝนหน้ายางจะเน่าเสียได้ง่าย ซึ่งหากไม่ได้รับการดูแลให้ดีหน้ายางจะเน่าเสียลุกลามกว้างขึ้นเกษตรกรจะเสียหน้ายางส่วนที่ดีไป การทำให้หน้ายางส่วนที่ดีถูกทำลายเป็นสิ่งที่เกษตรกรชาวสวนยางพาราไม่ต้องการให้เกิดขึ้น และเกษตรกรชาวสวนยางจะกรีดยางในวันที่ฝนไม่ตกเท่านั้นเพราะหากต้นยางเปียกฝนแล้วฝืนกรีดยางจะทำให้หน้ายางเน่าเสียได้เช่นกัน

สรุป เกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้านการกรีดยางพาราจากการศึกษาจากเอกสารและจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ได้สาระสำคัญที่เหมือนกันและแตกต่างกันในบางประเด็นโดยมีสาระสำคัญดังนี้ภูมิปัญญาชาวบ้านการกรีดยางประเด็นที่เหมือนกันคือ

1. การกรีดยางที่ดีต้องกรีดให้ได้น้ำยางมากที่สุดต้นยางเสียหายน้อยที่สุด ยืดอายุการกรีดให้นานที่สุด และสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด
2. ต้องหมั่นลับมีดกรีดยางให้คมอยู่เสมอ
3. หยุดกรีดยางในฤดูฝนและฤดูกาลผลัดใบจนถึงผลิใบใหม่จนใบแก่

ส่วนภูมิปัญญาชาวบ้านที่แตกต่างกันโดยมีสาระสำคัญจากการสัมภาษณ์ คือ วิธีการกรีดยางหน้า 2 ไม่ซ้ำหน้าเดิมโดยจะวัดสูงขึ้นจากหน้าเดิมที่เปิดกรีดไว้ความสูงจากพื้นดิน 120 เซนติเมตร ซึ่งในการเริ่มกรีดยางรอบที่ 2 (เปลือก 2) ให้วัดเพิ่มความสูงอีก 100 เซนติเมตร ดังนั้นความสูงจากพื้นดินรวมแล้วเป็น 220 เซนติเมตร ซึ่งใช้บันไดลิง 3 ขั้นทำจากไม้ไผ่เบาๆเดินถือ

ไปพร้อมกันในขณะกรีดยางหน้า 2 การเปิดกรีดในลักษณะนี้ มีข้อดีคือ ต้นยางพาราหน้าไม่เน่าเสีย เพราะการเปิดกรีดยางพาราในเปลือกที่ 2 ซ้ำหน้าเดิมนั้นเสี่ยงต่อการเกิดโรคหน้ายางเน่าเสียได้ เพราะเปลือกยางพาราในหน้าที่ 2 นี้เปลือกจะแข็งมากขึ้นโดยเฉพาะถ้าผู้ที่กรีดไว้ในเปลือกแรกกรีดไม่ดีเปลือกใหม่ที่ออกมาพื้นผิวเปลือกต้นยางไม่เรียบ เมื่อกรีดซ้ำในรอบที่ 2 ก็ทำให้เกิดแผลที่หน้าอ่อนได้ง่ายส่งผลต่อการเกิดโรค หน้ายางเน่า นอกจากนี้แล้วการกรีดยางหน้า 2 โดยวิธีต่อหน้ายางนั้นเมื่อเก็บน้ำยางก็สะดวก เพราะยืนเก็บน้ำยางไม่ต้องก้มๆเงยๆทำให้ลดอาการปวดหลังได้ และการเดินเก็บน้ำยางได้รวดเร็วขึ้นด้วย

2.2.5 ภูมิปัญญาชาวบ้านการแปรรูปยางพารา

จากการศึกษาจากเอกสาร

ได้ค้นพบเกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้านการแปรรูปยางพารา วิธีการผลิต การกำหนด ส่วนผสม การกำจัดฟองอากาศ การนวดยาง การรีดยาง การตากยาง การเก็บยางเข้าโรงเรือน ดังรายละเอียดดังนี้

สถาบันวิจัยยาง กรมวิชาการเกษตร คำแนะนำการปลูกยางพารา (2550: 41) ได้ระบุเกี่ยวกับการแปรรูปยางพาราไว้ดังต่อไปนี้

น้ำยางที่ได้สามารถนำไปขายในรูปของน้ำยางสด หรือนำไปแปรรูปเป็นยางแผ่นดิบ การแปรรูปควรทำในโรงเรือน วิธีการผลิต และลักษณะของยางแผ่นคุณภาพดี มีดังนี้

วิธีการผลิตยางแผ่นดิบ เพื่อให้ได้ยางแผ่นดิบที่มีคุณภาพดี และได้ราคาตรงตามมาตรฐาน จำเป็นต้องปฏิบัติตามขั้นตอน ดังนี้

เก็บรวบรวมน้ำยางใส่ในถังเก็บน้ำยางที่มีฝาปิด

กรองน้ำยางด้วยเครื่องกรองลวด เบอร์ 40 และ 60 โดยวางเครื่องกรองซ้อนกัน 2 ชั้น เบอร์ 40 ไว้ข้างบน และเบอร์ 60 ไว้ข้างล่าง

ตวงน้ำยางที่กรองแล้ว 3 ลิตร ผสมกับน้ำสะอาด 2 ลิตรใส่ลงตะกง

เตรียมน้ำกรด โดยใช้น้ำกรดฟอร์มิก ชนิดความเข้มข้น 90% อัตราส่วน 2 ช้อนแกง ผสมกับน้ำสะอาด 3 กระป๋องนม

ตวงน้ำกรดที่ผสมแล้ว 1 กระป๋องนมเทลงในน้ำยางในตะกงที่ผสมน้ำแล้วกวนให้เข้ากัน

ใช้ใบพายกวาดฟองอากาศออกจากตะกงให้หมด

ปิดตะกงเพื่อป้องกันมิให้ฝุ่นละอองหรือสิ่งสกปรกตกลงในน้ำยางที่กำลังจับตัว ทิ้งไว้ประมาณ 30 – 45 นาที

เมื่อยางจับตัวแล้ว ก่อนนำไปนวดรินน้ำสะอาดหล่อไว้ทุกตะกง เพื่อสะดวกในการเทแท่งยางออกจากตะกง

เทแท่งยางออกจากตะกงบนโต๊ะนวดยางที่ปูด้วยอลูมิเนียมหรือแผ่นสังกะสี ใช้ท่อเหล็กนวดขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 3 นิ้ว ยาวประมาณ 80 เซนติเมตร นวดยางให้หนาประมาณ 1 เซนติเมตร

นำยางที่นวดแล้ว เข้าเครื่องรีดลื่น 3 – 4 ครั้ง ให้หนาประมาณ 3- 4 มิลลิเมตร

นำยางแผ่นที่ผ่านการรีดลื่นแล้ว เข้าเครื่องรีดดอก 1 ครั้งให้เหลือความหนาไม่เกิน 2 มิลลิเมตร

นำแผ่นยางที่รีดดอกแล้วมาล้างด้วยน้ำสะอาดเพื่อล้างน้ำกรดและสิ่งสกปรกที่ติดอยู่ตามผิวของแผ่นยางออกให้หมด

นำแผ่นยางมาผึ่งให้แห้งไว้ในที่ร่มประมาณ 6 ชั่วโมง ห้ามนำไปผึ่งแดดเพราะจะทำให้ยางเสื่อมคุณภาพ

เก็บรวบรวมยางโดยพาดไว้บนราวในโรงเรือน เพื่อผึ่งให้แห้งใช้เวลาประมาณ 15 วัน รอจำหน่าย

ลักษณะยางแผ่นคุณภาพดี

แผ่นยางมีความสะอาดและปราศจากฟองอากาศตลอดแผ่น

มีความชื้นในแผ่นยางไม่เกิน 1.5%

มีความยืดหยุ่นดี และมีลายดอกเด่นชัดตลอดแผ่น

แผ่นยางบาง มีความหนาของแผ่นไม่เกิน 3 มิลลิเมตร

เนื้อยางแห้งใส มีสีสวยสม่ำเสมอตลอดแผ่น ลักษณะสีเหลืองทองหรือเหลืองอ่อน ไม่มีสีคล้ำหรือรอยด่างดำ

น้ำหนักเฉลี่ยต่อแผ่น 800 – 1,200 กรัม

แผ่นยางเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขนาดกว้าง 38 – 46 เซนติเมตร ความยาว 80 – 90 เซนติเมตร

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้านการแปรรูปยางพารา ได้ค้นพบภูมิปัญญาชาวบ้านการแปรรูปยางพารา ต้องสะอาด ไม่มีฟองอากาศ การล้างแผ่นยาง การตากยาง ดังรายละเอียดดังนี้

จากการสัมภาษณ์ นายสมพงษ์ พรผล อายุ 72 ปี บ้านเลขที่ 55/1 หมู่ที่ 2 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธุ์ 2552 นายสง่า พรหมเกตุ อายุ 47 ปีบ้านเลขที่ 55/1 หมู่ที่ 2 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา เมื่อวันที่ 20 มกราคม 2552 นางสอเอี๋ยน พรผล อายุ 63 ปี บ้านเลขที่ 55 หมู่ที่ 2 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา เมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2552 ได้ให้ข้อมูลไว้สอดคล้องกันว่า ภูมิปัญญาในการทำแผ่นยางพาราให้ได้คุณภาพนั้นคือ ต้องเน้นความสะอาดเป็นอันดับแรก คือต้องกรองให้สะอาด กรองอย่างน้อย 2 - 3 ครั้ง ด้วยกรองเบอร์ 40 และ 60 น้ำที่นำมาใช้ก็ต้องผ่านการกรอง ต้องใส่น้ำในปริมาณที่สัดส่วนเท่ากับน้ำยางและต้องไม่ให้เกิดฟองอากาศดังนั้นเมื่อกวนยางจนเข้ากันดีแล้วประมาณ 7-8 รอบไม่ควรกวนมากเกินไปเพราะจะทำให้ฟองอากาศจมอยู่ในแผ่นยาง เมื่อยางตากแห้งจะมีรอยฟองอากาศผสมอยู่ซึ่งทำให้คุณภาพยางลดลงและเมื่อนำไปจำหน่าย ยางจะถูกคัดแยกเป็นยางแผ่นเกรดต่ำ ขายได้ราคาต่ำ และเมื่อนวดยางควรทิ้งน้ำหนักลงบนแผ่นยางอย่างสม่ำเสมอ เพราะเมื่อนำแผ่นยางมาผ่านจักรรีดยาง รีดได้ง่ายแผ่นยางไม่ขาด และต้องรีดให้แผ่นยางบางมากที่สุดคือต้องผ่านจักรลื่น 2 ครั้งแล้วจึงผ่านจักรดอก เพื่อรีดน้ำออกจากแผ่นยางจากนั้นนำแผ่นยางไปแช่น้ำล้างทำความสะอาดแผ่นยางจากน้ำกรดฆ่ายางก่อนนำไปตาก เมื่อยางแห้งแล้วสีของแผ่นยางจะมีสีสดและแผ่นยางไม่เหนียวเหนอะหนะติดกันส่วนการตากยางก็ควรตากในที่อากาศถ่ายเทได้สะดวก ลมพัดผ่าน ไม่ตากในที่แดดร้อนจัด และควรเก็บเข้าโรงเรือนเมื่อเวลาประมาณ 15.นาฬิกา

จากการสัมภาษณ์ นายประทีป ตรีเพชร อายุ 51 ปี บ้านเลขที่ 1/5 หมู่ที่ 2 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงาเมื่อวันที่ 20 มกราคม 2552 นายแฉล้ม วิริยะพัฒนาธรรม อายุ 56 ปี บ้านเลขที่ 20/1 หมู่ที่ 5 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา เมื่อวันที่ 20 มกราคม 2552 นายอวยชัย กิจประสงค์ อายุ 44 ปี บ้านเลขที่ 4/6 หมู่ที่ 2 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา เมื่อวันที่ 20 มกราคม 2552 ได้ให้ข้อมูลไว้สอดคล้องกันว่า การทำยางแผ่น

ที่มีคุณภาพดีคือ ต้องสะอาด กรองยางอย่างน้อย 2 ครั้งด้วยกรองเบอร์ 40 และกรองเบอร์ 60 และต้องกรองน้ำด้วย และน้ำที่นำมาผสมยางต้องเป็นน้ำสะอาดไม่ควรนำน้ำล้างถังมาผสมยางเพราะน้ำล้างถังมีตะกอนละเอียดผสมอยู่มากการกรองด้วยกรองเบอร์เล็กสุดก็ไม่สามารถทำให้สะอาดที่สุดได้ ต้องไม่มีฟองอากาศ แผ่นยางต้องไม่หนาทำให้แผ่นบางที่สุดเมื่อแผ่นยางแห้งแล้วก็มีน้ำหนักต่อ 1 แผ่นไม่ควรเกิน 1 กิโลกรัม สิ่งสำคัญคือในขั้นตอนการกวนแผ่นยางให้จับตัวกันนั้น ห้ามกวนในถังอย่างเด็ดขาดเพราะการจับตัวไม่สม่ำเสมอเมื่อยางแข็งจะแข็งไม่ทั่วส่งผลให้การนวดแผ่นยางลงน้ำหนักได้ไม่สม่ำเสมอ เมื่อเข้าจักรรีดยาง ต้องมีการปรับระดับจักรรีดยาง ทำให้ทำแผ่นยางได้ไม่สวยสม่ำเสมอกัน

จากการสัมภาษณ์ นายวีระ ส่องรอบ อายุ 67 ปี บ้านเลขที่ 15 หมู่ที่ 1 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา เมื่อวันที่ 20 มกราคม 2552 ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า ในการทำแผ่นยางให้ได้คุณภาพนั้นการป้องกันไม่ให้เกิดเชื้อราที่แผ่นยางก็เป็นสิ่งสำคัญเพราะหากแผ่นยางเป็นเชื้อรานอกจากจะเป็นอันตรายต่อระบบการหายใจของเกษตรกรชาวสวนยางพาราแล้ว เมื่อนำแผ่นยางไปจำหน่ายก็จะถูกตัดราคาเพราะยางแผ่นที่เกิดเชื้อรานั้นมีความชื้นในแผ่นยางหลงเหลืออยู่มาก จึงมีภูมิปัญญาชาวบ้านในการป้องกันการเกิดเชื้อราคือ ไม่ตากยางข้ามคืนหลีกเลี่ยงไม่ให้แผ่นยางโดนน้ำค้าง และโรงเรือนต้องอากาศถ่ายเทได้สะดวกลดการอับชื้น

จากการสัมภาษณ์ นายหงวน พรผล อายุ 96 ปี บ้านเลขที่ 55 หมู่ที่ 2 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงาเมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2552 ได้ระบุไว้ว่า การทำอย่างแผ่นให้ได้คุณภาพนั้น เมื่อเข้าจักรรีดยางในขั้นตอนสุดท้ายเรียบร้อยให้นำแผ่นยางไปล้าง น้ำกรดจากน้ำยาฆ่ายางออก แล้วจึงนำไปตากแดดทันที ห้ามทับยางแผ่นสดรวมกันไว้แล้วค่อยตากวันรุ่งขึ้น เพราะการทับแผ่นยางสดเอาไว้นั้นจะทำให้แผ่นยางเป็นรอยด่างเมื่อยางแห้งทำให้ถูกตัดราคา ตีเป็นแผ่นยางคุณภาพต่ำ จำหน่ายได้ราคาไม่ดี

จากการสังเกต เกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้านการแปรรูป

จากการสังเกต นายสง่า พรหมเกตุ อายุ 47 ปี บ้านเลขที่ 55/1 หมู่ที่ 2 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2552 และเกษตรกรชาวสวนยางพาราในตำบลท่าอยู่ พบว่าการทำยางแผ่นชั้นดี เกษตรกรจะเน้นความสะอาดในการทำแผ่นยางมากที่สุดคือเน้นการกรองซึ่งจะกรองทั้งน้ำและยางโดยการกรองยางจะกรอง 2 ครั้ง ครั้งแรกจะ

กรองด้วยกรองเบอร์ 40 จากนั้นจะกรองด้วยกรองเบอร์ 60 อีกครั้ง จากนั้นจึงจะตวงน้ำยางใส่ตะกง และตามด้วยน้ำในอัตราส่วน 1:1 และน้ำกรดในสัดส่วนที่เหมาะสมจากนั้นกวนยางให้เข้ากันจน โดยกวนประมาณ 8-10 ครั้ง แล้วจึงกวาดฟองอากาศออก แล้วทิ้งไว้ให้ยางแข็งตัวประมาณ 15-20 นาที ก่อนการนำยางมานวดให้บาง เกษตรกรชาวสวนยางพาราในตำบลท่าอยู่จะใส่น้ำสะอาดลงในตะกงเพื่อให้ยางหลุดออกจากตะกงง่ายขึ้นและยางไม่ติดตะกง เมื่อเทยางออกจากตะกง จากนั้นจึงใช้ท่อนเหล็กกลมยาวประมาณ 1 วา มานวดยางให้แผ่นยางบางเรียบก่อนนำไปรีดกับจักรลื่นอีก 2 ครั้งซึ่งในการรีดแผ่นยางกับจักรลื่นนั้นเกษตรกรจะเน้นรีดให้แผ่นยางบางมากที่สุด บางได้มากเท่าไหร่ก็จะดีมาก และต่อด้วยจักรดอกอีก 1 ครั้งแล้วจึงนำแผ่นยางไปล้างในอ่างน้ำเพื่อล้างน้ำกรดออก ก่อนนำแผ่นยางไปตากในพื้นที่อากาศถ่ายเท

สรุป เกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้านการแปรรูปยางพารา จากการศึกษาจากเอกสารและจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ได้สาระสำคัญซึ่งสอดคล้องกันดังนี้

1. เน้นความสะอาด ต้องกรองยาง และน้ำอย่างสะอาด ห้ามนำน้ำล้างถังบรรจุน้ำยาง

มาใช้เป็นน้ำผสมในการทำแผ่นยาง เพราะมีตะกอนละเอียดผสมอยู่

2. แผ่นยางดิบต้องบางมีความหนาไม่เกิน 2 มิลลิเมตร

3. ต้องไม่มีฟองอากาศ โดยมีภูมิปัญญาชาวบ้านในการกำจัดฟองอากาศ คือ ต้องไม่กวนน้ำยาง วนไปวนมา ต้องกวนไปในทิศทางเดียวกันและไม่กวนมากเกินไป ประมาณแผ่นละ 7 -8 ครั้ง หากกวนมาฟองอากาศจะกลบฝังในแผ่นยาง

4. ก่อนนำแผ่นยางไปตากแดดต้องล้างน้ำสะอาดทุกครั้งเพื่อล้างน้ำกรดฆ่ายางซึ่งจะทำให้แผ่นยางมีเชื้อรา เก็บไว้ได้ไม่นาน และห้ามตากแผ่นยางข้ามคืนเพราะหากแผ่นยางโดนน้ำค้างจะมีความชื้นสะสมในแผ่นยางและทำให้เกิดเชื้อราได้

5. เมื่อยางแผ่นดิบผ่านจักรรีดยางเรียบร้อยต้องนำไปตาก ห้ามนำแผ่นยางไปทับค้างคืนแล้วนำไปตากในวันถัดไป เพราะจะทำให้แผ่นยางลาย เป็นรอยด่าง เมื่อนำไปจำหน่ายจะถูกคัดเป็นยางเกรดต่ำ

2.2.6 ภูมิปัญญาชาวบ้านการปลูกพืชเสริมรายได้ในสวนยางพารา

จากการศึกษาเอกสาร

ได้ค้นพบ ภูมิปัญญาชาวบ้านการปลูกพืชเสริมรายได้ในสวนยางพารา การปลูกแทรกร่องยาง(พืชร่วมยาง) การปลูกพืชแซมยาง โดยมีรายละเอียดดังนี้

เอกชัย พฤกษ์อำไพ จากหนังสือคู่มือยางพารา (2547 : 142) ได้ระบุไว้เกี่ยวกับการปลูกพืชเสริมรายได้ในสวนยางพาราดังนี้

การปลูกพืชเสริมรายได้สามารถดำเนินการได้โดยปลูกพืช ระหว่างแถวยางตั้งแต่เริ่มปลูกไปจนถึงโค่นยาง โดยพิจารณาจากตลาด แรงงาน เงินทุน ขนาดพื้นที่สวนยาง สภาพแวดล้อมและลักษณะนิสัยของเกษตรกร การเสริมรายได้ในสวนยางมีหลายประเภท เช่น การปลูกพืชเสริมรายได้ในช่วงยางอายุไม่เกิน 3 ปี เกษตรกรสามารถปลูกดังต่อไปนี้คือ พืชล้มลุก เช่น สับปะรด ข้าวไร่ ข้าวโพดหวาน กล้วย หญ้ารูซี่โดไร ควรปลูกห่างจากแถวยางไม่ต่ำกว่า 1.5 เมตร แต่พืชประเภทกล้วยและมะละกอ แนะนำให้ปลูก 1 – 2 แถวและห่างจากแถวยางประมาณ 2.5 เมตร หลังจากนั้นต้องมีการใส่ปุ๋ยบำรุงตามชนิดพืชที่ปลูก

การปลูกพืชเสริมรายได้ที่ทนต่อสภาพร่มเงาสวนยาง (พืชแทรกร่องยาง) พืชแทรกร่องยางคือพืชที่ปลูกร่วมกับยางในขณะที่ยางเปิดกรีดโดยมีพืชที่แนะนำให้ปลูกดังต่อไปนี้ คือ พืชล้มลุกได้แก่ ไม้ดอกสกุลหน้าวัว ไม้ดอกสกุลเฮลิโกเนีย ไม้วงศ์ขิง ขิง ข่า ขมิ้น พืชเหล่านี้ปลูกห่างจากแถวยางประมาณ 1.5 เมตร นอกจากนี้ผักพื้นบ้าน เช่น ผักเหลียงหรือผักเหมียง แนะนำให้ปลูกห่างจากแถวยางประมาณ 2.5 เมตร พืชสกุลระกำ เช่น ระกำ สะกำ สละเนินวง สละหม้อ และหวายตะค้าทอง แนะนำให้ปลูกกึ่งกลางแถวยาง ระยะระหว่างต้น ประมาณ 5-6 เมตร กระวาน แนะนำให้ปลูก 1 – 2 แถว ระยะระหว่างต้น ประมาณ 3 เมตร

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้านการปลูกพืชเสริมรายได้ในสวนยางพารา ได้ค้นพบภูมิปัญญาชาวบ้านการปลูกพืชเสริมรายได้ การปลูกพืชแทรกยาง (พืชร่วมยาง) การปลูกพืชแซมยาง ดังรายละเอียดดังนี้

ในการสัมภาษณ์ นายประทีป ตรีเพชร อายุ 51 ปี บ้านเลขที่ 1/5 หมู่ที่ 2 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา เมื่อวันที่ 20 มกราคม 2552 นายสง่า พรหมเกตุ อายุ 47 ปี บ้านเลขที่ 55/1 หมู่ที่ 2 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา เมื่อวันที่ 20 มกราคม 2552 นายอวยชัย กิจประสงค์ อายุ 44 ปี บ้านเลขที่ 4/6 หมู่ที่ 2 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา เมื่อวันที่ 20 มกราคม 2552 นายทนง แกล้วกล้า อายุ 65 ปี บ้านเลขที่ 4/1 หมู่ที่ 2 ตำบลท่า

อยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงาเมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2552 นางสอเอี๋ยน พรผล อายุ 63 ปี บ้านเลขที่ 55 หมู่ที่ 2 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา เมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2552 ได้ให้ข้อมูลไปแนวทางเดียวกันว่า ในพื้นที่ตำบลท่าอยู่นั้นพืชเสริมรายได้ที่นิยมปลูกและทำรายได้ให้เกษตรกรดีที่สุดคือผักเหมียงหรือผักเหลียง โดยนำมาปลูกเป็นพืชแทรกร่องยางในขณะยางเปิดกรีดแล้วเพราะธรรมชาติของผักเหมียงเป็นพืชชอบร่มเงาและมักจะขึ้นเองในร่มยางแต่ผักเหมียงที่งอกเองโดยธรรมชาตินั้นไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภคเกษตรกรจึงต้องปลูกเสริมเพื่อนำมาจำหน่ายในท้องตลาด ซึ่งในขณะนี้ก็ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการเพราะผักเหมียงเป็นผักพื้นเมืองที่มีความต้องการต่อท้องตลาดสูง ดังนั้นเกษตรกรชาวสวนยางพาราจึงปลูกพืชเสริมในร่องยางเป็นผักเหมียง ซึ่งทำรายได้ให้เกษตรกรชาวสวนยางพาราเพิ่มขึ้นประมาณเดือนละ 3,000 – 5,000 บาท เป็นพืชที่ปลูกง่าย ไม่ต้องฉีดยาปราบศัตรูพืช ดูแลได้ง่าย เกษตรกรชาวสวนยางไม่ต้องลงทุนมากในการปลูก

ผักเหมียง เพราะการขยายพันธุ์ก็ทำได้ง่าย เช่นการตอนกิ่ง การไหลของราก ดังนั้นพืชเสริมรายได้ที่น่าสนใจและควรส่งเสริมให้มีการปลูกในภูมิภาคอื่นด้วยนอกเหนือจากตำบลท่าอยู่แล้วคือ ผักเหมียงเพราะในปัจจุบันผักเหมียงเป็นพืชที่ได้รับ การขนานนามว่า “ราชินีแห่งผักพื้นบ้าน”

ในการสัมภาษณ์ นายแฉล้ม วิริยะพัฒนาธรรม อายุ 56 ปี บ้านเลขที่ 20/1 หมู่ที่ 5 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา เมื่อวันที่ 20 มกราคม 2552 ได้ระบุไว้ว่า พืชเสริมรายได้ในขณะที่ยางเปิดกรีดนั้น การปลูกผักเหมียงเกษตรกรชาวสวนยางพาราในตำบลท่าอยู่นิยมปลูกกันมากเพราะผักเหมียงเป็นผักพื้นเมืองที่มีความต้องการของท้องตลาดสูงเกษตรกรจึงสนใจปลูกกันเพื่อการค้า ซึ่งในปัจจุบันนี้ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของท้องตลาด เป็นพืชปลูกง่าย ชอบร่มเงา จึงสมที่จะปลูกในสวนยางพารา แต่ในสวนของตนนั้น ปลูกผักเหมียง ร่วมยางพารา และปลูกไม้ยืนต้นซึ่งเป็นไม้เนื้อแข็งเช่น ไม้ตะเคียนทองด้วยโดยจะปลูกไม้ตะเคียนร่วมกับต้นยางพาราในขณะเริ่มปลูกเพราะพื้นที่สวนยางตำบลท่าอยู่นั้นจะเป็นเนินควนเขาการปลูกยางพาราในพื้นที่สูงมากๆก็ทำให้ไม่สะดวกในการดูแลสวนยางพาราและสิ้นเปลืองเวลาในการเก็บผลผลิต จึงได้มีความคิดปลูกไม้เนื้อแข็งในสวนยางพาราในพื้นที่เนินควนเขาเพื่อเป็นการใช้ประโยชน์พื้นที่ไม่ปล่อยไว้ให้รกร้างและในอนาคตสามารถใช้ประโยชน์จากเนื้อไม้ในการสร้างบ้านเรือน หรือเพื่อขายไม้เป็นรายได้เสริมได้

จากการสัมภาษณ์ นายมนัส อินทรคุ้ม อายุ 68 ปี บ้านเลขที่ 30 หมู่ที่ 2 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา เมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2552 ได้ระบุไว้ว่า ภูมิปัญญาเกี่ยวกับการปลูกพืชเสริมรายได้นั้นเริ่มปลูกได้พร้อมๆกับการปลูกยางแปลงใหม่ โดยปลูกกล้วยเป็นพืชร่มเงาให้กับผักเหมียงด้วยซึ่ง การปลูกโดยวิธีนี้นั้นสามารถเก็บผลผลิตของพืชเสริมรายได้ในระยะยาว คือกล้วยเก็บผลผลิตได้ตั้งแต่ยางพาราอายุ 1ปีจนถึง 3 ปีหลังจากปีก็ทำลายต้นกล้วยออกเพราะยางพาราเริ่มโตแล้วพุ่มยางสร้างร่มเงาได้แล้ว แต่ผักเหมียงก็ยังคงปลูกไว้อย่างนั้นต่อไปควบคู่ไปกับต้นยางพาราจนกว่าจะปิดสวนยางพาราแล้วเริ่มปลูกใหม่อีกรอบหนึ่ง ซึ่งอายุของผักเหมียงก็จะอยู่ต่อไปด้วยตามอายุของต้นยางพาราซึ่งรอบหนึ่งอย่างน้อยก็ประมาณ 20 ปี เกษตรกรชาวสวนยางพาราจึงมีรายได้เสริมตลอดทั้งปี เพราะผักเหมียงออกยอดตลอดฤดูกาล ช่วงหน้าแล้งการออกยอดลดลงแต่หากบำรุงใส่ปุ๋ยร่วมด้วยก็จะมียอดออกมาเก็บได้ตลอดทั้งปี วิธีการเก็บผักเหมียงก็เป็นภูมิปัญญาเช่นกัน หากต้องการให้ยอดผักเหมียงแตกยอดใหม่เร็วๆ ต้องเด็ดกับมืออย่าใช้มีดตัดเพราะการเด็ดกับมือจะทราบได้ว่าข้อต่อระหว่างกิ่งผักเหมียงอยู่ในตำแหน่งใด ให้เด็ดตำแหน่งของข้อต่อยอดผักเหมียงจะแตกกิ่งใหม่เร็วจึงทำให้มียอดผลิใหม่เกิดขึ้นเร็วด้วย ดังนั้นเกษตรกรชาวสวนยางพาราหากปลูกพืชร่วมยางในแบบเดียวกันนี้ก็จะมีรายได้หมุนเวียนเข้ามาสม่ำเสมอเพราะมีรายได้จากพืชหลายๆด้วยผสมผสานพลัดเปลี่ยนกันไป ด้วยภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำสวนยางพาราในลักษณะเช่นนี้ เกษตรกรชาวสวนยางพาราจึงยังคงยืนหยัดอยู่คู่กับอาชีพนี้ตลอดมาไม่เปลี่ยนแปลงไปทำอาชีพอื่นเพราะได้รับรายได้ดีจากการทำสวนยางพารา และการประกอบอาชีพการทำสวนยางพาราก็ทำกันมาหลายชั่วอายุคนแล้วจึงเกิดเป็นความรู้และความชำนาญในอาชีพนี้มากกว่าการทำอาชีพอื่นๆ

จากการสัมภาษณ์ นายสมพงษ์ พรผล อายุ 72 ปี บ้านเลขที่ 55/1 หมู่ที่ 2 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธุ์ 2552 ได้ระบุไว้ว่า ในการปลูกพืชเสริมรายได้นั้นจะเป็นการปลูกพืชแซม คือการปลูกพืชในช่วงอายุยางก่อนเปิดกรีด หรือการปลูกพืชแทรก คือพืชร่วมยางในขณะที่ยางเปิดกรีดได้แล้วนั้น สิ่งที่เกษตรกรชาวสวนยางพาราในพื้นที่ตำบลท่าอยู่คำนึงถึงอยู่เสมอคือการทำให้สวนยางสะอาดไม่รก ต้องเตียน เพราะสวนยางที่รกจะทำให้มีความชื้นตามมา หากมีความชื้นเกิดขึ้นมากๆในช่วงหน้าฝนจะทำมีเชื้อราเกิดขึ้นส่งผลให้สวนยางพารามีโรคเกิดขึ้นได้ ดังนั้นในการปลูกพืชเสริมรายได้สิ่งที่ควรระวังคือความสะอาด การ

ถ่ายเทอากาศในสวนยางพารา พืชที่เหมาะจะปลูกเป็นพืชเสริมรายได้จึงมีดังนี้คือ ไม้เนื้อแข็ง เช่นไม้ตะเคียนสามารถปลูกร่วมกับต้นยางพาราได้เพราะไม้ตะเคียนลำต้นสูงโปร่งจึงสูงชะลูดไม่ทำให้สวนยางรกทึบ และไม้ตะเคียนเป็นไม้เนื้อแข็งไม่มีโรค การปลูกหวายเป็นพืชร่วมยางก็สามารถปลูกได้เพราะหวายก็เป็นพืชที่เจริญเติบโตแบบสูงขึ้นด้านบน แต่การปลูกต้องหมั่นดูแลรักษาต้องวางทิศทางการปลูกตามแนวตะวัน เพื่อสะดวกในการตัดหวายและการเก็บผลผลิตจากต้นยางพารา แต่สำหรับในพื้นที่ตำบลท่าอยู่นั้นการปลูกพืชเสริมรายได้ที่ทำรายได้ให้ดีที่สุดคือการปลูกพืชจำพวกผักเหมียง ผักหวานป่า และดอกหน้าวัว การปลูกผักเหมียงและผักหวานป่าดีเพราะผักทั้ง 2 ชนิดนี้ดูแลง่าย ไม่มีโรค ไม่ต้องฉีดยาฆ่าแมลง ใส่ปุ๋ยปีละ 2 ครั้งก็จะดีมากแต่หากไม่ใส่ปุ๋ยต้นผักเหมียงและผักหวานป่าก็เจริญเติบโตได้ตามธรรมชาติแต่ผลผลิตจะลดน้อยลง และสิ่งสำคัญคือผักเหมียงและผักหวานป่าปลูกมากเพียงใดในขณะนี้ก็ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด และแหล่งจำหน่ายก็หาได้ง่ายเพราะแม่ค้าจะมารับซื้อถึงสวน หรือหากนำไปส่งก็ส่งได้ง่ายตามตลาดในพื้นที่ และรายได้จากผักเหมียงและผักหวานป่าทำรายได้ให้เกษตรกรชาวสวนยางพาราตำบลท่าอยู่เป็นอย่างดี ราคากำละ 5 บาท เก็บวันเว้นวัน สลับแปลงกันไป ต่อเดือนมีรายได้เพิ่มขึ้นประมาณเดือนละ 5,000 บาท แต่อย่างไรก็ตามการปลูกผักเหมียงร่วมกันในแปลงสวนยางที่ปลูกด้วยพันธุ์ยาง RRIM 600 นั้น เกษตรกรต้องระวังว่าในช่วงหน้าฝนยางพันธุ์ RRIM 600 ซึ่งเป็นพันธุ์ที่นิยมของเกษตรกรในพื้นที่แห่งนี้นั้นมักมีโรคใบร่วงหรือโรคไฟทอปโธ่รา นั้นจะเกิดในช่วงหน้าฝนเมื่อใบยางร่วงลงมาโดนยอดผักเหมียง ก็ทำให้ผักเหมียงเป็นโรคด้วย แต่ก็ไม่ต้องกังวลมากเพราะเมื่อผักเหมียงปรับสภาพได้ก็จะหายไปเองไม่ตาย แต่เกษตรกรจะมีรายได้ลดลงไปในช่วงนั้น แต่จากภูมิปัญญาที่ได้ปลูกผักเหมียงเป็นพืชร่วมยางมาเป็นเวลานานและปลูกในหลายๆแปลง ซึ่งแต่ละแปลงก็มีพันธุ์ยางแตกต่างกันออกไป พบว่า ผักเหมียงที่ปลูกร่วมกับยางพันธุ์ 24 นั้นไม่เป็นโรคเจริญเติบโตได้ดีเพราะโดยธรรมชาติของผักเหมียงเป็นผักที่ขึ้นเองตามธรรมชาติจึงต้านทานโรคได้ดี ส่วนพืชอีกชนิดหนึ่งที่นำมาปลูกร่วมกับยางพารา คือ หมากซึ่งจะนำมาปลูกตามแนวเขตแดนสวนยาง หมากมีลูกออกตลอดทั้งปีไม่มีค่าใช้ในการลงทุนเพราะเมล็ดพันธุ์คือผลหมากสุกที่เก็บสะสมไว้ ไม่มีค่าใช้ในการดูแลรักษาเพราะเป็นพืชที่ไม่ต้องใส่ปุ๋ย เมื่อออกผลนำมาจำหน่ายในท้องตลาดได้ หากตรงกับช่วงหมากสุกเกษตรกรนำออกจำหน่ายพร้อมกันจนล้นตลาดก็จะนำหมากสุกมาผ่าทำหมากแห้ง

ขายได้ราคาดี หรือนำไปดองทำหมากดองขายก็ได้ราคาดีเช่นกัน การส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกหมากเป็นพืชเสริมรายได้จึงควรสนับสนุนมาก

จากการสังเกต เกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้านการปลูกพืชเสริมรายได้ในสวนยางพารา ได้สังเกตพบว่า

การปลูกพืชเสริมรายได้ เกษตรกรชาวสวนยางพาราในตำบลท่าอยู่ส่วนใหญ่เน้นการปลูกผักเหมียงเป็นพืชเสริมรายได้เพราะผักเหมียงสามารถหาพันธุ์ได้ง่ายในท้องถิ่น ดูแลรักษาง่าย เมื่อนำไปจำหน่ายได้ราคาดี และเป็นที่ต้องการของตลาด

สรุป ภูมิปัญญาชาวบ้านการปลูกพืชเสริมรายได้ในสวนยางพารา จากการศึกษาจากเอกสารและจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ได้สาระสำคัญซึ่งสอดคล้องกันดังนี้ การปลูกพืชเสริมรายได้ในร่องยางพารา แบ่ง ได้ 2 ประเภทดังนี้

1. การปลูกพืชแซม คือการปลูกพืชแซมระหว่างต้นยางอ่อน ซึ่งมีอายุ 1 -3 ปี ซึ่งในพื้นที่ตำบลท่าอยู่นิยมปลูกกล้วย และสับปะรด เป็นพืชแซมยาง

2. การปลูกพืชแทรกหรือการปลูกพืชร่วมยาง การปลูกพืชระหว่างแถวยางในขณะที่ยางเปิดกรีดเพื่อเป็นรายได้เสริม ซึ่งสามารถปลูกพืชได้หลายชนิด ดังนี้ การปลูกไม้ยืนต้น จำพวก ไม้ตะเคียนทอง ไม้สะเดาช้าง การปลูกพืชตระกูลหวาย การปลูกหมาก และการปลูกพืชพื้นบ้านจำพวก ผักหวานป่า แต่พืชที่เกษตรกรชาวสวนยางพาราในตำบลท่าอยู่นิยมปลูกกันมากที่สุดคือการปลูกผักเหมียงหรือผักเหลียง

2.3 การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำสวนยางพารา จากการศึกษาได้ค้นพบภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำสวนยางพาราด้านต่างๆ ทั้ง 6 ด้านด้วยกันซึ่งในแต่ละด้านของภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำสวนยางพารามีภูมิปัญญาที่โดดเด่น ซึ่งควรนำมาส่งเสริมเพื่อเผยแพร่ให้แก่เกษตรกรชาวสวนยางพาราในภูมิภาคอื่น นอกจากนี้ยังมีภูมิปัญญาชาวบ้านด้านอื่นๆซึ่งเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านที่เกิดจากการประกอบอาชีพการทำสวนยางพารารวมทั้งภูมิปัญญาชาวบ้านในการนำส่วนต่างๆของยางพารามาประดิษฐ์เป็นผลิตภัณฑ์จากยางพารา ดังรายละเอียดดังนี้

2.3.1 การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านด้านคติพื้นบ้านเกี่ยวกับการทำสวนยางพารา

2.3.2 การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านการปลูกยางพารา

2.3.3 การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านการดูแลรักษาสวนยางพารา

2.3.4 การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านการกรีดยางพารา

2.3.5 การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านการแปรรูปยางพารา

2.3.6 การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านการปลูกพืชเสริมรายได้ในสวนยางพารา

2.3.7 การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านด้านอื่นๆซึ่งเกิดจากการประกอบอาชีพการทำสวนยางพารา ซึ่งมีภูมิปัญญาชาวบ้านดังต่อไปนี้คือ

1) การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้าน การรวมกลุ่มชาวสวนยางพาราเพื่อแก้ปัญหาพ่อค้าคนกลาง

2) การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้าน การรวมกลุ่มเพื่อส่งเสริมการปรับปรุงคุณภาพในการผลิตยางแผ่น

3) การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้าน ด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ยางพาราภูมิปัญญาชาวบ้าน

4) การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้าน การทำสวนยางพาราก่อเกิดภูมิปัญญาชาวบ้าน

2.3.1 การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านด้านคติพื้นบ้านเกี่ยวกับการทำสวนยางพารา จากการประกอบอาชีพการทำสวนยางพารา เกษตรกรชาวสวนยางพาราในชุมชนท่าอยู่ได้ค้นพบภูมิปัญญาชาวบ้านด้านคติพื้นบ้านเกี่ยวกับการทำสวนยางพารา เช่น ด้านคติความเชื่อเกี่ยวกับวัสดุและอุปกรณ์ในการทำสวนยางพารา ด้านคติความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับขั้นตอนการทำสวนยางพาราและคติความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับการเก็บเกี่ยวผลผลิต โดยมีภูมิปัญญาที่โดดเด่นควรนำมาส่งเสริมคือ ภูมิปัญญาชาวบ้านคติความเชื่อเกี่ยวกับวัสดุและอุปกรณ์ในการทำสวนยางพารา ชาวสวนยางพารามีความเชื่อเกี่ยวกับอุปกรณ์การทำสวนยางพาราที่เป็นพวกของมีคม เช่นจอบ เสียม มีดพร้า ขวาน เลื่อย มีดกรีดยาง อุปกรณ์เหล่านี้ห้ามเดินข้ามอย่างเด็ดขาด เพราะมีความเชื่อสืบทอดกันมาว่าถ้าเดินข้ามอุปกรณ์เหล่านี้แล้วเมื่อนำไปใช้จะได้รับอันตรายได้ อาจจะบาดมือแขนหรือขาได้ ปัจจุบันยังคงถือปฏิบัติสืบทอดต่อกันมา เพราะช่วยลดอุบัติเหตุได้ คติความเชื่อเกี่ยวกับวัสดุและอุปกรณ์ในการทำสวนยางพารา ส่งผลให้ชาวสวนยางพาราเพิ่มความระมัดระวังการจัดเก็บเครื่องมือ และจัดเก็บเครื่องมืออย่างเป็นระเบียบมาจนถึงปัจจุบันส่งผลให้เกษตรกรมีความปลอดภัยในการใช้เครื่องมือวัสดุและอุปกรณ์ในการทำงาน ช่วยลดอุบัติเหตุได้

2.3.2 การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านการปลูกยางพารา จากการประกอบอาชีพการทำสวนยางพารา เกษตรกรชาวสวนยางพาราในชุมชนท่าอยู่ได้ค้นพบภูมิปัญญาชาวบ้านการปลูกยางพารา โดยมีภูมิปัญญาที่โดดเด่นควรนำมาส่งเสริม คือ การปลูกยางพาราเพื่อให้มีอัตราการรอดสูงที่สุดคือ การปลูกยางพาราแบบติดตาในแปลง และได้ค้นพบวิธีการคัดเลือกเมล็ดฝ่อทิ้ง โดยมีวิธีการคือนำเมล็ดยางแช่น้ำค้างคืน 1 คืน วันที่สองนำมาวางเรียงกระจายบนแคร่ให้สะเด็ดน้ำ วันที่ 3 เมล็ดยาง เมล็ดที่ไม่ฝ่อเสียจะมีรากงอก เกษตรกรนำไปปลูกเป็นต้นกล้าได้ และการวางแนวการปลูกยางพาราต้องวางตามแนวตะวันออก – ตะวันตก และเพื่อต้นยางรอดตายในช่วงหน้าแล้งจึงเกิดภูมิปัญญาชาวบ้าน โดยการนำเศษพืชคลุมบริเวณรอบโคนยางเพื่อเก็บความชื้นให้ต้นยาง และต้องทาปูนขาวรอบลำต้น เพื่อป้องกันแดดเผาต้นยางตาย

2.3.3 การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านการดูแลรักษาสวนยางพารา จากการประกอบอาชีพการทำสวนยางพารา เกษตรกรชาวสวนยางพาราในชุมชนท่าอยู่ได้ค้นพบภูมิปัญญาชาวบ้านการดูแลรักษาสวนยางพารา โดยมีภูมิปัญญาที่โดดเด่นควรนำมาส่งเสริม คือ ภูมิปัญญาชาวบ้านวิธีการใส่ปุ๋ยแบบขุดหลุมระหว่างร่องยางแบบทำมุม 45 องศา โดยมีวิธีการใส่ปุ๋ยแบบขุดหลุมซึ่งขนาดของหลุมมีขนาด 50x50x50 เซนติเมตร คือ ลึก50 เซนติเมตร และกว้าง 50 เซนติเมตร ยาว 50 เซนติเมตร ระยะการขุดหลุมคือขุดระหว่างร่องยางทั้ง 2 แถว นับไปจากต้นยางต้นที่1 และต้นที่ 2 ของแถวยางแถวที่ 1 ทำมุม ทแยงมุม 45 องศา และแถวถัดไปแถวที่ 2 นับไปจากต้นยางต้นที่ 1 และต้นที่ 2 ทำมุม ทแยงมุม 45 องศา ก็จะได้จุดที่เป็นจุดร่วมกันระหว่างยางแถวที่ 1 และยางแถวที่ 2 ของต้นยางทั้ง 4 ต้น จุดนั้น คือจุดที่เหมาะสมในการขุดหลุมสำหรับใส่ปุ๋ย ซึ่งต้นต่อไปก็ต้องหาจุดร่วมกันอย่างนี้ทุกต้นหมดทั้งสวน การหาจุดโดยวิธีการนี้เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านที่เกิดจากการประยุกต์เอาความรู้ทางวิชาการและจากประสบการณ์ของชาวสวนยางพาราคือ หลักวิชาการระบุไว้ว่า รากของต้นยางพารานั้นรากฝอยซึ่งแผ่กระจายออกหาทางด้านข้างลำต้น มีหน้าที่หาอาหารมาเลี้ยงลำต้น ส่วนประสบการณ์ของชาวสวนยางพาราคือ การป้องกันไม่ให้ปุ๋ยระเหยไปในอากาศและลดการชะล้างในฤดูฝน ดังนั้นการขุดหลุมใส่ปุ๋ยจึงเป็นวิธีที่เกษตรกรเชื่อถือและสนใจปฏิบัติ โดยเลือกการขุดให้มีความลึกถึง 50 เซนติเมตร เพราะไม่ต้องเสียเวลาขุดทุกปี ขุดเพียงครั้งเดียวใช้ได้ 5 ปี เมื่อครบ 5 ปีก็เริ่มขุดใหม่ในตำแหน่งเดิมเพราะรากต้นยางพาราสามารถหาอาหารได้ในตำแหน่งนี้ดีที่สุด และภูมิปัญญาชาวบ้านการใส่ปุ๋ยโดยวิธีการนี้ซากพืชเศษใบไม้ต่างๆที่ตกลงไปใน

หลุมปุ๋ยจะย่อยสลายกลายเป็นปุ๋ยอินทรีย์ ช่วยเพิ่มสารอินทรีย์ในดินได้อย่างดี ต้นยางพาราจึง เจริญเติบโตดีในระยะก่อนเปิดกรีด และให้ผลผลิตน้ำยางดีมากเมื่ออยู่ในระยะเปิดกรีด

2.3.4 การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านการกรีดยางพารา จากการประกอบอาชีพการทำสวนยางพารา เกษตรกรชาวสวนยางพาราในชุมชนท่าอยู่ได้ค้นพบภูมิปัญญาชาวบ้านการกรีดยางพารา โดยมีภูมิปัญญาที่โดดเด่นควรนำมาส่งเสริม คือ วิธีการกรีดยางหน้า 2 ไม่ซ้ำหน้าเดิมโดยมีวิธีในการกรีดคือ การกรีดยางหน้าแรกจะเริ่มเปิดกรีดหน้าแรกโดยวัดความสูงจากระดับพื้นดิน 120 เซนติเมตรและในการเปิดกรีดยางรอบที่ 2 (เปลือก 2)ให้วัดเพิ่มความสูงอีก 100 เซนติเมตรดังนั้น ความสูงจากพื้นดินรวมแล้วเป็น 220 เซนติเมตร เมื่อต้องกรีดยางจะใช้บันไดลิง 3 ขั้นทำจากไม้ไผ่เบาๆเป็นอุปกรณ์เสริมถือเดินไปเพื่อพาดกับต้นยางในขณะกรีดยาง ซึ่งการเปิดกรีดยางหน้า 2 ในลักษณะนี้ มีข้อดีคือ ป้องกันการเกิดโรคยางพาราหน้าเน่าเสีย เพราะการเปิดกรีดยางพาราในเปลือกที่ 2 ซ้ำหน้าเดิมเสี่ยงต่อการเกิดโรคหน้ายางเน่าเสียเพราะเปลือกยางพาราในหน้าที่ 2 เปลือกยางจะแข็งมากขึ้นโดยเฉพาะถ้าผู้ที่กรีดยางในเปลือกแรกกรีดไม่ดีเปลือกใหม่ที่ออกมาพื้นผิวเปลือกต้นยางไม่เรียบ เมื่อกรีดซ้ำในรอบที่ 2 ก็ทำให้เกิดแผลที่หน้าอ่อนได้ง่ายส่งผลต่อการเกิดโรค หน้ายางเน่า นอกจากนี้แล้วการกรีดยางหน้า 2 โดยวิธีต่อหน้ายางนั้นเมื่อเก็บน้ำยางก็สะดวก เพราะยืนเก็บน้ำยางไม่ต้องก้มๆเงยๆทำให้ลดอาการปวดหลังได้ และการเดินเก็บน้ำยางได้รวดเร็วขึ้นด้วย

2.3.5 การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านการแปรรูปยางพารา จากการประกอบอาชีพการทำสวนยางพารา เกษตรกรชาวสวนยางพาราในชุมชนท่าอยู่ได้ค้นพบภูมิปัญญาชาวบ้านการแปรรูปยางพารา โดยมีภูมิปัญญาที่โดดเด่นควรนำมาส่งเสริม คือ ต้องเน้นความสะอาดจึงต้องกรองน้ำยาง และน้ำอย่างสะอาดและห้ามนำน้ำที่เหลือจากการล้างถังบรรจุน้ำยางมาใช้เป็นน้ำผสมในการแปรรูปยางแผ่นเพราะน้ำล้างถังจะมีตะกอนละเอียดผสมอยู่แม้จะกรองหลายๆครั้งก็ไม่สะอาดพอ และต้องไม่มีฟองอากาศผสมในยางแผ่นดิบ โดยมีภูมิปัญญาชาวบ้านในการกำจัดฟองอากาศคือ ต้องไม่ กวนน้ำยาง กลับไปกลับมา ต้องกวนไปในทิศทางเดียวกันและไม่กวนมากเกินไป ประมาณแผ่นละ 7 -8 ครั้ง หากกวนมากเกินไปฟองอากาศจะกลบฝังในแผ่นยางทำให้ไม่สามารถกวาดฟองอากาศออกได้หมด และในการแปรรูปยางแผ่นดิบให้ได้คุณภาพเป็นยางเกรดดีก่อนนำแผ่นยางไปตากแดดต้องล้างน้ำสะอาดทุกครั้งเพื่อล้างน้ำกรดฆ่ายางซึ่งจะทำให้แผ่นยางมีเชื้อรา เก็บไว้ได้ไม่

นาน และห้ามตากแผ่นยางข้ามคืนเพราะหากแผ่นยางโดนน้ำค้างจะมีความชื้นสะสมในแผ่นยางและทำให้เกิดเชื้อราได้

นอกจากนี้ห้ามนำแผ่นยางไปทับค้างคืนแล้วจึงนำไปตากในวันถัดไป เพราะจะทำให้แผ่นยางลายเป็นรอยด่าง สีของยางแผ่นไม่สม่ำเสมอเมื่อนำไปจำหน่ายจะถูกคัดแยกเป็นยางเกรดต่ำ

2.3.6 การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านการปลูกพืชเสริมรายได้ในสวนยางพารา

จากการประกอบอาชีพการทำสวนยางพารา เกษตรกรชาวสวนยางพาราในชุมชนท่าอยู่ได้ค้นพบภูมิปัญญาชาวบ้านการปลูกพืชเสริมรายได้ในสวนยางพารา โดยมีภูมิปัญญาที่โดดเด่นควรนำมาส่งเสริม คือ การปลูกพืชแซมแบบผสมผสานกับการปลูกพืชร่วมยาง ในพื้นที่ตำบลท่าอยู่นิยมปลูกกล้วยเป็นพืชแซมยาง เพราะต้นกล้วยเป็นพืชให้ร่มเงาจึงได้นำผักเหมียงหรือผักเหลียงมาปลูกใต้ต้นกล้วยเพื่อจะได้อาศัยร่มเงาจากต้นกล้วย ต่อมาเมื่อต้นยางพาราโตและสามารถเปิดกรีดได้จึงกำจัดต้นกล้วยแต่ต้นผักเหมียงยังคงไว้ดังเดิมซึ่งกำลังเจริญเติบโตพร้อมจะได้เก็บผลผลิตออกจำหน่าย ดังนั้นเกษตรกรในพื้นที่ตำบลท่าอยู่จึงมีรายได้เสริมในการปลูกยางพาราตลอดควบคู่กับการปลูกยางพารา

นอกจากนี้ยังมีภูมิปัญญาชาวบ้านการปลูกพืชแทรกยางหรือพืชร่วมยางที่โดดเด่นอีกหลายประการ เช่น การปลูกไม้ตะเคียนทอง หรือ สะเดาช้าง เป็นพืชร่วม เพราะในพื้นที่ตำบลท่าอยู่แปลงยางเป็นพื้นที่ เนิน ควน เขา การเอาไม้ยืนต้นปลูกร่วมยางในพื้นที่ ซึ่งมีความลาดชันสูงดีกว่าการปลูกยางพาราเพราะสภาพพื้นที่ไม่เอื้อต่อการเก็บผลผลิตน้ำยาง แต่หากปลูกไม้ยืนต้นไว้ จะเป็นการใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์และเมื่อไม้โต สมบูรณ์ สามารถนำไม้มาใช้ประโยชน์ได้และมีการปลูกพืชชนิดอื่นอีกหลายชนิด มีการปลูก หวาย การปลูกผักหวานป่า เพราะเป็นพืชพื้นบ้านดูแลรักษาง่าย ขายได้ราคา แต่พืชร่วมยางที่นิยมปลูกมากที่สุดในพื้นที่ตำบลท่าอยู่คือการปลูกผักเหมียง เพราะผักเหมียงดูแลง่าย ปลูกแล้วไม่ตาย ขายได้ราคาดี มีความต้องการของตลาดสูง ซึ่งเกษตรกรชาวสวนยางพาราในตำบลท่าอยู่ปลูกผักเหมียงเป็นพืชร่วมยางเป็นเวลายาวนาน จนเกิดเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านได้เรียนรู้วิธีการเด็ดผักเหมียงให้แตกยอดเร็ว โดยการเด็ดด้วยมือห้ามใช้มีดตัด เพราะการเด็ดด้วยมือสามารถสัมผัสได้ถึงตำแหน่งที่เป็นข้อต่อระหว่างยอดผักเหมียง การเด็ดระหว่างข้อต่อทำให้ผักเหมียงแตกยอดเร็วขึ้น และผักเหมียงเป็นพืชที่ปรับสภาพต่อโรคไฟทอปโธร่า ระบาดในต้นยางพันธุ์ RRIM 600 เพราะในฤดูฝนต้นยางพันธุ์ RRIM 600 จะเกิดโรคระบาด

คือโรคใบร่วง ซึ่งหากใบยางร่วงมาสัมผัสกับใบผักเหมียงก็จะเกิดโรคระบาดด้วย แต่ต้นผักเหมียงจะไม่ตายจะสามารถปรับสภาพได้จะค่อยๆหายไปเองและสลับสู่สภาพปกติ ส่วนผักเหมียงที่ปลูกร่วมกับยางพันธุ์ 24 จะเจริญเติบโต พุ่มสมบูรณ์เพราะได้ร่มเงาอย่างดีจากยางชนิดนี้ และผักเหมียงโดยธรรมชาติเป็นผักที่ต้านทานโรคได้ดี ส่วนพืชร่วมยางที่กำลังได้รับความสนใจในพื้นที่ตำบลท่าอยู่อย่างมากในขณะนี้คือ การปลูกหมากเป็นพืชร่วมยาง เพราะหมากเป็นพืชที่ออกผลสม่ำเสมอตลอดทั้งปี การปลูกไม่ต้องลงทุนไม่มีค่าใช้จ่ายเพราะไม่ต้องใส่ปุ๋ยและพันธุ์หมาก คือหมากสุกสามารถหาได้ง่ายในท้องถิ่น เมื่อหมากออกผล ผลสามารถขายผลสุกได้ ทำหมากแห้งขายได้ หรือนำไปดองไว้สำหรับขายในอนาคตได้ หมากจึงเป็นพืชร่วมยางที่ควรสนับสนุนให้มีการปลูกกันมากในขณะนี้

สรุป จากภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำสวนยางพาราทั้ง 6 ด้านได้ค้นพบภูมิปัญญาชาวบ้านที่โดดเด่นในบางด้านและควรแก่การนำมาส่งเสริมซึ่งสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้ ภูมิปัญญาชาวบ้านด้านคติความเชื่อเกี่ยวกับวัสดุและอุปกรณ์ในการทำสวนยางพาราที่เป็นพวกของมีคม เช่นจอบ เสียม มีดพร้า ขวาน เลื่อย มีดกรีดยาง อุปกรณ์เหล่านี้ห้ามเดินข้ามอย่างเด็ดขาดเพราะเชื่อว่าหากเดินข้ามจะได้รับอันตราย ภูมิปัญญาชาวบ้านการปลูกยางพาราโดยมีภูมิปัญญาที่โดดเด่นควรนำมาส่งเสริม คือ การปลูกยางพาราเพื่อให้มีอัตราการรอดสูงที่สุดคือ การปลูกยางพาราแบบติดตาในแปลง และได้ค้นพบภูมิปัญญาชาวบ้านวิธีการคัดเลือกเมล็ดฝ่อทิ้งโดยการทำให้เมล็ดงอกรากก่อนนำไปปลูก ภูมิปัญญาชาวบ้านการดูแลรักษาสวนยางพาราได้ค้นพบภูมิปัญญาชาวบ้านวิธีการใส่ปุ๋ยแบบขุดหลุมระหว่างร่องยางแบบทำมุม 45 องศา ภูมิปัญญาชาวบ้านการกรีดยางพารา ได้ค้นพบวิธีการเปิดกรีดยางรอบที่ 2 (เปลือก 2)ไม่ซ้ำรอยเดิมแต่จะเพิ่มความสูงในการกรีดอีก 100 เซนติเมตรขึ้นด้านบน

2.3.7 การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านด้านอื่นๆ ซึ่งเกิดจากการประกอบอาชีพการทำสวนยางพารามีภูมิปัญญาชาวบ้านดังต่อไปนี้คือ

1) การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านการรวมกลุ่มชาวสวนยางพาราเพื่อแก้ปัญหาพ่อค้าคนกลาง

จากการศึกษาเอกสาร

ได้ค้นพบ การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านการรวมกลุ่มชาวสวนยางพารา เพื่อแก้ปัญหาพ่อค้าคนกลาง ดังรายละเอียดดังนี้

สมพร กฤษณะทรัพย์ สถาบันวิจัยยาง กรมวิชาการเกษตร (2523: 4) ระบุไว้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของการรวมกลุ่มชาวสวนยางพาราเพื่อแก้ปัญหาพ่อค้าคนกลางไว้มีรายละเอียดดังนี้ ในระหว่างปี 2501 – 2502 กรมกสิกรรม ได้หาทางปรับปรุงคุณภาพยางของชาวสวนยาง โดยใช้เงินงบประมาณจัดหาวัสดุอุปกรณ์ในการทำยางและการก่อสร้างโรงเรือนให้แก่กลุ่มชาวสวนได้ทำยางให้ได้คุณภาพดีขึ้น โดยหวังที่จะได้รับราคายางสูงขึ้น แต่เนื่องจากไม่ได้มีการจัดให้สมาชิกรวมกลุ่มกันขาย ทุกคนต่างแย่งกันขาย จึงไม่มีอำนาจต่อรองราคาจากพ่อค้า พ่อค้ายางจึงสามารถกดราคาและยังคงให้ราคายางคละเช่นเดียวกับชาวสวนที่ไม่ได้ทำยางเป็นกลุ่มโดยทั่วๆไป

ปี พ.ศ.2512 ศูนย์วิจัยการยางได้หาทางแก้ไขข้อบกพร่องโดยให้ชาวสวนยางนำยางแผ่นมาขายรวมกันในวันเดียวกัน และหาทางทำยางแผ่นให้ได้คุณภาพดีขึ้น และทัดเทียมกันทุกคนเท่าที่สามารถจะกระทำได้ ศูนย์วิจัยการยางได้จัดเตรียมฝึกฝนอบรมเจ้าหน้าที่และออกแนะนำชาวสวนยาง โดยออกฝึกในท้องที่สนามจริงเกี่ยวกับการทำยางแผ่นที่มีคุณภาพ เมื่อเสร็จสิ้นการฝึกอบรมแล้วเจ้าหน้าที่ดังกล่าวก็จะแยกย้ายออกไปดำเนินการรณรงค์ ชักชวนชาวสวนยางให้รู้จักประโยชน์ของการรวมกลุ่มขายยาง แนะนำให้ชาวสวนได้มีความรู้ เพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับการปรับปรุงการทำยางแผ่น

ปี พ.ศ.2519 ซึ่งเป็นปีที่กรมส่งเสริมการเกษตรได้รับมอบหมายจากรัฐบาลให้ทำหน้าที่ส่งเสริมงานยางทั้งหมด กรมส่งเสริมการเกษตรจึงได้เริ่มโครงการขายยางรวมกลุ่มขึ้นเป็นโครงการสำคัญ

วิธีการจัดตั้งกลุ่มชาวสวนยางของกรมส่งเสริมการเกษตร

หลังจากได้มีการจัดตั้งกรมส่งเสริมการเกษตรขึ้นในปี พ.ศ.2519 ได้มีหน้าที่ส่งเสริมงานยาง ดำเนินการรวมกลุ่มขายยางของชาวสวนยาง เจ้าหน้าที่เกษตรมีวิธีการ 2 วิธี คือ วิธีที่ 1เจ้าหน้าที่เกษตรจะเข้าดำเนินการกับกลุ่มขายยางที่ดำเนินการอยู่แล้วในเขตทำงานของตน ส่วนใหญ่เป็นการให้การสนับสนุนเยี่ยมเยียนเป็นกำลังใจเพื่อให้กลุ่มได้ดำเนินกิจการต่อไป รวมถึงการสนับสนุนเครื่องมือ เครื่องใช้ หรืออุปกรณ์ในการทำยาง ที่ได้นำมาแจกให้สมาชิกชาวสวนยางได้นำไปใช้โดยเฉพาะกลุ่มที่ขาดแคลนอุปกรณ์ วิธีการที่ 2 คือ เจ้าหน้าที่เกษตรจังหวัดและอำเภอได้ทำโครงการส่งเสริมจัดกลุ่มขายยางใหม่ๆเพิ่มขึ้น ขั้นตอนในการทำงานนั้นเจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอจะเข้าไปนัดประชุมชาวสวนยางในแหล่งที่มีชาวสวนยางชั้นนำ หรือมี

หัวหน้าหมู่บ้าน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่มีความสามารถเป็นตัวอย่างชักนำชาวสวนให้เข้ามารวมกลุ่มกัน และ เจ้าหน้าที่เกษตรก็จะได้แจกเครื่องมือ อุปกรณ์ในการทำยาง เช่น จักร ตะกง ตะแกรงกรองน้ำยาง และน้ำกรด ฯลฯ ให้แก่ชาวสวนยาง โดยผ่านชาวสวนชั้นนำหรือหัวหน้าหมู่บ้านที่ทำหน้าที่เป็นหัวหน้ากลุ่มไป (สมพร กฤษณะทรัพย์, 2523: 6-7)

วิธีการรวมกลุ่มขายยางของสหกรณ์

ฝ่ายส่งเสริมการตลาดของสหกรณ์การเกษตร กรมส่งเสริมสหกรณ์ได้เริ่มโครงการปรับปรุงการตลาดยางของสมาชิกสหกรณ์ขึ้นตั้งแต่ปี 2518 ในท้องที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช สงขลา ปัตตานี นราธิวาส และตรัง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะปรับปรุงคุณภาพและการขายยางของชาวสวนในราคาที่เป็นธรรม เพื่อเพิ่มพูนรายได้ให้แก่ชาวสวน

วิธีการดำเนินการของสหกรณ์ คือให้สมาชิกที่มีสวนยางที่เป็นลูกค้าของสหกรณ์ได้นำยางแผ่นมาขายให้แก่สหกรณ์ เพื่อเป็นการตัดพ่อค้าคนกลางออกไป และได้ราคาสูงขึ้น (สมพร กฤษณะทรัพย์, 2523: 7)

วิธีการรวมกลุ่มขายยางของสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง

สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางเริ่มงานส่งเสริมและจัดตั้งกลุ่มขายยางตั้งแต่ปี 2519 โดยมีนโยบายที่จะช่วยสนับสนุนให้การผลิตยางของชาวสวนได้คุณภาพดีและได้ราคาสูง ผลการดำเนินงานของสำนักกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางได้รับความสำเร็จรวดเร็ว เพราะความสามารถและความชำนาญที่มีอยู่ในตัวเจ้าหน้าที่และวิธีการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่สำนักงานกองทุนฯ (สมพร กฤษณะทรัพย์, 2523: 8)

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้าน การรวมกลุ่มชาวสวนยางพาราเพื่อแก้ปัญหาพ่อค้าคนกลาง มีรายละเอียดดังนี้

จากการสัมภาษณ์ นายสมพงษ์ พรผล อายุ 72 ปี บ้านเลขที่ 55/1 หมู่ที่ 2 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธุ์ 2552 ได้ระบุไว้ว่า “การรวมตัวกันของเกษตรกรชาวสวนยางพารา เพื่อ จัดตั้งกลุ่มเกษตรกรทำสวนยางพาราตำบลท่าอยู่นั้นเกิดขึ้นตั้งแต่ปี 2517 ดำเนินกิจการกลุ่มเรื่อยมาจนถึงปัจจุบันนี้รวมเวลาแล้วมีอายุได้ 35 ปี เป็นกลุ่มที่ประสบความสำเร็จกลุ่มหนึ่งเพราะได้รับรางวัลต่างๆมากมายเช่น ปีพ.ศ.2543 ได้รับรางวัลสถาบันเกษตรดีเด่นแห่งชาติ ปีพ.ศ.2550 ได้รับรางวัลดีเด่นวิสาหกิจชุมชน ตำบลท่าอยู่ ปีพ.ศ. 2551ได้รับรางวัลศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลท่าอยู่ ปีพ.ศ.2551 ได้รับรางวัลกลุ่มปรับปรุงคุณภาพยางแผ่นและขายยางดีเด่นมีสมาชิกทั้งหมดในปัจจุบันมีสมาชิกรวม ทั้งหมด 314 คน มีคณะกรรมการบริหารกลุ่มรวม 14 คนมีตนเองนายสมพงษ์ พรผล เป็น

ประธานกลุ่มรับหน้าที่เป็นประธานกลุ่มมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 ซึ่งตัวประธานกลุ่มเองได้รับรางวัลเกษตรกรดีเด่นแห่งชาติปี พ.ศ. 2543

วัตถุประสงค์หลักในการจัดตั้งกลุ่ม เพื่อต้องการให้อาชีพการทำสวนยางพาราซึ่งเป็นอาชีพหลักของเกษตรกรในภาคใต้ได้ผลิตยางแผ่นที่มีคุณภาพออกจำหน่าย โดยทางกลุ่มเกษตรกรทำสวนท่าอยู่ จะเป็นตัวแทนเกษตรกรชาวสวนยางพาราทำหน้าที่ประมูลราคาจากพ่อค้าเพื่อลดการเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลาง สมาชิกกลุ่มเกษตรกรทำสวนท่าอยู่จึงขายยางได้ราคาดีกว่าท้องตลาด และมีวัตถุประสงค์อื่นในการรวมกลุ่มอีกหลายประการ ดังนี้คือ ต้องการแนะนำให้ความรู้แก่เกษตรกรเกี่ยวกับการทำสวนยางพารา เช่น ความรู้ตั้งแต่การเตรียมพื้นที่ปลูก การคัดเลือกพันธุ์ยาง การดูแลรักษา การเปิดกรีดการทำยางแผ่นคุณภาพ ตลาดจนการหาตลาดจำหน่าย ซึ่งทางกลุ่มฯและคณะกรรมกลุ่มทุกคนจะแนะนำความรู้เหล่านี้แก่เกษตรที่เป็นสมาชิกของกลุ่มทุกวันพฤหัสบดี ส่วนคณะกรรมการจะมีการประชุมทุกเดือนโดยวาระการประชุมมีประเด็นเกี่ยวกับปัญหาที่เกษตรกรชาวสวนยางพาราต้องการคำแนะนำ และทุกๆปีทางกลุ่มจะมีการจัดอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกรทั้งที่เป็นสมาชิกกลุ่มและไม่ได้เป็นสมาชิก โดยมีการเชิญวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิทั้งภาครัฐและภาคเอกชนมาให้การอบรมอย่างสม่ำเสมอ

ในปัจจุบันนี้ทางกลุ่มได้รับเลือกจัดตั้งเป็นศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีชาวบ้านทางเกษตร จึงมีโครงการอบรมหลักสูตรต่างๆ เช่นการทำยางแผ่นคุณภาพ การผสมปุ๋ยยางพาราใช้เอง การปลูกพืชร่วมยาง เป็นต้น โดยแต่ละหลักสูตรทางกลุ่มได้ส่งเสริมให้สมาชิกของกลุ่มและเกษตรกรผู้สนใจเข้าร่วมการอบรมตามความสมัครใจและตลอดที่ได้มีการจัดอบรมจะได้รับความสนใจจากเกษตรกรเป็นอย่างดี ทั้งเกษตรกรในพื้นที่ตำบลท่าอยู่และในพื้นที่อำเภออื่นๆ

ต่อมาได้รับเลือกให้เป็นศูนย์เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้าน ศูนย์เรียนรู้เพื่อชีวิตที่ยั่งยืน ซึ่งอยู่ภายใต้การดูแลของสำนักงานเกษตรจังหวัดพังงา ได้จัดหลักสูตรการอบรมต่างๆขึ้น เช่นหลักสูตรการดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงและการทำการเกษตรตามแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่ โดยจัดให้มีหลักสูตรการอบรมดังต่อไปนี้ เช่น หลักสูตรการบริหารจัดการกลุ่ม หลักสูตรการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากน้ำยางสด หลักสูตรการปรับปรุงคุณภาพยางแผ่นเป็นต้น โดยมีกลุ่มเกษตรกรทำสวนท่าอยู่เป็นศูนย์กลาง ระหว่างชาวบ้านกับภาครัฐเป็นสถานที่อบรม และมีคณะกรรมการกลุ่มเป็นวิทยากรร่วมและเป็นผู้ประสานงานเพื่อให้การอบรมเผยแพร่ความรู้ได้ถ่ายทอดไปสู่เกษตรกรอย่างทั่วถึง จากการที่ทางกลุ่มเกษตรทำสวนยางพาราตำบลท่าอยู่ดำรงอยู่อย่างเข้มแข็งมาถึงปัจจุบันนี้เป็นที่ยอมรับของเกษตรกรและหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนทั้งในระดับชุมชนและระดับประเทศ

จึงได้รับการคัดเลือกจากสำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 7 ให้กลุ่มเกษตรกรทำสวนท่าอยู่เป็นจุดก่อตั้งโครงการหมู่บ้านวิชาการเกษตรขึ้น เพื่อเข้ามามีบทบาทในการช่วยเหลือเกษตรกรชาวสวนทั้งเกษตรกรชาวสวนยางพารา เกษตรกรชาวสวนผลไม้ เกษตรกรพืชไร่ และเกษตรกรผู้ทำนา เพื่อให้เกษตรกรได้ดำรงชีวิตการทำการเกษตรได้ตามหลักวิชาการมีความรู้ ความเข้าใจสามารถพัฒนาอาชีพด้านเกษตรกรรมให้เข้มแข็งมีรายได้เลี้ยงตนเองและเลี้ยงครอบครัวได้อย่างยั่งยืน"

จากการสัมภาษณ์ นายอวยชัย กิจประสงค์ อายุ 44 ปี บ้านเลขที่ 4/6 หมู่ที่ 2 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา เมื่อวันที่ 20 มกราคม 2552 และนายประทีป ตรีเพชร อายุ 51 ปี บ้านเลขที่ 1/5 หมู่ที่ 2 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงาเมื่อวันที่ 20 มกราคม 2552 ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า ในการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรทำสวนท่าอยู่กันขึ้นมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการต่อรองราคากับพ่อค้าคนกลางหลีกเลี่ยงการเอารัดเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลาง และเป็นศูนย์การแลกเปลี่ยนความรู้ทางด้านการเกษตร เป็นศูนย์กลางการอบรม ถ่ายทอดความรู้หลักวิชาการเกษตร ซึ่งวัตถุประสงค์เหล่านี้กลุ่มเกษตรกรทำสวนท่าอยู่ได้ดำเนินกิจกรรมจนบรรลุผลสำเร็จมาแล้วทั้งสิ้นเพราะทางกลุ่มเกษตรกรทำสวนท่าอยู่ได้ ปฏิบัติตามหลักปรัชญาของกลุ่ม คือ ร่วม รวม รักษ์ สามัคคี มีพลัง ซึ่งมีความหมายดังต่อไปนี้

ร่วม	คือ	ร่วมมือกันระหว่างคณะกรรมการและสมาชิก
รวม	คือ	รวมผลผลิตการเกษตรของสมาชิกเพื่อจำหน่าย
รักษ์	คือ	รักษาผลประโยชน์ของสมาชิก
สามัคคี	คือ	มีน้ำใจเป็นปึกแผ่นของสมาชิกกลุ่ม
มีพลัง	คือ	ความเหนียวแน่นสู่ความสำเร็จ

นอกจากนี้คณะกรรมการกลุ่มทุกคนต่างปฏิบัติตามกฎระเบียบของกลุ่มที่ร่วมกำหนดกันไว้อย่างเคร่งครัดโดยเฉพาะความซื่อสัตย์ ท่านประธานกลุ่มปฏิบัติเป็นแบบอย่างได้อย่างดีที่สุดคณะกรรมการกลุ่มทุกคนต่างศรัทธาและปฏิบัติตามกัน จึงทำให้กลุ่มเกษตรกรทำสวนท่าอยู่ดำรงอยู่ได้อย่างเข้มแข็งจนถึงปัจจุบันนี้ และคิดว่าการซื่อสัตย์ในการทำงาน การโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้คือภูมิปัญญาอันล้ำค่ากว่าสิ่งใดในการทำงานของกลุ่มฯได้บรรลุตามเป้าหมาย

สรุป การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้าน การรวมกลุ่มชาวสวนยางพาราเพื่อแก้ปัญหาพ่อค้าคนกลาง มีวัตถุประสงค์หลักร่วมกันคือรวมตัวกันนำยางพารามาขายร่วมกัน โดยให้

กลุ่มเกษตรกรทำสวนท่าอยู่ ทำหน้าที่รับซื้อยางโดยการประมูลราคาโดยตรงกับบริษัทรับซื้อยางไม่ผ่านพ่อค้าคนกลางเพื่อแก้ปัญหาพ่อค้าคนกลางเอาเปรียบด้านราคา

2) การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้าน การรวมกลุ่มเพื่อส่งเสริมการปรับปรุงคุณภาพในการผลิตยางแผ่น

จากการศึกษาเอกสาร

ได้ค้นพบการส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านการรวมกลุ่มเพื่อส่งเสริมการปรับปรุงคุณภาพในการผลิตยางแผ่น ดังรายละเอียดดังนี้

บำเพ็ญ เขียวหวาน ปัจจัยทางเกษตร เศรษฐกิจ สังคม และจิตวิทยาที่มีต่อการเป็นสมาชิกกลุ่มปรับปรุงคุณภาพยางแผ่นและขายยาง อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา(2550: 16) ได้ระบุไว้ว่า สาระสำคัญของการรวมกลุ่มเพื่อส่งเสริมคุณภาพในการผลิตยางแผ่น มีดังนี้ คือ

(1) หลักการ การรวม "กลุ่มปรับปรุงคุณภาพยางแผ่นและขายยาง" เป็นวิธีการส่งเสริมการเกษตรวิธีหนึ่งที่จะปรับปรุงคุณภาพยางแผ่นของเกษตรกรชาวสวนยางให้ดีขึ้น ทั้งยังช่วยให้เกษตรกรชาวสวนยางได้ในราคาสูงขึ้น เนื่องจากมีอำนาจในการต่อรองราคากับพ่อค้า โดยมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรให้ความรู้และคำปรึกษาแนะนำในการผลิต ตลอดจนประสานงานกับพ่อค้าในการจำหน่าย

(2) วัตถุประสงค์ เพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกรชาวสวนยางโดยการปรับปรุงคุณภาพยางแผ่นให้สูงขึ้นและขายยางแผ่นที่ปรับปรุงคุณภาพแล้วร่วมกัน

(3) ประโยชน์ของการรวมกลุ่มปรับปรุงคุณภาพยางแผ่นและขายยาง

- ยกระดับคุณภาพยางแผ่นให้สูงขึ้น
- เกษตรกรชาวสวนยางขายยางได้ในราคาสูงขึ้นและเป็นธรรม
- เพิ่มอำนาจในการต่อรองในด้านราคากับพ่อค้า
- ลดพ่อค้าคนกลาง
- ลดการเสียเปรียบของเกษตรกรในด้านการชั่งยาง
- ช่วยให้เกษตรกรรู้จักดำเนินธุรกิจร่วมกัน
- ช่วยให้เกิดพลังและความสามัคคีในหมู่เกษตรกรชาวสวนยาง
- เป็นแหล่งรับความรู้จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร
- ช่วยให้เกษตรกรเกิดการออมทรัพย์
- เป็นการเสริมสร้างค่านิยมในระบอบประชาธิปไตย

วารสารส่งเสริมการเกษตร ชิตนนท์ หูวานนท์ โลกวิชาการ (2552: 3) ได้ระบุไว้เกี่ยวกับการรวมกลุ่มของเกษตรกรว่า จากแนวคิดในด้านการพัฒนาทางการเกษตรให้พ้นความยากจนในด้านการสนับสนุนของภาครัฐควรจัดให้มีการรวมกลุ่มการผลิตเป็นการรวมผลผลิตของแต่ละฟาร์ม(ไร่นา) มาจัดระบบการผลิตการตลาดร่วมกัน มีประโยชน์หลายด้าน เช่น การกำหนดช่วงผลผลิตออกจำหน่าย การไม่แก่งแย่งด้านการตลาด การกำหนดราคาขายตามคุณภาพของสินค้าเกษตรกรรายย่อยควรใช้การรวมกลุ่มเพื่อการผลิตใช้ในการจัดหาตลาดและเพิ่มรายได้โดยมีผลผลิตจำหน่ายทั้งปี ซึ่งต้องเกิดจากการสมัครใจของเกษตรกรเองในการรวมกลุ่ม

เอกสารแนะนำกลุ่มเกษตรกรอำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา(2550: 2) ระบุไว้ว่า

กลุ่มเกษตรกรทำสวนท่าอยู่จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2517 มีสมาชิกทั้งหมดจำนวน 314 คน ดำเนินงานโดยคณะกรรมการกลุ่ม 14 ท่านโดยมีนายสมพงษ์ พรผล เป็นประธานบริหารกลุ่ม นายแฉล้ม วิริยะพัฒนาธรรม และนายประเสริฐ มิตรเจริญรัตน์ เป็นรองประธาน นายมนัส อินทรคุ้ม เป็นเหรัญญิก นายอวยชัย กิจประสงค์ เป็นเลขานุการกลุ่ม และคณะกรรมการบริหารกลุ่มอีก 9 ท่านร่วมกันบริหารกิจกรรมกลุ่มให้ประสบผลสำเร็จ ซึ่งมีวิธีการบริหารงานและการจัดการของกลุ่มคือ จัดตั้งคณะกรรมการบริหารงานและที่ปรึกษา แบ่งหน้าที่รับผิดชอบดูแลงานที่รับมอบหมายในแต่ละฝ่าย ประชุมคณะกรรมการประจำทุกเดือน ตรวจสอบสถานภาพทางบัญชีทุกเดือน ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง องค์กรเอกชน ติดต่อด้านตลาดและราคายางพาราทุกวัน แก้ไขปัญหาของกลุ่มที่เกิดขึ้นทันที โดยกิจกรรมของกลุ่มเกษตรกรทำสวนท่าอยู่ประกอบด้วยกิจกรรมดังต่อไปนี้ ปรับปรุงคุณภาพยางแผ่นและขายยางธนาคารหมู่บ้าน ตำบลท่าอยู่ จัดสวัสดิการสินเชื่อแก่สมาชิก รวบรวมผลผลิต ผลไม้ ตามฤดูกาล บริการผสมปุ๋ย เคมี และทำปุ๋ยอินทรีย์ จัดสวัสดิการร้านค้ากลุ่มเกษตรกร สนับสนุนการท่องเที่ยวเกษตร สนับสนุนความรู้ด้านการเกษตรแก่สมาชิก สนับสนุนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทำสวนท่าอยู่ ดำเนินการเปิดตลาดประมูลยางพารา ร่วมดำเนินการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลท่าอยู่

ผลงานของกลุ่มที่โดดเด่นดังนี้

- รวบรวมน้ำยางสดจากสมาชิก เพื่อทำยางแผ่นชั้นดี จำหน่าย
- ดำเนินการเปิดตลาดประมูลยางพารา
- ส่งเสริมการผสมปุ๋ยใช้เอง ในสวนยางและไม้ผล
- เป็นแกนนำขององค์กรเกษตรกรประจำตำบล
- เป็นแกนนำ ส่งเสริมความรู้ด้านการเกษตร

- สนับสนุนสถานที่ตั้งศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลท่าอยู่

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านการรวมกลุ่มเพื่อส่งเสริมการปรับปรุงคุณภาพในการผลิตยางแผ่น ดังรายละเอียดดังนี้

จากการสัมภาษณ์ นายแฉล้ม วิริยะพัฒนาธรรม อายุ 56 ปี บ้านเลขที่ 20/1 หมู่ที่ 5 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา เมื่อวันที่ 20 มกราคม 2552 ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า

" วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกลุ่มขึ้นมานั้นเพราะต้องการให้มีศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนความรู้กันทางการเกษตร เป็นจุดสาธิตภูมิปัญญาต่างๆของเกษตรกร และที่เป็นศูนย์รวมการจำหน่ายยางพารา โดยทางกลุ่มเกษตรกรทำสวนทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการให้ความรู้เทคนิควิธี ภูมิปัญญาชาวบ้านต่างๆเกี่ยวกับการทำยางแผ่นคุณภาพดีแก่เกษตรกรชาวสวนยางพาราบ้านท่าอยู่ เช่นภูมิปัญญาการทำยางแผ่นให้ปราศจากฟองอากาศ ต้องกวนยางอย่างไร เพราะหากเกษตรกรทำยางแผ่นได้สวย บางสะอาด แต่ถ้าแผ่นยางมีฟองอากาศก็จะต้องตัดเกรดยางลงเป็นยางคุณเกรดต่ำ จึงต้องระมัดระวังการทำแผ่นยางไม่ให้เกิดฟองอากาศ โดยเฉพาะให้ช่วงหน้าแล้งเกิดฟองอากาศได้ง่าย ต้องมีวิธีกวนคือ อย่ากวนมากจนเกินไป จังหวะการกวน ต้องสม่ำเสมอ อย่ากวนกลับไปกลับมาจะทำให้ฟองอากาศกลบอยู่ด้านล่าง ไม่สามารถกวาดฟองอากาศทิ้งได้ และเป็นผู้ประสานงานดำเนินการเปิดตลาดประมูลราคายางพารา เพื่อลดการเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลาง ซึ่งตั้งแต่ทางกลุ่มได้ดำเนินกิจการมาทางกลุ่มได้เป็นศูนย์การแนะนำถ่ายทอดความรู้ทางการเกษตรให้แก่เกษตรกรตลอดมา จนทางกลุ่มได้รับการก่อตั้งเป็นศูนย์บริการ และถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลท่าอยู่จากจังหวัดพังงา นอกจากนี้ทางกลุ่มยังมีผลงานเด่นอีกมากมายเช่น การรับซื้อน้ำยางสดจากสมาชิกกลุ่มเพื่อทำยางแผ่นชั้นดีจำหน่าย จัดตั้งธนาคารหมู่บ้าน จัดตั้งร้านสวัสดิการจำหน่ายอุปกรณ์ทางการเกษตรในราคาถูกกว่าท้องตลาดกับสมาชิก การดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงของกลุ่มเกษตรกรทำสวนท่าอยู่เพราะสมาชิกทุกคนในกลุ่มต่างมีความตั้งใจจริงในการทำงานเพื่อพัฒนาอาชีพทางการเกษตรให้แก่เกษตรกร คณะกรรมการกลุ่มมีความซื่อสัตย์ และมีความมุ่งมั่นในการดำเนินกิจการกลุ่มฯเพื่อเกษตรกรอย่างต่อเนื่อง

จากการสัมภาษณ์ นายมนัส อินทรคุ้ม อายุ 68 ปี บ้านเลขที่ 30 หมู่ที่ 2 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงาเมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2552 ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า การ

ที่เกษตรกรได้รวมกลุ่มกันจัดตั้งเป็นกลุ่มเกษตรกรทำสวนท่าอยู่นั้นนับว่าเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านในการดำรงอาชีพเกษตรกรรมของเกษตรกร เพราะการรวมกลุ่มกัน ทำให้รวบรวมผู้ที่มีความรู้ความชำนาญในแต่ละสาขาด้านการเกษตรเข้าด้วยกัน เช่น ผู้ที่มีประสบการณ์มีภูมิปัญญาในการทำสวนยางพาราก็มาเป็นผู้นำด้านการให้ความรู้และแก้ปัญหาการทำสวนยางพารา มารวมกลุ่มกันแลกเปลี่ยนความรู้และแก้ปัญหาในเรื่องที่ตนเองถนัด ดังเช่นกลุ่มเกษตรกรทำสวนท่าอยู่กลุ่มนี้ก็เป็นกลุ่มที่ก่อตั้งขึ้นและดำเนินกิจกรรมของกลุ่มจนประสบความสำเร็จ และเป็นที่ยอมรับทั้งภาครัฐและภาคเอกชนจนได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ เช่น จากสำนักงานเกษตรจังหวัดพังงา สำนักงานเกษตรอำเภอตะกั่วทุ่ง ทั้งในด้านความรู้ทางวิชาการ และด้านทุนการจัดอบรมเป็นประจำทุกปี โดยหัวข้อการอบรมที่จะต้องมีทุกครั้งคือ การอบรมการทำยางแผ่นคุณภาพดีเพื่อจำหน่ายทุกครั้งที่มีการอบรมจะได้รับความสนใจจากเกษตรกรชาวสวนยางพาราทุกครั้ง และทุกคนต่างมุ่งมั่น แข่งขันกันยางแผ่นที่มีคุณภาพและมาตรฐานเพราะทุกคนได้เห็นข้อแตกต่างทางด้านราคา ระหว่างยางแผ่นที่ได้มาตรฐานกับยางแผ่นที่คุณภาพไม่ผ่านเกณฑ์ ราคาแตกต่างกันมาก เกษตรกรชาวสวนยางพาราชุมชนท่าอยู่จึงมุ่งมั่นที่จะผลิตยางแผ่นให้ได้คุณภาพเพราะไม่ขาดทุนเมื่อนำมาจำหน่าย

สรุป การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านการรวมกลุ่มเพื่อส่งเสริมการปรับปรุงคุณภาพในการผลิตยางแผ่น จากการศึกษาจากเอกสารและจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกได้สาระสำคัญเป็นไปในแนวทางเดียวกันคือ การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านด้านการจัดการการรวมกลุ่ม เกิดจากความต้องการหาทางปรับปรุงคุณภาพยางของชาวสวนยางให้ได้คุณภาพดีขึ้นจึงให้ชาวสวนยางนำยางแผ่นมาขายรวมกันในวันเดียวกันพร้อมทั้งมุ่งเน้นให้ชาวสวนยางทำยางแผ่นอย่างมีคุณภาพดีทัดเทียมกันทุกคน

3) การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ยางพาราภูมิปัญญาชาวบ้าน

จากการศึกษาเอกสาร

ได้ค้นพบการส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ยางพาราภูมิปัญญาท้องถิ่น การทำลูกบอลมหัศจรรย์ การทำตุ๊กตายางฟองน้ำและของที่ระลึก การประดิษฐ์ดอกไม้จากใบยางพารา ดังรายละเอียดดังนี้

สมพงษ์ พรผล เอกสารการฝึกอบรมหลักสูตร การเรียนรู้เพื่อพัฒนาชีวิตที่ยั่งยืน (2550: 25-26) ได้ระบุไว้ว่า

1) ภูมิปัญญาชาวบ้านด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ยางพารา การทำลูกบอลมหัศจรรย์ผลิตภัณฑ์จากน้ำยางสด มีรายละเอียดดังนี้ ลูกบอลมหัศจรรย์ผลิตภัณฑ์จากน้ำยางสด

โดยการนำน้ำยางที่เหลือจากการทำยางแผ่นมาทำเป็นแผ่นเล็กๆบางๆ นำมาเย็บติดกัน เป็นแผ่นเดียว เป็นรูปทรงกลมคล้ายลูกโป่ง แล้วเป่าลมให้ตึง หลังจากนั้นเอาเศษยางพารา(ขี้ยาง)ที่เป็นเส้นมาพันให้รอบลูกโป่ง แล้วนำไปเตะเล่นเป็นลูกบอล ต่อมาได้คิดพัฒนารูปแบบการทำโดยใช้ลูกโป่งมาเป่าลมให้ตึงแล้วใช้น้ำยางสดผสมสีทาลงบนแผ่นกระดานตากแดดให้แห้ง แล้วเอาลูกโป่งที่เป่าลมแล้วมาพันกับแผ่นยางที่แห้งแล้วให้รอบลูกโป่ง และทดสอบความยืดหยุ่นจนได้คุณภาพที่ต้องการ

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ยางพารา การทำลูกบอลมหัศจรรย์ผลิตภัณฑ์จากน้ำยางสด ได้ค้นพบภูมิปัญญาชาวบ้านการทำลูกบอลจากน้ำยางสดดังนี้

จากการสัมภาษณ์ นายมนัส อินทรคุ้ม อายุ 68 ปี บ้านเลขที่ 30 หมู่ที่ 2 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงาเมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2552 และนายอวยชัย กิจประสงค์ อายุ 44 ปี บ้านเลขที่ 4/6 หมู่ที่ 2 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา เมื่อวันที่ 20 มกราคม 2552 ได้ให้ข้อมูลไว้สอดคล้องกันว่า ความเป็นมาในการทำบอลยาง การทำสวนยางแต่อดีตของคนภาคใต้ ส่วนใหญ่มักจะมีลูกๆติดตามไปช่วย พ่อ-แม่ทำงานด้วย ในระหว่างรอช่วยพ่อ-แม่เก็บน้ำยาง เด็กๆ มักจะพากันลอกเอาเศษยางจากรอยกรีดเก่ามาทำเป็นลูกกลมๆ เพื่อนำไปเล่นระหว่างการรอพ่อ-แม่กรีดยาง ซึ่งการเล่นโดยนำเศษยางพารามาทำเป็นลูกกลมๆ ได้เล่นสืบทอดกันมาและเป็นแรงบันดาลใจให้ นายมนัส อินทรคุ้ม เกษตรกรตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จ. พังงา คิดปรับปรุงพัฒนาขึ้นมาเรื่อยๆ จากการทำลูกกลมๆจากเศษยาง มาเป็นลูกบอลโดยการนำน้ำยางที่เหลือจากการทำยางแผ่นมาประดิษฐ์ลูกบอล ซึ่งมีวิธีการง่ายๆและประหยัดค่าใช้จ่ายคือ นำลูกโป่งมาเป่าลมให้มีขนาดเท่ากับกำปั้น มัดปากลูกโป่งด้วยส่วนปลายของลูกโป่งที่เหลือให้แน่น จากนั้นนำน้ำยางพาราที่เหลือจากการทำยางแผ่นมาชุบฟองน้ำแล้วนำไปทาบางๆบนแผ่นไม้กระดานอัดตากแดดให้น้ำยางแห้งใสประมาณ 7-10 นาที พอลอกออกได้ แล้วนำลูกโป่งที่เป่าลมเตรียมไว้มาพันรอบลูกโป่งจนตึงแล้วทดสอบความยืดหยุ่นเมื่อได้ตามที่เราต้องการก็สามารถนำมาเล่นได้

สรุป การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ยางพาราภูมิปัญญาชาวบ้านการทำลูกบอลมหัศจรรย์ จากการศึกษาจากเอกสารและจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ได้สาระสำคัญซึ่งสอดคล้องกันคือ การทำลูกบอลมหัศจรรย์จากน้ำยางสดเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านของนายมนัส อินทรคุ้ม ได้พัฒนารูปแบบในการทำลูกบอลมหัศจรรย์หลายครั้งจึงได้วิธีที่สะดวกและรวดเร็วที่สุดคือ การทำโดยใช้ลูกโป่งมาเป่าลมให้ตึงแล้วพันกับแผ่นยางที่แห้งแล้วให้รอบลูกโป่งจนลูกโป่งมีความยืดหยุ่นตามที่ต้องการ

2) ภูมิปัญญาชาวบ้านด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ยางพารา การทำตุ๊กตายางฟองน้ำและของที่ระลึก

จากการศึกษาเอกสาร

ได้ค้นพบภูมิปัญญาชาวบ้านด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ยางพารา การทำตุ๊กตายางฟองน้ำและของที่ระลึกโดยมีรายละเอียดดังนี้

เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนตำบลท่าอยู่ กลุ่มเกษตรกรทำสวนท่าอยู่แปรรูปผลิตภัณฑ์น้ำยางพารา (2550: 23) ได้ระบุว่า เนื่องจากทางกลุ่มต้องการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะเพื่อเป็นอนุสรณ์เตือนใจให้รำลึกถึงเหตุการณ์มหันตภัย "สึนามิ" (TSUNAMI) จึงเป็นแรงบันดาลใจให้ทางกลุ่มเกษตรกรทำสวนท่าอยู่ ได้ประดิษฐ์งานศิลปะ 3 มิติด้วยการใช้วัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่น คือ น้ำยางพาราผลิตออกมาเป็นสินค้าที่ระลึก เพื่อให้ผู้คนทั่วไปได้ระลึกถึงเหตุการณ์ "สึนามิ" ตลอดไป

จากโครงการแปรรูปผลิตภัณฑ์ยางพาราภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มเกษตรกรทำสวนท่าอยู่ ได้ระบุไว้ว่า น้ำยางสดจากยางพารา นอกจากเกษตรกรจะนำไปแปรรูปเป็นยางแผ่นแห้งและนำไปขายเป็นน้ำยางสดแล้ว ทางกลุ่มเกษตรกรทำสวนท่าอยู่ยังมีการส่งเสริมให้เกษตรกรนำน้ำยางสดมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์จากน้ำยางพารา เช่น ตุ๊กตาฟองน้ำ พวงกุญแจรูปสัตว์ต่างๆ อุปกรณ์ศึกษาอบรมทางการแพทย์ ของที่ระลึกต่างๆ เพื่อเป็นรายได้เสริมให้แก่เกษตรกร ซึ่งสินค้าเหล่านี้ที่สมาชิกในกลุ่มเกษตรกรทำสวนท่าอยู่ประดิษฐ์ออกมาจะนำไปออกร้านจำหน่ายในงานเทศกาลต่างๆที่ทางจังหวัดหรือประเทศจัดขึ้น เช่นนำไปจำหน่ายที่เมืองทองธานีมีรายได้ปีละประมาณ 240, 000 บาท

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เกี่ยวกับการส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ยางพารา การทำตุ๊กตายางฟองน้ำและของที่ระลึก ได้ค้นพบภูมิปัญญาชาวบ้านที่ควรนำมาส่งเสริมคือการแปรรูปน้ำยางเป็นตุ๊กตายางฟองน้ำ การแปรรูปเป็นของที่ระลึกดังรายละเอียดดังนี้

จากการสัมภาษณ์ นายประเสริฐ มิตรเจริญรัตน์ อายุ 53 ปี บ้านเลขที่ 24/2 หมู่ที่ 2 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา เมื่อวันที่ 20 มกราคม 2552 ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า จากการที่กลุ่มเกษตรกรทำสวนท่าอยู่ได้จัดทำโครงการแปรรูปผลิตภัณฑ์น้ำยางพาราภูมิปัญญาท้องถิ่นและได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ จากจังหวัดพังงาให้เงินทุนสนับสนุนและได้จัดทำหลักสูตรเพื่ออบรมสาธิตการทำผลิตภัณฑ์จากน้ำยางพารา เพื่อให้เกษตรกรชาวสวนยางพารามีรายได้เสริมในช่วงฤดูกาลปิดยาง และเพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกรในช่วงหน้าฝนซึ่งไม่สามารถกรีดยางได้ ซึ่งจากประสบการณ์การเป็นผู้ฝึกสอนโครงนี้ได้รับการตอบอย่างดีต่อเกษตรกรเพราะผลิตภัณฑ์จากน้ำยางพาราเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความต้องการของท้องตลาดสูง เช่น ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกเรือตรวจการณ์ ต. 813 เป็นที่ต้องการสำหรับร้านขายของที่ระลึกสำหรับ

นักท่องเที่ยวมาก หรือลูกบอลมหัศจรรย์เมื่อไปออกร้านจำหน่ายที่เมืองทองธานีหรืองานเทศกาลประจำปีร่วมกับจังหวัดพังงา ความต้องการของผู้ซื้อมีมาก ผลิตได้ไม่เพียงพอต่อความต้องการ ส่วนผลิตภัณฑ์อื่นๆก็ได้รับการตอบรับสูง เช่น ตัวอย่างเต้านมเทียมซึ่งได้ทำเสนอให้แก่โรงพยาบาลพังงาเพื่อสาธิตวิธีการหามะเร็งเต้านมด้วยตนเอง ในขณะนี้หลายโรงพยาบาลได้ติดต่อสั่งผลิตภัณฑ์เต้านมเทียมจากน้ำยางพารามากขึ้น ดังนั้นน้ำยางพาราหากนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่เกษตรกรสามารถทำได้เองจะเป็นสินค้าที่ส่งเสริมรายได้เพิ่มให้แก่เกษตรกรและเป็นการเพิ่มมูลค่าของน้ำยางพาราให้เกิดประโยชน์มากยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับนโยบายของประเทศที่สนับสนุนให้เกษตรกรหันมาใช้ผลิตภัณฑ์จากยางพาราในประเทศมากขึ้น

สรุป การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ยางพารา การทำตุ๊กตายางฟองน้ำและของที่ระลึก จากการศึกษาจากเอกสารและจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกได้สาระสำคัญที่สอดคล้องกันคือน้ำยางพารานอกจากจะนำมาแปรรูปเป็นยางแผ่นเพื่อจำหน่าย หรือนำไปจำหน่ายในรูปของน้ำยางสดแล้วนั้น ในชุมชนท่าอยู่ได้ส่งเสริมให้เกษตรกรนำมาแปรรูปเป็นตุ๊กตายางฟองน้ำ และของที่ระลึกซึ่งเป็นรายได้เสริมอย่างดีให้แก่เกษตรกรชาวสวนยางพาราในชุมชนท่าอยู่ในช่วงฤดูกาลปิดยาง และในฤดูฝนซึ่งไม่สามารถกรีดยางได้

3) *ภูมิปัญญาชาวบ้านด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ยางพารา การประดิษฐ์ดอกไม้จากใบยางพารา*

จากการศึกษาเอกสาร

ได้ค้นพบ ภูมิปัญญาชาวบ้านการประดิษฐ์ดอกไม้จากใบยางพารา ดังรายละเอียดดังนี้

บันทึกภูมิปัญญาท้องถิ่น “ดอกไม้ศรีพังงา” อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา (2549: 2) ได้ระบุไว้ว่า การผลิตดอกไม้จากใบยางพาราซึ่งมีคุณสมบัติพิเศษกว่าใบไม้ทั่วไป คือ เส้นใยเหนียว ไม่ขาดหรือยับง่าย มีลักษณะโปร่งใส นำมาประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์ต่างๆ เช่น ดอกไม้ผีเสื้อ โบว์ติดผม มีความสวยงาม ใบยางพารา สามารถย่อยสลายได้ง่ายไม่ก่อเกิดมลภาวะ ไม่เป็นปัญหากระทบต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ยังเป็นการเอาสิ่งที่ไร้คุณค่ามาใช้ประโยชน์ก่อให้เกิดรายได้ กลุ่มดอกไม้ศรีพังงา ได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี 2532 โดยนางเอมอร พิกุลผล ซึ่งประกอบอาชีพทำสวนยางพารา แต่เนื่องจาก ในช่วงฤดูฝนไม่สามารถกรีดยางได้ ชาวบ้านประสบปัญหาขาดแคลนรายได้ นางเอมอร พิกุลผล จึงได้มีความคิดเกิดขึ้นเมื่อเห็นใบยางพาราถูกน้ำแช่จนเปื่อย จะเห็นเส้นใยสีขาว มีความเหนียวและไม่ขาดง่าย คุณสมบัติคล้ายๆ กับใยผ้าออแกนซ่า (ผ้า

แกนซ่าหรือผ้าซับใน) ซึ่งสมัยก่อนมีการเอาผ้าออกแกนซ่ามาทำเป็นดอกไม้แห้งรูปแบบต่างๆ ได้สวยงามมาก จึงมีความคิดว่าใบยางพาราน่าจะมาประดิษฐ์แปรรูปเป็นดอกไม้ได้เช่นกัน จึงได้เก็บใบยางพารามาลองทำเส้นใย ในปีเดียวกัน นางสาวิตรี เกษมศรี เจ้าหน้าที่เคหะกิจเกษตรปฏิบัติงานในพื้นที่ และได้พบปะพูดคุยกับนางเอมอร พิกุลผล และเพื่อนบ้านที่สนใจรวม 4 คน ได้ทดลองนำเอาใบยางพารามาทำดอกไม้ ทดลองวางจำหน่ายในงานเทศกาลต่างๆ แต่ต่อมาได้เป็นการสั่งสมประสบการณ์ในการประดิษฐ์ดอกไม้และพัฒนาฝีมือ ทดลองประดิษฐ์ดอกไม้หลากหลายชนิดมากขึ้น กลุ่มได้เปิดสมาชิกเพิ่มตามลำดับ

ต่อมาในปี พ.ศ. 2535 ได้มีวิทยากรจากศูนย์ศิลปาชีพบางไทร ได้เข้ามาอบรมการประดิษฐ์ดอกไม้ในรูปแบบใหม่ๆ ให้กับทางกลุ่ม เช่น ดอกลิลลี่ ดอกมีเรีย ดอกบัวตอง ฯลฯ

ปี พ.ศ.2535 นายจุลินทร์ ลักษณวิศิษย์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดพังงา ได้เยี่ยมชมกลุ่มดอกไม้จากใบยางพารา และได้ตั้งชื่อว่า "ดอกไม้พังงา"ตั้งแต่นั้นมาดอกไม้ใบยางพาราจึงได้รับความนิยมและกล่าวขวัญถึงความสวยงามและความคงทนตลอดมา

ปี พ.ศ. 2536 ทางจังหวัดพังงาได้เชิญวิทยากรจากประเทศญี่ปุ่น เข้ามาให้การอบรมเกี่ยวกับการลงสี และได้ทำดอกไม้รูปแบบใหม่

ปี พ.ศ. 2543 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จเยี่ยมจังหวัดพังงา ทางกลุ่มได้นำดอกไม้ถวาย ท่านทรงประทับใจในความสวยงามของดอกไม้ จึงทรงขนานนามให้ดอกไม้พังงาว่า "ดอกไม้ศรีพังงา"

อริศรา บันทึกศิลปวัฒนธรรมไทย (2537: 66) ได้ระบุไว้ว่า ยางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ซึ่งนอกจากเกษตรกรจะเก็บเกี่ยวผลผลิตจากน้ำยางพาราแล้ว "คุณสาวิตรี เกษมศรี" เคหกิจอำเภอตะกั่วป่า ได้เกิดแนวคิดนำใบยางพาราทำเป็นอาชีพเสริมยามว่าง โดยนำใบยางพาราสดไม่ใช่ใบแก่และอ่อนเกินไปมาแช่น้ำไว้ประมาณ 20 วัน แล้วนำขึ้นมาแปรงเนื้อใบจนหลุด เหลือแต่โครงร่างใบ จากนั้นนำลงไปแช่คลอรีนกับไฮเตอร์ 1 คืนแล้วมาล้างน้ำให้สะอาดอีกครั้ง ก่อนจะนำไปผึ่งลมให้แห้ง จะได้ใบยางพาราสีขาวซึ่งเป็นส่วนของกลีบดอก หากต้องการให้เป็นสีก็นำไปย้อมสีด้วยวิธีเดียวกันกับการทำดอกไม้ประดิษฐ์จากผ้า คุณสมบัติของดอกไม้ที่ประดิษฐ์จากใบยางพารา จะเหนียวและคงทนแมลงไม่กัดกิน และถ้าไม่ถูกน้ำจะไม่ขึ้นราแต่ห้าม

ถูกแดด เพราะจะทำให้ใบแห้งกรอบ สามารถนำมาประดิษฐ์ดอกไม้ได้หลายชนิด เช่น ดอกลิลลี่ ดอกสายรุ้ง ดอกแคทลียา ดอกแกรดิโอรัส ดอกยิปโซ ดอกทานตะวัน และดอกไฮริส เป็นต้น ส่วนประเภทเครื่องประดับสามารถทำเป็นตุ้มหู ดอกไม้ติดเสื้อ หรือจะนำไปประดิษฐ์เป็นของชำร่วยและของที่ระลึกต่างๆ อีกมากมาย ดอกไม้จากใบยางพารานี้มีวางขายที่พังงาและภูเก็ต ส่วนในกรุงเทพมีวางขายอยู่หลายแห่ง ที่กรมส่งเสริมการส่งออกก็มีขาย ช่อใหญ่ก็ประมาณ 500 บาท ถ้าช่อเล็กลงมาหน่อยก็ราว 370 บาท แต่ถ้านำไปจัดแจกันขายทั้งแจกกันจะอยู่ในราคาประมาณ 1,500 บาทเดี๋ยวนี้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจังหวัดพังงาชื่นตาบานกันมากขึ้นมีเวลาว่างเมื่อไรก็มาช่วยกันประดิดประดอยดอกไม้สวยๆ ขาย รายได้เสริมเดือนหนึ่งเกือบสี่พันบาทต่อคนทำให้มีฐานะร่ำรวยขึ้นกว่าแต่ก่อน

วารสารหญิงไทย มันสมองกับสองมือ (2541: 115) ได้ระบุไว้ว่า คุณอภิรดี ทองมังกร อาจารย์ประจำภาควิชาผลิตภัณฑ์วัสดุท้องถิ่น โรงเรียนเทศบาลบ้านท้ายช้าง อำเภอเมือง จังหวัดพังงา ได้เริ่มงานประดิษฐ์ดอกไม้ที่ทำมาจากใบยางพาราหรือที่ชาวพังงาเรียกติดปากว่า "ดอกไม้พังงา" ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากนายกเทศมนตรี เทศบาลเมืองพังงา เพื่อเป็นโครงการนำร่องสอนให้แก่เด็กนักเรียนมัธยมศึกษา ขยายโอกาสของโรงเรียนแห่งนี้ ซึ่งเด็กส่วนใหญ่มีฐานะยากจนให้มีงานและรายได้เสริมระหว่างเรียน ต่อมาโครงการนี้ได้รับการสนับสนุนจาก "คุณจุลินทร์ ลักษณะวิศิษฐ์" สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดพังงา ซึ่งสมัยนั้นมีตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ได้เชิญผู้เชี่ยวชาญด้านการประดิษฐ์ดอกไม้แห้ง การออกแบบและจัดดอกไม้มาอบรมให้ความรู้แก่บรรดาข้าราชการกลุ่มผู้นำแม่บ้านและชาวสวน เพื่อมุ่งส่งเสริมให้บุคคลเหล่านี้มีอาชีพและรายได้เสริม ซึ่งนับเป็นการพัฒนาท้องถิ่นให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น จากการอบรมครั้งนั้นส่งผลให้งานหัตถกรรมด้านการประดิษฐ์ดอกไม้จากใบยางพาราเริ่มได้รับความสนใจจากกลุ่มเกษตรกรชาวสวนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ช่วงระยะ 3-4 ปีที่ผ่านมา คุณอภิรดีจึงต้องมีหน้าที่เป็นวิทยากรไปอบรมให้ความรู้แก่กลุ่มแม่บ้าน คุณอภิรดี กล่าวว่า "จากใบยางพาราที่เคยถูกทอดทิ้งอย่างไร้ค่า ให้เน่าเปื่อยไปตามกาลเวลากลายเป็นสิ่งที่มีราคาสามารถทำรายได้ให้แก่ชาวสวนอย่างมาก โดยเฉพาะที่หมู่บ้านซีน้อย อ.ตะกั่วทุ่ง จ.พังงา เกษตรกรได้รวมกลุ่มกันทำเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือนจำหน่ายผลิตภัณฑ์ดอกไม้ที่ทำจากใบยางพาราในแต่ละเดือน ทุกครอบครัวจะมีรายได้ไม่ต่ำกว่า 10,000 บาท ต่อเดือน แต่ในบางหมู่บ้านทำใบ

ยางพาราแห้งออกมาขายเพียงอย่างเดียวราคาตกประมาณร้อยละ 100 บาท ถ้าเป็นใบยางพารา ขนาดใหญ่ลอกเยื่อใบออกยากราคาขายก็จะแพงขึ้นตามไปด้วยตกใบละ 2-3 บาท ทำให้ชาวสวนมีความเป็นอยู่ดีขึ้นได้ ดอกไม้พังงาจะได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศ สร้างชื่อเสียงให้แก่ชาวจังหวัดพังงาได้ภูมิใจ เพราะนอกจากจะสวยงามเหมือนจริงแล้ว ดอกไม้พังงายังคงทนเก็บไว้ได้นานนับปี

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ยางพารา การประดิษฐ์ดอกไม้จากใบยางพาราดังรายละเอียดดังนี้

จากการสัมภาษณ์ นางเอมอร พิกุลผล อายุ 49 ปี บ้านเลขที่ 14/6 หมู่ที่ 5 อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัด พังงา เมื่อวันที่ 20 มกราคม 2552 ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า อาชีพหลักของคนจังหวัดพังงาคือ การทำสวนยางพาราหลังจากการเสร็จกิจจากการประกอบอาชีพการกรีดยางในแต่ละวันแล้ว จะมีเวลาว่าง การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์จึงเกิดขึ้นในความคิดของคนที่ต้องการหางาน เพื่อให้มีรายได้เพิ่มมาช่วยเหลือครอบครัว และต้องการให้เด็กๆลูกหลานในครอบครัวของแต่ละบ้านได้รู้จักการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ไม่หันเหไปหายาเสพติด หรือเล่นเกมส์ เล่นการพนัน จึงทำให้กลุ่มแม่บ้านเกิดการรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมรวมกันเพื่อให้ครอบครัวอบอุ่น รักใคร่ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ดังนั้นจึงได้เกิดความคิดที่จะหาทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ และเล็งเห็นว่าใบยางที่หล่นอยู่เกลื่อนพื้นสวนยางนั้นมีมากมาย ประกอบกับเวลาว่างหลังจากกรีดยางแล้วหากมีการรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์และสร้างรายได้เพิ่มเติมให้แก่เกษตรกรชาวสวนยางด้วยแล้วก็จะเป็นสิ่งที่ดีมากๆ ดังนั้นจึงเกิดความคิดขึ้นคือใบยางพาราน่าจะใช้ประโยชน์อะไรได้บ้างไหม ต่อมาหลังจากนั้นจึงได้รวมกลุ่มถามความคิดเห็นกันภายในกลุ่มว่าแต่ละคนมีความเห็นอย่างไรสิ่งหนึ่งที่เหมือนกันคือน่าจะนำมาประดิษฐ์ดอกไม้ได้ จึงได้ทดลองทำและศึกษาหาความรู้จากที่อื่นๆ เพื่อนำมาพัฒนาความรู้เดิมจากการลองผิดลองถูกหลายๆครั้งจึงนำไปสู่การปฏิบัติจริง จนกระทั่งได้ดอกไม้ยางพาราที่สวยงามในที่สุด มีลักษณะเด่นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่มซึ่งเป็นจุดขายที่สามารถเผยแพร่ชื่อเสียงให้แก่กลุ่มฯได้เป็นอย่างมากผลิตภัณฑ์เป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคทั้งในประเทศและต่างประเทศจนกลุ่มสามารถมีเว็บไซต์เป็นของกลุ่มฯรับสั่งซื้อผลิตภัณฑ์ได้สะดวก นอกจากนี้ยังได้รับความสนใจจากชาวไทยและชาวต่างชาติมาศึกษาดูงานที่กลุ่มโดยตรง รวมถึงการพิมพ์เผยแพร่ผลงานในนิตยสาร วารสารงานฝีมือมาโดยตลอดเพราะ

เป็นผลิตภัณฑ์ที่มาจากธรรมชาติ ปรุงแต่งสีสันโดยฝีมือมนุษย์ทำให้เกิดคุณค่าด้วยจินตนาการสร้างสรรค์เป็นที่ชื่นชอบและยอมรับ ปัจจุบันกลุ่มดอกไม้ศรีพังงา ได้มีการขยายด้านการตลาดอย่างต่อเนื่องจนสามารถมีตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ ในประเทศ เช่น กรุงเทพมหานคร และจังหวัดอื่นๆหลายจังหวัด หรือออกร้านจำหน่ายตามงานเทศกาลต่างๆหรือตามงานที่ส่วนราชการเชิญมาหรือเอกชนจัดขึ้น นอกจากนี้ยังมีการรับสั่งทำพิเศษตามความต้องการของลูกค้า ส่วนตลาดในต่างประเทศ เช่นประเทศเดนมาร์กเกาหลี อินโดนีเซีย ออสเตรีย มาเลเซีย โดยรับสั่งทำตามความต้องการที่ต่างประเทศสั่งมา จนถึงทุกวันนี้ทางกลุ่มฯได้มีเวบไซต์ในโครงการไทยตำบลดอทคอม www.Thaitumbon.com

สรุป การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้าน การแปรรูปผลิตภัณฑ์ยางพาราภูมิปัญญาชาวบ้าน การประดิษฐ์ดอกไม้จากใบยางพารา เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านที่ควรนำมาส่งเสริม โดยจากการศึกษาจากเอกสารและจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกมีสาระสำคัญที่สอดคล้องกันดังรายละเอียดดังนี้ ในช่วงฤดูฝนเกษตรกรไม่สามารถกรีดยางพาราได้ จึงได้รวมกลุ่มกันคิดประดิษฐ์ดอกไม้จากใบยางพาราออกจำหน่ายเป็นรายได้เสริม

4) การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านการทำสวนยางพาราก่อเกิดภูมิปัญญาชาวบ้าน

จากการศึกษาเอกสาร

ได้ค้นพบการส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านการทำสวนยางพารา เช่น การเกิดวิถีสังคมสัมพันธ์ ระบบการแบ่งปันที่ยุติธรรม เกิดวิถีรักธรรมชาติและการอนุรักษ์ธรรมชาติ ดังรายละเอียดดังนี้

ณรงค์ เพชรประเสริฐ (2548: 73-80) ได้ระบุไว้ว่า ยางพาราก่อเกิดภูมิปัญญาท้องถิ่น เริ่มมาจากตัวอย่างการเกิดกลุ่มยมนาของประยงค์ รณรงค์ ซึ่งมีที่มาจากความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดระหว่างชาวนา ชาวเขา ชาวนาเสร็จหน้านาขึ้นเขาหาของป่า ชาวเขาในหน้านาลงเขามาช่วยชาวนาทำนา เกิดการแลกเปลี่ยนกันระหว่างชาวเขาและชาวนาเกิดการพึ่งพาอาศัยกันจากความสัมพันธ์อันดีต่อกันมาตลอดจึงได้พัฒนาต่อยอดมาเป็น “กลุ่มยมนา” มีที่มาจาก ยาง ผลไม้ นาข้าว (ย = ยาง ม = ผลไม้ นา = นาข้าว) กลุ่มยมนาเป็นฐานเครือข่ายความคิดของกลุ่มชาวสวน ชาวนา ชาวสวนยางพาราในจังหวัดนครศรีธรรมราช จึงเป็นที่มาของภูมิปัญญา

เครือข่าย การคิดค้นนวัตกรรมทางเศรษฐกิจและสังคม ในเรื่องตลาด ในเรื่องการปรับปรุงพันธุ์ เกิดกระบวนทัศน์ใหม่ มองชาวสวนยางพาราในฐานะผู้ร่วมคิด ผู้ริเริ่ม เช่น ชาวสวนยางพาราค้นพบต้นยางกลายพันธุ์ การกลายพันธุ์ ชาวสวนยาง ค้นพบจากการสังเกต ฉะนั้นผู้ที่ค้นพบจากการสังเกต คือคนที่ทำมากับมือ ทางพุทธศาสนา เรียกว่า "ภาวนา มายะปัญญา" การทำซ้ำๆซากๆ การสังเกตประจำ ทำให้การค้นพบเกิดขึ้น ทางใต้มีเรื่องการกลายพันธุ์บ่อยๆ เช่น การกลายพันธุ์ของเงาะโรงเรียน อันเป็นที่มาของเงาะโรงเรียนที่เรารู้จักกัน ดังนั้นในกระบวนทัศน์ใหม่ เราควรมองชาวสวนยางพาราเป็นผู้ริเริ่ม เป็นผู้ร่วม เคารพความรู้ ภูมิปัญญาของการค้นพบพื้นฐานแบบชาวบ้าน แบบการสังเกต อย่ามองว่าชาวบ้านไม่รู้เรื่องต้องมีการปรับปรุงพันธุ์โดยนักวิชาการเท่านั้น หลายๆอย่าง พันธุ์ต่างๆ เทคโนโลยีต่างๆ พื้นบ้านต่างๆ มันเกิดขึ้นจากการสังเกต เพราะฉะนั้นคนที่ทำมากับมือสามารถเป็นผู้ริเริ่มได้

นอกจากนี้ยังระบุไว้อีกว่า อาชีพทำสวนยางพาราก่อให้เกิดวิถีสังคมสัมพันธ์และการแบ่งปันที่ยุติธรรม คือ ความสัมพันธ์ระหว่างชาวนากับชาวสวนมันเป็นความสัมพันธ์ที่ผูกแน่นกันมา เช่นพี่น้องที่มีอาชีพทำนาเมื่อเสร็จหน้านาก็จะได้รับการชักชวนจากพี่น้องชาวสวนยางให้ไปช่วยกรีดยาง เด็กๆก็ไปเก็บขี้ยางขาย มันจึงกลายเป็นว่าเสร็จหน้านาก็เข้าป่าหาเงินคือเข้าป่ายางเพื่อหาเงินสด ถ้าเป็นสวนยางรายใหญ่ก็จะจ้างชั่วคราวเป็นระบบกงสีเพราะฉะนั้นความสัมพันธ์ระหว่างชาวนาและชาวสวนยางจึงแนบแน่นสร้างประเพณีแบ่งปันและเอื้ออาทร แตกต่างจากระบบนายจ้างลูกจ้างทั่วไป เช่นระบบการแบ่งปันยุติธรรม คือ รายได้ของผู้ที่เข้ามากรีดยางทางใต้ต่ำสุดแบ่งให้ลูกจ้าง 60 ต่อ 40 สูงก็แบ่ง 50 ต่อ 50 เป็นการแบ่งปันที่ไม่เอาเปรียบเพราะคนกรีดยางไม่ถึง 8 ช.ม. แต่ได้รับส่วนแบ่งในอัตรานี้ถือว่าเป็นเรื่องปกติ หากลูกจ้างไปทำงานโรงงานจังหวัดนครศรีธรรมราชได้ค่าจ้างวันละ 130 บาท พัทลุงวันละ 130 บาท ภูเก็ตวันละ 175 บาท แต่ระบบการกรีดยาง 1 กิโลกรัม ได้รับ 40 บาท 10 กิโลกรัม 400 บาท ทำงานกรรมกรได้ 130 บาทต่อ 8 ช.ม.เป็นอย่างต่ำ ชาวสวนยางจึงเป็นระบบการจ้างงานแบบการแบ่งปันที่ยุติธรรม

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านการทำสวนยางพาราก่อเกิดภูมิปัญญาชาวบ้าน วิถีสังคมสัมพันธ์ และการแบ่งปันที่ยุติธรรม ดังรายละเอียดดังนี้

จากการสัมภาษณ์ นายสมพงษ์ พรผล อายุ 72 ปี บ้านเลขที่ 55/1 หมู่ที่ 2 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงาเมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธุ์ 2552นายประทีป ตรีเพชร อายุ 51 ปี บ้านเลขที่ 1/5 หมู่ที่ 2 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงาเมื่อวันที่ 20 มกราคม 2552

นายแฉล้ม วิริยะพัฒนาธรรม อายุ 56 ปี บ้านเลขที่ 20/1 หมู่ที่ 5 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา เมื่อวันที่ 20 มกราคม 2552 ได้กล่าวไว้ว่าอาชีพการทำสวนยางพาราเป็นอาชีพที่เป็นพื้นฐานของชีวิตอบอุ่น ซึ่งถือเป็นภูมิปัญญาอันล้ำเลิศของผู้ที่มีวิถีชีวิตเป็นเกษตรกรชาวสวนยางพารา นั่นคือ ในครอบครัวของเกษตรกรชาวสวนยางพาราตั้งแต่ขั้นตอนเริ่มต้นการทำสวนยางพาราสมาชิกทุกคนในครอบครัวต่างต้องมีส่วนร่วมกันทั้งครอบครัว เช่นเมื่อเริ่มขั้นตอนการเตรียมพื้นที่ ลูกๆหลานๆตั้งแต่เด็กเล็ก จนเด็กโตจะต้องตามพ่อ แม่ไปในสวนยาง เรียนรู้การทำสวนยางตั้งแต่ยังเล็กๆ ช่วยเก็บรากไม้ เศษไม้ เศษหญ้า ไปรวมเพื่อเผาปรน หรือเมื่อพ่อ แม่ไปกรีดยางก็ตามไปวิ่งเล่นในสวนยางทำให้รู้จักพืชพันธุ์ต้นไม้ต่างๆรู้จักสัตว์เล็กสัตว์น้อย แมลงต่างในสวนยาง สร้างนิสัยรักป่าไม้ รักธรรมชาติ เพราะวิถีชีวิตผูกพันธุ์อยู่กับธรรมชาติกับสวนยางพารา พ่อ แม่ได้สั่งสอนบทเรียนธรรมชาติให้แก่ลูกๆเป็นอาชีพที่เกิดการปฏิสัมพันธ์กันอย่างอบอุ่นในครอบครัวระหว่างการทำงาน นอกจากนี้ยังปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีต่ออาชีพสู่คนรุ่นหลัง ดังเช่นผมและคนอื่นๆที่เป็นชาวสวนยางพารา ต่างประกอบอาชีพนี้โดยได้รับเป็นมรดกตกทอดมาจากบรรพบุรุษและจะถ่ายทอดต่อไปสู่ลูกสู่หลานสืบไป เพื่อดำรงอาชีพนี้ไว้

สรุป จากการศึกษาจากเอกสารและจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ได้สาระสำคัญที่สอดคล้องกันคือ การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านการทำสวนยางพาราก่อเกิดภูมิปัญญาชาวบ้าน คือ ชาวสวนยางพาราเป็นผู้ริเริ่ม เป็นผู้ลงมือกระทำ จึงได้ก่อเกิดความรู้ภูมิปัญญาชาวบ้านของการค้นพบพื้นฐานแบบชาวบ้าน ซึ่งเกิดขึ้นจากการสังเกต ดังนั้นอาชีพการทำสวนยางพาราก่อให้เกิดวิถีสังคมสัมพันธ์และการแบ่งปันที่ยุติธรรม สร้างประเพณีแบ่งปันและเอื้ออาทร แตกต่างจากระบบนายจ้างลูกจ้างทั่วไป รวมถึงการสร้างจิตวิญญาณการรักธรรมชาติให้แก่เกษตรกรชาวสวนยางพารา

ตอนที่ 3 ข้อสรุปที่ได้จากการค้นพบ

3.1 ประวัติความเป็นมาและพัฒนาการในการทำสวนยางพารา

3.1.1 ประวัติความเป็นมาของยางพารา

ยางพารามีชื่อทางพฤกษศาสตร์คือ Hevea brasilliensis การที่มีชื่อ พารา (Para) เป็นการเรียกชื่อตามเมืองท่าแห่งหนึ่งของลุ่มน้ำอะเมซอน การเรียกว่า Rubber เป็นการเรียกชื่อตาม Priestly นักเคมีชาวอังกฤษซึ่งเป็นผู้ค้นพบคุณสมบัติของยางใช้ลบดินสอได้ แหล่งกำเนิดยางพาราคือ แถบทวีปอเมริกาใต้ บริเวณลุ่มน้ำอะเมซอน ประเทศบราซิล การนำยางพาราเข้ามาในประเทศไทย ได้มีการนำเข้ามาเมื่อประมาณปี พ.ศ.2442-2444 โดยพระยารัษฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดี (ดอซิมบี้ ณ ระนอง) ซึ่งนำมาจากประเทศมาเลเซีย เข้ามาปลูกที่อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง พ.ศ.2454 หลวงราชไมตรี (ปูม ปุณศรี) ได้นำยางพาราไปปลูกที่ภาคตะวันออกในจังหวัดจันทบุรี ต่อมาหลังจากปี พ.ศ.2521 สถาบันวิจัยยาง ได้ศึกษาพบว่ายางพาราสามารถปลูกได้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จึงมีการปลูกยางพาราในหลายจังหวัดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ ซึ่งในปัจจุบันการปลูกยางพาราจึงแพร่หลายไปทั่วทั้งประเทศไทย การปลูกยางพาราในจังหวัดพังงานั้นได้เริ่มปลูกในปี พ.ศ.2444- 2456 ซึ่งตรงกับสมัยพระยารัษฎานุประดิษฐ์ดำรงตำแหน่งข้าหลวงเทศาภิบาลมณฑลภูเก็ต จึงได้ส่งเสริมให้จังหวัดพังงาปลูกยางพารา เพื่อทดแทนรายได้จากการทำเหมืองแร่ที่ลดน้อยลงและราคาตกต่ำ

3.1.2 พัฒนาการการทำสวนยางพารา

พัฒนาการการทำสวนยางพารายุคที่ 1 (พ.ศ. 2442 - 2456) พบว่า พัฒนาการการทำสวนยางพารายุคที่1 นั้นการทำสวนยางพาราในประเทศไทยเป็นการทำสวนยางพาราของชาวต่างชาติ โดยเฉพาะชาวจีน ซึ่งการทำสวนยางพาราของชาวจีนมีความแตกต่างกับการทำสวนยางพาราของชาวไทยคือ สวนยางพาราชาวจีนจะมีขนาดใหญ่ เพราะมีเงินทุนสูงเป็นการทำสวนยางพาราตามแบบแผนของสวนยางในมาลายู โดยมีขั้นตอนคือ มีการเตรียมพื้นที่ให้โล่งเตียน การปลูกเป็นระเบียบปลูกเป็นแถว มีการบำรุงรักษา รู้วิธีการกรีดยาง และการทำยางแผ่นรมควัน สวนยางชาวจีนจึงได้ผลผลิตดี แปรรูปเป็นยางแผ่นที่มีคุณภาพ ขายได้ราคาดี สวนยางชาวไทยเป็นการปลูกแบบดั้งเดิม คือปลูกในสวนข้างบ้านปะปนกับพืชยืนต้นชนิดอื่น ปลูกไม่เป็นระเบียบ หรือเป็นการปลูกยางพาราเพื่อเป็นการจับจองที่ดิน โดยการใช้ลูกยางเป็นลูกกระสุน แล้วยิงด้วยธนู หรือ ไม่ง่าม (หนังสติ๊ก) หากลูกยางไปตกที่ไหนก็งอกที่นั่น ต้นยางจึงเกะกะไปทั่ว สวนยางพาราของชาวไทยในยุคแรกเริ่มจึงนิยม เรียกว่า “ ป่ายาง”

พัฒนาการการทำสวนยางพารายุคที่ 2 (พ.ศ. 2457 - 2502) พบว่า พัฒนาการการทำสวนยางพาราในยุคนี้สวนยางชาวจีนยังคงดำเนินกิจการด้วยความเจริญรุ่งเรือง สวนยางชาวไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงจากการผลิตยางเป็นอาชีพเสริม หันมาทำเป็นอาชีพหลัก ชาวสวนยางเริ่มเอาใจใส่สวนยางตนเองมากขึ้น มีการขยายพื้นที่ปลูกเพิ่มขึ้น รัฐบาลให้การสนับสนุนมากขึ้นโดยได้จัดให้มีองค์กรที่รับผิดชอบเกี่ยวกับเรื่องยางพารา เช่น สถานีการยางคอหงส์ จัดตั้งสวนทดลองและสถานียางกระจายในท้องที่ต่างๆทั่วทุกจังหวัด เพื่อพัฒนาคุณภาพยาง และช่วยเหลือชาวสวนยางในการปลูกยางพันธุ์ดี มุ่งพัฒนาการผลิตยางให้มีประสิทธิภาพ ในทุกขั้นตอนของการผลิตตั้งแต่การคัดเลือกพันธุ์ การปลูก การบำรุงรักษา การกรีดยาง และการแปรรูปยาง หรือการพยายามในการปรับปรุงพันธุ์ยางให้ดีขึ้น เช่นการติดตายาง การพัฒนาการทำยางแผ่นคุณภาพ

พัฒนาการการทำสวนยางพารายุคที่ 3 (พ.ศ. 2503 – ปัจจุบัน) พบว่าในปี พ.ศ.2503 รัฐบาลได้จัดตั้งสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง จึงได้พัฒนาการปลูกยางจากการปลูกยางพันธุ์พื้นเมืองที่ให้ผลผลิตต่ำให้มีการปลูกยางพันธุ์ดีทดแทนซึ่งให้ผลผลิตเพิ่มมากขึ้น การทำสวนยางพาราในยุคสมัยใหม่เป็นการทำสวนยางพาราตามหลักวิชาการ ทำให้เกษตรกรได้ผลผลิตจากยางพาราที่มีคุณภาพและมีปริมาณเพิ่มมากขึ้นมีรายได้เพิ่มขึ้น และหน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนมีการพัฒนาปรับปรุงพันธุ์และมีการศึกษาค้นคว้าวิจัยเพื่อการพัฒนาเกี่ยวกับยางพาราอย่างต่อเนื่องและมีการส่งเสริมให้มีการแปรรูปยางพาราในรูปแบบอื่น เช่น การทำยางก้นถ้วย ยางเครพ หรือการขายน้ำยาง และได้มีการขยายพื้นที่ปลูกยางพาราสู่ภูมิภาคอื่น เช่นในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3.2 ภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำสวนยางพาราของเกษตรกร พบว่า

3.2.1 ภูมิปัญญาชาวบ้านด้านคติพื้นบ้านเกี่ยวกับการทำสวนยางพารา

1) ชาวสวนยางพารามีความเชื่อเกี่ยวกับอุปกรณ์ของมีคมในการทำสวนยางพารา ห้ามเดินห้ามอย่างเด็ดขาด เพราะเชื่อว่าเมื่อนำไปใช้จะได้รับอันตราย

2) คติความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับขั้นตอนการทำสวนยางพารานั้น ชาวสวนยางพารามีความเชื่อในเรื่องดังนี้ เช่น ความเชื่อเรื่องวันฤกษ์งามยามดี วันแรกโค่น แรกถาง เพราะเชื่อว่าหากเริ่มต้นดีการทำสวนยางพาราก็จะได้รับผลดีในภายหลัง

3) คติความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับการเก็บผลผลิต ชาวสวนยางพารามีความเชื่อในเรื่อง วันในการกรีดยางวันแรกเป็นวันดี เพื่อความเป็นสิริมงคลในการประกอบอาชีพ คติความเชื่อเหล่านี้ยังคงมีการปฏิบัติตามกันอยู่บ้างบางส่วนตามความเห็นชอบของแต่ละคน

3.2.2 ภูมิปัญญาชาวบ้านการปลูกยางพารา

1) การปลูกยางพาราที่ดีที่สุดคือ การปลูกแบบการติดตาในแปลงเพราะอัตราการรอดของต้นยางพารา มีอัตราการรอดสูง

2) ภูมิปัญญาชาวบ้านการคัดเลือกเมล็ดฝ่อ คือ ให้นำเมล็ดยางแช่น้ำค้างคืน 1 คืน วันที่สองนำมาวางเรียงกระจายบนแคร่ให้สะเด็ดน้ำ วันที่ 3 เมล็ดยาง เมล็ดที่ไม่ฝ่อเสียจะมีรากงอก เกษตรกรนำไปปลูกเป็นต้นกล้าได้

3) การวางแนวปลูกต้องวางแนวตามแนวตะวันออก – ตะวันตก

4) การกลบดินบริเวณโคนต้นยางต้องกลบดินให้บริเวณโคนต้นมีความสูงกว่าบริเวณปากหลุมเพื่อป้องกันน้ำขังในหลุมซึ่งทำให้รากยางเน่าได้

5) ฤดูแล้งต้องนำเศษพืชคลุมบริเวณรอบโคนยางเพื่อเก็บความชื้นให้ต้นยาง และต้องทาปูนขาวรอบลำต้น เพื่อป้องกันแดดเผาต้นยางตาย

3.2.3 ภูมิปัญญาชาวบ้านการดูแลรักษาสวนยางพารา คือ

1) ควรปลูกพืชคลุมดินตระกูลถั่วเพื่อเพิ่มอินทรียวัตถุในดินและป้องกันการชะล้างหน้าดินและเป็นการควบคุมวัชพืช

2) ต้องดูแลแปลงยางพาราให้สะอาด โดยการดายหญ้าและวัชพืชให้สวนยาง เตียน แล้วใช้ซากพืชที่ได้จากการดายหญ้ามาคลุมโคนต้นยางเพื่อรักษาความชุ่มชื้นหน้าดินในช่วงฤดูแล้งและเมื่อเข้าสู่หน้าฝนซากพืชเหล่านั้นจะย่อยสลายการเป็นปุ๋ยอินทรีย์ให้แก่ต้นยางพารา

3) การใส่ปุ๋ย ควรใส่ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมี และต้องใส่ปุ๋ยอินทรีย์ก่อนเพื่อเป็นการปรับสภาพดิน ควรใส่ปุ๋ยในช่วงต้นฤดูฝน และปลายฤดูฝน และวิธีการใส่ปุ๋ยจากภูมิปัญญาชาวบ้านมีวิธีการใส่ปุ๋ยยางพารา คือ การใส่ปุ๋ยแบบขุดหลุมซึ่งขนาดของหลุมต้องมีขนาด 50x50x50 เซนติเมตร ระยะการขุดหลุมคือขุดระหว่างร่องยางโดยการหาจุดร่วมกันระหว่างยางแถวที่ 1 และยางแถวที่ 2 ของต้นยางทั้ง 4 ต้น ในจุดซึ่งทำมุม 45 องศา ซึ่งเป็นจุดที่เหมาะสมในการขุดหลุมสำหรับใส่ปุ๋ย โดยวิธีการนี้เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านที่เกิดจากการประยุกต์เอาความรู้ทางวิชาการและจากประสบการณ์ของชาวสวนยางพาราคือ หลักวิชาการระบุไว้ว่า รากของต้นยางพารานั้นรากฝอยซึ่งแผ่กระจายออกหาทางด้านข้างลำต้น มีหน้าที่หาอาหารมาเลี้ยงลำต้น ส่วนประสบการณ์ของชาวสวนยางพาราคือ การป้องกันไม่ให้ปุ๋ยระเหยไปในอากาศ และลดการชะล้างในฤดูฝน ดังนั้นการขุดหลุมใส่ปุ๋ยจึงเป็นวิธีที่เกษตรกรเชื่อถือและสนใจปฏิบัติ โดยเลือกการขุดให้มีความลึกถึง 50 เซนติเมตร เพราะไม่ต้องเสียเวลาขุดทุกปี ขุดเพียงครั้งเดียวใช้ได้ 5 ปี เมื่อครบ 5 ปีก็เริ่มขุดใหม่ใน

ตำแหน่งเดิมเพราะรากต้นยางพาราสามารถหาอาหารได้ในตำแหน่งนี้ดีที่สุด และภูมิปัญญาชาวบ้านการใส่ปุ๋ยโดยวิธีการนี้ซากพืชเศษใบไม้ต่างๆที่ตกลงไปในหลุมปุ๋ยจะย่อยสลายกลายเป็นปุ๋ยอินทรีย์ช่วยเพิ่มสารอินทรีย์ในดินได้อย่างดี ต้นยางพาราจึงเจริญเติบโตดีในระยะก่อนเปิดกรีด และให้ผลผลิตน้ำยางดีมากเมื่ออยู่ในระยะเปิดกรีด

4) การตัดแต่งกิ่ง เพื่อให้เกิดทรงพุ่มและป้องกันแดดเผาโคนต้นยาง กิ่งที่ได้ตัดแต่งแล้วให้ใช้ปูนขาวหรือปูนแดงทาบริเวณแผลที่ตัด เพื่อป้องกันโรคเน่าและป้องกันการเกิดเชื้อรา

5) การป้องกันรอยไหม้จากแสงแดด ก่อนเข้าช่วงแล้งควรใช้ปูนขาว ผสมน้ำทาต้นยาง เพื่อป้องกันความรุนแรงจากแสงแดดเผาต้นยาง

6) ต้นยางที่เปิดกรีดแล้วหากมีอาการเปลือกแห้งต้องหยุดกรีดยางต้นนั้นประมาณ 6-12 เดือนหลังจากนั้นจึงเริ่มกรีดใหม่

7) สุขลักษณะและความสะอาดของสวนยาง ต้องกำจัดวัชพืชเพื่อไม่ให้แย่งน้ำอาหารของต้นยางหรือเป็นแหล่งอาศัยของโรคแมลงและสัตว์มีพิษ

3.2.4 ภูมิปัญญาชาวบ้านในการกรีดยางพารา

1) การกรีดยางที่ดีต้องกรีดให้ได้น้ำยางมากที่สุดต้นยางเสียหายน้อยที่สุด ยืดอายุการกรีดให้นานที่สุด และสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด

2) ต้องหมั่นลับมีดกรีดยางให้คมอยู่เสมอ

3) หยุดกรีดยางในฤดูฝนและฤดูกาลผลัดใบจนถึงผลิใบใหม่จนใบแก่

ส่วนภูมิปัญญาชาวบ้านที่แตกต่างกันโดยมีสาระสำคัญจากการสัมภาษณ์ คือ วิธีการกรีดยางหน้า 2 ไม่ซ้ำหน้าเดิมโดยจะวัดสูงขึ้นจากหน้าเดิมที่เปิดกรีดไว้ความสูงจากพื้นดิน 120 เซนติเมตร ซึ่งในการเริ่มกรีดยางรอบที่ 2 (เปลือก 2)ให้วัดเพิ่มความสูงอีก 100 เซนติเมตร ดังนั้นความสูงจากพื้นดินรวมแล้วเป็น 220 เซนติเมตร ซึ่งใช้บันไดลิง 3 ขั้นทำจากไม้ไผ่เบาๆเดินถือไปพร้อมกันในขณะกรีดยางหน้า 2 การเปิดกรีดในลักษณะนี้ มีข้อดีคือ ต้นยางพาราหน้าไม่เน่าเสีย เพราะการเปิดกรีดยางพาราในเปลือกที่ 2 ซ้ำหน้าเดิมนั้นเสี่ยงต่อการเกิดโรคหน้ายางเน่าเสียได้ เพราะเปลือกยางพาราในหน้าที่ 2 นี้เปลือกจะแข็งมากขึ้นโดยเฉพาะถ้าผู้ที่กรีดไว้ในเปลือกแรกกรีดไม่ดีเปลือกใหม่ที่ออกมาพื้นผิวเปลือกต้นยางไม่เรียบ เมื่อกรีดซ้ำในรอบที่ 2 ก็ทำให้เกิดแผลที่หน้าอ่อนได้ง่ายส่งผลต่อการเกิดโรค หน้ายางเน่า นอกจากนี้แล้วการกรีดยางหน้า 2 โดยวิธีต่อหน้ายางนั้นเมื่อเก็บน้ำยางก็สะดวก เพราะยืนเก็บน้ำยางไม่ต้องก้มๆเงยๆทำให้ลดอาการปวดหลังได้ และการเดินเก็บน้ำยางได้รวดเร็วขึ้นด้วย

3.2.5 ภูมิปัญญาชาวบ้านการแปรรูปยางพารา

1) เน้นความสะอาด ต้องกรองยาง และน้ำอย่างสะอาด ห้ามนำน้ำล้างถังบรรจุน้ำยางมาใช้เป็นน้ำผสมในการทำแผ่นยาง เพราะมีตะกอนละเอียดผสมอยู่

2) แผ่นยางดิบต้องบางมีความหนาไม่เกิน 2 มิลลิเมตร

3) ต้องไม่มีฟองอากาศ โดยมีภูมิปัญญาชาวบ้านในการกำจัดฟองอากาศคือ ต้องไม่กวนน้ำยาง วนไปวนมา ต้องกวนไปในทิศทางเดียวกันและไม่กวนมากเกินไป ประมาณแผ่นละ 7 -8 ครั้ง หากกวนมาฟองอากาศจะกลบฝังในแผ่นยาง

4) ก่อนนำแผ่นยางไปตากแดดต้องล้างน้ำสะอาดทุกครั้งเพื่อล้างน้ำกรดฆ่ายางซึ่งจะทำให้แผ่นยางมีเชื้อรา เก็บไว้ได้ไม่นาน และห้ามตากแผ่นยางข้ามคืนเพราะหากแผ่นยางโดนน้ำค้างจะมีความชื้นสะสมในแผ่นยางและทำให้เกิดเชื้อราได้

5) เมื่อยางแผ่นดิบผ่านจักรรีดยางเรียบร้อยต้องนำไปตาก ห้ามนำแผ่นยางไปทับค้างคืนแล้วนำไปตากในวันถัดไป เพราะจะทำให้แผ่นยางลาย เป็นรอยด่าง เมื่อนำไปจำหน่ายจะถูกคัดเป็นยางเกรดต่ำ

3.2.6 ภูมิปัญญาชาวบ้านการปลูกพืชเสริมรายได้ในสวน

1) การปลูกพืชแซม คือการปลูกพืชแซมระหว่างต้นยางอ่อน ซึ่งมีอายุ 1 -3 ปี ซึ่งในพื้นที่ตำบลท่าอยู่นิยมปลูกกล้วย และสับปะรด เป็นพืชแซมยาง

2) การปลูกพืชแทรกหรือการปลูกพืชร่วมยาง การปลูกพืชระหว่างแถวยางในขณะที่ยางเปิดกรีดเพื่อเป็นรายได้เสริม ซึ่งสามารถปลูกพืชได้หลายชนิด ดังนี้ การปลูกไม้ยืนต้น จำพวก ไม้ตะเคียนทอง ไม้สะเดาช้าง การปลูกพืชตระกูลหวาย การปลูกหมาก และการปลูกพืชพื้นบ้านจำพวก ผักหวานป่า แต่พืชที่เกษตรกรชาวสวนยางพาราในตำบลท่าอยู่นิยมปลูกกันมากที่สุดคือการปลูกผักเหมียงหรือผักเหลียง

3.3 การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำสวนยางพารา พบว่า

3.3.1 ภูมิปัญญาชาวบ้านด้านคติความเชื่อ เกี่ยวกับวัสดุและอุปกรณ์ในการทำสวนยางพาราที่เป็นพวกของมีคม เช่นจอบ เสียม มีดพร้า ขวาน เลื่อย มีดกรีดยาง อุปกรณ์เหล่านี้ห้ามเดินข้ามอย่างเด็ดขาดเพราะเชื่อว่าหากเดินข้ามจะได้รับอันตราย

*3.3.2 **ปลูกยางพาราให้มีอัตราการรอดสูงที่สุด*** โดย การปลูกยางพาราแบบติดตาในแปลง

*3.3.3 **ควรคัดเลือกเมล็ดฝ่อทิ้ง*** โดยการทำให้เมล็ดงอกรากก่อนนำไปปลูก

*3.3.4 **ควรใส่ปุ๋ยแบบขุดหลุมระหว่างร่องยางแบบทำมุม 45 องศา***

*3.3.5 **ควรกรีดยางพาราโดยการเปิดกรีดยางรอบที่ 2 (เปลือก 2)ไม่ซ้ำรอยเดิม*** แต่จะเพิ่มความสูงในการกรีดอีก 100 เซนติเมตรขึ้นด้านบน

*3.3.6 **ควรรวมกลุ่มชาวสวนยางเพื่อแก้ปัญหาพ่อค้าคนกลาง***

ภายใต้ชื่อกลุ่ม "เกษตรกรทำสวนท่าอยู่" ขึ้นตั้งแต่พ.ศ. 2517 ถึงปัจจุบัน มีบทบาทในการรวมกลุ่มกันพัฒนาคุณภาพยางแผ่นแล้วขายยางแผ่นโดยตรงให้กับโรงงานผู้ผลิตหรือส่งออก โดยวิธีการประมูลส่งผลให้เกษตรกรจำหน่ายผลผลิตได้ในราคาที่สูงขึ้น แก้ปัญหาการเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลางได้

*3.3.7 **ควรรวมกลุ่มปรับปรุงคุณภาพยางแผ่นเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิต*** เพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำยางแผ่นให้มีคุณภาพตามความต้องการของตลาด ผู้นำกลุ่มพยายามนำความรู้ใหม่ๆมาเผยแพร่ผ่านทางกลุ่มเกษตรกรทำสวนท่าอยู่ให้เกษตรกรในชุมชนท่าอยู่ได้มีความรู้ในการทำสวนยางพาราที่ดีในทุกๆด้าน ให้กลุ่มเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการทำสวนยางพาราในทุกๆขั้นตอน และเป็นศูนย์เรียนรู้และถ่ายทอดภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำสวนยางพารา โดยได้รับเลือกให้เป็นศูนย์ปราชญ์ชาวบ้านประจำจังหวัดพังงา

*3.3.8 **ควรแปรรูปผลิตภัณฑ์ยางพารา*** ในรูปแบบต่างๆ เช่น การแปรรูปผลิตภัณฑ์ยางพาราภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำลูกบอลมหัศจรรย์ การทำตุ๊กตายางฟองน้ำและของที่ระลึก การประดิษฐ์ดอกไม้จากใบยางพารา

บทที่ 5
สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง ภูมิปัญญาชาวบ้านการทำสวนยางพารา: กรณีศึกษาตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.1.1 เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาและพัฒนาการของการทำสวนยางพารา

1.1.2 เพื่อศึกษาภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำสวนยางพาราของเกษตรกร

1.1.3 เพื่อศึกษาการส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำสวนยางพาราของเกษตรกรให้แพร่หลาย

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งจะเป็นการรวบรวมข้อมูล และการค้นคว้าจากเอกสารวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสังเกต

1.2.1 ประชากรที่ศึกษา ประกอบด้วยกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1) ผู้รู้ ผู้นำ ในชุมชนท่าอยู่จำนวน 2 ราย ซึ่งเป็นผู้ที่อยู่ในชุมชนมาเป็นเวลานานสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบอาชีพการทำสวนยางพาราได้เป็นอย่างดี และทราบประวัติความเป็นมาของชุมชน ในแง่สภาพสังคม ความเชื่อ และวัฒนธรรมประเพณีได้

2) เกษตรกรชาวสวนยางพาราชุมชนท่าอยู่ จำนวน 8 ราย ซึ่งเป็นบุคคลในพื้นที่เป็นผู้ที่มีความรู้ ความชำนาญในการประกอบอาชีพการทำสวนยางพาราได้เป็นอย่างดีจึงเป็นบุคคลที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการทำสวนยางพาราได้อย่างดี

3) เกษตรกรที่ได้รับรางวัลเกษตรกรดีเด่น จำนวน 2 ราย คือบุคคลซึ่งประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพการทำสวนยางพาราและเป็นบุคคลที่ถือได้ว่าเป็นต้นแบบในการทำสวนยางพาราและผู้ที่มีภูมิปัญญาในการประกอบอาชีพาการทำสวนยางพาราและสามารถถ่ายทอดความรู้ที่ตนมีอยู่สู่บุคคลอื่นได้เป็นอย่างดี

4) เจ้าหน้าที่ภาคเกษตรอำเภอตะกั่วทุ่ง จำนวน 3 รายคือบุคลากรของรัฐที่มีความรู้ทางด้านวิชาการเกี่ยวกับการทำสวนยางพาราอย่างดี

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นจากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้คือ

1) แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

2) แบบสังเกต

3) แบบสำรวจชุมชน

1.2.3 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ นำแบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก แบบสังเกต และแบบสำรวจชุมชน ที่พัฒนาขึ้นมาจากความจริงเชิงเนื้อหาก่อนส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ ที่มีประสบการณ์จำนวน 5 คน ประเมินตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมสอดคล้องตามวัตถุประสงค์

1.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ในการศึกษาครั้งนี้จะใช้ข้อมูลเชิงพรรณนาโดยนำข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ ข้อมูลที่ใช้จากการวิเคราะห์เอกสาร ส่วนข้อมูลที่ได้จากการสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสำรวจชุมชนจะใช้วิธีการวิเคราะห์ด้วยการจำแนกประเภทข้อมูล

1.3 ผลการวิจัยปรากฏผลดังนี้

1.3.1 สถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง

1) ผู้รู้ ผู้นำ ในชุมชนท่าอยู่จำนวน 2 ราย

สถานภาพกลุ่มตัวอย่างกลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชาย 2 คน อายุระหว่าง 51-68 ปีการศึกษาระดับ ประถมศึกษา – มัธยมปลาย อาชีพหลัก ทำสวนยางพารา อาชีพรอง สวนผลไม้และนักการเมืองท้องถิ่น พื้นที่ทำสวนยางพาราทั้งหมด 35 – 50 ไร่ ระยะเวลาประกอบอาชีพทำสวนยางพารา 20 – 45 ปีขึ้นไป ลักษณะการผลิตน้ำยาง กรีดเอง และ จ้างกรีด เริ่มประกอบอาชีพทำสวนยางพารา ตั้งแต่อายุ 20 – 22 ปี ได้รับการถ่ายทอดการประกอบอาชีพทำสวนยางพาราจากบรรพบุรุษการจำหน่ายผลผลิตยางพารา แปรรูปเป็นยางแผ่น และ จำหน่ายน้ำยางสด ฐานะเศรษฐกิจ ปานกลาง มีรายได้เฉลี่ยเดือนละ 27,500 บาท

2) เกษตรกรชาวสวนยางพาราชุมชนท่าอยู่ จำนวน 8 คน

สถานภาพกลุ่มตัวอย่างกลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชาย 6 คน เพศหญิง 2 คน อายุระหว่าง 44-96 ปี การศึกษาระดับ ประถมศึกษา – ปริญญาโท อาชีพหลัก ทำสวนยางพารา อาชีพรอง สวนผลไม้ ผลิตภัณฑ์จากใบยางพารา พื้นที่ทำสวนยางพาราทั้งหมด 25 – 100 ไร่ ระยะเวลาประกอบอาชีพทำสวนยางพารา 20 – 55 ปีขึ้นไป ลักษณะการผลิตน้ำยาง กรีดเอง และ จ้างกรีด เริ่มประกอบอาชีพทำสวนยางพารา ตั้งแต่อายุ 13 – 25 ปี ได้รับการถ่ายทอดการประกอบ

อาชีพทำสวนยางพาราจากบรรพบุรุษ การจำหน่ายผลผลิตยางพารา แปรรูปเป็นยางแผ่น และจำหน่ายน้ำยางสด ฐานะเศรษฐกิจ ปานกลาง มีรายได้เฉลี่ยเดือนละ 29,250 บาท

3) เกษตรกรที่ได้รับรางวัลเกษตรกรดีเด่น จำนวน 2 คน

สถานภาพกลุ่มตัวอย่างกลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชาย 2 คน อายุระหว่าง 53 – 72 ปีการศึกษาระดับ ประถมศึกษา – อนุปริญญา อาชีพหลัก ทำสวนยางพารา อาชีพรอง สวนผลไม้ ผลิตภัณฑ์จากน้ำยางพารา พื้นที่ทำสวนยางพาราทั้งหมด 25 – 50 ไร่ ระยะเวลาประกอบอาชีพทำสวนยางพารา 10 – 45 ปีขึ้นไป ลักษณะการผลิตน้ำยาง กรีดเอง และจ้างกรีด เริ่มประกอบอาชีพทำสวนยางพารา ตั้งแต่อายุ 22 – 42 ปี ได้รับการถ่ายทอดการประกอบอาชีพทำสวนยางพาราจากบรรพบุรุษการ จำหน่ายผลผลิตยางพารา แปรรูปเป็นยางแผ่น และ จำหน่ายน้ำยางสด ฐานะเศรษฐกิจ ปานกลาง มีรายได้เฉลี่ยเดือนละ 37,500 บาท

4) เจ้าหน้าที่รัฐภาคเกษตรอำเภอตะกั่วทุ่ง จำนวน 1 คน

สถานภาพกลุ่มตัวอย่างกลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชาย 1 คน อายุระหว่าง 50 ปี การศึกษาระดับ ปริญญาตรี อาชีพหลัก รับราชการ อาชีพรอง ทำสวนยางพารา พื้นที่ทำสวนยางพาราทั้งหมด 50 ไร่ ระยะเวลาประกอบอาชีพทำสวนยางพารา 20 ปี ลักษณะการผลิตน้ำยาง จ้างกรีด เริ่มประกอบอาชีพทำสวนยางพารา ตั้งแต่อายุ 28 ปี ได้รับการถ่ายทอดการประกอบอาชีพทำสวนยางพาราจากบรรพบุรุษ การจำหน่ายผลผลิตยางพารา แปรรูปเป็นยางแผ่น และ จำหน่ายน้ำยางสด ฐานะเศรษฐกิจ ปานกลาง มีรายได้เฉลี่ยเดือนละ 23,000 บาท

5) เจ้าหน้าที่เกษตร จำนวน 2 คน

สถานภาพกลุ่มตัวอย่างกลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชาย 2 คน อายุระหว่าง 50 - 56 ปีการศึกษาระดับปริญญาตรี อาชีพหลัก รับราชการ อาชีพรอง ทำสวนยางพารา ค้าขาย อาจารย์พิเศษพื้นที่ทำสวนยางพาราทั้งหมด 100 ไร่ ระยะเวลาประกอบอาชีพทำสวนยางพารา 30 ปี ลักษณะการผลิตน้ำยาง จ้างกรีด เริ่มประกอบอาชีพทำสวนยางพารา ตั้งแต่อายุ 18 ปี ได้รับการถ่ายทอดการประกอบอาชีพทำสวนยางพาราจากบรรพบุรุษ การจำหน่ายผลผลิตยางพารา แปรรูปเป็นยางแผ่น และ จำหน่ายน้ำยางสด ฐานะเศรษฐกิจ ปานกลาง มีรายได้เฉลี่ยเดือนละ 37,500 บาท

1.3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วยประเด็นสำคัญได้แก่

1) ประวัติความเป็นมาและพัฒนาการของการทำสวนยางพารา

2) ภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำสวนยางพาราของเกษตรกร

3) การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำสวนยางพาราของเกษตรกรให้แพร่หลาย

โดยมีสรุปการวิเคราะห์ข้อมูลที่สำคัญดังนี้

1) ประวัติความเป็นมาและพัฒนาการในการทำสวนยางพารา

(1) ประวัติความเป็นมาของยางพารา

ยางพารามีชื่อทางพฤกษศาสตร์คือ Hevea brasilliensis การที่มีชื่อ พารา (Para) เป็นการเรียกชื่อตามเมืองท่าแห่งหนึ่งของลุ่มน้ำอะเมซอน การเรียกว่า Rubber เป็นการเรียกชื่อตาม Priestly นักเคมีชาวอังกฤษซึ่งเป็นผู้ค้นพบคุณสมบัติของยางใช้ลบดินสอได้ แหล่งกำเนิดยางพาราคือ แถบทวีปอเมริกาใต้ บริเวณลุ่มน้ำอะเมซอน ประเทศบราซิล การนำยางพาราเข้ามาในประเทศไทย ได้มีการนำเข้ามาเมื่อประมาณปี พ.ศ.2442-2444 โดยพระยารัษฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดี (คอซิมบี้ ณ ระนอง) ซึ่งนำมาจากประเทศมาเลเซีย เข้ามาปลูกที่อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง พ.ศ.2454 หลวงราชไมตรี (ปุม ปุณศรี) ได้นำยางพาราไปปลูกที่ภาคตะวันออกในจังหวัดจันทบุรี ต่อมาหลังจากปี พ.ศ.2521 สถาบันวิจัยยาง ได้ศึกษาพบว่ายางพาราสามารถปลูกได้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จึงมีการปลูกยางพาราในหลายจังหวัดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ ซึ่งในปัจจุบันการปลูกยางพาราจึงแพร่หลายไปทั่วทั้งประเทศไทย การปลูกยางพาราในจังหวัดพังงานั้นได้เริ่มปลูกในปี พ.ศ.2444- 2456 ซึ่งตรงกับสมัยพระยารัษฎานุประดิษฐ์ดำรงตำแหน่งข้าหลวงเทศาภิบาลมณฑลภูเก็ต จึงได้ส่งเสริมให้จังหวัดพังงาปลูกยางพารา เพื่อทดแทนรายได้จากการทำเหมืองแร่ที่ลดน้อยลงและราคาตกต่ำ

(2) พัฒนาการการทำสวนยางพารา สามารถแบ่งพัฒนาการทำสวนยางพาราเป็น 3 ยุคดังนี้ พัฒนาการการทำสวนยางพารายุคที่1 พ.ศ. 2442 — 2456 พัฒนาการการทำสวนยางพารายุคที่2 พ.ศ. 2457 — 2502 และพัฒนาการการทำสวนยางพารายุคที่3 พ.ศ. 2503 — ปัจจุบัน ซึ่งมีรายละเอียดในแต่ละยุคดังนี้คือ

ก. พัฒนาการการทำสวนยางพารายุคที่ 1 (พ.ศ.2442 - 2456) พบว่าพัฒนาการการทำสวนยางพารายุคที่1 นั้น การทำสวนยางพาราในประเทศไทยเป็นการทำสวนยางพาราของชาวต่างชาติ โดยเฉพาะชาวจีน ซึ่งการทำสวนยางพาราของชาวจีนมีความแตกต่างกับการทำสวนยางพาราของชาวไทยคือ สวนยางพาราชาวจีนจะมีขนาดใหญ่ เพราะมีเงินทุนสูงเป็นการทำสวนยางพาราตามแบบแผนของสวนยางในมาลายู โดยมีขั้นตอนคือ มีการเตรียมพื้นที่ให้โล่งเตียน การปลูกเป็นระเบียบปลูกเป็นแถว มีการบำรุงรักษา รู้วิธีการกรีดยาง และการทำยางแผ่น

รมควัน สวนยางชาวจีนจึงได้ผลผลิตดี แปรรูปเป็นยางแผ่นที่มีคุณภาพ ขายได้ราคาดี สวนยางชาวไทยเป็นการปลูกแบบดั้งเดิม คือปลูกในสวนข้างบ้านปะปนกับพืชยืนต้นชนิดอื่น ปลูกไม่เป็นระเบียบ หรือเป็นการปลูกยางพาราเพื่อเป็นการจับจองที่ดิน โดยการใช้ลูกยางเป็นลูกกระสุน แล้วยิงด้วยธนู หรือ ไม่ง่าม (หนังสติ๊ก) หากลูกยางไปตกที่ไหนก็งอกที่นั่น ต้นยางจึงเกะกะไปทั่ว สวนยางพาราของชาวไทยในยุคแรกเริ่มจึงนิยม เรียกว่า " ป่ายาง"

ข. พัฒนาการการทำสวนยางพาราของคนไทยยุคที่ 2 (พ.ศ. 2457 - 2502) พบว่า การทำสวนยางพาราในยุคนี้สวนยางชาวจีนยังคงดำเนินกิจการด้วยความเจริญรุ่งเรือง สวนยางชาวไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงจากการผลิตยางเป็นอาชีพเสริม หันมาทำเป็นอาชีพหลัก ชาวสวนยางเริ่มเอาใจใส่สวนยางตนเองมากขึ้น มีการขยายพื้นที่ปลูกเพิ่มขึ้น รัฐบาลให้การสนับสนุนมากขึ้นโดยได้จัดให้มีองค์กรที่รับผิดชอบเกี่ยวกับเรื่องยางพารา เช่น สถานีการยางคอหงส์ จัดตั้งสวนทดลอง และสถานียางกระจายในท้องที่ต่างๆทั่วทุกจังหวัด เพื่อพัฒนาคุณภาพยางและช่วยเหลือชาวสวนยางในการปลูกยางพันธุ์ดี มุ่งพัฒนาการผลิตยางให้มีประสิทธิภาพ ในทุกขั้นตอนของการผลิตตั้งแต่การคัดเลือกพันธุ์ การปลูก การบำรุงรักษา การกรีดยาง และการแปรรูปยาง หรือการพยายามในการปรับปรุงพันธุ์ยางให้ดีขึ้น เช่นการติดตายาง การพัฒนาการทำยางแผ่นคุณภาพ

ค. พัฒนาการการทำสวนยางพารายุคที่ 3 (พ.ศ.2503 - ปัจจุบัน) พบว่า พ.ศ.2503 รัฐบาลได้จัดตั้งสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง จึงได้พัฒนาการปลูกยางจากการปลูกยางพันธุ์พื้นเมืองที่ให้ผลผลิตต่ำให้มีการปลูกยางพันธุ์ดีทดแทนซึ่งให้ผลผลิตเพิ่มมากขึ้น การทำสวนยางพาราในยุคสมัยใหม่เป็นการทำสวนยางพาราตามหลักวิชาการ ทำให้เกษตรกรได้ผลผลิตจากยางพาราที่มีคุณภาพและมีปริมาณเพิ่มมากขึ้นมีรายได้เพิ่มขึ้น และหน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนมีการพัฒนาปรับปรุงพันธุ์และมีการศึกษาค้นคว้าวิจัยเพื่อการพัฒนาเกี่ยวกับยางพาราอย่างต่อเนื่องและมีการส่งเสริมให้มีการแปรรูปยางพาราในรูปแบบอื่น เช่น การทำยางก้นถ้วย ยางเครพ หรือการขายน้ำยาง และได้มีการขยายพื้นที่ปลูกยางพาราสู่ภูมิภาคอื่น เช่นในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2) ภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำสวนยางพาราของเกษตรกร โดยมีภูมิปัญญาที่สำคัญดังนี้ ภูมิปัญญาชาวบ้านด้านคติพื้นบ้านเกี่ยวกับการทำสวนยางพารา ภูมิปัญญาชาวบ้านการปลูกยางพารา ภูมิปัญญาชาวบ้านการดูแลรักษาสวนยางพารา ภูมิปัญญาชาวบ้านการกรีดยางพารา ภูมิปัญญาชาวบ้านการแปรรูปยางพารา ภูมิปัญญาชาวบ้านการปลูกพืชเสริมรายได้ในสวนยาง ดังสาระสำคัญดังนี้

(1) ภูมิปัญญาชาวบ้านด้านคติพื้นบ้านเกี่ยวกับการทำสวนยางพารา

1. ชาวสวนยางพารามีความเชื่อเกี่ยวกับอุปกรณ์ของมีคมในการทำสวนยางพารา ห้ามเดินห้ามอย่างเด็ดขาด เพราะเชื่อว่าเมื่อนำไปใช้จะได้รับอันตราย

2. คติความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับขั้นตอนการทำสวนยางพารานั้นชาวสวนยางพารามีความเชื่อในเรื่องดังนี้ เช่น ความเชื่อเรื่องวันฤกษ์งามยามดี วันแรกโค่น แรกถาง เพราะเชื่อว่าหากเริ่มต้นดีการทำสวนยางพาราก็จะได้รับผลดีในภายหลัง

3. คติความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับการเก็บผลผลิต ชาวสวนยางพารามีความเชื่อในเรื่อง วันในการกรีดยางวันแรกเป็นวันดี เพื่อความเป็นสิริมงคลในการประกอบอาชีพ คติความเชื่อเหล่านี้ยังคงมีการปฏิบัติตามกันอยู่บ้างบางส่วนตามความเห็นชอบของแต่ละคน

(2) ภูมิปัญญาชาวบ้านการปลูกยางพารา

1. การปลูกยางพาราที่ดีที่สุดคือ การปลูกแบบการติดตาในแปลง เพราะอัตราการรอดของต้นยางพารา มีอัตราการรอดสูง

2. ภูมิปัญญาชาวบ้านการคัดเลือกเมล็ดฝ่อ คือ ให้นำเมล็ดยางแช่น้ำค้างคืน 1 คืน วันที่สองนำมาวางเรียงกระจายบนแคร่ให้สะเด็ดน้ำ วันที่ 3 เมล็ดยาง เมล็ดที่ไม่ฝ่อเสียจะมีรากงอก เกษตรกรนำไปปลูกเป็นต้นกล้าได้

3. การวางแนวปลูกต้องวางแนวตามแนวตะวันออก – ตะวันตก

4. การกลบดินบริเวณโคนต้นยางต้องกลบดินให้บริเวณโคนต้นมีความสูงกว่าบริเวณปากหลุมเพื่อป้องกันน้ำขังในหลุมซึ่งทำให้รากยางเน่าได้

5. ฤดูแล้งต้องนำเศษพืชคลุมบริเวณรอบโคนยางเพื่อเก็บความชื้นให้ต้นยาง และต้องทาปูนขาวรอบลำต้น เพื่อป้องกันแดดเผาต้นยางตาย

(3) ภูมิปัญญาชาวบ้านการดูแลรักษาสวนยางพารา คือ

1. ควรปลูกพืชคลุมดินตระกูลถั่วเพื่อเพิ่มอินทรียวัตถุในดินและป้องกันการชะล้างหน้าดินและเป็นการควบคุมวัชพืช

2. ต้องดูแลแปลงยางพาราให้สะอาด โดยการคายหญ้าและวัชพืชให้สวนยาง เตียน แล้วใช้ซากพืชที่ได้จากการคายหญ้ามาคลุมโคนต้นยางเพื่อรักษาความชุ่มชื้นหน้าดินในช่วงฤดูแล้งและเมื่อเข้าสู่หน้าฝนซากพืชเหล่านั้นจะย่อยสลายการเป็นปุ๋ยอินทรีย์ให้แก่ต้นยางพารา

3. การใส่ปุ๋ย ควรใส่ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมี และต้องใส่ปุ๋ยอินทรีย์ก่อนเพื่อเป็นการปรับสภาพดิน ควรใส่ปุ๋ยในช่วงต้นฤดูฝน และปลายฤดูฝน และวิธีการใส่ปุ๋ยจากภูมิปัญญาชาวบ้านมีวิธีการใส่ปุ๋ยยางพารา คือ การใส่ปุ๋ยแบบขุดหลุมซึ่งขนาดของหลุมต้องมีขนาด 50x50x50 เซนติเมตร ระยะการขุดหลุมคือขุดระหว่างร่องยางโดยการหาจุดร่วมกันระหว่างยางแถวที่ 1 และยางแถวที่ 2 ของต้นยางทั้ง 4 ต้น ในจุดซึ่งทำมุม 45 องศา ซึ่งเป็นจุดที่เหมาะสมในการขุดหลุมสำหรับใส่ปุ๋ย โดยวิธีการนี้เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านที่เกิดจากการประยุกต์เอาความรู้ทางวิชาการและจากประสบการณ์ของชาวสวนยางพาราคือ หลักวิชาการระบุไว้ว่า รากของต้นยางพารานั้นรากฝอยซึ่งแผ่กระจายออกหาทางด้านข้างลำต้น มีหน้าที่หาอาหารมาเลี้ยงลำต้น ส่วนประสบการณ์ของชาวสวนยางพาราคือ การป้องกันไม่ให้ปุ๋ยระเหยไปในอากาศ และลดการชะล้างในฤดูฝน ดังนั้นการขุดหลุมใส่ปุ๋ยจึงเป็นวิธีที่เกษตรกรเชื่อถือและสนใจปฏิบัติ โดยเลือกการขุดให้มีความลึกถึง 50 เซนติเมตร เพราะไม่ต้องเสียเวลาขุดทุกปี ขุดเพียงครั้งเดียวใช้ได้ 5 ปี เมื่อครบ 5 ปีก็เริ่มขุดใหม่ในตำแหน่งเดิมเพราะรากต้นยางพาราสามารถหาอาหารได้ในตำแหน่งนี้ดีที่สุด และภูมิปัญญาชาวบ้านการใส่ปุ๋ยโดยวิธีการนี้ซากพืชเศษใบไม้ต่างๆที่ตกลงไปในหลุมปุ๋ยจะย่อยสลายกลายเป็นปุ๋ยอินทรีย์ช่วยเพิ่มสารอินทรีย์ในดินได้อย่างดี ต้นยางพาราจึงเจริญเติบโตดีในระยะก่อนเปิดกรีด และให้ผลผลิตน้ำยางดีมากเมื่ออยู่ในระยะเปิดกรีด

4. การตัดแต่งกิ่ง เพื่อให้เกิดทรงพุ่มและป้องกันแดดเผาโคนต้นยาง กิ่งที่ได้ตัดแต่งแล้วให้ใช้ปูนขาวหรือปูนแดงทาบริเวณแผลที่ตัด เพื่อป้องกันโรคเน่าและป้องกันการเกิดเชื้อรา

5. การป้องกันรอยไหม้จากแสงแดด ก่อนเข้าช่วงแล้งควรใช้ปูนขาวผสมน้ำทาต้นยาง เพื่อป้องกันความรุนแรงจากแสงแดดเผาต้นยาง

6. ต้นยางที่เปิดกรีดแล้วหากมีอาการเปลือกแห้งต้องหยุดกรีดยางต้นนั้นประมาณ 6-12 เดือนหลังจากนั้นจึงเริ่มกรีดใหม่

7. สุขลักษณะและความสะอาดของสวนยาง ต้องกำจัดวัชพืชเพื่อไม่ให้แย่งน้ำอาหารของต้นยางหรือเป็นแหล่งอาศัยของโรคแมลงและสัตว์มีพิษ

(4) ภูมิปัญญาชาวบ้านในการกรีดยางพารา

1. การกรีดยางที่ดีต้องกรีดให้ได้น้ำยางมากที่สุดต้นยางเสียหายน้อยที่สุด ยืดอายุการกรีดให้นานที่สุด และสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด

2. ต้องหมั่นลับมีดกรีดยางให้คมอยู่เสมอ

3. หยุดกรีดยางในฤดูฝนและฤดูกาลผลัดใบจนถึงผลิใบใหม่จนใบแก่ ส่วนภูมิปัญญาชาวบ้านที่แตกต่างกันโดยมีสาระสำคัญจากการสัมภาษณ์ คือวิธีการกรีดยางหน้า 2 ไม่ซ้ำหน้าเดิมโดยจะวัดสูงขึ้นจากหน้าเดิมที่เปิดกรีดไว้ความสูงจากพื้นดิน 120 เซนติเมตร ซึ่งในการเริ่มกรีดยางรอบที่ 2 (เปลือก 2)ให้วัดเพิ่มความสูงอีก 100 เซนติเมตรดังนั้นความสูงจากพื้นดินรวมแล้วเป็น 220 เซนติเมตร ซึ่งใช้บันไดลิง 3 ขั้นทำจากไม้ไผ่เบาๆเดินถือไปพร้อมกันในขณะกรีดยางหน้า 2 การเปิดกรีดในลักษณะนี้ มีข้อดีคือ ต้นยางพาราหน้าไม่เน่าเสียเพราะการเปิดกรีดยางพาราในเปลือกที่ 2 ซ้ำหน้าเดิมนั้นเสี่ยงต่อการเกิดโรคหน้ายางเน่าเสียได้เพราะเปลือกยางพาราในหน้าที่ 2 นี้เปลือกจะแข็งมากขึ้นโดยเฉพาะถ้าผู้ที่กรีดไว้ในเปลือกแรกกรีดไม่ดีเปลือกใหม่ที่ออกมาพื้นผิวเปลือกต้นยางไม่เรียบ เมื่อกรีดซ้ำในรอบที่ 2 ก็ทำให้เกิดแผลที่หน้าอ่อนได้ง่ายส่งผลต่อการเกิดโรค หน้ายางเน่า นอกจากนี้แล้วการกรีดยางหน้า 2 โดยวิธีต่อหน้ายางนั้นเมื่อเก็บน้ำยางก็สะดวก เพราะยืนเก็บน้ำยางไม่ต้องก้มๆเงยๆทำให้ลดอาการปวดหลังได้ และการเดินเก็บน้ำยางได้รวดเร็วขึ้นด้วย

(5) ภูมิปัญญาชาวบ้านการแปรรูปยางพารา

1. เน้นความสะอาด ต้องกรองยาง และน้ำอย่างสะอาด ห้ามนำน้ำล้างถังบรรจุน้ำยางมาใช้เป็นน้ำผสมในการทำแผ่นยาง เพราะมีตะกอนละเอียดผสมอยู่

2. แผ่นยางดิบต้องบางมีความหนาไม่เกิน 2 มิลลิเมตร

3. ต้องไม่มีฟองอากาศ โดยมีภูมิปัญญาชาวบ้านในการกำจัดฟองอากาศคือต้องไม่กวนน้ำยาง วนไปวนมา ต้องกวนไปในทิศทางเดียวกันและไม่กวนมากเกินไปประมาณแผ่นละ 7 -8 ครั้ง หากกวนมาฟองอากาศจะกลบฝังในแผ่นยาง

4. ก่อนนำแผ่นยางไปตากแดดต้องล้างน้ำสะอาดทุกครั้งเพื่อล้างน้ำกรดฆ่ายางซึ่งจะทำให้แผ่นยางมีเชื้อรา เก็บไว้ได้ไม่นาน และห้ามตากแผ่นยางข้ามคืนเพราะหากแผ่นยางโดนน้ำค้างจะมีความชื้นสะสมในแผ่นยางและทำให้เกิดเชื้อราได้

5. เมื่อยางแผ่นดิบผ่านจักรรีดยางเรียบร้อยต้องนำไปตาก ห้ามนำแผ่นยางไปทับค้างคืนแล้วนำไปตากในวันถัดไป เพราะจะทำให้แผ่นยางลาย เป็นรอยด่าง เมื่อนำไปจำหน่ายจะถูกคัดเป็นยางเกรดต่ำ

(6) ภูมิปัญญาชาวบ้านการปลูกพืชเสริมรายได้ในสวนยาง

1. การปลูกพืชแซม คือการปลูกพืชแซมระหว่างต้นยางอ่อน ซึ่งมีอายุ 1 -3 ปี ซึ่งในพื้นที่ตำบลท่าอยู่นิยมปลูกกล้วย และสับปะรด เป็นพืชแซมยาง

2. การปลูกพืชแทรกหรือการปลูกพืชร่วมยาง การปลูกพืชระหว่างแถวยางในขณะที่ยางเปิดกรีดเพื่อเป็นรายได้เสริม ซึ่งสามารถปลูกพืชได้หลายชนิด ดังนี้ การปลูกไม้ยืนต้นจำพวก ไม้ตะเคียนทอง ไม้สะเดาช้าง การปลูกพืชตระกูลหวาย การปลูกหมาก และการปลูกพืชพื้นบ้านจำพวก ผักหวานป่า แต่พืชที่เกษตรกรชาวสวนยางพาราในตำบลท่าอยู่นิยมปลูกกันมากที่สุดคือการปลูกผักเหมียงหรือผักเหลียง

3) การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำสวนยางพารา พบว่า

(1) ภูมิปัญญาชาวบ้านด้านคติความเชื่อเกี่ยวกับวัสดุและอุปกรณ์ในการทำสวนยางพาราที่เป็นพวกของมีคม เช่นจอบ เสียม มีดพร้า ขวาน เลื่อย มีดกรีดยาง อุปกรณ์เหล่านี้ห้ามเดินข้ามอย่างเด็ดขาดเพราะเชื่อว่าหากเดินข้ามจะได้รับอันตราย

(2) ปลูกยางพาราให้มีอัตราการรอดสูงที่สุดโดย การปลูกยางพาราแบบติดตาในแปลง

(3) ควรคัดเลือกเมล็ดฝ่อทิ้งโดยการทำให้เมล็ดงอกรากก่อนนำไปปลูก

(4) ควรใส่ปุ๋ยแบบขุดหลุมระหว่างร่องยางแบบทำมุม 45 องศา

(5) ควรกรีดยางพาราโดยการเปิดกรีดยางรอบที่ 2 (เปลือก 2)ไม่ซ้ำรอยเดิมแต่จะเพิ่มความสูงในการกรีดอีก 100 เซนติเมตรขึ้นด้านบน

(6) ควรรวมกลุ่มชาวสวนยางเพื่อแก้ปัญหาพ่อค้าคนกลาง ภายใต้ชื่อกลุ่ม “เกษตรกรทำสวนท่าอยู่” ขึ้นตั้งแต่พ.ศ. 2517 ถึงปัจจุบัน มีบทบาทในการรวมกลุ่มกันพัฒนาคุณภาพยางแผ่นแล้วขายยางแผ่นโดยตรงให้กับโรงงานผู้ผลิตหรือส่งออก โดยวิธีการประมูลส่งผลให้เกษตรกรจำหน่ายผลผลิตได้ในราคาที่สูงขึ้น แก้ปัญหาการเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลางได้

(7) ควรรวมกลุ่มปรับปรุงคุณภาพยางแผ่นเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิต เพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำยางแผ่นให้มีคุณภาพตามความต้องการของตลาด ผู้นำกลุ่มพยายามนำความรู้ใหม่ๆมาเผยแพร่ผ่านทางกลุ่มเกษตรกรทำสวนท่าอยู่ให้เกษตรกรในชุมชนท่าอยู่ได้มีความรู้ในการทำสวนยางพาราที่ดีในทุกๆด้าน ให้กลุ่มเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการทำสวนยางพาราในทุกๆขั้นตอน และเป็นศูนย์เรียนรู้และถ่ายทอดภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำสวนยางพารา โดยได้รับเลือกให้เป็นศูนย์ปราชญ์ชาวบ้านประจำจังหวัดพังงา

(8) ควรแปรรูปผลิตภัณฑ์ยางพารา ในรูปแบบต่างๆ เช่น การแปรรูปผลิตภัณฑ์ยางพาราภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำลูกบอลมหัศจรรย์ การทำตุ๊กตายางฟองน้ำและของที่ระลึก การประดิษฐ์ดอกไม้จากใบยางพารา

2. การอภิปรายผล

การอภิปรายผลในการศึกษาครั้งนี้ แบ่งการอภิปรายผลออกเป็น 3 ประเด็นดังนี้คือ

2.1 ประวัติความเป็นมายางพาราและพัฒนาการของการทำสวนยางพารา

2.2 ภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำสวนยางพาราของเกษตรกร

2.3 การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำสวนยางพาราของเกษตรกรให้แพร่หลาย

โดยมีรายละเอียดของการอภิปรายผลดังนี้

2.1 ประวัติความเป็นมายางพาราและพัฒนาการของการทำสวนยางพารา

2.1.1 ประวัติความเป็นมายางพารา จากการศึกษาพบประเด็นสำคัญเกี่ยวกับประวัติความเป็นมายางพารา ดังรายละเอียดในประเด็นต่อไปนี้ คือ

1) ชื่อทางพฤกษศาสตร์ยางพาราคือ Hevea brasiliensis

- ผู้ค้นพบยางพาราคือ คริสโตเฟอร์ โคลัมบัส
- ชื่อยางพาราคือ ชื่อที่เรียกตามชื่อเมืองว่า Para
- แหล่งกำเนิดยางพารา คือ แถบลุ่มแม่น้ำอะเมซอน ประเทศบราซิล

2) การเข้ามาของยางพาราในประเทศไทย

- ประมาณ พ.ศ. 2442-2444 พระยารัษฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดี (คอซิมบี้ ณ ระนอง) เป็นผู้ริเริ่มนำต้นยางมาปลูกที่อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง เป็นครั้งแรก

1) ชื่อทางพฤกษศาสตร์ พบว่า ต้นยางพารามีชื่อทางพฤกษศาสตร์คือ Hevea brasiliensis มีแหล่งกำเนิดแถบทวีปอเมริกาใต้ บริเวณกลุ่มน้ำอะเมซอน ประเทศบราซิล สอดคล้องกับสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคใต้เล่ม 13 ระบุว่ายางพารามีชื่อทางพฤษศาสตร์ว่า Hevea brasiliensis อยู่ในวงศ์ Euphorbiaceae เป็นพืชในตระกูลยางที่ให้น้ำยางมากกว่าชนิดอื่นๆ แรกเริ่มมีการซื้อขายกันที่เมืองท่า Para ริมแม่น้ำ อะเมซอน ประเทศบราซิลจึงเรียกยางที่ได้จากต้น Hevea brasiliensis ว่า Para rubber คือยางพาราในภาษาไทย และจากการศึกษาของเสาวนีย์ ก่อวุฒิกุลรังสี (2541: 1) จากหนังสือการผลิตยางธรรมชาติระบุว่ายางพาราเป็นไม้ยืนต้นมีถิ่นกำเนิดในเขตร้อน บริเวณลุ่มแม่น้ำอะเมซอน ประเทศบราซิล และประเทศเปรู ทวีปอเมริกาใต้ และสอดคล้องกับเอกชัย พฤกษ์อำไพ (2549: 7) จากหนังสือเรื่องคู่มือยางพารา ได้กล่าวถึงประวัติความเป็นมายางพารา มีชื่อทางพฤษศาสตร์ว่า Hevea brazilliensis Muell, Arg มีถิ่นกำเนิดในทวีปอเมริกาโดยเฉพาะในแถบลุ่มแม่น้ำอะเมซอน ซึ่งชาวอินเดียแดงได้รู้จักการใช้ประโยชน์ของยางพาราได้นำมาทำผ้ากันฝน ทำรองเท้า และชาวยุโรปคนแรกที่ค้นพบยางพาราคือ คริสโตเฟอร์ โคลัมบัส

การมีชื่อว่ายางพารา เพราะขณะนั้นในปี พ.ศ. 2302 เมืองพาราเป็นเมืองท่าแห่งลุ่มน้ำอะเมซอน และได้ส่งผ้ายางถวายพระเจ้าแผ่นดินประเทศโปรตุเกส ยางพาราจึงเป็นที่รู้จักของชาวยุโรป ทำให้ชาวยุโรปเรียกชื่อยางพาราตามชื่อเมืองว่า Para ชื่อสอดคล้องกับชัยสิทธิ์ ชินวัตร (2549 : 9) จากหนังสือการปลูกยางพาราได้ระบุไว้ว่ายางพาราเป็นยางที่ได้จากต้นไม้ชนิดหนึ่ง เรียกว่า ต้นยางพารา เรียกตามภาษาศาสตร์ว่า Hevea brasiliensis สามัญชนทั่วไปเรียกว่า ต้นยางพารา (Para rubber) เพราะเมื่อประมาณ 100 ปีมาแล้วยางชนิดนี้ ซื้อขายกันที่เมืองพารา ประเทศบราซิลเพียงแห่งเดียวเท่านั้น เพื่อสะดวกแก่การซื้อขาย จึงเรียกยางชนิดนี้ว่า “ยางพารา” ต้นยางพาราเป็นไม้ป่าขึ้นอยู่กระจัดกระจายทั้งในที่ดอนและที่ลุ่มของลุ่มแม่น้ำอะเมซอน ชาวอินเดียแดงรู้จักยางมานาน และได้นำมาใช้ประโยชน์ใช้ยางทำลูกบอล ทำผ้ากันฝน ทำถุงเก็บน้ำ และชาวอินเดียเรียกต้นยางว่า “คาอุห์ชุค” แปลว่าต้นไม้ร้องไห้ ซึ่งสอดคล้องกับ เกศราภรณ์ สุวรรณชนะ (2546 : 28) จากการศึกษาเรื่องการผลิตและการค้ายางพาราของไทย ได้กล่าวถึงความเป็นมาของการปลูกยางพาราว่า ต้นยางพารา (Hevea brasiliensis) เป็นพืชสกุล (Euphorbiaceae)

มีถิ่นกำเนิดอยู่ในแถบลุ่มแม่น้ำอะเมซอนประเทศบราซิล ทวีปอเมริกาใต้ เป็นพืชพรรณที่รวบรวมมาจากรัฐพารา ซึ่งเป็นเมืองท่าจึงตั้งชื่อต้นยางชนิดนี้ว่าต้นยางพารา

2) การเข้ามาของยางพาราในประเทศไทย พบว่า

ประเทศอังกฤษเป็นประเทศที่ได้ริเริ่มนำยางพารามาปลูกในเอเชียเป็นครั้งแรก เมื่อ พ.ศ. 2416 โดยปลูกที่เมืองกัลกัตตาประเทศอินเดีย โดยเซอร์คลีเมนส์ มาร์คแฮม

แต่ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร และใน พ.ศ. 2420 ชาวอังกฤษได้นำยางมาปลูกที่สวนพฤกษชาติสิงคโปร์ จำนวน 13 ต้น และใน กัวลากังซา รัฐเปรัค ประเทศมาเลเซียจำนวน 9 ต้น ซึ่งต่อมายางทั้ง 22 ต้นนี้นับเป็นรากฐานที่ทำให้เกิดการทำสวนยางพาราเป็นอาชีพในแถบเอเชีย สำหรับประเทศไทยพระยารัษฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดี (คอซิมบี้ ณ ระนอง) เป็นผู้ริเริ่มนำต้นยางมาปลูกที่อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง เป็นครั้งแรก เมื่อประมาณ พ.ศ. 2442-2444 และ หลวงราชไมตรี (ปูม ปุณศรี) เป็นผู้นำยางมาปลูกทางภาคตะวันออกที่จังหวัดจันทบุรี เมื่อ พ.ศ. 2454 จากนั้นต่อมาเนื้อที่ปลูกยางพาราของประเทศไทยก็ได้ขยายตัวไปทั่วในภาคใต้ ทั้ง 14 จังหวัด และภาคตะวันออก 4 จังหวัด สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2530 : 16-17) หลักวิชาและเทคนิคการทำสวนยาง ซึ่งสอดคล้องกับ เกศราภรณ์ สุวรรณชนะ (2549 : 28) จากการศึกษาเรื่องการผลิตและการค้ายางพาราของไทย ได้ระบุไว้ว่า การปลูกยางพาราในทวีปเอเชียครั้งแรกเกิดขึ้นในปี 2416 โดยเซอร์คลีเมนส์ มาร์คแฮม ได้นำต้นยางมาปลูกที่เมืองกัลกัตตา ประเทศอินเดีย แต่ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ต่อมาในปี 2419 เซอร์ เฮนรี วิคแฮม ชาวอังกฤษ ได้นำเมล็ดยางจากประเทศบราซิลและเปรูไปเพาะที่สวนพฤกษชาติคิวประเทศอังกฤษ และจากต้นกล้านี้ได้นำมาปลูกที่สวนพฤกษชาติ Heneratogoda ประเทศศรีลังกา และสวนพฤกษชาติในประเทศสิงคโปร์ แต่ต้นกล้าในประเทศสิงคโปร์ตายหมด ต่อมาในปี 2420 จึงสั่งต้นกล้าที่โตแล้วจากประเทศศรีลังกาไปปลูกที่ประเทศสิงคโปร์ หลังบ้านเซอร์ ฮิว โลว์ ข้าหลวงใหญ่ชาวอังกฤษ ที่กัวลากังชา รัฐเปรัค ประเทศมาเลเซีย และต้นยางเหล่านี้คือพ่อพันธุ์ แม่พันธุ์ ของยางพาราที่ปลูกในเอเชียทุกวันนี้ สำหรับการปลูกยางพาราในประเทศไทย เชื่อกันว่าพระยารัษฎานุประดิษฐ์ฯ ขณะดำรงตำแหน่งเจ้าเมืองตรังได้นำยางจากรัฐเปรัคมาปลูกที่อำเภอกันตัง จังหวัดตรังเป็นครั้งแรกประมาณปีพ.ศ. 2442 – 2444 และได้แจกจ่ายเมล็ดให้ราษฎรปลูกโดยทั่วไป จนขยายพื้นที่ปลูกไปทั่วทั้ง 14 จังหวัดในภาคใต้และอีก 8ปีต่อมาหลวงราชไมตรีได้นำยางพาราไปปลูกที่จังหวัดจันทบุรีและขยายพื้นที่ปลูกไปทั่วทั้ง 3จังหวัดในพื้นที่ภาคตะวันออก และในปีพ.ศ. 2521 สถาบันวิจัยยางกรมวิชาการเกษตร ได้เริ่มทดลองปลูกยางในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่จังหวัดสุรินทร์ บุรีรัมย์ และหนองคาย ซึ่งสอดคล้องกับกลุ่มยางพารา กองส่งเสริมพืชพันธุ์ กรมส่งเสริมการเกษตร (2533 :7-8) จากหนังสือคู่มือเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเรื่องยางพารา ได้ระบุไว้ว่า ในปี พ.ศ. 2416 เซอร์ คลีเมนส์ มาร์คแฮม และฟาริสได้นำเมล็ดไปเพาะที่สวนพฤกษชาติคิว ในกรุงลอนดอนประเทศอังกฤษ ปรากฏว่ามีเมล็ดยางออกเพียง 12 ต้น และได้นำต้นยาง 6 ต้นไปปลูกที่สวนพฤกษชาติที่กัลกัตตา ประเทศอินเดีย และต่อมาในปี พ.ศ. 2419 ได้นำต้นยางไปเพาะที่สวนพฤกษชาติและได้นำต้นยางที่งอกแล้วไปปลูกยัง

ประเทศอาณานิยมของอังกฤษ เช่น ศรีลังกา สิงคโปร์ และมาเลเซีย จนมียางพาราเกิดขึ้นในเอเชีย

ในประเทศไทยเชื่อกันว่า พระยารัษฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดี (คอซิมบี้ ณ ระนอง) ได้นำยางพารามาจากรัฐเปรัคประเทศมาเลเซีย มาปลูกที่อำเภอกันตัง จังหวัดตรังในราวปี พ.ศ. 2442-2444 และในปี 2454 คุณ ปูม ปุณศรี (หลวงราชไมตรี) ได้ซื้อเมล็ดยางจากประเทศมาเลเซียจากประเทสมาเลเซียด้วยเงิน 80 บาท แล้วนำไปปลูกที่หมู่ 6 ตำบลคมบาง อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ประมาณ 100 ไร่ จนต่อมายางพาราได้แพร่ไปทำในภาคตะวันออก และใน พ.ศ. 2521 กรมวิชาการเกษตรโดยสถาบันวิจัยยางพาราร่วมกับนิคมสร้างตนเอง กรมประชาสงเคราะห์ทดลองปลูกยางพาราในจังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดหนองคาย ซึ่งจากการเริ่มทดลองปลูกใน 3 จังหวัดเหล่านี้นั่นเองได้กลายเป็นจุดเริ่มต้นการปลูกยางพาราสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นอกจากนี้สำหรับการเข้าสู่ยางพาราในประเทศไทย พบว่ามีการระบุไว้ขัดแย้งกัน คือ เจนจบ ยิ่งสุมล (2552 : 22) คอซิมบี้แห่งอันดามัน ระบุว่า เมื่อพระยารัษฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดี ได้ไปดูงานที่ประเทศมลายู เห็นชาวมลายูปลูกยางได้ผลดีมาก ท่านจึงสนใจจะนำยางมาปลูกในประเทศไทย แต่สมัยนั้นเจ้าของสวนยางหวงมาก ทำให้ไม่สามารถนำพันธุ์ยางมาได้ จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2444 พระสถลสถานพิทักษ์ หลานชายได้เดินทางไปประเทศอินโดนีเซีย จึงแอบนำต้นกล้ายางกลับมาได้ โดยเอาต้นกล้ายางมาหุ้มรากด้วยสำลีชุบน้ำแล้วห่อทับด้วยกระดาษหนังสือพิมพ์ บรรจุมาในถังไม้ฉำฉา 4 ลังใส่เรือกลไฟ ซึ่งเป็นเรือส่วนตัวของพระสถลฯ และต่อมาพระสถลฯ ได้นำมาปลูกไว้บริเวณหน้าบ้านพัก ที่อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง และต่อมาได้ขยายพื้นที่ปลูกยางต่อไปอีก 45 ไร่ จึงถือได้ว่า พระสถลสถานพิทักษ์คือผู้เป็นเจ้าของสวนยางพาราแห่งแรกของประเทศไทย จากความคิดแรกเริ่มของพระยารัษฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดี นั่นเอง ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2530 : 16-17) จากหลักวิชาและเทคนิคการทำสวนยางได้ระบุไว้ว่า พระสถลสถานพิทักษ์ได้นำยางพารามาจากประเทศอินโดนีเซีย โดยเอากล้ายางมาบรรจุในลังไม้ 4 ลัง ใส่เรือกลไฟส่วนตัวกลับประเทศไทยและได้นำยางมาปลูกไว้บริเวณหน้าบ้านพักที่อำเภอ กันตัง จังหวัดตรัง ซึ่งปัจจุบันเหลือเป็นหลักฐานเพียงต้นเดียว จากยางรุ่นแรกนี้พระสถลสถานพิทักษ์ ได้ขยายเนื้อที่ปลูกออกไปประมาณ 45 ไร่จากนั้นพระยารัษฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดีได้ส่งคนไปเรียนวิชาปลูกยางเพื่อมาสอนประชาชน นักเรียนของท่านที่ส่งไปเป็นเจ้าเมือง นายอำเภอ กำนันและผู้ใหญ่บ้านทั้งสิ้น และท่านได้กำชับให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นำพันธุ์ยางไปแจกจ่าย และส่งเสริมให้ราษฎรปลูกโดยทั่วไป จนกล่าวได้ว่า เป็นยุคตื่นยาง และชาวบ้านจะเรียกยางพาราว่า ยางเทศา จนปัจจุบัน ยางพาราปลูกทั่วไปทั้งภาคใต้และภาค

ตะวันออก จนยางพารากลายเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทย และพระยารัษฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดี ได้รับการยกย่องให้เป็น "บิดาแห่งยางพาราไทย"

นอกจากนี้การเข้ามาของยางพาราในประเทศไทย ยังสอดคล้องกับ ทฤษฎีการรับสิ่งใหม่ซึ่งระบุไว้ว่าเกี่ยวกับวัตถุในด้านที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีและที่ไม่ใช่วัตถุอันได้แก่ ความรู้สึกนึกคิด ทัศนคติ และอุดมการณ์ในชุมชนหนึ่งๆ การที่จะมีสิ่งใหม่ๆ เกิดขึ้นได้นั้นจะต้องมีแหล่งที่มา คือ มีรายได้ ดังเช่น พระยารัษฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดี ได้ค้นพบยางพาราและได้ส่งเสริมให้ประชาชนปลูกยางพารา ทำให้ประชาชนได้หันมาทำการเพาะปลูกพืชพันธุ์ใหม่ ประชาชนก็มีรายได้เพิ่มขึ้น มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เพราะประชาชนและพระยารัษฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดียอมรับสิ่งใหม่

2.1.2) พัฒนาการการทำสวนยางพารา จากการศึกษาพบว่า พัฒนาการการทำสวนยางพารา สามารถแบ่งได้เป็น 3 ยุคดังต่อไปนี้

(1) พัฒนาการการทำสวนยางพารายุคที่ 1 (พ.ศ 2442 - 2456) เป็นการทำสวนยางพาราของชาวต่างชาติ

(2) พัฒนาการการทำสวนยางพารายุคที่ 2 (พ.ศ 2574 - 2502) เป็นยุคของความรุ่งเรืองในการทำสวนยางพาราของชาวจีน

(3) พัฒนาการการทำสวนยางพารายุคที่ 3 (พ.ศ. 2503 – ปัจจุบัน) เข้าสู่ยุคสมัยใหม่จึงเป็นการทำสวนยางพาราตามหลักวิชาการ

(1) พัฒนาการทำสวนยางพารายุคที่ 1 (พ.ศ 2442 - 2456)

พัฒนาการการทำสวนยางพารายุคที่ 1 พบว่า การทำสวนยางพาราในประเทศไทยเป็นการทำสวนยางพาราของชาวต่างชาติ โดยเฉพาะชาวจีน และการทำสวนยางพาราของชาวจีนมีความแตกต่างจากการทำสวนยางพาราของชาวไทย เพราะสวนยางพาราชาวจีนมีขนาดใหญ่เพราะมีเงินทุนสูงและจะปลูกยางพาราตามแบบสวนยางในมาลายู มีขั้นตอนการปลูกตั้งแต่การเตรียมพื้นที่ให้โล่งเตียน การปลูกมีการวางแถวเป็นระเบียบ มีการบำรุงรักษา รู้จักวิธีการกรีดยางที่ถูกต้อง รู้จักวิธีการทำยางแผ่นรมควัน สวนยางชาวจีนจึงได้ผลผลิตดี ขายได้ราคาดี ซึ่งสอดคล้องกับวาริท วงศ์ทอง (2547: 3) จากวิทยานิพนธ์ศึกษาการเปลี่ยนแปลงวิถีการทำสวนยางพาราในอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ช่วงปี 2470 – 2546 ได้ระบุไว้ว่า การทำสวนยางพาราขนาดใหญ่ในอดีตนั้นเป็นการลงทุนโดยชาวจีนโพ้นทะเล เพราะมีราคายางเป็นสิ่งจูงใจประกอบกับการได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลไทยเป็นอย่างดี ทำให้การลงทุนทำสวนยางของชาวจีนขยายตัวได้เร็วซึ่งวิธีการทำงานของชาวจีนนั้นเป็นการนำเอาประสบการณ์การทำสวนยางพาราแบบอย่างของ

มาลายูมาทุกขั้นตอนการผลิต ตั้งแต่การเตรียมพื้นที่เพาะปลูก การปลูก การบำรุงรักษา การกรีดยาง และการทำยางแผ่นรมควันเพื่อจัดเกรดยาง ทำให้การทำสวนยางพาราของชาวจีนมีผลผลิตที่ดีได้น้ำยางปริมาณมากและแปรรูปเป็นยางแผ่นได้อย่างมีคุณภาพ ขายได้ราคาดี

สวนยางชาวไทยเป็นการปลูกแบบดั้งเดิม คือปลูกในสวนข้างบ้านปะปนกับพืชยืนต้นชนิดอื่น ปลูกไม่เป็นระเบียบหรือเป็นการปลูกยางพาราเพื่อเป็นการจับจองที่ดิน โดยการใช้ลูกยางเป็นลูกกระสุนแล้วยิงด้วยธนู หรือ ไม้ง่าม (หนังสติ๊ก) หากลูกยางไปตกที่ไหนก็งอกที่นั่น ต้นยางจึงเกะกะไปทั่ว สวนยางพาราของชาวไทยในยุคแรกเริ่มจึงนิยม เรียกว่า "ป่ายาง" ซึ่งสอดคล้องกับ วาริท วงศ์ทอง (2547: 4) จากวิทยานิพนธ์ศึกษาการเปลี่ยนแปลงวิถีการทำสวนยางพาราในอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ช่วงปี 2470 – 2546 ได้ระบุไว้ว่า การทำสวนยางพาราของคนไทยนั้นส่วนใหญ่จะทำสวนยางขนาดเล็กและทำเป็นอาชีพเสริมตั้งแต่กลางทศวรรษ 2440 เป็นต้นมา เพราะการทำสวนยางพาราทำให้ครอบครัวมีรายได้เพิ่มขึ้น และการทำสวนยางพาราของคนไทยก็มีต้นทุนการผลิตต่ำเนื่องจากใช้ต้นพันธุ์ยางพื้นเมือง ส่วนมากได้ต้นพันธุ์หรือเมล็ดพันธุ์จากสวนยางพาราใกล้บ้าน ใช้แรงงานครอบครัวในทุกขั้นตอนการผลิต ตั้งแต่การโค่นป่า ปรับพื้นที่เพาะปลูก การกรีดยางและการทำยาง ซึ่งสอดคล้องกับ วิชิต สุวรรณปรีชา จากหนังสือ หลวงราชไมตรี (ปูม ปุณศรี) รัตนบุรุษใต้ฟ้าตะวันออก ได้ระบุไว้ว่า ยางพาราชุดแรกได้หยั่งรากลงบนผืนแผ่นดินภาคตะวันออก ณ จังหวัด จันทบุรี บนเนื้อที่ของหลวงราชไมตรี เมื่อ พ.ศ. 2451 จนเกิดความนิยมขยายพื้นที่ปลูกแพร่หลายเป็นวงกว้างอย่างรวดเร็ว จนมีพื้นที่ปลูกยางพาราทั่วทั้งภาคตะวันออกซึ่งต้นยางในสมัยแรกของหลวงราชไมตรีนั้นได้มีการปลูกโดยขุนหลวงและคนสนิทได้ขี่ม้าเพื่อยิงลูกยางที่มีสมุนคนสนิทคอยส่งลูกยางให้แล้วแต่ว่าลูกยางตกลงตรงไหน ต้นยางก็จะขึ้นตรงนั้น สวนยางในสมัยนั้นจึงไม่เป็นระเบียบเป็นแถวเป็นแนว ซึ่งสอดคล้องกับ นันดา แก้วสุวรรณ (2537 : 24) จากการศึกษาเรื่อง พัฒนาจากการผลิตและการค้ายางพาราในภาคใต้ของไทย (2488 – 2516) ได้ระบุไว้ว่า การปลูกยางของชาวสวนยางขนาดเล็กแบ่งเป็น 2 ลักษณะดังนี้คือ 1 ปลูกแบบดั้งเดิมคือการเอาเมล็ดพันธุ์ยางพาราปลูกในสวนข้างบ้านปะปนกับพืชยืนต้นชนิดอื่นๆมีที่ว่างตรงไหนก็ปลูกยางพาราลงไปจนเต็มพื้นที่ 2. การจับจองพื้นที่ป่าที่อยู่ห่างไกลพื้นที่บ้านออกไป คือเมื่อหักร้างถางพงแล้วก็จะปลูกข้าวไร่ก่อนประมาณ 1-2 ปี ต่อจากนั้นจึงปลูกยางพาราตามแบบชาวจีน แต่การปลูกยางพาราของคนไทยจะปลูกไม่เป็นแถวเป็นแนว การปลูกยางพาราคนไทยปลูกเพื่อการจับจองที่ดินโดยอาศัยเมล็ดพันธุ์ยางเป็นเครื่องมือ คือนำเมล็ดพันธุ์ยางเป็นกระสุน เมื่อเมล็ดพันธุ์ยางไปตกที่ใด ชาวสวนจะใช้ที่ดินดังกล่าวในการทำประโยชน์ ดังนั้นสวนยางส่วนใหญ่จึงกระจัดกระจายอยู่ทั่วไปตามพื้นที่ต่างๆ นอกจากนี้จากหลักฐาน (กองจดหมายเหตุ ร.ศ.120: 139) ปรากฏว่า การทำสวนยางพาราในประเทศไทยนั้นได้

เริ่มต้นขึ้นจากแนวความคิดของพระยารัษฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดี ซึ่งในขณะนั้นอยู่ในฐานะผู้นำการปกครองหัวเมืองไทยฝั่งตะวันตก ท่านได้ส่งเสริมให้มีการทำเกษตรกรรม และส่งเสริมให้มีการปลูกสวนยางพารา เพื่อทดแทนแร่ดีบุก เนื่องจากหากยามใดที่แร่ดีบุกซึ่งเป็นสินค้าหลักลดน้อยลงจะส่งผลให้ราษฎรเดือดร้อนได้ พระยารัษฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดี จึงรีบเร่งดำเนินการแก้ไข โดยใช้วิธีส่งเสริม จูงใจ และบังคับทางอ้อม ให้ราษฎรสนใจอาชีพเกษตรกรรม เช่น การยกเว้นภาษีอากร การรวมกำลังจากข้าราชการในท้องถิ่น ได้แก่ นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ให้มีหน้าที่ติดตามดูแลผลงานทางด้านเกษตรของราษฎรอย่างใกล้ชิดและสม่ำเสมอ ให้มีการประชุมรายงานผลการปฏิบัติราชการและทำรายงานส่งข้าหลวงเทศาภิบาลทุกเดือน หากผู้ใดขาดการประชุมโดยไม่มีเหตุผลจะมีโทษหนัก ดังนั้นการส่งเสริมการเกษตรกรรมของพระยารัษฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดี จึงได้เริ่มต้นด้วยวิธีการที่นุ่มนวล คือ จัดหาที่ดินให้สร้างถนนเข้าไปในป่าเขาเพื่อเปิดพื้นที่ทางการเกษตรให้มากขึ้น ให้ข้าราชการในท้องถิ่นตรวจตราพื้นที่ว่างตรงไหนที่เหมาะแก่การเกษตรกรรมก็ให้จัดสรรที่ดินเป็นส่วนๆ ประมาณพื้นที่ละ 20 ไร่ แล้วให้ราษฎรเข้าไปจับจองโดยแต่ละครัวเรือนต้องมีที่นาไม่น้อยกว่า 10 ไร่ หรือทำสวนไม่ต่ำกว่า 20 ไร่ และได้ส่งเสริมอาชีพเกษตรกรรมอย่างจริงจังตั้งแต่ พ.ศ. 2451 ซึ่งสอดคล้องกับ วิชิต กาฬกาญจน์ (2528 : 72) จากการศึกษาเรื่องนโยบายการผลิตและการค้ายางพาราในภาคใต้ของไทย พ.ศ. 2444 – 2503 ได้ระบุไว้ว่า การทำสวนยางพาราในสมัยแรกนั้นต้องลงทุนสูงมาก เริ่มตั้งแต่ต้องจ้างแรงงานในการเตรียมพื้นที่ ต้องซื้อเมล็ดพันธุ์เข้ามา ต้องจ้างผู้เชี่ยวชาญมาดำเนินการปลูกและรักษาจึงเกรงว่าการปลูกยางพาราเมื่อประกอบเป็นอาชีพแล้วจะได้กำไรหรือขาดทุน พระยารัษฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดี ได้ส่งเสริมให้ประชาชนเริ่มปลูกยางพาราเป็นอาชีพแต่ในระยะแรกไม่ได้ผลเพราะประชาชนยังขาดความรู้ในวิธีการปลูกและยังไม่เข้าใจคุณค่าของยางพารา พระยารัษฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดี จึงสร้างสวนตัวอย่างขึ้นมา เพื่อเผยแพร่ความรู้ให้แก่ประชาชนและเป็นแหล่งแพร่พันธุ์ของยางพาราด้วย แต่ไม่มีทุนที่จะทำ เผอิญมีเงินงบประมาณส่วนของราชโลหกิจ เหลืออยู่ ท่านได้เงินจำนวนนี้มาดำเนินการจึงได้มีหนังสือกราบทูลสมเด็จกรมพระยาดำรงราชานุภาพเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2444 เพื่อขออนุญาตใช้เงินส่วนนี้พร้อมกันนี้ได้กราบทูลวิธีการที่จะให้ประชาชนปลูกสร้างสวนยางพารามาให้ทรงทราบด้วยจากนั้นการทำสวนยางจึงได้มีการแพร่ขยายออกไป ซึ่งสอดคล้อง กับนันดา แก้วสุวรรณ (2537 : 23) จากการศึกษาเรื่อง พัฒนาการ การผลิตและการค้ายางพาราในภาคใต้ของไทย ระบุไว้ว่า ในระยะแรกพระยารัษฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดี ได้จ้างชาวอินเดียซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในการปลูกยางพารา มาออกตรวจชี้แจงวิธีการเพาะปลูกให้ราษฎรเข้าใจและได้ขอพระบรมราชานุญาตินำเงินในกองราชโลหกิจมาใช้เป็นงบประมาณสนับสนุนในโครงการบำรุงยางด้วย การสนับสนุนของพระยารัษฎานุ

ประดิษฐ์มหิศรภักดี นับเป็นการวางรากฐานการผลิตยางพาราในหัวเมืองชายฝั่งตะวันตกจนในที่สุดยางพาราก็ได้ถือกำเนิดขึ้นในประเทศไทย และแพร่หลายไปทั่วทุกภาค และยัง ซึ่งสอดคล้องกับ วิชิต กาฬกาญจน์ (2503: 134-135) ได้สรุปไว้ว่า การปลูกยางพาราในยุคแรกเริ่ม เป็นการปลูกยางพาราเพื่อการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ว่างเปล่ามาเป็นพื้นที่เกษตรและเริ่มต้นที่มณฑลภูเก็ต เริ่มทำสวนยางพารากันมาก เพราะข้าหลวงเทศาภิบาลใช้วิธีการของระบบไพร่ บังคับราษฎร โดยให้ข้าราชการทำเป็นตัวอย่างแต่สวนของข้าราชการในสมัยนั้นมีไม่มากนัก ราษฎร จึงได้อาศัยวิธีการทำสวนยางพาราจากชาวจีนที่เข้ามาจับจองที่ดินปลูกยางพารา แต่สวนยางของคนไทยในยุคแรกเริ่มเป็นสวนยางขนาดเล็ก เนื่องจากสวนยางของคนไทยต้นทุนการผลิตต่ำ พันธุ์ยางที่ปลูกเป็นพันธุ์พื้นเมืองโดยมากได้ต้นพันธุ์หรือเมล็ดพันธุ์ จากสวนยางพาราใกล้บ้าน ใช้แรงงานครอบครัวในการทำสวนยางพาราตั้งแต่การโค่นป่า การปรับพื้นที่ การกรีดยาง และการทำยาง ซึ่งมีความเห็นขัดแย้งกับ วิรัช ถิรพันธุ์เมธี (มปป. 33) จากหนังสือเพชรน้ำหนึ่งของกระทรวงมหาดไทย ระบุไว้ว่าเมล็ดพันธุ์ยาง พระยารัษฎานุประดิษฐ์ มหิศรภักดี ได้ลอบซื้อเมล็ดยางพาราจากมลายูแล้วนำไปแจกจ่ายให้ผู้ใหญ่บ้านเพื่อขยายพันธ์สู่ราษฎร ต่อมาหลังจากนั้น 3 เดือนจึงให้ออกติดตามผลปรากฏว่าไม่มีต้นยางเลยสักต้นเดียวเพราะราษฎรเข้าใจผิดนำไปต้มกินเมล็ดยางพาราชุดนี้จึงสูญเปล่า แต่พระยารัษฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดี ก็แจกจ่ายเมล็ดพันธุ์ลงไปอีกพร้อมกับกำชับว่าจะเมี่ยนผู้ใหญ่บ้านหากไม่สามารถชักนำลูกบ้านให้ปลูกได้ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีปรากฏการณ์นิยม สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2550 :19) ระบุไว้ว่า โดยธรรมชาติของมนุษย์นักปรากฏการณ์นิยมตอบว่า มนุษย์เป็นนักสร้างสรรค์ หรือเป็นผู้สร้างคือเป็นผู้มีความคิด ความอ่าน เป็นผู้กระทำการสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ ทั้งที่เป็นวัตถุและไม่เป็นวัตถุ สังคมมนุษย์เกิดขึ้นและดำรงอยู่ได้เพราะมนุษย์เป็นผู้สร้างสังคมขึ้น โดยการที่มนุษย์มีการกระทำระหว่างกันในชีวิตประจำวัน และสังคมจึงเกิดขึ้นเมื่อมนุษย์คิดหรือจินตนาการว่ามีสังคม และความคิดพื้นฐานทางปรัชญาปรากฏการณ์นิยมนั้น ระบุไว้ว่า ปรากฏการณ์ใดปรากฏการณ์หนึ่ง จะมีความหมายอย่างไร ย่อมแล้วแต่คนจะมอง และคนในแต่ละชุมชน จะสร้างโลกตามความจริงของตนขึ้นมาแล้วดำเนินชีวิตตามแนวทางที่ตนสร้างขึ้นสอดคล้องกับสถาบันวิจัยยาง กรมวิชาการเกษตร (2538 : 23) จากหนังสือ 96 ปียางพาราในจังหวัดตรัง ได้ระบุไว้ว่าหลังสงครามเกาหลีชาวสวนยางพาราเริ่มเปลี่ยนแปลงเป้าหมายการผลิตยางจากการปลูกเป็นอาชีพเสริม หันมาทำเป็นอาชีพหลัก ชาวสวนยางเอาใจใส่การทำสวนยางของตนเองมากขึ้น มีการขยายพื้นที่ปลูกยางพารา ในขณะเดียวกันรัฐบาลมองเห็นว่ายางเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญและทำรายได้ให้กับรัฐบาลอย่างดีต่อไปในอนาคตจึงสนใจที่จะพัฒนาการผลิตยางให้มีคุณภาพมากขึ้น จึงสอดคล้องกับแนวคิดการสร้างปัญญา ทัศนีย์ ทองสว่าง(2549: 59) ได้ระบุไว้ว่า ปัญญาคือความรู้ความสามารถที่ใช้ในการ

แก้ปัญหาใดๆและสามารถใช้แก้ปัญหาได้ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางการเมือง เศรษฐกิจ อุตสาหกรรม และปัญหาสังคม

(2) พัฒนาการการทำสวนยางพารายุคที่2 (พ.ศ 2457 - 2502) พบว่า จากหลักฐานปรากฏ การทำสวนยางพาราในยุคนี้สวนยางชาวจีนยังคงดำเนินกิจการด้วยความเจริญรุ่งเรืองซึ่งสอดคล้องกับนันดา แก้วสุวรรณ (2537: 32) จากวิทยานิพนธ์เรื่องพัฒนาการการผลิตและการค้ายางในภาคใต้ของไทย พ.ศ. 2488-2516 ได้กล่าวไว้ว่า ในช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 การทำสวนยางของนายทุนเชื้อสายจีนมีหลายรูปแบบ เช่น เป็นการร่วมทุนกับนายทุนนักธุรกิจใหญ่ในภาคใต้หรือหุ้นส่วนธุรกิจในหัวเมืองมลายู หรือเป็นการลงทุนในรูปหุ้นส่วนรายย่อยระหว่างคนไทยเชื้อสายจีนในภาคใต้ หรือ เป็นการลงทุนทำสวนยางในรูปกงสีระหว่างเจ้าของทุนทั้งที่เป็นผู้ประกอบธุรกิจชาวจีนในภาคใต้หรือผู้ประกอบธุรกิจชาวจีนในมลายูกับแรงงานหุ้นส่วนเชื้อสายจีนในประเทศไทยจากพัฒนาการดังกล่าวการทำสวนยางพาราในยุคนี้โดยเฉพาะการทำสวนยางพาราในรูปการลงทุนขนาดใหญ่ได้อาศัยทุนและแรงงานของชาวจีนเป็นพื้นฐานชาวจีนที่กระจัดกระจายอยู่ทั่วภาคใต้จึงกลายเป็นผู้มีบทบาทในการทำสวนยางพารามากที่สุดในยุคนี้ซึ่งต่อมาคนจีนเหล่านี้ก็กลายมาเป็นคนในท้องถิ่นอย่างสมบูรณ์

ส่วนสวนยางชาวไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงจากการผลิตยางเป็นอาชีพเสริม หันมาทำเป็นอาชีพหลัก ชาวสวนยางเริ่มเอาใจใส่สวนยางมากขึ้น มีการขยายพื้นที่ปลูก รัฐบาลให้การสนับสนุนมากขึ้นโดยจัดให้มีองค์กรที่รับผิดชอบเกี่ยวกับเรื่องยางพารา มุ่งพัฒนาการผลิตยางให้มีประสิทธิภาพในทุกขั้นตอน ซึ่งสอดคล้องกับนันดา แก้วสุวรรณ (2537: 32) จากวิทยานิพนธ์เรื่องพัฒนาการการผลิตและการค้ายางในภาคใต้ของไทย พ.ศ. 2488-2516 ได้กล่าวไว้ว่า ระหว่าง พ.ศ. 2476-2484 เป็นช่วงที่การผลิตยางในประเทศไทยขยายตัวสูงสุดและยางพาราได้เข้ามามีความสำคัญในเศรษฐกิจไทยเพิ่มมากขึ้นโดยทำรายได้ให้แก่ประเทศไทยในอัตราที่เท่าเทียมกับดีบุกประมาณอัตราร้อยละ 15-20 เปอร์เซ็นต์ของมูลค่าการส่งออกของประเทศไทย ซึ่งสอดคล้องกับ วาริท วงศ์ทอง (2547: 4) จากวิทยานิพนธ์ศึกษาการเปลี่ยนแปลงวิถีการทำสวนยางพาราในอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ช่วงปี 2470 – 2546 ได้ระบุไว้ว่า หลังสงครามเกาหลีชาวสวนยางพาราเริ่มเปลี่ยนแปลงเป้าหมายการผลิตยาง จากการปลูกเป็นอาชีพเสริมหันมาทำเป็นอาชีพหลัก ชาวสวนยางเริ่มเอาใจใส่การทำสวนยางของตนมากขึ้นมีการขยายพื้นที่ปลูกยางเพิ่มขึ้นและรัฐบาลมองเห็นว่ายางจะเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญและทำรายได้ให้กับรัฐบาลอย่างดีจึงสนใจที่จะพัฒนาการผลิตยางให้มีคุณภาพดังเช่นในปี พ.ศ. 2494 ยางมีราคาสูงเป็นประวัติการณ์เพราะประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกาสั่งซื้อยางเก็บไว้ในสต็อกโดยไม่เกี่ยงราคา และในปี พ.ศ. 2498 ยางกลายเป็นสินค้าส่งออกอันดับ 2 รองจากข้าว ดังนั้นต่อมารัฐบาลจึงตัดสินใจเข้ามาแทรกแซงกระบวนการผลิตยาง

ตั้งแต่การคัดเลือกพันธุ์ การปลูก การบำรุงรักษา การกรีดยาง และการแปรรูปยาง และได้พยายามปรับปรุงพันธุ์ให้ดีขึ้นโดยใช้วิธีการติดตา และพัฒนาการทำยางแผ่นคุณภาพโดยทำแผ่นยางให้สะอาดและบางมากยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับสันทัด ใบลี (2550: 16) จากวิทยานิพนธ์เรื่องศึกษาศักยภาพและการพัฒนาการปลูกยางพาราได้ระบุไว้เกี่ยวกับแนวคิดการแก้ปัญหายางพาราคือ หากจะพัฒนายางพาราให้เกิดประโยชน์ก็โดยการใช้ผลิตภัณฑ์ของต้นยาง และน้ำยางมาใช้ให้เต็มที่ เพราะที่ผ่านมาประเทศไทยยังใช้ประโยชน์จากพาราน้อยจึงได้เกิดแนวความคิดในการแก้ปัญหายางพาราเช่น จะต้องทำให้ผลิตภัณฑ์จากยางพาราเกิดผลกับคนไทยสูงสุด และต้องทำให้ทุกส่วนงานที่เกี่ยวข้องได้ช่วยกันแก้ปัญหาโดยเฉพาะเจ้าของทรัพยากรและต้องให้ชาวบ้านเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนา สัญญา สัญญาวิวัฒน์(2550 : 81) โดยได้อธิบายไว้เกี่ยวกับหลักการพัฒนาว่า หลักการพัฒนา คือ แนวปฏิบัติที่จะต้องยึดถือในการดำเนินการพัฒนาสังคมให้ไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ จึงสอดคล้องกับทฤษฎีการมีส่วนร่วม สัญญา สัญญาวิวัฒน์(2528 : 288) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน ว่า หมายถึง พฤติกรรมอันกอรปด้วยการร่วมและสมยอมตามพฤติกรรมที่คาดหวังของกลุ่มทางการและไม่ใช่ทางการ หรือในความหมาย ก็คือการที่ประชาชนก่อให้เกิดสิ่งต่าง ๆ ร่วมกันนั่นเอง

(3) พัฒนาการการทำสวนยางพารายุคที่3 (พ.ศ. 2503 – ปัจจุบัน) พบว่าจากหลักฐานปรากฏว่าพัฒนาการการทำสวนยางพาราในยุคนี้หน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนส่งเสริมการทำสวนยางพารา เช่น ได้จัดตั้งสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางใน พ.ศ. 2503 จึงได้พัฒนาการปลูกยางพาราจากการปลูกยางพาราพันธุ์พื้นเมืองซึ่งให้ผลผลิตต่ำ ให้มีการปลูกยางพันธุ์ดีทดแทนซึ่งให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น ดังนั้นการทำสวนยางพาราในยุคสมัยใหม่จึงเป็นการทำสวนยางพาราตามหลักวิชาการ มีการพัฒนาปรับปรุงพันธุ์ มีการค้นคว้าวิจัย เพื่อการพัฒนาเกี่ยวกับยางพาราอย่างต่อเนื่อง มีการขยายพื้นที่ปลูกยางพาราไปยังพื้นที่อื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับประดิษฐ์ นวลแก้ว (2536: 22) จากการศึกษาเรื่องนโยบายยางพาราของรัฐบาลไทย (พ.ศ. 2504-2524) ได้ระบุไว้เกี่ยวกับพัฒนาการการทำสวนยางพาราว่าในวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2503 รัฐบาลของพระราชบัญญัติกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือ การจัดตั้งกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง โดยหาทางช่วยเหลือการผลิตยางให้แก่เจ้าของสวนยางด้วยการเก็บเงินจากผู้ส่งออกยางพารา ซึ่งเรียกว่า “เงินสงเคราะห์” แล้วคืนให้เจ้าของสวนยางในรูปแบบปลูกแทนให้เงินไปตามข้อกำหนดของคณะกรรมการกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง และใน พ.ศ. 2504 รัฐบาลกำหนดนโยบายยางพาราไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับแรก พ.ศ. 2504-2509 ซึ่งได้กำหนดต่อเนื่องมาจนถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524) โดยรัฐบาลเน้นการปลูกแทนและการปรับปรุงพันธุ์ยางเพื่อให้ผลผลิตยางพาราเพิ่มขึ้น และ

สอดคล้องกับวาริท วงศ์ทอง(2547 : 56)จากการศึกษาเรื่องความเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตการทำสวนยางพารา ระบุไว้ว่าในปี 2504 รัฐบาลได้เห็นความสำคัญของอาชีพการทำสวนยางพาราจึงจัดให้มีกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางชาวสวน เริ่มทำสวนยางพาราแบบเชิงเดี่ยวคือปลูกยางพาราอย่างเดียวไม่รวมกับพืชอื่น ซึ่งเป็นพัฒนาการทำสวนยางพาราในยุคสมัยใหม่ จึงสอดคล้องกับ นันดา แก้วสุวรรณ (2531 : 26) จากการศึกษาเรื่อง พัฒนาการการผลิตและการค้ายางพาราในภาคใต้ของไทย (พ.ศ. 2488 – 2516) ได้ระบุไว้ว่า ในปี พ.ศ. 2504 – 2509 เป็นปีที่ประเทศไทยมีการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 1 ขึ้นโดยนโยบายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504- 2510) มีเป้าหมายที่จะขยายการผลิตยางโดยรัฐบาลได้ดำเนินการรณรงค์ปรับปรุงพันธุ์ยางและดำเนินการจัดสรรที่ดินเพื่อการปลูกยางและป้องกันการทำลายป่าไม้ และได้นำนโยบายพัฒนาสวนยางพันธุ์ใหม่ไปผนวกกับนโยบายการจำแนกที่ดินออกเป็นที่ดินทำกิน และป่าสงวนทั่วภาคใต้ พร้อมกับการจัดสรรที่ดินให้แก่ประชาชนที่ยังไม่มีที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง รัฐบาลได้มอบให้กรมที่ดิน กรมป่าไม้ และกรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องทำหน้าที่ในการจัดสรรที่ดินให้เกษตรกรในภาคใต้ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการยอมรับสิ่งใหม่ สมศักดิ์ ศรีสันติสุข(2534: 36) ได้กล่าวไว้ว่า การรับสิ่งใหม่ คือการทำให้ประชาชนหันมายอมรับสิ่งใหม่ ซึ่งในที่นี้หมายถึงการทำให้ประชาชนหันมาทำการเพาะปลูกพืชพันธุ์ใหม่ ประชาชนก็จะมีรายได้สูงขึ้นนั่นเอง ซึ่งสอดคล้องกับวาริท วงศ์ทอง(2547: 57) จากการศึกษาเรื่องการเปลี่ยนแปลงวิธีการทำสวนยางพาราในอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ช่วงปี พ.ศ. 2470-2546 ได้กล่าวว่า การทำสวนยางพาราในระยะหลัง นับตั้งแต่การเลือกพื้นที่ การเตรียมดิน การขุดหลุม การปลูกยาง การบำรุงรักษาสวนยาง การผลิตยางพารา จะมีหลักวิชาการในการทำสวนยางพาราให้ชาวสวนยางได้ศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการนำมาเป็นแบบแผนสำหรับการทำสวนยางพาราดังรายละเอียดแต่ละขั้นตอนต่อไปนี้ เช่น 1) การเลือกพื้นที่ หากเป็นที่ราบ การเตรียมดินทำได้ง่าย แต่หากเป็นที่ลาดชันหรือเนินเขาต้องทำขั้นบันได 2) การเตรียมดินต้องพรวนให้สภาพดินร่วนซุย เพื่อให้การระบายอากาศและระบายน้ำได้ดี ต่อจากนั้นกำหนดแนวเตรียมดินต้องขุดหลุมปลูก 3) การขุดหลุมขุดให้หลุมมีขนาดปากกว้าง x ยาว x ลึก เท่ากับ 50 x 50 x 50เซนติเมตร 4) การปลูกยาง ต้องปลูกให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ และปลูกตามฤดูกาล ซึ่งฤดูกาลที่เหมาะสมคือฤดูฝน และต้องคำนึงถึงพื้นที่ปลูก พื้นที่ราบ ระยะที่แนะนำให้ปลูกคือ 4 x 5 = 60 ต้นต่อไร่ หรือ 3.5 x 4.75 = 90 ต้นต่อไร่ พื้นที่เนินควนเขา ระยะปลูก 2.9 x 8 = 80 ต้นต่อไร่ หรือ 2.5 x 7.00 = 90 ต้นต่อไร่ และหลักสำคัญในการปลูกยางคือต้องปลูกแบบกลบดิน โดยต้องให้ดินกลบโคนรากให้แน่น มิเช่นนั้นจะทำให้ต้นยางตายได้และข้อควรระวังคือ อย่าปลูกยางให้ลึกหรือตื้นจนเกินไป ควรปลูกให้คอดิน อยู่ต่ำกว่าผิวดินปากหลุมเล็กน้อย 5) การบำรุงรักษาสวนยาง ต้องหมั่นตัดแต่งแขนง การทดน้ำและระบายน้ำ

จำเป็นมากสำหรับพื้นที่การปลูกยางพาราบนพื้นที่เนินควนเขา ควรทำทางเดินของน้ำหลีกเลี่ยงการชะพังต้นยาง การใส่ปุ๋ย มี 2 วิธี คือ ใส่แบบหว่านรอบต้น และแบบขุดหลุมแบบหว่านรอบต้นต้องหว่านรอบโคนต้นในรัศมีตั้งแต่ 25-75 ซ.ม. เพิ่มขึ้นตามอายุหรือพุ่มใบ 5.4 การกำจัดวัชพืชสวนยางพาราที่ดีต้องเตียนโล่ง ไม่รกรุงรัง 6) การผลิตยางพารา ต้นยางพาราจะเปิดกรีดได้เมื่ออายุประมาณ 5 ปีครึ่ง – 6 ปี จะเปิดกรีดติดต่อกันได้ไม่น้อยกว่า 25 ปี การกรีดยางที่ดีต้องกรีดไม่ให้ทำลายเยื่อเจริญและเปลือกหนาไม่เกิน 2 มิลลิเมตร หลักเกณฑ์การกรีดยางคือ กรีดให้ได้น้ำยางต่อครั้งมากที่สุด ทำความเสียหายให้กับน้ำยางน้อยที่สุด กรีดได้นานที่สุด สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับสมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2534: 81) ทฤษฎีระบบเกษตร ซึ่งระบุไว้ว่า ระบบการเกษตรขึ้นอยู่ กับสิ่งแวดล้อมทั้งหมด คือ ส่วนที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและส่วนที่เกี่ยวกับมนุษย์ทฤษฎีระบบเกษตรเป็นระบบที่นำรายได้มาสู่ครอบครัวของเกษตรกรในด้านเกี่ยวข้องกับการบริโภค และการออมทรัพย์ จึงสอดคล้องกับ ทฤษฎีการยอมรับทัศนคติ เต็มดวง รัตนทัศนีย(2534 : 219-220) ระบุว่าทัศนคติของคนเรานั้นถูกสร้างขึ้นมาตั้งแต่แรกเกิด ตั้งแต่เมื่อประสาทเริ่มทำงานได้สมบูรณ์ ก็เริ่มมีการสร้างสมทัศนคติติดต่อกันเรื่อยมา ในช่วง ชีวิตของคนหนึ่ง ๆ นั้น ทัศนคติจะถูกเปลี่ยนอยู่เสมอ ดังนั้น จึงมีผู้กล่าวว่า การศึกษาคือกระบวนการเปลี่ยนหรือสร้างทัศนคติอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้น นั่นคือ ทัศนคติ เป็นสิ่งที่สามารถที่จะสร้างขึ้นมาได้ในลักษณะที่เราต้องการ

พัฒนาการการทำสวนยางพารา ทั้ง 3 ยุค มีการเปลี่ยนแปลงวิธีการทำสวนยางพาราแบบชาวบ้านและผสมผสาน แนวทางที่สอดคล้องกับหลักวิชาการทางการเกษตรของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนมากขึ้น โดยในยุคแรกชาวสวนยางชาวไทยยังไม่มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการทำสวนยางพารามากนักก็ได้อาศัยความรู้จากการสังเกตวิธีการทำสวนยางพาราจากชาวต่างชาติ และในยุคต่อมาภาครัฐเข้ามามีบทบาทมากขึ้นโดยการให้การอบรม ถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีต่างๆ แก่เกษตรกรส่งผลให้เกษตรกรมีความรู้ ความเข้าใจ และเทคนิควิธีการทำสวนยางพาราที่ถูกต้องมายิ่งขึ้น เช่น รู้จักการปรับปรุงพันธุ์ รู้จักวิธีการขยายพันธุ์ เพื่อให้ได้ผลผลิตจากยางพาราที่ดีขึ้นตามไปด้วย จนกระทั่งในยุคปัจจุบัน ภาครัฐและภาคเอกชน ได้มุ่งเน้นพัฒนายางพาราโดยได้กำหนดแผนพัฒนายางพาราไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย มีการวางแผนยุทธศาสตร์ยางพาราไทย เพื่อให้พัฒนาการยางพาราของไทยได้มีความเจริญรุดหน้าเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทย ซึ่งสอดคล้องกับสมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2534 : 3) ทฤษฎีการรับสิ่งใหม่ คือการรับสิ่งใหม่หรือการรับของใหม่ทั้งด้านที่เกี่ยวกับวัตถุ และเทคโนโลยีต่างๆ หรือ สิ่งที่ไม่ใช่วัตถุอันได้แก่ ความรู้สึกนึกคิด ทัศนคติและอุดมการณ์ในชุมชนหนึ่ง ๆการที่จะมีสิ่งใหม่ๆ เกิดขึ้นได้นั้นจะต้องมียอมรับเกิดขึ้น และยังสอดคล้องกับ มนฤตย์พล

อุรบุญนวลชาติ (2549 : 23)แนวคิดการพัฒนา ซึ่งการพัฒนา หมายถึง ความเจริญงอกงาม หรือความก้าวหน้า หรือ การพัฒนามีการเปลี่ยนแปลงตลอดตามบริบทที่เปลี่ยนไป ในระยะแรกของการพัฒนาหมายถึง การสร้างภาวะทันสมัย โดยยึดสังคมตะวันตกเป็นแม่แบบ ซึ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจ และการพัฒนาอุตสาหกรรม

2.2 ภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำสวนยางพารา

พบว่า ภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำสวนยางพารา เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านซึ่งเกิดเป็นองค์ความรู้จากการสังเกตดูวิธีการทำ จดจำ แล้วลงมือกระทำ หรือเกิดจากการลองถูก ลองผิดของชาวสวนยางเอง หรือจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากผู้ที่เกี่ยวข้อง จนพบว่าการกระทำแบบใดได้ผลดีก็จะปฏิบัติเป็นแบบอย่างสืบต่อกันมา จากรุ่นสู่รุ่นจนถึงปัจจุบันนี้ ซึ่งมีองค์ความรู้ทางวิชาการเกี่ยวกับการทำสวนยางพารา และเทคโนโลยีต่างๆ เพื่อเป็นเครื่องมือให้แก่ชาวสวนยางพารา จึงได้เกิดเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านการทำสวนยางพาราเกิดขึ้นซึ่งเป็นการประยุกต์ความรู้ทางวิชาการเข้ากับความรู้แบบชาวบ้านจากการเป็นผู้ลงปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับทัศนีย์ ทองสว่าง (2549 : 59) แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างปัญญา การลงมือปฏิบัติ คือ เหตุให้เกิดปัญญาซึ่งปัญญาจะเกิดได้เพราะการทำสิ่งใดอย่างมีสติรู้ตัว โดยปัญญาจากประสบการณ์จึงเป็นปัญญาสูงสุด และยังสอดคล้องกับ เสรี พงศ์พิศ (2534 : 33) ได้ให้ความหมายภูมิปัญญา ไว้ว่า ภูมิปัญญาเป็นองค์ความรู้ในด้านต่างๆของการดำรงชีวิตของคนไทย ที่เกิดจากการสะสมประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ประกอบกับแนวความคิดวิเคราะห์ในการแก้ปัญหาต่างๆ ของตนเอง จนเกิดหลอมรวมเป็นแนวความคิดที่สามารถพัฒนาความรู้ดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาของการดำรงชีวิต

จากการศึกษาพบว่าภูมิปัญญาชาวบ้านการทำสวนยางพาราในชุมชนท่าอยู่ มีภูมิปัญญาดังต่อไปนี้ คือ 1) ภูมิปัญญาชาวบ้านด้านคติพื้นบ้านเกี่ยวกับการทำสวนยางพารา 2) ภูมิปัญญาชาวบ้านการปลูกยางพารา 3) ภูมิปัญญาชาวบ้านการดูแลรักษาสวนยางพารา 4) ภูมิปัญญาชาวบ้านการกรีดยางพารา 5) ภูมิปัญญาชาวบ้านการแปรรูปยางพารา 6) ภูมิปัญญาชาวบ้านการปลูกพืชเสริมรายได้ในสวนยาง โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.2.1) ภูมิปัญญาชาวบ้านด้านคติพื้นบ้านเกี่ยวกับการทำสวนยางพารา พบว่า ภูมิปัญญาชาวบ้านด้านคติความเชื่อเกี่ยวกับการทำสวนยางพารานั้น ชาวสวนยางพารามีความเชื่อว่าห้ามเดินข้ามอุปกรณ์เครื่องมือและสิ่งของมีคมอย่างเด็ดขาดเพราะเชื่อว่าเมื่อนำไปใช้จะได้รับอันตราย และมีความเชื่อเรื่องฤกษ์งาม ยามดี วันแรกโค่น แรกถาง วันแรกเปิดกรีด เพื่อความเป็นสิริมงคลในการประกอบอาชีพ โดยในปัจจุบันคติความเชื่อที่ชาวสวนยางพารายังคงยึดถือปฏิบัติคือความเชื่อในการห้ามเดินข้ามอุปกรณ์เครื่องมือสิ่งของมีคมเพราะช่วยลดการเกิดอุบัติเหตุได้

ชาวสวนยางพารามีความระมัดระวังในการเก็บอุปกรณ์ต่างๆ แต่ความเชื่อเกี่ยวกับวันฤกษ์งามยามดีได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมากในปัจจุบันมีผู้ปฏิบัติตามน้อยมาก ซึ่งสอดคล้องกับ วาริท วงศ์ทอง (2547 : 195) ระบุได้ว่า ชาวสวนยางพารามีความเชื่อเกี่ยวกับอุปกรณ์ในการทำสวนยางพารา เช่น จอบ เสียม มีดพร้า ขวาน เลื่อย มีดกรีดยาง อุปกรณ์เหล่านี้ห้ามเดินข้ามอย่างเด็ดขาด โดยเชื่อกันว่าหากเดินข้ามอุปกรณ์เหล่านี้เมื่อนำมาใช้จะได้รับอันตรายได้ อาจจะบาดมือ แขน หรือขา ซึ่งปัจจุบันยังคงปฏิบัติสืบทอดกันมาเพราะช่วยลดอุบัติเหตุได้ จึงส่งผลให้ชาวสวนยางพารามีความระมัดระวังเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับ เอกวิทย์ ณ ถลาง (2540 : 12) ซึ่งได้กล่าวถึงภูมิปัญญาว่าหมายถึงความรู้ ความคิด ความเชื่อ ความสามารถ ความชัดเจน ที่กลุ่มชนได้จากประสบการณ์ที่สั่งสมไว้ในการปรับตัวและด้านอาชีพในระบบนิเวศน์ หรือสภาพแวดล้อมธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมทางสังคม และวัฒนธรรมที่ได้มีการพัฒนาสืบสานกันมา และสอดคล้องกับ สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2540 : 46) ได้กล่าวถึงภูมิปัญญาว่า ภูมิปัญญาเป็นผลของการใช้สติปัญญาปรับตัวกับสภาพแวดล้อมต่างๆ ในพื้นที่ที่กลุ่มชนนั้น ตั้งหลักแหล่งถิ่นความรู้และมีการแลกเปลี่ยนสังสรรค์ทางวัฒนธรรม ปรับตัวสภาพแวดล้อมต่างๆ ในพื้นที่ที่กลุ่มชนนั้นตั้งหลักแหล่ง นอกจากนี้ภูมิปัญญาด้านคติพื้นบ้านเกี่ยวกับการทำสวนยางพารา ยังมีภูมิปัญญาด้านคติความเชื่อพิธีกรรม เกี่ยวกับขั้นตอนการทำสวนยางพารา ชาวสวนยางพารามีความเชื่อในพิธีกรรมการแรกโค่นและแรกถาง เพื่อการทำสวนในวันฤกษ์งามยามดี ไม่เป็นวันจมหรือวันลอย เพื่อสร้างความสบายใจให้เจ้าของสวนยางพารา นั่นคือชาวสวนยางพาราในอดีตเมื่อต้องบุกพื้นที่ทำสวนยางก็จะมีพิธีกรรมบอกกล่าวเจ้าที่เจ้าทางเพื่อขออนุญาตในการถางโค่น ต้นไม้ โดยการบอกกล่าวสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ครอบครองหรือสถิตอยู่ที่ต้นไม้ที่จะถาง จะโค่นโดยชาวสวนยางพาราจะเคร่งครัดในการถือฤกษ์งามยามดีซึ่งจะส่งผลดีต่อการทำสวนยางพาราในภายหลัง และมีความเชื่อว่าเมื่อต้องเผาปรน ชาวสวนยางพาราจะไม่เผาปรนหรือเผาป่าในวันอาทิตย์ จะเผาวันอื่นและต้องเผาช่วงเช้าก่อนเที่ยงโดยเฉพาะเวลาเที่ยงตรงจะไม่ลงมือเผาอย่างเด็ดขาด และขั้นตอนในการเผาปรนก่อนลงมือชาวสวนยางพาราต้องใช้น้ำพรมไม้ที่กองไว้และอธิษฐานขอพรให้เจ้าป่าเจ้าเขาช่วยคุ้มครองไม่ให้การเผาปรนเป็นอันตรายหรือลุกลามไปยังสวนอื่นๆ ซึ่งขัดแย้งกับ แววสุดา หนูอุไร (2541 : 48) จากการศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมชาวสวนยางพารา ในตำบลทับช้าง อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา ได้กล่าวไว้ว่า ในระยะที่เผาไม้ยางเจ้าของสวนยางจะต้องบอกเพื่อนบ้านมาช่วยดูแลไฟ ซึ่งอาจจะลุกลามไปติดสวนคนอื่นได้หากเกิดผิดปกติจะได้ช่วยกันดับไฟได้ทัน ซึ่งสอดคล้องกับ เพิ่มศักดิ์ วรรยางค์กูล (2547: 57) ได้กล่าวถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้านไว้ว่าทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้านคิดขึ้นได้เอง และนำมาใช้ในการแก้ปัญหา เช่น เทคนิควิธีความรู้ของชาวบ้าน ที่ชาวบ้านคิดเอง ทำเอง โดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่ แก้ปัญหาการดำเนินชีวิตในท้องถิ่นได้

อย่างเหมาะสมกับยุคสมัย ซึ่งสอดคล้องกับ ทฤษฎีปรากฏการณ์นิยม สัญญา สัญญาวิวัฒน์(2550: 195)ได้ระบุไว้ว่า พื้นฐานทางปรัชญาปรากฏการณ์นิยมโดยที่ปรากฏการณ์หนึ่งใดจะมีความหมายอย่างไรย่อมแล้วแต่คนจะมองของคนแต่ละชุมชนหรือชนเผ่าซึ่งสังคมจะสร้างโลกตาม(ความหมายความจริง) ของตนขึ้นมาแล้วดำเนินชีวิตตามแนวที่ตนสร้างขึ้น ดังนั้นจะรู้ว่าสังคมใดมีลักษณะอย่างไร หรือจะเข้าใจสังคมใด จะต้องมองสังคมนั้นด้วยสายตาของคนในสังคมนั้น สังคมจะมีลักษณะอย่างไรมีองค์ประกอบอะไรบ้าง ส่วนไหนสำคัญหรือไม่สำคัญ สำคัญอย่างไร ส่วนไหนที่สำคัญกว่าส่วนไหน ย่อมขึ้นอยู่กับความคิดความเห็นของคนที่อยู่ในสังคมนั้นและสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับความรู้ เต็มดวง รัตนทัศนีย(2534: 216) ได้อธิบายไว้ว่า การนำความรู้ไปประยุกต์หมายถึง ความรู้ ความสามารถในการนำความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่างๆ ที่ได้เรียนรู้แล้วไปใช้ในสถาณการณ์ต่างๆ ทั้งในสถาณการณ์จริง และสถาณการณ์จำลอง สามารถนำกฎเกณฑ์ หลักการและวิธีการที่ได้เรียนรู้มาไปใช้แก้ปัญหาหรือทำความเข้าใจในสถาณการณ์ใหม่ได้

2.2.2) ภูมิปัญญาชาวบ้านการปลูกยางพารา

ภูมิปัญญาชาวบ้านการปลูกยางพารา พบว่า การปลูกยางพาราที่ดีที่สุดคือการปลูกยางพาราแบบติดตาในแปลง เพราะมีอัตราการรอดสูง ซึ่งสอดคล้องกับนายสง่า พรหมเกตุ อายุ 47 ปี บ้านเลขที่ 55/1 หมู่ที่ 2 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา ได้กล่าวไว้ว่าการปลูกแบบติดตาในแปลงเป็นการปลูกยางพาราที่ดีที่สุด เพราะจะได้ต้นกล้ายางที่มีรากและลำต้นแข็งแรง มีความต้านทานโรคดีและในระยะยาวการปลูกแบบติดตาในแปลงช่วยลดค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาเพราะต้นกล้ายางตายน้อยค่าใช้จ่ายในการปลูกยางซ่อมจึงมีน้อยมาก และสอดคล้องกับเสาวนีย์ ก่อวุฒิกุลรังษี (2542: 10) จากหนังสือการผลิตยางธรรมชาติ ได้ระบุไว้ว่าในฤดูกาลที่เมล็ดยางพาราร่วงจะพบเมล็ดยางยังสดอยู่ หากนำเมล็ดมาเพาะเพื่อขยายพันธุ์ ต้นยางมีโอกาสงอกถึง 90 เปอร์เซนต์ เมื่อต้นกล้าโตสมบูรณ์จึงใช้การติดตายางเพื่อให้ได้ต้นยางพันธุ์ดี แต่อย่างไรก็ตามหากชาวสวนยางพาราไม่สามารถสะสมเมล็ดพันธุ์ในฤดูกาลได้เพียงพออาจต้องสะสมเมล็ดพันธุ์นอกฤดูกาล ในชุมชนท่าอยู่มีภูมิปัญญาชาวบ้านในการคัดเลือกเมล็ดฝ่อ คือการนำเมล็ดยางพาราที่เก็บสะสมไว้ไปแช่น้ำค้างคืนไว้หนึ่ง คืน วันต่อมาเข้าสู่วันที่สองให้นำเมล็ดยางมาวางเรียงกระจายบนแคร่ให้สะเด็ดน้ำ วันที่สามเมล็ดยางที่ไม่ฝ่อเสียจะงอกราก ชาวสวนยางพาราจึงนำเมล็ดยางพาราไปปลูก จึงสอดคล้องกับสอดคล้องกับ เสาวนีย์ ก่อวุฒิกุลรังษี (2542: 10) ได้ระบุไว้ว่า เมล็ดยางพาราที่ร่วงนอกฤดูกาลซึ่งได้เก็บสะสมไว้เพื่อนำไปขยายพันธุ์นั้น ต้นยางอาจงอกเพียง 40-60 เปอร์เซนต์เท่านั้น ดังนั้นภูมิปัญญาชาวบ้านการคัดเมล็ดฝ่อจึงเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านที่เกิดจากประสบการณ์ในการทำสวนยางพาราของชาวสวนยางพารา ซึ่งสอดคล้องกับเพิ่มศักดิ์ วรรยางค์กูล(2547: 59) ได้ระบุไว้ว่า ภูมิปัญญาไทยมีกระบวนการเกิดที่เกิดจากการสืบทอด ถ่ายทอดองค์ความรู้ที่มีอยู่เดิมใน

ชุมชนท้องถิ่นต่างๆแล้วพัฒนาเลือกสรรและปรับปรุงองค์ความรู้เหล่านั้นจนเกิดทักษะและความชำนาญที่สามารถแก้ปัญหาและพัฒนาชีวิตได้อย่างเหมาะสมกับยุคสมัย แล้วเกิดองค์ความรู้ใหม่ๆที่เหมาะสมและสืบทอดพัฒนาต่อไปอย่างไม่สิ้นสุด จึงสอดคล้องกับ แนวคิดนิเวศวิทยาวัฒนธรรม งามพิศ สัตย์สงวน(2548 : 36) กล่าวถึงนิเวศวิทยาวัฒนธรรมว่า วัฒนธรรมเป็นการปรับตัวต่อปัญหาเบื้องต้นที่เกี่ยวกับการดิ้นรนเพื่อมีชีวิตและการผลิต นั่นคือการมองวัฒนธรรมว่าเป็นระบบหนึ่งของพฤติกรรมที่ถ่ายทอดทางสังคมและมีหน้าที่เชื่อมโยง คนในชุมชนต่างๆ ให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่เฉพาะในชุมชนหรือสังคมนั้น

การวางแนวปลูกยางพาราต้องวางแนวปลูกตามแนวตะวันออก–ตะวันตก การวางแนวการปลูกตามตะวันซึ่งเป็นการวางแนวการปลูกตามหลักวิชาการปลูกยางพารา ซึ่งสอดคล้องกับ ชัยสิทธิ์ ชินวัตร (2549: 38) จากหนังสือการปลูกยางพาราระบุไว้ว่าวิธีการปลูกยางพาราต้องเตรียมพื้นที่ให้เหมาะสมกับแปลงปลูกยาง ในพื้นที่ลาดเอียงต้องทำแนวปลูกตามขั้นบันได ต้องวางแนวการปลูกและกำหนดระยะการปลูกให้เหมาะสมกับพื้นที่ ต้องขุดหลุมปลูกยาง โดยขนาดของหลุมต้องมีขนาด 50 x 50 x 50 เซนติเมตร การวางแนวการปลูกต้องวางแนวตามตะวันออก-ตะวันตก ต้องปลูกในช่วงต้นฤดูฝน วิธีการปลูกยางพาราต้องปลูกให้ดินบริเวณโคนต้นยางมีความสูงเล็กน้อยเพื่อป้องกันน้ำขังในหลุมยาง และมีข้อควรระวังในฤดูแล้งต้องหาเศษพืชมาคลุมรอบโคนยาง และทาปูนขาวรอบลำต้น เพื่อป้องกันแคดเผาต้นยางตาย ซึ่งขัดแย้งกับ แววสุดา หนูอุไร (2541 : 34) จากการศึกษาเรื่องวัฒนธรรมการทำงานของชาวสวนยางพาราในตำบลทับช้าง อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา ได้กล่าวไว้ว่า ในอดีตการทำสวนยางพารารุ่นพ่อแม่ มีกระบวนการปลูกแบบง่ายๆ ไม่ต้องเตรียมอะไรมาก คือ ถางป่าให้โล่งเตียนพอประมาณ แล้วปลูกยางได้เลย ระยะการปลูกเป็นแนวเป็นแถวกะประมาณด้วยสายตา การปลูกเพียงแต่ใช้ไม้ปลายแหลมแทงดินเข้าไปให้ลึกเท่ากับความยาวของรากยางแล้วก็ปลูก ซึ่ง พ่อ แม่ ลูก ช่วยกันลำเลียงต้นยางเข้าไปไว้ยังที่ปลูก พ่อแม่ปลูกให้ลูกดูก่อนว่าการปลูกต้องทำอย่างไร จะเป็นลักษณะปลูกไปสอนไป ซึ่งขัดแย้งกับ เสาวนีย์ ก่อวุฒิกุลรังษี (2542 : 25) จากหนังสือ การผลิตยางธรรมชาติ ได้กล่าวไว้ว่า การปลูกยางต้องเตรียมต้นกล้ายางชำถุงขนาด 1-2 ฉัตร ต้องขุดหลุมขนาด 50 x 90 x 50 เซนติเมตร และนำปุ๋ยมาผสมคลุกกับดินที่ขุดขึ้นมาจากหลุม ก่อนนำต้นกล้ายางลงหลุม ต้องตัดก้นถุงต้นกล้ายางประมาณ 1 นิ้ว ห่างจากก้นถุง เพื่อตัดปลายรากที่คดงอ และม้วนเป็นวงทิ้ง ทำให้รากงอกใหม่แทงลึกลงในดิน จากนั้นนำต้นกล้ายางลงหลุมวางต้นยางในแนวตั้งให้ตรงกับต้นกล้ายางต้นอื่น ใช้มีดกรีดด้านข้างถุงให้ขาดจากกัน กลบดินแล้วถึงถุงพลาสติกออกใช้เท้าเหยียบดินที่ถมให้แน่น ใช้เศษวัชพืช คลุมดินบริเวณโคนต้นคลุมห่างจากโคนต้นประมาณ 5-10 เซนติเมตร ให้รัศมีประมาณ 1 เมตร จากนั้นปักไม้ชะมบไว้ใกล้ๆ ต้นยางใช้เชือกผูกยึดเพื่อปักกันลมโยกต้นยาง ภูมิ

ปัญญาชาวบ้านซึ่งชาวสวนยางพาราควรระมัดระวังคือ ขณะกลบดินลงในหลุมอย่าให้ดินกระแทกต้นยางแรง เพราะจะทำให้ต้นยางหักหรือชะงักความเจริญเติบโต และต้องกลบดินให้แน่นและหากมีฝนตกหนัก ต้องตรวจดูหลุมปลูกยางถ้ามีแอ่งน้ำขังที่หลุมปลูกยางต้องเกลี่ยดินให้เรียบหรือทำให้เป็นเนินสูงเล็กน้อย เพื่อป้องกันโคนต้นยางไหม้ และต้นยางตาย ซึ่งสอดคล้องกับ นพพร คล้ายพงษ์พันธุ์ และคณะ (2547 : 420) จากหนังสือ ยางพารา ระบุไว้ว่า การปลูกยางพาราด้วยต้นกล้ายางพันธุ์ดีและต้นติดตา ควรปลูกในขณะที่ดินชื้น โดยใช้เสียมขุดหลุมให้มีความลึกพอดีกับปลายราก เมื่อวางโคนต้นอยู่ในระดับพื้นดินพอดี ต้องระวังไม่ให้รากคดงอ กลบดินให้แน่นและพูนสูงกว่าพื้นดินเล็กน้อยเพื่อป้องกันน้ำขัง ตาควรหันไปทางทิศเหนือหรือใต้เพื่อป้องกันแสงแดด และควรเสริมโดยการปักไม้ไผ่ไว้ทางด้านติดตาซึ่งช่วยป้องกันอันตรายและบังคับให้ลำต้นตรง ซึ่งสอดคล้องกับ เจนจบ ยิ่งสุมล (2551 : 45) จากหนังสือ การปลูกยางพารา ได้ระบุไว้ว่าการปลูกยางด้วยต้นตอตา นำดินที่ผสมปุ๋ยร้อคฟอสเฟตใส่รองก้นหลุม กลบหลุมให้เต็มด้วยดินล่าง จากนั้นใช้เหล็กหรือไม้แหลมขนาดเล็กกว่าต้นตอตาเล็กน้อย ปักนำเป็นรูตรงกลาง ให้หลุมลึกเท่ากับความยาวของรากแก้ว แล้วนำต้นตอปักลงในหลุม กลบดินให้แน่น พูนดินบริเวณโคนเล็กน้อยอย่าให้กลบแผ่นตา ให้รอยต่อระหว่างรากกับลำต้นอยู่ระดับปากหลุมพอดี เอกชัย พฤกษ์อำไพ (2549 : 135) จากหนังสือคู่มือยางพารายังกล่าวถึงภูมิปัญญาในการปลูกยางพาราไว้ว่า ในการเตรียมหลุมปลูกยางพารา ดินที่ขุดจากหลุมควรแบ่งเป็น 2 ชั้น ดินชั้นบนครึ่งหลุม ด้านบนให้กองไว้ปากหลุมด้านใดด้านหนึ่ง ดินชั้นล่างครึ่งหลุมด้านล่าง ให้กองไว้อีกด้านหนึ่ง แล้วตากแดดประมาณ 10 วัน จากนั้นย่อยดินชั้นบนให้ละเอียด ใส่ในก้นหลุมแล้วกดให้แน่น เพราะดินชั้นบนจะมีความอุดมสมบูรณ์ เมื่อปลูกยางลงในหลุมแล้วก็นำดินชั้นล่าง ผสมหินฟอสเฟต บำรุงดิน 170 กรัม ต่อหลุม ใส่ด้านบนเพื่อให้ดินอุ้มน้ำได้ดี ซึ่งสอดคล้องกับไพฑูรย์ มีกุศล (2550 : 31) จากการศึกษาการแบ่งสาขาภูมิปัญญาซึ่งระบุไว้ว่าเกี่ยวกับภูมิปัญญาสาขาเกษตรกรรมว่าเป็นความสามารถในการผสมผสานองค์ความรู้ ทักษะและเทคนิคด้านการเกษตรกับเทคโนโลยีโดยการพัฒนาบนพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม ซึ่งสามารถพึ่งพาตนเองในภาวการณ์ต่างๆได้ เช่น การทำการเกษตรแบบผสมผสาน การแก้ปัญหาการเกษตรด้านการตลาด การแก้ปัญหาด้านการผลิต การแก้ไขปัญหาโรคและแมลงการรู้จักปรับใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับการเกษตรและการแก้ไขปัญหา และยังสอดคล้องกับ แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ เต็มดวง รัตนทัศนีย(2534: 216) ได้ระบุไว้ว่า การสังเคราะห์ความรู้ หมายถึง ความรู้ ความสามารถในการผสมผสานส่วนย่อยๆเข้าเป็นเรื่องเดียวกันหรือนำมาจัดเรียบเรียงขึ้นใหม่

2.2.3) ภูมิปัญญาชาวบ้านการดูแลรักษาสวนยางพารา

ภูมิปัญญาชาวบ้านการดูแลรักษาสวนยางพารา พบว่า มีขั้นตอนต่างๆใน

การดูแลรักษาสวนยางพาราดังต่อไปนี้คือ 1) ต้องปลูกพืชคลุมดินตระกูลถั่วเพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุในดินและป้องกันการชะล้างหน้าดิน 2) ต้องดูแลแปลงยางพาราให้สะอาด โดยการดายหญ้าและวัชพืชเพื่อไม่ให้แย่งอาหารต้นยางพารา 3) วิธีการใส่ปุ๋ยยางพาราแบบขุดหลุมโดยการหาจุดร่วมระหว่างแถวยางทำมุม 45 องศา 4) การทาปูนแดงหรือปูนขาวทาบริเวณแผลต้นยางพาราหลังจากการตัดแต่งกิ่งยาง 5) การใช้ปูนขาวผสมน้ำทาต้นยางพาราอ่อนเพื่อป้องกันแสงแดดเผาในช่วงหน้าแล้ง 6) ต้นยางพาราที่เปิดกรีดแล้วหากมีอาการเปลือกแห้งต้องหยุดกรีดประมาณ 6 -12 เดือนจึงเริ่มกรีดใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับ สุนันทา พรหมมัญ (2539 : 42) จากวิทยานิพนธ์ เรื่อง การเปลี่ยนแปลงการทำสวนยางพาราและผลกระทบต่อชาวบ้านในอำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ระบุไว้ว่า การบำรุงรักษายางพาราต้องมีขั้นตอนดังต่อไปนี้ เช่น การให้ปุ๋ยมีภูมิปัญญาชาวบ้านคือก่อนการให้ปุ๋ยวิทยาศาสตร์ ชาวบ้านต้องเตรียมปุ๋ยรองก้นหลุมจากมูลสัตว์และซากพืชเพื่อเป็นการเพิ่มอินทรียวัตถุในดิน ต้นยางจะได้เจริญเติบโตเพราะรากยางสามารถหาอาหารได้ง่ายขึ้น สูตรปุ๋ยต้องมีความสัมพันธ์กับเนื้อดิน เวลาใส่ปุ๋ยควรมีความชุ่มชื่นพอเหมาะ มีฝนตกพอเหมาะ การใส่ปุ๋ยปริมาณของปุ๋ยต้องสัมพันธ์กับอายุของต้นยาง ภูมิปัญญาชาวบ้านในการใส่ปุ๋ยให้ได้ประโยชน์ที่สุดคือต้องใส่ปุ๋ยให้ได้เหมาะสมกับพื้นที่ เช่น หากเป็นเนินควนเขาควรใส่แบบขุดหลุม และบริเวณที่ใส่ปุ๋ยควรใส่ใกล้รากที่ดูดอาหารมากที่สุด นอกจากนี้วัชพืชในสวนยางพาราไม่ควรมีเพราะจะทำให้แย่งอาหารจากต้นยางพาราและการใส่ปุ๋ยไม่ได้ผล ซึ่งสอดคล้องกับ เจนจบ ยิ่งสุมล (2551 : 55) จากหนังสือการปลูกยางพารา ระบุไว้ว่า หลังจากปลูกยาง รากของต้นยางพาราจะแผ่ออกเป็นวงกลมรอบลำต้น ประมาณปีที่ 4 รากจะแผ่ขยายออกไปจนกึ่งกลาง ระหว่างแถวยางเมื่อต้นยางมีอายุ 5 ปีขึ้นไปรากจะแผ่ขยายเพิ่มขึ้น และหนาแน่นอยู่ในบริเวณห่างจากลำต้นประมาณ 60 เซนติเมตร จนถึง 3 เมตร ดังนั้นเพื่อให้การดูดอาหารของต้นยางเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพจึงควรใส่ปุ๋ยบริเวณที่มีรากดูดอาหารหนาแน่น คือ เมื่อต้นยางเล็กควรใส่ปุ๋ยเป็นวงกลมรอบลำต้น เมื่อต้นยางอายุ 17 เดือนขึ้นไปให้หว่านปุ๋ยเป็นแถบยาวห่างจากโคนต้นยางข้างละ 1 เมตร เมื่อยางอายุ 5 ปีขึ้นไปหว่านปุ๋ยเป็นแถบกว้างห่างจากโคนต้นยางข้างละ 50 เซนติเมตร ขยายออกไปถึง 3 เมตร สำหรับยางที่เปิดกรีดแล้วให้หว่านปุ๋ยทั่วแปลงห่างจากโคนต้นข้างละ 1 เมตรซึ่งสอดคล้องกับวาริท วงศ์ทอง (2547 : 125) จากวิทยานิพนธ์เรื่อง ศึกษาการเปลี่ยนแปลงวิถีการทำสวนยางพาราในอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ช่วงปี พ.ศ. 2470 – พ.ศ. 2546 ได้ระบุไว้ว่า วิธีการใส่ปุ๋ยชาวสวนยางพาราจะมีประสบการณ์ในการใส่ปุ๋ยคือ หากเป็นพื้นที่ราบจะใส่ปุ๋ยแบบหว่านแล้วใช้คราดกลบ สำหรับพื้นที่ลาดเทเล็กน้อย หรือพื้นที่ปรับเป็นขั้นบันไดใส่เป็นแถบโดยเซาะร่องใส่ปุ๋ยแล้วกลบ และสอดคล้องกับ ทฤษฎีระบบเกษตร สมศักดิ์ ศรีสันติสุข(2534: 81) ได้ระบุไว้ว่า การประกอบอาชีพด้านการเกษตรของมนุษย์ขึ้นอยู่กับ

สภาพแวดล้อม ทั้งที่มนุษย์สามารถควบคุมจัดการได้มากไปถึงไม่สามารถควบคุมจัดการ หาก มนุษย์เข้าใจรู้จักปรับประยุกต์อย่างเหมาะสม จะสามารถสร้างผลผลิตและรายได้มาสู่ครอบครัวของเกษตรกร และสอดคล้องกับ วิโรจน์ วิโรจน์พันธุ์และคณะ (2548 : 140) ได้กล่าวถึง ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้านไว้ว่า คือความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ในชีวิตของคนเราผ่านกระบวนการศึกษา สังเกต คิด วิเคราะห์จนเกิดปัญญา และตกผลึกมาเป็นองค์ความรู้ที่ประกอบกันขึ้นมาจากความรู้หลายๆเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นจัดเป็นพื้นฐานขององค์ความรู้สมัยใหม่ ที่จะช่วยในการเรียนรู้ การแก้ปัญหา การจัดการ และการปรับตัว ในการดำเนินชีวิตของคนเรา ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นความรู้ที่มีอยู่ทั่วไปในสังคมชุมชน และในตัวของผู้รู้เอง และเมื่อนำมาใช้ก็จะเป็นที่รู้จักกันเกิดการยอมรับ ถ่ายทอด และพัฒนาไปสู่คนรุ่นใหม่ตามยุคสมัยได้และยังสอดคล้องกับแนวคิดการสร้างปัญญา ทัศนีย์ ทองสว่าง(2549: 59) ได้อธิบายไว้ว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญญา คือ การลงมือปฏิบัติ ซึ่งเป็นเหตุให้เกิดปัญญาเพราะการลงมือปฏิบัติสิ่งใดๆปัญญาจะเกิดขึ้นได้จากการทำสิ่งใดอย่างมีสติรู้ตัว ดังนั้นการเกิดปัญญาจากการปฏิบัติจนเกิดเป็นประสบการณ์จึงถือเป็นปัญญาขั้นสูงสุด

2.2.4) ภูมิปัญญาชาวบ้านในการกรีดยางพารา

ภูมิปัญญาชาวบ้านการกรีดยางพารา พบว่า การกรีดยางที่ดีต้องกรีดให้ได้น้ำยางมากที่สุด ต้นยางเสียหายน้อยที่สุด ต้องกรีดไม่ให้โดนเยื่อเจริญ ต้องยืดอายุการกรีดให้นานที่สุด สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด ต้องหมั่นลับมีดกรีดยางให้คมอยู่เสมอ ต้องหยุดกรีดยางในฤดูกาลผลัดใบ และในฤดูฝน ดังเช่น เจนจบ ยิ่งสุมน (2551 : 62) คอซิมบี้ดวงประทีปแห่งอันดามัน ได้ระบุไว้ว่า ควรกรีดยางโดยใช้วิธีกระตุกข้อมือ หรือการซอยพร้อมกับย่อตัวและสลับเท้าไปตามรอยของต้นยาง อย่ากรีดโดยวิธีใช้ท่อนแขน หรือกระชากเป็นอันขาด การกรีดโดยวิธีกระตุกข้อมือจะทำให้กรีดได้เร็ว ควบคุมการกรีดง่าย กรีดเปลือกได้บาง แม้จะกรีดบาดเนื้อไม้ก็จะบาดเป็นแผลเล็กๆ เท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับ เอกชัย พฤกษ์อำไพ (2547 : 262) จากหนังสือคู่มือยางพารา ได้ระบุไว้ว่า การกรีดยางที่ถูกวิธีรอยกรีดต้องทำมุม 30 องศากับแนวระดับ ต้องเปิดกรีดจากซ้ายบนลงมาขวาล่างทำมุมกับแนวระดับ 30 องศา มีดกรีดยางต้องลับให้คมอยู่เสมอ เพราะหากมีดไม่คมเมื่อนำไปกรีดต้องออกแรงในการกดมีดลงบนหน้ายางแรกๆ จึงทำให้เยื่อเจริญเป็นแผลหน้ายางจะเสียหายได้ในเวลากรีดยาง และการเปิดกรีดยางบนพื้นที่เนินควนเขาซึ่งทำขั้นบันไดควรติดถ้วยยางหันหน้าไปตามขั้นบันได เพื่อความสะดวกในการเก็บผลผลิตน้ำยาง ส่วนสุนันทา พรหมมัญ (2539 : 24) จากการศึกษาเรื่อง การเปลี่ยนแปลงการทำสวนยางพาราและผลกระทบต่อชาวบ้านในอำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ระบุไว้ว่า ภูมิปัญญาการกรีดยางพาราต้องเลือกต้นยางที่มีอายุครบเปิดกรีด และต้นยางต้องมีขนาดของต้นที่อุดมสมบูรณ์พร้อมเปิดกรีดได้

โดยการเปิดกรีดต้องเปิดกรีดให้มีมุม 30 องศากับแนวดิ่งโดยครั้งแรกต้องทำรอยกรีดบางๆ ไม่ให้น้ำยางไหลในขณะเดียวกันถ้าติดอุปกรณ์ต่างๆ ที่จำเป็นเช่น ลิ้นยาง ลวดแขวนถ้วยยาง และถ้วยยาง และต้องเตรียมอุปกรณ์จำเป็นให้พร้อม เช่น ถ้วยเก็บยาง มีดกรีดยาง แล้วจึงเริ่มกรีดจริงๆ ในวันต่อมา การกรีดที่ดีต้องไม่ให้ทำลายเยื่อเจริญ และแต่ละครั้ง กรีดเปลือกหนาได้ไม่เกิน 2 มิลลิเมตรซึ่งสอดคล้องกับ วาริท วงศ์ทอง (2547 : 130) จากการศึกษาเรื่องศึกษาการเปลี่ยนแปลงวิธีการทำสวนยางพาราในอำเภอทุ่งสงจังหวัดนครศรีธรรมราช ช่วงปี พ.ศ. 2470 – พ.ศ. 2546 ได้ระบุไว้ว่าการเปิดกรีดจะกรีดเอียงจากซ้ายไปขอบล่าง มีดกรีดยางต้องมีน้ำหนักมาก และต้องลับให้คมอยู่บ่อยๆ ต้องหยุดกรีดเมื่อต้นยางผลัดใบ นอกจากนี้ แวสุดา หนูอุไร (2541 : 38) จากการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการทำงานในตำบลทับช้าง อ.นาทวี จังหวัดสงขลา ได้กล่าวเพิ่มเติมไว้สำหรับภูมิปัญญาในการกรีดยางพาราว่า ก่อนไปกรีดยางต้องลับมีดให้คม มีดใหม่ต้องใช้หินลับมีดแบบไหน ถ้าต้องแต่งมีดใช้หินลับมีดแบบไหน ถ้าลับมีดให้คมต้องใช้หินลับมีดแบบไหน ทำให้ดูเป็นตัวอย่างแล้วอธิบายไปด้วย หลังจากนั้นฝึกให้ลูกทำเองสำหรับการลงมือกรีดยางในตอนแรก พ่อ แม่ ซึ่งต้องการให้ลูกกรีดยางเป็นต้องฝึกกรีดกับต้องฝึกกรีดกับต้นไม้ชนิดอื่นก่อนเพื่อลองมีดและฝึกมือหลังจากนั้นจึงฝึกกับต้นยาง 1 ต้น การฝึกเริ่มตั้งแต่การลับมีด การวางมีดบนหน้ายาง การกดรอยกรีดให้ลึกประมาณ 1 ซม. แล้วดึงหรือลากเปลือกยางลงมา จนกระทั่งวิธีการจัดวางด้วยน้ำยาง หมั่นฝึกฝนด้วยตนเอง ฝึกมากๆ ประมาณ 10-20 ครั้ง ก็จะเกิดความชำนาญเป็นภูมิปัญญาขึ้นมาสามารถกรีดยางได้ และการสอนกรีดยางหากสอนแต่ทฤษฎีไม่ปฏิบัติจริงก็ไม่ทราบว่าลูกจะเข้าใจถูกต้องหรือไม่ จึงต้องฝึกให้ลูกได้กรีดยางจริงๆซึ่งสอดคล้องกับทัศนีย์ ทองสว่าง (2549 : 59) แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างปัญญาในประเด็นปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญญามีดังนี้คือ 1. การคบหากับผู้มีปัญญา 2. การศึกษาคำสอนของผู้มีปัญญา 3. การพิจารณาใคร่ครวญด้วยตนเอง 4. การลงมือปฏิบัติคือเหตุให้เกิดปัญญา เพราะการลงมือปฏิบัติเรื่องใดๆ ปัญญาจะเกิดได้เพราะการทำอย่างมีสติรู้ตัวตั้งใจทำ จนทำให้ได้ทั้งผลงานและปัญญา ดังนั้นปัญญาจากประสบการณ์จึงเป็นปัญญาสูงสุด และสอดคล้องกับ สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2528 : 288) แนวคิดการมีส่วนร่วม ได้ระบุไว้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนคือ การมีพฤติกรรมอันกอรปด้วยการร่วมและสมยอมตามพฤติกรรมที่คาดหวังของกลุ่มหรือหมายถึง การที่ประชาชนก่อให้เกิดสิ่งต่างๆ ร่วมกันนั่นเอง จึงสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับความรู้ เต็มควง รัตนทัศนีย์(2534: 215)ได้อธิบายไว้ว่า ความรู้ ความคิด เป็นพฤติกรรมการเรียนรู้ที่แสดงออกทางสมองโดยพฤติกรรมที่แสดงว่าเป็นผู้มีความรู้ ความคิด เช่น มีความรู้ ความจำ ความสามารถในการระลึกถึงเรื่องราวต่างๆที่เคยมีประสบการณ์มาแล้วได้ และมีความเข้าใจ คือมีความสามารถและทักษะในการแปล การตีความ

และการสรุปอ้างอิง และอีกประการคือ การประยุกต์ คือ ความสามารถในการนำความรู้ ความเข้าใจในเรื่องต่างๆ ไปใช้ในสถาณการณ์ต่างๆเพื่อแก้ปัญหาหรือทำความเข้าใจกับเรื่องนั้นๆได้

2.2.5) ภูมิปัญญาชาวบ้านการแปรรูปยางพารา

ภูมิปัญญาชาวบ้านการแปรรูปยางพารา พบว่า การแปรรูปยางให้ได้คุณภาพดีต้องผลิตยางดิบให้ได้คุณภาพ ดังนั้นทุกกระบวนการต้องสะอาด ต้องผ่านการกรองอย่างดี กรองอย่างละเอียด ต้องไม่มีฟองอากาศผสม แผ่นยางบางเสมอตลอด ซึ่งสอดคล้องกับสถาบันวิจัยยาง กรมวิชาการเกษตร คำแนะนำการปลูกยางพารา (2551: 9) ได้ระบุไว้ว่า การแปรรูปยางแผ่นคุณภาพคือ การแปรรูปแผ่นยางโดยปราศจากสิ่งสกปรกเจือปนในแผ่นยางและไม่มีฟองอากาศตลอดแผ่น ยางมีความยืดหยุ่นดี มีลายดอกสม่ำเสมอ เด่นชัดตลอดแผ่น แผ่นยางมีความหนาของแผ่นไม่เกิน 3 มิลลิเมตร เนื้อยางแห้งใส มีสีสวยสม่ำเสมอตลอดแผ่น ลักษณะสีเหลืองทองหรือเหลืองอ่อน ไม่มีสีคล้ำ หรือ รอยด่างดำ น้ำหนักต่อแผ่นเฉลี่ย 800-1200 กรัม แผ่นยางเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขนาดกว้าง 38-46 ซม. ความยาว 80-90 ซม. สอดคล้องกับสุนันทา พรหมมัญ (2539: 61) การเปลี่ยนแปลงการทำสวนยางพารา และผลกระทบต่อชาวบ้าน ในอำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ระบุไว้ว่า น้ำยางที่ได้มาต้องกรองให้สะอาด และต้องผสมน้ำสะอาดไป 1 เท่าตัว ของน้ำยาง กนเบาๆให้เข้ากันนำน้ำยางเทใส่เบ้าเทน้ำกรดผสมน้ำลงในน้ำยางตามอัตราส่วน กนให้ทั่ว กวาดฟองอากาศให้หมด ก่อนวางทิ้งให้น้ำยางแข็งตัวรัดกันเป็นแท่งเดียวกัน ก่อนนำยางมานวดเอาน้ำออก ซึ่งมีภูมิปัญญาชาวบ้านที่สำคัญคือ ต้องเติมน้ำสะอาดลงในเบ้าเพื่อล้างเอาฝุ่นที่ปลิวมาให้สะอาดก่อนและน้ำยังช่วยให้ยางที่รัดตัวกันหลุดออกจากเบ้าโดยง่ายและไม่ทำให้เสียรูป เมื่อนำยางมานวดต้องใช้มือนวดยางห้ามใช้เท้านวดยางเด็ดขาดเพราะจะทำให้ยางสกปรกแล้วจึงนำมารีดด้วยจักรรีดยาง โดยรีดจักรลื่นก่อน 2-3 ครั้งเพื่อให้ได้แผ่นยางบางตามขนาดที่ต้องการ จากนั้นรีดจักรรีดดอก 1 ครั้ง เพื่อเอาน้ำออกจากแผ่นยาง โดยสิ่งสำคัญก่อนนำแผ่นยางออกตากคือต้องนำแผ่นยางไปแช่น้ำเปล่าในอ่างเพื่อล้างเอาน้ำกรดออก จากนั้นจึงนำไปตากโดยผึ่งไว้ในที่โล่งลมผ่านได้สะดวก ตกบ่ายนำแผ่นยางเข้าเก็บไว้ในโรงเรือนที่อากาศถ่ายเทสะดวกซึ่งสอดคล้องกับ วาริท วงศ์ทอง (2547: 134) จากวิทยานิพนธ์เรื่องศึกษาการเปลี่ยนแปลงวิถีการทำสวนยางพาราในอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ช่วงปี พ.ศ.2470 – พ.ศ. 2546 ได้ระบุไว้ว่า ภูมิปัญญาการแปรรูปยางพาราต้องใส่ใจถึงความสะอาดเป็นสิ่งสำคัญที่สุด โดยแผ่นยางสะอาดจะไม่มีคราบน้ำกรดหรือเหนียวเยิ้ม เมื่อยกดูไม่มีสิ่งสกปรกหรือจุดด่างดำและไม่มีฟองอากาศ และภูมิปัญญาชาวบ้านซึ่งชาวสวนยางไม่ควรมองข้ามคืออุปกรณ์เครื่องมือในการแปรรูปยางพาราทุกชนิดก่อนใช้งาน ควรให้เปียกน้ำ ทุกครั้งก่อนใช้ เพื่อความสะดวกในการทำความสะอาดหลังใช้งานเสร็จ และสอดคล้องกับ ชัยสิทธิ์ ชินวัตร (2549 : 67) การปลูกยางพาราได้ระบุไว้ว่าการแปร

รูปยางพาราหรือการทำยางแผ่นชั้นดีนั้นมีเทคนิคง่ายๆ คือ ทำยางให้สะอาด รีดยางแผ่นให้บาง สีของแผ่นยางสม่ำเสมอ มีขนาดมาตรฐาน ใช้น้ำและน้ำกรดได้ถูกส่วนและมีภูมิปัญญาชาวบ้านที่ไม่ควรมองข้ามคือ อย่าใส่ขี้ยางหรือใบไม้ลงในถังเก็บน้ำยาง จะทำให้ยางสกปรก จับตัวเป็นก้อนเร็ว กรองน้ำยางได้ยาก และเครื่องมือการทำยางควรให้เปียกน้ำก่อนใช้ทุกครั้ง เพื่อความสะดวกในการทำความสะอาดหลังใช้เสร็จ และควรเลือกใช้กรด "ฟอร์มิก" ชนิดเข้มข้น 90 % เพราะทำให้ยางแผ่นแข็งตัวสม่ำเสมอ สามารถระเหยได้ดีไม่ทำให้แผ่นยางเหนียว ความยืดหยุ่นและคุณสมบัติแผ่นยางคงเดิม ไม่ทำให้โรงเรือนและยางมีกลิ่นเหม็น แผ่นยางแข็งตัวในเวลา 30-45 นาที ส่วนแววสุดา หนูอุไร (2541: 44) จากวิทยานิพนธ์เรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการทำงานในตำบลทับช้าง อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา ได้ระบุไว้ว่า ภูมิปัญญาในการแปรรูปยางพารานั้นแผ่นยางที่แปรรูปได้คุณภาพตามความต้องการของท้องตลาดคือต้องน้ำหนัก 0.8 – 1.2 กรัม ต้องสะอาด แผ่นยางใส ไม่มีฟองอากาศ โดยสอดคล้องกับทฤษฎีปรากฏการณ์นิยม สัญญา สัญญาวิวัฒน์(2550: 195) ได้ระบุไว้ว่า โดยธรรมชาติของมนุษย์นักปรากฏการณ์นิยมจะตอบว่า มนุษย์เป็นนักสร้างสรรค์ มนุษย์เป็นผู้สร้างสังคมขึ้น โดยการที่มนุษย์มีการกระทำระหว่างกันในชีวิตประจำวัน สังคมจึงเกิดขึ้น เมื่อมนุษย์คิดหรือจินตนาการซึ่งมนุษย์ทุกคนยอมรับ และเข้าใจความหมายร่วมกัน และสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนา สัญญา สัญญาวิวัฒน์(2550: 2) ได้ระบุไว้ว่า การพัฒนา หมายถึง กระบวนการที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้แล้ว และเป็นการนำทรัพยากรมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในอัตราที่กำหนดไว้ โดยการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นเรื่องราวของความสัมพันธ์ที่รวมเรื่องเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมเข้าด้วยกัน

2.2.6) ภูมิปัญญาชาวบ้านการปลูกพืชเสริมรายได้ในสวนยาง

ภูมิปัญญาชาวบ้านการปลูกพืชเสริมรายได้ในสวนยาง พบว่า เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านในการรู้จักใช้พื้นที่ว่างในแปลงยางให้เกิดประโยชน์มากที่สุด เพื่อเป็นการหารายได้เสริมจากการทำสวนยางพารา นั่นคือการรู้จักปลูกพืชแซมและการปลูกพืชแทรก หรือพืชร่วมยาง สำหรับพืชแซมยางในภาคใต้เกษตรกรชาวสวนยางนิยมปลูก สับปะรด กล้วย ส่วนพืชร่วมยางนิยมปลูกพืชที่ทนต่อสภาพร่มเงาสวนยางได้ เช่น ไม้ดอกสกุลหน้าวัว ไม้วงศ์ขิง และพืชพื้นบ้านจำพวกผักเหมียงหรือผักเหลียง ซึ่งสอดคล้องกับ สถาบันวิจัยยางกรมวิชาการเกษตร (2547: 84) ข้อมูลวิชาการยางพารา ได้ระบุไว้ว่า ในช่วงระยะเวลา 1 – 3 ปีหลังปลูกยางพารา เจ้าของสวนยางไม่มีรายได้จากสวนยาง จึงจำเป็นต้องหารายได้เสริมด้วยการปลูกพืชแซมยาง และเมื่อต้นยางได้ผลผลิตแล้วเจ้าของสวนยางยังสามารถปลูกพืชร่วมยางเพื่อเพิ่มรายได้นอกเหนือจากรายได้จากยางเพียงอย่างเดียวโดยการเลือกปลูกพืชให้เหมาะสมกับสภาพของสวนยางท้องถิ่นและตามความต้องการของตลาดจึงสอดคล้องกับ อยุทธ์ นิลสภา และคณะ (2552: 143) จากการศึกษาเรื่อง ผัก

เหลียง ภาคใต้ ได้ระบุไว้ว่าผักเหลียงหรือผักเหมียง เป็นพืชที่อยู่ได้ในสภาพร่มเงาอย่างคงทน โดยเฉพาะบริเวณพื้นที่ลาดชันรากผักเหมียงจะช่วยยึดดินไม่ให้พังทลาย บรรเทาภัยจากน้ำไหลหลากป้องกันการชะล้างหน้าดิน เมื่อเข้าช่วงหน้าแล้งผักเหมียงจะช่วยรักษาความชุ่มชื่นของต้นยางพาราป้องกันดินไม่ให้แข็งกระด้าง ทำให้ดินร่วนซุยซึมซับน้ำได้ดี ดังนั้นภูมิปัญญาชาวบ้านในการปลูกผักเหมียงเป็นพืชร่วมยางจึงไม่ได้เป็นเพียงเพื่อการเสริมรายได้แต่เป็นการรักษาระบบนิเวศของป่าได้เป็นอย่างดี ต้นแขนงของผักเหมียงจะแผ่กว้างออกไปปกคลุมพื้นที่ไว้เป็นการช่วยป้องกันและบรรเทาไฟไหม้สวนยางพาราผักเหมียงเป็นพืชที่โรคและแมลงรบกวนน้อย จึงปลอดภัยจากสารพิษ การดูแลรักษาง่าย ปลูกครั้งเดียวเก็บกินได้ตลอด เป็นพืชผักที่มีอายุยืน ซึ่งสอดคล้องกับ พุฒินันท์ ทองลอย (2546: 12) ได้ระบุไว้ว่า ได้วิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิต

ผักเหลียงร่วมกับยางพาราเพื่อการค้า พบว่าความเสี่ยงในการลงทุนปลูกผักเหมียงร่วมกับยางพาราอยู่ในระดับต่ำ ดังนั้นการปลูกผักเหมียงร่วมกับยางพาราส่งผลดีต่อประชากรสวนยางพารา เพราะนอกจากจะเป็นการเพิ่มรายได้แล้วยังเป็นการช่วยเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศน์ได้ด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ กูล จุลแก้ว (2536: 2) จากการสำรวจการปลูกผักเหมียงของชาวสวนยางในจังหวัดพังงา พบว่ามีชาวสวนยางพาราปลูกผักเหมียง เป็นพืชเสริมรายได้ ไม่น้อยกว่า 100 รายโดยผักเหมียงที่เหลือจากบริโภคในครัวเรือน จะเก็บรวมเป็นกำเพื่อขายให้กับพ่อค้าแม่ค้าที่เข้ามารับซื้อโดยตรง และยังสอดคล้องกับการทดลองสถาบันวิจัยยาง จ.สงขลา พบว่าการปลูกผักเหมียงระหว่างแถวยางไม่มีผลกระทบต่อการเจริญเติบโตการให้ผลผลิตยางพารา จากตัวอย่างของเกษตรกรชาวสวนยางพารารายหนึ่งใน จังหวัดระนองที่ปลูกผักเหมียงเป็นพืชร่วมในสวนยางพาราได้กล่าวว่า “ปลูกผักเหมียงหมื่นต้นประมาณ 5-6 ปีแล้ว ทำให้มีรายได้เพิ่มและที่สำคัญ เป็นการใช้พื้นที่ดินให้เกิดประโยชน์มากที่สุดโดยเฉลี่ยจะเก็บยอดอ่อนผักเหลียงสัปดาห์ละ 3 วัน เก็บได้วันละ 100 กำ กำละ 4 บาท เท่ากับมีรายได้สัปดาห์ละ 1,200 บาทซึ่งเป็นรายได้เสริมที่ดีมาก และสอดคล้องกับ ทฤษฎีการรับสิ่งใหม่ สมศักดิ์ ศรีสันติสุข(2534: 26) ได้ระบุไว้ว่าการค้นพบคือการที่ชาวบ้านได้ค้นพบทรัพยากร หรือการค้นพบพืชผลทางเกษตรสมัยใหม่ทำให้ชาวบ้านได้เปลี่ยนอาชีพ หรือมีรายได้ ดีกว่าเดิม เช่น การค้นพบพืชพันธุ์ใหม่ที่ให้ผลผลิตต่อไร่สูง ทำให้ประชาชน ได้หันมา ทำการเพาะปลูกพืชพันธุ์ใหม่ ประชาชนก็จะมีรายได้สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดการพึ่งตนเองและการพัฒนาของชุมชนชนบท สัญญา สัญญาวิวัฒน์(2550:99) ได้ระบุไว้ว่า การพัฒนาชุมชนชนบท คือ การที่ชุมชนชนบทมีการพัฒนาสูงขึ้นและชุมชนคือองค์การสังคมอย่างหนึ่งและการพึ่งตนเองของชุมชนชนบท คือ การที่ชุมชนชนบทมีความสมดุลในสิ่งจำเป็นต่างๆโดยเฉพาะมีความสมดุลในเทคโนโลยี เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติ จิตใจ และสังคมวัฒนธรรม

2.3 การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำสวนยางพารา

พบว่า การทำสวนยางพารา เป็นอาชีพหลักของเกษตรกรในภาคใต้มาเป็นเวลายาวนาน รวมถึงในชุมชนท่าอยู่ เกษตรกรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการทำสวนยางพารา จนเกิดความชำนาญ เกิดประสบการณ์ในการประกอบอาชีพ ทั้งจากการได้รับความรู้ทางวิชาการจากภาครัฐ ภาคเอกชนและจากการได้รับการถ่ายทอดความรู้จากบรรพบุรุษ จึงทำให้ชุมชนแห่งนี้เกิดภูมิปัญญาที่โดดเด่นในการทำสวนยางพารา ทำให้เกษตรกรรายย่อยมีรายได้ตลอดทั้งปี รู้จักการพึ่งตนเอง มีการรวมกลุ่มในชุมชนเพื่อช่วยกันหาทางแก้ปัญหาต่างๆ ดังนั้นภูมิปัญญาชาวบ้านการทำสวนยางพาราในชุมชนท่าอยู่จึง ควรได้รับการส่งเสริมและเผยแพร่ ให้แพร่หลายสู่เกษตรกรชาวสวนยางพาราในภูมิภาคอื่น และผู้ที่สนใจเพื่อเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาอันทรงคุณค่าไว้สำหรับทายาทชาวสวนยางพารารุ่นหลังต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดการศึกษาวัฒนธรรมท้องถิ่น ไชยรัตน์ เจริญสินโอพาร (2543 : 138-147) มีความเห็นว่าชุมชนหมู่บ้านไทยมีลักษณะพิเศษบางประการ เช่น ระบบความสัมพันธ์แบบเครือญาติที่เป็นแรงยึดเหนี่ยวจากชุมชนไว้ได้ จึงทำให้เกิดขบวนการวัฒนธรรมชุมชนขึ้น เพื่อพึ่งตนเองทั้งด้านความคิดและวัฒนธรรม ได้แก่ การมีภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง มีระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียง มีประเพณีและพิธีกรรมของตนเอง มีวัฒนธรรมการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และยังสอดคล้องกับ ฉัตรทิพย์ นาถสุภา (อ้างถึงใน ไชยรัตน์ เจริญสินโอพาร 2543: 144-145) ได้เสนอแนวทางการพัฒนาโดยอาศัยขบวนการวัฒนธรรมชุมชนในสังคมไทยดังนี้ คือต้องเน้นการพัฒนาแบบกลุ่ม ต้องปลูกจิตสำนึกแบบชุมชนให้เกิด ต้องมีกระบวนการผลิตซ้ำจิตสำนึกชุมชน โดยผ่านปัญญาชนท้องถิ่นผู้อาวุโสในชุมชน เพื่อสืบทอดจิตสำนึกในชุมชนต่อไป

จากการศึกษาพบว่า ภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำสวนยางพาราของชุมชนท่าอยู่ที่ควรได้รับการส่งเสริมมีดังนี้ 1) การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านด้านคติความเชื่อเกี่ยวกับวัสดุและอุปกรณ์ในการทำสวนยางพาราที่เป็นของมีคม 2) การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านการปลูกยางพาราให้มีอัตราการรอดสูงที่สุดโดยการปลูกยางพาราแบบติดตาในแปลง 3) การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านการคัดเลือกเมล็ดฝ่อยางพาราทิ้งโดยการทำให้เมล็ดงอกรากก่อนนำไปปลูก 4) การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านการใส่ปุ๋ยแบบขุดหลุมระหว่างร่องยางแบบ 45 องศา 5) การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านการกรีดยางพาราโดยการเปิดกรีดยางรอบที่ 2 (เปลือก) ไม่ซ้ำรอยเดิมแต่เพิ่มความสูงอีก 100 เซนติเมตรขึ้นด้านบน 6) การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านการรวมกลุ่มชาวสวนยางพาราเพื่อแก้ปัญหาพ่อค้าคนกลาง 7) การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านการรวมกลุ่มปรับปรุงคุณภาพยางแผ่นเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิต 8) การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ยางพาราภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยมีรายละเอียดดังนี้

2.3.1 การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านด้านคติความเชื่อเกี่ยวกับวัสดุและอุปกรณ์ในการทำสวนยางพาราที่เป็นของมีคม พบว่า ชาวสวนยางพารามีคติความเชื่อเกี่ยวกับมีดกรีดยางหรืออุปกรณ์ที่เป็นของมีคมต้องจัดเก็บให้เป็นระเบียบ เช่น มีดกรีดยางพาราต้องจัดเก็บให้เป็นระเบียบ ห้ามวางที่ต่ำกับพื้นเพื่อป้องกันการสะดุด ซึ่งจะทำให้เกิดอุบัติเหตุได้จึงต้องแขวนในที่สูงสามารถมองเห็นในระดับสายตา ซึ่งสอดคล้องกับ วาริท วงศ์ทอง ศึกษาความเปลี่ยนแปลงวิถีการทำสวนยางพาราในอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช (2547 : 112) ได้ระบุไว้ว่า ภูมิปัญญาชาวบ้านด้านคติพื้นบ้านการทำสวนยางพารามีความเชื่อเกี่ยวกับอุปกรณ์การทำสวนยางพาราที่เป็นพวกของมีคม เช่นจอบ เสียม มีดพร้า ขวาน เลื่อย มีดกรีดยาง อุปกรณ์เหล่านี้ห้ามเดินข้ามอย่างเด็ดขาด เพราะมีความเชื่อสืบทอดกันมาว่าถ้าเดินข้ามอุปกรณ์เหล่านี้แล้วเมื่อนำไปใช้จะได้รับอันตรายได้ อาจจะบาดมือแขนหรือขาได้จึงปฏิบัติสืบทอดต่อกันมาเพราะช่วยลดอุบัติเหตุได้ ส่งผลให้ชาวสวนยางพารามีความระมัดระวังเพิ่มมากขึ้น การจัดเก็บเครื่องมือเป็นระเบียบเรียบร้อยเพิ่มความปลอดภัย และยังสอดคล้องกับนายประทีป ตรีเพชร อายุ 51 ปี บ้านเลขที่ 1/5 หมู่ 2 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัด พังงา เมื่อวันที่ 20 มกราคม 2552 ได้กล่าวไว้ว่า ชาวสวนยางพาราจะมีระมัดระวังมากในการจัดเก็บอุปกรณ์ของมีคม โดยเฉพาะมีดกรีดยาง เพราะเป็นอุปกรณ์ที่ต้องลับให้คมอยู่เสมอ และมีดกรีดยางเป็นมีดที่มีลักษณะพิเศษหากมีดกรีดยางบาดจะมีบาดแผลที่ลึกและเสียเลือดมากซึ่งสอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพิ่มศักดิ์ วรรลยางกูล (2547: 57)ได้ระบุไว้ว่าทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้านคิดขึ้นได้เองและนำมาใช้ในการแก้ปัญหา เป็นเทคนิควิธี เป็นองค์ความรู้ของชาวบ้านโดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่แก้ปัญหาการดำเนินชีวิตในท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมแต่มีขอบเขตจำกัดในแต่ละท้องถิ่น และสอดคล้องกับแนวคิดการสร้างปัญญา(ทัศนีย์ ทองสว่าง, 2549:59) ได้ระบุไว้ว่าปัญญาเป็น ความรู้ความสามารถที่ใช้แก้ปัญหาใดๆโดยปัญญามีระดับสูงกว่าความรู้ซึ่งเป็นเพียงข้อมูล คนมีความรู้คือ คนที่มีปริญญาประกาศนียบัตร แต่คนมีปัญญาอาจมีปริญญา หรือไม่มีก็ได้ แต่เขาสามารถแก้ปัญหาต่างๆได้ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางการเมือง เศรษฐกิจ อุตสาหกรรม ธุรกิจ ประดิษฐ์คิดค้น และปัญหาสังคม และสอดคล้องกับทฤษฎีปรากฏการณ์วิทยาสัญญา สัญญาวิวัฒน์(2550: 34) ได้ระบุไว้ว่า มนุษย์เป็นผู้สร้างความหมายต่างๆ ในสังคม สร้างความแท้จริง คือ กฎระเบียบต่างๆที่ใช้อยู่ในสังคมแล้วทำความเข้าใจร่วมกันและยึดเป็นแนวทางปฏิบัติในการกระทำระหว่างกันหรือดำรงชีวิตอยู่ด้วยกันและสอดคล้องกับทฤษฎีการวางเงื่อนไขเต็มดวง รัตนทัศนีย์(2534: 219) ได้ระบุไว้ว่า การวางเงื่อนไขตั้งอยู่บนพื้นฐานที่ว่า การวางเงื่อนไขต่างๆมีผลให้เกิดพฤติกรรมต่างๆตามมาหรือสามารถทำให้เปลี่ยนใจได้โดยการจูงใจหรือการอาศัยเงื่อนไขบางประการเป็นปัจจัยหลัก ซึ่งในทฤษฎีนี้ให้ถือว่าทัศนคติของคนเราสามารถสังเกตได้จากพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกมา

2.3.2 การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านการปลูกยางพาราให้มีอัตราการรอดสูงที่สุดโดยการปลูกยางพาราแบบติดตาในแปลง พบว่า นายสมพงษ์ พรผล อายุ 72 ปี บ้านเลขที่ 55/1 หมู่ที่ 2 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2552 ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า วิธีที่ดีที่สุดในการปลูกยางพาราคือ การติดตาในแปลง เพราะการติดตาในแปลงนั้นต้นยางพาราปลูกใหม่จะมีอัตราการรอดสูง คือร้อยเปอร์เซ็นและค่าใช้จ่ายในการปลูกยางพาราถูกกว่าการใช้ต้นยางชำถุงเพราะเมล็ดพันธุ์ยางไม่ต้องซื้อสามารถเก็บได้ในสวนยางพารา และนำไปปลูกการนำเมล็ดยางพาราไปปลูกในหลุมที่ขุดเตรียมไว้ให้ใส่เมล็ดยางพาราหลุมละ2-3 เมล็ด ป้องกันต้นกล้ายางตาย หากหลุมใดต้นกล้าเจริญเติบโตทั้ง 3 ต้นก็ให้เว้นไว้เพียง 1 ต้นเมื่อต้นกล้าอายุครบสามารถติดตาได้ก็จ้างคนมาติดตา ในราคาต้นละ 5 บาทซึ่งราคาถูกกว่าการใช้ต้นยางชำถุง ถึง 15 บาท เปอร์เซ็นการรอดของต้นกล้า 100 % แต่เกษตรกรส่วนใหญ่มักสนใจปลูกแบบต้นยางชำถุงเพราะสะดวกและรวดเร็ว และมักมีความคิดว่าการปลูกแบบติดตาในแปลงนั้นเสียเวลา ช้ากว่าการปลูกยางชำถุงไป 1 ปี เพราะการติดตาในแปลงนั้นการจะติดตาได้ต้องให้ต้นกล้าแข็งแรงก่อน ดังนั้นใน 1 ปี แรกจึงเป็นการดูแลต้นกล้า แต่ในความเป็นจริงเมื่อเข้าสู่ปีที่ 2 การปลูกยางพาราแบบติดตาในแปลงก็จะเจริญเติบโตเร็ว เพราะมีต้นกล้าเดิมที่มีรากแข็งแรงสามารถหาอาหารมาเลี้ยงลำต้นได้ดี และการปลูกแบบนี้ไม่มีปัญหาเรื่องโรคในระบบรากโยกคลอน ซึ่งสอดคล้องกับเอกชัย พฤกษอำไพจากหนังสือคู่มือยางพารา (2549: 63) ได้ระบุไว้ว่า การปลูกยางพาราด้วยเมล็ดในหลุมแล้วติดตาในแปลง เป็นการปลูกด้วยเมล็ดสด เมล็ดงอก ควรปลูกหลุมละ 2-3 เมล็ดเลี้ยงต้นกล้าให้เจริญเติบโตเมื่อต้นกล้าเมื่อต้นกล้าได้ขนาดติดตาจึงทำการติดตาแล้วตัดต้นตอเลี้ยงไว้ให้เจริญต่อไป เพียง 1 ต้นเท่านั้น ส่วนที่เหลือถอนออกทิ้งไป และสอดคล้องกับวิชิต สุวรรณปรีชา จากหนังสือเรื่อง ต้นติดตา (2548: 2) ได้ระบุไว้ว่า ต้นติดตาเป็นวัสดุปลูกที่มีความเหมาะสมต่อการปลูกสร้างสวนยางพาราในเขตปลูกยางใหม่ เนื่องจากต้นติดตามีระบบรากสมบูรณ์ แข็งแรง สามารถทนแล้งได้ดี มีความเจริญเติบโตสม่ำเสมอและสอดคล้องกับปูชิตา เปรมกะสิน จากหนังสือเรื่อง การสร้างแปลงกิ่งตายาง การสร้างแปลงกล้ายาง และการติดตายาง (2542: 16) ระบุไว้ว่า การขยายพันธุ์ยางโดยวิธีติดตาเป็นวิธีการที่ใช้กันแพร่หลายในการขยายพันธุ์ยางวิธีการนี้พบครั้งแรกในรัฐซาบาร์ประเทศมาเลเซียต่อมาได้รับการแก้ไขให้ดีขึ้นจนเป็นที่นิยมในประเทศไทย การขยายพันธุ์โดยวิธีการติดตามีข้อดีหลายประการ เช่น ทำได้ง่าย รวดเร็ว เสียค่าใช่จ่ายน้อยสามารถผลิตได้จำนวนมากและสอดคล้องกับวิชิต สุวรรณปรีชา จากหนังสือเรื่องการติดตาเขียว(2550:2) ได้ระบุไว้ว่า การติดตาเขียวฝึกได้ง่าย ผู้หญิงและเด็กสามารถทำได้หากติดตาชำนาญแล้วผลสำเร็จในการติดตาจะสูงกว่าร้อยละ 90 และสามารถติดตาได้วันละประมาณ 300 ต้น และขัดแย้งกับเจนจบ ยิ่งสุมล จากหนังสือเรื่องการปลูกยางพารา(2551: 45) ได้ระบุไว้ว่า การปลูกยางพาราจะแตกต่างกันไปตามชนิดของต้นพันธุ์ยาง

ซึ่งการปลูกด้วยเมล็ดแล้วติดตาในแปลงมีขั้นตอนที่ยุ่งยากและเสียค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษามาก จึงไม่ค่อยมีผู้นิยมทำกันในปัจจุบัน แต่สอดคล้องกับทฤษฎีสัณฐานวัฒนธรรมฉวีวรรณ ประจวบเหมาะ(2550: 22) ได้ระบุไว้ว่า "วัฒนธรรม" เกิดขึ้นจากความพยายามของมนุษย์ที่พยายามแก้ปัญหาต่างๆ ซึ่งเกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน มีการเลือกสรรพัฒนาและบูรณาการจนกลายเป็นแบบแผนของกลุ่มชนแต่ละกลุ่มและสืบทอดกันต่อไปและหล่อหลอมสมาชิกให้มีทัศนคติและค่านิยมในทำนองเดียวกันจนเป็นลักษณะเฉพาะของกลุ่มและสอดคล้องกับทฤษฎีระบบเกษตรสมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2534: 81)ได้ระบุไว้ว่า การประกอบอาชีพด้านการเกษตรของมนุษย์ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม ทั้งที่มนุษย์สามารถควบคุมจัดการได้มากไปถึงไม่สามารถควบคุมจัดการได้ หากมนุษย์เข้าใจการปรับประยุกต์อย่างเหมาะสมจะสามารถสร้างผลผลิตและรายได้มาสู่ครอบครัวของเกษตรกรและสอดคล้องกับทฤษฎีศักยภาพการพัฒนาและการแพร่กระจาย สัญญา สัญญาวิวัฒน์(2550: 15) ได้ระบุไว้ว่า สังคมจะพัฒนาได้โดยมีเหตุปัจจัย 6 ประการ คือ ทรัพยากรธรรมชาต ทรัพยากรมนุษย์ องค์การสังคม ภาวะผู้นำ การติดต่อ การฝึกอบรม ซึ่งหากมีปัจจัยที่กล่าวมามากเพียงใด การพัฒนาก็ยิ่งสูงขึ้นเท่านั้น

2.3.3 การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านการคัดเลือกเมล็ดฝ่อยางพาราทิ้งโดยการทำให้เมล็ดงอกรากก่อนนำไปปลูก พบว่า นายสมพงษ์ พรผล อายุ 72 ปี บ้านเลขที่ 55/1 หมู่ที่ 2 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2552 ได้ระบุไว้ว่า เมื่อเก็บเมล็ดยางพารามาได้แล้วให้นำเมล็ดยางพาราวางกระจายไว้เพื่อการถ่ายเทของอากาศ เป็นการลดการฝ่อเสียของเมล็ดยาง และก่อนนำเมล็ดยางพาราไปปลูกให้นำไปแช่น้ำค้างไว้ 1 คืน จากนั้นนำมาวางเรียงไว้บนแคร่ให้สะเด็ดน้ำวันรุ่งขึ้นเมล็ดยางจะมีรากงอก ซึ่งวิธีการนี้เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านในการหาเมล็ดยางเมล็ดดี ป้องกันการปลูกเมล็ดยางเมล็ดฝ่อเสีย จากนั้นจึงนำเมล็ดยางที่มีรากงอกออกมาไปปลูกในหลุมที่ขุดเตรียมไว้ให้ใส่เมล็ดยางหลุมละ2-3 เมล็ด เพื่อป้องกันต้นกล้ายางตาย หากหลุมใดต้นกล้าเจริญเติบโตทั้ง 3 ต้นก็ให้เว้นไว้ 1 ต้นเท่านั้น ซึ่งการปลูกเมล็ดยางพาราด้วยวิธีการนี้อัตราการรอดของต้นกล้ามีอัตราการรอดสูงถึง 100 % และสอดคล้องกับนายสง่า พรหมเกตุ อายุ 47 ปี บ้านเลขที่ 55/1 หมู่ที่ 2 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา เมื่อวันที่ 20 มกราคม 2552 ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า การคัดเมล็ดฝ่อทิ้งก่อนนำไปปลูกในแปลงนั้นเป็นวิธีการที่ชาวสวนยางพาราให้ความสนใจมากเพราะไม่ต้องการปลูกซ่อมและวิธีการทำให้เมล็ดยางงอกรากก่อนนำไปปลูกเป็นวิธีคัดเมล็ดฝ่อทิ้งได้อย่างแม่นยำที่สุดเมล็ดยางทุกเม็ดเป็นเม็ดดีเมื่อนำไปปลูกอัตราการรอดจึงมีสูงและสอดคล้องกับ เสาวนีย์ ก่อวุฒิกุลรังษี จากหนังสือการผลิตยางธรรมชาติ (2542: 9) ได้ระบุไว้ว่า เมล็ดยางจะร่วงในช่วงเวลาแตกต่างกันเพียงเล็กน้อย ตามสภาพภูมิประเทศที่ปลูกต้นยาง เช่น พื้นที่ปลูกยางพาราในภาคต่างๆของประเทศไทย เมล็ดยางจะร่วงอยู่ระหว่างเดือน มิถุนายน ถึง เดือน

กันยายน แต่เมล็ดยางพาราอาจมีการร่วงนอกฤดูกาลได้ประมาณช่วงเดือน กุมภาพันธ์ ถึง เดือน มีนาคม เมล็ดยางพาราที่ร่วงในฤดูกาลนั้นจะเป็นเมล็ดยางที่มีความสดอยู่ หากนำไปเพาะขยายพันธุ์ต้นยางมีโอกาสงอกถึงอัตราร้อยละ 90 แต่เมล็ดยางซึ่งร่วงนอกฤดูกาลต้นยางมีอัตราการงอกเพียงอัตราร้อยละ 40-60 และสอดคล้องกับเรวัตร เลิศฤทัยโยธินจากหนังสือ ยางพารา (2547: 417)ได้ระบุไว้ว่า เมล็ดสดที่เก็บตามฤดูกาลมีความงอกประมาณร้อยละ 90 และนอกฤดูกาลมีความงอกร้อยละ40-60 ในสภาพอุณหภูมิทั่วไปเมล็ดยางพารามีอัตราการงอกลดลงเฉลี่ยวันละร้อยละ 5 ต่อวัน ถ้าเก็บเมล็ดยางพาราในถุงพลาสติกที่บรรจุขี้เลื่อยมีความชื้นร้อยละ 10 หรือในเศษถ่านความชื้นร้อยละ 20 ในสภาพอากาศเย็นจะเก็บได้นาน 3 เดือนหากเก็บที่อุณหภูมิ 4-5 องศาเซลเซียลจะเก็บได้นานกว่า 4 เดือนโดยมีเปอร์เซ็นต์ความงอกอยู่ในระดับใกล้เคียงกับก่อนทำการเก็บ และสอดคล้องกับ อุดม เชยกีวงศ์ (2548: 150) จากหนังสือเรื่องวิถีไทย ได้ระบุไว้ว่า ภูมิปัญญาไทยด้านสาขาเกษตรกรรม คือ ความสามารถในการผสมผสานความรู้ ทักษะ และเทคนิคด้านการเกษตรกับเทคโนโลยี โดยการพัฒนาบนพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม ซึ่งคนสามารถพึ่งพาตนเองในสภาวการณ์ต่างๆได้ และสอดคล้องกับภูมิปัญญาชาวบ้าน สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์(2540: 21)ได้ระบุไว้ว่า ภูมิปัญญาชาวบ้านย่อมมีขึ้นเพื่อการปรับเปลี่ยนสภาพทรัพยากรและองค์ความรู้ที่มีอยู่เดิมให้เพิ่มคุณค่าขึ้นอย่างสอดประสานและเหมาะสมกับบริบทต่างๆ ของสังคมหรือชุมชนของตน ทั้งด้านระบบนิเวศ ทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรบุคคล และทรัพยากรวัฒนธรรม เช่น ภูมิปัญญาการปรับเปลี่ยนวิธียังชีพจากเพียงเพื่อพออยู่รอดไปสู่ภาวะมีกินมีใช้อย่างเพียงพอ ไม่ต้องเสี่ยงต่อการขาดมือหรือขาดแคลน ปรับเปลี่ยนการอยู่แบบเอาตัวรอด หรือต่างคนต่างอยู่ไปเป็นการอยู่ร่วมกันอย่างสันติและเอื้ออาทรต่อกันและสอดคล้องกับแนวคิดการสร้างปัญญาแนวคิดการสร้างปัญญา ทัศนีย์ ทองสว่าง(2549: 59) ได้ระบไว้ว่า ปัญญา คือ เครื่องมือในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ที่มนุษย์ใช้แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตให้ประสบผลสำเร็จ ตามหลักกฎหมายและจริยธรรม มนุษย์จะมีปัญญาได้โดย คบหากับผู้มีปัญญา ศึกษาคำสอนของผู้มีปัญญา โดยการพิจารณาอย่างแยบคาย และการลงมือปฏิบัติ และยังสอดคล้องกับ แนวคิดการเกิดเจตคติ ชำนาญ วงศ์วินิจศร(2545: 54) ได้ระบุไว้ว่า เจตคติมิใช่เป็นสิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิดแต่เกิดขึ้นจากการที่บุคคลได้พบปะกับสิ่งแวดล้อมต่างๆ เกิดการเรียนรู้และประสบการณ์แล้วจึงรวบรวมออกมาเป็นความคิดเห็น ท่าที หรือความรู้สึกต่อแต่ละเรื่อง แต่ละสิ่ง

2.3.4 การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านการใส่ปุ๋ยแบบขุดหลุมระหว่างร่องยางแบบทำมุม 45 องศา พบว่า สมพงษ์ พรผล อายุ 72 ปี บ้านเลขที่ 55/1 หมู่ที่ 2 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2552 ได้ให้ข้อมูลไว้ เกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้านการใส่ปุ๋ย บำรุงต้นยางว่า ภูมิปัญญาชาวบ้านการใส่ปุ๋ยที่ต้นยางพาราเพื่อให้ได้อาหารไปเลี้ยงต้น

ยางพาราดีที่สุดคือ การใส่ปุ๋ยแบบขุดหลุมซึ่งขนาดของหลุมต้องมีขนาด 50x50x50 เซนติเมตร คือ ลึก50 เซนติเมตร และกว้าง 50 เซนติเมตร ยาว 50 เซนติเมตร ระยะการขุดหลุมคือขุดระหว่างอกยางทั้ง 2 แถว นับไปจากต้นยางต้นที่1 และต้นที่ 2 ของแถวยางแถวที่ 1 ทำมุม ทแยงมุม 45 องศา และแถวถัดไปคือต้นยางแถวที่ 2 นับไปจากต้นยางต้นที่1 และต้นที่ 2 ทำมุม ทแยงมุม 45 องศา ก็จะได้จุดซึ่งเป็นจุดร่วมกันระหว่างยางแถวที่ 1 และยางแถวที่ 2 จุดนั้นจะมีความยาววัดจากต้นยางแต่ละต้นอยู่ในระยะประมาณ 150 เซนติเมตร คือจุดที่เหมาะสมในการขุดหลุมสำหรับใส่ปุ๋ย ซึ่งต้นต่อไปก็ต้องหาจุดร่วมกันอย่างนี้ทุกต้นจนหมดทั้งสวน การที่ต้องหาจุดโดยวิธีการนี้เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านที่เกิดจากการประยุกต์เอาความรู้ทางวิชาการและจากประสบการณ์ของชาวสวนยางพารา คือ หลักวิชาการระบุไว้ว่า รากของต้นยางพารานั้นรากฝอยซึ่งแผ่กระจายออกหาทางด้านข้างลำต้นนั้นมีหน้าที่หาอาหารมาเลี้ยงลำต้น ส่วนประสบการณ์ของชาวสวนยางพาราคือการใส่ปุ๋ยยางพาราควรใส่เมื่อเริ่มต้นฤดูฝน ดังนั้นหากใส่แบบหว่านชาวสวนยางเกรงว่าปุ๋ยจะถูกชะล้างเมื่อฝนตก หรือหากฝนไม่ตกปุ๋ยก็จะระเหยไปในอากาศบ้างบางส่วน ดังนั้นการขุดหลุมใส่ปุ๋ยจึงเป็นวิธีที่เกษตรกรมั่นใจว่าวิธีการนี้จะทำให้ต้นยางพาราได้รับปุ๋ยเต็มที่ และการขุดโดยมีความลึกถึง 50 เซนติเมตรนั้นเพราะไม่ต้องเสียเวลาขุดทุกปี ขุดเพียงครั้งเดียวใช้ได้ 5 ปี เมื่อครบ 5 ปีก็เริ่มขุดใหม่ในตำแหน่งเดิมซึ่งเป็นตำแหน่งที่คำนวณได้เหมาะสมแล้วในการใส่ปุ๋ยเพราะรากต้นยางพาราสามารถหาอาหารได้ในตำแหน่งนี้ดีที่สุด ต้นยางพาราของตนจึงเจริญเติบโตดีในระยะก่อนเปิดกรีด และให้ผลผลิตน้ำยางดีมากเมื่อเปิดกรีด สอดคล้องกับ เอกชัย พฤกษ์อำไพ จากหนังสือเรื่อง คู่มือยางพารา(2549: 197) ได้ระบุไว้ว่า หลักเกณฑ์ทั่วไปที่นำมาใช้พิจารณาในการใส่ปุ๋ย คือ เมื่อใส่ปุ๋ยแล้ว ปุ๋ยที่ใส่ไม่เป็นอันตรายต่อพืชที่ปลูก ปฏิบัติได้ง่าย สะดวกวิธีการใส่ปุ๋ยยางพารามีหลายวิธีแต่ให้เลือกวิธีที่เข้ากับหลักเกณฑ์มากที่สุดสำหรับวิธีการใส่ปุ๋ยแบบหลุม คือการใส่ปุ๋ยแล้วกลบ เหมาะสำหรับพื้นที่ที่มีความลาดเท วิธีนี้จะลดการชะล้างของปุ๋ยได้มากโดยเฉพาะในช่วงฤดูฝนที่มีฝนตกชุกติดต่อกันเป็นเวลานาน และสอดคล้องกับ นายสวัสดิ์ พิกุลผล อายุ 51 ปีบ้านเลขที่ 51/1 ซอยราชอุทิศ ตำบลท้ายช้าง อำเภอเมือง จังหวัดพังงา เมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2552 ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า รากต้นยางพาราส่วนที่ออกหาอาหารจะแผ่ออกทางด้านข้าง หากเกษตรกรชาวสวนยางพาราต้องการใส่ปุ๋ยยางพาราต้องกำหนดระยะโดยส่วนปลายรากของยางพาราจะดูดซับปุ๋ยยางได้ดี การที่เกษตรกรได้กำหนดระยะ ห่างจากต้นยางพาราแต่ละต้นเพื่อหาจุดร่วมกันโดยมีระยะห่างของแต่ละต้นประมาณ 150 เซนติเมตรนั้นนับว่าเป็นระยะที่มีความเหมาะสมกับการได้รับปุ๋ยของต้นยางพาราและสอดคล้องกับ เจนจบ ยิ่งสุมล จากหนังสือ การปลูกยางพารา(2551: 55) ได้ระบุไว้ว่า ระยะแรกหลังจากปลูกยางพารา รากของต้นยางจะแผ่ออกเป็นวงกลมรอบลำต้น ประมาณปีที่ 4 รากจึงจะแผ่ขยายออกไปจนถึงกึ่งกลางระหว่างแถวยาง และเมื่อต้นยางมีอายุเกิน 5 ปีขึ้นไป รากก็จะแผ่ขยายเพิ่มขึ้นและ

หนาแน่นอยู่ในบริเวณห่างจากลำต้นประมาณ 60 เซนติเมตร จนถึง 3 เมตร ดังนั้นเพื่อให้การดูดอาหารของต้นยางเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพจึงควรใส่ปุ๋ยบริเวณที่มีรากดูดอาหารหนาแน่นและสอดคล้องกับเรวัต เลิศฤทัยโยธินจากหนังสือยางพารา (2547: 423)ได้ระบุไว้ว่า การให้ปุ๋ยครั้งแรกจะทำตอนต้นฤดูฝน หลังจากยางพาราผลัดใบแล้วการให้ปุ๋ยครั้งที่ 2 ควรใส่ให้เสร็จสิ้นก่อนหมดฤดูฝน 1-2 เดือนซึ่งขึ้นอยู่กับการกระจายของฝน โดยหว่านปุ๋ยให้กระจาย 1-3 เมตร จากลำต้น เนื่องจากในบริเวณนั้นมีรากอยู่หนาแน่นวิธีการใส่ปุ๋ยอาจแตกต่างกันในสภาพแวดล้อมต่างๆเพื่อเป็นการใช้ปุ๋ยอย่างมีประสิทธิภาพที่สุด เช่นในกรณีฝนตกหนักและชุกเป็นเวลานานหรือในพื้นที่ลาดเอียงอัตราการชะล้างของปุ๋ยสูงหรือในกรณีถูกแสงหน้าดินจะแข็ง ความชื้นและอัตราการดูดซึมปุ๋ยไปใช้ต่ำเมื่อใส่ปุ๋ยแล้วควรคราดกลบและสอดคล้องกับนุชนารถ กังพิศดารจากหนังสือคำแนะนำการใช้ปุ๋ยยางพารา(2543: 15)ได้ระบุไว้ว่า หลังจากปลูกยางและต้นยางตั้งตัวได้แล้ว ในระยะนี้รากของต้นยางจะแผ่ออกเป็นวงกลมเล็กๆรอบลำต้น ประมาณปีที่ 4 รากจะแผ่ขยายออกไปถึงกึ่งกลางระหว่างแถวยาง รากดูดอาหารของต้นยางที่มีอายุเกินกว่า 5 ปีจะแผ่ขยายเพิ่มขึ้นในบริเวณห่างจากลำต้นยางประมาณ 3 เมตรหลังจากนั้นการแผ่ขยายของรากจะค่อยๆลดลง เพื่อให้การดูดธาตุอาหารของต้นยางเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงควรใส่ปุ๋ยในบริเวณที่มีรากดูดอาหารหนาแน่นคือ เมื่อต้นยางเล็กควรใส่ปุ๋ยเป็นวงกลมรอบๆลำต้นบริเวณทรงพุ่มเมื่อต้นยางโตขึ้นจึงขยายบริเวณใส่ปุ๋ยให้ห่างจากต้นประมาณ 1 เมตรถึง 3 เมตร และวิธีการใส่ปุ๋ยมีหลายวิธี การใส่ปุ๋ยแบบหลุม เป็นการขุดหลุมใส่ปุ๋ยแล้วกลบ เหมาะสำหรับพื้นที่ลาดชันและพื้นที่ที่มีฝนตกชุกติดต่อกันเป็นเวลานาน และสอดคล้องกับทฤษฎีการมีส่วนร่วมวิรัช วิรัชนิภาวรรณ(2530 : 61) ได้ระบุไว้ว่าการมีส่วนร่วมคือกระบวนการที่ส่งเสริม ชักนำ สนับสนุนและสร้างโอกาสให้ชาวบ้านทั้งในรูปของส่วนบุคคลและกลุ่มคนต่างๆ ให้ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งหรือหลายกิจกรรม โดยจะต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจมิใช่เข้ามาร่วมเพราะการหวังผลตอบแทน ประการสำคัญก็คือกระบวนการของการมีส่วนร่วมนั้นจะต้องสอดคล้องกับชีวิต ความจำเป็น ความต้องการ และวัฒนธรรมของชาวบ้านส่วนใหญ่ในชุมชนด้วย และสอดคล้องกับประดินันท์ อุปรมัย (2549: 77) ได้กล่าวไว้ว่า ในรูปแบบการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อให้มีการเรียนรู้ที่ยั่งยืน ในกระบวนการเรียนรู้ต้องคลอบคลุมทั้งด้านการรับการเรียนรู้และการถ่ายทอดการเรียนรู้นั้น จะต้องมีการผสมผสานกันอย่างกลมกลืนระหว่างกระบวนการเรียนรู้แบบดั้งเดิมที่ต้องมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเจ้าของภูมิปัญญากับผู้เรียนรู้และการใช้ประโยชน์จากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมด้านข้อมูลสารสนเทศควบคู่ไปกับการปฏิบัติเพื่อให้เกิดประสบการณ์และความชำนาญในการประกอบอาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดการเกิดเจตคติ ชำนาญ วงศ์วินิจศร(2545: 54) ได้ระบุไว้ว่า เจตคติมิใช่เป็นสิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิดแต่เกิดขึ้นจากการที่บุคคลได้พบปะกับสิ่งแวดล้อมต่างๆ เกิดการเรียนรู้

และประสบการณ์แล้วจึงรวบรวมออกมาเป็นความคิดเห็น ท่าที หรือความรู้สึกต่อแต่ละเรื่อง แต่ละสิ่ง และเจตคติของบุคคลจะเกิดขึ้นได้จากปัจจัยดังต่อไปนี้คือ การอบรมเลี้ยงดู ประสบการณ์ การเลียนแบบ วัฒนธรรม บุคลิกภาพ และการเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน

2.3.5 การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านการกรีดยางพาราโดยการเปิดกรีดยางรอบที่ 2 (เปลือก 2) ไม่ซ้ำรอยเดิม พบว่า สมพงษ์ พรผล อายุ 72 ปี บ้านเลขที่ 55/1 หมู่ที่ 2 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2552 ได้ให้ข้อมูลไว้ เกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้านการทำสวนยางพารานั้นเมื่อกรีดจนครบทุกหน้าหรือรอบต้นแล้วในเปลือกแรกใช้เวลาประมาณ 12 ปี ก็สามารถกลับมากรีดซ้ำหน้าเดิมซึ่งเคยกรีดครั้งแรกสุดได้ แต่ตนไม่ทำอย่างนั้นเพราะหากกรีดซ้ำหน้าเดิมการกรีดยางจะกรีดได้ช้าลงเพราะเปลือกยางที่งอกใหม่จะแข็งขึ้น กรีดได้ยากกว่าเดิมซึ่งสอดคล้องกับสถาบันวิจัยยาง กรมวิชาการเกษตร (2544: 19) จากเอกสารทางวิชาการการกรีดยางพารา ได้สรุปวิธีการการกรีดยางพาราเป็นคำกลอนสั้นไว้ดังนี้คือ “*กรีดยางระวังอย่าให้ถึงแก่น จับมีดให้แน่นใช้แขนกระตุกเบาๆ กรีดยางนั้นเป็นอาชีพของเรา กรีดเบาๆ กรีดบางๆ ได้ยางดี*” ดังนั้นตนจึงปรับเปลี่ยนวิธีการกรีดยางหน้า 2 โดยจะวัดสูงขึ้นจากหน้าเดิมที่เริ่มกรีดอีก 100 เซนติเมตร แล้วเริ่มเปิดกรีดหน้าใหม่ในรอบที่ 2 (เปลือก 2)ต่อไป ซึ่งความสูงจากพื้นดินรวมแล้วเป็น 220 เซนติเมตร จึงใช้บันไดลิง 3 ขั้นทำจากไม้ไผ่เบาๆเดินถือไปพร้อมกันในขณะกรีดยาง การเปิดกรีดในลักษณะนี้ มีข้อดีคือ ต้นยางพาราหน้าไม่เน่าเสียเพราะเปลือกยางพาราในหน้าที่ 2 นี้เปลือกจะแข็งมากขึ้นถ้าผู้ที่กรีดไว้ในเปลือกแรกกรีดไม่ดีเปลือกใหม่ที่ออกมาก็จะมีรอยตะปุ่มตะป่ำพื้นผิวเปลือกต้นยางไม่เรียบเมื่อ กรีดซ้ำในรอบที่ 2 ก็ทำให้เกิดแผลที่หน้าอ่อนได้ง่าย ทำให้เกิดโรค หน้ายางเน่า และการกรีดยางหน้า 2 ในลักษณะนี้ส่งผลให้การเจริญของเปลือกยางหน้าแรกได้เจริญเต็มที่เมื่อชาวสวนยางกรีดยางซ้ำลงมาที่เดิมของยางเปลือกแรกที่งอกใหม่เปลือกยางจะเจริญได้ดีและมีเปลือกหนาขึ้น นอกจากนี้แล้วการกรีดยางหน้า 2 โดยวิธีต่อหน้ายางนั้นเมื่อเก็บน้ำยางก็สะดวกเพราะยืนเก็บน้ำยางไม่ต้องก้มๆเงยๆทำให้ลดอาการปวดหลังได้ และการเดินเก็บน้ำยางก็เดินได้รวดเร็วขึ้นด้วย ซึ่งสอดคล้องกับอานันท์ กาญจนพันธุ์ จากการศึกษาเรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการพัฒนา (2544: 165) ได้ระบุไว้ว่ามนุษย์ไม่สามารถจะพัฒนาบนพื้นฐานความรู้ประเภทเดียวหรือชนิดเดียวได้ แม้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์จะเป็นความรู้ที่สำคัญ แต่มนุษย์ในโลกมีวัฒนธรรมที่หลากหลายมนุษย์ต่างวัฒนธรรมได้สร้างภูมิปัญญาของตนเองขึ้นมารับใช้ตน ทำให้มนุษย์แต่ละท้องถิ่นสามารถเดินไปข้างหน้าได้อย่างมีความภาคภูมิ ดังนั้นแนวโน้มการพัฒนาในวันข้างหน้าจึงต้องให้ความสำคัญกับภูมิปัญญาที่มีความหลากหลาย และต้องเข้าใจด้วยว่าภูมิปัญญาต่างๆ มีความสำคัญจึงจะช่วยให้การพัฒนาสามารถก้าวไปบนพื้นฐานของการเคารพในสิทธิของคนกลุ่มต่างๆ และสอดคล้องกับ เอกชัย พฤกษ์อำไพ จากหนังสือคู่มือยางพารา (2549: 268) ได้ระบุไว้

ว่า การกรีดยางหรือเรียกว่า ตัดยาง คือ วิธีการใช้มีดกรีดยางเฉือนเซาะเอาเปลือกนอก และเยื่อไม้ชั้นนอกออกและกรีดลึกเข้าไปตัดท่อน้ำยาง จนเกือบถึงเยื่อเจริญแต่อย่าให้ถูกเยื่อเจริญ ถ้าเปลือกต้นยางต้นใดถูกกรีดบาดแผลถึงเยื่อเจริญเปลือกที่งอกใหม่จะเป็นตะปุ่มตะป่ำ ทำให้กรีดตรงที่เกิดปุ่มไม่ได้เปลือกต้นยางนั้นก็เสียหายกรีดเอาน้ำยางไม่ได้ ซึ่งขัดแย้งกับ เสาวนีย์ ก่อวุฒิกุลรังษี จากหนังสือเรื่อง การผลิตยางธรรมชาติ(2542: 42) ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า เปลือกต้นยาง ประกอบด้วยเปลือกแห้ง ซึ่งอยู่ชั้นนอกสุด เปลือกแข็งและเปลือกอ่อนซึ่งเป็นเปลือกชั้นใน ท่อน้ำยางส่วนใหญ่จะอยู่ในบริเวณเปลือกชั้นในของลำต้น บริเวณใกล้เนื้อเยื่อเจริญ และจะค่อยๆ ลดน้อยลงในบริเวณเปลือกชั้นนอก ต้นเปลือกหนาจะมีจำนวนท่อน้ำยางมากกว่าต้นยางเปลือกบาง ดังนั้น โคนต้นยางซึ่งมีเปลือกหนาจึงมีปริมาณท่อน้ำยางมาก สามารถให้น้ำยางได้มากกว่าลำต้นส่วนบน ซึ่งยังขัดแย้งกับกรมวิชาการเกษตร จากหนังสือข้อมูลยางพารา (2547: 75) ได้ระบุไว้ว่า การกรีดยางหน้าปกติ คือ การกรีดยางหน้าล่างที่ระดับความสูงของหน้ากรีดที่ระดับ 150 เซนติเมตร ลงมา และสอดคล้องกับกรมวิชาการเกษตร จากหนังสือข้อมูลยางพารา (2547: 77) ได้ระบุไว้ว่า การกรีดยางหน้าสูงเป็นการกรีดยางระดับความสูงกว่าการกรีดยางหน้าปกติ ใช้กับต้นยางอายุมากใกล้โค่น หรือเปลือกหน้าล่างไม่สามารถให้ผลผลิตได้ตามปกติระบบกรีดหน้าสูงที่แนะนำคือ การกรีดยางหน้าสูงเพื่อแก้ปัญหาเปลือกงอกใหม่ของหน้ากรีดยางในหน้าปกติยังบางอยู่ จึงควรกรีดหน้าสูงเพื่อรอให้เปลือกงอกใหม่มีความสมบูรณ์มากขึ้น และเมื่อเปลือกของหน้าปกติบางให้ผลผลิตลดลง หรือหน้ากรีดล่างเสียหายไม่สามารถกรีดซ้ำได้ซึ่งสอดคล้องกับกรมวิชาการเกษตร จากหนังสือการกรีดยาง(2547: 2547: 73) ได้ระบุไว้ว่า ระดับความสูงของการเปิดกรีดควรเปิดกรีดที่ระดับความสูง 150 เซนติเมตรจากพื้นดิน การเปิดกรีดที่ระดับความสูงต่ำกว่า 150 เซนติเมตร แม้ว่าจะให้ผลผลิตในรอบปีแรกสูงกว่าก็ตามแต่ระยะหลังผลผลิตไม่แตกต่างกันมาก จากการทดลองผลผลิตเฉลี่ย 7 ปีพบว่าการเปิดกรีดระดับความสูง 50-150 เซนติเมตร ให้ผลผลิตต่างกันเพียง1-6% โดยการเปิดกรีดระดับต่ำให้ผลผลิตในรอบปีแรกสูง ส่วนการเปิดกรีดระดับสูงให้ผลผลิตในรอบปีหลังสูงและการเจริญเติบโตไม่แตกต่างกันแต่สำหรับคนกรีดที่ขาดความชำนาญการเปิดกรีดในระดับต่ำกว่า 150 เซนติเมตรมีผลดีในระยะแรกเพราะกรีดได้สะดวกกว่าและขัดแย้งกับพิชิต สพโชคจากหนังสือการกรีดยางคำแนะนำทางวิชาการสำหรับเจ้าของสวนยาง(2544: 4)ได้ระบุไว้ว่า การเปิดกรีดยางพาราหน้าที่ 2 จะต้องเปิดกรีดที่ระดับความสูง 150 เซนติเมตร ความลาดเอียงของรอยกรีดทำมุม 30 องศากับแนวระดับเพื่อความถูกต้องในการเปิดกรีดหน้ายางจำเป็นจะต้องใช้ไม้เปิดกรีดกรีดหน้ายางที่มีระดับความสูงที่ต้องการและรอยกรีดทำมุม 30 องศากับแนวระดับและสอดคล้องกับทฤษฎีวัฒนธรรมนิเวศ ฉวีวรรณ ประจวบเหมาะ(2550: 40)ได้ระบุไว้ว่า ปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ วัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมมนุษย์จำเป็นต้องมีการปรับตัวกับสภาพแวดล้อมต่างๆหรือมิติที่มีปฏิสัมพันธ์กันในการปรับตัวของมนุษย์

เข้ากับสภาพแวดล้อม เช่น เทคโนโลยีการผลิต และสอดคล้องกับ แนวคิดเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเชิงอนุรักษ์วิทยา เกษม จันทร์แก้ว(2530: 8) ได้ระบุไว้ว่า ต้องการให้มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสำหรับมนุษย์โดยมีการใช้สอยและพึ่งพิงกันในการดำรงชีวิตทั้งโดยปัจจัยสี่ ความสะดวกสบาย และความปลอดภัยของชีวิต ซึ่งการจัดการที่ถูกต้องในทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้นจะสามารถทำให้การให้ผลเป็นแบบยั่งยืนตลอดไป

2.3.6 การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านการรวมกลุ่มชาวสวนยางพาราเพื่อแก้ปัญหาพ่อค้าคนกลาง พบว่า จากการที่เกษตรกรชาวสวนยางพารารายย่อย ถูกเอารัดเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลางจึงต้องรวมกลุ่มกันเพื่อหาทางแก้ปัญหาดังกล่าว โดยการรวมตัวกันหาแนวทางพัฒนาคุณภาพยางแผ่นให้ได้คุณภาพมาตรฐานแล้วนำไปขายโดยตรงกับโรงงานผู้ผลิต หรือส่งออก โดยวิธีการประมูลส่งผลให้เกษตรกรจำหน่ายผลผลิตได้ในราคาสูงขึ้น แก้ปัญหาการเอารัดเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลางได้ ซึ่งสอดคล้องกับ นายสมพงษ์ พรผล อายุ 72 ปี บ้านเลขที่ 55/1 หมู่ที่ 2 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2552 ได้ให้สัมภาษณ์ไว้ว่า กลุ่มเกษตรกรทำสวนตำบลท่าอยู่ นั้นมีวัตถุประสงค์หลักในการจัดตั้งกลุ่ม เพื่อต้องการให้เกษตรกรชาวสวนยางพาราบ้านท่าอยู่ผลิตยางแผ่นที่มีคุณภาพออกจำหน่ายเพื่อต่อรองราคายางจากพ่อค้าคนกลาง ลดการเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลาง สมาชิกกลุ่มขายยางได้ราคาดีกว่าท้องตลาด ส่วนวัตถุประสงค์อื่นคือ ต้องการแนะนำให้ความรู้แก่เกษตรกรเกี่ยวกับการทำสวนยางพารา เช่น ความรู้ตั้งแต่การเตรียมพื้นที่ปลูก การคัดเลือกพันธุ์ยาง การดูแลรักษา การเปิดกรีดการทำยางแผ่นคุณภาพ ตลาดจนการหาตลาดจำหน่าย ซึ่งทางกลุ่มฯและคณะกรรมกลุ่มทุกคนจะแนะนำความรู้เหล่านี้แก่เกษตรที่เป็นสมาชิกของกลุ่มทุกวันพฤหัสบดี และทุกปีทางกลุ่มจะมีการจัดอบรมให้ความรู้โดยมีการเชิญวิทยากรผู้ทรงคุณทั้งภาครัฐและภาคเอกชนมาให้การอบรมอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีภาวะผู้นำ (ชิรวัฒน์ นิจเนตร 2549: 4) ได้กล่าวไว้ว่า การมีผู้นำที่มีความคิดริเริ่ม มีความมานะอดทน มีความซื่อสัตย์สุจริต ยุติธรรม จริงใจและเสียสละเพื่อส่วนร่วมทำให้สมาชิกเชื่อมั่นและศรัทธา และสอดคล้องกับ ฉัตรทิพย์ นาถสุภา (อ้างถึงใน ไชยรัตน์ เจริญสินโอพาร 2543: 144-145) ได้เสนอแนวทางการพัฒนาโดยอาศัยขบวนการวัฒนธรรมชุมชนไว้ว่า ต้องมีการรวมกลุ่มของชาวบ้านในรูปแบบของการจัดการองค์กร เช่น สหกรณ์ สมาพันธ์ เพื่อให้มีอำนาจต่อรองกับองค์กรนอกชุมชน

ซึ่งปัจจุบันทางกลุ่มเกษตรกรทำสวนท่าอยู่ได้รับเลือกให้จัดตั้งเป็นศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีชาวบ้านทางเกษตร จึงมีโครงการอบรมหลักสูตรต่างๆ เช่นการทำยางแผ่นคุณภาพ การผสมปุ๋ยยางพาราใช้เอง การปลูกพืชร่วมยาง เป็นต้น ต่อมาได้รับเลือกให้เป็นศูนย์เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านศูนย์เรียนรู้เพื่อชีวิตที่ยั่งยืน ได้จัดทำหลักสูตรการอบรมเช่น หลักสูตรการดำเนินชีวิตตาม

แนวทางเศรษฐกิจพอเพียงและการทำการเกษตรตามแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่ หลักสูตรการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากน้ำยางสด หลักสูตรการปรับปรุงคุณภาพยางแผ่นเป็นต้น โดยมีกลุ่มเกษตรกรทำสวนท่าอยู่เป็นศูนย์กลาง ระหว่างชาวบ้านกับภาครัฐเป็นสถานที่อบรม และมีคณะกรรมการกลุ่มเป็นวิทยากรร่วมเพื่อให้การอบรมเผยแพร่ความรู้ได้ถ่ายทอดไปสู่เกษตรกรอย่างทั่วถึง ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมและการขัดเกลาทางสังคมคือ มีการปรับเปลี่ยนค่านิยมและวิสัยทัศน์ของสมาชิกให้เห็นความสำคัญของการรวมกลุ่ม การทำงานเป็นทีม ซึ่งเกิดจากกระบวนการเรียนรู้ในวิถีชีวิต การอบรมกล่อมเกลา การพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การศึกษาดูงานและการถ่ายทอดประสบการณ์ให้แก่กัน การสาธิตให้เห็นเป็นแบบอย่าง(ชิรวัฒน์ นิจเนตร 2549: 4)

ต่อมากลุ่มเกษตรกรทำสวนท่าอยู่ จึงได้รับการคัดเลือกจากสำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 7 ให้เป็นจุดก่อตั้งโครงการหมู่บ้านวิชาการเกษตรขึ้น เพื่อให้การช่วยเหลือเกษตรกรชาวสวนยางพาราเพื่อให้เกษตรกรได้ดำรงชีวิตการทำการเกษตรได้ตามหลักวิชาการมีความรู้ ความเข้าใจสามารถพัฒนาอาชีพด้านเกษตรกรรมให้เข้มแข็งมีรายได้เลี้ยงตนเองและเลี้ยงครอบครัวได้อย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับ แฉล้ม วิริยะพัฒนาธรรม อายุ 56 ปี บ้านเลขที่ 20/1 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา เมื่อวันที่ 20 มกราคม 2552 จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกได้ระบุไว้ว่า วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรทำสวนท่าอยู่ขึ้นมานั้นเพราะต้องการให้มีศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนความรู้ทางการเกษตร เป็นจุดสาธิตภูมิปัญญาต่างๆของเกษตรกรได้เป็นศูนย์การแนะนำถ่ายทอดความรู้ทางการเกษตรให้แก่เกษตรกรตลอดมา และ สอดคล้องกับประเสริฐ มิตรเจริญผล อายุ 53 ปี บ้านเลขที่ 24/2 หมู่ที่ 2 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา เมื่อวันที่ 20 มกราคม 2552 จากการสัมภาษณ์ได้ระบุไว้ว่า กลุ่มเกษตรกรทำสวนท่าอยู่เป็นกลุ่มเกษตรกรที่ได้รวบรวมผู้ที่มีภูมิปัญญาชาวบ้าน เกี่ยวกับอาชีพเกษตรกรรมมารวมไว้ด้วยกัน ได้รวบรวมผู้ที่มีความรู้ความชำนาญในแต่ละสาขาด้านการเกษตรเข้าด้วยกัน เช่น ผู้ที่มีประสบการณ์มีภูมิปัญญาในการทำสวนยางพาราก็มาเป็นผู้นำด้านการให้ความรู้และแก้ปัญหาการทำสวนยางพารา ส่วนผู้ที่มีความชำนาญมีภูมิปัญญาในการปลูกไม้ผล เช่น มังคุด ทุเรียน ลองกอง ฯลฯ ก็มารวมกลุ่มกันแลกเปลี่ยนความรู้และแก้ปัญหาในเรื่องที่ตนเองถนัด เช่น ตนและนายมนัสเป็นผู้มีความชำนาญในการแปรรูปน้ำยางเป็นลูกบอล และของที่ระลึกก็ได้รับการสนับสนุนจากทางกลุ่มฯให้เข้ามาเป็นวิทยากรสาธิตการทำลูกบอล และการทำตุ๊กตายาง เพิ่มเป็นการเพิ่มรายได้แก่เกษตรกรในช่วงปิดฤดูกาลกรีดยาง โดยจะเห็นว่าทางกลุ่มเกษตรกรทำสวนท่าอยู่ได้ทำงานเพื่อช่วยเหลือเกษตรอย่างแท้จริง จึงควรส่งเสริมให้เกษตรกรในพื้นที่อื่นได้รวมกันจัดตั้งกลุ่มเพื่อการเกษตรขึ้น เพื่อสร้างเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันและยังสอดคล้องกับภทรพร ยุทธาภรณ์พินิจ (2549: 101) ได้ระบุไว้ว่า เพื่อให้สังคมไทยสามารถพึ่งตนเองได้และเป็นสังคมที่เข้มแข็งและมีดุลยภาพ ใน 3 ด้านคือ สังคม คุณภาพ

สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ และสังคมสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน โดยกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาที่สำคัญประการแรกคือ การเสริมสร้างขีดความสามารถจากฐานรากของสังคมให้เข้มแข็งและรู้เท่าทันโลก โดยมุ่งพัฒนา คน ครอบครัว ชุมชน เป็นแกนหลักและให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพและกระบวนการเรียนรู้ของคน และมุ่งเสริมสร้างความเข้มแข็งทางเครือข่ายชุมชน ให้สามารถพัฒนาและจัดการทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างยั่งยืนและยังสอดคล้องกับ ทฤษฎีการมีส่วนร่วม ชำนาญ วงศ์วินิจศร(2545: 24) ได้ระบุไว้ว่า รูปแบบของการมีส่วนร่วมที่ถือว่าเป็นรูปแบบที่แท้จริงจะต้องประกอบด้วยกระบวน 4 ขั้นตอนคือ การวางแผน การดำเนินกิจกรรม การใช้ประโยชน์ และการได้รับผลประโยชน์

2.3.7 การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านการรวมกลุ่มปรับปรุงคุณภาพยางแผ่นเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิต ชาวสวนยางพาราชุมชนท่าอยู่ ได้รวมกลุ่มกันเพื่อช่วยกันถ่ายทอดความรู้ ภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำยางแผ่นคุณภาพดีสู่เกษตรกรชาวสวนยางพาราด้วยกัน ผู้นำกลุ่มได้นำความรู้ เทคนิควิธีใหม่ๆมาเผยแพร่แก่สมาชิกและผู้ที่สนใจเพื่อให้เกษตรกรชาวสวนยางได้มีความรู้ที่เป็นมาตรฐานเดียวกันและช่วยกันผลิตยางแผ่นที่มีคุณภาพออกจำหน่ายได้ราคาสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ อวยชัย กิจประสงค์ อายุ 44 ปี บ้านเลขที่ 4/6 หมู่ที่ 2 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา เมื่อวันที่ 20 มกราคม 2552 ได้ระบุไว้ว่า การรวมกลุ่มปรับปรุงคุณภาพยางแผ่นของเกษตรกรชาวสวนยางพาราชุมชนท่าอยู่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านที่เกิดมาจากพื้นฐานความคิดที่ต้องการร่วมกันแก้ปัญหาการผลิตยางแผ่นคุณภาพต่ำของเกษตรกรให้หมดไป จึงได้รวมกลุ่มกันขึ้นและได้ร่วมกันเผยแพร่ความรู้หาวิธีการผลิตยางแผ่นให้ได้มาตรฐานตามความต้องการของตลาดยางซึ่งยางแผ่นที่คุณภาพดี ราคาก็จะดีตามไปด้วย และจากการร่วมมือกันรวมกลุ่มถ่ายทอดความรู้การทำยางแผ่นชั้นดี ยางแผ่นคุณภาพ เกษตรกรในชุมชนท่าอยู่ได้ผลิตยางแผ่นที่มีคุณภาพมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการมีส่วนร่วม คือทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมคิด ร่วมวางแผน ปรึกษาหารือ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ปกป้องและแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเหมาะสม ชิรวัฒน์ นิจเนตร (2549: 4)

ต่อมากลุ่มเกษตรกรทำสวนท่าอยู่ได้รับคัดเลือกจากทางจังหวัดพังงาให้เป็นศูนย์ถ่ายเทคโนโลยีชาวบ้านการทำยางแผ่นคุณภาพดี ซึ่งสอดคล้องกับ นายประทีป ตรีเพชร อายุ 51 ปี บ้านเลขที่ 1/5 หมู่2 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา เมื่อวันที่ 20 มกราคม 2552 จากการสัมภาษณ์ ได้กล่าวไว้ว่า การที่เกษตรกรในชุมชนท่าอยู่ได้รวมกลุ่มกันเพื่อแก้ปัญหาเกี่ยวกับการผลิตยางแผ่นของเกษตรที่ผลิตยางได้คุณภาพต่ำนั้น นับเป็นผลประโยชน์อย่างมากที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรชาวสวนยางพาราในชุมชนท่าอยู่ เพราะอาชีพการทำสวนยางพาราเป็นอาชีพหลักของเกษตรกรในชุมชนแห่งนี้ การที่เกษตรกรผลิตยางไม่ได้คุณภาพ มีคุณภาพต่ำนั้น เป็นการสูญเสีย

ของเกษตรกร โดยเปล่าประโยชน์ แต่เมื่อได้ร่วมกลุ่มกันและได้ส่งเสริมวิธีการทำยางแผ่นให้แก่เกษตรกรชาวสวนยางพาราในชุมชนท่าอยู่จนประสบความสำเร็จได้ในปัจจุบันนี้ ทำให้เกษตรกรเข้าใจวิธีการทำยางแผ่นคุณภาพดี ซึ่งเพิ่มรายได้มากขึ้นกว่าเดิมมากและมีสมาชิกให้ความสนใจเป็นสมาชิกเกษตรกรทำสวนท่าอยู่เพิ่มขึ้นทุกปี ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีเครือข่ายคือ การเชื่อมโยงความช่วยเหลือจากกลุ่มในด้านต่างๆ เช่น การได้รับคำแนะนำจากนักพัฒนา จากเจ้าหน้าที่การเกษตร เจ้าหน้าที่กองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางมาให้การอบรมการปรับปรุงคุณภาพการทำแผ่นยาง การปรับปรุงคุณภาพโรงยาง การช่วยหาตลาดจำหน่ายยางแผ่นส่งผลให้กลุ่มประสบความสำเร็จได้ (ชิรวัฒน์ นิจเนตร 2549: 4) และยังสอดคล้องกับภทรพร ยุทธาภรณ์พินิจ (2549: 102) ได้กล่าวไว้ว่า จากการทำงานของกรมพัฒนาชุมชนได้สนับสนุนให้ชุมชนมีการดำเนินการในรูปแบบของกลุ่มองค์กรชุมชน ได้สนับสนุนให้กลุ่มองค์กรชุมชนได้ประสานการทำงานกันในลักษณะเครือข่ายองค์กรชุมชน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เป็นแกนนำในการขับเคลื่อนกระบวนการประชาคมในชุมชนเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลรวมทั้งแก้ไขปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นร่วมกัน จึงจำเป็นต้องสร้างศักยภาพของเครือข่ายองค์กรชุมชนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยเน้นให้ชุมชนได้เรียนรู้ หาข้อสรุปและกำหนดแนวทางในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นได้ด้วยตนเอง และสอดคล้องกับแนวคิดการมีส่วนร่วม สุชาติ อรุณวุฒิวงศ์(2541: 22) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมคือ ปัจจัยของสิ่งจูงใจจากสภาพความเป็นจริงของชาวบ้านที่จะเข้าร่วมกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งทั้งในแง่การร่วมแรง และร่วมทรัพยากร และปัจจัยโครงสร้างของช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วมเปิดโอกาสให้ทุกคนทุกกลุ่มได้มีโอกาสเข้าร่วมการพัฒนา รวมทั้งปัจจัยอำนาจในการส่งเสริมกิจกรรมการมีส่วนร่วม

2.3.8 การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ยางพาราภูมิปัญญาท้องถิ่น มีภูมิปัญญาที่ควรนำมาส่งเสริมดังนี้ 1.) การทำลูกบอลมหัศจรรย์ผลิตภัณฑ์จากน้ำยางสด 2.) การทำตุ๊กตายางฟองน้ำและของที่ระลึก 3.) การประดิษฐ์ดอกไม้จากใบยางพารา ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1.) การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ยางพาราภูมิปัญญาท้องถิ่นการประดิษฐ์ลูกบอลมหัศจรรย์ เป็นการนำน้ำยางสดที่เหลือจากการแปรรูปเป็นยางแผ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และเพื่อเป็นรายได้เสริมในฤดูกาลพักการกรีดยาง และในฤดูฝนซึ่งกรีดยางไม่ได้ สอดคล้องกับสมพงษ์ พรผล จากเอกสารการฝึกอบรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาชีวิตที่ยั่งยืน (2552:25) ได้ระบุไว้ว่าการประดิษฐ์ลูกบอลมหัศจรรย์เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านเพื่อพัฒนารูปแบบการทำลูกบอลมหัศจรรย์โดยการใช้ลูกโป่งมาเป่าลมให้ตึงแล้วใช้น้ำยางสดผสมสีทาลงบนแผ่นกระดานตากแดดให้แห้ง แล้วเอาลูกโป่งที่เป่าลมแล้ว มาพันกับแผ่นยางที่แห้งแล้วให้รอบ

ลูกโป่งจนลูกโป่งมีความยืดหยุ่นตามที่ต้องการก็จะได้ลูกบอลมหัศจรรย์มาเป็นของเล่นซึ่งปัจจุบันได้นำมาวางจำหน่ายขายนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติและชาวไทยราคาใบละ 50 บาทซึ่งเป็นรายได้เสริมอย่างดีให้กับเกษตรกรในชุมชนท่าอยู่แห่งนี้ และสอดคล้องกับ แนวคิดในการแก้ปัญหายางพารา สันทัด ใบลี(2550: 17) จากวิทยานิพนธ์เรื่องศึกษาศักยภาพและกำหนดแนวทางในการพัฒนาการปลูกยางพาราได้ระบุไว้ว่า แนวทางที่จะปลดหนี้ได้ทุกอาชีพคือวิธีการจัดการต้องสร้างคนก่อน สร้างหลักคิด สร้างคนให้พร้อมที่จะทำตรงนั้นให้ได้ แล้วงบประมาณค่อยตามมาไม่ว่าจะทำกิจกรรมใด หนีไม่พ้นการฝึกอบรม การให้ความรู้เพราะคนหลายคนมารวมกัน ภูมิปัญญาก็มารวมกัน วิชาการก็จะมารวมกัน และในที่สุดทุนก็จะมารวมกันด้วย และสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับยางพารา ประยงค์ รณรงค์ อ้างในสันทัด ใบลี (2550: 17)จากวิทยานิพนธ์เรื่องศึกษาศักยภาพและกำหนดแนวทางในการพัฒนาการปลูกยางพารา ได้ระบุไว้ว่า เกษตรกรชาวสวนยางไม่ควรฝากชีวิตไว้กับเรื่องยางอย่างเดียว ต้องมีอาชีพรอง อาชีพเสริมอย่างอื่นไว้รองรับด้วยเกิดปัญหาแล้วจะเดือดร้อนไม่มากนัก และสอดคล้องกับแนวคิดการสร้างปัญญา ทัศนีย์ ทองสว่าง(2549: 59) ได้ระบุไว้ว่า ปัญญามี 2 ประเภท คือปัญญาที่ติดตัวมาจากชาติก่อนและปัญญาที่สร้างได้ในชาตินี้ซึ่งแบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ ปัญญาที่เกิดจากการฟังการอ่าน ปัญญาที่เกิดจากการคิดใคร่ครวญ ปัญญาที่เกิดจากการปฏิบัติซึ่งปัญญาประเภทนี้นับว่าเป็นปัญญาขั้นสูงสุด และยังสอดคล้องกับ แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ เต็มดวง รัตนทัศนีย(2534: 214) ได้ระบุไว้ว่า แหล่งที่มาของความรู้ที่มีความสำคัญอีกนัยหนึ่งคือ การบอกเล่าจากผู้รู้ โดยปกติมนุษย์ไม่สามรถจะเรียนรู้ได้โดยตรงจากการกระทำหรือจากสิ่งแวดล้อมโดยตรงได้ในทุกๆเรื่อง จึงต้องอาศัยการเรียนรู้จากผู้รู้หรือผู้ที่มีประสบการณ์ ด้วยการอ่านหนังสือที่ผู้รู้ได้เขียนไว้หรือจากการบอกเล่าของผู้รู้ การเรียนรู้ด้วยวิธีนี้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญที่ทำให้มนุษย์มีความรู้ ก้าวหน้าและกว้างขวาง

2.) การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านการประดิษฐ์ตุ๊กตายางฟองน้ำและของที่ระลึก คือการนำน้ำยางสดที่เหลือจากการแปรรูปเป็นยางแผ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่าที่สุด ทางกลุ่มเกษตรกรทำสวนท่าอยู่จึงได้คิดค้นวิธีการแปรรูปน้ำยางพาราเป็นของที่ระลึก แบบง่ายขึ้น โดยผู้นำกลุ่มได้ทดลองการนำน้ำยางไปผสมสารเคมีในการทำให้น้ำยางคงรูป จากนั้นนำไปใส่เป้าพิมพ์ตามที่ต้องการ แล้วนำไปนึ่งจนน้ำยางสุก วางทิ้งไว้ให้เย็นแล้วจึงแกะตุ๊กตาออกจากเป้าเพื่อลงสีสันให้สวยงาม จากนั้นนำไปวางจำหน่ายเพื่อเป็นรายได้เสริม ซึ่งสอดคล้องกับ สมพงษ์ พรผล จากเอกสารการฝึกอบรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาชีวิตที่ยั่งยืน (2552: 23)ได้ระบุไว้ว่าการประดิษฐ์ตุ๊กตายางฟองน้ำและของที่ระลึกเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านในการนำน้ำยางสดมาส่งเสริมให้เกษตรกรแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์จากน้ำยางพาราและวางจำหน่ายเป็นของที่ระลึกเช่น ผลิตภัณฑ์พวงกุญแจรูปสัตว์ ตุ๊กตาฟองน้ำ เพื่อเป็นรายได้เสริมให้แก่เกษตรกร ซึ่งส่วนใหญ่ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากน้ำ

ยางพาราจะได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมากสินค้ายังผลิตได้ไม่เพียงพอต่อความต้องการของลูกค้าหากตรงกับฤดูกาลท่องเที่ยวของประเทศไทย และสอดคล้องกับ รสิกา อังกูร (อ้างในกฤษณา วงษาสันต์ 2542: 253-254) ได้ระบุไว้ว่า ในความหลากหลายทางวัฒนธรรม สิ่งหนึ่งที่สามารถนำมาใช้เป็นแกนหลักในการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวของแต่ละจังหวัดได้คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นแหล่งรวมในการศึกษาความเป็นมาของชุมชน ความเชื่อ วิถีการดำเนินชีวิต และประเพณีพิธีกรรมต่างๆ ภูมิปัญญาเหล่านี้สามารถเชื่อมโยงประสบการณ์ของชุมชนและถ่ายทอดสู่สังคมได้ในรูปแบบต่างๆและสอดคล้องกับแนวคิดการพึ่งตนเองและการพัฒนาชุมชนชนบท สัญญา สัญญาวิวัฒน์(2550: 99) ได้ระบุไว้ว่า การขัดเกลาทางสังคมครั้งใหม่มีผลต่อการพัฒนาชุมชนชนบท ซึ่งหมายถึง การจัดการให้ประชาชนหันกลับไปเห็นความสำคัญของคุณค่าของความเป็นไทย เอกลักษณ์ไทย วัฒนธรรมไทย และความรู้พื้นบ้านเพื่อจะได้นำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตอย่างแท้จริง และยังสอดคล้องกับ ทฤษฎีการซึมซับของข้อมูล เต็ม ดวง รัตนทัศนีย(2534: 215) ได้ระบุไว้ว่า ทฤษฎีนี้เป็นการนำเอาความรู้หรือข้อมูลที่ได้รับใหม่เข้าไปผสมกลมกลืนกับความรู้เดิม ซึ่งอาจทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติขึ้น

3.) การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านการประดิษฐ์ดอกไม้จากใบยางพารา เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านในการรู้จักนำชิ้นส่วนต่างของต้นยางพารามาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า คือ การนำใบยางพารามาประดิษฐ์เป็นดอกไม้ โดยการนำใบยางพาราไปแช่น้ำผสมสารเคมีฟอกขาวค้างคืนทิ้งไว้ จนได้ใบยางพาราที่ขาวสะอาด (คล้ายผ้าออแกนซ่า) สำหรับทำกลีบดอกไม้แล้วนำไปลงสีสันให้สวยงาม จากนั้นนำมาเข้ากลีบดอกเพื่อเป็นดอกไม้ตามแบบที่ต้องการ และนำไปวางจำหน่ายเป็นรายได้เสริมอย่างดีเพราะมีความต้องการของผู้บริโภคทั้งชาวไทยและนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ซึ่งสอดคล้องกับเอมอร พิกุลผล จากหนังสือบันทึกภูมิปัญญาท้องถิ่นดอกไม้ศรีพังงา (2552: 6)ได้ระบุไว้ว่า การประดิษฐ์ดอกไม้จากใบยางพาราเกิดจากความคิดซึ่งต้องการหาทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์เพื่อหารายได้เสริมให้แก่เกษตรกรชาวสวนยางพาราในฤดูฝนเพราะชาวสวนยางพาราไม่สามารถกรีดยางพาราได้ จึงได้รวมกลุ่มกันคิดประดิษฐ์ดอกไม้จากใบยางพาราออกจำหน่ายเป็นรายได้เสริม ซึ่งดอกไม้จากใบยางพาราได้รับความนิยมมากเพราะคุณสมบัติดอกไม้ประดิษฐ์จากใบยางพารามีความคงทนและนำมาประดิษฐ์เป็นดอกไม้ได้หลายชนิด สีสดใสสวยงามเมื่อวางออกจำหน่ายจะได้รับความนิยมจากผู้ซื้อทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ปัจจุบันสามารถสั่งซื้อได้ทางเวบไซร์ในโครงการไทยตำบลดอทคอม www.thaitumbon.com ซึ่งเกษตรกรผู้ที่มีรายได้เสริมจากการประดิษฐ์ดอกไม้จากใบยางพาราจะมีรายได้เสริมประมาณเดือนละ 4,000 บาทต่อคน และสอดคล้องกับทฤษฎีการมีส่วนร่วม รสิกา อังกูร(2549: 85) ได้กล่าวไว้ว่า การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นให้เกิดขึ้นตั้งแต่ระดับรากหญ้าโดยส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามา

มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านการและการอนุรักษ์ทรัพยากรของท้องถิ่น ซึ่งนอกจากจะช่วยให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงานแล้ว ยังเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนในชุมชนเกิดความรักความหวงแหน ความเป็นเจ้าของทรัพยากรท้องถิ่นร่วมกันและตระหนักในคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมร่วมกันอันจะนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนที่แท้จริง และยังสอดคล้องกับรสิกา อังกูร (อ้างใน สุรีย์ เข็มทองและสุรภีร์ โรจนวงศ์ 2545: 522-525) แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา ได้ระบุไว้ว่า การพัฒนาการผลิต และการส่งเสริมการขายสินค้าที่ระลึกของแต่ละแหล่งให้มีมาตรฐานและดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเลือกซื้อสินค้าของที่ระลึกเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งที่รัฐบาลให้ความสำคัญร่วมกับการใช้นโยบายส่งเสริมให้คนในชุมชนผลิตหรือจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้กลายเป็นสินค้าที่มีจุดเด่น จุดขายที่มีคุณภาพและสอดคล้องกับวัฒนธรรมของท้องถิ่นให้เป็นที่รู้จักแพร่หลาย สร้างอาชีพเพื่อนำไปสู่การมีรายได้ที่มั่นคงได้ด้วยการดำเนินโครงการ “หนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบล และสอดคล้องกับทฤษฎีศักยภาพการพัฒนาและการแพร่กระจาย สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2550: 17) ได้ระบุไว้ว่า ทรัพยากรธรรมชาติ ทำให้เกิดการพัฒนา หมายความว่า ปัจจัยเหตุคือทรัพยากรธรรมชาติก่อให้เกิดปัจจัยผล คือ การพัฒนา เพราะเมื่อมีทรัพยากร เช่น น้ำมัน ทองคำ หรือเพชรแล้วสิ่งเหล่านี้จะทำให้เกิดเป็นทรัพย์สินเงินทอง สามารถจะนำไปใช้จ่ายเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตให้สูงขึ้นได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งทรัพยากรธรรมชาติเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลทำให้ระดับการพัฒนามีค่าสูงมากขึ้นและยังสอดคล้องกับ ทฤษฎีทัศนคติ เต็มดวง รัตนทัศนีย(2534:217) ได้ระบุไว้ว่า การสอนวิชาสิ่งแวดล้อมมีจุดมุ่งหมายที่จะสร้างทัศนคติที่ดีต่อสิ่งแวดล้อมอันจะนำไปสู่การประพฤติปฏิบัติตนในทางที่จะทำให้สิ่งแวดล้อมมีคุณค่าต่อการดำรงชีวิตและเพื่อให้มนุษย์สามารถที่จะดำรงชีวิตอยู่ได้โดยปกติสุขโดยปราศจากโรคภัยไข้เจ็บและมีสุขภาพพลานามัยที่สมบูรณ์ และสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการรับสิ่งใหม่ สมศักดิ์ ศรีสันติสุข(2534: 61) ได้ระบุไว้ว่า การคิดค้นประดิษฐ์ คือการที่มีผู้คิดค้นประดิษฐ์สิ่งใหม่ๆขึ้นและมีประโยชน์ต่อชุมชน ประชาชนก็จะหันมารับสิ่งใหม่ๆนั้นมาใช้กันมากขึ้นเรื่อยๆ ดังเช่นในชุมชนบ้านท่าอยู่ได้มีการคิดประดิษฐ์ดอกไม้จากใบยางพาราขึ้นซึ่งสามารถนำสิ่งประดิษฐ์เหล่านี้ออกจำหน่ายเป็นรายได้เสริมอย่างดี

3. ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง ภูมิปัญญาชาวบ้านการทำสวนยางพารา: กรณีศึกษาตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา ทำให้ผู้วิจัยได้เข้าใจถึง การดำรงอาชีพการทำสวนยางพาราของเกษตรกรชุมชนท่าอยู่ ซึ่งก่อเกิดภูมิปัญญาชาวบ้านการทำสวนยางพาราอันควรค่าแก่การภาคภูมิใจอย่างยิ่ง ทำให้ผู้วิจัยได้รับประโยชน์ จากการศึกษาครั้งนี้ ซึ่งควรส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านการทำสวนยางพารา ให้เป็นมรดกแก่ทายาทชาวสวนยางพาราในรุ่นต่อมาได้ศึกษาเป็นแบบอย่างต่อไป

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ในการส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำสวนยางพารา ภาครัฐและภาคเอกชนควรส่งเสริมและดำเนินการควบคู่ไปด้วยกันกับกลุ่มเครือข่ายชาวบ้าน โดยใช้วิธีการส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านดังนี้

3.1.1) การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านการทำสวนยางพารา หน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนควรให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมทุกขั้นตอนเพื่อส่งเสริมเรียนรู้ร่วมกัน

3.1.2) การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านการทำสวนยางพารา โดยการให้ความรู้ความเข้าใจต่อชุมชน ควรกระทำอย่างเป็นกระบวนการ และดำเนินการต่อเนื่องนำไปสู่การพัฒนาให้สอดคล้องกับวิถีชุมชน

3.1.3) ภูมิปัญญาชาวบ้านการทำสวนยางพาราเป็นภูมิปัญญาจากอาชีพการทำสวนยางพาราก่อเกิดภูมิปัญญาชาวบ้านที่ควรนำมาส่งเสริมทั้งภูมิปัญญาชาวบ้านโดยตรงที่เกี่ยวกับการเพาะปลูกและภูมิปัญญาชาวบ้านที่แอบแฝงอยู่ในวิถีชีวิตการทำสวนยางพารา เช่น การเกิดเครือข่ายชุมชนการสร้างวิถีสังคมสัมพันธ์ และสร้างประเพณีแบ่งปันเอื้ออาทร แตกต่างจากระบบนายจ้างและลูกจ้างทั่วไป การสร้างวิถีชีวิตรักธรรมชาติ สร้างคุณภาพชีวิตครอบครัวที่อบอุ่น

3.1.4) ภูมิปัญญาชาวบ้านการทำสวนยางพารา สร้างโอกาสใหม่ในอาชีพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการท่องเที่ยวเพื่อชีวิต

3.2 ข้อเสนอแนะงานวิจัยที่ควรทำในอนาคต

การศึกษาเรื่อง ภูมิปัญญาชาวบ้านการทำสวนยางพารา กรณีศึกษา: ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา สามารถใช้เป็นพื้นฐานในการวิจัยที่เป็นประโยชน์สำหรับการวิจัยในอนาคต และเป็นการต่อยอดภูมิปัญญาจากการทำสวนยางพาราให้เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านที่เป็นที่

ยอมรับและรู้จักกันในระดับสากลมากขึ้น ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าน่าจะมีการศึกษาเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้านมากขึ้นดังนี้

3.2.1) การศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้าน ด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ยางพารา ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีผลต่อการระบบเศรษฐกิจชุมชน

3.2.2) การศึกษาเกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้านด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในรูปแบบการทำสวนยางพารา

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กรกัญญา อักษรเนียม, วรรณภา เสนาดี และอทิพัฒน์ บุญเพิ่มราศรี (2551). "หลากหลายมุมมองอนาคตยางพารา" *เคหการเกษตร* 32: 10 ตุลาคม 76-110

กรมส่งเสริมการเกษตร *การปลูกสับปะรด* กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

กลุ่มดอกไม้ศรีพังงา(2550) *ดอกไม้ศรีพังงา* พังงา : สำนักงานเกษตรจังหวัด

กลุ่มส่งเสริมการเกษตรยางพารา (2530) *คู่มือเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เรื่องยางพารา* กองส่งเสริมพืชพันธุ์

กองทุนสงเคราะห์สวนยาง(2530) *การป้องกันกำจัดวัชพืชและการควบคุมวัชพืช โดยชีววิธี* ส่วนวิชาการเกษตร ฝ่ายส่งเสริมการสงเคราะห์

กองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง (2530) *หลักวิชาและเทคนิคการทำสวนยางพารา.* พิมพ์ครั้งที่ 2 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

กองนโยบาย เทคโนโลยีเพื่อการเกษตร และเกษตรกรรมยั่งยืน (2551) *องค์ความรู้และภูมิปัญญาของปราชญ์ชาวบ้าน* เอกสารประกอบการบรรยายโครงการพัฒนาการเกษตรตามแนวทางทฤษฎีใหม่ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

กองส่งเสริมธุรกิจเกษตร (2543) *ไร่นาสวนผสม.* กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

กัลยากร สุสิงโสต (2547 *"การถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านเคหกิจการเกษตร บนพื้นที่สูงดอยอมพายตามพระราชดำริ" ส่งเสริมการเกษตร* 36, 200 (กันยายน)

คณะกรรมการนโยบายและแผนพัฒนาเกษตรและสหกรณ์ (2532). *นโยบาย พัฒนายางพารา.* สำนักงานเศรษฐธุรกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ ในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (2542) *วัฒนธรรมพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดภูเก็ต* จัดพิมพ์เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 5 ธันวาคม 2542

คำนวณ แก้วช่วง (2543) *พรรณไม้พื้นเมืองปักษ์ใต้.* กรุงเทพมหานคร ฯ หนังสือพิมพ์มติชน

จรัส จันเกิด (2545) "การประยุกต์ใช้ EM กับสวนยางพารา" *เกษตร คิวเซ* 11, 50 ธันวาคม 64-66

เจนจบ ยิ่งสุมล (2009). "คอซิมบี้..ดวงประทีปแห่งอันดามัน" *PHUKET BULETIN* 8,88 (September) : 16-28

ชวลิต พุ่มแก้ว(มปพ) *ยางพารา.* กลุ่มส่งเสริมการผลิตยางพารา และปาล์มน้ำมัน ส่วนส่งเสริมการผลิตไม้ผล ไม้ยืนต้น และยางพารา

ชอบ คณะฤกษ์ และมิตร นาคประทุมสวัสดิ์ (2541. *คู่มือการผสมปุ๋ยใช้เอง* สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ชำนาญ วงศ์วินิจศร (2545) "ความรู้ เจตคติ และการมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเขาหินปูน : กรณีศึกษาอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก" วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหารสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

ชิตนนท์ หูวานนท์ (2547) "การแก้ไขปัญหาความยากจนของเกษตรกรอย่างยั่งยืน" *ส่งเสริมการเกษตร* 36, 200 (กันยายน) :

โชติกา จินดารัตน์ (2531*)* "การประเมินโครงการเพิ่มการผลิตยางในสวนยางขนาดย่อม โดยวิธีการกรีดยางหน้าสูง และใช้สารเคมีเร่งน้ำยาง (Evaluation of Rubber Smallholders Yelid Improvement Project by means of High Level Tapping and Chemical Stimulation" วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ดารุณี โกสัยเสวี (2547). *การผลิตต้นยางชำถุงคุณภาพมาตรฐาน (กันยายน)* กรมวิชาการเกษตร

เต็มดวง รัตนทัศนนีย (2534) *มนุษย์ สิ่งแวดล้อมและ สิ่งแวดล้อมศึกษา* โครงการการศึกษาต่อเนื่องมหาวิทยาลัยมหิดล

ถาวร ชูแก้ว (2545*)* "การบริหารและจัดการในสวนยางพารา" *เกษตรคิวเซ* 11, 50 (ธันวาคม) 67-69

ธีรชาติ วิจิตชลชัย, เจริญศักดิ์ สวนดี และจงรักษ์ ปัตรประโคน (2542) *การปลูกยางในท้องที่แห้งแล้ง.* สถาบันวิจัยยาง กรมวิชาการเกษตร

นุชนารถ กังพิสดาร (2543) *ปุ๋ยยางพารา.* สถาบันวิจัยยาง กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

เบญจรงค์ จิรเศวตกุล (2545) "การดูแลบำรุงรักษาสวนยางพาราของเกษตรกรจังหวัดหนองคาย" วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมการเกษตร) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ประพาส ร่มเย็น บรรณาธิการ (2550) "คำแนะนำพันธุ์ยางปี 2550" *28 : 3 (กันยายน-ธันวาคม) ยางพารา* 5-29

_____. (2551) "การวิเคราะห์ศักยภาพการปลูกยางพาราในช่วงก่อนเปิดกรีดระดับแปลงเกษตรกรในเขตปลูกยางใหม่" *ยางพารา* 29 : 3 (กันยายน-ธันวาคม) 5-28

_____. (2551) "ผลกระทบต่อผลผลิตเมื่อเปิดกรีดต้นยางที่มีขนาดต่ำกว่ามาตรฐาน" *ยางพารา* 29 : 2 (พฤษภาคม – สิงหาคม) 32-45

ประเวศ แสงเพชร (2550) *ต้นทุนการผลิตพืชชนิดต่างๆ.* สถาบันวิจัยพืชสวน กรมวิชาการเกษตร.

ประสาท เกศวพิทักษ์ (2547) คำแนะนำการปลูกยางพาราในภาคเหนือ สถาบันวิจัยยาง กรมวิชาการเกษตร

ปูชิตา เปรมกระสิน และอรวรรณ ทองเนื้องาม(2545) *การสร้างแปลงกิ่งตายาง การสร้างแปลงกล้ายาง การติดตายาง.* สถาบันวิจัยยาง กรมวิชาการเกษตร

พรรณนีย์ วิชชาชู บรรณาธิการ (2551) "ปลูกยางพาราในแหล่งปลูกยางใหม่" *ผลิใบ* 11: 8 (กันยายน) : 2-5

พันธิตร์ มะลิสุวรรณ, บรรณาธิการ(ม.ป.ป.) *การปลูกยางพาราและวิธีเพิ่มผลผลิตให้สูงกว่าเดิมเท่าตัว.* กรุงเทพฯ : ยูทิไลซ์

พิชิต สพโชค และคนอื่นๆ (2545) *การกรีดยา.* พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยยาง กรมวิชาการเกษตร

ไพฑูรย์ มีกุศล (2550). "แนวคิดและแนวทางในการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น" *วารสารสุโขทัยธรรมาธิราช.* 20, 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม): 21-39

ภรณ์ ภูมิพันนา (2544). *ยุทธศาสตร์การเกษตรที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม.* กรุงเทพมหานคร สยามศิลป์การพิมพ์

รัตน์ เพชรจันทร(2513) *ยางพารา.* สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง

เรวัต เลิศฤทัยโยธิน (2547) *ยางพารา (para rubber)* พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วราภรณ์ ขจรไชยกุล (2546) *ยุทธศาสตร์การวิจัยและการบริหารงานวิจัยยางพารา.* กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

วราภรณ์ พรไชยกุล (2533) *วิทยาการขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับยางแห้ง.* งานอุตสาหกรรมยาง ศูนย์วิชาการยางหาดใหญ่.

วันเพ็ญ ทฤดวิวัฒน์ (2546) *คำแนะนำปลูกไม้ดอกเพื่อเสริมรายได้ในสวนยางเปิดกรีด* สถาบันวิจัยยาง กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

วาริท วงศ์ทอง (2547). "การศึกษาเปรียบเทียบแปลงวิถีการทำสวนยางพาราในอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ช่วงปี พ.ศ.2470- พ.ศ.2546" วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ

วิชิต สุวรรณปรีชา (2551) *หลวงราชไมตรี ปูม ปุณศรี : รัตนบุรุษ ใต้ฟ้าตะวันออก* มปท.

_____.(มปป) *การปลูกพืชคลุมดินในสวนยาง* สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง

_____.(มปป) *การติดตาเขียว* สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง

_____.(มปป) *การสร้างแปลงกิ่งตายาง* สำนักงาสนกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง.

วิชิต สุวรรณปรีชา และสมศักดิ์ ถังพิศดาร(มปพ) *ต้นติดตาในถุง* สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง

วิทย์ บูรณธรรม (2546) *คำแนะนำการปลูกพืชสกุลระกำ เป็นพืชร่วมในสวนยางพารา* กรมวิชาการเกษตร

วิรัช ถิรพันธุ์เมธี (ม.ป.ป.) *เพชรน้ำหนึ่งของกระทรวงมหาดไทย พระยารัษฎานุประดิษฐ์ (คอซิมบี้ ณ นคร)* กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย

ไววิทย์ บูรณธรรม (2546) *คำแนะนำการปลูกพืชเสริมรายได้ในสภาพร่มเงา ในสวนยางพารา การปลูกหวายตะค้าทองเป็นพืชร่วมยาง* สถาบันวิจัยยาง กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

_____. (2546). *คำแนะนำการปลูกพืชสกุลระกำเสริมรายได้ในสภาพร่มเงายางพารา* สถาบันวิจัยยาง กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

ศิวาภรณ์ สุรจินตนาภรณ์, กองบรรณาธิการ. *การปลูกยางพารา พืชเศรษฐกิจชุบชีวิตเกษตรกรไทย.* กรุงเทพมหานคร ส่งเสริมอาชีพธุรกิจ เพชรกะรัต.

สถาบันวิจัยยาง (2540). *ยุทธศาสตร์การพัฒนายางพาราครบวงจร* กรมวิชาการเกษตร สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง (2550). แผนวิสาหกิจ ฉบับที่ 5 (สุทธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ "ภูมิปัญญาชาวบ้านภาคใต้" *ทักษิณคดี* : 21-24

_____. (2546). *คำแนะนำพันธุ์ยางปี 2546* กรมวิชาการเกษตร

_____. (2547). *ข้อมูลวิชาการยางพารา 2547* สถาบันวิจัยยาง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

_____. (2549). *รายงานประจำปี 2549* กรมวิชาการเกษตร

_____. (2550). *คำแนะนำการปลูกยางพาราในพื้นที่ปลูกยางใหม่* กรุงเทพมหานคร : กรมวิชาการเกษตร

_____. (2550) *คำแนะนำพันธุ์ยาง* กรมวิชาการเกษตร (กันยายน).

_____. (2551) *สถิติยางประเทศไทย (THAILAND RUBBER STATISTICS)* 37 : 4 กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

_____. *การใช้ปุ๋ยยางอย่างคุ้มค่า* กรมวิชาการเกษตร:

_____. *การจัดตั้งเครือข่ายตลาดกลางยางพารา บริหารจัดการโดยเกษตรกรและเพื่อเกษตรกร* กรมวิชาการเกษตร

_____. *ยางพารา พันธุ์สถาบันวิจัยยาง 251* กรมวิชาการเกษตร

สถาพร ศรีสัจจา (2542). "การเล่นของเด็กในภาคใต้" *สารานุกรมวัฒนธรรมไทยภาคใต้* 374-342

สมพงศ์ คงสีพัน (2540) *คำแนะนำการปลูกพืชเสริมรายได้ในสภาพร่มเงา ในสวนยางพารา การปลูกกระวานไทยเป็นพืชร่วมยาง* สถาบันวิจัยยาง กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

สมพงษ์ พรผกา (2552) *เอกสารฝึกอบรม หลักสูตร การเรียนรู้เพื่อพัฒนาชีวิตที่ยั่งยืน* พังงา : ศูนย์เรียนรู้ปราชญ์ชาวบ้าน.

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2534) *สังคมวิทยาชุมชน : หลักการศึกษา วิเคราะห์ และปฏิบัติงานชุมชน.* ขอนแก่น : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ส่วนวิชาการเกษตร(2545) *การปลูกพืชแซมในสวนยางพารา.* สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2543) *ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม* พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สันทัด ใบลี และคนอื่นๆ (2550). *ศึกษาศักยภาพและกำหนดแนวทางในการพัฒนาการปลูกยางพารา (A Study of Potential and Model of Para rubber Plantirs Development)* มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

สำนักงานกองทุนสงเคราะห์สวนยาง (2549). *พืชสวนใต้ร่มยาง เสริมสร้างสิ่งแวดล้อม พร้อมพึ่งพาตนเอง การปลูกสร้างสวนยาง THE LAND OF RUBBER* สถาบันวิจัยยาง กรมวิชาการเกษตร

_____. (2549) *การทำยางแผ่นชั้นดี.* ส่วนวิชาการเกษตร ฝ่ายส่งเสริมการสงเคราะห์ สำนักจัดตั้งและส่งเสริมสหกรณ์ การจัดตั้งสหกรณ์ กรมส่งเสริมสหกรณ์

สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางพารา. *หลักเกณฑ์และเงื่อนไขการบริหารและการปฏิบัติงานโครงการสนับสนุนสถาบันเกษตรกรแปรรูปยางเพิ่มมูลค่าเพื่อแก้ไขปัญหาราคายางตกต่ำ* ตามมติคณะรัฐมนตรี (2552, 28 มกราคม)

สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ 7(ม.ป.ป.) *"วิเคราะห์ระบบนิเวศเกษตร ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา"* ฝ่ายพัฒนาการผลิตพืช

สิริรัตน์ เพชรเหมือน (2546) *รายงานผลการวิจัย เรื่อง การปลูกเปลวเทียนพันธุ์ภูเก็ต เป็นพืชแซมในสวนยางพารา (The Study on growing Anthurium hybrid cv" Phuket as intercropping in rubber plantation)* ภูเก็ต คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันราชภัฏภูเก็ต.

สุกัญญา พัวพันธ์ (2547). "ภูมิปัญญาท้องถิ่น" *ส่งเสริมการเกษตร* 36, 200 (กันยายน) : 2-4

สุชาติ อรุณวุฒิวงศ์ (2541) "ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนโครงการธุรกิจเพื่อการพัฒนาชนบท" วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สุนันทา พรหมมัญ (2539) "การเปลี่ยนแปลงการทำสวนยางพาราและผลกระทบต่อชาวบ้านในอำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช" วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาคใต้

สุภา แก้วบริสุทธิ์ (2547) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตเกษตรกรชาวสวนยางพารา จังหวัดสงขลา Factors Influencing of Life of Para Rubber Farmers. Songkhla Province วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการพยาบาลอนามัยชุมชน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

สุรชัย มัจฉาชีพ (2535) *พืชเศรษฐกิจในประเทศไทย* กรุงเทพมหานครฯ : แพร่พิทยา

สุรพล มุละดา (2548) รายงานการสัมมนายางพาราแห่งชาติ ปี 2548 เรื่อง ก้าวย่าง...สู่ศูนย์กลางยางพาราโลก สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

เสรี พงศ์พิศ, บรรณาธิการ (ม.ป.ป.) *ภูมิปัญญาชาวบ้านกับการพัฒนาชนบท เล่ม 1* กรุงเทพฯ : อมรินทร์พรินท์ติ้งกรุ๊ป

เสาวนีย์ ก่อวุฒิกุลรังษี (2541) *การผลิตยางธรรมชาติ (Natural Rubber Production)* ปัตตานี ภาควิชาเทคโนโลยียางและพอลิเมอร์ คณะวิทยาศาสตรและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

เสียงชัย เปรมกระสิน และประพาส ร่มเย็น (2548) *การดูแลรักษาสวนยาง โครงการปลูกยางพาราในพื้นที่ปลูกยางใหม่* สถาบันวิจัยยาง กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

องค์การบริหารส่วนตำบลท่าอยู่ *สรุปผลการดำเนินงานปี 2548-2551* พังงา หน้า 4 สำนักงานตลาดกลางยางพาราสุราษฎร์ธานี รายงานผลการดำเนินงานปี 2550 กรมวิชาการเกษตร

อภินันท์ วัฒนรัตน์ (2534). "การใช้เวลาและการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของเกษตรกรชาวสวนยางพาราขนาดเล็กในจังหวัดสงขลา" Time Utilration and life Quality Improvement of

Small-Scale Rubber Farmers in Chang wat Songkhla วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ เพื่อพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

อยุทธ์ นิลสภา เสมอใจ ชื่นจิตต์ และสุชิรา แก้วรักษ์ (2552) *ผักเหลียงภาคใต้ หลากหลายคุณค่าและประโยชน์ทางโภชนาการ เคหการเกษตร* (สิงหาคม) 33: 8 143-147 โครงการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผักพื้นบ้าน ไม้ผลพื้นเมืองภาคใต้สำหรับประชาชน คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

อริศรา (นามแฝง) (2537) "ดอกไม้ใบยาง หัตถศิลป์แห่งเมืองพังงา" *หญิงไทย* 19, 448 (มิถุนายน) : 66

อรุณี ประเสริฐศิลป์ และปริมาณ ไกรจรัส (2528) *อุตสาหกรรมยางพารา* ศูนย์พัฒนาเศรษฐกิจอุตสาหกรรมภาคใต้ สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม

เอกชัย พฤกษ์อำไพ (2547) *คู่มือยางพารา Para Rubber Handbook*. กรุงเทพมหานคร เพ็ท-แพล้น พับลิชชิ่ง

เอกวิทย์ ณ ถลาง (2540) *ภูมิปัญญาชาวบ้าน ภูมิภาค วิถีชีวิตและกระบวนการเรียนรู้ของชาวบ้านไทย*. นนทบุรี โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

ที่ ศธ 0522.15 (1)/ ๐๔๕

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

6 กุมภาพันธ์ 2552

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือการวิจัย

เรียน ศาสตราจารย์พิเศษประชิด วามานนท์

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการวิทยานิพนธ์ จำนวน 1 ชุด

เนื่องด้วยนางชุติกาญจน์ คิดชอบ นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษาแขนงวิชาไทยคดีศึกษา สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำสวนยางพารา: กรณีศึกษาตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา""The Extention of the Local Wisdom about Rubber Plantation: A Case Study of Tayu Sub-District, in Takua Thung Distric, Phang-nga Province" โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุดจิต เจนนพกาญจน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และรองศาสตราจารย์ ดร.จิตรา วีรบุรีนนท์ กับ ศาสตราจารย์พิเศษประชิด วามานนท์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

การจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล และได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือที่จัดทำนั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย สาขาวิชาศิลปศาสตร์จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้าน การวิจัยทางสังคมศาสตร์ ได้โปรดพิจาณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็น เพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการวิจัยของนักศึกษาผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะนำเรียนด้วยตนเอง และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ชำนาญ เชาวกีรติพงศ์)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศิลปศาสตร์

บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศิลปศาสตร์
โทร. 0-2504 -8515-7
โทรสาร 0-2503 -3564

ที่ ศธ 0522.15 (1)/ ๐๔๔

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

๔ กุมภาพันธ์ 2552

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือการวิจัย

เรียน อาจารย์ นาวาโท ดร.อนุชา ม่วงใหญ่

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการวิทยานิพนธ์ จำนวน 1 ชุด

เนื่องด้วยนางชุติกาญจน์ คิดชอบ นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษาแขนงวิชาไทยคดีศึกษา สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำสวนยางพารา: กรณีศึกษาตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา""The Extention of the Local Wisdom about Rubber Plantation: A Case Study of Tayu Sub-District, in Takua Thung Distric, Phang-nga Province" โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุดจิต เจนนพกาญจน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และรองศาสตราจารย์ ดร.จิตรา วีรบุรีนนท์ กับ ศาสตราจารย์พิเศษประชิด วามานนท์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

การจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล และได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือที่จัดทำนั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย สาขาวิชาศิลปศาสตร์จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้าน การวิจัยทางสังคมศาสตร์ ได้โปรดพิจาณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็น เพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการวิจัยของนักศึกษาผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะนำเรียนด้วยตนเอง และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ชำนาญ เชาวกีรติพงศ์)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศิลปศาสตร์

บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศิลปศาสตร์
โทร. 0-2504 -8515-7
โทรสาร 0-2503 -3564

ที่ ศธ 0522.15 (1)/ ๐ 44

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

6 กุมภาพันธ์ 2552

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือการวิจัย

เรียน อาจารย์ นาวาโทอาคม สุขตระกูล

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการวิทยานิพนธ์ จำนวน 1 ชุด

เนื่องด้วยนางชุติกาญจน์ คิดชอบ นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษาแขนงวิชาไทยคดีศึกษา สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำสวนยางพารา: กรณีศึกษาตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา""The Extention of the Local Wisdom about Rubber Plantation: A Case Study of Tayu Sub-District, in Takua Thung Distric, Phang-nga Province" โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุดจิต เจนนพกาญจน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และรองศาสตราจารย์ ดร.จิตรา วีรบุรีนนท์ กับ ศาสตราจารย์พิเศษประชิด วามานนท์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

การจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล และได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือที่จัดทำนั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย สาขาวิชาศิลปศาสตร์จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้าน การวิจัยทางสังคมศาสตร์ ได้โปรดพิจาณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็น เพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการวิจัยของนักศึกษาผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะนำเรียนด้วยตนเอง และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ชำนาญ เชาวกีรติพงศ์)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศิลปศาสตร์

บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศิลปศาสตร์
โทร. 0-2504 -8515-7
โทรสาร 0-2503 -3564

ที่ ศธ 0522.15 (1)/ 044

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

6 กุมภาพันธ์ 2552

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน องค์การบริหารส่วนตำบล ผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้ทรงคุณวุฒิประจำบ้านท่าอยู่ ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา

เนื่องด้วยนางชุติกาญจน์ คิดชอบนักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษาแขนงวิชาไทยคดีศึกษา สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำสวนยางพารา: กรณีศึกษาตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา""The Extention of the Local Wisdom about Rubber Plantation: A Case Study of Tayu Sub-District, in Takua Thung Distric, Phang-nga Province" โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุดจิต เจนนพกาญจน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และรองศาสตราจารย์ ดร.จิตรา วีรบุรีนนท์ กับศาสตราจารย์พิเศษ ประชิด วามานนท์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

ในการนี้นักศึกษาจำเป็นจะต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยจากการสอบถามข้อมูลและสัมภาษณ์ กำนัน, ผู้ใหญ่บ้าน, องค์การบริหารส่วนตำบล ผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้ทรงคุณวุฒิประจำบ้านท่าอยู่ หมู่ที่ 2 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา ในเรื่อง "การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำสวนยางพารา: กรณีศึกษาตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา" ในช่วงระยะเวลาวันที่ 6 มกราคม 2552 ถึง 30 เมษายน 2552 และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์และความสะดวกจากท่าน จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงล่วงหน้า มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ชำนาญ เชาวกีรติพงศ์)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศิลปศาสตร์

บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศิลปศาสตร์
โทร. 0-2504 -8515-7
โทรสาร 0-2503 -3564

ที่ ศธ 0522.15 (1)/๐๔๔

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

6 กุมภาพันธ์ 2552

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาทดลองเครื่องมือการวิจัย

เรียน คุณสมพงษ์ พรผล ผู้ทรงคุณวุฒิประจำบ้านท่าอยู่ หมู่ที่ 2 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา

เนื่องด้วยนางชุติกาญจน์ คิดชอบ นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษาแขนงวิชาไทยคดีศึกษา สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำสวนยางพารา: กรณีศึกษาตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา""The Extention of the Local Wisdom about Rubber Plantation: A Case Study of Tayu Sub-District, in Takua Thung Distric, Phang-nga Province" โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุดจิต เจนนพกาญจน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักและรองศาสตราจารย์ดร.จิตรา วีรบุรีนนท์กับศาสตราจารย์พิเศษประชิด วามานนท์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

ในการนี้นักศึกษาจำเป็นจะต้องทดลองใช้เครื่องมือการวิจัยโดยการสอบถามข้อมูล และสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิประจำบ้านท่าอยู่ หมู่ที่ 2 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา ในเรื่อง "การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำสวนยางพารา: กรณีศึกษาตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา" ในช่วงระยะเวลาวันที่ 30 มกราคม 2552 ทั้งนี้ จะหลีกเลี่ยงมิให้ส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติงานตามปกติของท่าน อันเป็นการรบกวนเวลามากเกินควร โดยผลการวิจัยที่ได้จะยังประโยชน์แก่งานวิชาการสืบไปสาขาวิชาฯ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในการอนุญาตให้นักศึกษา ได้ทดลองเครื่องมือตามวัน เวลาและรายละเอียดที่นักศึกษาเสนอมาพร้อมนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งจะได้รับความกรุณาจากท่าน จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ชำนาญ เชาวกีรติพงศ์)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศิลปศาสตร์

บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศิลปศาสตร์
โทร. 0-2504 -8515-7
โทรสาร 0-2503 -3564

ที่ ศธ 0522.15 (1)/ ๐๔๔

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

๖ กุมภาพันธ์ 2552

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดพังงา

เนื่องด้วยนางชุติกาญจน์ คิดชอบ นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษาแขนงวิชาไทยคดีศึกษา สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง"การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำสวนยางพารา: กรณีศึกษา ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่งจังหวัดพังงา" "The Extention of the Local Wisdom about Rubber Plantation: A Case Study of Tayu Sub-District, in Takua Thung Distric, Phang-nga Province" โดยผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุดจิต เจนนพกาญจน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และรองศาสตราจารย์ ดร.จิตรา วีรบุรีนนท์ กับ ศาสตราจารย์พิเศษประชิด วามานนท์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

ในการนี้นักศึกษาจำเป็นจะต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยจากการสอบถามข้อมูลและสัมภาษณ์บุคคลากรของสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดพังงา ในเรื่อง "การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำสวนยางพารา: กรณีศึกษา ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่งจังหวัดพังงา" ในช่วงระยะเวลาวันที่ 6 มกราคม 2552 ถึง 30 เมษายน 2552 และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์และความสะดวกจากท่าน จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงล่วงหน้า มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ชำนาญ เชาวกีรติพงศ์)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศิลปะศาสตร์

บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศิลปศาสตร์
โทร. 0-2504 -8515-7
โทรสาร 0-2503 -3564

ภาคผนวก ข

แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และแบบสำรวจชุมชน

แบบสัมภาษณ์

ประกอบการทำวิทยานิพนธ์

เรื่อง

การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำสวนยางพารา: กรณีศึกษาตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา

.....

สำหรับนักวิจัย

ชื่อนักวิจัย.....

วันที่สัมภาษณ์.....

เริ่มสัมภาษณ์เวลา.....

สัมภาษณ์เสร็จเวลา.....

แนวสัมภาษณ์

เรื่อง การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำสวนยางพารา: กรณีศึกษาตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา

โปรดทำเครื่องหมายลงใน (✓) ตามความเป็นจริงหรือเติมข้อความลงในช่องว่างที่กำหนดไว้

1. **ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติส่วนตัวของผู้ให้สัมภาษณ์**

ชื่อ(นาย นาง นางสาว).....นามสกุล.....

ที่อยู่ปัจจุบันเลขที่.....หมู่.....ตำบล.....อำเภอ.....

จังหวัด.....

อายุ.....ปี การศึกษา.....

สถานภาพสมรส..... จำนวนสมาชิกในครอบครัว.....คน

อาชีพหลัก..... อาชีพรอง.....

พื้นที่สวนยางพาราทั้งหมด.....ไร่

ระยะเวลาการประกอบอาชีพจนถึงปัจจุบัน.....ปี

ลักษณะการผลิตน้ำยาง

( ) กรีดเอง ( ) จ้างผู้อื่นกรีด ( ) ทั้งกรีดเองและมีลูกจ้าง

ความรู้ในการทำสวนยางพาราได้รับมาจากแหล่งใด

( ) ได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ ( ) รุ่นแรกเรียนรู้ด้วยตนเอง ( ) อื่นๆ

การจำหน่ายผลผลิตยางพารา

( ) แปรรูปเป็นยางแผ่น ( ) จำหน่ายน้ำยาง ( ) อื่นๆ

รายได้เฉลี่ยต่อเดือนประมาณเดือนละ.....บาท

2. **ประวัติความเป็นมาการทำสวนยางพารา**

ประวัติความเป็นมาของยางพารา

.....

.....

ประวัติความเป็นมาของการปลูกยางพาราในประเทศไทย

.....

.....

2.3 ประวัติความเป็นมาของการปลูกยางพาราในจังหวัดพังงา

.....

.....

2.4 ท่านรู้จักวิธีการทำสวนยางพาราตั้งแต่เมื่อไร

.....

.....

3. พัฒนาการ การทำสวนยางพารา

ท่านคิดว่าวิธีการในการทำสวนยางพาราของเกษตรกรในปัจจุบันและอดีตแตกต่างกันหรือไม่

.....

.....

ท่านคิดว่าวิธีการใดบ้างที่เกษตรกรชาวสวนยางพารามีการปรับเปลี่ยนเพื่อเป็นการพัฒนาในการทำสวนยางพาราให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

.....

.....

หน่วยงานภาครัฐและเอกชนหน่วยงานใดบ้างได้เข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับวิชาการในการทำสวนยางพาราและให้ความช่วยเหลืออย่างไร

.....

.....

จากการที่หน่วยงานภาครัฐและเอกชนเข้ามามีบทบาทช่วยเหลือเกษตรกรชาวสวนยางพารา เกษตรกรได้รับประโยชน์อย่างไรบ้าง

.....

.....

3.5 พัฒนาการการทำสวนยางพาราของเกษตรกรเป็นอย่างไรในประเด็นดังต่อไปนี้

- การเลือกพื้นที่ปลูก

.....

.....

- การคัดเลือกพันธุ์

.....

.....

- วิธีการผลิตต้นกล้า

.....

.....

- การควบคุมวัชพืช

.....

.....

- การให้ธาตุอาหาร

.....

.....

- การดูแลรักษา

.....

.....

- การปลูกพืชแซมยาง

.....

.....

- วิธีการเปิดกรีด

.....

.....

- วิธีการกรีดยาง

.....

.....

- วิธีการรักษาหน้ายาง

.....

.....

- วิธีการจำหน่ายผลผลิต

.....

.....

- อุปกรณ์ต่างๆในการกรีดยางพารา

  - มีดกรีดยาง

  .....

  - อุปกรณ์ให้แสงสว่าง(ตะเกียงแก๊ส ขี้ใต้ แบตเตอรี่)

  .....

  - หินลับมีด

  .....

  - ลิ้นยางหรือท่อยาง

  .....

  - ถ้วยรองน้ำยาง

  .....

  - ไม้กวาดยาง

  .....

  - จักรรีดยางชนิดรีดเรียบ

  .....

  - จักรรีดยางชนิดจักรดอก

  .....

  - ที่กรองน้ำยาง

  .....

  - ไม้พาย(ที่กวนยาง)

  .....

4. ภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำสวนยางพารามีภูมิปัญญาอย่างไรในประเด็นดังต่อไปนี้

ภูมิปัญญาการเลือกพื้นที่ปลูก

.....

.....

ภูมิปัญญาการคัดเลือกพันธุ์

.....

.....

ภูมิปัญญาการผลิตต้นกล้า

.....

.....

ภูมิปัญญาการควบคุมวัชพืช

.....

.....

ภูมิปัญญาการให้ธาตุอาหาร (การใส่ปุ๋ย)

.....

.....

ภูมิปัญญาการกรีดยาง

.....

.....

ภูมิปัญญาการรักษาหน้ายาง

.....

.....

ภูมิปัญญาการเก็บน้ำยาง

.....

.....

ภูมิปัญญาการผลิตยางแผ่น

.....

.....

4.10 ภูมิปัญญาการนวดยาง

.....

.....

4.11 ภูมิปัญญาการรีดยาง

.....

.....

4.12 ภูมิปัญญาการตากยาง

.....

.....

4.13 ภูมิปัญญาการเก็บยาง

.....

.....

4.14 ภูมิปัญญาการทำอาชีพเสริมจากยางพารา (การแปรรูปผลิตภัณฑ์ยางพารา)มีผลิตภัณฑ์อะไรบ้าง

.....

.....

4.15 ภูมิปัญญาจากการทำอาชีพเสริมเกิดประโยชน์ต่อเกษตรกรอย่างไรบ้าง

.....

.....

4.16 แนวคิดในการผลิต ผลิตภัณฑ์จากยางพาราเกิดขึ้นได้อย่างไร

.....

.....

4.17 มีวิธีการในการส่งเสริมการตลาดและจัดจำหน่ายอย่างไร

.....

.....

4.18 มีวิธีการในการผลิตอย่างไร

.....

.....

4.19 ภูมิปัญญาการทำอาชีพเสริมการปลูกพืชร่วมแปลงปลูกยางมีการปลูกพืชอะไรบ้าง

.....

.....

4.20 มีภูมิปัญญาในการจัดการทำอาชีพเสริมการปลูกพืชแซมระหว่างรอการเปิดกรีดของยางรุ่นใหม่อย่างไร

.....

.....

5. การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำสวนยางพาราของเกษตร

5.1 เกษตรกรมีภูมิปัญญาในการควบคุมคุณภาพผลผลิตยางพาราให้มีมาตรฐานได้อย่างไร

.....

.....

5.2 เกษตรกรชาวสวนยางพารามีการรวมกลุ่มกันจัดตั้งเป็นกลุ่มเกษตรกรทำสวนขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ใด

.....

.....

5.3 สมาชิกกลุ่มเกษตรกรทำสวนท่าอยู่มีการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำสวนยางพาราอย่างไรบ้าง

.....

.....

5.4 สมาชิกกลุ่มเกษตรกรทำสวนท่าอยู่มีการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำอาชีพเสริมการประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากยางพาราอย่างไรบ้าง

.....

.....

5.5 สมาชิกกลุ่มเกษตรกรทำสวนท่าอยู่มีการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำอาชีพเสริมการปลูกพืชแทรกและพืชแซมร่องยางพาราอย่างไรบ้าง

.....

.....

5.6 สมาชิกกลุ่มเกษตรกรทำสวนยางพารามีการส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำสวนยางพาราอย่างไรบ้าง

.....

.....

5.7 หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมหรือเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการและเทคโนโลยีสมัยใหม่ในการทำสวนยางพาราอย่างไรบ้าง

.....

.....

5.8 ถ้าจะให้ภาครัฐและภาคเอกชนช่วยส่งเสริมเกี่ยวกับการทำสวนยางพาราจะให้ทำวิธีใดดีที่สุด

.....

.....

5.9 หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนมีนโยบายในการพัฒนายางพาราไทยในอนาคตอย่างไรบ้าง

.....

.....

5.10 ท่ามกลางความผันผวนของวิกฤตเศรษฐกิจในปัจจุบันภาครัฐและภาคเอกชนมีแนวทางอย่างไรบ้างในการช่วยเหลือเกษตรกรชาวสวนยางพารา

.....

.....

5.11 เกษตรกรมีมาตรการรับมือกับภาวะราคายางที่มีการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันอย่างไรบ้าง

.....

.....

5.12 หากสภาวะการใช้ยางพาราในตลาดโลกลดลงภาครัฐและภาคเอกชนมีมาตรการสนับสนุนการใช้ยางพาราในประเทศไทยอย่างไรบ้าง

.....

.....

5.13 แนวทางในการเพิ่มมูลค่ายางพารามีวิธีการใดบ้าง

.....

.....

5.14 ประเทศไทยมีมาตรการรองรับผลผลิตยางพาราจากประเทศอื่นๆตีตลาดยางไทยอย่างไรบ้าง

.....

.....

5.15 ความเห็นอื่นๆ (ถ้ามี)

.....

.....

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

แบบสังเกต

ประกอบการทำวิทยานิพนธ์

เรื่อง

การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำสวนยางพารา: กรณีศึกษาตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา

ชื่อผู้สังเกต.....

ชื่อผู้ถูกสังเกต..... อายุ..... เพศ.....

สถานที่สังเกต..... ช่วงเวลาที่สังเกต.....

กิจกรรมที่สังเกต.....

วันที่สังเกต.....

พฤติกรรมที่สังเกต.....

.....

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น/กิจกรรม	ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ

แบบสำรวจชุมชน

ประกอบการทำวิทยานิพนธ์

เรื่อง การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำสวนยางพารา: กรณีศึกษาตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา

.....

1. ข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้สัมภาษณ์ เกี่ยวกับชุมชน

ชื่อ(นาย นาง นางสาว).....นามสกุล.....

ที่อยู่ปัจจุบันเลขที่.....หมู่.....ตำบล.....อำเภอ.....

จังหวัด.....

อายุ.....ปี การศึกษา.....

สถานภาพสมรส..... จำนวนสมาชิกในครอบครัว.....คน

อาชีพหลัก..... อาชีพรอง.....

พื้นที่สวนยางพาราทั้งหมด.....ไร่

ระยะเวลาการประกอบอาชีพจนถึงปัจจุบัน.....ปี

2. ชุมชนที่สำรวจ

ชื่อชุมชน.....

ตำบล.....

อำเภอ.....

ผู้ใหญ่บ้าน.....

ประวัติความเป็นมา.....

3. ลักษณะทั่วไปของตำบล

ที่ตั้งของตำบล.....

ลักษณะภูมิประเทศ.....

ขนาด.....

ประชากร.....

ลักษณะสำคัญ.....

4. แบบแผนการเศรษฐกิจ

ระบบคมนาคม.....

แบบแผนการเกษตรฤดูกาล.....

ลักษณะที่ดิน.....

อากาศ.....

ฤดูกาล.....

พืชผล.....

วิธีกรรมการเกษตร.....

5. ข้อมูลเกี่ยวกับ กลุ่มชาติพันธ์ วัฒนธรรม ศาสนา

.....

.....

6. ลักษณะทางสังคมเศรษฐกิจ แบบแผนอาชีพ แหล่งที่มาของรายได้ การตลาด รายจ่าย ดุลรายรับรายจ่าย

.....

.....

7. สถานการณ์สิ่งแวดล้อม น้ำดื่มน้ำใช้ แหล่งน้ำ ส้วม การกำจัดขยะ

.....

.....

8. สภาวะทางสุขภาพ ปัญหาสุขภาพที่สำคัญ โรค การให้ภูมิคุ้มกันโรค การป้องกันและควบคุม

.....

.....

9. ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ

.....

.....

10. อื่นๆ (ถ้ามี)

.....

.....

(ขอบพระคุณมากที่ท่านเสียสละเวลาและอนุเคราะห์ในการตอบคำถาม)

นักศึกษาปริญญาโท ไทยคดีศึกษา

มสธ.

ภาคผนวก ค

ภาพประกอบการวิจัย

บิดาแห่งยางพาราไทย
พระยารัษฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดี
(คอซิมบี้ ณ ระนอง)

ต้นยางพาราต้นแรกของประเทศไทย
ปลูกไว้ที่อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง

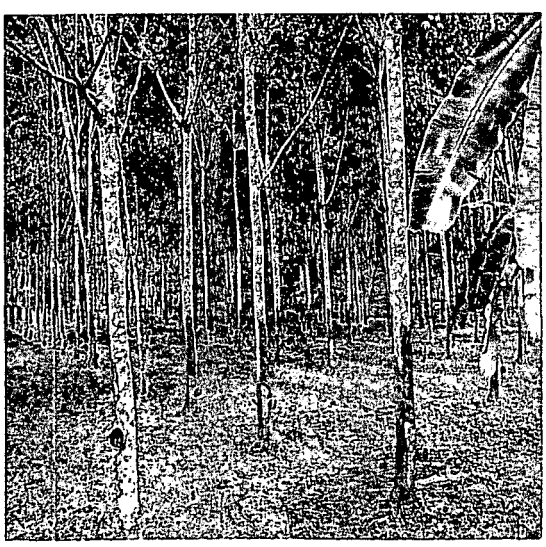

พื้นที่ทำวิจัย

สวนยางพาราตำบลท่าอยู่

ภาพประกอบภูมิปัญญาชาวบ้านการทำสวนยางพารา

การลับมีดกรีดยาง

การเก็บมีดกรีดยาง

การปลูกสับปะรดในร่องยาง

รายได้เสริมจากการขายสับปะรดในร่องยาง

การปลูกผักเหมียงในสวนยาง

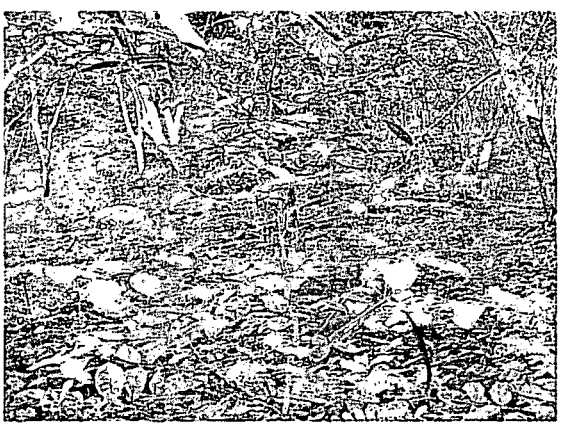

การปลูกผักเหมียงในสวนยาง

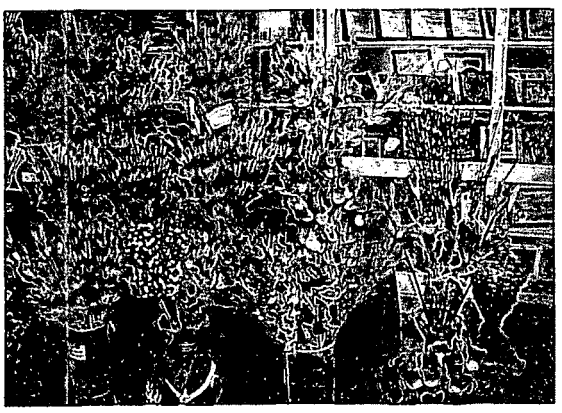

ดอกไม้จากใบยางพารา

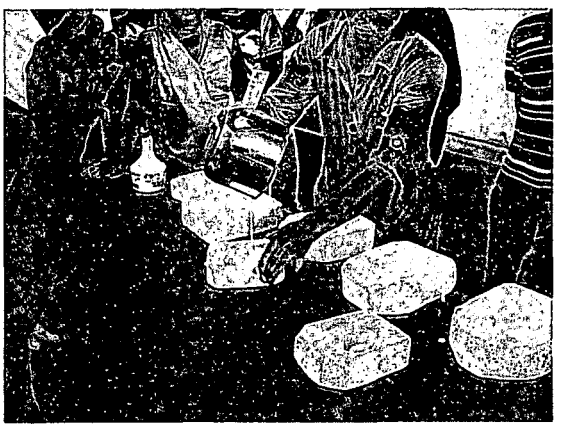

การทำตุ๊กตาของที่ระลึกจากน้ำยางพารา

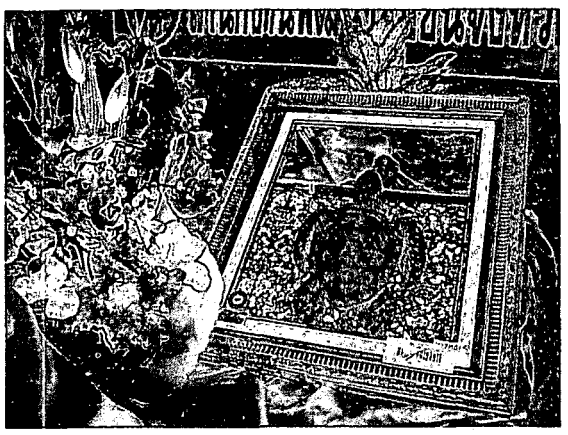

ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากน้ำยางพารา

การทำลูกบอลมหัศจรรย์จากน้ำยางพารา

ผลิตภัณฑ์จากน้ำยางพาราออกร้านจำหน่าย

อบรมการทำดอกไม้จากใบยางพารา

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวชุติกาญจน์ คิดชอบ
วัน เดือน ปีเกิด	23 มิถุนายน 2518
สถานที่เกิด	อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง
ประวัติการศึกษา	ศิลปศาสตรบัณฑิต เกียรตินิยมอันดับสอง
	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี พ.ศ. 2540
สถานที่ทำงาน	โรงพยาบาลสิริโรจน์ จังหวัดภูเก็ต